T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

ESKİ TÜRK DİLİ BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KEVSERÜ'L-HAYÂT VE MÜCELLÂİ'R-RUMÂT (GRAMER-METİN-GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE ÇEVİRİ-DİZİN/SÖZLÜK)

Recep Selman DOĞRU

2501170106

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Hatice TÖREN

İstanbul-2020

ÖZ

KEVSERÜ'L-HAYÂT VE MÜCELLÂİ'R-RUMÂT
(GRAMER-METİN- GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE ÇEVİRİ-DİZİN/SÖZLÜK)

RECEP SELMAN DOĞRU

Ok ve yay Türk kültürünün ve edebiyatının en kadim öğelerindendir. Tarihî Türk kavimlerinde bir savaş ve av aracı olarak hayati bir öneme sahip olan ok yay aynı zamanda siyasi bir sembol olarak da kullanılmıştır. Osmanlı Devleti'nin yükseliş döneminin sonlarına kadar askerî vasıf ve önemini koruyan okçuluk ateşli silahların yaygınlaşmasıyla birlikte bir spor ve eğlence aracına dönüşmüştür. Özellikle 17. yüzyıldan itibaren okçuluğun unutulmasını önlemek ve devam etmesini teşvik etmek için müstakil okçuluk kitabı/kavsname yazma geleneği hız kazanmıştır.

Bu geleneğin 19. yüzyıldaki yansımalarından olan Kevserü'l-hayât ve Mücellâi'r-rumât adlı eserde gerçekleştirilen transkripsiyon ve tercüme çalışmalarıyla geleneksel Türk okçuluğu literatürüne katkı yapılması; gramatikal incelemeyle de 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesinin ses, şekil, imla ve üslup özelliklerine ışık tutulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kevserü'l-hayât ve Mücellâi'r-rumât, Geleneksel Okçuluk, Osmanlı Türkçesi, Dilbilimi.

ABSTRACT

KEVSERÜ'L-HAYÂT VE MÜCELLÂİ'R-RUMÂT

(GRAMMAR-TEXT- TRANSLATİON ON MODERN TURKİSH-İNDEX/VOCABULARY)

RECEP SELMAN DOĞRU

Bow and arrow are the most ancient elements of Turkish culture and literature. These items, which are of vital importance as a means of war and hunting in historical Turkish tribes, were also used as a political symbol. Archery, which preserved its military quality and importance until the end of the rise of the Ottoman Empire, became a sports and entertainment vehicle with the spread of firearms. Especially since the 17th century, the tradition of writing an independent archery book has accelerated in order to prevent the forgetting of archery and encourage it to continue.

We aimed to contribute to the traditional Turkish archery literature with the transcription and translation studies we carried out in the work named Kevserü'l-hayât ve Mücellâi'r-rumât, which is one of the representatives of this tradition in the 19th century, and to shed light on the sound, form, spelling and style features of the 19th century Ottoman Turkish with grammatical analysis.

Key Words: Kevserü'l-hayât ve Mücellâi'r-rumât, Tradational Archery, Ottoman Languange, Linguistic.

ÖNSÖZ

Bu tez, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Koleksiyonu'nda 34 Ae Tarih 918 demirbaş numarasıyla kayıtlı Kevserü'l-hayât ve Mücellâi'r-Rumât adlı eser üzerine yapılan bir çalışmadır. 19. yüzyıl klasik Osmanlı Türkçesi dönemi özelliklerini gösteren bu eserde dinî, mistik bir atmosferde okçuluğun teknik özellikleri, gelenekleri, kuralları ve yararlılıkları açıklanmıştır. Ayrıca eserin son bölümlerinde Osmanlı coğrafyasında var olan menzillerin sayılarına ve bilhassa İstanbul Okmeydanı'nda açılan menziller, kırılan rekorlar ve bu menzillerde rekor kıran okçulara liste halinde yer verilmiştir.

Çalışmada kalıplaşmış imla özellikleri içerisinde takip edilmesi zor olan 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesinin ses ve şekil özelliklerini, 18. yüzyıla kadar hazırlanan ve ses düzeni açısından pek çok araştırmacı tarafından incelemeye tabi tutulan Arap harfli ve Latin harfli transkripsiyon metinlerde ortaya konan özelliklerden hareketle en uygun şekilde verilmeye çalışılmıştır.

Çalışma esas olarak dört bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmından sonra eserin tanıtımı yapılmıştır. Birinci bölüm olan gramer kısmında ses ve şekil bilgisi başlıkları altında metnin dil özellikleri incelenmiştir. Burada özellikle kelime ve eklerin 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesindeki ses ve şekil özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde metnin transkripsiyonu derkenarlarla birlikte ortaya konmuştur. Üçüncü bölümde metnin günümüz Türkçesine aktarımını gerçekleştirilmiştir. Eserin 24a varağından itibaren yer alan menzil listeleri çeviri bölümünde tablolar halinde verilmiştir. Dördüncü bölüm metnin çeşitli dizinlerinden oluşmaktadır. Bu bölümde ilk olarak metinde yer alan kelimelerin dizini sözlük formatında alfabetik olarak verilmiştir. Ekler dizininde metinde kullanılan ekler, kullanıldığı kelimelerle birlikte listelenmiştir. Bu bölümün sonunda ise metinde geçen kişi ve yer adları özel isimler dizini adı altında alfabetik olarak verilmiştir. Tez çalışmamızın sonunda ise metnin tıpkıbasımı verilerek eserin bir bütün halinde oraya konması amaçlanmıştır.

Öncelikle tez süresi boyunca desteklerini esirgemeyen kıymetli tez danışmanım Prof. Dr. Hatice Tören'e şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca tez konumu belirlemede, Arapça ve Farsça ibareleri okuma ve anlamlandırmada yardımcı olan

yazma eser uzmanı, sayın İrfan Akça'ya teşekkürü bir borç biliyorum. Tezi hazırlarken maddi ve manevi desteklerini her zaman hissettiğim sevgili aileme ve müstakbel eşime minnettarlığımı belirtmek istiyorum.

Recep Selman Doğru

İstanbul-Eylül 2020

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....ii

ABSTRACT.....iii

ÖNSÖZ.....iv

İÇİNDEKİLER.....vi

TABLOLAR LİSTESİ.....xiv

KISALTMALAR VE İŞARETLER LİSTESİ.....xvii

GİRİŞ..... 1

BİRİNCİ BÖLÜM

GRAMER

1.1. SES BİLGİSİ..... 26

1.1.1. Ünlüler.....26

1.1.1.1. Kapalı e (é).....26

1.1.1.2. Ünlü Uyumu.....29

1.1.1.2.1. Dil Uyumu 29

1.1.1.2.2. Dudak Uyumu.....29

1.1.1.2.2.1. Kelime Tabanında Dudak Uyumu.....29

1.1.1.2.2.2. Eklerde Dudak Uyumu.....33

1.1.1.2.2.2.1. “I” Sınıfı Eklerde Dudak Uyumu.....33

1.1.1.2.2.2.2. “U” Sınıfı Eklerde Dudak Uyumu.....37

1.1.1.2.2.2.3. “X” Sınıfı Eklerde Dudak Uyumu.....45

1.1.1.3. Ünlü Türemesi.....47

1.1.1.3.1. Kelime Başında Ünlü Türemesi.....47

1.1.1.3.2. Kelime Sonunda Ünlü Türemesi.....47

1.1.1.4. Ünlü Düşmesi.....48

1.1.1.5. Hece Düşmesi.....48

1.1.1.6. Kaynaşma (Ünlü Birleşmesi).....48

1.1.2. Ünsüzler.....49

1.1.2.1. Ünsüz Değişiklikleri.....49

1.1.2.1.1. Kelime Başında ķ > ḫ Değişikliği (Sızıcılaşma).....49

1.1.2.1.2. Kelime Ortasında ķ > ḫ Değişikliği (Sızıcılaşma)....49

1.1.2.1.3. k- > g- Değişikliği (Ötümlüleşme).....49

1.1.2.1.4. ġ ve g Seslerinin Gelişimi.....51

1.1.2.1.4.1. Birden Fazla Heceli Kelimelerin Sonunda.....51

1.1.2.1.4.2. Ek Başında 52

1.1.2.1.4.2.1. Yapım Eklerinin Başında.....52

1.1.2.1.4.2.2. Çekim Eklerinin Başında.....52

1.1.2.1.5. b>v Değişikliği (Sızıcılaşma)..... 53

1.1.2.1.5.1. Kelime Başında b>v Değişikliği.....53

1.1.2.1.5.2. Kelime Sonunda b>v Değişikliği.....53

1.1.2.1.6. t >d Değişikliği (Ötümlüleşme).....53

1.1.2.1.6.1. d'ye Dönüşen Kelimeler.....54

1.1.2.1.6.2. t'li Biçimini Koruyan Kelimeler.....54

1.1.2.1.6.3. İki Şekli de Muhafaza Eden Kelimeler.....54
1.1.2.1.7. z >s Değişikliği.....54
1.1.2.1.8. d > y Değişikliği.....54
1.1.2.2. Ünsüz Benzeşmesi.....55
1.1.2.2.1. Yazımı Kalıplaşmış Eklerde.....55
1.1.2.2.2. Kelime İçinde.....56
1.1.2.3. Ünsüz Türemesi.....56
1.1.2.4. Ünsüz Düşmesi.....57
1.1.2.4.1. -l- Düşmesi.....57
1.1.2.4.2. y- Düşmesi.....57
1.1.2.4.3. b- Düşmesi.....57
1.1.2.4.4. -r- Düşmesi.....57
1.1.2.4.5. -n- Düşmesi..... 58
1.2. ŞEKİL BİLGİSİ 58
1.2.1. Görev ve Anlamları Bakımından Kelimeler.....58
1.2.1.1. İsim.....58
1.2.1.1.1. Cins İsim.....58
1.2.1.1.2. Özel İsim.....58
1.2.1.2. Sıfat.....58
1.2.1.2.1. Niteleme Sıfatları.....58
1.2.1.2.2. Belirtme Sıfatları.....59
1.2.1.2.2.1. İşaret Sıfatları.....59
1.2.1.2.2.2. Sayı Sıfatları.....60

1.2.1.2.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları.....60

1.2.1.2.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları.....60

1.2.1.2.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları.....60

1.2.1.2.2.2.4. Kesir Sayı Sıfatları.....60

1.2.1.2.3. Belirsizlik Sıfatları.....60

1.2.1.2.4. Soru Sıfatları.....61

1.2.1.3. Zarf 61

1.2.1.3.1. Zaman Zarfları.....61

1.2.1.3.2. Yer Zarfları 62

1.2.1.3.3. Azlık Çokluk Zarfları.....62

1.2.1.3.4. Nasıllık Nicelik Zarfları.....63

1.2.1.3.5. Soru Zarfları.....63

1.2.1.4. Zamir 63

1.2.1.4.1. Şahıs Zamirleri.....63

1.2.1.4.2. İşaret Zamirleri.....64

1.2.1.4.3. Dönüşlülük Zamirleri.....65

1.2.1.4.4. Belirsizlik Zamirleri.....66

1.2.1.4.5. Soru Zamirleri.....67

1.2.1.4.6. Bağlama Zamiri 67

1.2.1.5. Edat.....67

1.2.1.5.1. Vasıta ve Beraberlik Edatları.....67

1.2.1.5.2. Sebep Edatları.....67

1.2.1.5.3. Benzerlik Edatları.....68

1.2.1.5.4. Başkalık Edatları.....68
1.2.1.5.5. Miktar Edatları.....69
1.2.1.5.6. Zaman Edatları.....69
1.2.1.5.7. Yer Yön Edatları.....69
1.2.1.5.8. Nispet/Aitlik Edatları.....70
1.2.1.6. Bağlaç.....70
1.2.1.6.1. Sıralama Bağlaçları.....70
1.2.1.6.2. Karşılaştırma Bağlaçları.....71
1.2.1.6.3. Cümle Başı Bağlaçları.....71
1.2.1.6.4. Kuvvetlendirme Bağlaçları.....73
1.2.1.7. Ünlem 74
1.2.1.7.1. Seslenme Ünlemleri.....74
1.2.1.7.2. Gösterme Ünlemleri.....74
1.2.1.8. Fiil.....74
1.2.1.8.1. Birleşik Fiiller.....75
1.2.1.8.1.1. İsim + Yardımcı Fiile Oluşmuş Fiiller.....75
1.2.1.8.1.2. Tasvir Fiilleri.....76
1.2.1.8.1.2.1. Süreklilik Fiilleri.....76
1.2.1.8.1.2.2. Yeterlilik Fiilleri.....76
1.2.1.8.1.3. Anlamca Kaynaşmış veya Deyimleşmiş Fiiller.....77
1.2.2. Yapı Bakımından Kelimeler.....78
1.2.2.1. Ekler 78

1.2.2.1.1. Yapım Ekleri.....78
1.2.2.1.1.1. İsimden İsim Yapma Ekleri.....78
1.2.2.1.1.2. İsimden Fiil Yapma Ekleri.....79
1.2.2.1.1.3. Fiilden İsim Yapma Ekleri.....80
1.2.2.1.1.4. Fiilden Fiil Yapma Ekleri.....81
1.2.2.1.1.4.1. Ettirgenlik Ekleri.....81
1.2.2.1.1.4.2. Edilgenlik Ekleri.....82
1.2.2.1.1.4.3. İşteşlik Ekleri.....83
1.2.2.1.1.4.4. Olumsuzluk Eki.....83
1.2.2.1.2. Çekim Ekleri.....84
1.2.2.1.2.1. İsim Çekim Ekleri.....84
1.2.2.1.2.1.1. Çokluk Eki.....84
1.2.2.1.2.1.2. İyelik Ekleri.....84
1.2.2.1.2.1.3. Hâl (Durum) Ekleri..... 86
1.2.2.1.2.1.3.1. İlgi Hâli Eki.....86
1.2.2.1.2.1.3.2. Yükleme Hâli Eki.....86
1.2.2.1.2.1.3.3. Yönelme Hâli Eki.....87
1.2.2.1.2.1.3.4. Bulunma Hâli Eki.....87
1.2.2.1.2.1.3.5. Ayrılma Hâli Eki.....88
1.2.2.1.2.1.3.6. Eşitlik Hâli Eki.....88
1.2.2.1.2.1.3.7. Yön Gösterme Hâli Eki89
1.2.2.1.2.1.3.8. Vasıta Hâli Eki.....89
1.2.2.1.2.1.4. Soru Eki.....90

1.2.2.1.2.2. Fiil Çekim Ekleri.....90

1.2.2.1.2.2.1. Fiil Çekiminde Kullanılan Şahıs Ekleri.....90

1.2.2.1.2.2.1.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri.....90

1.2.2.1.2.2.1.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri.....91

1.2.2.1.2.2.2. Basit Fiil Kipleri.....92

1.2.2.1.2.2.2.1. Bildirme Kipleri.....92

1.2.2.1.2.2.2.2. Tasarlama Kipleri.....96

1.2.2.1.2.2.2.2.1. İstek Kipi.....96

1.2.2.1.2.2.2.2.2. Emir Kipi.....97

1.2.2.1.2.2.2.2.3. Şart Kipi.....98

1.2.2.1.2.2.2.2.4. Gereklilik Kipi.....98

1.2.2.1.2.2.3. Birleşik Fiil Kipleri.....98

1.2.2.1.2.2.3.1. Hikâye Birleşik Çekimi.....99

1.2.2.1.2.2.3.1.1. Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipinin Hikâyesi.....99

1.2.2.1.2.2.3.1.2. Geniş Zamanın Kipinin Hikâyesi.....99

1.2.2.1.2.2.3.2. Rivayet Birleşik Çekimi.....99

1.2.2.1.2.2.3.2.1. Geniş Zaman Kipinin Rivayeti.....100

1.2.2.1.2.2.3.3. Şart Birleşik Çekimi...100

1.2.2.1.2.2.3.3.1. Geniş Zamanın Kipinin Şartı 100

1.2.2.1.2.2.4. Fiilimsiler.....101

1.2.2.1.2.2.4.1. İsim-Fiiller.....101

1.2.2.1.2.2.4.2. Sıfat-Fiiller 102

1.2.2.1.2.2.4.3. Zarf-Fiiller.....104

İKİNCİ BÖLÜM

METNİN TRANSKRİPSİYONU

2.1. Transkripsiyon Alfabesi.....106

2.2. Metin 107

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METNİN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE ÇEVİRİSİ

3.1. Çeviri.....194

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SÖZLÜK VE DİZİNLER

4.1. Dizin/Sözlük.....280

4.2. Ekler Dizini.....619

4.3. Özel İsimler Dizini.....672

SONUÇ 705

KAYNAKÇA.....706

EKLER 709

1. Tıpkıbasım 709

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Rütbe ve Meslek İsimleriyle İlgili Lakaplar.....16

Tablo 1. Kişinin Fiziki Özellikleri ve Yakıştırmalarla İlgili Lakaplar.....17

Tablo 3. Doğulan Yer, Ait Olunan Irk veya Sülale İle İlgili Lakaplar.....18

Tablo 4. Sultan 4. Murad Menzili.....239

Tablo 5. Sultan III. Selim Menzili.....239

Tablo 6. Mir-i alem Ahmed Ağa/Yassı Kaya Menzili.....242

Tablo 7. Tozkoparan Menzili.....243

Tablo 8. Delikli Kaya/Tozkoparan Menzili.....244

Tablo 9. Çizmeci/Çullu Menzili.....245

Tablo 10. Ahi/Hasan Ayak Yeri/Parpul Menzili.....247

Tablo 11. Arabacı Ali/Bâlî Kaptan Menzili.....248

Tablo 12. Okçular Tekkesi/Lenduha Cafer Menzili.....250

Tablo 13. Çullu/Memi Çelebi Menzili.....251

Tablo 14. Zihgir/Lokumcu Menzili.....252

Tablo 15. Topyeri/Hasan Taşı Menzili.....252

Tablo 16. Uncu Şücâ Menzili.....253

Tablo 17. Uncu Şücâ Menzili.....254

Tablo 18. Nakkaş/Hacı Süleyman Menzili.....254

Tablo 19. Hacı Süleyman Menzili.....255

Tablo 20. Lenduha Cafer Menzili.....256

Tablo 21. Çifte/Beş Taşlar/ Sekbankulu Menzili.....257

Tablo 22. Ekşi Menzili.....257

Tablo 23. Devatçı Menzili.....258

Tablo 24. Cafer/Hacı İsmail Menzili.....259

Tablo 25. Uşşakî/Hacı İsmail Menzili.....260

Tablo 26. Hâkî-i Bostancı Menzili.....261

Tablo 27. Ağalar/Tayyip Reyhan Ağa Menzili.....262

Tablo 28. Eski Saray İmamı Menzili.....263

Tablo 29. Hâkî Menzili.....264

Tablo 30. Abdullah Efendi/Dirhem Menzili.....265

Tablo 31. Solaklar Emini Menzili.....266

Tablo 32. Büyük Yeksüvar Oku Menzili.....267

Tablo 33. Küçük Yeksüvar/Müderris Menzili.....268

Tablo 34. Yusuf Ağa Menzili.....269

Tablo 35. Sınanmış Ali Ağa Menzili.....269

Tablo 36. Selim Ağa Menzili.....270

Tablo 37. Muhammed Paşa Menzili.....270

Tablo 38. Memiş Efendi Menzili.....271

Tablo 39. Kiler Kethüdası Menzili.....272

Tablo 40. Hacı Beşir Ağa Menzili.....272

Tablo 41. Darü's-saâde Ağası Menzili.....273

Tablo 42. Cafer-i Sadık Bey Menzili.....273

Tablo 43. Şişman Paşa Menzili.....274

Tablo 44. Damat Şerbetçi-zade Menzili.....274

Tablo 45. Darü’s-saâde Ağası Menzili.....275

Tablo 46. Mercan Ağa Menzili.....275

Tablo 47. Hâsıllı Muhammed Ağa Menzili.....276

Tablo 48. Halil Ağa Menzili.....276

Tablo 49. Muhzır Bekir/Azmayiş Menzili.....276

KISALTMALAR VE İŞARETLER LİSTESİ

A. : Arapça

A.e. : Aynı eser

A.g.e. : Adı geçen eser

a.s : aleyhisselam

Bk. : Bakınız

C. : Cilt

ç.1.ş. : Çokluk 1. şahıs

ç.2.ş. : Çokluk 2. şahıs

ç.3.ş. : Çokluk 3. şahıs

EAT : Eski Anadolu Türkçesi

ET : Eski Türkçe

F. : Farsça

Haz. : Hazırlayan(lar)

Hz. : Hazret

İta. : İtalyanca

k. : Kabza

r.a : Radıyallahu anh

r.h. : Rahimallah

S. : Sayı

s. : Sayfa

s.a.v : Sallallahu aleyhi ve sellem

ş. : Şast

t.1.ş. : Teklik 1. şahıs

t.2.ş. : Teklik 2. şahıs

t.3.ş. : Teklik 3. şahıs

TDK : Türk Dil Kurumu

Yun. : Yunanca

v.s : Vesaire

→ : Bakınız

... : Metinde boş bırakılan yerler için kullanılmıştır.

[ ] : Metinde eksik veya hatalı yazılan harf ve kelimelerin doğru yazımı için kullanılmıştır.

***** : Metinde yer alan bazı kelimeler için tarafımızca yapılan açıklama ve düzeltmeler için kullanılmış ve bu açıklamalar dipnotlarda yine * işaretiyle verilmiştir.

GİRİŞ

İnsanoğlu dünya üzerinde hep var olma gayreti içerisinde olmuştur. Ok ve yay ise bu amaç doğrultusunda kullanılan en kadim aletlerdendir. Ok ve yayın tam olarak ne zaman ve nerede kullanıldığını söylemek mümkün değilse de ilk buluntularına Geç-Paleolitik Çağ'da (M. Ö. 35000-10000) rastlandığı bilinmektedir. İnsanlar ilk dönemde ok ve yayı avlanmak için kullanmış, yaşamlarını sürdürmek için de bu aletleri yüzyılların verdiği tecrübeyle geliştirmişlerdir.[1]

Bu sessiz ve uzun menzilli av aleti zaman içerisinde doğal olarak bir savaş aleti hüviyetine bürünmüş, ateşli silahlara tahtını bırakıncaya kadar av ve savaş için en aranan silah olma özelliğini sürdürmüştür. Ayrıca çok eski tarihlere dayanan ok atma yarışmalarıyla aynı zamanda bir eğlence, yarışma ve spor unsuru olarak da varlığını yaygın bir şekilde sürdürmüştür.

Gök Tanrı ve Şamanizm inancında aynı zamanda kutsal kabul edilen savaş aletlerinin en önemlilerinden biri olan ok ve yay, Türklerin İslamiyet'i kabul edişinden sonra da Kuran ve hadisler ışığında yine kutsal ve dinî bir arka plana sahip olarak yüzyıllar boyunca savaş zamanlarında etkili bir savaş aleti, barış zamanlarında da gaza niyetine talim edilen bir spor ve eğlence aracı olarak görülmüştür. Bilhassa Osmanlı Devleti bünyesinde sistemli ve kurumsal bir organizasyon halini alan okçuluk bu haliyle geleneksel kodların 20. Yüzyıla kadar süregelen bir temsilcisi olmuştur.

Tarihî Türk Kavimlerinde Okçuluk

Ok ve yay her ne kadar insanlığın ortak bir mirası olarak kabul edilse de tarih boyunca bütün milletler kendilerini diğer milletlerden farklı kılan özelliklere sahip olmuş ve bu karakteristik özellikleriyle tanınmışlardır. Toplumları meydana getiren insanların ırkî ve antropolojik özellikleri, hayat tarzları, dinî inanışları, ritüelleri, kullandıkları araçlar ve silahlar onları birbirinden ayıran faktörler olmuştur.[2] Dünya tarihinde askerî açıdan önde gelen milletlerden olan ve bunu kazandıkları üstün başarılarla ispatlayan Türkler yaşadıkları bozkır hayatı nedeniyle (kadın-erkek, yaşlı-

[1] Doğan Yıldız, **Türk Spor Tarihi**, İstanbul: Eko Matbaası, 1979, s.72.
[2] Hatice Palaz Erdemir, **Yabancı Yazarlara Göre Türklerde Savaş ve Taktik**, III. Cilt Türkler, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002, s.938.

genç ayrımı yapmaksızın) sürekli savaşa hazır halde bulunmuşlardır.[3] Bu yüzden Türk silahları, hareket ve sürat temeline dayanan Türk yaşam ve savaş taktiğiyle bütünleşmiş hafif, taşıması ve kullanılması kolay silahlardır.[4] Doğal olarak bu silahların başında ok ve yay gelmektedir. Bu yaşam biçimleri dolaysıyla aralarındaki bütün farklılıklara rağmen Türklerle birlikte Avarlar, Moğollar ve Tatarlar da "okçu kavimler" adı altında toplanabilmektedir.[5]

Asya'da ok ve yayla ilgili en eski buluntular Kuzey-Doğuda ve Sibirya'da ele geçmiştir. Bu buluntuların insanlık tarihinin ilk ok ve yayları olmadığı daha önce bulunan tek parça ağaçtan yapılan yayların aksine gelişmiş ve kompozit bir yapıya sahip olmasından anlaşılmaktadır. Muadillerine göre daha dayanıklı ve kısa olan bu yaylar içerisinde en kısa boylu olanı ise Türk yayıdır. Bu, süvarilerin hareket kabiliyetini arttırdığı gibi atış menzilini de genişletmektedir.[6] Özellikle Türk kültürünün gelişme sahaları olarak bilinen başta Altay olmak üzere Türkmenistan, Kazakistan, Kırgızistan gibi bölgelerde yapılan kazılarda elde edilen ok ve yaylar, bu silahların atlı ve göçebe kültürün temel öğelerinden biri olduğunu gösterir mahiyettedir.[7]

Proto-Türk kavimlerinin en önemli kolunu teşkil ettiği iddia edilen Sakalar (İskitler), tarihte geniş topraklara sahip ilk önemli okçu millettir.[8]

Çin kaynakları, Çin'in kuzeyinde yaşayan ve bazıları "Hun ataları" olarak kabul edilen bozkır kavimlerinin ve onların etkilediği toplulukların okçuluktaki başarıları ve "katınç/kompozit yay" dedikleri yayların üstünlüğünü dile getirmişlerdir.[9] Hun çağında Türk ok ve yaylarını adeta bir efsane haline getiren, Hun Devleti'nin gerçek kurucusu diyebileceğimiz Mete'dir. Kaynaklarda 300.000'den fazla okçusunun olduğu kaydedilen Mete, Çin İmparatoruna yazdığı mektupta Hun

[3] İbrahim Kafesoğlu, **Türk Milli Kültürü**, İstanbul, 1998, s.181-182.
[4] Mehmet Altay Köymen, **Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi**, Cilt III, Ankara: TTK Yayınları, 2001, s. 267.
[5] Ünsal Yücel, **Türk Okçuluğu**, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, 1998, s.1-2.
[6] Yücel **a.g.e**, s. 51-53.
[7] Erkan Göksu, **Okla Yükselen Millet**, Konya: Kömen Yayınları, 2013, s. 56-57.
[8] İlhami Durmuş, **İskitler-Sakalar**, Ankara: TKAE Yayınları, 1993, s.41.
[9] Wolfram Eberhard, **Çin'in Şimal Komşuları**, çev. Nimet Uluğtuğ, Ankara: TTK Yayınları, 1996, s.46.

birliğini "yay çeken kavimler" olarak nitelendirmiştir.[10] Ok ve yay, IV. yüzyılın sonlarından itibaren Avrupa Hunlarının da en önemli silahları olmuştur.

Hunların Türk kültür tarihi bakımından bir devamı olan Göktürklerde de gelişmiş bir silah teknolojisi olduğu dikkati çekmektedir.[11] Her ne kadar edebiyatımızın ilk yazılı metinleri olarak kabul edilen Orhun Abideleri'nde ok ve yayla ilgili ciddi bir bilgiye rastlanmasa da buradan bu silahın Göktürklerde kullanılmadığı veya önem verilmediği sonucuna varılamaz. Tonyukuk kitabelerinde İlteriş'in ordusuyla ilgili "iki ülügi atlıg erti bir ülügi yadak erti" ifadesindeki atlı birliklerin Türk tarihinin her devrinde hayranlık uyandırmış olan atlı okçular olduğuna şüphe yoktur.[12] Nitekim bu abidelerde "ok-ko" hecelerini göstermek için kullanılan müstakil ok şeklinde bir işaretin "↓" bulunması de bu silahların Türkler için önemine bir delil niteliğindendir. Ayrıca Çin kaynaklarında, okçuluğun Göktürkler için hayatî önemine dair pek çok kayıt mevcuttur. Örneğin 624 yılında İl Kağan tarafından Çin'e yapılan baskında yağan şiddetli yağmurda ıslanan yayları kullanamayan Göktürk ordusu, Çinlilere karşı koyamayıp barış teklif ederek Ötüken'e çekilmek zorunda kalmıştır.[13]

Ok ve yay, Göktürklerden sonra Uygur, Kırgız, Peçenek, Uz ve Kuman gibi Türk kavimlerinin de en önemli silahlarının biri olmuştur.

İslamiyet'in kabulünden sonra da Türklerin okçuluğa gösterdikleri önem azalmamış bilakis "cihad" kavramı etrafında Kur'an'da ve özellikle de Hz. Muhammed'in hadislerinde okçuluğun övülüp teşvik edilmesi neticesinde dinî bir kutsiyet atfedilerek artmıştır. Arap tarihçiler tarafından da çok iyi ata binip, ok atmalarıyla tasvir edilen Türklerin bu özellikleriyle İslam'ı benimsemelerinin kolaylaştığı söylenilebilir.

Selçuklular'ın askerî yapılanmasında "tir-endâzân" birlikleri çok önemli yer tutmaktadır. Anadolu'nun fethi ve bir Türk yurdu haline gelmesinde en önemli faktörlerden biri olarak kabul edilen Türk okçuluklarının, Anadolu Selçuklu

[10] Bahaeddin Ögel, **Büyük Hun İmparatorluğu Tarihi I**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1981, s.436.
[11] Ahmet Taşağıl, **Gök-Türkler**, Cilt I. Ankara: TTK Yayınları, 2003, s. 9-14.
[12] Göksu, **a.g.e.**, s.86.
[13] Taşağıl, **a.g.e.**, s.77.

Devleti'nin kuruluşundan sonra gerek Bizans ve Haçlılarla gerkse de diğer devletlerle yapılan savaşlarda ne denli önemli roller oynadığı sayısız kaynakla sabittir.[14]

Osmanlı'da Okçuluk

Osmanlılarda da kemankeşlik buraya kadar bahsedilen askerî, siyasî, kültürel unsurları ve dinî arka planı dolaysıyla ziyadesiyle ilgi görmüştür. Orhan Bey, Bursa'da ok atışları için alanlar tahsis etmiş, Yıldırım Beyazıt bu alanı koruma altına alarak Gelibolu'da bir ok meydanı açmıştır. Osmanlı Devletinde özellikle 15. yüzyıldan itibaren okçuluk kurumsal bir altyapı kazanmıştır.[15] Bilhassa İstanbul'un fethinden sonra Fatih Sultan Mehmet'in bugün de Okmeydanı olarak bilinen arsayı okçulara vakfetmesi ve burada Atıcılar Tekkesi'nin kurulması bunun önemli bir delilidir. Atıcılar Tekkesi dünyada kurulan ilk sportif amaçlı eğitim kurumlarından biridir.[16] 13 ve 17. yüzyıllar arasında Osmanlı ordusunda okçuluk en etkili uzak mesafe silahları arasında yer almıştır. 17. yüzyıldan itibaren ateşli silahların gelişmesi, ok ve yayın yerini tüfeğe bırakmasıyla sonuçlanmıştır. Bu yüzyıldan sonra okçuluğun terk edilmeye başlamasıyla birlikte okçuluğun teşviki amacıyla yazılan kavsnameler yaygınlık kazanmıştır.

Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde, Osman ve Orhan Gazi devirlerinde, düzenli bir ordu bulunmamaktadır. Savaş zamanı gerek beylik içinde gerekse civar beyliklerdeki *Gâziler, Alpler* yahut *Alperenler* onlarla birlikte savaşa katılmaktadır. Orta Asya Türk kültüründeki "ordu-millet" anlayışının bir tezahürü olarak dört yaşından itibaren askeri eğitim gören ve neticede her türlü silahı mahirce kullanabilen Alplerde en çok aranan özeliklerden biri de atlı okçuluk olmuştur. Osmanlı'nın kuruluş safhasında okçuların toprak kazanımlarında büyük bir rol oynadığı ve özellikle Bizanslılar gözünde nasıl bir baskı ve korkuya sebebiyet verdikleri kaynaklardan anlaşılmaktadır.[17] Bahsedilen dönemde Koyunhisar Savaşı'nda ve İzmit kuşatmasında

[14] Göksu, **a.g.e**, s.153.
[15] Tuncer Kurt, Mahmut Kılıç, Muhammet Nuri Kılıç ve Fatih Özbayraktar, **Türk Spor Tarihi**, Ankara: MEB Yayınları, 2013, s.56.
[16] Gökhan Gündüz, Seray Özden ve Mustafa Serdar Tekçe, "Türklerde Ahşap Ok Yapımı", **Bartın Orman Fakültesi Dergisi 12**, no. 17 (2010).
[17] Georges Pachymeres, **Bizanslı Gözüyle Türkler**, çev. Gülcan Bihter Barlas, İstanbul: İlgi Kültür Sanat Yayınları, 2009, s.107.

alınan galibiyetlerde okçuların payı büyük olmuştur.

Düzenli bir ordu olarak Yeniçeri Ocağı'nın kuruluşu Sultan I. Murad döneminde olmuştur. Edirne'nin fethinden sonra devşirme usulüyle Türk geleneğine uygun şekilde yetiştirilmek üzere orduya alınan yeniçerilerin dışında devletin askerî gücünü oluşturan *tımarlı sipahiler, akıncılar* ve *levendler* de okçu olmalarıyla tanınırlar. Osmanlı askerî teşkilat yapısında yer alan ve padişahın yakın korunmasında bulunan *solaklar* ise ok ve yay kullanan birliklerin en önemlilerindendir. Yeniçeri Ocağı'na bağlı olan bu birlik Osmanlı kaynaklarında ok atmada usta manasında kavas olarak da geçmektedir.[18] Özel yetiştirilmiş askerlerin en yeteneklerinden seçilen Solaklar, gündelik hayat ve merasimlerde olduğu gibi savaş zamanlarında da padişahı korumakla görevlidirler. Bu özel görevlerine yakışır şekilde diğer birliklerden farklı olarak daha ihtişamlı giysilere sahiptirler.

Osmanlı Devleti'nde Fatih devrine kadar ateşli silahlar ve topçu birliklerinden ziyade okçu birlikleri en önemli vurucu güç olmuştur. Osmanlı'da okçuluk askerî anlamda zirve noktasını, kuruluş ve yükselme dönemleri içerisinde özellikle I. Murad, II. Mehmed ve I. Süleyman devrindeki savaşlarda yaşamıştır. İstanbul'un fethi sırasında Türk okçularının etkin rolü bizzat Bizans savunmasında yer alan kişilerin aldığı notlarla gün yüzüne çıkmıştır. Bizans gemilerinin ateşli oklarla vurulması, 29 Mayıs günü gerçekleşen büyük taarruzda adeta göğü karartacak derecede ok atışların yapılması, kale komutanı olarak atanan Giovanni Giustiniani'nin bir ok atışıyla yaralanıp harp meydanından ayrılması sonucu Bizans savunmasının dağılması gibi pek çok ayrıntı Osmanlı okçularının, bu çağ açıp çağ kapatan savaşta ne denli önemli bir iş yaptıklarının da göstergesi olmuştur.[19]

Öyle ki Fatih Sultan Mehmet, gösterdikleri bu yararlılığa binaen Okmeydanı arazisini fetihten sonra okçulara vakfetmiştir. Okçuluk bir savaş aleti olarak gelişen teknolojik gelişmelerle günbegün değerini yitirecek olsa da Okçular Tekkesi'nin kurulmasıyla organize bir spor alanı hâline gelen Okmeydanı'nda yüzyıllar boyunca

[18] Melek Canatar, "Osmanlı Devleti'nde Kavaslar ve Kavas Teşkişlatı" **İlmi Arştırmalar 4**, 1997: 67-88, s.2-3.
[19] Agostino Pertusi, **İstanbul'un Fethi, Çağdaşların Tanıklığı**, çev. Mahmut H. Şakiroğlu, Cilt 1. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, 2004, s.137.

Tozkoparan İskender, Şüca gibi nice pehlivan atış yapıp rekorlar kırmış, II. Mahmud, Abdülmecid gibi nice padişah da ihsanlarda bulunup fiilen ok atışları yaparak menziller açmıştır. Ok meydanlarını dolduran bu kalabalık güruh giderek azalmaya ve artık okçuluğa rağbet edilmemeye başlayınca okçuluk kaidelerinin unutulmaması ve insanların ok atmaya teşvik edilmesi amacıyla kavsname yazma geleneği yaygınlaşmıştır. Bu tez çalışmasına konu olan *Kevserü'l-hayât ve Mücellâi'r-rumât* adlı risale de bu geleneğin 19. Yüzyıldaki yansımalarından biri olmuştur.

Kavsnameler ve Özellikleri

Arapça yay anlamına gelen "kavs قوس" ve sonuna geldiği ismin belirttiği anlama ait olan kitap anlamı katarak Farsça birleşik isim yapan "nâme نامه" kelimesiyle türetilen "kavs-nâme قوسنامه", okçu ve okçuluğa dair yazılan eserlerin genel adı olmuştur. Osmanlı edebiyatında özellikle okçuluğun unutulmaya yüz tutmaya başladığı 17. yüzyıldan sonra yaygınlık kazanan kavsnameler genellikle aynı düzen ve muhtevayla sahiptir. Bu genel özellikleri şöyle sıralayabiliriz:

Ok ve yayın ortaya çıkışı ile ilgili rivayetler, ayet ve hadislerde geçen okçulukla ilgili unsurlar doğrultusunda ok atmaya yönelik teşvikler, okçuluğun teknik özellikleri (ok atma yarışmaları, ok atma teknikleri, okçuluğun ve ok meydanlarının adap ve kuralları vs.), İstanbul Okmeydanı'ndaki menzillerde derece yapan okçuların isim ve skorları. Belirtilen bu konular elbette her risalede aynı düzen ve yoğunlukta işlenmemiştir. Ancak elimizdeki eserlerin büyük çoğunluğu bu hususlar çerçevesinde oluşturulmuştur. Bazılarında daha teknik bilgiler ön plana çıkmış, bazıları daha çok ayet ve hadislerle örülmüş, bazıları ise sadece kanunname şeklinde yazılmıştır. Risalelerin yazılma amacına uygun şekilde bir dil ve üslup özellikleri de genellikle sade ve anlaşılır olmuştur. Ama bu tez çalışmasında ele alınan eserde olduğu gibi kapalı, süslü, ağdalı bir dil ve üsluba sahip eserler de mevcuttur.

Okçulukla ilgili bugüne kadar tespit edilmiş Türkçe yazma eserler, İrfan Akça'nın hazırlamış olduğu bibliyografya çalışmasında detaylı olarak ortaya konmuştur.[20] Bu çalışmada adı geçmeyen ancak tarafımızca tespit edilen yazma eserler

[20] bk. İrfan Akça, "Osmanlı Okçuluğuna Dair Yazma Eser Literatürü", **Nişangâh-ı İstanbul**, İstanbul: Gürsoy Grup Kültür Yayınları no:9, 2019, s. 274-303.

ise aşağıdaki gibidir:

1. HULASÂ Fİ İLMÜ'R-REMY

Selçuklu Emiri Tülû Bey tarafından 13. Yüzyılın başlarında Hüseyin b. Ahmed Erzurumî'ye yazdırılmıştır. Bilinen ilk Türkçe kavsnamedir. (Beyazıt Devlet Ktp. Veliyüddin Efendi, nr. 3176).

2. KEVSERÜ'L HAYÂT VE MÜCELLÂİ'R-RUMÂT

Geyveli Hüseyin b. Muhammed tarafından 19. yüzyılın başlarında yazılmış ve Sultan II. Mahmud'a sunulmuş olan eser aynı zamanda tez çalışmamızın da konusunu oluşturmaktadır. (İstanbul Millet Ktp. Ali Emiri Koleksiyonu, nr. 34 Ae Tarih 918).

3. TELHÎS-İ RİSÂİLÂT-I RUMÂT

II. Mahmud'un okçuluğun unutulmaması için 19. yüzyılın ilk yarısında yazdırdığı bu risâlenin müellifi Mustafa Kâni Bey'dir. Eser İstanbul Fetih Cemiyeti tarafından Latin harfleriyle basılmıştır.

4. HAYRU'L-KELAM Fİ FEZÂİLİ'R-REMYİ Bİ'L-SİHÂM

Numan b. Abdurrahman el-Ensarî tarafından yazılmıştır. (Kastamonu Halk Ktp. nr.4109)

5. RİSALE Fİ FEZÂİLİ REMYİ'S-SİHÂM

Ömer b. Süleyman el-Benderî tarafından yazılmıştır. (Süleymaniye Ktp. Çelebi Abdullah, nr.396)

6. TERCÜME-İ SİLAHŞORNÂME

Firdev-i Rumî tarafından yazılmıştır. (Topkapı. Hazine Kit. nr. 625)

7. İRŞÂDÜ'R-RUMÂT

Çuhadar Ahmed tarafından yazılmıştır. (Topkapı. Hazine Kit. nr. 626)

8. RİSÂLE-İ REMY (Burdur İl Halk Ktp. nr.141-10)

9. KAVSNÂME-İ MENZİLÂT (Hacı Selim Ağa, Kemankeş nr.497)

10. KAVSNÂME (Hacı Selim Ağa, Kemankeş nr.495)

11. RİSÂLE-İ KAVSİYYE (Süleymaniye Ktp. Hafid Efendi, nr. 254-2)

12. OK ATMAK RİSÂLESİ (Süleymaniye Ktp. Nafiz Paşa, nr. 954)

13. NU'ÛTU'L KAVS (Süleymaniye Ktp. Yazma Bağışlar, nr. 1457-1)

ESERİN TANITIMI

1. Eserin Müellifi ve Yazılış Sebebi

Eserin yazarı Hüseyin b. Muhammed Geyvî'dir. Müellif eserinde kendinden şöyle bahsetmektedir:

> "Lākin faḳīr Hüseyin b. Muḥammed Geyvī risāle-yi çākerānemde ṣūrī ve maʿnevī müsennede-i ṣaḥīḥ ile tebeyyün ve iẓhār éyledigim maḳāmāt-ı ʿadīdede tetebbuʿ ve istiḳrā üzre ẕikr olundu." (03a/1-4)

Müellif hakkında eserdeki bu ifadeden başka herhangi bir kaynakta bilgiye rastlanmamıştır. Eserin 1800'lü yılların başında yazıldığını göz önüne alırsak müellifin 18. yüzyılın ikinci yarısıyla 19. yüzyılın ilk yarısında yaşadığını söyleyebiliriz.

Eserin yazılış sebebi ise müellif tarafından şöyle açıklanmıştır:

> "Lākin mürūr-ı zamānla ṭop ve tüfenk müteʿāref olmaġla ʿilm-i remy ḥaḳḳında tedvīn olan kitāblar kūşe-nişīn ve Tatarlar ḫurūcunda mescūn ecilinden şubuhātı ḥall édecek kütüb-i mütedāvil nādir bulunduġundan ḳadr-i fenn-i celīle ḥürmeten mufaṣṣalātdan tetebbuʿ ve istiḳrā édip ṭālibīniñ ḥāceti miḳdārı mesāʾilleri bu kitābda cemʿ éyledim. Lākin kütüb-i tefāsīrde ve eḥādīṯ-i şerīfinde ḫaytı ḳopmuş inci dāneleri gibi münteşir olduġu Rāzī'den Beġavī'den Ebū'l-Leyṯ, Nīsābūrī, Ebūssuʿūd, Ḥāzin, Rūhu'l-beyān, Beyżāvī ve sāʾir muʿteberāt kitāblardan bā-ḫuṣūṣ Kitāb-ı Cihāt'dan kütübḫānelerinden tesvīd baʿde teʾlīf édip *Kevṯerü'l ḥayāt ve Mücellāi'r-rumāt* tesmiye éyledim. Ḳaldı ki bir muḳaddime ve ṭoḳuz bāb ve her bābıñ arasında müteʿaddid faṣıllar tezyīn, tertīb, tenbīh, fāʾide, fürūʿ naḳil olundu. Cümlesi mevḳiʿlerinde lisān-ı ʿArabī ile ḫülle-pūş olup herkese ibrāz-ı cemālde istiġnā kār ecilinden ... ḥadīṯ-i şerīfine imtiṯālen li-merżāti'llāhi Teʿāla risāle-i muṣammemi lisān-ı Türkiyye'ye tercüme ve nefʿ-i ʿām ibrāz-ı cemālde āsān-ı şedd ve herkese fehmi ehven ecilinden tanẓīm olundu." (02a/15-02b/11)

Buradaki bilgilerden anlaşıldığına göre müellif, top ve tüfek gibi ateşli silahların yaygınlık kazanmasıyla eski önemini yitiren okçulukla ilgili bilgileri ilgili kitaplardan ayrıntılı olarak inceleyip, talep edenlerin ihtiyacı kadar bu kitapta topladığını söylemektedir. Yine okçulukla ilgili ayet ve hadisleri ise tefsir ve hadis kitaplarında dağınık bir şekilde bulunduklarından Râzî, Begavî, Ebu'l-Leys, Nîsâbûrî, Ebüssuûd, Hâzin, Beyzâvî gibi saygın âlimlerin kitaplarından ve özellikle Kitab-ı Cihât'tan toplayıp bir araya getirerek önce

bir müsvedde hazırladığını ardından da telif edip kitabına Kevserü'l-hayât ve Mücellâi'r-rumât ismini koyduğunu beyan etmektedir. Kitabında yer alan bilgilerin kaynaklarında Arapça ile yazılı bulunduğu için herkesin anlayamadığını, bu yüzden de bilgileri Türkçeye tercüme edip kamunun yararına sunduğunu söyleyerek eserin yazılış sebebini açıklamıştır.

2. Eserin Nüsha Özellikleri

Kevserü'l-hayat ve Mücellâi'r-rumât İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Koleksiyonu'nda 34 Ae Tarih 918 demirbaş numarasıyla kayıtlı bir el yazmasıdır. Eserin tespit edilen başka nüshası bulunmamaktadır.

Eserin ölçüleri 232x153, 192x99 milimetredir. Toplam 43 varaktır ve 21 satır olarak düzenlenmiştir. Eser Arap-Talik hattıyla harekesiz yazılmıştır. Eserin fiziki durumunda bir sorun bulunmamaktadır. Metnin esas kısmı düzgün bir hatla ve bir müstensih tarafından yazılmışken müellif hattı olarak düşündüğümüz derkenarlar ve metnin sonunda yer alan şiirler ise nispeten daha bozuk bir yazıyla yazılmıştır. Bu kısımlar standart yazı dilinin yanında konuşma dili özellikleri göstermesi ve yer yer hareke kullanılması dolayısıyla dönemin dil özellikleri hakkında bize daha fazla bilgi vermektedir. Eserin kenarları altın yaldızla cetvellenmiştir. Dibace ve giriş kısımlarında altın yaldızlı tezhip örnekleri bulunmaktadır. Ayet ve hadisler, bazen altları kırmızı mürekkeple çizilerek, bazen kırmızı mürekkeple yazılarak bazen de kırmızı mürekkeple harekelendirilerek gösterilmiştir. Ayrıca fasıl isimleri, bazı cümle başı bağlaçları, terimler, özel isimler ve Arapça sözler, menzil adları, menzilin atıldığı rüzgâr isimleri, taş adetleri ve bazı atış mesafeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Her sayfanın sonunda bir sonraki sayfanın ilk kelimesi çerçevenin dışına yazılmıştır. Eserin yazılış tarihi son sayfada belirtilmiştir. Metnin sonunda yer alan şiirlerin ise muhtelif yazılış tarihleri bulunmaktadır.

3. Eserin Dil ve Üslup Özellikleri

Osmanlı Türkçesinin klasik devrinin sonlarında yazılmış olan eser ağır ve ağdalı bir dil ve üsluba sahiptir. Metnin müellifi gizli sırlara sahip olduğunu söylediği "kemankeş" ilmini yine mistik ve kapalı bir anlatımla eserine yansıtmayı tercih etmiştir:

> “Pes imdi işbu sehmiñ ve ḳavsiñ kendilerine maḫṣūṣ rūḥları vardır ki İmām Şāfiʿī ḥażretleriniñ Geşt [ü] Güzār? nām kitābında mesṭūrdur. Her cemād meyyitdir illā oḳ yay degil. Zīrā anlarda ḥayāt ṣıfat-ı nikāyetdir. Ḳıbel-i düşmāna bir oḳ remy olunsa bisyār [ü] bī-ḥisāb ḳalb-ı ʿadūya bir ḫavf ve ıżṭırāb gelir ki teʾemmülden ḫāricdir. İşte sırr-ı kemān-keşānı fürū-māyeden maḥrem olmadıġı sehmiñ ve ḳavsiñ cānı olup ehlinden uṣūlü vech üzre aḫẕ olunmadıġından ? eyvānından endāz olunan sehm sīne-i aʿdāya küre-i nāriyyeden necmü’ṣ-ṣāḳıb müvekkili olan rūḥ-ı ḳudsīniñ aḫẕ étmesiyle ṭarfetu’l-ʿaynda ḥayāt bulup ? gibi ser-menzile érip düşmānı nüşşāb éderek tevāṣülen biñ kāfir ḳadar devr-i aḳabinde ʿaduvvu münhezim ve ordu-yı menhūsesini perākende étmesini muḳarrerdir.” (14a/8-18)

Müellif eserini, padişaha sunacak olmanın da verdiği şevkle, Arapça-Farsça kelime ve terkipler, birleşik yapılar, deyimler, söz sanatları ve devrik cümlelerle öyle bir süslemiştir ki Türkçe unsurlar bazı kısımlarda sadece birkaç edat, fiil ve zarf-fiilden ibaret kalmıştır. Bazen de haddinden fazla Arapça, Farsça terkip ve kelimelerle bezenmiş hatta Türkçe fiiller yerine yine bu dillerden alınmış kelime ve tamlamalarla sona erdirilen cümleler arasında ifade edilmeye çalışılan anlamı kavramak bizler için hayli güç bir uğraş haline gelmiştir:

> “Kevkebe-i dürr-i cihān-arā-yı şāh-āne ve dīde-peymā-yı resm-i semāḥat-ı ḳahramāneleri sāmm [u] nerīmānı bend édip pehlivān-ı ekvānı ḳabża-i ʿaḳdında giryān olup merd-āne ve şāh-āne meydān-ı tīr-endāzānı teşrīf ve ābād ve tīr-i pişrev maʿreke-yi ḥarb u metīn gīr ile küşād ve īcād buyuracaġı gelecek müntehā ve bī-naẓīriñ cāy-ı ḳadem-i meymenet hümā-yı himemi aḳreb-i eyyāmda ser-menzil-i ḥārikʿu’l-ʿāde kerāmet-i bī-nihāyet ʿālā-ʿalāmet-i cedīd ḥudūd-ı meydāna bedīd olması duʿāʾ-yı Müslümān himmet-i şāh-ı merdān birle seng-i nişān sütūn-ı şemʿ-veş lemaʿān-ı ʿarṣa-yı rumāt-ı duʿā-gūyān nümāyān olacaġı erbāb-ı dilāna ʿayān-ender-ʿayāndır.” (25a/2-10)

Eserde dikkat çeken bir başka üslup özelliğiyse menzillerin açıklandığı bölümde karşımıza çıkmaktadır. Menzillerde adı geçen okçuların yaptığı dereceler hikâye edilerek aktarılmıştır. En iyi dereceye sahip olan okçunun diğer okçuları nasıl geçtiği yine ağdalı bir dille ve sınırları zorlayacak bir hayal gücüyle anlatılırken geçilen okçuların lakapları ve rütbeleri de bu hikâyenin çıkış noktalarını oluşturmaktadır. Örneğin Ali Bâlî Kapudan menzilini anlatan müellif şöyle bir kurgu oluşturmaktadır:

> “Ḳılıç ʿAlī Paşa çavuşlarından Vardiyānbaşıoġlu ʿAlī Bālī Ḳapudan’ıñ deryā-yı ḥamiyyeti mevc-ḫīz olup evvelā Zaġarcı Ḳāsım’ıñ seng-i iʿtibārın kehf-i ʿademde pinhān ve Yaycı Ḥüseyin’iñ manend-i ḳalyon-i vardaḳosta nişānde

éyledigi sengini girdāb-ı nesy [ü] ferāmūşıda nihān ve Naḳḳāş Muḥammed'iñ naḳş-ı ʿamūd nāmını işkence-i zūr-bāzū ile izāle éyledikden şoñra "orsa poca" déyerek keskin rūzgār ile keşf-i şirāʿ-ı himmet ve taḥrīk-i sefīne-yi ġayret ve Çullu ve Pārpūl menzili ayaḳ ṭaşlarınıñ miyānında lenger-endāz ve ḳarār olduġu menziliñ cāy-ı ḳademi Pārpūl Muḥammmed Çelebi miyānında vāḳiʿ ḳalın ve ḳışa ṭaş olup..." (27b -28a)

"Kılıç Ali Paşa'nın çavuşlarından Vardiyanbaşıoğlu Ali Bâlî Kaptan'ın gayret denizi dalgalanmış; önce Zağarcı Kasım'ın saygın taşını yokluk mağarasında gizlemiş, Yaycı Hüseyin'in sahil güvenlik gemisi gibi diktiği taşını ise unutma girdabında saklamış ve Nakkaş Muhammed'in nakışlı sütununun namını kol kuvvetinin verdiği güçle ortadan kaldırdıktan sonra "orsa poca" diyerek keskin rüzgârla yardım yelkenini açıp gayret gemisini hareket ettirmiştir. Çullu ve Parpul menzili ayak taşlarının arasında demirlediği, durduğu menzilinin ayak yeri kalın ve kısa bir taştır."

Yazar bu ve buna benzer bölümlerde hayalinde canlandırdığı imajı yazıya dökerken Türkçenin imkânlarını zorlamıştır.

Eserde ayrıca pek çok yerde İslami unsurlarla çeşitli hadis ve rivayetlere yer verilmiş ve okçuluğun dini arka planından yararlanma yoluna gidilmiştir:

"Revāhu'l-Buḫārī: **تَعَلَّمُوا الرَّمْيَ فَاِنَّ الرَّمْيَ خَيْرٌ مِنْ نَوْعَيْنِ مِنَ الْلَّهْوِ** déyü ḥadīṯ-i şerīfde buyurdu. Yaʿnī oḳ yay, sāʾirlerinden fütūḥāt-ı celīl ve nuṣret[i] maḳrūn olmuşdur." (02a/1-3)

"Ve bā-ḫuṣūṣ kemān-keş ḥaḳḳında İmām Deylemī *Müsned* nām kitābında Saʿd b. Ḫużrī'den rivāyet éder ki **تَعَلَّمُوا الرَّمْيَ وَالْقُرْآنَ** el-ḥadīṯ maʿnā-yı münīfi oḳ atmaḳ ögrenmek ve Ḳurān-ı Kerīm taʿlīm édip ögrenmek bu iki, ferāʾiż-i ʿayniyyeden olmuşdur." (02a/10-14)

"Ve bir rivāyetde Cebrāʾīl ʿaleyhi's-selām cennetden altı ʿaded oḳ getirdi. Evvelki oḳuñ üzerinde *"lā ilāhe illa'llāh Muhammedu'r-resūlu'llāh"* yazılı. Bu oḳ faḫr -i ʿālem içündür. Bāḳī béş ʿaded oḳlar üzerinde béş ʿaded Enbiyāu'llāhıñ esmāʾ-ı şerīfleri yazılmışdı." (05b/7-10)

"Ve naḳildir ki Seleme ibn Ekvaʿ r.a rivāyet éder ki Resūl ʿaleyhi's-selām ġazādan ʿavdetde henüz İslām'a gelmiş bir ḳaryeye mürūr buyurduḳlarında **اِرْمُوا يا بَنِي اِسْمَعِيْلْ فَاِنَّ اَبَاكُمْ كَانَ رَامِياً** ḥadīṯ-i şerīfi lisān-ı dürer-bārlarından ṣādır oldu. Yaʿnī "Éy İsmāʿīl evlādları sizler ġazā niyyetine oḳ taʿlīm édiñ. Zīrā babañız İsmāʿīl ʿaleyhi's-selām düşmānını helāk ve ḳahr içün oḳ atardı démek olur." (09a/1-5)

4. Eserde Yer Alan Okçuluk ve Okçulukla İlgili Söz Varlığı

Geleneksel Türk okçuluğu hakkında yazmada pek çok bilgi bulunmaktadır. Yazmadaki bu bilgilerden hareketle 1800'lü yılların başında Osmanlı coğrafyasında menzil veya menzilleri bulunan şehirlere, bilhassa İstanbul Okmeydanı'ndaki menzillerin ve menzillerde isimleri kayıtlı olan okçulara, bu okçuların lakap ve rütbelerine, kavsnamelerde sıkça rastlanmayan okçuluk terimlerine dair bilgi ve açıklamalar yapılarak okçuluk ile ilgili söz varlığı, burada bir bütün halinde verilmeye çalışılacaktır.

Geleneksel okçuluk, bir spor dalı olarak Osmanlı coğrafyasının neredeyse tamamında ilgi görmüş olsa da incelenen yazmanın 23a/17-23b/12 satırları arasında verilen bilgilerden yola çıkarak 19. Yüzyıldaki geleneksel Türk okçuluğunun yayıldığı coğrafya şöyle özetlenebilir:

- Rumeli ve Balkan coğrafyasında Üsküp ve İpsala'da ikişer menzil, Sofya'da üç menzil, Belgrad'da dört menzil ve Edirne'de on üç menzil bulunmaktadır.
- Anadolu coğrafyasında Konya, Bergama ve Balıkesir'de ikişer menzil; Aydın, Ayazmend ve Manisa'da üçer menzil; Bursa'da ise altı menzil bulunmaktadır. Bu şehirlerin dışında menzil adetleri verilmese de Maraş, Amasya, Tokat, Erzurum, Eskişehir, Ankara, Kütahya, Akhisar ve Yenice gibi Anadolu şehirlerinde de okçuların bulunduğu belirtilmektedir.
- Ortadoğu coğrafyasında Şehba'da üç menzil, İskenderiye'de altı menzil, Kahire ve Bağdat'ta yedişer menzil bulunmaktadır. Ayrıca Mekke, Medine, Hicaz, Cidde, Lazkiye ve Şam gibi şehirlerin ismi de okçuluk coğrayfası içerisinde gösterilmiştir.

Bu şehirlere ek olarak günümüzde İstanbul sınırları içerisinde yer alan ama Osmanlı döneminde bilâd-ı selâseden sayılan Eyüp ve Üsküdar'da beşer menzilin bulunduğu bildirilmektedir. İstanbul'un ve Türk tarihinin en önemli geleneksel okçuluk merkezi elbette Okmeydanı olmuştur. İstanbul'un fethinden sonra bizzat Fatih Sultan Mehmet tarafından vakfedilen arazi üzerine inşa edilen tekkeyle birlikte sistemli bir müessese halini alan ve payitahtta yer alması sebebiyle devlet ricali tarafından destek ve ihsanlara mazhar olan İstanbul Okmeydanı, yukarıda sayılan diğer şehirlerdeki meydanlardan bu özellikleri sebebiyle ayrışmaktadır. İstanbul Okmeydanı

aynı zamanda en çok menzil açılan ve bünyesinde en fazla okçu bulunduran ok meydanı olma özelliğini de taşımaktadır. Tez çalışmamızın gerek transkripsiyon gerekse çeviri kısımlarında menzil listelerine yer verilmekle birlikte burada tekrar bir bütün halinde verilmesinin faydalı olacağı kanaatine varılmış, İstanbul Okmeydanı'nda 1816-17 yıllarına kadar açılan menziller alfabetik olarak aşağıda verilmiştir:

1. Abdullah Efendi/Dirhem Menzili
2. Ağalar/Tayyip Reyhan Ağa Menzili
3. Âhi/Parpul Menzili
4. Arabacı Ali/Bâlî Kaptan Menzili
5. Büyük Yeksüvar Oku Menzili
6. Cafer/Hacı İsmail Menzili
7. Cafer-i Sadık Bey Menzili
8. Cerrah Ali Bey Menzili
9. Çifte/Beş Taşlar/Sekbankulu Menzili
10. Çizmeci/Çullu Menzili
11. Çullu/Memi Çelebi Menzili
12. Damad Şerbetçi-zade Menzili
13. Darü's-saâde Ağası Menzili
14. (2.) Darü's-saâde Ağası Menzili
15. Delikli Kaya/Tozkoparan Menzili
16. Devatçı Menzili
17. Ekşi Menzili
18. Hacı Beşir Ağa Menzili
19. Hacı Süleyman Menzili
20. Hâkî Menzili
21. Hâkî-i Bostancı Menzili
22. Halil Ağa Menzili
23. Hâsıllı Muhammed Ağa Menzili
24. İmam-ı Saray-ı Atîk Menzili
25. Kiler Kethüdası Menzili

26. Küçük Yeksüvar/Müderris Menzili
27. Lenduha Cafer Menzili
28. Memiş Efendi Menzili
29. Mercan Ağa Menzili
30. Mir-i alem Ahmed Ağa/Yassı Kaya Menzili
31. Muhammed Paşa Menzili
32. Muhzır Bekir/Azmayiş Menzili
33. Nakkaş/Hacı Süleyman Menzili
34. Okçular Tekkesi/Lenduha Cafer Menzili
35. Selim Ağa Menzili
36. Sınanmış Ali Ağa Menzili
37. Solaklar Emini Menzili
38. Sultan III. Selim Han Menzili
39. Sultan IV. Murad Han Menzili
40. Şişman Paşa Menzili
41. Topyeri/Hasan Taşı Menzili
42. Tozkoparan Menzili
43. Uncu Şücâ Menzili
44. Uşşakî/Hacı İsmail Menzili
45. Yusuf Ağa Menzili
46. Zihgir/Lokumcu Menzili

Görüldüğü üzere Okmeydanı'nda 19. Yüzyılın ilk çeyreği itibarıyla toplam 46 adet menzil açılmış bulunmaktadır. Bu menzillerde derecesi bulunan toplam 212 adet farklı okçunun ismi mevcuttur. Takriben dört yüz yıllık süreçte Okmeydanı'ndan gelip geçen binlerce okçu arasından dereceye girip isimlerini yazdıranların lakap ve rütbeleri dikkatleri cezbeden bir diğer özelliği oluşturmaktadır. Temelde aynı isme sahip okçuları birbirinden ayırma maksadıyla özel isimlerden önce, sonra veya yalın halde kullanılan bu lakap ve rütbeler ad bilimi/onomastik açıdan da dikkate şayandır. Bu konu hakkında eserde oldukça fazla bulunan örnekler, rütbe ve meslek isimleriyle ilgili lakaplar; kişinin fiziki özellikleri ve yakıştırmalarla ilgili lakaplar; doğulan yer, ait

olunan ırk ve sülale ile ilgili lakaplar şeklinde sınıflandırmaya tabi tutularak aşağıda verilmiştir.

- **Tablo 1.** Rütbe ve Meslek İsimleriyle İlgili Lakaplar

Ali Bâli **Kapudan**
Askerî Yusuf
Ayşe Sultan Başağası Beşir Ağa
Balıkhane Kâtibi Hüseyin Efendi
Başçukadar Uzun Muhammed
Berber Murad Ağa
Bevvab İdris
Bostancı Mustafa
Bozdoğancı Mustafa Çelebi
Börekçi Muhammed
Cebehaneci Seyyid Osman Ağa
Cerrah Ali Bey
Cizye Kisedarı Fehmi Muhammed
Çorbacı Mustafa Ağa
Çukadar-ı Şehriyarî Kara Hasan
Darü's-saâde Ağası Beşir Ağa
Defterdar İskender Çelebi
Divan Kâtibi Halil Efendi
Esirci Ali Beşe
Gazi Hüseyin Paşa
Havacı Ali Dede
Hazinedar Ali Ağa
Mir-i Derya Hüseyin Bey
İmam Muhammed
Kapudan Hüseyin Paşa
Kazaz Ahmed
Kemanger Mustafa

Kepençi Reis
Kılıççı Yusuf
Kuburcu Hüsrev
Lokumcu Ali
Mevkufatî Muhammed Efendi
Mirahur Feyzullah Bey
Mir-i **alem** Ahmed Ağa
Muhzır Bekir
Musahip Bilal Ağa
Musarrıf Mustafa Efendi
Nakkaş Muhammed
Okçu Mustafa
Okçu Selanikî
Peşkir Ağası Süleyman Ağa
Rami Yusuf
Reisü'l-hattatîn Şeyh
Silahdar İshak Bey
Sinan **Subaşı**
Solak Hamza
Solak İsa
Şişebaz İsmail **Çavuş**
Tahtırevanbaşı Hasan Ağa
Talimhanecibaşı Küçük Ali
Teberdar Ahmet Bey
Tekye-nişin Hüseyin Efendi
Uncu Mustafa
Yaycı Ahmed
Yaycı Davud
Zağarcı Kasım

- **Tablo 2.** Kişinin Fiziki Özellikleri ve Yakıştırmalarla İlgili Lakaplar

Batman Mustafa
Benli Karagöz
Berbad Mustafa
Çullu Ferruh
Deli Hasan
Deve Kemal
Dilsiz Ali Ağa
Divane Kasım
Hasıllı Muhammed Ağa
Hasko
Havandelen Solak Bâli
Kara Mustafa
Kara Hasan
Karga Mustafa
Kosta Hüseyin
Kuğu Mustafa
Küçük Ali Ağa
Küçük Muhammed
Lenduha Ahmed Ağa
Lenduha Cafer
Parpul Hüseyin Efendi
Sınanmış Ali Ağa
Şirmerd Delikli Kaya
Şişman Paşa Mustafa Efendi
Tomar Ahmed
Top İskender
Tozkoparan İskender
Vecahetli Ahmed Ağa
Yassı Kaya

- **Tablo 3.** Doğulan Yer, Ait Olunan Irk veya Sülale İle İlgili Lakaplar

Abaza Osman Ağa
Arap-zade İbrahim
Arnavut Hüseyin Bey
Attar-zade Mustafa Ağa
Bahtiyar-zade Hasan Çelebi
Berber-zade Muhammed
Boşnak Ahmed Ağa
Bursevî Şüca
Cerrah-zade
Çerkez Muhammed Paşa
Çizmeci-zade
Defterdar-zade Mustafa Çelebi
Gürcü Ömer Efendi
Hamamî-zade Muhammed Ağa
Kayserili Küçük Tacir Seyyid Ahmed Ağa
Kayyım-zade Ahmed Efendi
Mısırlı Muhammed Efendi
Müftü-zade
Nişadırî Mustafa
Tacir-zade Emin Ağa
Uşşakî-zade
Yaycı Süleyman-zade İsmail

Okçuluk çevresindeki söz varlığını ortaya koyma adına son olarak değinilecek konu okçuluk terimleri olacaktır. İncelemeye tabi tuttuğumuz eserde yer alan okçuluk terimleri burada listelenerek açıklanacaktır.

Okçuluk terminolojisine geçmeden önce "okçu" kelimesi üzerine birkaç kelam etmek yerinde olacaktır. Bugün Türkiye Türkçesinde "okçuluk sporunu yapan kimse" anlamında kullanılan kelimeye Osmanlı devrindeki yazmalarda bu anlamıyla rastlanmamaktır. Bu kelime kavsnamelerde daima "ok yapan veya satan kimse" anlamında kullanılmış, ok atan kişileri yani kemankeşleri belirtmek için ise "atıcı"

kelimesi kullanılmıştır. Yay yapıp satanlar için de "yaycı" kelimesi kullanılmıştır. Bu kullanımın eserlerdeki terim kamaşasını önlemek için mi bu şekilde yazıldığı yoksa okçu kelimesinin zamanla anlam genişlemesine mi uğradığı ayrı bir araştırma konusudur.

Metinde yer alan okçuluk terimleri şunlardır:

- *ana taş(ı):* Bir menzilde dikilen ilk taşa verilen isim.
- *ağaç-ı pişrev: →pişrev*
- *atıcı:* Ok atan, okçu, kemankeş.
- *atış yeri/ ayak yeri:* Menzil atışının yapıldığı, ayak taşının bulunduğu yer.
- *ayak taşı:* Bir menzilde okçuların atış yapacakları noktayı gösteren taş.
- *azmayiş:* 900 gezden fazla atamayan yaşlı okçular için düzenlenen yarışmalarda kullanılan zeytunî demir temrenli atış oku.
- *baş taş(ı):* Bir menzilde en ileride bulunan taş. Rekor kırılıp dikilen her taş yeni rekor kırılıncaya kadar o menzilin baş taşı sayılır.
- *binci:* 1000 gez uzaklığa ok atabilen okçu.
- *binyüzcü:* 1100 gez uzaklığa ok atabilen okçu. Menzil yarışlarında yarışan okçular için en üst derecedir.
- *burc-ı deâyim:* Okçuluk ilmini öğrenmek isteyenlerin parmaklarında olan sanatı üstatlarından gördüğü gibi uygulamaya devam etmesiyle kuvvet ve dayanıklılık kazanmasına denir.
- *cây-ı kadem: →ayak yeri*
- *çile:* Çok katlı ham ibrişimden yapılan yay kirişi. Yaylara gerilen ipeğin kalınlığına göre 20 ile 40 kat arasında olabilmektedir.
- *demren:* Ok ucundaki sivri demir, peykân.
- *dokuzyüzcü:* 900 gez uzağa ok atanlar sınıfına giren okçu.
- *eskici:* Bir okçu sınıfına verilen isim.
- *gez:* Okun çileye takılan kertikli yeri.
- *gez:* Okçulukta kullanılan 66 santimlik uzunluk ölçüsü.
- *hacer-i münteha: →baş taş(ı)*

- *hâkî:* Genellikle meşk ve koşuda kullanılan ok çeşidi. Pişrev okundan tek farkı yeleğinin ensiz ve uzun olmasıdır.
- *harâbî:* Okun yerden sekerek hedefi vurmasına denir.
- *harbî yay:* Uzun katı ve kuvvetli savaş yayı.
- *havacı:* Menzil atışlarında hava yerinde durup okun düştüğü yeri, ayak yerinde duranlara bildiren meydan görevlisi.
- *hevâsık:* Okun hedefe saplanıp üzerinde durmasına denir.
- *hevâsır:* Okun hedefi vuramayıp hedefin yanına düşmesine denir.
- *ihtiyar:* Ok meydanındaki yaşlı okçu.
- *kabza:* 1. Yayın elle kavranan orta kısmı. 2. Atıcıya göre sol taraf.
- *kâbe kavseyn:* Yayın iki ucu arasındaki mesafe.
- *kamış ok:* Kamıştan yapılan ok.
- *kavs:* Yay.
- *kavsleş-:* Arap geleneğinde iki yayı bir araya getirerek yemin etmek, söz vermek.
- *kavs-ı Arabî:* Tek parça ağaçtan yapılan yay.
- *kavs-ı saht:* Sert yay.
- *keman:* Yay.
- *keman-ı tımardar: →tımarlı yay*
- *kemankeş:* Okçu.
- *kepazekeşlik:* Kepaze yayıyla idman yapma.
- *kiriş:* Yayın iki ucu arasına gerilen esnek bağ, çile. *→çile*
- *kuûd-ı murabbâ:* Ok atmayı öğrenmek isteyen taliplerin üstadının kendisine öğrettiği gibi vücut özelliklerine en uygun şekilde eğitim görüp yetişmesine verilen isimdir.
- *küşad ver-:* Ok atmak.
- *menzil:* Ok meydanlarında, belli bir rüzgâr altında 900 gezden fazla ok atılarak atılarak açılan ve kırılan rekorları göstermek için işaret taşları dikilen sabit atış yeri.
- *menzil aç-:* Meydan yetkililerinden izin alıp, ana taşı diktirip, buradan en az 900 gez ok atarak baş taşı diktirmek.

- *menzil at-:* Okçulukta rekor kırmak maksadıyla yarışmak.
- *menzil boz-:* Bir menzilde rekor kırarak o menzildeki son rekoru geçersiz kılmak.
- *menzil yayı:* Menzil atışlarında kullanılan pişrev yayı.
- *meşk at-:* Yarışma haricinde alıştırma yapmak için ok atmak.
- *meydan:* Ok meydanı.
- *muhallil*: Ok yarışı yaparken bu rekabetin kumara yani harama dönüşmemesi için uygulanan yönteme verilen addır. Bu yöntemde bir kişi başkalarını geçtiğinde ödül alır, kendi geçilirse onlara ödül vermez.
- *muharrefâ*: Ok atmaya talip olanların kendi vücudunun özelliklerine uymayacak şekilde talim yapmasına verilen isimdir.
- *müsâbık*: Ok yarışlarında kullanılan yayların sertlik ve yumuşaklıkta eşit olmasına denir.
- *navekendaz:* Okçu.
- *nişan taşı:* Menzil atışlarında kırılan önemli bir rekorun unutulmaması için dikilen taş. Genelde padişahların kırdığı rekorlar için dikilenlere verilen addır.
- *ok:* Yayla atılan, ucunda sivri bir demir veya kemik bulunan ince ve kısa tahta çubuk.
- *okçu:* Ok yapan kişi.
- *öndül:* Ok yarışlarında en uzağa ok atana veya hedefi en çok vurana verilmek üzere ortaya konan mükâfat.
- *öndül al-:* Yarışmayı kazanıp otaya konan mükâfatı almak.
- *öndül koy-:* Yarışmayı kazanana verilmek üzere önceden otaya mükâfat koymak.
- *öndül ver-:* Yarışmayı kazanana mükâfatını teslim etmek.
- *pehlivan:* Usta okçu.
- *peykân:* Okun ucundaki sivri demir, temren.
- *pişrev:* Menzil atışlarında ve koşularda kullanılan ve yapılışlarına göre, kamış peşrev, ağaç peşrev, bakkam, ayaklı peşrev gibi çeşitleri olan, ucunda demir yerine kemik bulunan ok.

- *puta:* Deriden yapılmış, içi pamuk çekirdeği ve talaş dolu, vuruşlarda ses vermesi için etrafına çanlar asılmış armut biçiminde ok hedefi, nişangâh.
- *puta sepedi:* Hedef olarak kullanılan, içi muhtemelen kum dolu sepet veya küfe.
- *rami:* Okçu.
- *recef:* Talibin parmaklarını üstadın öğrendiği şekliyle kullanmayıp elini titretmesine denir.
- *reis-i tirendezan/ reis-i kemankeşan:* Meydan şeyhi.
- *remy et-:* Ok atmak.
- *rumat:* Okçular.
- *sahib-i menzil:* Attığı oku hedefe ulaştıran, rekor kıran ve okun düştüğü yere kendi adına kitabe diktiren okçu.
- *sahib-i taş:* Kırdığı rekor sonrası taş diktiren okçu.
- *savârım*: Okun hedefi delip ileriye düşmesine denir.
- *seng-i ahir/ seng-i münteha*: →baş taşı
- *seng-i alamet/ seng-i nişan:* →nişan taşı
- *seng-i kadem:* →ayak taşı
- *siham:* Ok.
- *sinirle-:* Yay yapımında kolların dış yüzeyine sinir liflerini yapıştırmak.
- *siper/bilek siperi:* Yay tutan kolun bileğine takılan bir tabla ve bunun üzerindeki bir oluktan oluşan, okları kabza gerisine çekmeyi mümkün kılan araç.
- *sürâdık*: Okun hedefi vurup hedefin yanına düşmesine denir.
- *şast:* Ok atan kişiye göre menzilin sağ tarafı.
- *talimhane:* Ok atma eğitim ve egzersizlerinin yapıldığı alan.
- *talimhaneci:* Talimhaneden sorumlu kişi.
- *taş dik-:* Bir okçunun rekor kırdığı menzilde derecesini göstermek üzere okunun düştüğü yere taş dikmesi.
- *taş sür-:* Bir okçunun rekor kırdığı menzilde diktiği taşı bir süre sonra yeni rekor kırdığı yere aldırması.
- *tekye-i rumat:* Okçular Tekkesi.

- *tımarlı yay:* Sinir döşeli dış yüzü ve kabzası kayın ağacı kabuğu kaplanmış, kullanılmadan önce bakım yapılması gereken yay.
- *tir:* Ok.
- *tirban:* Okçu.
- *tirendaz:* Okçu.
- *tirkeş:* Okçuların arkalarında taşıdıkları, süvarilerin atlarının eyer kaşına taktıkları, meşinden tabanca kılıfı şeklinde yapılmış, elliye yakın ok alan ok mahfazası, ok kuburu, okluk, sadak.
- *tir-i pişrev: →pişrev*
- *tutam:* Yay boyunu belirlemek için kullanılan yaklaşık 11 santimlik uzunluk ölçüsü.
- *yay:* İki ucu arasında bir kiriş gerili olan, eğri ve esnek ok atma aleti, kavs.
- *yaycı:* Yay yapan kişi.
- *zihgir:* Sağ elin başparmağına takılan atış yüzüğü.
- *zihgrici:* Zihgir yapan kişi.
- *zihkeş:* Okçu.

Bu terimlerden başka okçulukta kabzanın; *ahz, akd, inhiraf, medd, cîd, ıtlak, terfîç, deâyim, teyakkun, sıhhat, mukavvim ve mirfak* olmak üzere on iki farklı usulü olduğu ve bu on iki maddenin okçuluğun terimlerinden olduğu söylenmiştir.

5. Metinde İzlenilen Yöntem

- Metnin transkripsiyonunda "Oktay New Transkripsiyon" yazı tipi kullanılmıştır.
- Metnin dizini için Mehmet Bozuyla'nın geliştirdiği "TürkSözDiz" isimli dizin programı kullanılmıştır.
- Varak numaraları 1a, 1b gibi metnin sol üstünde, satır numaraları ise metnin içinde ve büyük parantezle () gösterilmiştir.
- Yazmada metin çerçevesi dışında yer alan derkenarlar metin ve çeviride ilgili yerde dip not numarası verilerek dip not şeklinde yazılmıştır. Bizim açıklama olarak kullandığımız dipnotlarda ise yıldız (*) işareti kullanılmıştır

- Dizin ve sözlük bölümünde derkenarlarda yer alan kelimeler D harfiyle gösterilmiş, o varaktaki dipnot sırasına göre numaralandırılmıştır. D1, D2, D3 gibi.
- Metinde yanlış veya eksik yazıldığı düşünülen harf ve kelimelerin doğru yazımları köşeli parantezle [] gösterilmiştir.
- Metinde okunamayan kelimeler yazmadaki resimleri ile gösterilmiştir. Tezde okunuşu, çevirisi veya anlamı şüpheli görülen kelime veya ifadelerin yanına soru işareti (?) konulmuştur.
- Metinde geçen ayet ve hadisler transkripsiyon metninde Arap harfleriyle, çeviri kısmında ise Latin harfleriyle ve eğik yazılmıştır. Bunlardan çoğunun anlamı müellif tarafından verilmiş olduğundan ayrıca anlamlandırılmamış, anlamı verilmeyenler için çeviri kısmında parantez içinde anlam verilmiştir. Sure isimleri ve ayet numaraları da yine parantez içerisinde belirtilmiştir.
- Gramer bölümü ses ve şekil bilgisi olarak iki ana başlıkta incelenmiştir. Ses bilgisi bölümünde eklerin dudak uyumuna göre okunması hususunda Yavuz Karatallıoğlu'nun Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16. 17.ve 18. Yüzyıllar) adlı eseri esas alınmıştır. Kelimelerde dudak uyumu hususunda ise batılılar tarafından yazılan transkripsiyon metinleri ile sözlüklerden yararlanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GRAMER

1.1. SES BİLGİSİ

1.1.1. Ünlüler

Metinde bugün Türkiye Türkçesinde bulunan a,e,ı,i,o,ö,u,ü ünlülerinin dışında dokuzuncu ses olarak kapalı e (é) ünlüsünden söz etmek mümkündür.

1.1.1.1. Kapalı e (é)

Türklerin İslamiyet'i kabul ettikten sonra Türkçenin yazımı için kullanmaya başladıkları Arap alfabesinde kapalı e (é) sesini gösterecek müstakil bir işaretin bulunmaması, bünyelerinde eskiden beri bu sesi bulunduran Türkçe kelimelerin yazımında farklı imlalara yol açmıştır. Bu yüzden özellikle Batı Türkçesinin tarihi dil devri eserleri üzerine çalışma yapan araştırmacılardan bazıları (Banguoğlu, Mansuroğlu, Çağatay vs.) bu sesin varlığını kabul ederken, bazıları (Arat, Korkmaz, Karahan, Timurtaş vs.) de elde kuvvetli bir delilin bulunmadığını söyleyerek böyle bir sesin varlığını reddetmiştir.

Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesi metinlerinde aynı kelimenin hem i'li hem e'li şekillerinin bulunması, müstensihler tarafından bazen y ile kimi zaman üstün veya elifle yazılması, bazen de hiç yazılmaması Arap harflerinde karşılığı bulunmayan bir kapalı e (é) sesi için delil sayılabilir.

Bu durum, bu sesin kök hecelerde karşımıza çıkan ve sistemli olarak kullanılan ana bir ses olduğunu gösterir. Türkçe kelimelerin özellikle ilk hecesinde kullanılan kapalı e (é) sesinin Anadolu ağızları üzerine yapılan çalışmalarda da e>i değişimi sonucu ortaya çıkmış bir ara ses olmaktan ziyade fonemik değere sahip, Türkçenin dokuzuncu ünlüsü olduğunu göstermektedir. Eski Anadolu Türkçesi'nin Anadolu

ağızlarından teşekkül eden bir yazı dili olduğu bilindiğine göre[21] kapalı e (é) sesinin de sistematik olarak kullanıldığı söylenilebilmektedir.[22]

Çalışmamıza konu olan eserde kapalı e (é) taşıyan kelimelerin bir kısmı sadece i'li, bir kısmı sadece e'li ve bir kısmı da hem e'li hem de i'li yazılmıştır. Metin transkripsiyonunda bu kelimeleri é ile gösterdik.

- **Sadece i'li Yazılanlar**

Eserde sadece Arapça y (ى) harfiyle yazılmış ve dolaysıyla i'li yazılan bazı Türkçe kelimelerdeki ilk hece ünlüsünün gerek Türkçenin tarihi metinlerinde gerekse günümüz Türkçesinde e'li şekilleri de mevcuttur. Bu yüzden bu ünlüler kapalı e (é) olarak kabul edilmiştir:

él: Ruméli 39a/13, 39a/15

ér-:13b/7, 14a/16, 14b/6, 41b/17

géce: 20a/3, 22a/9, 42a/13

géri: 18a/5, 23b/19, 24a/6, 2a/D2

démir: 26a/D1, démirden 38b/3, démirini 26a/D1

yér: 05a/12, yérde 26b/D1, yére 17a/16, yérine 21a/19, yérlerde 14b/16

- **Sadece e'li Yazılanlar**

Eserde Arapça elif (ا) harfiyle yada herhangi bir harf veya işaret kullanılmadan yazılmış bazı Türkçe kelimelerdeki ilk hece ünlüsünün gerek Türkçenin tarihi metinlerinde gerekse günümüz Türkçesinde i'li şekilleri de mevcuttur. Bu yüzden bu ünlüler kapalı e (é) olarak kabul edilmiştir:

béş (5): 05b/9, 11a/10-13, 11b/D1, 17b/4, 18a/12-14, 20a/18, 21a/16, 21b/12, 32b/6, 40a/13

[21] bk. Leyla Karahan, "Eski Anadolu Türkçesinin Kuruluşunda Yazı Dili - Ağız İlişkisi". **Turkish Studies**, Vol. I/ 1, Summer 2006, s. 9-18.
[22] Mehmet Dursun Erdem, Münteha Gül, "Kapalı e (é) Sesi Bağlamında Eski Anadolu Türkçesi-Anadolu Ağızları İlişkisi", **Karandeniz Araştırmaları**, S.11, 2006, s.111-148.

és-: 12a/20

éyle-: hatm éyle 42a/4, emr éyledi 26b/D1, cemʿ éyledim 02a/20, terk éyleme 22a/8

géy: géy 09a/16, géyerlerdi 4b/D2, géymiş 6b/D1

néden: 42a/21

sékiz (8): 10a/18, 11b/D1

yedi (7): 11a/20, 11a/21, 11a/8, 11b/1, 13a/17, 24b/15, 6a/D1

yét-: yétdigi 1b/14

yétiş-**:** yétişince 22b/12, yétişip 3a/D1, 6b/D3

yetmiş (70): 10a/17

- **Hem i'li Hem e'li Yazılanlar**

Kapalı e (é) ünlüsünün varlığının en büyük göstergelerinden biri olan ikili yazımlar yani bazı Türkçe kelimelerde ilk hecede bulunan ünlünün aynı metin içerisinde hem e hem de i olarak yazılması olayının bu metinde de pek çok örneği bulunmaktadır. Bu kelimelerdeki ilk hece ünlüsü kapalı e (é) olarak kabul edilmiş ve metin içinde kaç defa e'li kaç defa i'li yazıldığı bildirilmiştir:

dé-: dédi 26b/D1, démek 04b/11, démişler 06a/5, dése 17b/7, déyip 13b/3

Demek fiili metinde 117 defa kullanılmıştır. Kelimenin ilk hecesindeki kapalı e (é) ünlüsü bu kullanımların 88'inde y (ى) ile yazılırken 29'unda y kullanılmadan (Ø) yazılmıştır.

ét-: baḫş étdi 37a/17, taḥṣīl éde 08a/12, ḳatʿ éder 09a/8, basṭ édip 07b/6, remy étmek 07b/18

Etmek yardımcı fiili ve bu fiille kurulan kelime gruplarıyla birlikte toplam 376 örnekten 286'si y (ى) ile yazılırken 290'ı y kullanılmadan (Ø) yani e'li yazılmıştır.

géç-: géçer 07a/12, géçmekle 33b/4, géçip 31a/4, géçmişler 26a/D1

Geçmek fiil kökünü barındıran 17 örnekten 9'u e'li; 8'i ise i'li yazılmıştır.

gét-: géder 11b/17, gétdigini 13b/8, gédip 21b/11, gétmekde 21b/10

Gitmek fiilinin metindeki 6 örneğinden 4'ü i'li 2'si e'li yazılmıştır.

néce**:** 13b/5, 15a/7, 15a/9, 13b/5, 15a/7, 23b/9, 35b/14, 37b/1, 5a/D2, 6b/D3
Nice kelimesinin ilk ünlüsü metindeki 11 örnekten 7'sinde i'li 4'ünde e'li yazılmıştır.

vér-: cevab vérdi 2a/D3, zarar vérmez 18a/5, véreyim 17b/8, vérip 6a/D1
Metinde 36 defa kullanılan vermek fiilinin 21 tanesi i'li 5 tanesi ise e'li yazılmıştır.

1.1.1.2. Ünlü Uyumu

1.1.1.2.1. Dil Uyumu

Kök ünlüsü kalın olan hecelerden sonra kalın, kök ünlüsü ince olan hecelerden sonra ise ince ünlülü heceler bulunması kuralına dayanır. Eski Türkçeden bugüne istisnalar hariç istikrarlı bir seyir izlen bu kurala metinde de umumiyetle uyulmaktadır. Kalınlık-incelik umumu açısından Türkiye Türkçesinde bugün uyum dışında kalan anne, dahi, hangi kelimeleri metinde uyuma dâhildir:

anam 09b/21, daḫı 01b/D2, ḳanḳı 19a/2

1.1.1.2.2. Dudak Uyumu

Kısaca bir kelimenin ilk hecesinde yer alan düz ünlüden sonra düz, yuvarlak ünlüden sonra ise geniş veya yuvarlak ünlünün gelmesi olarak açıklanabilecek dudak uyumu Göktürkçe devrinden günümüze düzenli bir seyir izlememektedir.

Arap harfli ve kalıplaşmış Osmanlı Türkçesi'yle yazılan metinlerde dolaysıyla bu tez çalışmasına konu olan *Kevserü'l Hayât ve Mücellâi'r-rumât* adlı risalede de dudak uyumu tutarlı ve tam anlamıyla takip edilebilecek nitelikte değildir. Bu itibarla metni kurarken Latin harfli transkripsiyon metinleri ile Yavuz Kartallıoğlu'nun *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16. 17.ve 18. Yüzyıllar)* adlı çalışması esas alınmıştır.

1.1.1.2.2.1. Kelime Tabanında Dudak Uyumu

Eski Anadolu Türkçesinde gerek asli şekilleri korumak suretiyle gerekse çeşitli sebeplerle ortaya çıkan yuvarlaklaşmalar ve düzleşmeler neticesinde dudak uyumu

dışında kalan kelimelerin bir kısmının Osmanlı Türkçesi devresinde de vav veya ye ile yazılmaya devam ettikleri ve imlalarında bir kalıplaşma ortaya çıktığı görülür. Latin harfli transkripsiyon metinleri bu kelimelerin ünlülerinin uyuma girip girmedikleri hakkında bilgi vermektedir. Eserde de bu imla geleneğine göre yazılan kelimeler ve traskripsiyon çalışmasında nasıl okunduğuna dair açıklamalar aşağıdaki gibidir:

altun (12a/4, 17a/7, 17b/8): Altın kelimesi, Arap harfli metinlerde ve Latin harfli transkripsiyon metinlerinde daima "altun/التون" şeklinde yazılmıştır. Kelime Redhouse Sözlüğü'nde[23] de Arap harfleriyle "altun التون" şeklinde yazılmasına karşın kelimenin okunuşunu göstermek için Latin harfleriyle "Àlt*i*n" olarak yazılmıştır. Kelimenin altın şekline yalnızca Redhouse'de rastlandığı için kelime yine "altun" şeklinde okumuştur.

doġrı (22b/10) / **ṭoġrı** (08a/21, 41a/10, 41b/9): Doğru kelimesi 17. yüzyılda yazılmış olan Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde hem "doġrı/دوغرى" hem de "doġru/دوغرو" şeklinde ikili olarak karşımıza çıkmaktadır.[24] Aynı şekilde Molino[25], Meninski[26], Parigi[27] ve Binanchi[28] gibi Latin harfli Osmanlı Türkçesi sözlüklerinde de iki şekliyle yer alan kelime Redhouse'da[29] sadece "طوغرى/dò*gh*ru" şeklinde yazılmıştır. Kelime eserde bu bilgiler doğrultusunda "doġru/ ṭoġru" olarak yazılmıştır.

ḳayġu (04b/10, 04b/9): Eserde iki yerde "ġayġularından" şeklinde geçen kaygı kelimesi Arap harfli metinlerde ve transkripsiyon metinlerinin çoğunda "ḳayġu/قيغو" şeklinde yazılmıştır. Redhouse'de ise "قيغى/kàyghı"[30] şeklinde yer alan kelimenin "ḳayġu" şeklinde yazılması uygun görülmüştür.

gérü (18a/5, 24a/6, 2a/D2): Eserde daima dudak uyumuna aykırı şekilde yazılan geri kelimesi Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde 98 yerde "gérü/كيرو" 8 yerde ise

[23] J.W. Redhouse, **Redhouse's Turkish Dictionary**, London: 1880, s.421.
[24] Hayati Develi, **Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar**, Ankara: TDK Yay., 1995, s.183.
[25] Asım Tanış, **Giovanni Molino'nun İtalyanca Türkçe Sözlüğü ve Halk Türkçesi**, Ankara: 1989, s.94.
[26] F.M. Meninski, **Thesaurus Linguarum Orientalium, Turcicae, Arabicae, Persicae/Lexicon, Turcico, Arabico, Persicum,** C.2, İstanbul: Simurg Yayıncılık, 2000, s. 2177.
[27] Bernardo da Parigi, **Söz Kitabı Türkçe – İtalyanca Sözlük**, Haz.:Yavuz Kartallıoğlu, Ankara: TDK Yay., 2015, s. 871.
[28] X. Bianchi, **Dictionnaire Français-Turc**. C.1. Paris: 1843, s.544.
[29] Redhouse, **a.g.e.**, s. 644.
[30] **A.e.**, s. 715.

"géri/گیری" şeklinde yazılmıştır.[31] Bu durum 17. yüzyılda kelimenin uyuma girmeye başladığını göstermektedir. Kelime ayrıca Parigi[32] ve Meninski[33]'de de iki şekliyle yer almaktadır. Redhouse'de ise sadece "گیرو /ghèri"[34] şeklinde yazılmıştır. Bu bilgilere dayanarak kelimenin 19. yüzyılda uyuma girdiğini ve bu şekilde okunmasının daha doğru olduğu düşünülüp "géri" olarak okuması uygun görülmüştür.

içün (07b/9, 19b/13, 42b/1): Arap harfli metinlerde ve Latin harfli transkripsiyon metinlerinde daima "içün/ایچون" şeklinde yazılan kelime sadece Redhouse'de "ایچون/ìchin"[35] şeklinde yazılmıştır. Cumhuriyet devrinin ilk dönemlerinde yazılan metinlerde de "içün" şeklinde yazılmış örneklerini de göz önüne alırsak kelimenin çok geç tarihlerde uyuma girdiği söylenilebilir. Bu yüzden kelimenin "içün" şeklinde yazması tercih edilmiştir.

ilerü (17a/15, 18a/5, 33b/5): Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde 47 yerde "ileri/الرى" sadece bir yerde "ilerü/الرو"[36] şeklinde yazılmasından hareketle kelimenin 17. yüzyılda dudak uyumuna girdiği net bir şekilde söylenilebilmektedir. Kelime bu sebeple bu çalışmada da "ileri" şeklinde okunmuştur.

incü (02a/21, 2a/D2): İnci kelimesi Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nin bütününde[37] ve transkripsiyon metinlerinin çoğunda "incü/انجو-اینجو" şeklinde yazılırken Molino[38] ve Rocchi[39]'de "inci/ingi" şeklinde, Redhouse'de ise "اینجو/ìnji"[40] şeklinde yazılmıştır. Bu bilgiler doğrultusunda eserde daima "incü" şeklinde yazılan kelime, dudak uyumuna girdiği kabul edilerek "inci" şeklinde okunmuştur.

ḳapu (08b/12, 5b/D2): Üzerinde çalışılan eserde olduğu gibi Arap harfli metinlerin genelinde klasik imlaya uygun şekilde "kapu/قپو" olarak yazılan kelime, Rocchi'de

[31] Develi, **a.g.e.**, s.54.
[32] Parigi, **a.g.e.**, s.408.
[33] Meninski, **a.g.e.**, s. 3929-3934.
[34] Redhouse, **a.g.e.**, s. 744.
[35] **A.e.**, s. 443.
[36] Develi, **a.g.e.**, s.191.
[37] **A.e.**, s. 192.
[38] Tanış, **a.g.e.**, s.492.
[39] Lucciano Rocchi, **Il "Dittionario della Lingua Turchesca" di Pietro Ferraguto (1611)**, Trieste: EUT – Edizioni Universita di Trieste, 2012, s.100.
[40] Redhouse, **a.g.e.**, s. 447.

"capí"[41] ve Redhouse'de "قپو/kÀpi"[42] şeklinde yazılmıştır. Bianchi[43] (قپو qapou ~ قپی qapi) ve Meninski[44]'de (قپو kapu ~ قپی qapi) ise iki şekilde de yazılan kelimenin 19. yüzyılda artık dudak uyumuna girdiği söylenebilmektedir.

ḳarşu (22a/13, 33b/3, 2a/D3): Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde 148 yerde "karşu/قرشو" 10 yerde ise "karşı/قرشی" şeklinde yazılan kelime[45] Rocchi (carsc=i)[46], Molino'da (karsi)[47] ve Redhouse'de (قارشو or قارشی kàrsh*i*)[48] karşı şeklinde; Bianchi, Meninski ve Parigi'de ise karşu şeklinde yazılmıştır. Bu bilgilerden hareketle kelimenin 19. yüzyılda uyuma girdiğini düşünülerek kelime "ḳarşı" şeklinde okunmuştur.

kendü (05a/3, 13a/4, 17a/6) / kendi (03a/15, 12a/20, 27a/1): Kendi kelimesi eserde 12 yerde "kendü/کندو", 36 yerde ise "kendi/کندی" şeklinde yazılmıştır. Sadece bu oranlar bile kelimenin 19. yüzyılda uyuma girdiğine kanıt niteliğinde olduğundan "kendi" şeklinde okunması tercih edilmiştir.

süri (39a/16): Sürü kelimesi Bianchi[49] ve Meninski'de[50] hem süri hem de sürü şeklinde yer almaktadır. Redhouse'de ise "سوری or سورو sùru"[51] şeklinde yazılan kelimenin dudak uyumuna uygun şekilde okunmasının doğru olacağı kanaatine varılmıştır.

témür (38b/3, 26a/D1): Kelime Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde sadece "demir/دمر, دمیر" şeklinde geçmektedir.[52] Kelime Molino'da yalnızca demir şeklinde yer alırken Parigi, Bianchi ve Meninski'de hem demir hem de demür şeklinde bulunmaktadır. Redhouse'de ise "دمیر or دمور or دمر (for تیمور timür) dèmir"[53] şeklinde yer almıştır.

[41] Rocchi, **a.g.e.**, s.104.
[42] Redhouse, **a.g.e.**, s. 694.
[43] Bianchi, **a.g.e.**, C.2., s. 687.
[44] Meninski, **a.g.e.**, s. 3610.
[45] Develi, **a.g.e.**, s.54.
[46] Rocchi, **a.g.e.**, s.106.
[47] Tanış, **a.g.e.**, s.61.
[48] Redhouse, **a.g.e.**, s. 685.
[49] Bianchi, **a.g.e.**, C.2, s. 1256.
[50] Meninski, **a.g.e.,** C.2, s.1706.
[51] Redhouse, **a.g.e.**, s. 604.
[52] Develi, **a.g.e.**, s.182.
[53] Redhouse, **a.g.e.**, s. 567.

Eserde "témür/تیمور" şeklinde yazılan kelimenin bu veriler doğrultusunda "démir" şeklinde okunması uygun görülmüştür.

1.1.1.2.2.2. Eklerde Dudak Uyumu

Yuvarlak ünlü taşıyan eklerin bir kısmı Eski Türkçe döneminden beri kullanılırken; bir kısmı ise Eski Anadolu Türkçesindeki yuvarlaklaşma temayülüne özgü olarak ilk kez kullanıma girmiştir. Bu durum öyle bir hâl almıştır ki bu dönemde bir dudak uyumundan bahsetmek pek mümkün olmamaktadır. Arap harfli Osmanlı Türkçesi metinlerinde de, imla kalıplaşması sonucu, Latin harflerine geçinceye kadar dudak uyumunu sağlıklı bir şekilde gözlemlemek mümkün olmamıştır. Ayrıca bazı eklerin dudak uyumuna uygun şekilleri zamanla metinlerde görünse de aynı satırda hem uyumlu hem uyumsuz şekilleri kullanılabilmekte hatta uyumlu hali varken uyumsuz şekilleri tercih edilebilmektedir. Dudak uyumunun seyri pek çok araştırmacı tarafından incelenen Latin harfli transkripsiyon metinlerde daha sistematik bir şekilde takip edilebilmektedir. Bu yüzden Yavuz Kartlallıoğlu'nun ses düzeniyle ilgili eseri temel alınarak metindeki ekler 3 başlık altında incelemeye tabi tutulmuştur.

1.1.1.2.2.2.1. "I" Sınıfı Eklerde Dudak Uyumu

Bu başlık altında ET'de düz ünlülü bulunan ve EAT'de ünlüsü düzleşen ekler incelenmiştir:

+CI isimden isim yapma eki

Osmanlı Türkçesi dönemine kadar daima düz ünlülü olan ekin dudak uyumuna girmiş ilk örneğine 16. yüzyılda rastlanmaktadır. Kelime "cim+ye" şeklinde imla kalıplaşmasına uğramış ve Latin alfabesine geçildiği tarihe kadar bu şekilde yazılmaya devam edilmiştir. 18. yüzyılın sonunda yazılan transkripsiyon metinlerinden Viguier ve Carbognano'da uyumlu ola ek, 18. yüzyılın sonu veya 19. yüzyılın başlarında dudak uyumuna bağlanmıştır.[54] Eserde de kalıplaşmış şekilde dudak uyumuna aykırı şekilde yazılan ekin uyuma girdiği kabul edilerek okunmuştur:

[54] Yavuz Kartallıoğlu, **Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16. 17.ve 18. Yüzyıllar)**, Ankara: TDK Yay., 2011, s. 110.

biñyüzcüler 11a/4, oḳçular 06b/4, ṭoḳuzyüzcüler 11a/13

-dI görülen geçmiş zaman eki

ET'de daima düz ünlülü olan ek, 16. yüzyıldaki 2 eserde yuvarlak ünlülü şekilleriyle yazılmıştır. 17. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde yuvarlak tabanlardan sonra % 42 oranında uyumludur. 18. yüzyıldaki Arap harfli metinlerin tamamı, bu eki düz ünlülü olarak göstermektedir. 18. yüzyılın sonunda yazılan Viguier ve Carbognano'da ek, dudak uyumuna bağlıdır.[55] Bu bilgiler ışığında eserde daima düz olarak yazılan ek dudak uyumuna uygun şekilde okunmuştur:

buyurdu 02a/2, görüldü 11a/5, oldu 2a/D2, sürdü 41b/15

I, sI teklik 3. şahıs iyelik eki

Arap harfli metinlerde yuvarlak tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 33, 17. yüzyılda % 31 ve 18. yüzyılda % 27 oranında uyumludur. 17. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde ikili kullanılışa sahip olan ek, 18. yüzyıllardaki transkripsiyon metinlerinde dudak uyumuna bağlanmıştır.[56] Eserde de dudak uyumuna uygun şekilde okunan örnekleri aşağıdaki gibidir:

ʿadūsunu 08b/10, cürmünü 13a/3, dostuna 09b/D1, günü 27a/D1, oġlu 13a/20

+I yükleme hâli eki

16, 17 ve 18. yüzyıllardaki Arap harfli metinlerin tamamında düz ünlülü olarak yazılan ek, 18. yüzyılın sonunda yazılmış olan Viguier ve Carbognano'da yuvarlak tabanlardan sonra dudak uyumuna bağlıdır.[57] Bu eserlerden hareketle ekin 18. yüzyılın sonunda dudak uyumuna bağlandığı kabul edilmiştir. 19. yüzyıl başlarında yazılmış olan Kevserü'l Hayât ve Mücellâi'r-rumât'ta da her zaman düz olarak yazılan ekin Viguier ve Carbognano'daki bilgilere dayanarak dudak uyumuna girdiği kabul edilmiştir:

[55] Yavuz Kartallıoğlu, "OsmanlıTürkçesindeki Ekler Dudak Uyumuna Göre Nasıl Okunmalıdır?", **Turkish Studies**, 3/6, 2008, s. 456.
[56] **A.e.**, s.457.
[57] **A.e.**

ʿadüvvü 15a/9, ebrūyu 10a/8, ḳonduġunu 21b/12, öñdülü 17a/17

-IncA zarf fiil eki

Arap harfli metinlerde yuvarlak tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 38, 17. yüzyılda % 100 ve 18. yüzyılda % 70 oranında dudak uyumuna girmiş bulunmaktadır. 17. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde düz ünlülü olan ek, 18. yüzyıldaki Carbognano'da dudak uyuma bağlıdır.[58] Bu verilere göre ek, 18. yüzyılın başından itibaren yuvarlak tabanlardan sonra {+unca, +ünce} şeklinde okunmalıdır. Eserdeki örneklerinden bazıları şöyledir:

bulunca 42b/8, durunca 42a/17, görünce 42b/2, ṭoġunca 23b/17

+IcI fiilden isim yapma eki

Arap harfli metinlerde ekin ilk ünlüsü 16. yüzyılda dudak uyumuna bağlı, 17. yüzyılda uyumsuz, 18. yüzyılda %47 oranında uyuma girmiştir. Ekin ikinci ünlüsü ise bu metinlerin tamamında düzdür. Transkripsiyon metinlerinde 17. yüzyılda karışık şekilde bulunan ek, 18. yüzyıldaki Viguier ve Carbognano'da dudak uyumuna girmiştir.[59] Eserde dudak uyumuna uygun şekilde okunan tek örneği "olucudur 16b/3" kelimesidir.

-(I) l- fiilden fiil yapma eki

Arap harfli metinlerde yuvarlak tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 40, 17. yüzyılda % 57 ve 18. yüzyılda % 52 oranında dudak uyumuna bağlıdır. Transkripsiyon metinlerinde ise 17. yüzyılda Transkipsiyon % 87, 18. yüzyılda % 100 oranında dudak uyumuna bağlıdır.[60] Dolaysıyla bu eserde de dudak uyumuna bağlı olduğu düşünülerek okunmuştur:

bozulup 2a/D2, çözülüp 09a/D1, görüldü 11a/5, yumulup 22a/2

+lIK isimden isim yapma eki

[58] **A.e.**, s.456.
[59] **A.e.**, s.458.
[60] **A.e.**

Arap harfli metinlerde yuvarlak tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 27, 17. yüzyılda % 82 ve 18. yüzyılda % 46 oranında dudak uyumuna bağlıdır. Bu ekte 17. yüzyılda düz tabanlardan sonra uyum oranı % 67'dir. Bu oran, ters bir durumun oluştuğunu, %33 oranında düz tabanlardan sonra ekin yuvarlak şeklinin geldiğini gösterir. 17. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde, yuvarlak tabanlardan sonra tam olarak uyumlu değildir. 18. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde dudak uyumuna bağlı olan ek Kartallıoğlu'na göre 18. yüzyıldan itibaren hem düz hem de yuvarlak tabanlardan sonra dudak uyumuna bağlı okunmalıdır.[61] Eserde bu görüşe uygun olarak okunan "ḳulluġundan 6a/D1" kelimesi örnek verilebilir.

+mI soru eki

Soru eki 16, 17 ve 18. yüzyıllardaki Arap harfli metinlerde daima düz ünlülüdür; ekin iç seste kaldığı örneklerde bile yuvarlak şekli yoktur. 16 ve 17. yüzyıllardaki transkripsiyon metinlerinde de düz ünlülü olan bu ek, 18. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde dudak uyumuna bağlıdır.[62] Eserde yuvarlak tabanlı kelimeye gelip dudak uyumuna uygun olarak okunan "yoḳ mudur 2a/D3" kelimesi örnek gösterilebilir.

-mIş öğrenilen geçmiş zaman eki

16. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde düz ünlülüdür. 17. yüzyılda yazılmış Delâil-i Nübüvvet adlı eserde %96 oranında dudak uyumuna bağlıdır. Diğer metinlerde ise düz ünlülüdür. 18. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde genellikle düz tabanlı olan ek, 18. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde dudak uyumuna bağlıdır.[63] Bu yüzden eserde de dudak uyumuna uygun şekilde okunmuştur:

buyurmuşdur 15b/7, olmuş 2a/D2, ṭutmuş 08b/17

-(I) n- fiilden fiil yapma eki

Arap harfli metinlerde yuvarlak tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 38, 17. yüzyılda % 67 ve 18. yüzyılda % 83 oranında uyumludur. 17 ve 18. yüzyıllardaki transkripsiyon

[61] **A.e.**, s. 459.
[62] **A.e.**
[63] **A.e.**, s. 457.

metinlerinde ise tamamen uyumludur.[64] Eserde bu bilgilere dayanarak dudak uyumuna bağlı şekilde okunan kelimeler şöyledir:

bulunmaḳ 39a/16, oḳunur 23b/10, olunmaḳ 22b/15, ṭoḳunup 17a/16

+(I) ncI isimden isim yapma eki

16. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde ekin yardımcı ünlüsü, yuvarlak tabanlardan sonra % 100, 17. yüzyılda % 87 ve 18. yüzyılda % 100 oranında dudak uyumuna bağlıdır. 16. yüzyıldaki 4, 18. yüzyıldaki 2 örnekte, ek ünlüsü de yuvarlak tabanlardan sonra dudak uyumuna bağlıdır. 17. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde birkaç örnek dışında düz ünlülüdür. Viguier ve Carbognanao'da uyuma girmiş halde geçen ek en geç 18. yüzyılın başında dudak uyumuna bağlanmıştır.[65] Ekin eserde dudak uyumuna göre okunan "üçüncü 22a/1" kelimesi buna örnek olarak verilebilir.

1.1.1.2.2.2.2. "U" Sınıfı Eklerde Dudak Uyumu

Bu başlık altında ET'de yuvarlak ünlülü bulunan ve EAT'de ünlüsü yuvarlaklaşan ekler incelenmiştir:

+ArU yön eki

Eski Türkçe devrinden beri yuvarlak ünlülü olan ek, Arap harfli metinlerde 16. yüzyılda % 58, 17. yüzyılda uyumsuz olan ek, 18. yüzyılda % 22 oranında dudak uyumuna bağlıdır. Transkripsiyon metinlerinde 16 ve 17. yüzyıllarda düzensiz şekilde kullanılan yön eki, 18. yüzyılda ise uyuma girmiştir.[66] Eserde kalıplaşmış imlayla "ra+vav" olarak yazılan ek dudak uyumuna girdiği kabul edilerek okunmuştur:

ileri 18a/5, ileriye 17a/15, yuḳarı 21b/14

-dUK sıfat-fiil eki

Arap harfli metinlerde 16. yüzyılda % 8, 17. yüzyılda % 7 ve 18. yüzyılda % 46 oranında uyumludur. Carbognano'da Arap harfleri ile daima "dal+ye+kef" şeklinde yazılmasına rağmen; Lâtin harfli kısımlarda dudak uyumuna bağlı olarak okunmuştur.

[64] **A.e.**, s. 458.
[65] **A.e.**
[66] **A.e.**, s. 460.

18. yüzyıl transkripsiyon metinlerinde dudak uyumuna bağlanmış bulunmaktadır.[67] Eserde bazen "dal+kef" bazen de "dal+ye+kef" şeklinde yazılan ek dudak uyumuna göre okunmuştur:

atdığı 11a/6, girdikleri 16b/2, ḳonduġunu 21b/12, ṭutduḳdan 27b/3

+dUr bildirme eki

Arap harfli metinlerde 16. yüzyılda 1, 17. yüzyılda 3 örnekte, 18. yüzyılda ise % 77 oranında dudak uyumuna girmiştir. 16. yüzyıldaki Transkripsiyon metinlerinden Regola'da düz tabanlardan sonra % 60 oranında uyumlu olan ek, 17. yüzyılda genellikle yuvarlak ünlülüdür. 18. yüzyılda ise dudak uyumuna bağlanmıştır. Ekin{+dUrUr} şekli 16, 17. ve 18. yüzyılın başlarında kullanılmış 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kullanımdan düşmüştür.[68] Eserde düz tabanlı kelimelere gelen ve dudak uyumuna göre okunan örnekleri şöyledir:

aḥsendir 13b/21, cāéizdir 12b/7, memnūʿdur 14a/2, oḳdur 38b/3

-dUr kuvvetlendirme eki

Arap harfli metinlerde 16. yüzyılda tamamen yuvarlak ünlülü, 17. yüzyılda 1 örnekte düz ünlülü, 18. yüzyılda düz tabanlardan sonra % 70 oranında uyumludur. 17. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde yuvarlak ünlülü olan ek, 18. yüzyıldaki Carbognano'da dudak uyumuna bağlıdır.[69] Eserde "dal+ra" şeklinde yazılan ekin dudak uyumuna bağlı şekilde okunan örnekleri aşağıdaki gibidir:

almışdır 23a/16, ḳılmışlardır 16a/14, buyurmuşdur 15b/7, olunmuşdur 10b/1

-dUr- fiilden fiil yapma faktitif eki

Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 6, 17. yüzyılda % 7 ve 18. yüzyılda % 70 oranında uyumludur. 16 ve 17. yüzyıllardaki birer transkripsiyon metninde dudak uyumuna bağlı olan ek, 18. yüzyılda tamamen uyumludur. Eserde de

[67] **A.e.**
[68] **A.e.**
[69] **A.e.**

düz tabanlı ünlülerden sonra "dal+ye+ra", tabanlılardan sonra "dal+ra" şeklinde yazılan ekin uyuma girdiği söylenebilir:

aldıraraḳ 40b/10, érdirmege 18b/20, ḳondurmaḳdır 21b/13, ṭoldurmaḳ 21b/20

-sUn teklik 3. şahıs emir eki

Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 6 oranında uyumlu, 17. yüzyılda uyumsuz ve 18. yüzyılda % 5 oranında uyumludur. 17. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde Harsany dışında yuvarlak ünlülü olan ek 18. yüzyıldakilerde uyumludur.[70] Eserde daima "sin+vav+nun" şeklinde yazılan ek 18. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerindeki bilgiler ışığında dudak uyumuna bağlı şekilde okunmuştur:

atsın 11a/19, bilsin 42a/21, çoġalsın 42a/5, ṭursun 23b/17

-U zarf fiil eki

Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 29, 17. yüzyılda % 41 ve 18. yüzyılda % 31 oranında dudak uyumuna bağlıdır. 17. yüzyılda yazılan 1 transkripsiyon metninde, 18. yüzyılın sonunda yazılan Carbognano ve Viguier'de ek, Türkiye Türkçesindeki şeklini almıştır.[71] Ancak "déyü" kelimesindeki kalıplaşma Arap harfli ve transkripsiyon metinlerinin hepsinde devam etmiş ve bu kelime uyuma girmemiştir. Kelimenin bu tez çalışmasında da imla edildiği şekilde okuması tercih edilmiştir:

ḳılıver 06a/12, 06a/14, ṣalıverse 16b/10; déyü 02a/2, 16a/20, 20a/16, 6b/D2

-(U) K fiilden isim yapma eki

Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 42, 17. yüzyılda % 42 ve 18. yüzyılda % 96 oranında uyumludur. 16 ve 17. yüzyıllardaki transkripsiyon metinlerinde uyumlu olan ek, 18. yüzyılın başında dudak uyumuna bağlanmıştır.[72]

[70] **A.e.**, s. 461.
[71] **A.e.**
[72] **A.e.**

Eserde de dudak uyumuna dudak uyumuna girmiş şekilde yazılan ekin örnekleri şöyledir:

açıḳlıġını 25a/D3, delikli 26b/10, bölük 39a/18

-Up zarf fiil eki

Arap harfli metinlerdeki 3 kelimede -Ip şekli bulunmaktadır. 16 ve 17. yüzyıllardaki transkripsiyon metinlerinde daima yuvarlak ünlülü olan ek, 18. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde dudak uyumuna bağlanmıştır.[73] Eserde her zaman "vav+be" şeklinde yazılan ek transkripsiyon metinlerindeki bilgilere dayanılarak dudak uyumuna uygun şekilde okunmuştur:

açıp 15a/8, dikip 42a/3, ḳaldırıp 13b/11, ṣıġınıp 2a/D2, yapıp 6b/D1

-Ur- fiilden fiil yapma eki

Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 21, 17. yüzyılda % 4 ve 18. yüzyılda % 54 oranında dudak uyumuna bağlıdır. Transkripsiyon metinlerinde ise genel olarak dudak uyumuna bağlıdır.[74] Eserde daima yuvarlak ünlülü hâliyle yazılan ekin bu bilgiler ışığında dudak uyumuna girdiği kabul edilerek okunmuştur.

aşırı 40b/11, géçirmişler 26a/D1, géçirir 07a/10

-Ur geniş zaman eki

Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 3.6, 17. yüzyılda % 3.5 ve 18. yüzyılda % 31 oranında dudak uyumuna bağlıdır. 17. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde "–Ur" şekli hâkim olan ek, 18. yüzyıldaki Viguier ve Carbognano'da dudak uyumuna bağlıdır.[75] Eserde hem düz hem de yuvarlak tabanlı kelimelerden sonra "vav+ra" şeklinde yuvarlak ünlülü olarak yazılan ekin 18.yüzyılda yazılan transkripsiyon metinlerinde dudak uyumuna girdiği bilgisine dayanılarak düz tabanlı ünlülerden sonra dudak uyumuna girdiği kabul edilmiştir:

[73] **A.e.**
[74] **A.e.**
[75] **A.e.**

alır 17a/18, gelir 4b/D2, vérir 2b/D1, getirir 18a/17

-AlUm çokluk 1. şahıs emir eki

Arap harfli metinlerde 16. yüzyılda % 3, 17. yüzyılda % 56 ve 18. yüzyılda % 64 oranında uyumludur. 16 ve 17. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde uyumsuz olan ek, 18. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde tamamen uyumludur.[76] Eserdeki tek örneği olan "édelim 06a/15" kelimesinde "güzel he+lim+mim" olarak yazılan ekin dudak uyumuna girdiği söylenebilir.

+cUK isimden isim yapma eki

Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 23, 17. yüzyılda % 85 ve 18. yüzyılda % 71 oranında uyumludur. 17. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde genel olarak düzleşen ek, 18. yüzyılın sonunda yazılan Carbognano ve Viguier'de dudak uyumuna bağlanmıştır.[77] Eserde "mim+kef"le yazılan ekin düz tabanlı kelimelerden sonra dudak uyumuna girdiği söylenebilir:

depecikdedir 31b/2, evcikleri 25a/14, ḫāneciklerler 25a/13, ḳaryecikden 05a/2, vādīcik 26a/15

-dUK görülen geçmiş zaman çokluk 1. şahıs eki

Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 13, 17. yüzyılda % 72 ve 18. yüzyılda % 84 oranında uyumludur. 16. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde ekin düz şekilleri vardır ve bu şekiller yuvarlak tabandan sonra da kullanılmıştır. 17. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde yuvarlak ünlülü olan ek, 18. yüzyıldakilerde dudak uyumuna bağlıdır.[78] Eserde tek örneği olan "ḳurtardıḳ 04b/9" kelimesinde "dal+kaf"la yazılan ekin dudak uyumuna girdiği kabul edilebilir.

-dUKCA zarf-fiil eki

Arap harfli metinlerde 16. yüzyılda yuvarlak ünlülü olan ek, 17. yüzyılda düz tabanlardan sonra % 20, 18. yüzyılda % 100 oranında dudak uyumuna bağlıdır. 17.

[76] **A.e.**, s. 462.
[77] **A.e.**
[78] **A.e.**

yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde iki şekli de kullanılan ek, 18. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde dudak uyumuna bağlıdır.[79] Eserde de düz tabanlı kelimelerden sonra dudak uyumuna girmiş bulunmaktadır:

atıldıḳca 36b/3, çoġaldıḳca 10b/13, éyledikce 19a/19, olmadıḳca 09b/D1,

-dUKdA zarf fiil eki

Arap harfli metinlerde 16. yüzyılda yuvarlak ünlülü olan ek, 17. yüzyılda düz tabanlardan sonra % 44, 18. yüzyılda % 93 oranında uyumludur. 17. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde yuvarlak ünlülü olan ek, 18. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde dudak uyumuna bağlıdır.[80] Eserde daima "dal+kaf/kef+dal+güzel he" şeklinde yazılan ek dudak uyumuna uygun şekilde okunmuştur:

aldıḳda 08b/13, geldikde 2a/D3, buyurduḳda 6b/D1, gördükde 13b/8

-dUm görülen geçmiş zaman teklik 1. şahıs eki

Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 11, 17. yüzyılda % 10 ve 18. yüzyılda % 98 oranında uyumludur. Transkripsiyon metinlerinde 16 ve 17. yüzyıllarda yuvarlak ünlülü olarak yazılan ek, 18. yüzyılda ise dudak uyumuna bağlanmıştır.[81] Eserde hem düz hem de yuvarlak tabanlı kelimelerden sonra "dal+mim" şeklinde yazılan ekin dudak uyumuna girdiği kabul edilerek okunmuştur:

dédim 3a/D1, döndüm 3a/D1, ṣaldım 6a/D1, vérdim 42b/9

Görülen geçmiş zaman teklik 1. şahıs ekinde geçerli bu dudak uyumu diğer şahıs ekleri için de geçerlidir.

+lU isimden isim yapma eki

Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 23, 17. yüzyılda % 4 ve 18. yüzyılda % 35 oranında uyumludur. Yuvarlak tabanlardan sonra ise 16. yüzyılda % 82, 17. yüzyılda % 96 ve 18. yüzyılda % 70 oranında uyumludur. 16. yüzyıl transkripsiyon metinlerinden Regola'da düz ünlülüdür. 17. yüzyıldaki transkripsiyon

[79] **A.e.**
[80] **A.e.**
[81] **A.e.**, s. 462-463.

metinlerinde ekin düz ve yuvarlak şekilleri yan yana kullanılmıştır. 18. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde dudak uyumuna bağlanmış bulunan ek Arap harfli metinlerde kurallı değil keyfî bir yazıma sahiptir.[82] Eserde de bu keyfi imla özelliği devam etmektedir. Yuvarlak tabanlı kelimelerde umumiyetle dudak uyumuna uygun olarak yuvarlak şekilde yazılan ek, düz tabanlı kelimelerden sonra ise bazen düz bazen de yuvarlak şekilde yazılmıştır. Ancak 18. yüzyıl transkripsiyon metinlerindeki bilgiler dâhilinde ek, dudak uyumuna uygun şekilde okunmuştur:

baġlı 42a/23, burmalı 40a/4, ḳudretli 02b/15, boylu 07a/2, sözlü 22b/21

+(n) Uñ ilgi hâli eki

Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 5, 17. yüzyılda % 30 ve 18. yüzyılda % 83 oranında uyumludur. Transkripsiyon metinlerinde 16 ve 17. yüzyıllarda yuvarlak ünlülü olan ekin konumu uyuma girmesini geciktirmiş olsa da 18. yüzyılın sonunda yazılmış olan transkripsiyon metinlerinde dudak uyumuna bağlıdır.[83] Eserde daima "(n) kef" ile yazılan ekin dudak uyumuna girdiği kabul edilerek okunmuştur:

ʿacūzeniñ 26b/D1, insānıñ 06b/16, şurūṭuñ 18a/7, yolunuñ 27b/12

+sUz isimden isim yapma eki

Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 83, 17. yüzyılda % 42 ve 18. yüzyılda % 90 oranında dudak uyumuna bağlıdır. 17. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde büyük oranda düz ünlülü olan ek, 18. yüzyıldaki Viguier ve Carbognano'da uyumludur.[84] Eserde sadece düz tabanlı iki kelimede karşımıza çıkan ek "sin+zal" şeklinde yazılmıştır:

demrensiz 10a/7, āb-destsiz 22a/7

+U fiilden isim yapma eki

[82] **A.e.**, s. 463.
[83] **A.e.**
[84] **A.e.**, s. 463-464.

Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 77, 17. yüzyılda % 25 ve 18. yüzyılda % 60 oranında uyumludur. 17. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde düz tabanlardan sonra % 57 oranında uyumlu olan ek, 18. yüzyılın sonunda yazılan transkripsiyon metinlerinde dudak uyumuna bağlıdır.[85] Eserde dudak uyumu açısından düzensiz bir hâlde olan ek düz tabanlı kelimelerden sonra hem düz hem yuvarlak; yuvarlak tabanlı kelimelerden sonra ise hem yuvarlak hem de düz şekilde gelebilmektedir. Ancak 18. yüzyıl transkripsiyon metinlerinde artık dudak uyumuna bağlandığı görülen ek, uyuma uygun şekilde okunmuştur:

asılıdır 26b/D1, doġru 22b/10, ḳuru 12a/20, sürüsünde 39a/16, ḳapısında 5b/D2, aşırı 24a/13

+(U) m teklik 1. şahıs iyelik eki

Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 17, 17. yüzyılda % 54 ve 18. yüzyılda % 95 oranında dudak uyumuna bağlıdır. 16. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinden Regola'da düz şekilleri bulunan ek, 17. yüzyıldaki Rudimenta ve Molino'da uyumludur. Arap harfli metinlerde 18. yüzyılın ortalarında dudak uyumuna bağlı olan ek, transkripsiyon metinlerinde de uyumludur.[86] Eserde sadece "mim" harfiyle yazılan ek dudak uyumuna uygun şekilde okunmuştur:

ġanīmetim 12a/4, ḥabībim 6a/D2, oḳumu 2a/D2, baḳiyye-i süyūfum 16a/13

+(U) mUz çokluk 1. şahıs iyelik eki

Arap harfli metinlerde ilk ünlüsü düz tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 35; 17. yüzyılda % 78 ve 18. yüzyılda % 100 oranında dudak uyumuna bağlı olan ekin ikinci ünlüsü ise 16. yüzyılda % 2.7, 17. yüzyılda % 74 ve 18. yüzyılda % 69 oranında uyumludur. 16. yüzyıldaki Regola'da ekin ilk ünlüsü tamamen uyumlu iken; ikinci ünlüsü % 25 oranında uyumludur. Ek ünlüsü, 17. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinden sadece Molino'da uyumludur. Bu ek, 18. yüzyılın sonunda yazılan transkripsiyon metinlerinde dudak uyumuna bağlıdır.[87] Eserde yalnızca düz tabanlı

[85] **A.e.**, s. 464.
[86] **A.e.**
[87] **A.e.**

kelimelerle kullanılmuş örnekleri bulunan ek "mim+zal" şeklinde yazılmış ve dudak uyumuna girmiş bulunmaktadır:

aḥbābımız 08a/1, noḳṣānımızı 03a/4, şāhımız 42b/16, tercümemiz 42a/16

+(U) ñ teklik 2. şahıs iyelik eki

Ekin yardımcı ünlüsü Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 5, 17. yüzyılda % 51 ve 18. yüzyılda % 93 oranında uyumludur. 17. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinden Harsany'de % 29 oranında düz tabanlardan sonra uyumlu olan ünlü, 18. yüzyılın sonunda yazılan Viguier ve Carbognano'da hem düz taban hem de yuvarlak tabanlardan sonra dudak uyumuna bağlıdır.[88] Eserde her zaman "kef" harfiyle yazılan ekin dudak uyumuna girdiği kabul edilmiştir:

ḳavsiñi 42a/22, ṣaydıñ 42a/23, sehmiñde 14b/11, vücūduñda 6a/D2

+(U) ñUz çokluk 2. şahıs iyelik eki

Ekin yardımcı ünlüsü Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra 16. yüzyılda % 22, 17. yüzyılda % 95 ve 18. yüzyılda % 91 oranında dudak uyumuna bağlıdır. Ek ünlüsü 16. yüzyılda düz tabanlardan sonra yuvarlak ünlülü; 17. yüzyılda % 61 ve 18. yüzyılda % 27 oranında uyumludur. 18. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde ekin imlâsında keyfilik vardır; 17. yüzyılda daha yüksek olan uyum oranı bunu ispatlamaktadır. 16. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinden Regola'da ek, dudak uyumuna bağlı, 17. yüzyılda ek ünlüsü genellikle uyumsuz olsa da ekin yardımcı ünlüsü dudak uyumuna bağlanmak üzeredir. 18. yüzyılın sonunda yazılan transkripsiyon metinlerinde ise dudak uyumuna bağlıdır.[89] Eserde daima "kef+zal" şeklinde yazılan ek dudak uyumuna uygun olarak okunmuştur:

babañız 09a/4, gücüñüz 01b/14, ḳuluñuz 27a/D1, niyyetiñiz 01b/D2

1.1.1.2.2.2.3. "X" Sınıfı Eklerde Dudak Uyumu

Bu başlık altında ET ve EAT'de uyuma tabi ekler incelenmiştir:

[88] **A.e.**
[89] **A.e.**, s. 464-465.

-AyIn teklik 1. şahıs emir eki

Arap harfli metinlerde 16. yüzyılda {-AyIn} 6, {AyIm} 5; 17. yüzyılda {-AyIn} 7, {-AyIm} 12 ve 18. yüzyılda {AyIn} 3, {-AyIm} 26, {-AyUm} ise 1 kelimede kullanılmıştır. Bu ek, transkripsiyon metinlerinde {-AyIm}, şeklindedir. 18. yüzyılda {AyIn} > {-AyIm} değişimi tamamlanmıştır.[90] Ek eserde de –AyIm şeklindedir:

édeyim 20b/10, véreyim 17b/8

-(U) m fiilden isim yapma eki

16 ve 17. yüzyıllardaki Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra % 50 oranında uyumludur. 17. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde düz tabanlardan sonra ekin önündeki yardımcı ünlünün yuvarlak şekilleri ağırlıktadır. 18. yüzyılda yazılmış Arap harfli ve transkripsiyon metinlerinde dudak uyumuna bağlıdır. Eserde de dudak uyumuna girdiği kabul edilerek okunmuştur:

bükümünü 22a/1

-sIñ teklik 2. şahıs eki

Arap harfli metinlerde 16. yüzyılda 1 yuvarlak tabanlı örnekten sonra {-sUn} şeklindedir. 17. yüzyıldaki Delâil'de ek, yuvarlak tabanlardan sonra % 63 oranında uyumludur. 18. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde ek, yuvarlak tabanlardan sonra % 38 oranında uyumludur. 17. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde düz ünlülü olan ek, 18. yüzyılın sonunda yazılan transkripsiyon metinlerinde dudak uyumuna bağlanmıştır.[91] Eserde hem yuvarlak hem de düz tabanlı kelimelerden sonra "sin+kef" şeklinde yazılan ek, dudak uyumuna girdiği varsayılarak okunmuştur:

édersiñ 08b/20, istersiñ 12a/3, örersiñ 7b/D1

-Uz çokluk 1. şahıs eki

Arap harfli metinlerde 16 ve 17. yüzyılda 1er düz şekli vardır. 17. yüzyıldaki uyum oranı % 40'tır. 18. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde ek, düz tabanlardan sonra % 50

[90] **A.e.**, s. 465.
[91] **A.e.**, s. 466.

oranında uyumludur. 16 ve 17. yüzyıllardaki transkripsiyon metinlerinde büyük oranda uyumlu olan ek, 18. yüzyılın sonunda yazılan transkripsiyon metinlerinde dudak uyumuna bağlanmıştır.[92] Eserde düz ve yuvarlak tabanlı kelimelere "zal" harfiyle bağlanarak yazılan ek, dudak uyumuna uygun şekilde okunmuştur:

geliriz 2a/D1, ḳurtarırız 04b/11, oluruz 16a/1

-sIz çokluk 2. şahıs eki

16. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde ek, daima düz ünlülüdür; 17. yüzyıldaki Arap harfli metinlerden Delâil'de {-sUz} şekli ortaya çıkmıştır ve bu şekil yuvarlak tabanlardan sonra % 50 oranında uyumludur. 18. yüzyıldaki Arap harfli 1 metinde düz tabandan sonra {-sUz} şekli gelmiştir. 16. yüzyıldaki Regola'da ekin {-sIŋIz} şekli vardır. 17. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde düz ünlülü olan ek, 18. yüzyıldaki metinlerde dudak uyumuna bağlıdır. 18. yüzyılın başında yazılan Vaughan'da ekin hem {-sIz} hem de {-sIŋIz} şekli vardır. Yüzyılın sonunda yazılan transkripsiyon metinlerinde ise ek {-sXŋXz} şeklindedir. {-sXŋXz} şekli, 18. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde yoktur; daha sonra bazı Arap harfli metinlerde görülür.[93]

1.1.1.3. Ünlü Türemesi

1.1.1.3.1. Kelime Başında Ünlü Türemesi

Yabancı kökenli kelimelerde ilk hecede var olan ünsüz yığılmasını gidermek için ilk ünsüzün başına bir ünlü getirilerek kelimenin Türkçe ses ve hece yapısına uygun hâle getirilmesi olayıdır:

İta. *stiva* > istif : istif 28a/D2

İta. *scuffia* > üsküf : üsküf 30a/17

1.1.1.3.2. Kelime Sonunda Ünlü Türemesi

ayn (A.) > aynı : ʿaynı 12a/9, 22b/10

[92] **A.e.**, s. 467.
[93] **A.e.**

1.1.1.4. Ünlü Düşmesi

Türkçede orta hecenin vurgusuz ünlüsü genelde düşer. Eserde bu durumla ilgili çokça örnek vardır:

ayırıl- : ayrılmayup 2b/D1

boyunuz > boynuz : boynuzunu 6b/D1

çevire > çevre : çevresi 23b/18

eyit- : eydir 4b/D2

içün : anıñçün 03a/15, 4b/D2, 20a/6, 21a/15

ḳarındaş > ḳardaş : ḳardaş 42b/12, 42b/20

oġul : oġlu 13a/20, Démircioġlu 26a/D1

uġura- > uġra- : uġradılar 4b/D1

üzere : üzre 01b/D1, 16b/21, 25b/5, üzredir 09a/20, 09a/D2, 4b/D2

yumuruḳ > yumruḳ : yumruġını 21b/11, 16, 17

1.1.1.5. Hece Düşmesi

Hece düşmesinin eserde tespit edilen örnekleri şunlardır:

turur > +dIr; +dUr : aḥsendir 13b/21, buyurmuşdur 15b/7, üçüncüsüdür 09b/10

uş + imdi > şimdi : şimden ṣoñra 4b/D2

kimesene > kimse : kimse 09a/D2, kimseler 12b/11, kimseyi 12b/2

-A + yorır > -A + yor : ḳalayor 5a/D2

1.1.1.6. Kaynaşma (Ünlü Birleşmesi)

Türkçede sonu ünlüyle biten bir kelime ünlü ile başlayan bir kelime ile ulandığında ünlülerden biri düşer. Bu ses olayının eserdeki örneklerini şöyle sıralayabiliriz:

-A uma- > -AmA- : bulamadılar 26b/D1, édemez 05a/2, olamadılar 09b/D1

an+ça +ok > ancaḳ : ancaḳ 06b/13, 08a/9, 09b/D1, 15b/5, 39a/19, 5b/D2

bu + ile > böyle : böyle 17a/12, 21a/14, 21a/21, 24b/21

ne+ise+ne > nesne : nesne 14b/1

uş + imdi > şimdi : şimden ṣoñra 4b/D2

uş + ol > şol : şol 7b/12, 10b/4, 32a/9, 44b/8

şu + ile > şöyle : şöyle 05b/4

ne + ola > n'ola : n'ola 11b/10

1.1.2. Ünsüzler

1.1.2.1. Ünsüz Değişiklikleri

1.1.2.1.1. Kelime Başında ḳ > ḫ Değişikliği (Sızıcılaşma)

Eserde tek örneği bulunmaktadır:

ḳatun > ḫatun : ḫatun 26b/D1

1.1.2.1.2. Kelime Ortasında ḳ > ḫ Değişikliği (Sızıcılaşma)

Eserdeki iki kelimede kelime ortasında ḳ > ḫ değişimi mevcuttur:

aḳşam > aḫşam : aḫşamki 2b/D1

takı > daḫı : daḫı 02b/14, 11a/4, 13a/21, 18b/1, 6a/D1

1.1.2.1.3. k- > g- Değişikliği (Ötümlüleşme)

Eski Türkçe devresinde kelime başında yer alan k- ünsüzünün Batı Türkçesinin ilk örnekleriyle birlikte g- sesine dönüştüğü izlenmiştir. Eserdeki örnekleri şu şekildedir:

kadgu > kaygu > ḳayġu : ḳayġularından 04b/10

kéç- > géç- : géçen 23a/6, géçerse 17b/6, géçmişler 26a/D1, géçip 31a/4

kéçe > géce : géce 20a/3, 22a/9, 42a/13, gécede 42a/13

kéçür > géçir : géçirmişler 26a/D1, géçirir 07a/10

ked- > géy- : géy 09a/16, géyerlerdi 4b/D2, géymiş 6b/D1

kel- > gel- : geldi 02a/4, geleler 12b/10, gelmek 11a/7, gelip 10a/3

keltür- > getir- : getirdi 05b/7, 2a/D3, getire 15a/15, 22a/3, getirip 12b/4, 4b/D2, 6b/D1

kergek > gerek : gerek 17b/21, gerekdir 05b/18

kérü > géri : géri 18a/5, 23b/19, gériye 21a/2

két > gét : géder 11b/17, gétmekde 21b/10, gédip 21b/11

keltür- > getir- : getirdi 05b/7, 2a/D3, getire 15a/15, 22a/3, getirip 12b/4, 4b/D2, 6b/D1

kez- > gez- : gezer 08b/9, 28a/D2

kipi > gibi : gibi 02a/21, 23b/9 gibidir 07b/18, 25a/17

kir- > gir- : gire 23b/17, giren 21a/1, girer 05b/16, girip 12b/15

kizle- > gizle : gizledi 05a/20

köl > göl : göl 41a/2

köñül > göñül : göñüller 2a/D3

köre > göre : göre 02a/14, 21b/8

körset- > göster- : göstere 07b/4

kötür- > götür- : götürür 08b/7

köz > göz : gözlerinden 6b/D2, gözlerini 6b/D2

közet- > gözet- : közetmek 22b/1

küç > güç : gücüñüz 01b/14

kümüş > gümüş : gümüş 17a/7

kün > gün : gün 16a/19, günü 9a/5, günleri 24b/14

küntüz > gündüz : gündüzü 42a/13

1.1.2.1.4. ġ ve g Seslerinin Gelişimi

ġ ve g sesinin gelişimini birden fazla heceli kelimelerin sonunda, yapım ekleri ve kelime hecelerinin başında ve çekim eklerinin başında olmak üzere üç kısımda inceledik.

1.1.2.1.4.1. Birden Fazla Heceli Kelimelerin Sonunda

Eski Türkçe dönemindeki birden fazla heceli kelimelerin sonunda bulunan ġ ve g ünsüzleri erir. Bu erime neticesinde EAT'de bazı kelimelerde uyum dışına çıkılarak düz ünlülerin yuvarlaklaştığı görülür. Bazı kelimelerde ise bu şekilde bir yuvarlaklaşmanın ortaya çıkmadığı, kelimelerin uyum dâhilinde kaldığı görülür.

ellig > elli : elli 05b/6, 11a/11

ḳatıġ > ḳatı : ḳatılıḳda 17a/9

köprüg > köprü : köprüye 24a/14

ḳuruġ > ḳuru : ḳuru 12a/20, 14b/13

sürüg > sürü : sürüsünde 39a/16

uluġ > ulu : ulu 42a/1

Osmanlı Türkçesinde g/ġ seslerinin erimesiyle ortaya çıkan yuvarlak ünlülü şekiller, kelimelerde yer alan dudak ünsüzlerinin tesiriyle korunan birkaç kelime dışında, büyük ölçüde uyuma girmiştir.

Eserde ḳamu 15b/13 < ET ḳamaġ kelimesinde m dudak ünsüzünün tesiriyle yuvarlak ünlü korunmuştur. Kapı örneğinde ise uyuma girdiği kabul edilmiştir:

ḳapıġ > ḳapu > ḳapı: ḳapıları 08b/12, ḳapısında 5b/D2 → Kelime Tabanında Dudak Uyumu.

Eski Türkçenin -lıġ, -lig; -luġ, -lüg isimden isim yapma ekinin sonundaki -ġ ve g'ler Batı Türkçesinde erimiştir:

altunlu 29b/11, ʿaẓametli 02b/15, baġlı 42a/23, depeli 41b/13, ḳudretli 02b/15, sözlü 22b/21

1.1.2.1.4.2. Ek Başında

1.1.2.1.4.2.1. Yapım Eklerinin Başında

Eski Türkçe kelimelerin bünyesinde bulunan g ve ġ seslerinin bazıları düşmüştür. Eserdeki örneklerini şöyle gösterebiliriz:

kergek > gerek : gerek 17b/21, gerekdir 05b/18

ḳısġa > ḳısa : ḳısa 07a/3, 21b/9

ḳulġaḳ > ḳulaḳ : ḳulaġa 22a/3, 22a/4

ṭolġaş- > ṭolaş : ṭolaşa 23b/17

yinçge > ince : ince 40b/12

1.1.2.1.4.2.2. Çekim Eklerinin Başında

Eski Türkçede bazı çekim eklerinin başında bulunan ġ ve g sesleri Batı Türkçesinde düşmüştür. Eserde bulunan örnekleri aşağıdaki gibidir:

+gA > +A : ālāta 06b/10, biñcilere 20a/10, çuḳura 41a/2

-ġAn > -An : açan 24a/D1, diken 23b/17, géçen 23a/6, ḳalan 02b/20, ṭuran 18a/4

-ġInCA > -IncA : gelince 42b/18, girince 42a/19, varınca 2a/D2, yétişince 22b/12

+ġArU > +ArI : yuḳarı 21b/14, ileri 18a/5, 33b/5

1.1.2.1.5. b>v Değişikliği (Sızıcılaşma)

1.1.2.1.5.1. Kelime Başında b>v Değişikliği

Eski Türkçe döneminde kelime başında bulunan bazı b sesleri Eski Anadolu Türkçesi döneminde v sesine dönüşmüştür. Bu özellik aynı zamanda Doğu ve Batı Türkçesinin ayırıcı özelliklerinden biridir. Eserden seçilen örnekler şunlardır:

bar > var : var 06a/17, vardır 07a/14, var idi 12b/3, varduklarında 43a/3

bar- > var- : varınca 21a/19, varmaġı 20b/10, varıp 2b/D1, 33b/5

bér- > vér - : vérdi 42b/21, vére 21b/18, vérildi 11a/9, vérmiş 2a/D2, vérip 09a/21

1.1.2.1.5.2. Kelime Sonunda b>v Değişikliği

Eserde tek örneği mevcuttur:

eb > ev : ev 09b/8, evleri 38b/17

1.1.2.1.6. t >d Değişikliği (Ötümlüleşme)

Eski Türkçede kelime başında d sesi bulunmaz ancak 13. yüzyıl Eski Anadolu Türkçesi döneminden itibaren Eski Türkçede t ile başlayan birçok kelimenin d'ye döndüğü görülmektedir. Belli bir kural çerçevesinde takip edilemeyen bu değişim d'ye

dönüşen, t'li biçimini koruyan ve iki şekilde de koruyan kelimeler olarak üç başlık altında örneklendirilmiştir.

1.1.2.1.6.1. d'ye Dönüşen Kelimeler

dağında 22b/16, daḫı 13b/9, dédi 26b/D1, degil 19a/6, dek 41b/18, delüp 17a/14, démir 26a/D1, demren 21b/2, depesinde 31a/20, depretmeyerek 22a/2, dikdigi 29b/10, dilerse 6a/D2, direk 40a/13, dişleri 19b/9, dizḳapağına 21b/16, döken 09b/12, döndüm 3a/D1, dört 21b/7, döşerse 22a/14, dükene 23b/19, düşüp 05b/17, yédi 11a/20, (küntüz >) gündüzü 42a/13

1.1.2.1.6.2. t'li Biçimini Koruyan Kelimeler

ṭaş 27a/D1, ṭırnaḳdan 22a/1, titrer 41b/16, ṭoḳunup 17a/16, ṭoḳuz 02b/4, ṭolar 42b/14, ṭoldurmaḳ 21b/20, ṭolaşa 23b/17, ṭopraḳ 28a/7, ṭutdum 6a/D1, ṭutama 21b/5, oṭa 29b/7

1.1.2.1.6.3. İki Şekli de Muhafaza Eden Kelimeler

ṭur- : ṭura 07b/7, 22a/18, ṭurma 22a/8, ṭursa 17a/14; dur- : durunca 42a/17

ṭoġru 08a/21, 20b/9, 21b/10, 41a/10, 41a/17, 41b/9, ṭoġruca 26a/13; doġru 22b/10

"dur-" fiilin t'ile yazılmış 11, d'ile yazılmış sadece bir örneği; "doğru" kelimesinin t'ile yazılan 7 örneği, d'ile yazılan bir örneği bulunmaktadır.

1.1.2.1.7. z >s Değişikliği

Bu ses olayına örnek olarak eserde geçen iste- fiilini gösterebiliriz:

izde- > iste- :istedikde 3a/D1, istedim 6a/D1, ister 27a/5, 42a/1, istese 6a/D1

1.1.2.1.8. d > y Değişikliği

Eski Türkçe dil devresinde kelime bünyesinde bulunan d'ler bazı kelimelerde y'ye dönmüştür. Eserdeki başlıca örnekleri şu şekildedir:

adaḳ > ayaḳ : ayaḳ 07a/11, 18a/5

adrıl- > ayrıl- : ayrılmayup 2b/D1

bedük > büyük : büyük 17b/18, 33a/2

ḳadgu > ḳayġu : ḳayġularından 04b/10

ked- > géy- : géy 09a/16, géyerlerdi 4b/D2, géymiş 6b/D1

ḳod- > ḳoy : ḳoyvermem 6a/D1, ḳoyvermez 6a/D1

1.1.2.2. Ünsüz Benzeşmesi

1.1.2.2.1. Yazımı Kalıplaşmış Eklerde

Osmanlı Türkçesinin yazımında Arap harflerinin kullanılmasının bırakıldığı tarihe kadar kalıplaşmış bir imla kullanılması ünsüz benzeşmesinin takip edilmesine engel olmaktadır. Eserde bu durumu destekleyen ve tonsuz harfle biten kelime tabanlarına daima tonlu şekilde gelip dal (د) ile yazılan eklerin örnekleri aşağıdaki gibidir:

+dA bulunma hâli eki

ėtdikde 2a/D2, ḳīsmetde 10b/21, meydān-ı rumātda 01b/12, olunduḳda 08a/3

Eserde yer alan "işte" gösterme ünleminde bulunma hâli eki, bir istisna olarak, ünsüz benzeşmesine uygun şekilde t (ت) ile yazılmıştır:

"işte bu fütūḥāt cāna ṣafā rūḥa ġıdādır" 07b/3, "işte sırr-ı kemān-keşānı fürū-māyeden maḥrem olmadığı" 14a/12, "işte bu gürūhuñ iftiḫārları ol günde bu olup" 11a/21

+dAn ayrılma hâli eki

aġaçdan 18b/3 cennetden 05b/2, 05b/7, 11a/10, sū-yı hātıfdan 4b/D1, olduḳdan 37b/2

-dIr, -dUr fiilden fiil yapma eki

ėtdirinceye 6b/D3, kesdirmek 17b/11

+dIr, +dUr bildirme eki

almışdır 23a/16, , atmaḳdır 05a/8, 10a/1, çoḳdur 18a/20, 18a/21, 2a/D1, ʿibāretdir 11b/5

-dI, -dU görülen geçmiş zaman eki

düşdü 18b/7, étdi 08b/20, 26b/D1, 37a/17

-dIk, -dUk sıfat fiil eki

atdığı 11a/6, 21b/1, 21b/11, gétdigini 13b/8, yapdıḳları 25a/14, géçdigi 17b/5

-dIkçA zarf fiil eki

atıldıḳça 36b/3

1.1.2.2.2. Kelime İçinde

Türkçede iki ünlü arasında kalan sedasız ünsüzler genel olarak tonlulaşır. Bu ses olayı p,ç,t,k seslerinin b,c,d,g seslerine dönüşmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Eserdeki başlıca örnekleri aşağıdaki gibidir:

-t / -d- : ardında 31b/1, eydir 4b/D2, iẓhār éde 05b/13, yaradır 6a/D2, géder 11b/17, 18a/11

-k / -g- : açıḳlığını 25a/D3, ayaḳğını 3a/D1, başparmağı 08b/1, budağından 18b/3, dizḳapağına 21b/16, géçdigi 17b/5, vaż‘ étdigi 26b/9, ırmağına 6a/D2, ḳarlığına 40b/10, ḳulaġa 22a/3, 22a/4, ḳulluġundan 6a/D1, mezarlığına 40b/4, nümāyān olacağı 25a/9, şehādet parmağıyla 08b/1, ṭutmaġa 07a/D1, yumruġunu 21b/11, 21b/16, 21b/17

-ç / -c- : gücüñüz 01b/14

1.1.2.3. Ünsüz Türemesi

Türkçede bir kısım ekler kök ve gövdelere doğrudan birleşmeyip yardımcı ses olarak y ve n ünsüzlerini alırlar. Eserdeki pek çok örneğinden bazıları şöyledir:

aʿdāya 01b/D3, oḳuyam 26b/D1, ḳomayan 41b/19, olmasına 5b/D2, ḥavālīsinde 37a/16, ḳomayıp 2b/D1

1.1.2.4. Ünsüz Düşmesi

Daha önce incelenen g sesinin dışındaki ünsüz düşmesi örnekleri aşağıdaki başlıklarda incelenmiştir.

1.1.2.4.1. -l- Düşmesi

keltür- > getir- : getirdi 05b/7, 2a/D3, getire 15a/15, 22a/3, getirip 12b/4, 4b/D2, 6b/D1

ol > o : o 04b/11, 04b/3, 07a/12, 12a/17, 12a/D1, 15a/16, 23b/17, 23b/18, 24a

1.1.2.4.2. y- Düşmesi

yinçü > incü >inci : inci 02a/21, 2a/D2

1.1.2.4.3. b- Düşmesi

sub > suw > ṣu : ṣuya 21b/15, ṣuyu 42b/19

bol- > ol- : ola 01b/D3, olan 6b/D3, oldu 20b/5, olmaḳ 21b/16, olmuş 27a/D1, olup 14b/11

1.1.2.4.4. -r- Düşmesi

berk > pek : pek yaḳın 04b/D2

erser > ise : ise 07a/10, 08a/10, 12b/16, 13a/13, 13b/18, 13b/21, 14a/3, 14a/6, 14a/20, 14b/18, 14b/21, 15a/2, 15a/5, 16a//8, 17b/13, 19a/3, 19a/5, 19a/17, 5a/D1, 7b/D1

birle > bile : bile 08b/11

Metinde sadece bir kelimde “bile” şeklinde kullanılmış; altı yerde ise “birle” şeklinde yazılmıştır.

1.1.2.4.5. -n- Düşmesi

ḳarındaş > ḳardaş : ḳardaş 42b/12, 42b/20

Kelime metinde iki yerde de “ḳarındaş” şeklinde geçmektedir.

1.2. ŞEKİL BİLGİSİ

1.2.1. Görev ve Anlamları Bakımından Kelimeler

1.2.1.1. İsim

1.2.1.1.1. Cins İsim

Aynı türdeki varlık ve kavramların ortak adıdır. Eserde Türkçe, Arapça ve Farsça pek çok cins isim kullanılmıştır. Burada dikkat çeken özellik, aynı varlık veya kavramı farklı dillerden kelimelere ifade etmesidir. Örneğin “okçu, ok atan kimse” anlamında kullanılan kelimeler şunlardır: aṣḥāb-ı remy 20a/9, atıcı 20a/13, ehl-i meydān 24a/16, kemān-keş 01b/11, nāvek-endāz 18a/16, rāmī 08b/13, tīr-bān 11b/12, tīr-endāz 09b/12, zıh-keş 11b/9.

1.2.1.1.2. Özel İsim

Diğer varlıklar içinde tam benzeri olmayan bir kişiyi, nesneyi, varlığı veya topluluğu ifade eden isimlerdir. Özel isimler şahıs, yer, din, dil, mezhep, kavim, millet, kurum, kitap, dergi ve olay gibi pek çok şey için kullanılabilirler. Eserde geçen özel isimler, tezin “Özel İsimler Dizini” bölümünde listelenmiştir. Metinde geçen okçu, menzil, yer ve kitap isimleri bize bilhassa okçuluk hakkında önemli bir bibliyografik bilgi vermektedir.

1.2.1.2. Sıfat

1.2.1.2.1. Niteleme Sıfatları

Kendinden sonra gelen ismi durum, biçim, renk, yapı vb. bakımından niteleyen sıfatlardır. Eserdeki örnekleri şunlardır:

burmalı ḥacerdir 40a/4, güzel sözlü ṣāliḥler 22b/21, mehīb melek 07a/17, dükenmez raḥmet 03a/6, 22b/2, 42a/11, uzaḳ menziller 21a/17, ʿacīb maḥall 29a/15, altunlu ṭaş 29b/11, kebīr mermer 39b/11, ʿālī-ḳıymet sihām 16b/14, mübārek vücūd 06a/D2, demrensiz sehm 10a/6, derūn vādī 26b/11, keskin rūzgār 28a/3, şevketli ḳudretli ʿaẓametli pādişāh-ı ʿālem-penāh 02b/15, ṣavt-ı ʿabūs ve ġaddār ve ḥilekār ve ḫudʿası ġālib bir ḥayvān 05a/14

1.2.1.2.2. Belirtme Sıfatları

Adları sayı, soru ya da işaret yoluyla, kimi zaman da belgisiz olarak belirten sıfatlara belirten sıfatlardır.

1.2.1.2.2.1. İşaret Sıfatları

bu: bu kitāb 02a/20, 03a/1, 42a/14, bu ḥayvānlar 05a/18, bu ibtilā 05a/21, bu ḳavs, bu veter 05b/4, bu oḳ 05b/8, bu āyet-i kerīme 06b/8, bu bāb 07a/11, bu şehr 18b/10, bu fenn-i celīl 05a/7, 05b/11, 07a/12, 07b/8, 07b/9, 07b/18, 08a/14, 09a/5, 09a/8, 12a/12, 12a/13, 19a/21, 20a/6, 20b/14, 22b/11, 23a/13, bu ṣanʿat 20a/17, bu maḳām 19b/12, bu meẕkūrāt 38a/2, bu dünyā 42a/12

o: o sünnet-i merḳūme 04b/3, o maḳūleler 12a/17, o düşmān 23b/17, o seyf-i ṣārim 23b/18, o şehin-şāh-ı yektā 24a/17, o kāfirler 06a/D2; ol kāfirler 1b/14, ol vaḳit 06b/2, 12b/9, 13b/15, 19b/21, 02a/D1, ol ġāzī 08a/2, ol gün 08b/8, 09b/14, 11b/1, ol ʿālī-cenāb 11b/13, ol mīzān 14b/6

şol, şu: şol ḫurma dalı 12a/19, şol kimseler 12b/10, şol ẕāt-ı ʿālī-ḳadr 15b/16; şu meẕkūrāt 17a/17, şu āyet-i kerīme 18b/13, şu vech 09a/D2

işbu: işbu āyāt-ı ḥükümrānī 02b/18, işbu fenn-i celīl 05a/ 7, 07b/18, 12a/5, işbu ʿadüvvu'llāh 12b/20, işbu ser-bāzlar 13a/21, işbu sehm 14a/8, işbu menzil 32a/13, 40a/10

1.2.1.2.2.2. Sayı Sıfatları

İsimleri sayılarını bildirmek yoluyla belirten sıfatlardır.

1.2.1.2.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları

altı ʿaded enbiyāʾullāh 04b/4, bir ʿaded 18a/14, iki yüz yétmiş ḥadīṯ-i şerīf rāvīsi 10a/17, üç pelīdiñ cānı 13b/8, üç gün üç géce 20a/3, biñ dört yüz gez sehmim 20b/4, seksen dört menzil 23b/6

1.2.1.2.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları

elli béşinci sene 10a/21, ikinci boy 36b/2, üçüncü büküm 22a/1

1.2.1.2.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları

on ikişer oḳ 10b/16, béşer oḳ 11a/8, yédişer oḳ 11a/14, onar nevʿ ve onar ṣaḥan 24b/15

1.2.1.2.2.2.4. Kesir Sayı Sıfatları

Sıfattan çok isim kullanışları tercih edilir.

üç béş ayda bir kerre 21a/16, demreniñ üçde biri 21b/3

1.2.1.2.3. Belirsizlik Sıfatları

az: az vaḳit 9b/D1

bir: bir ḳarye-i İslāmiyye 04b/1, bir sünnet-i şerīfe 04b/2, bir yér 05a/12, bir pehlivān 07a/13, bir Müslümān 12a/17, bir kimse 12b/2, bir ḳavim 12b/10, bir adam 20b/10, bir ān 01b/D3

birkaç: birḳaç yüz 23b/7

filan: filān fetvā-yı şerīf, filān fuḳahā, filān āyet-i kerīme 05b/18,19, filān ḳısım 17b/2, filān ḳuluñuz 27a/D1

her: her bāb 02b/5, her aḥvālimiz 06a/16, her aʿżā 07b/5, her belā 09a/16, her cemād 14a/10, her pehlivān 14a/19, her cihet 23b/20

her bir: her bir müʾmin 04b/11, her bir umūr 05b/18, her bir fenn-i ḥarb 10b/4, her bir efrād-ı kefere 13a/9, her bir ẕerrāt 16b/20, her bir vilāyet 23b/9

hiçbir: hīç bir şey 06b/13

kamu: ḳamu nā-kes 06a/9, ḳamu niʿmetler 15b/13, ḳamu ʿizzet-i şehin-şāh 24b/12, ḳamu ẕerrāt 24a/10

nice: néce ḥamleler 13b/5, néce yüz biñ ʿadüvv 15a/9, néce yüz biñ Fātiḥa 23b/9, néce ḳīl ü ḳāl 35b/14, néce güft ü gū 37b/1

1.2.1.2.4. Soru Sıfatları

hangi: ḳanḳı kişi 19b/7

ne: "kemān-keş ālātı ile ne vechle meydāna çıḳılır" 19a/7, "taʿlīmiñ her ḫatvesinde on ṣevāb ne vechle yazılır" 01b/D2

ne vechle 06b/7, 12b/6, 14a/20, 15b/20, 16b/15

kaç: "ḳaç oḳ atılacaġı ve ibtidā ḳanḳısı atacaḳ ve ḳaç kerrede urulacaḳ" 17b/10,11

1.2.1.3. Zarf

1.2.1.3.1. Zaman Zarfları

Fiillerin, sıfat-fiillerin ve zarf-fiillerin zamanını gösteren zaman zarfları, fiile sorulan ne zaman? ne vakit? sorularına cevap verir. Eserde zaman zarfları için yabancı asıllı kelimeler daha çok kullanılmıştır:

ahir: "āḫir ʿUtbe-yi rū-siyāh fırṣat bulup" 13b/5

derhal: "derḥāl veterim ṣadāsından āgāh oldum" 02a/D2, "derḥāl Ḥażret-i ʿAlī ve Ḥamza erişip" 13b/6

sonra: "ṣoñra Aḫī yérinde atmaḳ üzere bundan fāriġ olmuş" 28a/D1

evvel, evvela: “evvel idmānına ḳuvvet vérmek” 21a/9, “evvelā yumruġunu berk ṭuta” 21b/11, “evvelā Uncu Ṣücāʿ’ıñ endāḫte éyledigi menzilin bozup” 29b/17, “evvelā sözünden dönmeye” 02b/D1

henüz: “henüz Muḥammed ṣallā’llāhu ʿaleyhi ve selleme īmān étmemiş” 05/19,20,

yevmen-fe-yevmen, gün-be-gün: evvel-be-evvel: “yevmen-fe-yevmen tezāyüd édip” 20b/19, “evvel-be-evvel bu fenn-i celīli güzelce taḥṣīl édip” 23a/13, “Yā İlāhī gün-be-gün işbu gürūh olsun ziyād” 08b/21, “gün-be-gün taḳviyet üzere olup” 13b/19

hemen: “Saʿd hemān düşmāna oḳ at” 09b/20

el-an: “burhān ve kerāmetleri aḳdem ve el-ān ve istiḳbālen muṣarraḥdır” 23b/10, “endāz étmekden ṣoñra el-ān kerāmet-i nişāneleri bāḳī olup” 24a/15, “el-ān cennetde mevcūdlardır” 11a/20

1.2.1.3.2. Yer Zarfları

Fiilin yönünü gösteren zarflardır. Örnekleri şunlardır:

karşı: “Beytu’llāh’a ḳarşı ẕikr éderlerdi” 02a/D3, “ṣaġ ve ṣol meydāna ḳarşı ataraḳ” 22a/13

geri: “başını gériye muḥkem ṭutup” 21b/18, “Düşmen géri firār édip ḫalāṣ oldum” 02a/D2

ileri: “bir ayaḳ ileri ve géri ṭurmaḳ żarar vérmez” 18a/5, “Ḳayyım-zāde Aḥmed Efendi menzilinden ileri varıp” 33b/5

1.2.1.3.3. Azlık Çokluk Zarfları

Fiilin azlık veya çokluğunu belirten zarflardır. Eserde iki örneğine rastlanmıştır:

“çoḳ çoḳ namāz ḳılıp” 06a/14, “pek yaḳīn ḳavsleşdik” 04b/D2, “ṣanʿata ḳuvvet vérip istiḥmāmı daḫı az éyleye” 21a/10,11

1.2.1.3.4. Nasıllık Nicelik Zarfları

Bu zarflar eylemin niteliğini ve durumunu ifade eder. Metindeki örneklerden bazıları şunlardır:

böyle: "herkesiñ yayı böyle olmaḳ lāzımdır" 17a/12, "ḥadīṯ-i şerīfde böyle rivāyet olundu" 21/14, "ḫalīfe, müstaḫlefiñ ʿaynı olup maʿnā böyle olur" 24b/21

şöyle: "Cebrāʾīl ʿaleyhi's-selām şöyle taʿlīm éder ki" 05b/3

güzelce: "kendi mevḳiʿinde güzelce ṭura" 07b/6, "bu fenn-i celīli güzelce taḥṣīl édip" 23a/13

Zarf fiil görevinde kullanılan yabancı asıllı kelimelerden birkaçı şöyledir:

"ve āb-destsiz ṭurma" 22a/7, "aʿżāsını istiḳāmet üzere ṭuta" 08a/21, "nā-gāh sū-yı hātıfdan āvāz geldi" 04b/D1, "der-ʿaḳab İslām'a gelip iḫlāṣları tām oldu" 04b/D2

1.2.1.3.5. Soru Zarfları

Eserde soru zarfı için ne ve néce kelimeleri kullanılmıştır:

"bir ānda on biñ aʿdā néce helāk olur? 15a/6, "ḥālim ne olur déyü" 16a/8

1.2.1.4. Zamir

1.2.1.4.1. Şahıs Zamirleri

Zamirler adların yerini tutan, kişileri ve nesneleri temsil veya işaret ederek karşılayan bir gramer kategorisidir.[94] Eserde kullanılan şahıs zamirleri şu şekildedir:

1. Şahıs Zamirleri: ben, biz

ben 17b/8, 18b/14, 20b/3, 3a/D1, 6a/D1, benden 06a/13, 16a/4, beni 6a/D, 2a/D2, 6a/D1, 17b/7, 19b/7, 26b/D1, benim 01b/D2, 06a/12, 06a/14, 6a/D1, 7b/D1, 15b/21, 19b/7

[94] Leyla Karahan, **a.g.e**., s.391.

biz 22b/19, 4b/D2, 6a/D1, bize 11b/6, 13b/1, 42a/16, 7b/D1, 09b/D1, bizim 06a/15, 09b/D1, 11a/16, 11a/19, 12b/10, 16b/14, 17b/9, 2a/D1, bizler 16a/1, 74b/D1

2. Şahıs Zamirleri: sen, siz

sen 06a/15, 08b/20, 17b/7, 17b/8, 18b/14, 19a/14, 32a/11, 6b/D1, 7b/D1, saña 05b/4, 05b/5, 06a/15, 07a/20, 09b/21, 16b/14, 26a/D1, 41b/19, 42a/12, 42a/23, 42a/4, 6a/D1, sende 6a/D1, seniñ 4b/D1, 14b/11, 6a/D2

siz 20b/14, sizden 06a/21, size 01b/D2, siziñ 01b/D2, sizler 09a/4, 13a/2, 25a/D2, 7b/D1, sizlere 11b/14

3. Şahıs Zamirleri: o, ol, anlar, bunlar

o: “o daḫı bir pehlivān ve üstāẕ-ı mükerrem olur 07a/12, ol “ol benden daḫı ḳullarına tefehhümde yaḳīndir” 06a/12, “sābıḳ kim ise öñdülü ol alır” 17a/17

aña: “ḳābil nefsine ḳul olup şeyṭana tevessül ve küffārdan olmaġla aña ġurāb gönderdi” 05a/16, aña 03a/D1

anda: “her kim ki cerīde-i kemān-keşāna ḳayd ola anda zühd ü taḳvā...” 07b/13

andan: “teşebbüs édip uṣūl ve şurūṭu andan aḫẕ éde” 15a/15, andan 03a/14, 07a/10, 09b/14

anıñ: “anıñ ile arḳamı ḳavī muḥkem éyle” 06a/13, anıñ 08a/13, 11b/10, 12b/8,9,18, 17a/2,19, 17b/2, 03a/D1, 5a/D1, 06a/D2

anlar: “anlar ile ülfet ü iḫtilāṭ éden” 12a/19, “anlara iʿāne édeler” 12b/11, “pes imdi evliyāu’llāh anlardan menfūr ...” 12a/16, “anları ḳayġularından ḫalāṣ édip ḳurtardıḳ 04b/8, “anlarıñ nuṭuḳlarınıñ infāẕıyla aʿdāya ġālib ola” 02a/D1

bunlar: “İbrāhīm Beg ve bunlara ġalebe étmekle” 38a/3

1.2.1.4.2. İşaret Zamirleri

İşaret etmek, göstermek suretiyle nesneleri karşılayan kelimelerdir.[95] İşaret zamirlerinin eserde kullanılanları şöyledir:

bu: "gürūhuñ iftiḫārları ol günde bu olup" 11b/1, "āyet-i kerīmeniñ sebeb-i nüzūlü bu idi" 12b/9, budur anıñ ʿilācı budur ki" 04b/1, "tamām oldu bu kitābım vaṣiyyetim budur saña 41b/19, bundan "bizim bundan ḥiṣṣe-mend olmamız ne vechle olur?" 16b/14

bunlar: "ḳoç ḳurbānıñ bunlar ḳarneyni dédiler" 06b/D1

o: 2a/D2

ol: oldur 07b/15, 08b/15, 12b/6, 17b/5, 19a/7, 2b/D1

aña: "yaʿnī ḳudretu'llāh taʿalluḳ étmişdir aña sebeb lāzım degil" 06b/9, aña 10b/12, 16a/1, 17b/14, 19b/2

anı: "üstāẕ-ı mükerrem anı ṭālibiñ istiʿdādına göre taʿlīm éder" 07a/14, anı 2a/D2, 07b/4, 7b/D1,08b/8, 12a/D1, 14b/3, 42a/9

anıñ: "anıñ ismine emr-i kün derler" 06b/11, anıñ 04b/12, 05b/10, 14 17a/12,19, 17b/2, 24b/21, 6b/D1, 7b/D1

anda: "fehm olundu ki anda ḳuvvet-i cān mevcūd imiş" 14b/7, anda 19a/8

andan: "bir oḳ daḫı ibtiġā-yı li-merżāti'llāh olup andan ḥāṣıl olan" 11b/7, andan 14b/5

anlarda: "zīrā anlarda ḥayāt ṣıfat-ı nikāyetdir" 14a/10

1.2.1.4.3. Dönüşlülük Zamirleri

Dönüşlülük zamirleri, bir eylemin yapana dönüşünü gösteren bir işlev üstlenir. Eserde dönüşlülük zamirlerinden "kendi" kullanılırken "öz" kelimesine rastlanmamıştır:

[95] Ergin, **a.g.e**, s.273.

kendi 03a/15, 05b/11, 06a/17, 07b/15, 07b/6, 08a/12, 09a/9, 09a/D2, 10a/21, 11b/D1, 12a/20, 14a/19, 16b/20, 19a/14, 19b/1, 20b/17, 21a/11, 27a/1, 6a/D2, kendiden 17a/6, 18a/11, 6a/D1, 26a/D1, kendileri 22a/D1, 23b/8, kendilerinden 6a/D1, kendilerine 13b/12, 13a/4, 14a/9, kendilerini 25a/12, kendim 6a/D1, kendine 09a/D2, 21a/13, 6a/D1, 6a/D2, kendiniñ 40a/8, kendiye 05a/3, 05b/12, 06a/18, 06a/19, 07a/14, 08b/16, 12b/20, 16b/11, 17b/6, 21a/17, 6a/D1, 6a/D2

1.2.1.4.4. Belirsizlik Zamirleri

Kişileri ve nesneleri belirsiz olarak karşılayan zamirlerdir. Eserdeki örnekleri aşağıdaki gibidir:

baʿżıları 07a/20

biri 06b/10, 10b/14, 10b/16, 11b/D1, 13a/15, 13b/4, 15a/1, 15a/20, 15a/21, 2a/D2, 42a/5, birisi 37a/16, birini 11b/D1, birinde 7b/D1, birisini 03a/1

kimse 09a/D2, 14b/3, 16b/1, 18a/10, 22a/15, 23a/11, 25a/15, 26a/D2, 4b/D2, 7b/D1, kimseler 12b/11, 22a/10, kimselerdir 12a/8, kimselere 39a/17, kimseniñ 06b/20, 08a/8, 12a/7, 12a/8, 3a/D1, kimseye 09a/19, 09b/17, 12a/2, kimseyi 12b/2, 22a/10

her kişi 02b/D1

her kim 05b/10, 07b/12,18, 11b/16, 13a/13, 14b/17, 17b/2, 42a/1,3, 04b/D2, 06b/D1, her kimiñ 04b/D2

her ki 08b/19

herkes 6b/D3, herkese 02b/10, 02b/7, herkesiñ 17a/11, 22b/1

sālik olanlardan néceleri 24b/10

Ayrıca +ki aitlik eki ile yapılan kelimeler de belirsizlik zamirleri olarak kullanılmaktadır. Metinde yer alan örnekler şöyledir:

arasındaki 27b/12, celīldeki 6b/D2, evveldenki 22a/19, ḳarībindeki 32b/12, kenārındaki 25b/14

1.2.1.4.5. Soru Zamirleri

Eserde tespit edilen soru zamirleri *ḳanda* ve *ne* kelimeleridir:

ḳanda: "eger ġāfil géçem bundan kemān-keş ṣanʿatı ḳanda" 42a/20

ne: "bir kimseniñ insāniyeti nedir?" 12a/7

1.2.1.4.6. Bağlama Zamiri

Bağlama zamiri eserde *kim* kelimesi ile karşılanmıştır. Farsça *ki* edatıyla aynı işlevde kullanılmaktadır:

kim: "sebeb-i nüzūlü bu idi kim ol vaḳit ki Uḥud ġazāsı vāḳiʿ olup" 12b/9

1.2.1.5. Edat

1.2.1.5.1. Vasıta ve Beraberlik Edatları

Vasıta ve beraberlik edatları eylemin hangi araçla, neyle; neyle beraber veya karşı karşıya olduğunu gösterir. *ile, ile beraber, ile birlikte* olan vasıta ve beraberlik edatlarının eserdeki örnekleri şunlardır:

ile: "noḳṣānımızı dāmen-i ʿafv ile setr (ét-)" 03a/4, "evvelkisi enbiyāu'llāh ile ḥaşr olur" 05b/15, ḳıyāma "ḳalḳıp hezār biñ tevāżuʿlar ile niyāz éderler" 06b/6, "esāmīleri mürūr-ı aʿvām ile maḥv olup" 31b/12 "taḥṣīl birle üstāẕlardan aḫẕ édip" 01b/12

1.2.1.5.2. Sebep Edatları

Fiilin gösterdiği hareketin sebebini açıklayan edatlardır. Eserde *için, üzre ve diye* sebep edatları kullanılmıştır:

içün: "enbiyāʾullāh düşmānlarına atıp ṭutmaḳ içün gelmişlerdir" 08b/9, "düşmānını helāk ve ḳahr içün oḳ atardı" 09a/5, "cümlesi düşmān içün īcād olundu" 13a/15

üzre: “tetebbuʿ ve istiḳrā üzre ẕikr olundu” 03a/4, “biñyüzcüler on bir oḳ atmaḳ üzre ḳarār vérildi” 11a/9, “atılmaḳ üzre rābıṭa vérilmişdir” 36b/4, “nuṣḥ ve pend-i iḫlāṣ üzre ʿāmil ol-” 01b/D1

diye: “filān āyet-i kerīmeye muvāfiḳ déyü bilmek lāzımdır” 05b/19, “kimler déyü suʾāl étdikde” 13a/21, “ḫacāletde ḳalırsam déyü ḫavf édip” 16a/10, “zih-gīr yap déyü emr [ü] fermān buyurduḳda”

1.2.1.5.3. Benzerlik Edatları

Fiilin gösterdiği hareketin neye benzer şekilde yapıldığını açıklayarak ismi fiile bağlar. Eserde *gibi ve misali (misilli)* benzerlik edatları kullanılmıştır:

gibi: “berḳ-i ḫāṭıf gibi ṣırāṭı ʿubūr éder” 05b/15, “imtiṣāl étmiş gibi olurlar” 06a/8, “ḫālī ḳaldığı gibi ḳalır” 12a/21, “derk éder gibi diḳḳat éyleye” 21b/12, “o da evvelki gibi oldu” 02a/D2

Ayrıca “gibi” edatının ismi isme sıfat fonksiyonuyla bağladığı da görülür, “misilli” edatı ise sadece bu fonksiyonuyla metinde kullanmıştır:

gibi: “bunuñ gibi müʾminlere” 04b/9, “Hābil gibi evlādlar” 05b/1, “kendi gibi pehlivānlar” 05b/11

misilli: “bu miṣilli envāʿāt” 18a/21, “bu miṣilli āḫar bir şey” 06b/D1

1.2.1.5.4. Başkalık Edatları

İsmin ayrılma hâliyle birleşip cümlede kendinden önce gelen ismin yargının dışında kaldığını belirten edatlardır. Örnekleri şunlardır:

başka: “Yūsuf Aġa menzili’nde[n] başḳa” 40a/8, “müceddeden başḳa küşād étmege” 40a/9

gayrı: “anlardan ġayrıya remyi nā-revā olup” 15b/5

maada: “ʿamelden mā-ʿadā ḫayr-ı keşīr olduġu” 05a/7, “aḫlāf-ı kirāmdan mā-ʿadāya izīn vérilmemek” 38a/13, “anı Ḥaḳḳ Teʿālā’dan māʿadā bir kimse fehm étmez” 14b/3

1.2.1.5.5. Miktar Edatları

Miktar ve derece belirten edatlardır. Örnekleri şunlardır:

kadar: “gücüñüz yétdigi ḳadar ol kāfirleriñ inhizāmı içün silāḥ ḥāżır édiñ” 01b/14, “her ne ḳadar edebi ziyāde olursa kemāli ol ḳadar ziyāde olur” 09b/1, “iki ellerini duʿāya ḳaldırıp ol ḳadar zārī ve niyāz-ı Rabbu’l-ʿibād éyledi ki vaṣfı taʿbīrden ḫāricdir” 13b/11

defa: “iki defʿa taḥrīk édip” 16a/21, “bu defʿa ġurāblar keşret bulup” 05b/1

kere: “üç béş ayda bir kerre tebdīl étmek” 21a/16

ziyade: “maṭlūbundan ziyāde ḫasārāt édecegi der-kārdır” 12b/16, “ṭāḳatinden ziyāde olmaz” 21a/12

1.2.1.5.6. Zaman Edatları

İsimleri zaman ifadesiyle bağlayan bu edat çeşidinin eserde tek örneğine rastlanmıştır:

sonra: “bu bendi étdikden ṣoñra” 22a/1, “endāz étmekden ṣoñra” 24a/15, “izāle éyledikden ṣoñra orsa poca déyerek” 28a/2, “nümāyān olduḳdan ṣoñra vażʿ-ı seng-i ʿalāmet éyledigi” 37b/2

1.2.1.5.7. Yer Yön Edatları

Kendisinden sonra geldikleri isimlere yer ve yön ifadesi katarlar. Örnekleri şu şekildedir:

doğru: “nişāna ṭoġru varmaġı beyān éder” 20b/9

kadar: “ḳıyāmete ḳadar” 13b/16, 22a/19, 23b/8, 06b/D2

dek: “Ḥaşre dek perendedir tīri anıñ ber-āsumān” 11b/10

değin: “tā ẕerreye degin ki bir şeyʾi yoḳ mevcūd ola” 14b/1

karşı: “Beytu’llāh’a ḳarşı ẕikr éderlerdi” 02a/D3, “ṣaġ ve ṣol meydāna ḳarşı ataraḳ” 22a/13

1.2.1.5.8. Nispet/Aitlik Edatları

Aitlik, karşılaştırma ve ölçü ifadesi taşıyan edatların eserdeki örnekleri şöyledir:

göre: “maḥalline göre olagelmişdir” 02a/14, “şaḫṣına göre taʿlīm éder” 07a/6, “zamānına göre nikāyet ʿadd olunur” 13a/15, “ḥadd-ı ḳaddine göre el vérecek” 21b/8, “her kişi vusʿuna göre ẕātında bir ḳuvveti lāzımdır” 02b/D1

içün: “anıñ içün” 04b/12, “bizim içün” 11a/16,19, düşmān içün 13a/15, siziñ içün 01b/D2

mahsus: “kendiye maḫṣūṣ” 05a/3, “kendilerine maḫṣūṣ” 14a/9

1.2.1.6. Bağlaç

1.2.1.6.1. Sıralama Bağlaçları

Söz diziminde aynı fonksiyonda olan isimleri, kelimeleri, kelime gruplarını ve cümleleri bağlayan bağlaçlardır. Eserde kullanılan sıralama bağlaçlarının örnekleri şöyledir:

ile: “Hicāz ile Yemen arasında” 05a/10, “küfr ile īmān beyninde” 12b/3, “ḥaḳḳ ile bāṭılı fāriḳ olur” 16b/21, “Çırāġ menzili ile Ḥācī İsmāʿīl miyānında” 38a/7

u,ü: “Haḳ Teʿālā ṣabr u taḥammül sebebiyle yine Hābil gibi evlādlar vérdi” 05b/1, Ḥaḳḳ Sübḥānehu ve Teʿālā düşmān ġalebesini defʿ ü refʿ éder” 04b/4

ve: “ḳahr-ı aʿdā eciliçün atıp ṭutması terġībāt-ı ilāhī ve nuṣret-i ʿāmme ḳabīlinden olmuşdur” 12a/1, “Ṭopṭaşı ismiyle müsemmā olan seng-i maʿrūf ve ḥacer-i müntehāsı tekye-i rumāt verāsında Ḳulaḳsız Maḥallesi ḥizāsındadır” 28b/2, “süyūf ve ṭop ve tüfenk ve fenn-i remy” 01b/13,14

1.2.1.6.2. Karşılaştırma Bağlaçları

Kıyaslama, eşitlik veya beraberlik anlamlarıyla kelime veya kelime grubunu birbirine bağlayan bağlaçlardır. Eserde bulunan örnekleri şunlardır:

ya… ya…: “meṣelā kişi uzun boylu yā ḳaṣīr yā iki arası olur. Bu ṣūretde ḳolu ḳıṣa yā uzun olur. Eli semīz yā arıḳ veyā ṣadrı vāsiʿ yā ḍıyḳ veyā parmaḳları ṭavīl yā ḳaṣīr olur” 07a/2-4, “Allāhu Teʿalā bilmediñiz fenn-i celīlde esrār-ı ḫafiyyeyi yā ilhāmla ve yā keşifle ve yā irhāṣāt ile taʿlīm éder démek olur” 20b/14-16

gerek… gerek...: “ehl-i tefsīr beyān éder ki gerek ẕimmī gerek ḥarbī keferesi ḥaḳḳlarında nāzil oldu” 13a/6, “gerek işābet-i ʿadū vāḳiʿ olsun ve gerek olmasın” 15b/11, “gerek ursun gerek urmasın” 17b/21, “gerek cinsine ve gerek nā-cinse” 20b/12

ne... ne...: “ammā bir ḥarb daḫı var ki ne ẓāhirde ve ne bāṭında düşmān anı defʿ édemez” 07b/D1

1.2.1.6.3. Cümle Başı Bağlaçları

Başında bulunduğu cümleyi kendinden önceki veya sonraki cümleye çeşitli anlam ilgileriyle bağlayan cümle başı bağlaçlarının örneklerini şöyle sıralayabiliriz:

amma: “ammā e’r-remy muṭlaḳā atmaḳdır” 05a/8, “ve ammā bu meẕkūrātı tafṣīl étmeyip” 17a/18, “ve ammā Ḥicāzī daḫı ikidir” 18b/2, “ammā arḳasına siñirleyip içine keçiboynuzu ḳorlar” 18b/4

ancak: “ḳısm-ı ṯānī hīç bir şeyʾ taʿalluḳ étmez. Ancaḳ ketm-i ʿademden ḫalḳ olunur” 06b/13, “raḥmet ḳapısında reh-nümā olup ancaḳ Ḥaḳḳ’ıñ raḥmetini kāʾināta vuṣlata sebeb olurlar” 5b/D2

belki: “belki ravżа-i īmān olanlarıñ üçüncüsüdür” 09b/10

binaenaleyh: “ġurāblar keṣret bulup Ādem’iñ zirāʿlarını ekl éylediler bināʾen-ʿaleyh Ḥaḳḳ Teʿālā cennetden ḳavs ve sihām ve veter irsāl éyledi” 05b/2

çün: “pīrimiz éyledi ḳabūl çün oldu mūcid-i zamān” 41b/15

çünki: “çünki Ḳābil kāfir oldu, maḳtūl Hābil’i gizledi” 05a/20

dahı: “daḫı ʿāmme üzerinden ʿuḳūbetu’llāhı defʿ édemez” 05a/4, “ḳulluġundan bir daḫı çıḳmaġa meʾyūs oldum” 06a/D1

eğer: “eger bu fenn-i celīl ṣıdḳen ve ʿadlen ġazā niyyetine taʿlīm éde, cebhesinde şecāʿat baḫş olur” 08a/14, “eger ben seni géçersem sen baña véresin” 17b/8, “eger uramazsa maʿẕūrdur tekrār remy éder” 18a/2

illâ: “kimseye velāyet ve esrār taʿlīm olunmaz illā tekmīl-i edeb étmeyince” 09a/19, “yaş ve ḳuru yoḳdur illā kitāb-ı mübīnde münderic ve mündemicdir” 14b/13

kaldı ki: “ḳaldı ki çeşme-sār-ı ḳudretden āb-ı ʿirfān reyyān édip” 24b/6

kezalik: “keẕālik imāmeyn ḳatlarında şarṭ budur ki” 19a/1, “keẕālik eʾimme-i rumāt ẕikr éderler ki” 19b/10, “keẕālik bir müʾmin néçe yüz biñ yıl ʿömür görse niyyet-i iḫlāṣından rücūʿ étmeyecek idi” 5a/D2

ki: “müşāhedemiz oldu ki küffār yedinde ḳalan maġṣūb ḳalʿalarımızıñ ḫalāṣı” 02b/20, “yaʿnī ḳanḳı kişi ki beni ḍarb éde” 19b/7, “miṣāli budur ki ṭıflān rāh üzre ḫānecikler yapıp” 25a/13

kim: “bu āyet-i kerīmeniñ sebeb-i nüzūlü bu idi kim ol vaḳit” 12b/9

lakin: “lākin eʾimme-i rumāt ẕimmīlerden menfūr olup mizāc-ı pür-envārlarına bi’t-ṭabiʿ ülfet édemez” 12b/7, “ve lākin işbu fenn-i şerīf anlardan mektūm ve memnūʿdur” 14a/2

meğer: “anı maġfiret éder illā ẕālimleri maġfiret étmez. Meger ki o ẕālim tāʾib [u] müstaġfir olur” 12a/D1

nitekim: “nuṭḳumda infāẕım var nitekim biñ dört yüz gez sehmim menzil küşād éylemesi gibi bundan fehm oldu” 20b/4, “nitekim Resūl-i Ekrem ḥażretleri ... buyurmuşdur” 15b/6

pes: “pes menzil açıp bozmaġa heveskār olma” 22a/6, “pes ʿālī-ḳıymet-i tecelliyāt kendi ḫulḳunda müsteḥsen görülüp” 19b/1

ta ki: “keẕālik herkesiñ yayı böyle olmaḳ lāzımdır tā ki ʿadālet ola” 17a/12, “ṣuleḥālar ile istişāre éde tā ki anlarıñ nuṭuḳlarınıñ infāẕıyla aʿdāya ġālib ola” 1b/D3

pes imdi: “pes imdi ġurāblar firār édip Ādem emīn oldu” 05b/3, “pes imdi işbu sehmiñ (9) ve ḳavsiñ kendilerine maḫṣūṣ rūḥları vardır” 14a/8, “pes imdi her bir ṣanʿatda evveliyāt muʿteberdir” 15a/12

vakta ki: “vaktā ki rāmī ḳavs-i mübāreki vechine aldıḳda Tañrı Teʿālā’dan ḫilʿat-ı niḳābet ihdā olunup telebbüs ile memnūn ve mesrūr olur” 08b/13

ve hem: “ve hem ġayretu’llāha maẓhar édip düşmeniñ üzerine ġālib olup ʿadüvvu’llāh münhezim olur” 06a/4, “ve hem küfr ile īmān beyninde muʿānede ve teżād ḫalḳ olundu” 12b/3

yani: “yaʿnī şiddet ile aʿdāyı helāka sebeb ālet-i ḥarbdır” 05b/5, “yaʿnī ʿaynı açıp sedd étmekden daḫı esraʿ-ı zamānda” 15a/8, “menzil bozmaḳ yaʿnī bir pehlivānı sebḳat ve ġalebe ile ṭaş dikilmek” 37b/20

zira: “fenn-i ḥarbe kitāb tedvīn édesiñiz zīrā düşmānıñız üzerine nuṣreti āsān ḳılar démekdir” 02a/9, “zīrā babañız İsmāʿīl ʿaleyhi’s-selām düşmānını helāk ve ḳahr içün oḳ atardı” 09a/4, “zīrā bu fenn ancaḳ ʿadüvvu’llāh içün īcād olunup” 15b/5, “zīrā ḫāricde olan ālāt düşmānından fırṣat bulursa düşmānı ḍarb éder” 07b/D1

1.2.1.6.4. Kuvvetlendirme Bağlaçları

Sonradan geldikleri kelime, kelime grubu veya cümleleri sonrakilere bağlayan ve sonuna geldikleri sözlere dikkat çekerek vurgulayan bağlaçlardır. Eserdeki örnekleri şu şekildedir:

dahı: "anları daḫı ḳaygularından emīn ḳılıp ḳurtarırız" 04b/10, "biñyüzcü pehlivānlar daḫı on bir oḳ atması" 11a/4, "küffārı daḫı pencikli esīrim menzilinde rām ḳılmışlardır" 16a/14 "Aḥmed Efendi'yi daḫı güzer édip" 33b/6, "bir ḥarb daḫı var ki ne ẓāhirde ve ne bāṭında düşmān anı defʿ édemez" 07b/D1

ise: "nār-ı ḳudret ise ḳanḳı maḥalli taʿalluḳ éde ol maḥall perīşān olup" 15a/2

1.2.1.7. Ünlemler

1.2.1.7.1. Seslenme Ünlemleri

İsimlerden ve unvanlardan önce gelerek seslenme ve seslendiği kişi ve grubu belirtmeye yarayan bağlaçlardır. Örnekleri şunlardır:

ey: "éy İsmāʿīl evlādları sizler ġazā niyyetine oḳ taʿlīm édiñ" 09a/3, "éy iḫvān-ı bā-ṣafā" 09a/5, "éy iḫvān-ı müʾminīn" 11b/14, "oḳu tārīḫ éy ḳardaş" 42b/20, "éy nuḳabālarım" 06/D1

ya: "yā Resūla'llāh" 06b/6, "yā İlāhī" 08b/21, "yā Saʿd" 09b/20, 10a/1, "yā pehlivān" 26a/D1

1.2.1.7.2. Gösterme Ünlemleri

Herhangi bir nesneyi göstermek üzere kullanılan bağlaçların eserde iki örneği mevcuttur:

ta: "yaʿnī degil bir nesne tā ẕerreye degin ki bir şeyʾi yoḳ mevcūd ola" 14b/1

işte: "işte bu fütūḥāt cāna ṣafā rūḥa ġıdādır" 07b/3, "işte bu gürūhuñ iftiḫārları ol günde bu olup" 11a/21, "işte bu taḥḳīḳden vaṣiyyet budur ki" 12b/17, "işte bu āyet delīl-i nuṣretdir ki" 13b/17

1.2.1.8. Fiiller

1.2.1.8.1. Birleşik Fiiller

Birleşik fiiller, bir ad ile bir yardımcı fiilin, iki ayrı fiil şeklinin yahut da ad soylu bir veya birden çok kelime ile bir esas fiilin birleşmesinden oluşan ve tek bir kavrama karşılık olan fiil türleridir. Birleşik fiilleri, taşıdıkları birbirinden ayrı yapı ve anlam özelliklerine göre kendi içinde dört alt sınıfa ayırmak mümkündür:[96]

1.2.1.8.1.1. İsim + Yardımcı Fiile Oluşmuş Fiiller

Eserde pek çok örneği bulunmaktadır:

ét-: aḫẕ ét- 08b/15, 09a/7, 15a/15, baḫş ét- 37a/17, rütbe-i şehādet ét- 27b/D, ṭaleb ét- 26b/D1, vaż‘ ét- 26b/9, ıṭlāḳ ét- 2a/D2, su’āl ét- 13a/21, sebḳat ét- 31a/6, 33b/2, 33b/3, 33b/4, 34a/3, 34b/7, 35b/13, 36a/16, 41a/8, ta‘bīr ét- 24a/5, 27b/9, 31b/1, 33b/20, 38b/3, firār ét- 3a/D1, remy ét- 20b/3, ḫiẕmet ét- 6b/D3, ḍarb ét- 19b/7, iẓhār ét- 05b/13, ġalebe ét- 12b/20, ta‘līm ét- 04b/6, 05b/4, 06a/6, 6a/D1, 07a/15, 07a/6, 18a/11, 20b/16, def‘ ét- 05a/2, 05a/4, 7b/D1, nüzūl ét- 08b/5, iftiḫār ét- 4b/D2, mahv ét- 30b/8, tecrīd ét- 27a/3, ülfet ét- 22a/10, īmān ét- 05a/20, cenk ét- 13a/5, dāḫil ét- 09a/13, 12a/11

éyle-: ḥıfẓ éyle-19a/14, iḫtirāz éyle- 22a/11, in‘idām éyle- 26b/D1, irsāl éyle-05b/3, 13b/2, kesb éyle- 22a/8, ḳıyās éyle- 4b/D1, muḥkem éyle-06a/13, raġbet éyle- 42a/14, temennī éyle- 22a/12, cevāb éyle- 26a/D1, emr éyle- 26b/D1, ḫavf éyle- 12b/10, ḥulūl éyle- 4b/D2, ḳaṣd éyle- 5b/D1, ẓuhūr éyle- 3a/D1, serīḳa éyle- 26b/D1, setr éyle- 05a/14, su‘āl éyle- 27a/D1, taḥṣīl éyle- 08b/19, tażyīḳ éyle- 2a/D2, tesādüf éyle- 2a/D2, ‘afv éyle- 26b/D1, ābād éyle- 35a/14, endāḫte éyle- 29b/17, 31a/19, 32a/13, 38b/4, ḥayret éyle- 36a/19, īcād éyle- 38a/15

ḳıl-: ḫāṭır ḳıl- 08a/9, imtiṣāl ḳıl- 04b/12, muẓaffer ḳıl- 04b/6, müdāhene ḳıl- 11b/17, mestūr ḳıl- 09b/D1, ḥāżır ḳıl- 19a/3, āsān ḳıl- 02a/9, meb‘ūṣ ḳıl- 6a/D2, meşrū‘ ḳıl- 18b/21, nikāyet ḳıl- 2a/D2, tevessül ḳıl- 05a/5, münḥaṣır ḳıl- 15b/8, mu‘īn ḳıl- 06a/12,

[96] Korkmaz, **a.g.e**., s. 199.

şerīk ḳıl- 06a/14, rām ḳıl- 16a/14, münhezim ḳıl- 16b/10, namāz ḳıl- 06a/14, vāṣıl ḳıl- 16b/8

ol-: agāh ol- 09a/6, 16a/1, āşinā ol- 37a/17, bāḳī ol- 24a/15, cemʿ ol- 14b/11, devā ol- 6b/D3, ġālib ol-04b/1, 06a/5, 19a/19, 29b/10, giryān ol- 25a/4, ḫāric ol- 09a/14, ḥāṣıl ol- 14b/8, 15a/14, haşr ol- 4b/D2, hebā ol- 15a/20, ḥişşe-mend ol- 08a/8, ḥülle-pūş ol- 02b/7, ibtilā ol- 16b/17, iḫāle ol- 15b/1, ḳabūl ol- 12a/6, ḳalb ol- 15a/5, ḳarīb ol- 37a/20, ḳaṭʿ ol- 12a/20, ḳayd ol- 24b/17, ḳul ol- 05a/15, küşād ol- 08b/12, maḫẓūẓ ol- 09b/15, maḥrem ol- 09a/9, maḥv ol- 31b/12, maẓhar ol- 22a/20, 24b/11, mebnī ol- 15a/4, nümāyān ol- 19b/3, perākende ol- 13b/10, tābiʿ ol- 10a/20, 20b/16, vāḳiʿ ol- 12b/9, 13a/18, 13b/5, 16a/6, 31b/15

1.2.1.8.1.2. Tasvir Fiilleri

İki fiilin birleşmesinden oluşmuştur. Burada birinci fiil bir zarf-fiil kuruluşundandır. Buna esas fiilin anlamını tasvir eden ve ona yeni bir anlam katan yardımcı fiil eklenir.[97]

Eserde tasvir fiillerinin yeterlik, süreklilik ve tezlik şekillerinden örnekler bulunmaktadır.

1.2.1.8.1.2.1. Süreklilik Fiilleri

Zarf-fiil (-a, -ı, -ıp) eki almış bir esas fiile dur-, gel-, gör-, ko- yardımcı fiillerinin getirilmesiyle oluşturulur. Eserde sadece tek örneğine rastlanmıştır:

olagelmişdir 02a/14, 08a/14

1.2.1.8.1.2.2. Yeterlilik Fiilleri

Zarf-fiil (-a) eki almış bir esas fiile bil- yardımcı fiillerinin getirilmesiyle oluşturulur. Yeterlik fiilinin olumsuzu ise –a ma-, -e me- şeklinde yapılır. Eserde bulunan örnekler de yeterlik fiillerinin olumsuz şekillerine aittir:

[97] Kormaz, **a.g.e**., s.200.

bulamadılar 26b/D1, édemez 05a/2, 05a/4, 7b/D1, 09a/D2, 12b/8, édemezler 6a/D2, olamadılar 09b/D1, olamayan 5b/D1, olamayıp 01b/D3, uramazsa 18a/2

1.2.1.8.1.3. Anlamca Kaynaşmış veya Deyimleşmiş Fiiller

Bu gruptaki birleşik fiiller, yalın hâl ya da çekim eki almış isim soylu bir veya birden çok kelimenin bir esas fiille birleşerek anlam kalıplaşmasına uğramasıyla oluşmaktadır. Hal eklerine göre şöyle örneklendirebiliriz:

Yalın Hâl

ṣaf ṭut- 13b/14, el vér- 21b/8, iʿāne ét- 12b/11, rast gel- 10a/3, 26b/D1, lāzım gel- 18a/7, ḳan dök- 09b/12, ṭaş dik- 23a/3, 23b/17, 27a/D2, 37b/21, 42a/3, 42b/16, izi̇̄n vér- 38a/13

Belitme Hâli

gücü yét- 01b/14, kemālin bul- 21b/18, maṣlaḥatı gör- 02b/D1, ʿaynı açıp sedd ét- 15a/8, naṣi̇̄bini al- 07a/12

Yönelme Hâli

araya al- 02a/D2, 03a/D1, İslām'a gel- 04b/D2, 09a/2, ẓuhūra gel- 05a/17, i̇̄māna gel- 05b/21, 22b/21, meydāna gel- 08a/12, 42b/18, ḥadd-ı bulūġa gel- 06b/D3, selāmete gel- 08a/3, nuṣrete gel- 13b/14, dūzeḫe gét- 13b/8, cennete gir- 16b/2, ḫāke yeksān ét- 10b/14, ġayretine düş- 05b/17, yérine getir- 06a/14, 06b/D3, 08b/D1, metānet üzere ol- 12a/16, ṣayda çıḳ- 26b/D1, ele gel- 06a/1, ele al- 09a/6, aḫşamki işini ṣabāḥa ḳoma- 02b/D1

Bulunma Hâli

iṭāʿatde ol- 10b/1, cisminde cān ḳalma- 11b/12, ḫacāletde ḳal- 16a/9, yérde ḳalma- 26b/10, 26b/D1, elleri ṣadrlarında beste ḳal- 25a/16, ṭoprak̆ altında nihān ol- 28a/7

Ayrılma Hâli

serḥadd-ı ḥaḳḳdan ayrılma- 02b/D1, ḳabīlinden ol- 06b/18, 12a/1, ʿuyūbdan arı ol- 07a/9, duʿādan unutma- 11b/D1, nemādan ḫālī ḳal- 15a/3, maḳṣūddan berī ol- 15a/21, lisānından terk éyleme- 22a/8, ḳalbden ṣādır ol- 07a/17, elden ḳoma- 02b/1, 11b/15-16, 41b/19,elden gét- 11b/17, ḥadden bīrūn ol- 12a/13, ʿamelden münfek ol- 02a/D3, sözünden dönme- 02b/1

1.2.2. Yapı Bakımından Kelimeler

1.2.2.1. Ekler

1.2.2.1.1. Yapım Ekleri

1.2.2.1.1.1. İsimden İsim Yapma Ekleri

+A

géce 20a/3, 22a/9, 42a/13, gécede 09a/D1,

+An

demren 21b/2, demreniñ 21b/3, demrenli 02a/5, 6b/D2, 07b/1, 12a/D1, 22b/13, demrensiz 10a/7, demrenciler 06b/4

+Ar; +şAr

béşer 11a/8, 23b/4, on ikişer 10b/16, onar 24b/15, üçer 23b/3, yédişer 11a/14, 23b/5

+cI, +cU

ʿarabacılar bölükbaşısı 27b/D1, bekçiliginden 38b/13, biñciler 11b/2, 11a/8, biñcilere 20a/10, biñyüzcüler 11a/4, 11a/9, 11b/5, 41b/6, demrenciler 06b/4, havācılar 22a/D1, 39a/17, havācılara 22a/16, havācıları 22a/D1, oḳçular 06b/4, ṭaʿlīm-ḫāneciler 06b/5, ṭoḳuzyüzcüler 11a/13, 11a/8, 37b/20, ṭoḳuzyüzcülerden 41a/6, yaġmacısı 22a/10, yāycılar 06b/3, zihgīrciler 06b/4

+cIk

depecikdedir 31b/2, evcikleri 25a/14, ḫāneciklerler 25a/13, ḳaryecikden 05a/2, vādīcik 26a/15,

+dAş

ḳardaş 42b/12, 42b/20, ḳarındaşı 09b/8, ḳarındaşım 06a/12, sırdaş 42b/11, yoldaşlar 17b/17

+lI, +lU

baġlı 42a/23, boylu 07a/2, 21b/6, burmalı 40a/4, defterli 23a/10, delikli 26b/10, 26b/D1, demrenli 02a/5, 6b/D2, 07b/1, 12a/D1, 22b/13, depeli 41b/13, gizli 42a/2, ḳatılıḳda 17a/9, ḳudretli 02b/15, saʿādetli 40b/3, 41a/13, sözlü 22b/21, şevketli 02b/15, tīmārlı 21b/8

+lIk, +lUk

açıḳlıġını 25a/D3, bekçiliginden 38b/13, ḫāṣekī başılıġı 38b/13, ḥilekārlıḳ 05a/18, ḳarlıġından 40b/10, ḳılınmaḳlıḳ 05a/5, ḳulluġundan 6a/D1, mezarlıġına 40b/4, silāḥdārlıḳları 39a/2, ṭaşlıḳ-ı meydān-ı rumāt 29b/10, teberdārlıġına 38b/13, urmaḳlıḳda 17b/12, yararlıḳ 27a/D3, yumuşaḳlıḳda 17a/9

+ncI, +ncU

elli béşinci 10a/21, ikinci 21b/3, 36b/2, ikincisi 05b/13, 05b/15, üçüncü 22a/1, üçüncüsü 05b/13, 05b/15, üçüncüsüdür 09b/10, yédincisi 09b/5

+sIz

demrensiz 10a/7

+z

gözü 42a/13, gözlerinden 6b/D2, gözlerini 6b/D2, boynuzunu 6b/D1

1.2.2.1.1.2. İsimden Fiil Yapma Ekleri

+A

dilediğini 6a/D2, döşerse 22a/14, gözetmek 22b/1, uġradılar 4b/D1, yumuşaḳlıḳda 17a/9

+Al

çoġaldıḳça 10b/13, 42a/5, çoġalsın 42a/5, çoġalsınlar 10b/13

+dA

aldanmayalar 05a/19, istedikde 3a/D1, istedim 6a/D1, ister 27a/5, 42a/1, isterse 08b/12, 42a/3, isterseñ 42a/22, istersiñ 12a/3, isterse 6a/D1,

+lA

baġlanmışdır 21b/6, baġlayıp 02a/1, besleyesiz 02a/1, boşlamamaḳ 21a/8, fāḫirelendirdi 10a/13, gizledi 05a/20, muʿāhedeleşdiler 4b/D2, siñirleyip 18b/4, söylemeye 20b/12, söylemeyip 11b/9,

1.2.2.1.1.3. Fiilden İsim Yapma Ekleri

-A

çevresi 23b/18, göre 02a/14, 07a/15, 07a/6, 07a/8, 08a/6, 13a/15, 16a/1, 17b/14, 21b/8, 2b/D1, göredir 21a/12

-Ak

ayaḳ 07a/11, 18a/5, 26b/10, ayaġını 3a/D1, çolaḳ 09a/12, ḳonaġ 14b/10, 14b/16

-I, -U

asılıdır 26b/D1, ḳamu 06a/6, 06a/9, 15b/13, 24b/12, 42a/10, 4b/D2, ḳapıları 08b/12, ḳapısında 5b/D2, köprüye 24a/14, ḳuru 12a/20, 14b/13, sürüsünde 39a/16, yazılı 05b/8

Zarf-fiil kalıplaşması yoluyla ortaya çıkan kelimeler ise şunlardır:

aşırı 24a/13, 40a/4, 40b/11, doġru 22b/10, daḫı 01b/D2, 02b/14, 04b/10, 05b/14, 05a/19, 05a/4, 06a/13, 07a/12, 07a/21, 07a/5, 07a/D2, 08a/19, 08b/18, 10a/14, 10a/19, 10b/6, 11a/16, 11a/17, 11a/19, 11a/4, 11b/4, 11b/7, 12a/6, 13a/16, 13a/21, 13b/9,

13b/7, 14a/4, 14a/6, 14b/3, 15a/11, 15a/16, 15a/8, 15b/9, 16a/14, 16a/2, 18b/1, 18b/15, 18b/2, 18b/3, 21a/11, 21b/10, 22a/11, 23a/16, 23b/14, 23b/15, 23b/6, 23b/7, 24b/16, 26a/16, 27a/20, 28b/16, 29b/5, 31a/4, 33b/2, 33b/6, 37b/18, 38a/6, 3a/D1, 4b/D1, 4b/D2, 6a/D1, 7b/D1, ḳarşı 22a/13, 2a/D3, ḳarşısında 02b/14, 33b/3, ḳatılıḳda 17a/9, ṭoġru 08a/21, 20b/9, 21b/10, 41a/10, 41a/17, 41b/9, ṭoġruca 26a/13

-IcI, -UcU

atıcı 20a/13, atıcılar 06b/3, 21b/10, 21b/13, atıcılarıñ 19a/1, atıcınıñ 21b/14, édici 07a/20, olucudur 16b/3, yazıcı 38b/13

-gI, -gi

ḳayġularından 04b/10, 04b/9

-k

açıḳlıġını 25a/D3, ʿarabacılar bölükbaşısı 27b/D1, bölük 39a/18, buçuḳ 21b/4, 21b/7, 36b/2, budaġından 18b/3, delikli 26b/10, 26b/D1, direk 40a/13, küçük 29b/6, 38b/19, 39b/9, 41b/3, uzak 18b/19, 21a/17, yumuşaḳlıḳda 17a/9, yükseklerinden 23a/11

-kin

keskin 07b/1, 12a/19, 12a/3, 12a/D1, 14a/5, 22b/13, 28a/3, 2b/D1,

-n

degin 10b/2, 14b/1, uzun 07a/2, 07a/3, 21b/6

-r

yararlıḳ 27a/D3, beñzer 12a/19

1.2.2.1.1.4. Fiilden Fiil Yapma Ekleri

1.2.2.1.1.4.1. Ettirgenlik Ekleri

-Ar

çıḳarsa 18a/6, çıḳarıp 27a/D1, ḳopara 23b/18

-der, -ter

gönderdi 5a/13, 5a/16, göstere 7b/4

-dIr, -dUr

aldıraraḳ 40b/10, érdirmege 18b/20, étdirinceye 6b/D3, fāḫirelendirdi 10a/13, ḳaldırıp 13b/11, kesdirmek 17b/11, ḳondurmaḳda 21b/13, ḳondurmaḳdır 21b/13, ṭoḳundurmaḳ 22a/4, ṭoldurmaḳ 21b/20, ṭoldururdu18a/17, uydurmaḳdır 21b/17

-Ir, -Ur

aşırı 24a/13, 40a/4, 40b/11, géçirmişler 26a/D1, géçirir 07a/10, uçurup 28b/20,

-t/-d

depretmeyerek 22a/2, gözetmek 22b/1, yaradır 6a/D2,

1.2.2.1.1.4.2. Edilgenlik Ekleri

-l

açıldı 42a/4, açılıp 10a/9, açılırsa 41b/16, asılıdır 26b/D1, atılacaġı 17b/10, atılan 10b/19, 22a/4, atılmaḳ 36b/4, atılması 11b/1, atılmış 21b/16, 36b/3, atılır 41a/17, ayrılmayıp 2b/D1, bozulup 2a/D2, çekilenlere 21a/20, çıḳılır 19a/7, çözülüp 09a/D1, dénildi 15b/18, 21a/15, dikilmek 37b/21, édildi 4b/D2, görülüp 19b/1, görüldü 11a/5, kesilmiş 7b/D1, küçülmek 21b/10, ölçülür 21b/14, urulacaḳ 17b/11, urulmasıdır 17b/1, vérildi 11a/9, vérilmemek 38a/13, vérilmişdir 36b/4, yazılmış 11a/12, yazılmışdı 05b/10, yazılır 01b/D2, 5a/D3, yazılı 05b/8, yumulup 22a/2,

-n-

alınmaz 17b/3, bağlanmışdır 21b/6, bilinir 23b/17, bulunanlara 27a/1, bulunduġu 11a/3, 37b/16, 4b/D2, bulunmaḳ 39a/16, bulunmazsa 21a/8, bulunmaya 08b/8, dénildi 15b/18, 21a/15, dükene 21a/1, 23b/19, dükenmez 03a/6, 22b/2, 42a/11, 42b/8, édinsem

16a/15, fāḫirelendirdi 10a/13, ḳılınmaḳlıḳ 05a/5, oḳunur 23b/10, oluna 3a/D1, 6b/D3, 17b/16, 22a/21, 23a/10, 23a/12, 42a/7, olunacaġı 15b/12, olunacaḳ 12a/14, olunan 01b/D1, 07b/14, 08b/5, 08b/D1, 09a/D1, 11a/6, 14a/14, 15a/19, 17b/1, 18a/3, 18a/7, 19b/4, 20a/2, 22a/21, 23a/14, 23a/20, 26a/13, 32b/11, olundu 01b/D1, 01b/D2, 2a/D3, 02a/7, 02b/6, 02b/11, 03a/1, 03a/4, 3a/D1, 5a/D2, 6a/D1, 6a/D2, 07a/D2, 7b/D1, 08b/3, 12a/5, 12b/4, 13a/15, 13b/21, 14b/6, 17b/13, 18b/2, 19b/13, 21a/14, 21a/3, 21a/6, 22b/17, 23b/2, 23b/21, 24a/2, olunduġu 05b/5, 07a/4, 21a/10, 24a/1, 25b/5, 35a/12, olunduġundan 23b/9, olundular 5b/D2, olunduḳda 08a/3, olunmadığından 14a/13, olunmaġla 19b/5, olunmaḳ 22b/15, 23b/15, olunmaḳda 23b/20, olunmamaḳdır 22a/15, olunmaya 14b/21, olunmaz 4b/D2, 05b/7, 09a/19, 18a/2, olunmuşdur 10b/1, 12a/4, 13a/12, 15b/1, 15b/4, 20a/16, 22b/15, olunsa 11a/21, 14a/11, olunup 08b/7, 08b/14, 14a/3, 14b/21, 15b/1, 15b/5, 19b/13, 20a/3, 20b/7, 21a/4, 23b/14, olununca 19a/20, olunur 01b/D2, 3a/D1, 4b/D1, 06b/13, 08a/9, 12a/6, 12a/D1, 12b/5, 12b/20, 12b/21, 13a/15, 14a/20, 15a/5, 16a/20, 16b/13, 17a/20, 17b/20, 18a/7, 18a/12, 18b/5, 18b/11, 19a/5, 19a/9, 19a/20, 20a/19, 21a/9, 21a/20, 35b/15, 41b/14, olunurken 7b/D1, ṣıġınıp 2a/D2, 07a/20,

1.2.2.1.1.4.3. İşteşlik Ekleri

-ş-

érişip 13b/7, ḳarış- 32a/11, muʿāhedeleşdiler 4b/D2, ṭolaşa 23b/17, yarışmaḳ 18b/19, yétişince 22b/12, yétişip 3a/D1, 6b/D3,

1.2.2.1.1.4.4. Olumsuzluk Eki

-mA-

alınmadı 5b/D1, aldanmayalar 05a/19, ayrılmayıp 2b/D1, bilmediñiz 20b/14, bilmeyeniñ 6a/D2, boşlamamaḳ 21a/8, bulmadı 05a/12, bulunmaya 08b/8, démeyince 2b/D1, depretmeyerek 22a/2, dönmeye 2b/D1, étmemek 11a/1, étmemekle 26a/D2, étmemiş 05a/20, étmeye 2b/D1, 08a/8, étmeyecek 5a/D2, étmeyeler 09a/13, 12a/11,

17b/18, étmeyen 09a/D2, étmeyince 09a/19, étmeyip 11b/20, 13b/1, 17a/18, éylemeñ 13a/2, éylemeye 2b/D1, gelmedi 26a/D1, gelmeye 2b/D1, görmedim 42a/2, ḳalmadı 42b/19, ḳalmaya 11b/12, 21a/2, 23b/19, ḳanmaya 42a/6, ḳomadı 41b/15, ḳomaya 2b/D1, ḳomayan 41b/19, ḳomayasız 11b/16, ḳomayıp 2b/D1, 3a/D1, 11b/15, ḳoyvermem 6a/D1, olamadılar 09b/D1, olmadı 26a/D1, 26a/D2, olmadığı 14a/12, 25a/15, olmadıḳca 09b/D1, olmamaġla 23b/2, olmamaḳdır 22a/16, olmaması 11a/7, olmasın 15b/11, olmayan 14a/4, 15b/3, 15b/4, 22b/12, 42a/21, olmayanları 09a/11, olmayanlarıñ 02a/5, olmayıp 15a/1, 16b/11, 27a/2, olunmamaḳdır 22a/15, olunmaya 14b/21, ṭurmaya 22a/15, ṭurmayalar 22a/D1, urmasın 17b/21, vérilmemek 38a/13, vérmeye 17b/6, yanmadı 4b/D1,

1.2.2.1.2. Çekim Ekleri

1.2.2.1.2.1. İsim Çekim Ekleri

1.2.2.1.2.1.1. Çokluk Eki

Çokluk eki Türk dilinin bütün devirlerinde olduğu gibi bu eserde de +lAr'dır. Metinde geçen örneklerden birkaçı şu şekildedir:

ʿAcemler 18b/5, ādemīler 08b/1, çavuşlar 27b/18, demrenciler 06b/4, evlādlar 05b/1, gönüller 2a/D3, görenler 19b/9, , kemān-keşler 23a/10, kimseler 12b/11, kitāblar 02a/16, oḳçular 06b/4, raḳamlar 25a/D3, ṣāliḥler 22b/21, ṭoḳuzyüzcüler 11a/13, yāycılar 06b/3, yoldaşlar 17b/17, zihgīrciler 06b/4

Şekil olarak tekil gibi görünse de belirsiz çokluk veya topluluk anlamı veren isimler de vardır:

ordu 14a/17, 16b/10, sürüsünde 39a/16, gürūh 08b/21, 14a/7, cemāʿat 06a/21, 16a/21

1.2.2.1.2.1.2. İyelik Ekleri

İyelik ekleri ismin karşıladığı nesnenin bir şahsa veya bir nesneye ait olduğunu ifade eden işletme ekleridir[98]. Türkçede her şahıs için ayrı bir şahıs eki kullanılmaktadır:

Teklik 1. Şahıs iyelik eki: +m

anam 09b/21, babam 09b/21, bāhirim 09b/20, elim 7b/D1, pencikli esīrim 16a/14, éyledigim 03a/3, 22a/11, ġanīmetim 12a/4, ḥabībim 6a/D2, ḥālim 16a/2, 16a/7, ḳarındaşım 06a/12, kitābım 41b/19, 42a/3, nuḳabālarım 6a/D1, , tercümem 42b/1, ümīdim 02b/13, vaṣiyyetim 11b/14, 41b/19, veterim 2a/D2

Teklik 2. Şahıs iyelik eki: +ñ

éyledigiñ 22a/11, ḥürmetiñe 4b/D1, ḳavsiñi 42a/22, ḳullarıña 06a/13, ṣaydıñ 42a/23, sehmiñde 14b/11, vücūduñda 6a/D2

Teklik 3. Şahıs iyelik eki: + I, +U / +sI, +sU

ʿadāleti 2b/D1, ʿadedi 11a/7, 35a/9, ʿadūsunu 08b/10, aḥkāmı 08a/11, bulunduġu 11a/3, 37b/16, 4b/D2, bükümünü 22a/1, duʿāsı 12a/5, evvelkisi 05b/12, 05b/14, gelmesi 06a/21, īmānı 6a/D2, mā-ʿadāsı 10a/18, 11b/19, , nüzūlü 12b/9, oġlu 13a/20, rūḥu 14a/20, taʿalluḳu 07b/15, taʿlīmi 18b/18, yédincisi 09b/5, żiyāsı 16b/4, 16b/7, 25a/1

Çokluk 1. Şahıs İyelik Eki: +mIz

aḥbābımız 08a/1, cümlemiz 04b/13, ʿibādetimiz 06a/15, mālımız 2a/D1, müşāhedemiz 02b/20, pīrimiz 11b/6, 41b/15, 42b/15, şāhımız 42b/16, tercümemiz 42a/16

Çokluk 2. Şahıs iyelik eki: +ñIz, +ñUz

babañız 09a/4, düşmānıñız 02a/9, gücüñüz 01b/14, imdādıñıza 18b/8, ḳuluñuz 27a/D1, niyyetiñiz 01b/D2, sefīneñizde 3a/D1

[98] Muharrem Ergin, **Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi**, İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım, 2012, s.221-222.

Çokluk 3. Şahıs İyelik Eki: +lArI

ʿamelleri 09a/14, āṣārları 23b/10, 23b/8, atmaları 11b/2, 18a/3, kār ü bārları 09a/15, baʿżı 07a/20, beldeleri 12a/D1, elleri 25a/16, ḫaberleri 2a/D3, helākları 03a/8, 08b/3, 13a/9, iftiḫārları 11b/1, iḫlāṣları 22b/11, 4b/D2, ʿimāretleri 23b/8, inhizāmları 23b/21, ḳaldıḳları 25a/16, ḳāmetleri 10a/19, néceleri 24b/10, nüfūẕları 20b/6, oḳları 18b/7, 21b/1, vaṣiyyetleri 10a/21, 12a/10, ḥüsn-i ẓannları 19a/19

1.2.2.1.2.1.3. Hâl (Durum) Ekleri

Hâl ekleri isimleri diğer sözcüklerle değişik anlam ilişkileri çerçevesinde bağlayan biçim birimlerdir. Çoğunlukla da fiillere bağlarlar.

1.2.2.1.2.1.3.1. İlgi Hâli Eki: +Iñ, +Uñ; +nIñ, +nUñ

Eklendiği adla başka bir ad arasında ilgi bağı kuran ad durumudur[99]:

ʿacūzeniñ 26b/D1, aʿdānıñ 10b/4, 23b/17, 23b/19, 6b/D1, 6b/D2, ādemiñ 6b/D3, , bunuñ 04b/9, 07a/D1, 15a/4, 23a/15, burcuñ 10b/20, ikisiniñ 4b/D1, insānıñ 06b/16, 7b/D1, İslām'ıñ 2b/D1, ḳabżanıñ 07a/8, 07b/6, , meẕkūruñ 30a/20, 40b/11, 41a/9, ümmet-i Muḥammed'iñ 10b/2, 5b/D2, 6b/D2, muḫteremiñ 20b/10, rāmīniñ 10a/3, 14b/2, 15a/5, 15b/7, 19b/2, reʿāyānıñ 12b/6, māʾ-i verdiñ 7b/D1, yayıñ 17a/10, 19a/3, 21b/2, yolunuñ 27b/12, ẕerrātıñ 09a/D2

Teklik 1. Şahıs zamirine +m eki getirilerek yapılır:

benim 01b/D2, 06a/12, 6a/D1, 7b/D1, 15b/21, 19b/7

1.2.2.1.2.1.3.2. Yükleme Hâli Eki: +I, +U; +n

İsmi kendisinden sonra gelen fiile nesne göreviyle bağlar:

açıḳlıġını 25a/D3, aʿdāyı 05b/5, 15a/6, 15b/21, 18b/21, ʿādīyi 2b/D1, ʿadūsunu 08b/10, ʿadüvvü 15a/9, cenneti 6b/D3, cihānı 10b/12, emrini 08b/D1, ḫayrını 5a/D2, helāklarını 02a/6, ḳavsi 11b/10, 32a/13, 4b/D2, ḳavsini 21b/17, ḳavsiñi 42a/22, dīn-i

[99] Zeynep Korkmaz, **Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi**, Ankara: TDK Yay., 2019, s.112.

mübīni 07b/17, olmasını 08b/12, olmayanları 09a/11, , şurūṭunu 40a/10, tācı 09a/16, yumruġunu 21b/11, 21b/16, 21b/17, zümresini 5b/D2

Türkiye Türkçesinde +ı, +i; +u, +ü olan yükleme hali ekinin dışında eserde Teklik ve çokluk 3. Şahıs iyelik eklerinden sonra gelen +n eki de kullanılır:

aḳrānın 20b/10, ʿaẓametlerin 28a/19, aʿżāsın 07b/5, étmegin 27a/1, ḥacerin 30b/8, iʿtibārın 27b/19, kemālin 21b/18, müfāḫaretin 26a/8, ʿömrün 24a/14, umūrun 05b/18

1.2.2.1.2.1.3.3. Yönelme Hâli Eki: +A

Kelime gruplarında ve cümlede adı fiile yönelme ve yaklaşma işlevi ile bağlayan durumdur:

aʿdāma 16a/10, aʿdāsına 05b/13, 06a/2, 09b/D1, aʿdāya 01b/D3, 07b/1, 08b/3, 10b/5, 14a/14, 6b/D1, 6b/D2, ʿadāletine 2b/D1, adamlara 21b/6, cemāʿate 36a/9, cennete 05b/16, dikmege 23a/3, gününe 5a/D3, ḫāke 10b/14, 42a/5, idmānına 21a/9, iḫbārlarına 6b/D1, iḫlāṣa 05a/7, ileriye 17a/15, omuzuna 21b/19, öñdüle 17a/8, şānına 20b/1, şaṣta 25a/D3, ṭuyūra 15b/4, türāba 08a/2, 6b/D2, ẕerreye 14b/1, zeyline 42b/3, ẕillete 11b/D1

1.2.2.1.2.1.3.4. Bulunma Hâli Eki: +dA

Fiildeki oluş ve kılışın yerini bildiren durumdur[100]:

ābādında 5a/D1, ʿademde 27b/19, 35a/10, āşiyānesinde 5b/D2, atmaḳda 06b/1, 08b/16, 11b/5, dağında 22b/16, dāḫilinde 26b/9, gördükde 13b/8, 4b/D2, günde 08b/8, 09b/14, 11b/1, 21a/7, havāda 2a/D2, ḥavālīsinde 37a/16, ḥayretde 39b/19, ḥizāsında 18a/4, ḳīsmetde 10b/21, kitābda 02a/20, 03a/1, 5a/D2, 08a/11, 11a/4, 42a/2, 42a/4, 42a/9, 42b/11, kitābımızda 24a/2, muḳābilinde 26b/11, pesinde 26a/14, pīşānında 5a/D1, senesinde 10a/21, senglāḫda 27b/8, ṭaʿāmda 22b/3, ṭabʿında 07b/19, 26b/7, ṣūret-i żāhirde 13b/17, zümresinde 22b/9

[100] **A.e.**

işte: 05a/6, 06b/11, 07b/3, 11a/21, 12b/17, 13b/17, 14a/12, 18b/11 →Ünsüz Benzeşmesi.

1.2.2.1.2.1.3.5. Ayrılma Hâli Eki: +dAn

Eklendiği adda, fiilin gösterdiği işin kendinden uzaklaştığını gösterme durumudur[101]. Eserde bu ek ünsüz uyumuna aykırı şekilde yazılmıştır:

aʿdādan 03a/18, 08b/6, ādābdan 09a/14, ʿademden 06b/13, aġaçdan 18b/3, budaġından 18b/3, cānibden 18a/6, celāliyyesinden 07a/D2, enṣārdan 13a/21, eshelden 15a/10, ḥareketden 2a/D3, aṣḥāb-ı kirāmdan 09b/16, kitāblardan 02b/2, mütemmimātdandır 22b/1, nā-cinslerden 12a/14, nefsinden 6a/D2, nemādan 15a/3, tekrārdan 2a/D1, yaylarından 21b/9, yükseklerinden 23a/11, ẓahrlarından 2a/D3, zümresinden 4b/D2, 25b/7, 25b/8,

1.2.2.1.2.1.3.6. Eşitlik Hâli Eki: +CA

Eski Türkçede çok işlek olan +çA eki, Eski Anadolu Türkçesi yoluyla, günümüz Türkiye Türkçesine uzanan gelişmesinde, ön sesinde hem tonlu hem de tonsuz biçimler alarak -CA'ya dönüşmüştür.[102] Zeynep Korkmaz'ın eşitlik hâli ekiyle ilgili yazdığı müstakil bir makalesi de bulunmaktadır.[103]

Eşitlik hali eserde -ca, -ce şeklinde yer almakla birlikte eserin sonuna eklenmiş halde bulunan ve yer yer harekelerin de bulunduğu şiirlerdeki imlaya göre ekin ünsüz uyumuna girdiğini görmekteyiz. Örneğin 10b/13 numaralı varakta "çoġaldıḳça çoġalsınlar ki zīrā leşker-i Ḥaḳḳ'dır" mısrasında geçen kelime "چوغالدقجه" şeklinde yazılırken 42a/5 numaralı varakta bulunan "çoġaldıḳça çoġalsın ʿasker-i rumāt" mısrasında "چُغَلْدقچه"şeklinde yazılmıştır. Bu bilgiye dayanarak eserde eşitlik hâli eki içeren kelimeler ünsüz uyumuna uygun olarak okunmuştur.

---

[101] **A.e.**
[102] **A.e.**, s.328,
[103] Zeynep Korkmaz, "Türk Dilinde +ça Eki ve Bu Ek İle Yapılan İsim Teşkilleri Üzerine Bir Deneme", **Türk Dili Üzerine Araştırmalar**, C.1, s. 12-84.

ʿadedince 09b/D1, bunca 3a/D1, feḥvāsınca 25a/15, güzelce 07b/6, 23a/13, hüner-verce 42a/9, ıṣṭılāḥlarınca 27a/1, mefhūmunca 27a/6, 27b/1, miḳdārıncadır 09b/1, miṣdāḳınca 21a/2, muḫlişce 42a/15, 42a/21, muḳteżāsınca 05b/17, müfādınca 31b/12, néce 13b/5, 15a/7, 15a/9, 13b/5, 15a/7, 23b/9, 35b/14, 37b/1, 5a/D2, 6b/D3, néceleri 24b/10, olduḳça 21b/9, seyf-i ṣārimce 23b/18, taḳdīrce 07a/4, ṭoġruca 26a/13, ʿummānca 42b/14, Ḥażret-i Yezdān'ca 42b/6,

1.2.2.1.2.1.3.7. Yön Gösterme Hâli Eki: +rA; +ArI

Eski Türkçe devrinde +ġArU, şeklinde görülen ek başındaki ġ- ve g sesinin düşmesiyle Batı Türkçesi'nde -ArU; +ArI şeklini almıştır. Eserdeki örnekleri şunlardır:

ileri 18a/5, 33b/5, yuḳarı 21b/14

Diğer yön ekleri +ra, +re ise genellikle geldiği isimle kalıplaşmış hâlde bulunurlar:

içre 42b/4, ṣoñra 4b/D2, 10b/21, 22a/1, 22a/19, 24a/15, 27b/3, 28a/2, 28a/D1, 37b/2, 39a/3, 41b/16, ṣoñradan 35b/14, üzere 01b/D1, 2b/D1, 2a/D2, 03a/15, 03a/4, 05b/21, 05b/5, 06b/20, 07a/12, 07a/13, 07a/4, 08a/21, 09a/D2, 09b/D1, 09a/7, 11a/3, 11a/9, 12a/16, 13b/19, 14a/13, 14b/21, 15a/4, 15b/14, 16b/10, 16b/21, 17b/13, 17b/20, 21b/16, 22b/19, 24a/2, 25a/13, 25b/5, 28a/D1, 35a/12, 36b/4, 38a/14,

1.2.2.1.2.1.3.8. Vasıta Hâli Eki: +lA

Eski Türkçeden beri "+n" şeklinde olan vasıta hâli eki, bu dönemde ile edatından ekleşmiş olan +lA olmuştur:

ʿaḳlıyla 39a/18, aḳvāyla 03a/1, ʿameliyle 16b/17, anıñla 22b/18, démekle 24a/13, 25a/19, 40a/2, 41b/6, demdemesiyle 27b/5, duʿāsıyla 14b/8, 39a/18, ecliyle 24b/5, emriyle 14b/2, keşifle 20b/15, dest-i ḳudretle 11a/11, ḳuvvetiyle 07a/12, 39a/16, 39a/17, lafẓıyla 2a/D1, lodos rūzgārıyla 31b/3, sebebiyle 05b/1, 17a/1, 2a/D1, 5a/D2, seyfle 19b/12, ṣıdḳıyla 5b/D2, ṣıdḳla 12a/5, vechle 01b/D2, 01b/D3, 15b/20, 16b/15, 19a/16, 19a/7, 24b/5, mürūr-ı zamānla 02a/15, 7b/D1, 23b/1,

1.2.2.1.2.1.4. Soru Eki: mI, mU

İsmin soru şeklini yapıp ismi daima fiile bağlayan bir ektir:

faḳīrlik mi? 12a/2, ġanīlik mi? 12a/3, ḫavf étmez mi? 19b/8, māniʿ olmadı mı? 26a/D1, şākīler midir 16a/4, şākirler midir 16a/5, yoḳ mudur 2a/D3,

1.2.2.1.2.2. Fiil Çekim Ekleri

1.2.2.1.2.2.1. Fiil Çekiminde Kullanılan Şahıs Ekleri

1.2.2.1.2.2.1.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri

Şahıs zamirlerinin zamanla ekleşmesi sonucu oluşan eklerdir. Eserde zamir kökenli şahıs eklerinin örnekleri şöyledir:

Teklik 1. Şahıs Eki: -m; -Am

bulam 6a/D1, nūş édem 42b/19, ġāfil géçem 42a/20, oḳuyam 26b/D1,

Teklik 2. Şahıs Eki: -sIn

véresin 17b/8, olasın 22a/12

Teklik 3. Şahıs Eki (eksiz)

gelmiş 08a/3, 09a/2, ṭutmuş 08b/17, alır 17a/18, 17a/21, 21b/18,

Çokluk 1. Şahıs Eki: -Iz, -Uz

geliriz 2a/D1, ḳurtarırız 04b/11, oluruz 16a/1

Çokluk 2. Şahıs Eki: -sIz,

-AsIz Çokluk 2. şahıs istek eki

besleyesiz 02a/1, édesiz 25a/D2, étmeyesiz 11b/15, ḳomayasız 11b/16

Çokluk 3. Şahıs Eki: -lAr

aldanmayalar 05a/19, çıḳalar 19a/11, buldular 3a/D1, ṭutdular 13b/14, gelmezler 06a/21, görmüşler 6b/D3

1.2.2.1.2.2.1.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri

Görülen geçmiş zaman ve istek-şart kipine gelen iyelik kökenli şahıs eklerinin eserdeki örnekleri şu şekildedir:

Teklik 1. Şahıs Eki: -m

édinsem 16a/15, géçersem 17b/8, döndüm 3a/D1, ṭutdum 6a/D1, urdum 3a/D1

Teklik 2. Şahıs Eki: ñ

gördüñ 2a/D2, 3a/D1, 6b/D3, merd iseñ 32a/11, isterseñ 42a/22

Teklik 3. Şahıs Eki: (eksiz)

açılırsa 41b/16, bulursa 7b/D1, ḳıldı 18b/21, ḳodu 26b/D1,

Çokluk 1. Şahıs Eki: -ḳ

ḳurtardıḳ 04b/9

Çokluk 2. Şahıs Eki: -ñIz, -ñUz

bilmediñiz 20b/14, görmezsiñiz 7b/D1, bend éderseñiz 3a/D1

Çokluk 3. Şahıs Eki: -lAr

déseler 17a/19, étseler 06a/9, éyleseler 06a/21, olsalar 04b/6, olamadılar 09b/D1, gördüler 20b/2, 6b/D1, muʿāhedeleşdiler 4b/D2

Emir Kipinde Kullanılan Kişi Ekleri

Teklik 1. Şahıs eki: -AyIm

édeyim 20b/10, véreyim 17b/8

Teklik 2. Şahıs Eki: (eksiz)

muḥkem éyle 06a/13, raġbet éyle 42a/14, mükāfāt ḳıl 42a/17

Teklik 3. Şahıs Eki: -sIn, -sUn,

atsın 11a/19, bilsin 42a/21, çoġalsın 42a/5, olsun 03a/14, 05a/19, 06a/20, 7b/D1, 08b/21, 09b/21, 11b/13, 13b/13, 15b/11, 17a/19, 17a/21, 17b/15, 17b/2, 42a/7, 42a/15, 42a/4, ṭursun 23b/17

Çokluk 1. Şahıs Eki: -AlIm

taʿlīm édelim 6a/D1, ʿamel édelim 7b/D1

Çokluk 2. Şahıs Eki: -Iñ, -Uñ

iʿrāż édiñ 13a/2, geliñ 22b/21, ḳorḳuñ 20b/14

Çokluk 3. Şahıs Eki: -sInlAr, -sUnlAr

çoġalsınlar 10b/13, ḳosunlar 27a/5

1.2.2.1.2.2.2. Basit Fiil Kipleri

Yapılarında şekil ve zaman kavramı olarak tek bir kip taşıyan fiillerdir.

1.2.2.1.2.2.2.1. Bildirme Kipleri

Bildirme kipleri yapılmış, yapılmakta olan ve yapılacak eylemleri bildiren kiplerdir. Görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman ve geniş zaman olmak üzere beş şekli mevcuttur:

Görülen Geçmiş Zaman

Görülen geçmiş zaman eki –dI, -dU'dur. Eserde şahıs eklerine göre örnekleri aşağıdaki gibidir:

-dI-m, -dU-m (t.1.ş.)

dédim 3a/D1, döndüm 3a/D1, étdim 20b/3, éyledim 02a/20, 2a/D2, 02b/4, 02b/19, 03a/14, 3a/D1, 6a/D1, gördüm 2a/D2, 3a/D1, getirdim 42a/9, 42b/11, oldum 2a/D2, 03a/15, 6a/D1, ṣaldım 6a/D1, ṭutdum 6a/D1, urdum 3a/D1, vérdim 2a/D2, 42a/2, 42b/9

-dI-ñ, -dU-ñ (t.2.ş.)

gördüñ 2a/D2, 3a/D1, 6b/D3

-dI, -dU (t.3.ş.)

açıldı 42a/4, atardı 09a/5, buldu 08b/3, 10b/8, 42a/1, 42b/15, buyurdu 02a/2, 02a/6, 06b/8, 06b/2, 08a/11, 09b/D1, 10a/1, 10b/3, 10b/4, 11a/19, 11b/D1, 12a/D1, 12b/12, 13a/17, 13b/3, 18b/11, 18b/14, 18b/9, 19a/18, 22b/8, 27a/D1, 42b/22, 2a/D2, 4b/D2, 6b/D2, dédi 26b/D1, dénildi 15b/18, 21a/15, düşdü 18b/7, étdi 08b/20, 26b/D1, 37a/17, édildi 4b/D2, éyledi 2a/D2, 3a/D1, 4b/D2, 05a/14, 05b/3, 5b/D1, 6a/D1, 08b/19, 11b/11, 12b/10, 13b/11, 26a/D1, 26b/D1, 26b/D1, 27a/D1, 41b/15, fāḫirelendirdi 10a/13, geldi 02a/4, 02a/8, 4b/D1, 10b/2, 21b/15, 26b/D1, getirdi 05b/7, 2a/D3, gizledi 05a/20, gönderdi 05a/13, 05a/16, olundu 01b/D1, 01b/D2, 02a/7, 02b/6, 02b/11, 03a/1, 03a/4, 3a/D1, 5a/D2, 6a/D1, ṣaldı 11a/16, 11a/17, 11a/18, sürdü 41b/15, vérdi 2a/D3, 05b/1, 42a/10, 42b/21, vérildi 11a/9

-dI-k, -dU-k (ç.1.ş.)

ḳurtardıḳ 04b/9

-dI-lAr, -dU-lAr (ç.3.ş.)

buldular 3a/D1, buyurdular 04b/8, 09a/16, 09b/16, 11a/16, 12b/15, 13b/13, 14a/6, 16a/20, dédiler 06b/7, 08b/17, 18b/8, 23a/3, 2a/D1, 2a/D3, 6b/D1, düşdüler 3a/D1, étdiler 3a/D1, 09a/20, 26a/D1, éylediler 2a/D1, 4b/D1, 05b/2, 6a/D1, 16b/13, getirdiler 13b/7, 6b/D1, gördüler 20b/2, 6b/D1, muʿāhedeleşdiler 4b/D2, oldular 6b/D3, 08a/4, 08a/11, 13b/12, oldularsa 17b/19, ṭutdular 13b/14, uġradılar 4b/D1, vérdiler 27a/D1

Öğrenilen Geçmiş Zaman

Öğrenilen geçmiş zaman eki -mIş, -mUş'tur. Eserde bulunan örnekleri aşağıdaki gibidir:

-mIş, -mUş (t.3.ş.)

almışdır 23a/16, atılmış 36b/3, bağlanmışdır 21b/6, buyurmuşdur 15b/7, étmemiş 05a/20, étmiş 5a/D3, 07b/8, 7b/D1, 08b/D1, 12a/3, 14b/13, 20b/20, 20b/21, 26a/11,

36a/16, 38a/5, 19b/1, étmişdir 06b/9, 15a/14, 27a/9, éylemiş 3a/D1, 5a/D3, 6a/D1, éylemişdir 5a/D3, 7b/D1, 39a/3, gelmiş 08a/3, 09a/2, gelmişdir 05a/17,07a/21, gelmişlerdir 08b/9, géymiş 6b/D1, ḳalmış 28a/D1, ḳalmışdır 31b/12, ḳılmışlardır 16a/14, olmuş 2a/D2, 06b/18, 10b/6, 27a/D1, 27b/6, 28a/D1, 41a/17, olmuşdu 08a/6, ṭutmuş 08b/17, vérilmişdir 36b/4, vérmiş 2a/D2, 08a/4, yazılmış 11a/12

-mIş-lAr, -mUş-lAr (ç.3.ş.)

buyurmuşlar 23b/7, démişler 06a/5, 06b/18, 07a/13, 12a/9, 12a/D1, étmişler 2a/D2, 12a/2, 12b/13, 14b/11, 15a/6, 15b/19, 20a/6, étmişlerdir 11b/5, éylemişlerdir 5b/D2, géçmişler 26a/D1, géçirmişler 26a/D1, görmüşler 6b/D3, olmuşlardır 09b/7, 23b/12

Geniş Zaman

Eserdeki geniş zaman ekleri, -r; -Ar'dır. Bu eklere ait örnekler şahıs eklerine göre aşağıdaki gibidir:

-r-Im (t.1.ş.)

éderim 3a/D1, 07a/20,

-r-sIñ, -r-sUñ (t.2.ş.)

édersiñ 08b/20, görürsün 06a/16, istersiñ 12a/3, örersiñ 7b/D1,

r (t.3.ş.)

alır 17a/18, 17a/21, atılır 41a/17, bilinir 23b/17, bulur 05b/20, 42a/1, bulunur 14a/3, buyurur 06a/19, 12a/7, çıḳar 07a/18, 11b/21, çıḳılır 19a/7, diker 41b/17, érer 41b/17, éder 3a/D1, 04b/4, 04b/6, 04b/8, 05a/2, 05b/4, 20a/17, 20b/7, 42a/18, 2b/D1, 4b/D2, 6a/D2, éyler 3a/D1, 4b/D1, eydir 4b/D2, 6b/D2, géçer 07a/12, géçirir 07a/10, gelir 4b/D2,07a/18, 11a/2, 14a/12, 42a/23, géder 11b/17, 18a/11, géderken 08a/1, getirir 18a/17, gezer 08b/9, 28a/D2, girer 05b/16, görür 35a/9, götürür 08b/7, ḳalır 12a/21, 15a/1, 15a/3, 19b/10, 2a/D3, ḳılar 02a/9, 6a/D2, 07a/D2, 42a/5, 42a/19, oḳunur 23b/10, olur 01b/D2, 01b/D3, 2a/D3, 03a/17, 03a/18, 3a/D1, 04b/11, 04b/12, 4b/D1, 08b/D1,

09a/5, 09a/9, 09b/1, 10b/4, 11b/11, 16a/8, 21a/13, 24b/21, 26a/16, 41b/16, 17a/21, ölçülür 21b/14, titrer 41b/16, ṭolar 42b/14, ṭurur 41b/16, uçar 08b/9, urur 17a/11, 17a/19, 17b/2, vérir 2b/D1, yaradır 6a/D2, yazılır 01b/D2, 5a/D3

-r-Iz, -r-Uz (ç.1.ş.)

geliriz 2a/D1, ḳurtarırız 04b/11, oluruz 16a/1

-r-sIñIz, -r-sUñUz (ç.2.ş.)

édersiñīz 02a/9, görmezsiñiz 7b/D1, olursuñuz 15b/20

-r-lAr (ç.3.ş.)

bilirler 6b/D3, buyururlar 06a/8, 12a/19, 15b/20, 25a/11, dérler 4b/D1, 05a/9, 05a/10, 06b/11, 06b/15, 6b/D3, 07a/18, 07a/7, 07a/8, 07a/D1, 07a/D2, 07b/4, 07b/11, 07b/20, 7b/D1, 08a/15, 08a/19, 08b/13, 08b/4, 09a/D2, 10a/3, 17a/13, 17a/14, 17a/15, 17a/16, 17a/17, 17b/8, 19b/2, 21a/18, 23a/15, éderler 3a/D1, 4b/D2, 04b/10, 5b/D2, 06b/6, 6b/D3, 10a/20, 10b/17, 11b/20, 12b/3, 19a/17, 19b/10, 21a/19, 25a/12, ḳorlar 18b/4, olurlar 5b/D2, 06a/4, 06a/8, 06a/10, 09a/D1, 09a/D2,

Geniş Zamanın Olumsuzu

-mAz (t.3.ş.)

alınmaz 17b/3, bilmez 22a/6, bulmaz 14b/6, érmez 14b/6, étmez 06b/13, 12a/D1, 14b/3, 19b/8, gelmez 18a/7, ḳalmaz 26b/10, 26b/D1, ḳoyvermez 6a/D1, olmaz 02a/5, 06b/17, 6a/D2, 7b/D1, 11a/2, 12b/16, 15b/6, 17a/6, 17a/8, 20a/16, 21a/12, 23b/20, olunmaz 4b/D2, 05b/7, 09a/19, 18a/2, vérmez 18a/5

-mAz-sIñIz (ç.2.ş.)

görmezsiñiz 7b/D1

-mAz-lAr (ç.3.ş.)

gelmezler 06a/21

Şimdiki Zaman

Metinde şimdiki zaman fonksiyonu genelde geniş zaman ekiyle sağlanmaktadır. Yalnızca derkenarda yazılan bir kelimede –yor eki yer almaktadır:

ḳalayor: “bir kāfir nihāyet-i ʿömr içinde ebedü’l-ābād cehennemde küfri sebebiyle ḳalayor” 5a/D2

Gelecek Zaman

Gelecek zaman eki -AcAk’tır. Eserde bu ek daha çok sıfat-fiil olarak kullanılsa da yargı bildiren, kip olarak kullanılan örnekleri aşağıdaki gibidir:

atacaḳ, urulacaḳ: “ibtidā ḳanḳısı atacaḳ ve ḳaç kerrede urulacaḳ” 17b/10-11

étmeyecek: “néce yüz biñ yıl ʿömrü olsa küfrinden rücūʿ étmeyecek idi” 5a/D2,

1.2.2.1.2.2.2.2. Tasarlama Kipleri

1.2.2.1.2.2.2.2.1. İstek Kipi

Fiile istek, arzu ve niyet anlamı veren bir kiptir. Eserde bulunan istek kipi şahıs çekimleri aşağıdaki gibidir:

-A-m (t.1.ş.)

bulam 6a/D1, édem 42b/19, géçem 42a/20, oḳuyam 26b/D1,

-A-sIn (t.2.ş.)

véresin 17b/8, olasın 22a/12

-A (t.3.ş.)

dükene 21a/1, 23b/19, ıṭlāḳ éde 07b/20, taḥṣīl éde 08a/12, taʿalluḳ éde 15a/2, ḍarb éde 19b/7, gele 08a/12, getire 15a/15, 22a/3, gire 23b/17, göstere 07b/4, ḳıla 04b/6, 11b/17, ḳopara 23b/18, ḳurtula 41b/19, oluna 3a/D1, 6b/D3, 23a/12, 42a/7, ṣola 23b/17, ṭola 25a/17, ṭolaşa 23b/17, ṭura 07b/7, 22a/18, ṭuta 2b/3, 07b/6, 08a/21, 42b/5, vére 21b/18

-A-sIz (ç.2.ş.)

besleyesiz 02a/1, édesiz 25a/D2, étmeyesiz 11b/15, úomayasız 11b/16

-A-lAr (ç.3.ş.)

çıḳalar 19a/11, édeler 12a/13, 12a/D1, 12b/11, 15b/9, 18a/5, éyleyeler 05a/14, 06a/3, 23a/8, geleler 12b/10, ḳılalar 19a/3, olalar 2b/D1, 08a/18, 17b/14, 22b/2

1.2.2.1.2.2.2.2.2. Emir Kipi

Bir eylemin emir yoluyla yapılmasının istendiğini anlatan kiptir. Eserdeki örnekleri aşağıdaki gibidir:

-A-yIm (t.1.ş.)

édeyim 20b/10, véreyim 17b/8

eksiz (t.2.ş.)

ḳıyās éyle 4b/D1, muḥkem éyle 06a/13, raġbet éyle 42a/14, mükāfāt ḳıl 42a/17, zih-gīr yap 6b/D1

-sIn, -sUn (t.3.ş.)

atsın 11a/19, bilsin 42a/21, çoġalsın 42a/5, olsun 03a/14, 11b/13, 13b/13, 15b/11, 17a/19, 17b/2, 42a/7, ṭursun 23b/17, ursun 17b/21

-AlIm (ç.1.ş.)

ḥamd u ṣenālar édelim 06a/15, taʿlīm édelim 6a/D1, ʿamel édelim 7b/D1

-Iñ, -Uñ (ç.2.ş.)

ḥāżır édiñ 2a/1, taʿlīm édiñ 09a/4, iʿrāż édiñ 13a/2, geliñ 22b/21, ḳorḳuñ 20b/14,

-sInlAr, -sUnlAr (ç.3.ş.)

çoġalsınlar 10b/13, ḳosunlar 27a/5

Emir Kipinin Olumsuzu

eksiz (t.2.ş.)

ülfet étme 22a/10, suʾāl éyleme 12a/8, ẕemm éyleme 22a/10, gezme 22a/6

1.2.2.1.2.2.2.3. Şart Kipi

Bir eylemi şarta ve dileğe bağlayan kiptir. Şart kipini diğer tasarlama kiplerinden ayıran özellik tek başına yargı taşımamasıdır. Eserdeki örnekleri aşağıdaki gibidir:

-sA-m (t.1.ş.)

édinsem 16a/15

-sA-ñ(t.2.ş.)

merd iseñ 32a/11

-sA (t.3.ş.)

dése 17b/7, 20b/11, éylese 05b/11, 5a/D1, 11b/12, 11b/D1, 14b/6, 16b/19, gelse 08b/11, görse 05b/18, 5a/D2, istese 6a/D1, olsa 04b/1, 4b/D2, 5a/D2, 07a/6, 11b/11, 16b/4, 17a/2, 18a/11, 20b/20, 22a/6, 42b/14, 06a/6, olunsa 11a/21, 14a/11, ṣalıverse 16b/10, ursa 18a/1, 17a/19, 17b/2

-sA-k (ç.1.ş.)

görsek 42a/3, ḳılsaḳ 4b/D2

-sA-lAr (ç.3.ş.)

déseler 17a/19, tevessül étseler 06a/9, daʿvet éyleseler 06a/21, olsalar 04b/6,

1.2.2.1.2.2.2.4. Gereklilik Kipi

Türkiye Türkçesinde gereklilik kipi ekleri -malı ve -meli'dir. Eserde gereklilik kipini karşılayan ek ise "-sA gerek" yapısıdır ve örnekleri aşağıdaki gibidir:

görse gerekdir 05b/18, ʿarż olunsa gerekdir 11a/21, ehl-i cennet ḳılsaḳ gerekdir 4b/D2

1.2.2.1.2.2.3. Birleşik Fiil Kipleri

Birleşik fiil kipleri bünyelerinde birden fazla kip eki bulunduran fiillerdir. Bu yapılar i- (cevher) fiiliyle kurulur. Çekimlerde ek fiilin eriyip kaybolduğu da görülmektedir.

1.2.2.1.2.2.3.1. Hikâye Birleşik Çekimi

Bir kip eki almış fiile cevher fiilinin görülen geçmiş zaman kipi getirilerek eylemin geçmişte kaldığını gösterir.

1.2.2.1.2.2.3.1.1. Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipinin Hikâyesi

-mIşdI, -mUşdU (t.3.ş.)

olmuşdu 08a/6, yazılmışdı 05b/10

1.2.2.1.2.2.3.1.2. Geniş Zamanın Kipinin Hikâyesi

-rdI-m (t.1.ş.)

taʿlīm éderdim 3a/D1

-rdI, -rdU (t.3.ş.)

atardı 09a/5, dérlerdi 26a/D1, 4b/D2, mūżī éderdi 09a/D1, ṭaleb éylerdi 3a/D1, gelirdi 2a/D3, örerdi 7b/D1, ṭoldururdu 18a/17

-r-lAr-dI (ç.3.ş.)

buyururlardı 10a/15, éderlerdi 4b/D2, 10b/20, 16a/18, géyerlerdi 4b/D2, yalvarırlardı 6a/D1

Geniş Zamanın Hikâyesinin Olumsuzu

-mAz-lAr-dI (ç.3.ş.)

dönmezlerdi 4b/D2, sefer étmezlerdi 6a/D1

1.2.2.1.2.2.3.2. Rivayet Birleşik Çekimi

Bir kip eki almış fiile cevher fiilinin öğrenilen geçmiş zaman kipi getirilerek eylemin gerçekleşmiş olduğunu, gerçekleşecek olacağını veya gerçekleşmesinin tasarlandığını gösterir.

1.2.2.1.2.2.3.2.1. Geniş Zaman Kipinin Rivayeti

-r ImIş (t.3.ş.)

yapar imiş 18b/5, ḳalır imiş 02a/D3, mesrūr olur imiş 02a/D3

1.2.2.1.2.2.3.3. Şart Birleşik Çekimi

1.2.2.1.2.2.3.3.1. Geniş Zamanın Kipinin Şartı

-rsA-m (t.1.ş.)

géçersem 17b/8, ḳalırsam 16a/9, olursam 16a/8

-rsA-ñ (t.2.ş.)

géçerseñ 17b/7, , isterseñ 42a/22

-rsA (t.3.ş.)

açılırsa 41b/16, bulursa 7b/D1, çıḳarsa 18a/6, dilerse 6a/D2, döşerse 22a/14, düşerse 17a/13, 17a/15, 4b/D2, éderse 17b/21, 27a/4, 42a/6, géçerse 17b/6, 41b/18, isterse 08b/12, 42a/3, olursa 5b/D1, 09b/1, 17a/21, ṭururs a 17a/14, ururs a 17a/16, 17a/19, 17b/2

-rsA-ñIz (ç.2.ş.)

bend éderseñiz 3a/D1

-r-lAr-sA (ç.3.ş.)

telebbüs éderlerse 10a/20

Olumsuz Geniş Zamanın Şartı

bulunmazsa 21a/8, ṭoḳunmazsa 17a/15, uramazsa 18a/2

Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

-dIysA, -dUysA (t.3.ş.)

olduysa 3a/D1, ögrendiyse 05a/18

-dI-lAr-sA, -dU-lAr-sA (ç.3.ş.)

oldularsa 17b/19,

1.2.2.1.2.2.4. Fiilimsiler

1.2.2.1.2.2.4.1. İsim-Fiiller

Türkçede isim fiiller –mA, -mAk, -Iş ekleriyle sağlanmaktadır. Eserdeki örnekler aşağıdaki gibidir:

-mA

atılması 11b/1, atmaları 11b/2, 18a/3, atmanıñ 11a/10, atması 11a/14, 11a/5, 11b/6, burmalı 40a/4, buyurmaları 24b/7, démede 7b/D1, démeniñ 5b/D1, démeleri 23a/1, étmesi 07b/2, 15a/9, étmesini 14a/17, étmesiyle 14a/15, éylemesi 20b/4, gelmesi 06a/21, getirmede 6b/D3, görmeniñ 6a/D2, olmam 14b/16, olmamamız 16b/14, olması 07a/9, 09a/10, 13a/13, 13b/18, 25a/2, 25a/7, urulmasıdır 17b/1,

-mAk

atmaḳ 02a/12, 09b/15, 11a/9, 12a/3, 13a/10, 15b/11, 17a/821a/17, 21b/9, 28a/D1, boşlamamaḳ 21a/8, bozmaḳ 37b/20, bulunmaḳ 39a/16, çekmek 21a/11, 21a/14, démek 04b/11, 04b/12, 04b/9, 05a/9, 06a/16, 07a/D1, 09a/5, 09a/D2, 11b/D1, 13a/2, 17b/2, 20a/21, 20b/16, 20b/3, 23b/20, 2a/D3, 2b/D1, 4b/D2, 6a/D2, 6b/D3, dikilmek 37b/21, étmek 3a/D1, 04b/3, 04b/12, 4b/D2, 05a/5, 06b/14, 06b/20, 07b/17, 07b/18, 12a/D1, 12b/2, 13a/5, 13b/6, 15b/4, 15a/9, 15b/10, 17b/11, 18b/20, 18b/21, 19a/2, 19a/8, 19a/15, 21a/16, 22b/4, 22b/19, 27a/D3, 28b/4, 33b/2, 37a/18, 41a/8, étmemek 11a/1, éylemek 2b/D1, getirmek 08b/D1, gözetmek 22b/1, ḳomaḳ 17a/5, 17a/7, olmaḳ 04b/11, 04b/13, 4b/D1, 05a/3, 11a/2, 13a/11, 16b/3, 17a/12, 21b/16, olunmaḳ 22b/15,

23b/15, öğrenmek 02a/12, 02a/13, ṭoḳundurmaḳ 22a/4, ṭoldurmaḳ 21b/20, ṭurmak 18a/5, ṭutmaḳ 08b/9, varmaġı 20b/10, vérilmemek 38a/13, vérmek 07a/D1, 21a/10, yarışmaḳ 18b/19

-Iş

atış 21a/19, 21a/20, 24b/14, kirişimi 2a/D2, yarışında 23a/11, yumuşaḳlıḳda 17a/9

1.2.2.1.2.2.4.2. Sıfat-Fiiller

Sıfat-fiiller isimlerin hareketlerine dayalı olarak özelliklerini ifade eden, isim ve sıfat görevleriyle kullanılan kelimelerdir. Eserdeki sıfat-fiil örnekleri şöyledir:

-An

açan 24a/D1, atanlar 22a/15, atılan 10b/19, 22a/4, bilmeyeniñ 6a/D2, çekilenlere 21a/20, diken 23b/17, 27a/D2, döken 09b/12, düşen 19b/16, éden 6b/D1, 07a/19, 09b/11, 13a/19, 14b/4, 22b/14, 27b/D1, 35b/13, édenler 5b/D2, 20b/1, étmeyen 09a/D2, géçen 23a/6, gelenler 2a/D3, giren 21a/1, görenler 19b/9, ḳalan 02b/20, ḳomayan 41b/19, oḳuyanı 42a/17, olamayan 5b/D1, olan 01b/D3, 02a/16, 2a/D3, 2b/D1, 3a/D1, 5a/D3, 6b/D1, 6b/D3, 07a/21, 07a/D1, 07b/3, 7b/D1, 08a/8, 08b/2, 08b/6, 09a/D2, 09b/D1, 10b/1, 10b/3, 10b/5, 11b/7, 11b/D1, 12a/10, 12a/D1, 13a/7, 14a/15, 14b/12, 16a/13, 16a/3, 16b/9, 16b/19, 17a/1, 17b/15, 18b/10, 18b/16, 19a/5, 19a/11, 19a/16, 19b/11, 23a/4, 23b/2, 24a/D1, 25a/12, 25a/D2, 25a/D3, 26a/14, 26a/9, 26a/D1, 26b/8, 27b/10, 28b/1, 29a/14, 29b/11, 31a/19, 31b/2, 32a/9, 32b/5, 33b/8, 35a/8, 35a/11, 35b/10, 35b/11, 36a/10, 36a/8, 36b/18, 37b/20, 38a/12, 38a/16, 38a/17, 38a/6, 39b/18, 40a/4, 40b/4, 40b/12, 41a/2, 41a/10, 41a/15, 41a/7, 42a/13, 42b/8, olana 09a/D2, olandır 15b/17, olanı 19a/15, 30b/9, olanlar 01b/D1, 4b/D2, 09a/6, 11b/19, 12a/16, 15b/17, 20b/5, 21a/20, olanlara 6a/D1, 20a/11, 22b/3, olanlardan 24b/10, olanları 4b/D1, 09a/13, 12a/11, olanlarıñ 03a/17, 09b/10, olmayan 14a/4, 15b/3, 15b/4, 22b/12, 42a/21, olmayanları 09a/11, olmayanlarıñ 02a/5, olunan 01b/D1, 07b/14,

08b/5, 08b/D1, 09a/D1, 11a/6, 14a/14, 15a/19, 17b/1, 18a/3, 18a/7, 19b/4, 20a/2, 22a/21, 23a/14, 23a/20, 26a/13, 32b/11, ṭuran 18a/4, yazanı 42a/17

-dIk, -dUk

atdığı 11a/6, 21b/1, 21b/11, bulduġu 21b/18, bulunduġu 11a/3, 37b/16, 4b/D2, buyurduḳda 6b/D1, buyurduḳlarında 09a/2, 10a/10, dédikde 12a/4, 26b/D1, dediklerinde 7b/D1, dikdigi 29b/10, diledigini 6a/D2, étdigi 08b/15, 09a/7, 26b/9, 27b/D1, étdikde 2a/D2, 13a/21, étdikden 22a/1, étdikleri 24a/5, 24a/16, 27b/9, 31b/1, 31b/13, 33b/20, 38b/3, éyledigi 4b/D2, 05b/20, 07a/D1, 10a/11, 12a/8, 24a/6, 25b/12, 26b/10, 27b/7, 27b/20, 28a/8, 28b/6, 29a/1, 29b/17, 30a/20, 31a/8, 31a/19, 32a/13, 32b/10, 33a/3, 34a/3, 35a/8, 35a/14, 35b/14, 36a/11, 36a/19, 37a/14, 37b/3, 37b/19, 38a/15, 38b/4, 38b/18, 39a/4, 39a/19, 39b/6, 39b/8, 40b/1, 40b/9, 40b/10, 40b/18, 41b/2, éyledigim 03a/3, 22a/11, éyledigin 22a/11, éyledigində 6b/D2, éyledikce 19a/19, éyledikden 28a/2, éyledikleri 07b/10, 11a/3, 20a/4, éylediklerinde 2a/D2, 13b/1b, 13b/2, géçdigi 17b/5, geldikde 2a/D3, girdikleri 16b/2, gördügü 07a/D1, gördügünü 20b/12, idigi 24a/D1, istedikde 3a/D1, ḳaldığı12a/21, ḳaldıḳları 25a/16, ḳıldıḳda 2a/D2, ḳonduġunu 21b/12, olduġu 5a/D2, 6b/D2, 6b/D3, 10b/6, 23b/21, olduġum 3a/D1, olduġumda 16a/6, olduġuna 02b/21, 20a/10, olduġundan 5a/D2, olduġunu10a/4, olduġunuñ 5a/D2, olduḳça 21b/9, olduḳda 02b/12, 05a/21, 6b/D1, 6b/D3, 09a/8, 10a/9, 17a/10, 18a/16, 20a/19, 22b/1, 37a/16, olduḳdan 37b/2, olduḳları 20a/12, 20a/7, 22b/17, olduḳlarına 27a/2, olduḳlarında 13b/4, 13b/9, olduḳlarını 13a/21, olmadığı 14a/12, 25a/15, olunduġu 05b/5, 07a/4, 21a/10, 24a/1, 25b/5, 35a/12, olunduġundan 23b/9, olunmadığından 14a/13, ṭurduġu 26a/13, ṭutduḳdan 27b/3, vérdigi 41a/9, yapdıḳları 25a/14, yétdigi 1b/14

-mIş, -mUş

eceli gelmiş 28a/7, ʿamel étmiş 06a/4, imtiṣāl étmiş 06a/7, ḳopmuş 02a/21, ıṭlāḳ olmuş 07b/21, muṣannaʿ olmuş 19b/8, olmuş 14a/7

-AcAk

buyuracaġı 25a/5, dikecek 27a/D1, édecegi 12b/16, édecek 12b/20, 19a/2, gelecek 19a/6, 25a/5, ḳaldıracak 08b/8, ḳılacaḳ 09b/D1, olacaġı 14b/18, 17a/3, 24b/3, 24b/5, 24b/9, 25a/9, olacaḳ 01b/D2, 13a/16, 25a/D2, 01b/D1 olacaḳları 01b/D1, olunacaġı 15b/12, olunacaḳ 12a/14, urulacaḳ 17b/11, vérecek 21b/8

-mAz

dükenmez 03a/6, 22b/2, 42a/11, 42b/8

1.2.2.1.2.2.4.3. Zarf-Fiiller

Zarf-fiiller sahip oldukları zaman ve hareket ifadeleriyle fiile, eylemin durumunu bildirmesi dolaysıyla fillerin zarf şekillerini oluştururlar. Eserde çok sayıda kullanılan zarf-fiil eklerinin örnekleri aşağıdaki gibidir:

-ken

éserken 12a/20, éderlerken 25a/13, géderken 08a/1, iken 05a/21, 12b/4, 13a/18, 14b/5, 16a/7, 18b/21, 19a/6, 20a/20, 21b/18, 26a/12, 26a/D1, 27b/6, 28a/D2, 28b/4, 2a/D2, 2a/D3, 36a/16, 37b/21, 38a/5, 3a/D1, 40a/9, 41a/8, 7b/D1, oḳurken 42a/8, olunurken 7b/D1, yaparken 6b/D1

-dIkçA

atıldıḳça 36b/3, çoġaldıḳça 10b/13, éyledikçe 19a/19, olmadıḳça 09b/D1

-dIkdA, -dUkdA

buyurduḳda 6b/D1, buyurduḳlarında 09a/2, 10a/10, 13a/21, dédikde 12a/4, 26b/D1, dédiklerinde 7b/D1, geldikde 2a/D3, gördükde 13b/8, 4b/D2, istedikde 3a/D1, ḳoduḳda 2a/D2, olduġumda 16a/6, olduḳda 02b/12, 05a/21, 6b/D1, 6b/D3, 09a/8, 10a/9, 17a/10, 18a/16, 20a/19, 22b/1, 37a/16, olduḳlarında 13b/4, 13b/9, olunduḳda 08a/3

-IncA, -UncA

bulunca 42b/8, démeyince 2b/D1, étdirinceye 6b/D3, étmeyince 09a/19, gelince 42b/18, 6b/D3, girince 42a/19, görünce 42b/2, olunca 06b/2, 07b/2, 18a/16, 18b/18, 42a/11, 42b/10, 42b/12, 42b/16, 42b/20, olununca 19a/20, ṭoġunca 23b/17, varınca 2a/D2, 21a/19, varıncadır 21b/8, yétişince 22b/12

-Ip, -Up

açılıp10a/9, açıp 15a/8, 22a/7, alıp 07a/12, 09a/7, 17b/6, 18a/10, 23a/8, 2a/D2, 3a/D1, 6b/D2, araya alıp 3a/D1, atıp 08b/9, 09a/7, 10b/16, 11a/19, 12a/1, 27b/3, ayrılmayıp 2b/D1, baġlayıp 02a/1, baṣıp 26b/10, bilip 05b/20, bozulup 2a/D2, bozup 23a/3, 29b/17, girip 12b/15, 18b/6, görülüp 19b/1, görüp 2b/D1, 10a/4, 15b/21, 33a/2, ḳaldırıp 13b/11, ḳalḳıp 06b/6, ṣıġınıp 2a/D2, 07a/20, siñirleyip 18b/4, söylemeyip 11b/9, sürüp 23a/9, ṭoḳunup 17a/16, 18a/1, ṭutup 21b/17, 21b/19, uçurup 28b/20, urup 17a/13, uyup 22a/6, varıp 2b/D1, 33b/5, vérip 05a/16, 6a/D1, 09a/21, 13a/17, 21a/10, 26b/D1, 30a/18, yapıp 6b/D1, 25a/13, yapışıp 4b/D1, yétişip 3a/D1, 6b/D3, yumulup 22a/2

İKİNCİ BÖLÜM

METNİN TRANSKRPSİYONU

2.1. Transkripsiyon Alfabesi

Harf	Okunuşu	Transkripsiyon Karşılığı
ا	a, e, â	a, e; Ā, ā (Arapça, Farsça kelime-lerde başta: ı, i; u, ü)
ء	’	’
ب	b	B, b
پ	p	P, p
ت	t	T, t
ث	s	S̱, s̱
ج	c	C, c
چ	ç	Ç, ç
ح	h	Ḥ, ḥ
خ	h	Ḫ, ḫ
د	d	D, d
ذ	z	Ẕ, ẕ
ر	r	R, r
ز	z	Z, z
ژ	j	J, j
س	s	S, s
ش	ş	Ş, ş

Harf	Okunuşu	Transkripsiyon Karşılığı
آ		A, a; Ā, ā
أ		e, ’
ص	s	Ṣ, ṣ
ض	z /d	Ḍ, ḍ; Ż, ż
ط	t	Ṭ, ṭ
ظ	z	Ẓ, ẓ
ع	‘	‘
غ	ğ, g	Ġ, ġ
ف	f	F, f
ق	k (a)	Ḳ, ḳ
ك	k (e)	K, k; g, ğ, v; Ñ, ñ
ل	l	L, l
م	m	M, m
ن	n	N, n
و	v; u, ü, û	V, v; o, ö, u, ü; Ū, ū
ه	h, a, e	H, h; a, e
ى	y; ı, i, î	Y, y; I, ı; İ, i; Ī, ī; ā

2.2. Metin

1b

(1) *Sübḥāne men celle'ş-şihāmi li-menṣūrinā*

Mecdi'ş-şerefi bi-ḳuvveti'r-remyi li-cihādinā

(2) *Feṣbitū mā teleḳḳū min me'ṣeri men*

Etā maʿdene'l ʿadli li-tenvīri teshīlinā

(3) *Veṣallī ʿalā men nevvera'l-āfāḳi ṭalʿatuhu*

Cellā ve hallā bi-bedri'ẕ-ẓullāme ve leyālinā

(4) *Levlā tenesseme bi'l-iḳbāli nesemtuhu*

Lemā taftaḳa bi-nūri'l-īmāni li-ruşdinā

(5) *Ve ālihi'l-leẕīne fehum ḫayru ḥamiyyetuhu*

Cellā ve raʿnā bi'l-iḥsāni ṣavnā

(6) *Taḳvīmu ʿunṣurihim ḳad kāne rāmiyen*

Min cevheri'n-nūri ve'l-yaḳīni li-sihāminā

(7) *Ḫalīfetu Resūli'llāhi kāffeten ʿale'l-beriyyeti*

Naṣarahu'llāhu bi-ḥurmeti pīri Ḥażreti Mevlānā

(8) *Ḳad kāne küllü ḫuṭvetin ṣevābe men*[1]

[1] Bu risālede taḥrīr olunan cümlesi mevḳiʿlerinde mevcūd ve istiḳrāʾ tefāsīr ve eḥādīṣden istinbāṭ olundu. Tezkiye nuṣḥ ve pend-i iḫlāṣ üzre ʿāmil olanlar üstāẕ-ı ekrem olacaḳları muḳarrerdir.

Etā taʿlīme'r-rumāti li-ḳahri aʿdāinā[2]

(9) *İlāhī yenṣur küllü ʿasīrin bi-ḥurmeti men*

Nezele "innā fetaḥe leke fetḥan mubīnā"

1233

(10) Ammā baʿd aṣḥāb-ı rivāyet ve erbāb-ı dirāyet ʿindinde emr-i muḳarrerdir ki (11) evvel-be-evvel ġazā niyyetine kemān-keş ʿilmini taḥṣīl birle üstāẕlardan aḫẕ (12) édip ve meydān-ı rumātda pīr-perver olmaḳdır. وَأَعِدُّواْ لَهُم مَّا اسْتَطَعْتُم مِّن قُوَّةٍ[3] (13) naẓm-ı şerīfinde ālāt-ı lāzıme ki süyūf ve ṭop ve tüfenk (14) ve fenn-i remy zamānen baʿde zamānin gücüñüz yétdigi ḳadar ol kāfirleriñ inhizāmı içün

2a

(1) silāḥ ḥāżır édiñ ve atlar bağlayıp besleyesiz; ḳuvvet, İslām'dandır. Revāhu'l- (2) Buḫārī: اَلاَاِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمی ثَلَثاً déyü ḥadīṯ-i şerīfde buyurdu[4]. (3) Yaʿnī oḳ yay, sāʾirlerinden fütūḥāt-ı celīl ve nuṣret-i maḳrūn olmuşdur. (4) Zīrā ḥadīṯ-i ḳudsīde geldi ādemoġullarınıñ sīneleri iki şeyden (5) ḫālī olmaz. Meşelā ṣadrında īmān olmayanlarıñ sīnesinde demrenli (6) oḳlar muḳarrer ve helāklarını cāmiʿdir buyurdu. İşbu ecilden şelāşen ḥadīṯ-i (7) şerīfde ẕikr olundu. Zīrā oḳ yay ḥaḳḳında tedvīn-i kitāb (8) āṯārda

[2] Efendimiz ʿaleyhi's-selāma suʾāl olundu taʿlīmiñ her ḫatvesinde on ṣevāb ne vechle yazılır? Cevāb olunur ki benim sünnetim size daḫı sünnet olmaġla cenkde olacaḳ ṣevāb niyyetiñiz ile meʾcūren taʿlīm-i rumātda siziñ içün ḥāṣıl olur.

[3] Bu āyet-i kerīme delīldir ki o aʿẓām ve vekīl-i salṭanat bir ān ḫālī olamayıp ʿadüvvu'llāhıñ inhizāmına āsān ṭarīḳi ne vechle olur déyü taḥarrī édip zühd ü taḳvāsında veraʿī olan ṣuleḥālar ile istişāre éde tā ki anlarıñ nuṭuḳlarınıñ infāẕıyla aʿdāya ġālib ola. Keẕā Ḥāşiye-i Beyżāvī.

[4] Ṣelāṣen lafẓıyla tekrārdan ḥikmet budur ki ol vaḳit kefere-yi Ḳureyş daʿvā éylediler ki bizim mālımız çoḳdur. Ḳuvvet-i cāh [u] māl sebebiyle Müslümānlara ġālib geliriz, dédiler. Resūlu'llāh s.a.s ṣelāṣen lafẓıyla küffāra cevāb ve müʾminleri terġīb içün bu ḥadīṯ-i şerīfi minber-i şerīfinde ḳırāʾat buyurdu. Keẕā ?.

geldi: **تَدَاوَنُو فَإِنَّهُ نُصْرَةٌ عَلَى الْأَعْدَاءِ** déyü. Yaʿnī fenn-i ḥarbe (9) kitāb tedvīn édesiñiz zīrā düşmānıñız üzerine nuṣreti āsān (10) ḳılar démekdir. Ve bā-ḫuṣūṣ kemān-keş ḥaḳḳında İmām Deylemī *Müsned* nām kitābında (11) Saʿd b. Ḫuḍrī'den rivāyet éder ki **تَعَلَّمُواالرَّمِيَ وَالْقُرَان** el-ḥadīṣ (12) maʿnā-yı münīfi oḳ[5] atmaḳ ögrenmek ve Ḳurān-ı Kerīm taʿlīm édip (13) ögrenmek bu iki, ferāʾiż-i ʿayniyyeden olmuşdur. Ferāyiz-i kifāyede (14) kifāye, vāciblerde vācib, sünnetlerde sünnet maḥalline göre ola- (15) gelmişdir. Lākin mürūr-ı zamānla ṭop ve tüfenk müteʿāref (16) olmaġla ʿilm-i remy ḥaḳḳında tedvīn olan kitāblar kūşe-nişīn[6] (17) ve Tatarlar ḫurūcunda mescūn ecilinden şubuhātı ḥall édecek (18) kütüb-i mütedāvil nādir bulunduġundan ḳadr-i fenn-i celīle ḥürmet (19) ve mufaṣṣalātdan tetebbuʿ ve istiḳrā édip ṭālibīniñ ḥāceti (20) miḳdārı mesāʾilleri bu kitābda cemʿ éyledim. Lākin kütüb-i tefāsīrde (21) ve eḥādīṣ-i şerīfinde ḫaytı ḳopmuş inci dāneleri gibi münteşir olduġu

2b

[5] Yine e'ṣ-ṣalavātü ve's-sellem bir aʿrābīye teṣādüf éyledi elinde oḳ yay var idi. Bu āletde ne fāʾide gördüñ déyü suʾāl éylediklerinde aʿrābī üç kerāmet üzre cevāb vérmiş ki evvel; düşmān beni araya alıp tażyīḳ éyledi kirişimi oḳumu ḳoyup remy ḥālinde iken gördüm ki ḳıllar gibi sehmim biñ pāre olmuş anı alıp bir āḫar sehmim ḳoduḳda o da evvelki gibi oldu. Ẕāt-ı eḥadiyyete ṣıġınıp iṭlāḳ étdikde maḥall-i nüşşābına varınca her biri bir sehm olup biñ kāfiri bir ānda nikāyet ḳıldıḳda ordu-yı menhūsesi bozulup ḫalāṣ oldum. Ṣāniyen; bir gün nevm ḥālinde iken düşmān gelip istilā étmişler idi. Derḥāl veterim ṣadāsından āgāh oldum. Düşmen géri firār édip ḫalāṣ oldum. Ṣāliṣen; bir gün havāda bir ḳuş gördüm anı ṣayd édip baṭınından bir inci iḫrāc éyledim. Dört biñ floriye vérdim, ġanī oldum buyurdu. Keẕā Endülīsī.

[6] Bālāda kūşe-nişīn démek ʿamelden münfek oldu démek degildir. Zīrā bir gün Ebūbekir-i Ṣıddīḳ ḥażretleri Beytu'llāh'a ḳarşı ẕikr éderlerdi Resūlu'llāh ẓahrlarından gelirdi ḫaberleri yoḳ idi. Riḳāb-ı hümāyūnda gelenler ʿacabā Ebūbekir ḥażretleriniñ vücū[d]-ı şerīflerinde cān yoḳ mudur, dédiler. ʿAleyhi's-selām cevāb vérdi ki: **اَصْحَابِى كَالنُّجُوم اِن اِقْتَدَيْتُم اِهْتَدَيْتُم** Yaʿnī fehm olundu ki dīvān-ı eḥadiyyetde ḳalb-i şerīfleri meşġūl iken sāʾir aʿżā ve beden ḥareketden ḳalır imiş. Baʿde ṣaḥve geldikde taḥt-ı raʿiyyetinde olan aʿżā taḥarrük édip Ḥaḳḳ'dan ne nuṣḥ ve pend getirdi anıñ sāmiʿine ḫāhiş-kār olup ḳabūlünde maḥzūn göñüller mesrūr olur imiş inşā'allāhu Teʿālā.

(1) Rāzī'den Beġavī'den Ebū'l-Leyṯ, Nīsābūrī, Ebūssuʿūd, Ḥāzin, Rūhu'l- (2) beyān, Beyżāvī ve sāʾir muʿteberāt kitāblardan bā-ḫuṣūṣ (3) Kitāb-ı Cihāt'dan kütübḫānelerinden tesvīd baʿde teʾlīf édip (4) Kevṯerü'l-Ḥayāt ve Mücellāi'r-Rumāt tesmiye éyledim. Ḳaldı ki bir muḳaddime ve ṭoḳuz (5) bāb ve her bābıñ arasında müteʿaddid faṣıllar tezyīn, tertīb, tenbīh, (6) fāʾide, fürūʿ naḳil olundu. Cümlesi mevḳiʿlerinde lisān-ı ʿArabī ile (7) ḥülle-pūş olup herkese ibrāz-ı cemālde istiġnā kār ecilinden (8) **مُرُّالسَّعْيِ اَصْلِىٌّ مِنْ عَسَلِ الْكَسَلِ** ḥadīṯ-i şerīfine imtiṯālen (9) li-merżāti'llāhi Teʿāla risāle-i muṣammemi lisān-ı Türkiyye'ye tercüme ve nefʿ-i (10) ʿām ibrāz-ı cemālde āsān-ı şedd ve herkese fehmi ehven ecilinden (11) tanẓīm olundu.

Fāʾide: Sünen-i fuḳahā-yı ʿiẓāmdan mervīdir ki (12) teʿlīf-i fünūn olduḳda pesendīde-yi melik-i ẓıll-i Ḫudā'ya taḳdīmde ḳabūl-ı (13) ʿāmme olmaġla deryā-yı kerem-i şāhānelerinden serime çeşm-i ümīdim mercūdur ki her ne ḳadar şems-i ḍuḥā (14) ḳarşısında żiyāʾ-ı şemʿa pertev-endāz olduysa daḫı (15) imtiṯālen lil-müctehidīn muʿizz-i salṭanat şevketli ḳudretli ʿaẓametli (16) pādişāh-ı ʿālem-penāh e's-Sultānu'l-Ġāzī Maḥmūd Ḫan ibn e's-Sulṭān Ġāzī ʿAbdulḥamīd Ḫan ḥażretlerine ʿarż-ı dīde-i (17) ḫulūṣānemdir ki

Tezyīn: Envār-ı ʿadl-ı bī-nihāye ve ṣarāmet[7]-i seyf-i şerīʿat-ı ġarrāya ve nuṣret-i tāmu'l müʾminīn cemm-i ʿalāya ʿarż-ı çākerānem (18) budur ki işbu āyāt-ı ḥükümrānī ve

[7] Ṣarāmet-i seyf-i şerīʿat oldur ki her kişi vusʿuna göre ẕātında bir ḳuvveti lāzımdır. Meṯelā fuḳarāya göre ḳuvvet ʿan-ṣamīmu'l-bāl İslām'ıñ şevketine küffārıñ inhizāmına duʿā étmekdir. Eġniyāda ḳuvvet cihād-ı müslimīniñ cihādlarına yardım ve İslām bilādda fuḳarā-yı ṣābirīn-iñ-ne ḳadr ü vusʿuna iḥsān ve ikrām éylemek lāzımdır. Ve ʿulemā-yı ʿāmilīniñ ḳuvveti emr maʿrūf ve nehy ʿani'l-münkerde müdāhaneyi terk ve ḥażret-i Ḳur'ān-ı Kerīm'e tābiʿ olmaḳdır. Ve vükelā-yı ricāl-ı devletde ḳuvvet ve diyānet oldur ki resm-i ʿādīyi terk édip şerʿu'llaha imtiṯāl ve aḫşamki işini ṣabāḥa ḳomayıp olduġu ḫidmetde ʿadāleti ser-i mū inḥirāf éylemeye ve ʿilm-i rāmīlerde ḳuvvet, Cebbār [u] Ḳaḥḥār ṭarafından ʿadüvvu'llāhı nikāyede ve nüşşāba vekāletlerinde teʿāhüdlerinde muḳarrer olalar. Ammā melik-i ẓıll-ı Ḫudā'da ḳuvvet ve diyānet oldur ki ṣarāmet-i şerīʿat démek bir seyf-i ḳāṭiʿdir ki rūḥānī düşmānı helāk édip bilād-ı menhūslarını İslām beldelerine ilḥāḳ éder. Meṯelā melikde üç ʿaded ṣıfat-ı ḥamīde lāzımdır.

esbāb-ı nuṣret-i rabbānī el-Kerīm ibn el-Kerīm ibn (19) el-Kerīm tāc-ı āyāt-ı Ḳurān dīn-i mübīne hediyye éyledim. *Tefeʾʾülen ve teyemmünen ve tevessülen ilā-Resūliʾllāh ve muʿīnen lillāh* (20) ziyāde taẕarruʿda istiḫāremizde müşāhedemiz oldu ki küffār yedinde ḳalan (21) maġṣūb ḳalʿalarımızıñ ḫalāṣı emr-i muḳarrer-i ʿiyān olduġuna bināʾen bāḳī

3a

(1) fütūḥāt-ı celīleleri her birisini bir sebeb-i aḳvāyla bu kitābda beyān olundu. Lākin faḳīr (2) Hüseyin b. Muḥammed Geyvī risāle-yi çākerānemde ṣūrī ve maʿnevī müsennede-i (3) ṣaḥīḥ ile tebeyyün ve iẓhār éyledigim maḳāmāt-ı ʿadīdede tetebbuʿ (4) ve istiḳrā üzre ẕikr olundu. Noḳṣānımızı dāmen-i ʿafv ile setr (5) ... [8] **خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ**... naẓm-ı şerīfine ḫürmeten Tañrınıñ (6) dükenmez raḥmetine müstaġraḳ olduġu ʿafv ṣāḥiblериniñ bedīhīdir. (7) Ve netīce-i iḫtitām müyesseri bi'l-

---

Evvelā; sözünden dönmeye. Bir ḥaḳḳıñ icrāsı içün ke-enne üç biñ kese aḳçe vérir gibi icrāsında vaż'-ı lāyıḳına ḳoyup ʿadāletine ḫalel gelmeye. Ṣāniyen; umūrunu Ḥażret-i Ḳurān'a iḥāle édip filān fetvāya muvāfıḳ démeyince ʿamel étmeye. Ṣālişen; *taʿẓīm li-emriʾllāh şefḳati ʿalā İslāmuʾllāh* üzre ve diyānetini elden ḳomaya. Yaʿnī diyānet démek elli sāʿat yérlere keskin üzengi ile varıp maṣlaḥatı görüp yérine gelip ḳudret-i tāmmeye ḳadem-i envārları istivāda olaraḳ serḥadd-ı ḥaḳḳdan ayrılmayıp mesned-i envār-ı ʿuẓemānıñ aṣdaḳı olan **فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ** naẓmına maẓhar ola.

[8] Ḥavādiṣ-i yevmiyye ḳudretu'llāh taḥtında meşiyyete rām olduysa oḳ yay ʿilminde tefeʾʾül olunur ki kāfiriñ ḳulūbuna ruʿb ve ḫavf ilḳā oluna ke-enne yérden ṭaş alıp düşmāna remy gibi olur. Bir pīr-i fānīden suʾāl olundu bunca vaḳitdir remyde ne gördüñ? déyü. Bir gün taʿlīmḫānede taʿlīm éderdim üç ʿaded ʿalāmet baña ẓuhūr éyledi. Evvelā; bir sefīne deryāda küffārıñ elinde żaʿīf düşüp bend éyler iken bir oḳda üç kāfiri nüşşāb édip baḫre düşdüler. Üç daḫı gelip ḳayd étmek istedikde anları daḫı urdum. Döndüm anlara nidā éyledim ki eger bu sefīneyi bend éderseñiz sefīneñizde zī-rūḥ ḳomayıp cümlesini nüşşāb éderim dédim. Sefīnede olan ʿasākir-i küffār semʿ édip cümlesi firār étdiler. Ṣāniyen; bir gün meydān-ı rumātda gördüm ki ehl-i İslāmı düşmān araya alıp muḥārebe éderler. Ehl-i İslāma imdād édip nuṣret buldılar taʿlīmḫānede olduġum ḥālde. Ṣālişen; bir cebel üzerinde bir kimseniñ ḫayye ayaġını ledġ éylemiş. Āh [u] enīn édip Ḥaḳḳ'dan istimdād ṭaleb éylerdi. Aña yétişip anıñ cerḥine devā olup yine ben taʿlīmḫānedeyim. Bu fenn-i celīliñ sırr-ı rūḥāniyyetindendir. Keẕā Üveysī.

ʿiyān yaḳīn-i ḥaḳḳde* fütūḥāt-ı celīle (8) ve küffār-ı ḫāk-sārıñ inhizām-ı küllī ile helākları ulu'l-elbāba yaḳīn (9) *ve'l-ḥamduli'llāhi Rabbu'l-ʿālemīn ve's-ṣalāvatu* (10) *ve's-selāmu ʿalā Muḥammedin ve ālihi ecmaʿīn* (11) *ve bihi nestaʿīn.*

Beyt

(12) *Şükr Ḫudā ki herçe ṭaleb kerdem ez-Ḫudā*

(13) *Ber müntehā-yı himmet-i ḫōd kāmrān şodem*

(14) Meʾāl-ı beyt: Ḫudā-yı Teʿālāya şükr olsun ki andan her ne ṭaleb éyledim (15) kendi himmetimiñ müntehāsı üzre ber-murād oldum. Anıñçün (16) *himmetu'l-ricāl netīc-i ber-murād-ı māl.* İşbu fenn-i celīlde müntehā-yı mahāret (17) olanlarıñ ṣıytı düşmāna ṭūfān-ı Nūḥ olur. Şerr-i (18) aʿdādan emīn ve ber-murād olur.

4b[9]

(1) Pes imdi bir ḳarye-i İslāmiyyede müddet-i eyyām aʿdāʾullāh ġālib olup düşmān inhizāmı ehl-i īmāna emr-i ʿasīr olsa anıñ ʿilācı budur ki sünnet-i (2) Resūlu'llāhdan bir sünnet-i şerīf kāffe-yi Müslimīne sevḳ édip cümlesi bir aradan (3) o sünnet-i merḳūmeyi imtiṯāl étmek ile emr-i ḫalīfe-i rū-yi zemīn ṣādır ola. Ḥaḳḳ Sübḥānehu (4) ve Teʿālā düşmān ġalebesini defʿ ü refʿ éder. Yāḫūd altı ʿaded enbiyāʾullāhıñ (5) sünnet-i şerīfi ki kemān-keşān ṣanʿatıdır. Melik-i ẓıll-i Ḫudā ile ġazā niyyetine (6)

* Kelimenin ilk harfi sehven cim ile yazılmıştır.

9 Sünnet-i Resūlu'llāh ile ʿāmil olanları Allāhu Teʿālā aʿdāʾullāh şerrinden emīn éyler. Naḳildir ki Mālik b. Dinār r.a bir mecūsī ile mübāḥaṣe édip el ele yapışıp āteşe uġradılar. İkisi daḫı yanmadı. Nās ẓann éylediler ki ikisiniñ de dīni ḥaḳḳdır. Mālik ḥażretleri maḥzūn oldu ve bu āteşe ḥayrān ḳaldı. Nā-gāh sū-yı hātıfdan āvāz geldi ki "Yā Mālik seniñ mübārek yedine mecūsī ḳarīn olmaġla seniñ ḥürmetiñe yanmadı." var ḳıyās éyle ki Nebiyyu'llāh ve sünnet-i seniyyesine ʿamel ile muḳārin olmaḳ mertebede ne miḳdārdır? Keẕā fī Baḥru'l-Velāye.

Fārisīde kemān-keş dérler ḳavs-i ʿArabī ittiḫāẕ maʿnāsına o daḫı Fārisī olur. Ezmine [ü] emkine ile luġat-ı muḫtelife istiʿmāl olunur. Keẕā fī'l-Ḳāmūs

taʿlīm éder olsalar Ḥaḳḳ Sübḥānehu ve Teʿālā ḥażretleri kāffe-yi müʾmini manṣūr ve muẓaffer (7) ḳıla. *Nestaʿīẕü billāh:* فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَٰلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ (8) buyurdular. Yaʿnī “Enbiyāʾullāha mübtelā olmaġla sünen-i kibriyāu’llāhı tevessül éderler, anları (9) ḳayġularından* ḫalāṣ édip ḳurtardıḳ.” démek. Yine bunuñ gibi müʾminlere sünnet-i (10) Resūlu’llāhdan bir sünnet-i şerīfe imtiṣāl éderler. Anları daḫı ḳayġularından emīn ḳılıp (11) ḳurtarırız démek olur. Cümle ismiyyeler muʿarref bi’l-lām olmaḳ her bir müʾmin o sünnet-i (12) Resūlu’llāhı imtiṣāl ḳıla démek olur. Anıñ içün ġazā niyyetine oḳ yay taʿlīm étmek[10] (13) sünnet-i şerīfdir. Elbette āṣārı bedīdār olup cümlemiz aʿdā üzerine ġālib olmaḳ muḳarrerdir.

5a

(1) Keẕā fī Tefsīr-i Kebīr r.h. Meṣelā evliyāu’llāhdan bir veliyyu’llāh ʿāmmeniñ üzerinden bir ʿuḳūbeti (2) defʿ édemez. Ve lākin bir dāʾireden veyā bir ḳaryecikden

---

* Kelime sehven gaygu şeklinde yazılmıştır.

[10] Ammā tāsiʿ ḳavs ki eger her kimiñ oḳu bu ḳavs burcuna düşerse iki ellerini çırparaḳ ḳābe ḳavseyn dérlerdi. Ednā ḳavs, aʿlā ḳavse ḥulūl éyledi tā ki bir ḳavs miḳdār yaḳında muḳarrer déyü ḫilʿat géyerlerdi. Ḳāb-ı ḳavseyn kemāl-i yaḳīn oldu, şimden şoñra buña ġālib olunmaz. Ve menzil-i iʿtiḳādları bu minvāl üzredir. Şerḥ-i [illegible]’de her kim ḳavs burcunda bu kemān-keş ṣanʿatını taʿlīm ve taʿlīmine bed’ éde himmeti murādına ola ḳurb. ʿAlāya burc-ı ḳavs felege vāṣıl ser-menzil-i müntehāya gelir. Ḳamu emṣāli[nden] fāʾiḳ olur. Ṭāliʿ-i ḳavsde bulunmaḳ ehl-i nücūm dér ki bir ṭāʾife-yi ʿArab ***ḳābe ḳavseyn ev ednā***yı ẕikr éyledigi maḥallde murādları meserret ḳavsleridir ki ke-enne semā zümresinden bir melek kemān-keş ṣanʿatı ile nāzil olup o kimse ile ḳavsleşdi gibi iftiḫār éderlerdi. *Şerḥ-i Ḳāmus*’da eydir: Her kim yemīn [ü] muʿāhede étmek olsa ʿArab beyninde ṣūreti bu ki ʿahdlerini naḳż éderlerdi. Lakin ḳavsleriyle teʿāhüd ve neẕr éderler yaʿnī iki ḳavsi bir maḥalle getirip ḳavs burcuna ḳasem édip muʿāhedeleşirlerdi. Ke-enne ḥaṣr olup dönmezlerdi. Anıñçün Ḥaḳḳ Sübḥānehu ve Teʿālā ḥażretleri ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّىٰ فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ buyurdu. Yaʿnī ehl-i tefsīr beyān éder ki biz Muḥammed ṣallā’llāhu ʿaleyhi ve sellem ile ḳavsleşdik, ***ev edna*** démek daḫı ziyāde pek yaḳīn ḳavsleşdik ki naḳża mümteniʿ olaraḳ bu ümmet-i Muḥammed’i bi’l-merre kāffeten ehl-i cennet ḳılsaḳ gerekdir démek oldu. Bu fennde mahāreti olanlar bu āyet-i kerīmeyi gördükde der-ʿaḳab İslām’a gelip iḫlāṣları tām oldu.

defʿ éder ve müstecābu'd-duʿā (3) olur. Zīra evliyāu'llāh-i kerīm olmaḳ kendiye maḫṣūṣ bir ṣıfatdır ki yine bir ḫāṣa olur (4) ʿāmme-i umūra taʿalluḳ édemez. Daḫı ʿāmme üzerinden ʿuḳūbetu'llāhı defʿ édemez. Zīra sünnet-i (5) Resūlu'llāh'ı imtiṯāl édip ʿamel étmek iledir. Yaʿnī Resūlu'llāh'a tevessül[11] ḳılınmaḳlıḳ ile (6) bi-izni'llāh-i Teʿālā ʿāmme üzerinden ġalebe-i düşmān defʿ ü refʿ olur. İşte leṭā'if (7) iḫlāṣa mebnī ġazā niyyetine[12] işbu fenn-i celīli taʿlīm ile emri bi'l-fiʿl ʿamelden mā-ʿadā ḫayr-ı keṯīr olduġu (8) ẓāhirdir in-şāa'llāhu teʿālā. Ammā e'r-remy muṭlaḳā atmaḳdır. Ve ıṣṭılāḥ-ı şerīʿatde ʿasker-i İslām (9) ile düşmān sīnesine nüşşāb ve nikāye ḳılmaġa dérler. Remyu'llāh démek naṣru'llāh (10) démekdir. Ve ammā ḳavs-ı ʿArabī[13] Hicāz ile Yemen arasında Evāsıṭ dérler bir şehriñ ḳavsinden (11) iʿtirāżdır ve naḳildir ki: **... فَبَعَثَ اللهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الأَرْضِ ...** naẓm-ı şerīfinde Ḳābil, Hābil'i (12) ḳatl éyledikde ziyān-kār édenlerden oldu. Hābil'i bir yér bulmadı ki setr éyleye Ḥaḳḳ Sübḥānehu ve (13) Teʿālā ġurābları gönderdi gelip birbirlerini ḳatl édip türābı küşād édip (14) setr éyleyeler. Ḳābil ḥiṣṣe-mend olup Hābil'i setr éyledi. Zīrā ġurāb ṣavt-ı ʿabūs ve ġaddār ve (15) ḥilekār ve ḫudʿası ġālib bir ḥayvāndır. Ḳābil nefsine ḳul olup şeyṭana tevessül (16) ve küffārdan olmaġla aña ġurāb gönderdi. Tā günāhına revāc vérip şeḳāveti ziyāde (17) ve metīn ola. Anıñçün ḳader ḥaḳḳ. Kefere-i menhūslar, Ḳābil milletinden ẓuhūra

---

[11] Bir müʾmin her cāmesini Resūlu'llāh'a mānend étse her ne ḳad[ar] ʿādeti degil ise de ḫānesinde tevessülen li-Resūli'llāh elbās éylese ol kesiñ pīşānında nūr-ı dıraḫşān édip infāẕ-ı rūḥānī ve ḳudret-i Yezdānī anıñ ābādında cārī ve emāret-i tevfīḳ nümāyān olur. Keẕā Şerḥu'l-Buḫārī.

[12] Niyyet ile meʾmūr olduġu kemān-keşleriñ bu kitābda kerrātla meʾcūr olduġunuñ sebebi budur ki iḫlāṣında niyyeti şarṭ olduġundan içündür. Meṯelā bir kāfir nihāyet-i ʿömr içinde ebedü'l-ābād cehennemde küfri sebebiyle ḳalayor. Zīrā dünyāda néçe yüz biñ yıl ʿömrü olsa küfrinden rücūʿ étmeyecek idi niyyetiyle meʾcūr olup ile'l-ebed ḳaldı. Keẕālik bir müʾmin néçe yüz biñ yıl ʿömür görse niyyet-i iḫlāṣından rücūʿ étmeyecek idi. Ebedü'l-ābād cennetde ḳaldı. Anıñçün **نِيَّتُ الْمِرْءِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ** ḥadīṯ-i şerīfinde ẕikr olundu. Keẕā Taʿlīm-i Müteʿallim.

[13] Ḳavs, veter, sihām on iki ʿaded ḫavāṣı cāmiʿ dir: Şecāʿat, mehābet, celālet, iḳdām, metānet, semāḥat, seḫāvet, ḳanāʿat, fetānet, diyānet, tevekkül, şükr. İşbu ḫiṣāl-i ḥamīdeyi taḥṣīl étmiş olup sebeb-i ṣıfat-ı kāmil ile meʾlūf olan bir gününe biñ ṣevāb yazılır déyü İbn Himām? beyān éylemişdir.

gelmişdir. Ve Ḳābil (18) bu ḥayvānlardan ḥişşe-mend olup ḥilekārlıḳ ögrendiyse. Tenbīh: Zinhār düşmān sözüne (19) aldanmayalar. Velevse reʿāyā daḫı olsun yine aldanmayalar. Bu ecilden henüz Muḥammed ṣallā'llāhu (20) ʿaleyhi ve selleme īmān étmemiş. Çünki Ḳābil kāfir oldu. Maḳtūl Hābil'i gizledi. Ādem ʿaleyhi's- (21) selām bu ḥāle āgāh olduḳda bu ibtilā ki Ādem ʿaleyhi's-selām muḳarribīnden iken vāḳiʿ olmuşdur.

5b

(1) Haḳ Teʿālā ṣabr u taḥammül sebebiyle yine Hābil gibi evlādlar vérdi. Bu defʿa ġurāblar keṩret bulup (2) Ādem'iñ zirāʿlarını ekl éylediler binā'en-ʿalā Ḥaḳḳ Teʿālā cennetden ḳavs ve sihām ve veter (3) irsāl éyledi. Pes imdi ġurāblar firār édip Ādem emīn oldu. Ḥażret-i Cebrā'īl ʿaleyhi's-selām (4) şöyle taʿlīm éder ki "Yā Ādem bu ḳavs saña ḳuvvetdir ve bu veter saña defʿ-i mażarratdır. (5) Yaʿnī şiddet ile aʿdāyı helāka sebeb ālet-i ḥarbdır. Saña taʿlīm olunduġu vech üzre (6) ilā yevmü'l-ḳıyām ẕürriyet-i ṣāliḥīne[14] ṣūrī ve maʿnevī metīn ü ḥaṣīndir ki buña (7) ġālib olunmaz démekdir. Ve bir rivāyetde Cebrā'īl ʿaleyhi's-selām cennetden altı ʿaded oḳ getirdi. (8) Evvelki oḳuñ üzerinde *"lā ilāhe illa'llāh Muhammedu'r-Rasūlu'llāh"* yazılı. Bu oḳ faḫr -i ʿālem (9) içündür. Bāḳī béş ʿaded oḳlar üzerinde béş ʿaded Enbiyāu'llāhıñ esmā'-ı şerīfleri (10) yazılmışdı. Anıñçün ulu'l-ʿaẓm altı ʿaded peyġamber anıñ muʿcizātı olmuşdur. Her kim ġazā (11) niyyetine bu fenn-i celīli taʿlīm édip kendi gibi pehlivānlar çıraġ éylese Ḥaḳḳ Sübḥānehu (12) ve Teʿālā altı ʿaded ḫiṣāl kendiye naṣīb éder. Evvelkisi rızḳ-ı vāsiʿ olur. (13) İkincisi aʿdāsına heybet ve şecāʿat iẓhār éde. Üçüncüsü nāsdan (14) müstaġnī olur. Üç ḫaṣlet daḫı āḫiret içündür. Evvelkisi enbiyāu'llāh (15) ile ḥaşr olur. İkincisi berḳ-i ḫāṭıf gibi ṣırāṭı ʿubūr éder. Üçüncüsü

[14] Bu maḳāmda ẕürriyet-i ṣāliḥīn démeniñ ḥikmeti budur ki ʿabd-ı ṣāliḥ saʿyında ve teveccüh-i ẕikrinde Ḥaḳḳ rıżāsı ḳudret-i irādesine muvāfıḳ olaraḳ ʿamel éder. Ammā küffārıñ irādesi Ḥaḳḳ'ıñ irādesine muvāfıḳ rıżāsına muvāfıḳ degil. Ḥaḳḳ'ıñ rıżāsı olamayan küffār yedinde her ne ḳadar da mevcūd olursa ʿamelini infāẕ idmedigini tenbīhe ḳaṣd éyledi. Anıñçün bu fennden küffār, müşrik behre almadı.

(16) bilā-ḥisāb ve lā-ʿazāb cennete girer. Ve yine rivāyet-i uḫrāda ...[15] **فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُقْتَدِرٍ...** (17) naẓm-ı şerīfi muḳteżāsınca dīn-i mübīn ġayretine düşüp iḫlāṣla (18) her bir umūrun istiḳāmetle görse gerekdir. Lākin filān fetvā-yı şerīf ve yāḫud filān (19) fuḳahā ḳavliyle veyā filān āyet-i kerīmeye muvāfiḳ déyü bilmek lāzımdır. Bu ecilden umūrunda (20) berekāt bulur şerʿullāhı bilip taṭbīḳ éyledigi içün.

Faṣl-ı der-beyān-ı Devlet-i (21) Muḥammediyye

Pes imdi cemīʿ eşyā ʿunṣur-ı ḳavāʿidi üzre dört ʿaded cüzden mürekkebdir.

6a

(1) Ve ammā Dīn ü Devlet-i Muḥammediyyede rükün iki ʿaded olmuşdur. *Taʿẓīm-i li-emri'llāh ve şefḳati ʿalā ḫalḳi'llāh* (2) sırrına maẓhar olaraḳ aʿdāsına ġālib olur. Zīrā ḳuvvet ve ḳudret-i melik (3) ile vekīl-i muṭlaḳ ittiḥād ve ittifāḳ éyleyeler sünnet-i şerīfi iḥyā ile bu ṣūretde cümle (4) nās ʿamel étmiş olurlar. Ve hem ġayretu'llāh ẓuhūr édip düşmeniñ üzerine (5) ġālib olup ʿadüvvu'llāh münhezim olur. Anıñçün dimişler ki ʿamd-ı ḥarb evvelā oḳ (6) yay melik-i ẓıll-i Ḫudā ve ḫavāṣ-ı ʿaskeri berāy-ı niyyet-i ġazā taʿlīm éder olsalar kāffe-i ḳamu (7) müʾminīn Resūlu'llāh ṣallā'llāhu ʿaleyhi ve sellem sünnet-i şerīfine imtiṣāl étmiş (8) gibi olurlar. Der-ʿaḳab saḫṭu'llāh defʿ ü refʿ olur. Zīrā eʾimme-i müfessirīn buyururlar ki (9) rükün-i devlet-i ʿaliyye, melik-i ẓıll-i Ḫudā ve vekīl-i muṭlaḳ maʿan Ḳurān-ı Kerīm'e tevessül[16] étseler memālik ʿadālet-i

[15] Bu āyetiñ tefsīrinde kemān-keş zümresini dāḫil olmasına işāret budur ki zīrā anlar efʿāl ve aʿmālinde ḳudretu'llāh āşiyānesinde anlar teʿayyüş éderler. Raḥmet ḳapısında reh-nümā olup ancaḳ Ḥaḳḳ'ıñ raḥmetini kāʾināta vuṣlata sebeb olurlar. Zīrā Tañrı Teʿālā ḥażretleriniñ raḥmetiyle ġażabı tevʾemeyndir?. Maʿreke-yi ḥarbde Ḥaḳḳ yoluna remy-i sihām édenler fütūḥāt-ı ġaybiyyeniñ ḫazīne-yi ġaybdan ṭulūʿuna ve ümmet-i Muḥammed'iñ emn ü rāḥatına beẕl-i maḳderet éylemişlerdir. Anıñçün bunlarıñ ḳademleriniñ ṣıdḳıyla tavṣīf olundular. Keẕā fī Şerḥi'l Mesnevī.

[16] Mülk-i İslāmiyyeden bir veliyyu'llāh bir pādişāh var idi. Yédi ʿaded ḳrāl-ı ḥabīṣlerini kendiye ḳul éylemiş idi. Her ne vaḳit kendilerinden sefer istese yalvarırlardı. Ḫazīneler vérip sefer étmezlerdi. Umerā-yı devleti kendiden suʾāl éylediler: "Yā kerīm şāh sende ne var biz daḫı taʿlīm édelim. Bu yédi

beyżāya[17] rām olup ḳamu nās (10) bu ikiniñ raʿiyyetinde ʿiyāl olurlar. *Nestaʿīẕü bi'llāh:* **وَ اَشْرِكْهُ فِى اَمْرِى كَىْ نُسَبِّحَكَ كَثِيرًا وَجْعَلْ لِى وَزِيرًا مِنْ اَهْلِى هَارُونَ اَخِى اَشْدُدْ بِهِ اَزْرِى** (11) ilā-aḫirihi. Yaʿnī Ḥażret-i Musā münācātında (12) "Yā Rabb baña benim ehlimden ḳarındaşım Hārūn'ı muʿīn ḳılıvér ki baña ḳuvvet ola. Ol (13) benden daḫı ḳullarıña* tefehhümde yaḳīndir. Anıñ ile arḳamı ḳavī muḥkem éyle ve tebliġ-i (14) ḥaḳḳını yérine getirmekde benim ile şerīk ḳılıvér tā ki çoḳ çoḳ namāz ḳılıp (15) ʿibādetimiz pādişāhlıḳ muḳābelesine saña ḥamd u şenālar édelim ve sen bizim emrimizi (16) ʿālim ve her aḥvālimizi görürsün" démek olur. İşbu āyet-i kerīmede işāret (17) var ki ḫalīfe-i rū-yi zemīn burc-ı nebālet kendi şevketine muʿīn ve Ḥaḳḳ'ıñ rızāsına (18) muvāfıḳ ola. Umūr-ı ʿāmmede cemīʿ evliyāʾullāh kendiye nāṣır u muʿīn olur ve ʿaẓametli (19) tevfīḳu'llāh kendiye tāc-ı ʿizzet olur. Nitekim buyurur: **... وَلْتَكُن مِّنكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ**

... وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ (20) Yaʿnī maʿlūm olsun ki (21) sizden bir cemāʿat bu ʿadüvvu'llāhı īmāna gelmesi ecilinden anları daʿvet éyleseler gelmezler tā ki

6b

ḳrāl saña ḳul [u] ḳurbān olur.". Cevāb vérdi: "Éy nuḳabālarım Ḥażret-i Ḳurān-ı Kerīm benim nāṣiyemden aḫẕ édip beni kendine ḳul éyledi. Ḳulluġundan bir daḫı çıḳmaġa meʾyūs oldum. Ben daḫı istedim ki kendim ḳul bulam elimi ṣaldım yédi ṭop saç elime geldi. Yédi ḳrālıñ nāṣiyesinden ṭutdum. Ḳurān beni ḳoyvérmez ben de anlarıñ nāṣiyelerini ḳoyvérmem tā ki bu cihān [u] ʿālem baña ḳul oldu. Cümlesini ehl-i İslāma ḫādım éyledim." dér. Fehm oldu ki Ḥażret-i Ḳurān-ı Kerīm'iñ kerāmeti tābiʿ olanlara ḫilʿat olmuşdur. Keẕā menāḳıb-ı evliyāu'llāh.

[17] Ve naḳildir ki yed-i beyżā demek **مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ من امره** naẓm-ı şerīfinde ehl-i tefsīr beyān éder ki Tañrı Teʿālā dilediğini yaradır. Kimi dilerse risālet ile mebʿūṯ ḳılar. Yaʿnī ḥabībim o kāfirler seniñ mübārek vücūduñda rūḥāniyyet ḫayr-ı keṯīr idi, imʿān édemezler. Zīrā levlāk ırmaġına cān ve baş, māl, evlād, ʿiyāl, dünyā, āḫiret fedāsı tām olmaya anıñ īmānı tām olmaz. *Nestaʿīẕü bi'llāh:* **... النَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ ...** naẓm-ı şerīfinde beyān olundu ki kendi nefsinden Muḥammed'i ʿazīz görmeniñ ve kendine dost ve kendi nefsinden kendiye yaḳīn [ü] raḥīm bilmeyeniñ īmānı ṣaḥīḥ olmaz.

* Teklik 2. şahıs iyelik eki kef yerine nun'la yazılmıştır.

(1) bir ʿaded sehminde yaʿnī ḳuvvet ve ḳudretine Ḥaḳḳ Sübḥānehu ve Teʿālā'ya tevessülen bir oḳ atmaḳda (2) biñ ʿaded kāfiriñ sīnesinden géçip ḥāl-ı nüşşāb olunca buyurdu. Ol vaḳitde (3) aṣḥāb-ı güzīnden atıcılar pīri Saʿd ibn ebi Vaḳḳāṣ ve yaycılar pīri Muḥammed ibn Ebūbekir ve (4) oḳçular pīri ʿÖmer ibn Ḫaṭṭāb ve demrenciler pīri ʿAvn ibn Şābir? ve zihgīrciler pīri (5) ʿAlī ibn Ebī Tālib[18] ve ṭaʿlīm-ḥāneciler pīri ʿAbdulġaffār raḍiya'llāhu Teʿālā ʿanhüm ecmaʿīn (6) ḥażerātı ḳıyāma ḳalḳıp hezār biñ tevāżuʿlar ile niyāz éderler ki yā Resūla'llāh bir ʿaded (7) sihām biñ ʿaded kāfiriñ sīnesine nüşşāb ne vechile nikāyet éder dédiler. Resūlu'llāh (8) ṣallā'llāhu ʿaleyhi ve sellem bu āyet-i kerīmeyi tilāvet buyurdu: *Nestaʿīẕü billāh:* (9)

وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللهَ رَمَى[19]

Yaʿnī ḳudretu'llāh taʿalluḳ étmişdir aña sebeb (10) lāzım degil. ʿĀlem-i emr[20] ḳabīlindendir. Zīrā emr-i Rabb iki ḳısımdır. Biri īcād-ı ālāta taʿalluḳ (11) éder. İşte bu,

---

[18] İbtidā'-i ʿaleyhi's-selām Ḥażret-i ʿAlī ile maʿen zih-gīr mizābı yaparken gördüler anıñ tafṣīli bu ki iki melek Ḥażret-i İsmāʿīl'iñ ḳurbān olan ḳoçuñ boynuzunu getirdiler iki peyġamber yolunda cān fedā éden ḳoç ḳurbānıñ bunlar ḳarneyni dédiler. Her kim bunu zih-gīr yapıp yā bu miṣilli āḫar bir şeyden zih-gīr yapıp aʿdāya endāḫte olduḳda iki enbiyānıñ muʿcizātı rāyiḥa-yı ṭayyibesiyle inhizām küllīsine aʿdānıñ bādī olur déyü iḫbārlarına mebnī yā ʿAlī sen kemān-keşe zih-gīr yap déyü emr [ü] fermān buyurduḳda yérine getirip ḫilʿat-ı pīr [illegible]cübbe géymiş idi. Keẕā Mecdü'ş-şeref?.

[19] Tefsīr-i Endülīsī'de aydır. Naẓm-ı celīldeki remy yine sehmdir déyü buyurdu. Zīrā Resūlu'llāh üzerine bu āyet ile ġāyet esheliyyetini tebşīr édip ḳıyāmete ḳadar ümmet-i Muḥammed'iñ üzerine bu cihāt-ı eshel ki ke-enne yérden bir avuç ṭopraḳ alıp aʿdāya remy éylediginde her bir ẕerresi demrenli sihāmlar olup aʿdānıñ gözlerinden giriven gözlerini aʿmā ve sīnelerinden géçip türāba nüşşāb olduġu ḳudret-i tāmmeniñ taʿalluḳundandır.

[20] ʿĀlem-i emr démek ẕürriyet-i nevʿ-i benī ādemiñ ervāḥlarınıñ iskān olduġu maḥalliñ ismine dérler. "Elestü bi-rabbiküm" ḫiṭābında mevcūd olan ervāḥ bu ʿālemde idi. Bu ḳadar cenneti ve cehennemi görmüşler idi. Néçe yüz biñ efʿālu'llāhı ve āṯār-ı ḳudreti bilirler idi. Herkes nevbetiyle gelip vücūda dāḫil olduḳda kemāle yétişip ḥadd-ı bulūġa gelince tekālīf-i şerʿiyyeyi ʿilmini taḥṣīl édip ʿamelini ʿahd ü mīṯāḳ éderler idi. Lakin iki ʿaded duḫter ve ġulām ʿāṣıḳ olup anlarıñ ḫiẕmetinde emr-i Rabb'i yérine getirmede iʿāneye ve mürşide ve ẕikru'llāha ve muʿīne ve nāṣırlara muḥtāc oldular tā ki bir mürşid-i

sebebiyyete muḳārin olur. Anıñ ismine emr-i kün dérler (12) **... إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَن يَقُولَ لَهُ كُن فَيَكُونُ ...** ḳavl-i şerīfinde olduġu gibi. Ve ammā ḳısm-ı (13) şānī hīç bir şeyʾ taʿalluḳ étmez. Ancaḳ ketm-i ʿademden ḫalḳ olunur. İşbu āyet-i kerīmede (14) Allāhu Teʿālā'nıñ rāmīsi biñ kāfiri bir oḳ ile helāk étmek gibi anıñ ismine (15) ʿālem-i emr dérler **قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي** naẓm-ı şerīfinde olduġu gibi. Yaʿnī bu (16) maḳāmda rūḥ-ı insānıñ ʿizzet [ü] şerefine tenbīh var. Zīrā esrār-ı ḫafiyyeden olan (17) rūḥuñ ḥaḳīḳatini ʿukūl-ı beşer ḥāvī olmaz. ʿİlmu'llāha iḫtişāṣı ola ʿālem-i emr (18) ḳabīlinden olmuş olur. Bu ecilden démişler ki evliyāʾullāhıñ kerāmeti ʿālem-i (19) emr ḳabīlinden olmuşdur. Meşelā bir velīyyu'llāh iḫlāṣında veraʿ [u] taḳvāsı metīn (20) ola bu kimseniñ nuṭḳu ve reʾy-i şerīfi üzre inhizām-ı düşmāna ʿamel étmek yüz biñ (21) ʿaded kişi ile cenk éylemekden efḍāl olmuşdur. Keẕā Endülīsī.

el-Bābu'l evvel der-beyān-ı

7a

(1) maʿrifet-i ḳabża ve maʿḳūd ve medd ve ıṭlāḳ

Beyd bu dört şurūṭ eşḫāṣ beyninde (2) muḫtelifdir. Meşelā kişi uzun boylu yā ḳaṣīr yā iki arası olur. Bu ṣūretde ḳolu (3) ḳışa yā uzun olur. Eli semīz yā arıḳ veyā ṣadrı vāsiʿ yā ḍıyḳ veyā parmaḳları (4) ṭavīl yā ḳaṣīr olur. Bu taḳdīrce aʿżāsında beyān olunduġu vech üzre (5) ḫulḳunda daḫı ʿācil yā baṭī olur. İşbu iḫtimālāt-ı ʿaḳliyyeleriñ vuḳūʿun üstāẕ (6) şaḫṣına göre taʿlīm éder. Bu ṣūretde her bir ṭālib-i remy ẕātında tenāsüb olsa (7) ḳuʿūd-ı murabbaʿa ve ʿaksine muḥarrefa dérler. Pes imdi mutavassıṭıñ ḥālini üstāẕ ittiḫāẕ (8) édip şaḫṣıñ istiʿdādına göre burc-ı deʿāyim[21] dérler. Yaʿnī parmaḳları

kāmil gelip bu ikileriñ derdine devā olup tā ki rūḥ-ı rabbāniyyeye? ḫiẕmet étdirinceye ḳadar tafṣīli Meşnevī'dedir. Maḥalline naẓar oluna.

[21] Burc-ı deʿāyim démek parmaḳları démekdir. Yaʿnī buña burc démekden ḥikmet budur ki burc-ı eflākıñ menzilinden infikākı mümteniʿ menzilinde dāʾim ḥükmüne tevfiye éyledigi gibi ṭālib-i fenn olan parmaḳlarında olan ṣanʿatı üstāẕından gördügü gibi ṭutmaġa devām ḳuvvet [u] metānet vérmek aʿlā-yı

ḳabżanıñ (9) istiʿmālinde ʿuyūbdan arı olması lāzımdır. Meṣelā her ne ḳadar recefān taḥtında (10) dāḫil-i ṭālib var ise üstāẕ-ı kāmil andan géçirir ve işlāḥ éder. Ṣaġ (11) ṣol ṣadr, baş, ayaḳ, cesed uṣūl [ü] fürūʿ bu bābda her ne ki şurūṭ-ı erbaʿa (12) üzre ʿarż ola. Üstāẕ ḳuvvetiyle géçer ve bu fenn-i celīlden naṣībini alıp o daḫı (13) bir pehlivān ve üstāẕ-ı mükerrem olur. Anıñçün dimişler ki eʾimme-i rumāt beyānı üzre her (14) bir şaḫṣıñ kendiye münāsib bir maḳāmı vardır. Üstāẕ-ı mükerrem anı ṭālibiñ (15) istiʿdādına göre taʿlīm éder ve müyesser olur. Pes imdi ʿaḳdıñ vücūdu (16) ḳabżaya muḳārin iki ellerini müttefiḳ édip zihn-i ḥużūr ile naẓarı ḳuvvetine (17) telebbüs birle Ḥaḳḳ kelimesi ḳalbden ṣādır olup ke-enne taḥte'ṣ-ṣerādan bir mehīb (18) melek çıḳar. İsmine Vaʿṣā[22] dérler. Nitekim ḥadīṣ-i şerīfde gelir ki **اَللّٰهُمَّ اِنِّی اَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَا وَالسَّفَرْ** (19) Yaʿnī, düşmān üzerine rūḥāniyyeden ḫurūc éden ṣāḥib-i meşaḳḳat (20) ve zaḥmet édici maḫlūḳ şerrinden saña ṣıġınıp ilticā éderim, démekdir. Ve baʿżıları (21) ʿindinde muṭlaḳā seferde ve ṭarīḳde olan zaḥmet maʿnāsına daḫı gelmişd[ir]. Keẕā Necmeddīn.

7b

(1) Yaʿnī melek-i merḳūmuñ[23] teneffüs-i ẕerresi keskin demrenli sihāmlar olup cānib-i aʿdāya (2) remy olunca düşmān içinde temāşā ve ġarrā ẓuhūr étmesi kütüb-i eḥādīṣ

taḫṣīle mebnīdir. Bunuñ ʿaksine recef dérler. ʿAyb ve noḳṣān uṣūlünden ḫāric démekdir. Ehline maʿlūmdur.

[22] Bu Vaʿṣā cenāb-ı rabbu'l-ʿazzeniñ tecelliyāt-ı celāliyyesinden ḥāṣıl olmuşdur. Naẓar ḳuvveti bir ānda bilād-ı ʿuẓmāyı hebā [u] menṯūr ḳılar. Bir ismine daḫı Ṣanʿaīḳ? dérler. Ḳahr-ı celālete yaḳın olmuşdur. Anıñçün ḥadīṣ-i şerīfde istiʿāze olundu.

[23] Cihād-ı Resūlu'llāh'ıñ birinde düşmāna remy olurken yā Nebiyya'llāh eger düşmān mürūr-ı zamānla bize bir āḫar ālāt ile bize muḳābele éder ise bizler ne ʿamel édelim? ʿAleyhi's-selām cevābında buyurur ki **اَقْضَلْ لِلْمُتَقَدِّمْ** Yaʿnī rāmī sehmiñ remyinde dāʾim olsun yine fütūḥāt anıñdır. Zīrā ḫāricde olan ālāt düşmānından fırṣat bulursa düşmānı ḍarb éder. Ammā bir ḥarb daḫı var ki ne ẓāhirde ve ne bāṭında düşmān anı defʿ édemez. Ve naḳildir ki velīden biriniñ yedi kesilmiş iken çorap örerdi. "Yā şeyḫ-i aḳṭaʿ sen bu çorabı ne günā örersiñ?" dédiklerinde cevāb étmiş ki benim bir elim daḫı vardır. Sizler anı görmezsiñiz. Rūḥ eli dérler. İnsānıñ aʿżāsına mā-i verdiñ verde ḥulūlu gibi sereyān éylemişdir. Ebedī

şerḥlerinde (3) meẕkūrdur. İşte bu fütūḥāt cāna ṣafā rūḥa ġıdādır. Āṣārı müşāhede olan ḥarb-ı rumāt (4) ve mā-ḥażar ki anı üstāẕ göstere. Sünen-i eʾimme-i rumātdır. Anıñ ḫilāfına ʿayb dérler. Keẕā (5) Būnī r.ḥ. Ve ʿaḳd vücūd, ḥīnde ṣol cānibine meyl édip her aʿżāsın metīn ve muḥkem (6) ṭuta ve ḳabżanıñ lüzūmuyla iki elin basṭ édip kendi mevḳiʿinde güzelce (7) ṭura ve şecāʿat-ı bāṭının ẓāhire iḫrāc éderek ṭālib olup himmetini merdāne (8) ḳılıp cān u dilin Ḥaḳḳ'a merbūṭ éde. İşbu fenn-i celīli taḥṣīl étmiş olur. Bu ṣūretde (9) bu fenn-i celīl içün bir ḫāṣṣa var ki ṭop ve tüfenk ve süyūf ve mancınıḳ ve ṣapan (10) ve mızrāḳ vesāʾir ālāt-ı ḥarb üstādları taʿlīm éyledikleri şerʿī ve mā-ʿadāsına (11) ʿuyūb dérler.

Faṣl-ı der-beyān-ı ḳavs-ı mübārek ve remyi's-sihām ve mā yeteʿallaḳ bihimā.

İşbu (12) fenn zümre-i evliyāʾullāh pīşesi olmaġla her kim ki cerīde-i kemān-keşāna ḳayd ola (13) anda zühd ü taḳvā ve envār-ı ṣalāḥ cebhesinde bedīdār olur. Ve ʿaṣrında tevfīḳ-i (14) Ḥaḳḳ ve ḳudret-i muṭlaḳ hüveydā olduġu aẓhar mine'ş-şemsdir. Zīrā ẕikr olunan feyż-i (15) ezelīniñ ẓuhūr-ı āṣārı taʿalluḳu oldur ki ervāḥ-ı kümmelīn ḳaddesa'llāhu esrārehum kendi (16) ile yek-dīl ve yek-cihet olup cemīʿ ālāt-ı ḥarb-ı bīşumārıñ ḳuvveti vücūdunda münderic ve (17) mündemic olup aʿdā-yı dīn-i mübīni ḳahr-endāz étmek ḫākden bir ḥacer (18) aḫẕ édip remy étmek gibidir. Meṣelā her kim ki işbu fenn-i celīli tekmīl édip mahāret-i (19) tīr ü kemān ola elbette ṭabʿında şecāʿat tebeyyün édip ḳudretu'llāh, yedinde cārī (20) olur. Anıñ ismine ḥużūr dérler. Zīrā ġazā niyyetine bir ʿaded sihām ıṭlāḳ éde ke-enne (21) düşmāna ıṭlāḳ olmuş gibi rūḥānī nüşşāb ve nikāyetdir. Ve naḳildir ki Anapa ḳaryesinde

8a

(1) bir aḥbābımız cenk-i düşmende ṣaff-ı maʿrekeden kāfir-bend olup géderken (2) bir ʿaded sehm ân-ı vāḥidde üç ʿaded kāfiri türāba nüşşāb édip ol ġāzī (3) selāmete gelmiş.

ḳanı ṭārī olmaz. Ve anıñ ḳuvvetine kimse muḳāvemet édemez. Fehm olundu ki ʿaleyhi's-selāmıñ elfāẕ-ı li'l-müteḳaddim démede nuṣretu'llāh rūḥa yardım éder. Zīrā bu cesed türābdır.

Suʾāl olunduḳda “Ġaybdan bir sehm gelip üç ʿaded kāfiriñ (4) sīnesinden géçip helāk oldular.” déyü cevāb vérmiş. Fi’l-vāḳiʿ müʾminler (5) içün sehm-i celīl, ḳavs-ı mübāreki ıṭlāḳ selāmetdir. Pes imdi İmām Ebī Ḥanīfe (6) r.ḥ ḳatında ḳavsiñ şartı iki ʿaded olmuşd[ur]. Evvelā ḳavs şaḫṣına göre miḳdār (7) ve mīzān-ı līnet ve ḫuşūnetde tıbḳ-ı zī-yed, ṭabʿına muvāfıḳ ola. Ṣāniyen üstād-ı (8) ekremiñ taʿlīminden ḥiṣṣe-mend olup ḳarībinde olan kimseniñ ḥāline naẓar étmeye. (9) Ancaḳ taʿlīm-i üstādı ḫāṭır ḳıla. Ve ammā imāmeyn r.ḥ ḳatlarında ṣaff-ı ḥarbe naẓar olunur. (10) Her ālāt, ḥīn-i muḥārebede her ne ise zamānen baʿde zamānin **فَاعْتَدُواْ عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ** (11) buyurdu. Anıñ aḥkāmı ile ʿāmil oldular. Anıñ içün Çūn ü Çerā? nām kitābda (12) bir kişi rumāt ʿilmini taḥṣīl éde ve kendi gibi pehlivān üstādları meydāna gele ʿilm-i (13) mücerrebden anıñ ḳavsinde ʿālī-ḳıymet ve meserret ve sehminde sürūr-ı ḳalb (14) olagelmişdir. Eger bu fenn-i celīl ṣıdḳen ve ʿadlen ġazā niyyetine taʿlīm éde, cebhesinde (15) şecāʿat baḫş olur. Anıñ ismine ḳurb-ı nevāfil dérler. Ve eger melik-i ẓıll-i Ḫudā ecellü’l- (16) müʾminīn ḥażretleri bi’l-fiʿl bu fenn-i şerīfi zihn-i pür-enverlerinde mükerrem ve muʿazzez (17) ʿadd édip li-vechi’llāh ġazā niyyetine ʿamele mübāşeret édip taḥṣīl ḳuvveti müntehāya (18) ḳarīb ve ʿasker-i ḫavāṣ maʿen ʿaẓametli tevfīḳu’llāhda muḳarrer olalar. Anıñ ismine (19) ḳurb-ı ferāʾiż dérler. Ve daḫı maḳām-ı ġavṯ-ı aʿẓam dérler. Şāh-ı merdān, ḫurşīd-i (20) cihān olup düşmānına Nūḥ tufān[ı] olur.

Faṣl-ı der-beyān-ı sırr-ı sihām

Oḳ nişān (21) alırken ġāyet ṭoġru ve aʿżāsını istiḳāmet üzre ṭuta. Ke-enne semādan

8b

(1) bir oḳ nāzil oldu şehādet parmaġıyla baş parmaġı arasına. Ādemīler sehmi (2) ṭarfetü’l-ʿaynda maḥv olup semādan nāzil olan sehm anıñ maḳāmına kāʾim olaraḳ (3) ıṭlāḳ olundu. Cānib-i aʿdāya nikbet olup helākları vuḳūʿ buldu. Menzilde anıñ (4) ismine mevāṣıl dérler ve necmü’s-sihām ve melek daḫı dérler.

Tenbīh: Baḥru'l-Velāye'de getirir ki (5) ālāt-ı ḥarbe müvekkil semādan bir melek nāzil olup ẕikr olunan mevḳiʿe nüzūl (6) éder. Ṭarfetü'l-ʿaynda remy olan sehmi sīne-i aʿdādan nüşşāb édip ṣūrī (7) ve maʿnevī cennet-i aʿlāya götürür. Yevm-i ḳıyāmetde kefe-i mīzāna vażʿ olunup (8) anı ḳaldıracaḳ günāh bulunmaya. Ke-enne ṣāḥibi ol günde pertavsız mirʾāt? gibi (9) uçar gezer. Anıñçün cemīʿ enbiyāʾullāh düşmānlarına atıp ṭutmaḳ içün gelmişlerdir. (10) Meṣelā Ḥażret-i Cebbār u Ḳahhār'ıñ ʿadūsunu helāk içün nefsini vekīl-i külle ṣayrūret[24] (11) bile ḫizmet-i Ḫuda'da muḳīm olmaḳdır. Düşmān niyyetine nişāna oḳ rāst gelse (12) raḥmet ḳapıları küşād olup her ne isterse ḳalbinde Ḥaḳḳ'ıñ merbūṭ olmasını (13) ʿurve-i vuṯḳā dérler. Vaktā ki rāmī ḳavs-i mübāreki vechine aldıḳda Tañrı (14) Teʿālādan ḫilʿat-ı niḳābet ihdā olunup telebbüsiyle memnūn ve mesrūr olur (15) bāreka'llāhu Teʿālā. Ve mertebe-i ṯānīde ḳuvvet oldur ki üstāẕından aḫẕ étdigi (16) taʿlīm vāsıṭasıyla oḳ atmaḳda kendiye himmeti merdāne olur. Ke-enne rāmī (17) nefsinde iki ḳudret ṭutmuş oldu ʿurve-i vuṯḳā dédiler. Ebyāt

(18) Kār [u] bār-i ehl-i sünnetdir bu remy ber-nesaḳ

Yādigār-i faḫr-i ʿālem hem daḫı Rabbu'l-felaḳ

(19) Her ki işbu fenni taḥṣīl éyledi iḫlāṣla

Mā-rameyte mektebinde oldu ol ṣāḥib-sebaḳ

(20) Ḳaddi dü tā édersiñ ḳavs-veş üstāda sen

Tīr-veş maḳṣūd-ı hedefe dest-i kāmın étdi daḳḳ

(21) Yā İlāhī gün-be-gün işbu gürūh olsun ziyād

Ola māl-ā-māl bang-ı Ḥaḳḳ ile nüh tabaḳ

[24] **وَأَنِيبُوا إِلَى رَبِّكُمْ** naẓm-ı şerīfinde beyān éder ki şeyʾiñ nāʾibi şeyʾiñ vekīlidir. Ḥaḳḳ'ıñ emrini yérine getirmek Ḥaḳḳ'a inābetdir. Ẕikr olunan merḳūm vekālet-i ṣayrūret? étmiş olur. Keẕā Tefsīr-i Rāzī.

9a

(1) Ve naḳildir ki Seleme ibn Ekvaʿ r.a rivāyet éder ki Resūl ʿaleyhi's-selām ġazādan ʿavdetde (2) henüz İslām'a gelmiş bir ḳaryeye mürūr buyurduḳlarında ... **اِرْمُوْا يآ بَنِي اِسْمَعِيْلْ فَاِنَّ اَبَاكُمْ كَانَ رَامِياً** ... (3) ḥadīṣ-i şerīfi lisān-ı dürer-bārlarından ṣādır oldu. Yaʿnī "Éy İsmāʿīl (4) evlādları sizler ġazā niyyetine oḳ taʿlīm édiñ. Zīrā babañız İsmāʿīl ʿaleyhi's-selām[25] düşmānını (5) helāk ve ḳahr içün oḳ atardı démek olur. Éy iḫvān-ı bā-ṣafā! İşbu fenn-i celīli (6) ṭālib u rāġıb olanlar ʿamel-i taḳvādan āgāh olup arı āb-dest ile kemānını ele (7) alıp üstādından aḫẕ étdigi vech üzre atıp ṭutmaġı taʿlīm éde. Ṭoḳuz (8) yüze ḳarīb mesāfe ḳaṭʿ éder olduḳda fenn-i celīlden icrā-yı rusūm ḥażret-i pīriñ (9) sırrına bi-tevfīḳ-i Teʿālā maḥrem olup kendi gibi muʿallem ve muḥterem pehlivānları olur. Pes (10) imdi şurūṭ-ı fennden āgāh olması lā-büddür ki fürū-māye sefīhü'n-nefs mechūlu'n- (11) neseb ve āvāre ve ebeveyn rıżāsında olmayanları ve tenāsüb-ı aʿżāda (12) ḥaṭarı, meṣelā eşell, aʿmā ve çolaḳ ve ḫafīfu'l-zihn ve aḫlāḳ-ı zemīme ile meʾlūf (13) olanları ve muḥibb-i fāsiḳleri meydāna dāḫil étmeyeler. Zīrā eʾimme-i rumāt-ı kümmelīn r.ḥ (14) ḳatlarında memnūʿātdan olmuşdur. Zīrā meẕkūrān ʿamelleri ādābdan ḫāric olup (15) kār u bārları deʾb-i enbiyā ve evliyādan bīrūndur. Nitekim **مَنْ لَا اَدَبَ لَهُ لِمَنْ لَا دِينَ لَهُ** (16) buyurdular. Beyt:

Edeb bir tāc imiş nūr-i Ḫudā'dan

Géy ol tācı emīn ol her belādan

(17) Ḳāle Ḥażret-i Şeyḫ Üftāde ḳaddese sırruhu: (18) ... **لَايُعْطَى اَلْوِلَايَةُ لِوَلِيٍّ قَبْلَ تَكْمِيلِ الْاَدَبِ فَعُلِمَ اَنَّ الْاَنْبِيَاءَ وَالْاَوْلِيَاءَ عَلَى كَمَالِ الْاَدَبِ** ... Keẕā Vāḳiʿāt-i Maḥmūdiyye li-Hüdāyī ḳaddese sırrehu. (19) Yaʿnī bir kimseye velāyet ve esrār taʿlīm olunmaz illā tekmīl-i edeb

[25] Ḥażret-i İsmāʿīl a.s üç ʿaded tīri var idi; Ṭūr, Ṣūr, Nūr. Ammā Ṭūr'uñ ḫāṣṣası bu ki remy olunan oḳlar hātıfdan gelip mevcūd olurlar idi. Ammā Ṣūr'uñ ḫāṣṣası budur ki çözülüp eṭrāfına ḫayṭ-ı şedīd olup düşmeninden mestūr éder idi. Ammā Nūr'uñ ḫāṣṣası budur ki iki başından ẓulmāniyyet-i gécede āteş çıḳıp iki mīl miḳdārı yérleri şuʿāı mūżī éderdi . **وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٍ**. Keẕā Şerḥ-i

étmeyince. İmdi (20) taḥḳīḳan ʿilm-i enbiyā ve evliyā kemāl-i edeb[26] üzredir. Zīrā Ḥażret-i Cüneyd'den r.ḥ ʿanh suʾāl (21) étdiler ki "*mā et-taṣavvuf*". Cevāb vérip "*et-taṣavvuf edeb kullehu*.". Fi'l-vāḳiʿ kişiniñ

9b

(1) kemāli edebi miḳdārıncadır. Her ne ḳadar edebi ziyāde olursa kemāli ol ḳadar ziyāde (2) olur.

el-Bāb-ı ṣānī der-beyān-ı Ḥażret-i Pīr Ebī Vaḳḳāṣ razīya'llāhu Teʿālā anha ve ḥâl u (3) şān u nesebi ʿazze sulṭānehu ve mā-yetaʿallīḳ bihimā.

Aṣḥāb-ı kirām, eʾimme-i rumāt, (4) zevāt-ı mükerrem simātlarıñ reʾīsi ve faḫr-ı ʿālem Efendimiz'iñ enīs [ü] celīsi ve ʿaşere-i (5) mübeşşereniñ yédincisi ki Saʿd b. Ebī Vaḳḳāṣ b. Mālik b. Vehbī b. ʿAbdülmenāf (6) b. Zühre b. Kilāb raḍīya'llāhu Teʿālā ʿanhümā. Ve nesl-i pāk-i Ḥażret-i Faḫr-i ʿālem (7) Efendimiz ile Kilāb-ı celīlü'l-cenābda cemʿ olmuşlardır. Künyeleri Ebū İsḥāḳ, vālide-i (8) mācideleri Ümeyye Ḫatun'dur ki faḫr-i ʿālem Efendimiz'iñ vālideleri ḳarındaşı Cemīle beyt-i (9) Ebū Süfyān b. Ümeyye b. Şems b. ʿAbd[ül]menāf'dır. Mebʿaṣ-ı nübüvvetde on yédi (10) yaşında olup īmān ile müşerref olmuşdur. Belki ravża-i īmān olanlarıñ üçüncüsüdür. (11) Ve ġazā-yı Uḥud'da mübāyaʿat éden on dört nefer-i aṣḥāb-ı ʿālī-cenābıñ biridir. (12) Ve ibtidā-yı ġazāda fī-sebīli'llāh tīr-endāz olup ḳan döken Saʿd b. Ebī Vaḳḳāṣ

[26] Şurūṭ-ı edeb üç nevʿ üzredir. Nevʿ-i evvel; kişi ḫulḳunda tevāżuʿ ve teẕellül üzre ola. Ṣānī; *taḫalleḳu bi-ahlaki'llāh* ile mevṣūf ola. Yaʿnī bu ṣıfat-ı mādiḥe, melik-i ẕıll-ı Ḫudā'da ḥaḳīḳat, sāʾirinde mecāzdır. Şu vechile ki emr maʿrūf ve nehy ʿani'l-münkeri yed-i ebyed infāẕı ʿāmmeye sārī olup cümlesi ādābu'llāh ile müʾeddeb olurlar. Ṣalisen; ādāb-ı şerʿiyye ile meʾlūf olana müdāhene ve nā-ṣavāb olan emirleri kimse ʿarż édemez. Anıñ ismine ḥużūr dérler. Yaʿnī ḥużūr démek cemīʿ ẕerrātıñ kendine ḳudretu'llāhıñ taʿalluḳuna ḳalben ve ḳāliyen muʿteḳad olup ẕāt-ı eḥadiyyet kendi ḫāṭırından güzer étmeyen bu maʿnī ulu'l-elbāba yaḳīndir.

(13) olmaġla ʿindallāh “fāris-i İslām” olmuşdur. Ve bā-ḫuṣūṣ ġazā-yı Uḥud[27]’da şehāmet (14) ve şecāʿat iẓhārı ibtidā andan ṣādır olup ol günde biñ ʿaded tīr (15) atmaḳ müyesser oldu. Ezelen ve ebeden faḫr-ı ʿālem Efendimiz ḥażretleri fevḳa’l-ġāye maḥẓūẓ (16) olup sürūrından bir mertebe iltifāt ve şenā buyurdular ki “Aṣḥāb-ı kirāmdan (17) bir kimseye bu derece pīrāye gūş-ı menḳıbe vāḳiʿ olmadıġına işbu ḥadīṯ-i şerīf (18) nātıḳdır. Revāhu’l Buḥārī ve ġayrihi ... **قال رسول الله صاى الله عليه وسام: يَا سَعْدُ**

اِرْمِ فَدَاكَ اَبِى و اُمِّى ... (19) kelām-ı muʿciz niẓāmı lisān-ı dürer-bārlarından gūyān olmuşdur. (20) Yaʿnī yā Saʿd hemān düşmāna oḳ at muʿcizāt-ı bāhirim seni ḥāfiẓ olduġu (21) der-kārdır. Babam ve anam saña fedā olsun démekdir. Ve yine ... **عِزُّالْمُؤْمِنِ عِنْدَالْقِتَالِ اَلرَّمْيُ** ...

10a

(1) buyurdu. Yaʿnī, yā Saʿd ġuzāt-ı muvaḥḥidīniñ ʿizzeti eṣnāʾ-yı ḥarbde oḳ atmaḳdır. Ḳıṣṣa-yı (2) Ümmü Eymen raḍīya’llāhu ʿanhā eṣnāʾ-yı maʿreke teşnegān, zaḫm-ı dāşte-i aṣḥābı sīrāb ḳarābe-yi (3) āb éder idi. Müşriklerden Ḥayyān dérler bir rāmīniñ sehmi rāst gelip zeyl-i (4) ẓāhireleri küşād olduġunu görüp ḳahḳaha-i ifrātla meydāna pūyān oldu. Beyt:

(5) *Gerçe ḫōş āyendeter ez ḫande nīst*

Ḫande-i bī-vaḳt ḫōş āyende nīst

(6) Mirʾāt-ı ḫāṭır seyyid-i ʿālem ḥażretlerine vāsıṭa-i hüzn olmaġın bi’ẕ-ẕāt dest-i şerīfleri (7) ile bir ʿaded demrensiz sehm[i] Ebī Vaḳḳāṣ ḥażretlerine iʿṭā birle sū-yı

[27] Resūlu’llāh’ıñ menāzil-i ḳamer ʿadedince yigirmi sékiz ġazāları bize tenbīhdir ki kişi maḳṣad-i aḳsāsı olan düşmānina ġālib ve dostuna yaḳın olmaḳdır. Zīrā meʾmūrun-bih olan cihād ṭāliʿ-i ḳamere vāḳiʿ olmaġla az vaḳitde nuṣret muḳarrerdir. Ḥikmet budur ki cemīʿ sünen-i enbiyā üzre aʿdāsına ġālib olamadılar ancaḳ Ḥaḳḳ ʿindinde icābetleri müstecāb olmadıḳça. Anıñçün **جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ** ilā-aḫirihi naẓm-ı şerīfinde Ḥażret-i Ḳurān’ı tilāvet édip ʿan-ṣamīmu’l bāl nuṣretine Ḥaḳḳ’dan ricā bizim ile küffār beyninde ḥicāb-ı mestūr ḳılacaḳ ancaḳ ʿaẓamet nişānı iledir. **وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرآنَ** buyurdu.

Ḥayyān bed-sirişte (8) nigeh-i ebrūyu işāret buyurup Saʿd ḥażretler[i] tīr-endāz olup sīne-i Ḥayyān'dan (9) güẕerān édip āġişte-yi ḫāk olduḳda zeyli açılıp perde-i nāmūsu (10) küşād-gerde. Ḳışāṣ-ı Ümmü Eymen müşāhede buyurduḳlarında neşāṭ [u] inbisāṭ (11) tebessümü laʿl-ı berīn dendān-ı pīşānları lemaʿān éyledigi maḥallde girān-bahā-yı duʿāʾ **اَجَابُ اللهُ دَعْوَتَكَ وَسَدَّدَ رُمْيَتَكَ** (12) libāsıyla Saʿd b. Ebī Vaḳḳāṣ ḥażretlerini (13) fāḫirelendirdi. Bu ecilden sihām Saʿd ḥażretleriniñ ẓāhirī ve bāṭınī işābet-i (14) hedef żımnında sāʾir-i müʾminīn hedefleri daḫı ilā-yevmi'l-ḳıyām ʿadüvvu'llāha işābeti (15) der-ʿuhde-i sulṭān-ı enbiyā buyurdu. İşbu pīr-i dīn-i mübīn ki Saʿd ḥażretleridir. (16) Kūfe ve ʿIrāḳ diyārına āvān-ı ḫilāfet-i ʿÖmer b. el-Ḫaṭṭāb'da raḍiya'llāhu ʿanh vālī olmuşdur. (17) Ve iki yüz yétmiş ḥadīṯ-i şerīf rāvīsi olmuşdur. Béş ʿaded Buḫārī'de (18) ve on sékiz Müslim'de ve mā-ʿadāsı sāʾir muʿteberātda mesṭūr ve muḳayyed (19) olduġu meşhūrdur. Ve daḫı ḳāmetleri evsaṭ ve ḳara yaġız eşʿar ẕāt (20) idi. Resūlullah ʿaleyhi's-selām her ne renk telebbüs éderlerse sünnet-i seniyyesine tābiʿ olup tevessül éderler idi. Tārīḫ-i mucībde hicretiñ (21) elli béşinci senesinde ʿAḳīḳ nām maḥallde kendi ḫānesinde vefāt ve ḫilʿat-ı pīrāne telebbüs ṣūf cübbeye tekfīn içün vaṣiyyetleri reʾy olup

10b

(1) tekfīn ve tedfīn olunmuşdur. *Nevvera'llāhu mażcaʿahu.* Lākin Resūlu'llāh'a ve imām-ı müslimīne inḳıyād ve iṭāʿatde olan (2) ümmet-i Muḥammed'iñ ḫayr-ı keṯīr ile irşādı esheldir degin ḥadīṯ geldi: **مَنْ عَلَّمَ الرُّمَاةَ عَلَّمَ اللَّهُ مِنْ جَمِيعِ فَنِّ الْغُزَاةِ** (3) buyurdu. Yaʿnī muʿcizāt-ı Resūlu'llāh mübārek yedlerinden ṣādır (4) olan sehm-i şerīf berḳ-i hātıf gibi her bir fenn-i ḥarbe bedel ve aʿdānıñ sīnesinde nüşşāb ve nikāyet olur buyurdu. (5) Ve anıñ żımnında ḫalīfe-i Resūlu'llāh muʿizz-i salṭanat yed-i beyżālarından ṣādır olan sehmleri şemşīr-i Ḥeyder gibi her sīne-i aʿdāya (6) nuşşāb olduġu der-ʿuhde-i sulṭān-ı enbiyā olmuş idi. Keẕālik müʾminīniñ sihāmı daḫı necm-i ṯāḳıb gibi der-ʿuhde-i muʿizz-i salṭanat olmuşdur. Beyt:

(7) Şehin-şāh-i muʿażżam Ḥażret-i Sulṭān Maḥmūd Ḫān

(8) Zamān-ı ʿadlı tābında bu ten buldu yeñiden cān

(9) Velī nā-būd idi ḳadri bu fenn-i rāfiʿu'ş-şānıñ

(10) Ḫudā mirʾāt-ı ḳalb-i pādişāhīden édip iʿlān

(11) Bi-ḥaḳḳın rūḥ-ı Saʿd b. Ebī Vaḳḳāṣ-ı ʿālī-nām

(12) Cihānı pür éde ceyşi ki aña olmaya pāyān

(13) Çoġaldıḳça çoġalsınlar ki zīrā leşker-i Ḥaḳḳ'dır

(14) Biri bir tīrle biñ düşmeni ḫāke éder yeksān

(15) Fāʾide: Fi'l-aṣl arāżī-yi Ḥicāz ve ʿIrāḳ ve İrān ve Turanda meydān (16) atıcıları ḳāʾideleri budur ki her biri on ikişer oḳ atıp her bir oḳu (17) felekden bir burca nisbet éderler. Meṣelā sehm-i evvel ḥamel, ṣānī sevr, ṣāliṣ cevzā, rābiʿ (18) sereṭān, ḫāmis esed, sādis sünbüle, sābiʿ mīzān, ṣāmin aḳreb, tāsiʿ (19) ḳavs, [ʿaşer cedy,] iḥdā-ʿaşer delv, iṣnā-ʿaşer ḥūt. Atılan sehmleriñ her ḳanḳısı hedefe (20) vāḳiʿolur ise ol burcuñ ḥükmünü aḫẕ éderlerdi. Ṭulūʿ-ı neyyir-i kevkeb-i Muḥammediyye (21) ṣallā'llāhu ʿaleyhi ve sellemden ṣoñra Mışır ve Şām ahālileri merātib-i ḳīsmetde ʿaded-i

11a

(1) ṣaḥīḥ tecezzī étmemek yaʿnī nışfı ve ṣülüṣü ve rubʿu ve ḫumusu, südüsü ve sübʿü ve ṣümünü (2) ve tüsʿü ve ʿuşrü ṣaḥīḥ olmaz. İllā bir ʿaded-i eṣamm olmaḳ lāzım gelir. Sālifü'ẕ-ẕikr Ḥicāz (3) ile Fars ḳāʿidesi beyninde bulunmaḳ üzre on bir oḳ atmaġı iḫtiyār éyledikleri (4) Ġunyetü'l-Merām nām kitābda muṣarraḥdır. Bināʾen-ʿaleyh biñyüzcü pehlivānlar daḫı on bir (5) oḳ atması bu ḳāʿideye mebnī olmaġla istiḥsān görüldü. Ve lākin Devlet-i ʿAliyye'de (6) muʾaḫḫaran sufūf-ı erbaʿa iʾtibār olunan kemān-keşlerden baher ṣınıfıñ atdıġı oḳlarıñ (7) ʿadedi ṣınıf-ı āḫarıñ remy ʿadedine müsāvī olmaması lāzım gelmek bu ola ki (8) evvelā iḫtiyārlar béşer oḳ, ṣāniyen ṭoḳuzyüzcüler yédi oḳ, ṣāliṣen biñciler ṭoḳuz (9) oḳ rābiʿen biñyüzcüler on bir oḳ atmaḳ üzre ḳarār vérildi. Evvelā (10) zümre-i iḫtiyārān béş ʿaded oḳ atmanıñ ḥikmeti

budur ki Ādem ʿaleyhi’s-selāma cennetden (11) altı ʿaded oḳ gelip her bir oḳuñ üzerinde dest-i ḳudretle altı enbiyānıñ ism-i (12) şerīfleri yazılmış idi. Altı oḳdan bir oḳ Ādem ʿaleyhi’s-selāma ḫāṣ olup (13) bāḳī béş ʿaded oḳ béş enbiyā-yı ʿiẕāmı yād u teẕkīrden kināyedir. Ṭoḳuzyüzcüler (14) yédişer oḳ atması budur ki Saʿd b. Ebī Vaḳḳāṣ raḍiya’llāhu ʿanh düşmāna oḳ atarken müşāhade-yi (15) Ḥażret-i Resūl-i Ekrem salla’llāhu ʿaleyhi ve’-sellem vāḳiʿ olup kemāl-i ḥaẕẕ-ı sürūrlarından “Yā Saʿd (16) bizim içün daḫı bir oḳ at.” buyurdular. Sulṭān-ı serīr-i Levlāk ʿaşḳına bir oḳ ṣaldı. (17) Baʿde çehār-yār-ı güzīn içün bir oḳ ṣaldı. Baʿde Cebrāʾīl ʿaleyhi’s-selām içün daḫı bir oḳ (18) ṣaldı. Baʿde Cebrāʾīl nüzūl édip “Yā Resūla’llāh Ḥaḳḳ Teʿālā ḥażretleri selām éder. (19) Saʿd bizim içün daḫı bir oḳ atsın.” buyurdu. Saʿd bir oḳ daḫı atıp (20) işbu yédi oḳ maḳbūl-ı Rabbu’l-ʿizzet olup el-ān cennetde mevcūdlardır. Yevmü’l-ḳıyāmetde (21) yédi ʿaded nūrdan putalar üzerinde zümre-yi kemān-keşāna ʿarż olunsa gerekdir. İşte

11b

(1) bu gürūhuñ iftiḫārları ol günde bu olup, yédi oḳ atılması bu uṣūl-ı şerīfe (2) mebnīdir. Ve biñciler ṭoḳuz oḳ atmaları Ādem ʿaleyhi’s-selām ve İsmāʿīl ʿaleyhi’s-selām (3) ve İsḥaḳ ʿaleyhi’s-selām ve Ḥasan ve Ḥüseyin raḍiya’llāhu ʿanhümā ervāḥ-ı ṭayyibelerine ihdā (4) ve teẕkārdır. Ve daḫı Saʿd b. Ebī Vaḳḳāṣ ve meẕāhib-i erbaʿa ervāḥ-ı şerīflerine ihdā (5) ve teẕkārdan ʿibāretdir. Ve ammā biñyüzcüler on bir oḳ atmaḳda cevāb étmişlerdir ki (6) pīrimiz Ḥażret-i Saʿd b. Ebī Vaḳḳāṣ ḥażretleriniñ on ʿaded oḳ atması bize ḳavāʿid-i (7) müʾeyyed olup bir oḳ daḫı ibtiġā-yı li-merżāti’llāh olup andan ḥāṣıl olan ecr [ü] (8) meṣūbāt şarḳen, ġarben buʿden ḳurben güẕeşte-gān-ı kāffe-yi ehl-i īmān ervāḥlarına ihdā ola. Ebyāt:

(9) Ḥażret-i Saʿd ibn Vaḳḳāṣ reʾīs-i zıh-keşān

Söyleyip ʿarż u semāda medḥ-i kūfī küllī ān

(10) Burc ḳavsi der-kenār étse n’ola gerdūn-veş

Ḥaşre dek perrendedir tīri anıñ ber-āsumān

(11) Éyledi meşḥūn tīr-endāz ṣıytı ʿālemi

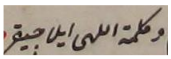
Olsa ger endāz-ı tīr olur aña aʿdā nişān

(12) Tīr-bānıñ endāzını gūş éylese tīre dalan

Lerze-dār vaḥşetinden ḳalmaya cisminde cān

(13) Rūḥ-i pāk Saʿd b. Vaḳḳāṣ ol ʿālī-cenāb

Dest-gīr-i rüsteḫīz olsun iẕācāʾe'z-zamān

(14) Pes imdi éy iḫvān-ı müʾminīn! Sizlere vaṣiyyetim budur ki emr maʿrūf ve nehy ʿani'l-münkeri[28] (15) elden ḳomayıp anıñ maḳāmında rusūmu terk édip müdāhene étmeyesiz. (16) Zīrā müdāhene semm-i ḳātildir. Diyāneti elden ḳomayasız. Yaʿnī her kim ḥaḳḳı terk édip irtikāb u (17) müdāhene ḳıla diyāneti elden géder nitekim **... أَلْهَاكُمُ التَّكَاثُرُ حَتَّى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ...** naẓm-ı şerīfinde olduġu (18) gibi. Ve ammā bir şey ki ehemm ola ṭop ve tüfenk ve sāʾir ālāt-ı ḥarb ve tedbīr-i menzil ve siyāset-i (19) medeniyye gibi lüzūmāt emr-i Ḥaḳḳ'dır, mā-ʿadāsı şuġl-ı dünyā ve tefāḫḫurdur. Anıñçün bu dünyāda ʿāḳil (20) olanlar emr-i Ḥaḳḳ'dan ser-i mū inḥirāf étmeyip diyānetde metānet éderler. Meṣelā ġazā niyyetine (21) oḳ ve yay taʿlīm, düşmāna hücūm ve kelimetu'llāhī īlā çıḳar?. Ve yine envār-ı ẓıll-ı Ḫudā devām-ı muʿizz-i

[28] Emr maʿrūf ve nehy ʿani'l-münker démek yaʿnī muʿarref olan béş vaḳit namāz, ḥacc, zekāt, ṣavm gibi īmān baʿdında meṣelā şeraʾiṭ-i İslām ki eger kişi birini inkār éylese kāfir olur. Ve ammā nehy-i ʿani'l-münker démek şurb-ı ḫamr ve zinā ve ḳatl ve ekl māl-i ḥarām gibi meṣelā on sékiz ʿaded menhi ʿanhlar ki cümleden biri **وَلاَ تَقْرَبُواْ الزِّنَى إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاء سَبِيلاً** buyurdu. Altı ʿaded üç ʿaded fitne fücūra ve faḳr ü ẕillete ve ʿömr-i ḳaṣīre sebeb olur dāima ? ukubet ? idḫāl éder. Tefsīr-i Ebu'l-Leys'de beyān éder. Lākin faḳīr tecrībe éyledi ki her kim āḫarın günāhı içün ẕemm éde kendi emre vāḳiʿ olur. Hemān iḫvān-ı mübīnden niyāzım ki **رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنتَ** duʿāsı ile tażarruʿ ḳılalar. Duʿādan unutmayıp rūḥumuza Fātiḥa édeler.

12a[29]

(1) salṭanat ʿaskeriyle ḳahr-ı aʿdā eciliçün atıp ṭutması terġībāt-ı ilāhī ve nuṣret-i ʿāmme (2) ḳabīlinden olmuşdur. Naḳildir ki zümre-i kemān-keşāndan bir kimseye suʾāl étmişler ki faḳīrlik mi (3) istersiñ ġanīlik mi. Cevāb étmiş ki sīne-yi düşmāna keskin āhenīn oḳ atmaḳ (4) ġanīmetim oldu dédikde luṭfıyla hātifden biñ altun yevmiyye iḥsān olunmuşdur. (5) Fehm olundu ki işbu fenn-i celīlü'ş-şānı her kim ṣıdḳla ʿamel éde elbette ʿinda'llāh duʿāsı (6) ḳabūl olup żarūret-i dünyeviyye ve derecāt-ı uḫreviyye iʿṭā olunur. Ve daḫı İmām-ı Aʿẓam (7) ḥażretleri buyurur ki **لاَ تَسْئَلْ عَنِ الْمَرْءِ وَابْصِرْ قَرِينَهُ** yaʿnī bir kimseniñ insāniyeti nedir (8) déyü suʾāl éyleme anıñ ülfet ve iḫtilāṭ éyledigi ne kimselerdir naẓar eyle ol kimseniñ (9) ṣıfatı anıñ ʿaynıdır. Anıñçün démişler ki işbu fenniñ şarṭı ẕimmī ve kefere ile hem-tā olmayalar. (10) Zīrā eʾimme-i rumātıñ vaṣiyyetleri budur ki ʿālī-ḳıymet sırr-ı velāyet ve menzil-i muʿcizāt olan (11) emānet-i kübrā ve vedīʿa-i Ḥażret-i Pīr'i muḥāfaẓada ḳāṣīr olanları bir ay taʿlīm-i meydāna dāḫil (12) étmeyeler. Ve her ḥālde şurūṭ-ı fenn-i celīli riʿāyet édip muʿāmelāt-ı şerʿiyyeleri İslām'dan (13) aḫẕ ü ʿaṭā édeler. Zīrā bu fenn-i celīl içinde evliyāu'llāh ḥadden bīrūndur. Anlarıñ (14) esrār-ı mektūmlarını nā-cinslerden ḥıfẓ u ṣıyānet, ehemm-i umūrdandır. Zīrā vuṣlat (15) olunacaḳ menzilde ġavṣ-ı aʿẓam ḥażretleri ḥāżır olmaġla envār-ı himem-i hümā hem-tāları diyānetde (16) metānet üzre olanlar olmuşdur. Pes imdi evliyāu'llāh anlardan menfūr ve (17) ḥıfẓ u ḥirāset ile meʾmūrlardır. Zīrā bir Müslümān o maḳūleler ile iḫtilāṭ étmekde (18) **... كَأَنَّهُمْ أَعْجَازُ نَخْلٍ مُنْقَعِرٍ ...** naẓm-ı celīli mefhūmunuñ taḥtında vāḳiʿ olur. Müfessirīn-i ʿiẓām (19) buyururlar ki anlar ile ülfet ü iḫtilāṭ éden şol ḫurma dalına beñzer ki keskin (20) rūzgār

[29] Ḳāle ṣallā'llāhu ʿaleyhi ve sellem: **اَلْاَسْرَارُصُنُوهَا عَنِ الْاَغْيَارِ**

Ḳāle ʿAbdullāh b. el-Mübārek: **وَلَدُ الزِّنَى لَا يَكْتِمُ الْحَدِيثَ**

éserken ḫurma dalları ḳaṭʿ olup naḫl u ḫurma kendi ḳuru kütük gibi (21) müşmirāt-ı evrāḳdan ḫālī ḳaldığı gibi ḳalır. Bu ecilden Ḥaḳḳ Sübḥānehu[30] ve Teʿālā ḥażretleri

12b

(1) buyurur ki **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تَتَّخِذُواْ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاء بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاء بَعْضٍ** (2) Yaʿnī Yehūd ve Neṣārā'dan bir kimseyi aḥbāb ve ṣāḥib ittiḫāẕ étmek ḥarāmdır. Zīrā (3) anlar ʿamellerinden biribirlerini teṣāḥub édip eḥibbā ittiḫāẕ éderler. Ve hem küfr ile īmān (4) beyninde muʿānede ve teżād ḫalḳ olundu. Ehl-i īmān var iken anları getirip umūr-ı ʿāmme-i (5) İslāmiyyede istiḫdām ḫaṭardır, taḥarrüṣ lāzımdır. Zīrā tefsīr-i mufaṣṣalāt eger suʾāl (6) olunur ise reʿāyānıñ İslām'a ḫiẕmeti ne vechledir. Cevāb oldur ki ḫiẕmeti ḫāṣ (7) olup İslām'dan mütedeyyin żābit olur ise cāʾizdir. Lākin eʾimme-i rumāt ẕimmīlerden (8) menfūr olup mizāc-ı pür-envārlarına bi't-ṭabiʿ ülfet édemez. Bu āyet-i kerīmeniñ (9) sebeb-i nüzūlü bu idi kim ol vaḳit ki Uḥud ġazāsı vāḳiʿ olup Müslümānlardan (10) bir ḳavim kāfirlerden ḫavf éyledi ki kāfirler bizim üzerimize ġālib geleler* şol (11) kimseler ki kāfirler ile beynehümālarında muṣāḥebet var idi ki anlara iʿāne édeler. (12) Allāhu Teʿālā anları nehy édip buyurdu ki **... أَوْلِيَاء بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاء بَعْضٍ ...** Ehl-i tefsīr (13) beyān étmişler ki yaʿnī müʾmin müʾmini dost ittiḫāẕ éder kāfirleri muḥabbet édip (14) emīn bilmek ʿuḳūbet ve żararı muḳarrerdir. Bu ecilden fuḳahā-yı ʿiẓām ictihād édip (15) buyurdular ki kāfirlerden emniyyet ümīdiniñ żararı bir aç ḳurd ḳoyuna girip (16) bir mānīʿ ve mezāḥim olmaz ise maṭlūbundan ziyāde ḫasārāt édecegi der-kārdır. (17) İşte bu taḥḳīḳden vaṣiyyet budur ki kişi umūrunda li-vechi'llāhi Teʿālā tevekkül-i (18) tām ve diyānet édip Ḥażret-i Ḳurān-ı Kerīm'e tābiʿ

---

[30] Cenāb-ı Kibriyā her bir şeyʾden ola. Anı maġfiret éder illā ẓālimleri maġfiret étmez. Meger ki o ẓālim tāʾib [u] müstaġfir ola. Anıñ içün dimişler ki efḍal-i aṣl-ı cihād düşmānı keskin demrenli sihāmlar ile remy ü nüşşāb édeler. Zīrā ʿinda'llāh cümle ḥarblerden aḥabb olan nüşşābu'l- aʿdā buyurdu. Kemā ḳāle'n-Nebiyy ʿaleyhi's-selām ?? buyurdu. Yaʿnī oḳ yay taʿlīm édip ve ʿilm-i taḥṣīl étmek Muḥammed ṣ.a.s nuṣretdir. Düşmān beldeleri feṭḥ olunur buyurdu. Keẕā Kitāb-ı .

* Kelime sonunda re harfi yerine hüzel he yazılmıştır.

ola anıñ umūrunu ḳudretu'llāh (19) yardım édip dü cihānda ḳuvvet ve ḳudret ṣāḥibi ola. Ve bā-ḫuṣūṣ (20) işbu ʿadüvvu'llāha ġalebe édecek ṭarīḳleri kendiye sevḳ ve irāʾet olunur. Zīrā (21) Ḳurān-ı Kerīm'e muṭīʿ ve münḳād ola umūr-ı ʿāmmeniñ miftāḥ-ı nuṣreti destine iʿṭā olunur.

13a

(1) İmdi umūr-ı ʿāmme ḥaḳḳında **خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ** Yaʿnī (2) sizler kāfirlerden iʿrāż édiñ démek anları emīn ʿadd éylemeñ démek (3) oldu. Ve bu nāsıñ cürmünü ʿafv ṭut. Allāhu Teʿālā'nıñ ḳuvvet ve ḳudretine tevekkül (4) ol ve kendilerine enfaʿ ve aḥsen-i umūr ile emrinçe yüz biñ ʿasker-i İslām ile (5) cenk étmekden bu āyetiñ ḥükmüyle ʿamel étmek esheldir. Zīrā **فَلَعْنَةُ اللهِ عَلَى الْكَافِرِينَ** (6) naẓm-ı şerīfinde ehl-i tefsīr beyān éder ki gerek ẕimmī gerek ḥarbī keferesi ḥaḳḳlarında (7) nāzil oldu raḥmet-i Ḥaḳḳ'dan baʿīd olmaġla. Zīrā merḥametiñ levāzımı olan ṣadāḳat (8) mümteniʿ dir.

el-Bābü'ş-şāliş: der-beyān-ı ḳuvvet-i İslām ve der-ʿuhde-yi nuṣret-i tāmme fī ġazavāt-ı Resūl (ṣalā'llāhu ʿaleyhi ve sellem)

(9) Yaʿnī her bir efrād-ı kefere ṣaff-ı ḥarbde helākları āyet-i kerīme ile emr-i muḳarrerdir. Bu ṣūretde anlarıñ menhūse-i (10) infāẕı cāʾiz degildir. Anıñçün ʿilm-i remy ḥaḳḳında eṣerde vārid oldu ki oḳ atmaḳ (11) ve pehlivān olmaḳ bir nikāyet-i rūḥānīdir ki düşmāna ?? (12) Pes imdi mecmūʿ-i kāʾināt ḫademe-i dīn [ü] devlet-i Muḥammediyye eciliçün ḫalḳ olunmuşdur. (13) Her kim ḫidmet-i şerīflerinden rū-gerdān éder ise der-ʿaḳab helāk olması (14) muḳarrerdir. Ṭop ve tüfenk ve rumḥ ve süyūf ve oḳ ve yay ve sāʾir ālāt-i ḥarb (15) cümlesi düşmān içün īcād olundu. Her biri zamānına göre nikāyet ʿadd olunur. (16) Ve daḫı ġazā-yı Uḥud'da vāḳiʿ olacaḳ mevāddı ḳable'l-vuḳūʿ Sübḥānehu ve Teʿālā ḥażretleri (17) Resūl'üne ḫaber vérip **سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ** buyurdu. Baʿde yédi sene mürūr édip (18) hicret-i Ḥażret-i Resūl ṣallā'llāhu ʿaleyhi ve sellem vāḳiʿ olup Medīne-i Münevvere'de iken ġazā-yı (19)

Uḥud ẓuhūr ve küffārdan ḥīn-i ḥarbde ibtidā meydāna duḫūl éden ʿUtbe b. Rebīʿa ve birāderi Şeybe (20) ve oġlu Velīd olup ṭaleb-i mübāriz éyledikde ʿAvf ve Muʿāz ve ʿAbdullāh Revāḥa anlara muḳābil (21) olup meẕkūr ʿUtbe işbu ser-bāzlara kimler déyü suʾāl étdikde anlar daḫı enṣārdan olduḳlarını

13b

(1) işʿār éylediklerinde anlar tenezzül étmeyip "Yā Muḥammed! Meydānımıza şeref [ü] neseb ü ḥasebde bize hem-tā (2) irsāl éyle." déyü nidā éylediklerinde Ḥażret-i Faḫr-i ʿĀlem mütevvecih-i Müslimīn olup ḳum yā ʿUbeyde ḳum (3) yā Ḥamza ḳum yā ʿAlī déyip anlara muḳābil irsāl buyurdu. ʿUbeyde ʿUtbe'ye ve Ḥamza Şeybe'ye ve (4) ʿAliyyü'l- Murtażā Velīd'e muḳābil olduḳlarında her biri bir ḍarb ile ser-i Şeybe ve Velīd meydāna (5) ġalṭān olup ammā ʿUbeyde ve ʿUtbe beynlerinde néce ḥamleler vāḳiʿ olup āḫir ʿUtbe-yi rū-siyāh (6) fırṣat bulup ʿUbeyde'niñ zānūsunu mecrūḥ étmek ile derḥāl Ḥażret-i ʿAlī ve Ḥamza (7) érişip ʿUtbe'yi daḫı refīḳlerine īṣāl éyleyip ve ʿUbeyde'yi ḥużūr-ı nebevīye getirdiler. (8) Meẕkūr üç pelīdiñ cānı dūzeḫe gétdigini ḳavmi gördükde cümlesi bir uġurdan cünūd-ı (9) İslām'a hücūm édip anlar daḫı muḳābil olduḳlarında cüyūş-i Müslimīn ḥayli perīşān ve (10) perākende olup bu ḥāl manẓūr-ı sulṭān Ḥażret-i Resūl olmaġla iki ellerini duʿāya (11) ḳaldırıp ol ḳadar zārī ve niyāz-ı Rabbu'l-ʿibād éyledi ki vaṣfı taʿbīrden ḫāricdir. (12) Ol ḥīnde kendilerine bir miḳdār nevm gelip ʿale'l-fevr tebessüm éderek bīdār (13) oldular. Ebūbekir ḥażretlerine buyurdular ki müjde olsun taḳviyet-i Müslimīn içün (14) ṭaraf-ı Rabbu'l-ʿizzetden Cebrāʾīl ʿaleyhi's-selām bī-ḥisāb melāʾike ile nuṣrete gelip ṣaf ṭutdular. (15) Ol vaḳit ki melāʾike **سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ** naẓm-ı şerīfini aġāz éderek (16) ol ḳadar nuṣret ve fütūḥāt oldu ki ḳıyāmete ḳadar muvaḥḥidīniñ nuṣretleri der-ʿuhde-i selef (17) olmuşdur. İşte bu āyet delīl-i nuṣretdir ki kefere-i menḥūse ṣūret-i ẓāhirde her ne ḳadar (18) ġalebede ise yine münhezim ve perākende olması muḳarrerdir. Zīrā seccāde-nişīn-i devlet-i (19) Muḥammediyye gün-be-gün taḳviyet üzre olup nuṣret-fezā olmaları der-kārdır.

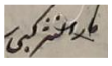
Tezyīn: (20) ʿilm-i rumāt yaʿnī fenn-i kemān-keşān bir ālāt-i şerīfdir ki seyf-i şārim, ṭop ve tüfenk bu fenn-i şerīfden (21) aḫẕ olundu. Her ne ḳadar ālāt-ı ḥarb var ise işbu fenn cümlesinden aʿlā ve evlā ve aḥsendir.

14a

(1) Zīrā meẕkūr ālāt-ı ḥarb cümlesi reʿāyā-ı kefere istiʿmālinde ʿādet-i nā-ṭayyiblerindendir. (2) Ve lākin işbu fenn-i şerīf anlardan mektūm ve memnūʿdur. Eger yedlerinde bu ālāt-ı fennden (3) bir ālāt bulunur ise tekdīr olunup menʿ étmekde ecr-i cezīl olduġu müsellemdir.

(4) Tenbīh: Eʾimme-i rumāt sırlarından bir sırr daḫı vardır ki sīne-i kīnesinde eṣer-i īmān olmayan (5) kefere-i fecereniñ sīnesine keskin āhenīn oḳlar olup nüşşāb ve nikāyet (6) éder déyü buyurdular. Bu ecilden zümre-i kemān-keşān her ne ḳadar ḳalīl ise daḫı melik-i ẓıll-ı Ḫudā (7) biʾl-fiʿl içlerinde olmaġla Müslimīn-i cihān gürūh-ı rāmiyāndan olmuş gibi olurlar.

Faṣl-ı (8) der-miyān ḳuvvetu'r-rumāt ve ḥayātu'r-rūḥānī ve mā yetaʿallik bihimā.

Pes imdi işbu sehmiñ (9) ve ḳavsiñ kendilerine maḫṣūṣ rūḥları vardır ki İmām Şāfiʿī ḥażretleriniñ Geşt [ü] (10) Güzār? nām kitābında mesṭūrdur. Her cemād meyyitdir illā oḳ yay degil. Zīrā anlarda ḥayāt ṣıfat-ı (11) nikāyetdir. Ḳıbel-i düşmāna bir oḳ remy olunsa bisyār [ü] bī-ḥisāb ḳalb-ı ʿadūya bir ḫavf ve (12) ıżṭırāb gelir ki teʾemmülden ḫāricdir. İşte sırr-ı kemān-keşānı fürū-māyeden maḥrem olmadıġı (13) sehmiñ ve ḳavsiñ cānı olup ehlinden uṣūlü vech üzre aḫẕ olunmadıġından (14) eyvānından endāz olunan sehm sīne-i aʿdāya küre-i nāriyyeden necmü'ṣ-ṣāḳıb (15) müvekkili olan rūḥ-ı ḳudsīniñ aḫẕ étmesiyle ṭarfetu'l-ʿaynda ḥayāt bulup (16) gibi ser-menzile érip düşmānı nüşşāb éderek tevāṣülen biñ kāfir (17) ḳadar devr-i aḳabinde ʿaduvvu münhezim ve ordu-yı menhūsesini perākende étmesini (18) muḳarrerdir. **وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ**

Pes imdi Allāhu Teʿālā'nıñ düşmānına helāk içün (19) her pehlivān kendi vücūdunu fedā éder. Buña mükāfāt olaraḳ sehminde rūḥāniyyet (20) ḫalḳ olunur. Eger suʾāl olunur ise cemādātıñ rūḥu ne vechledir. Cevāb (21) oldu ki tecellī-i bāṭın olmuşdur. **وَإِن مِّن شَيْءٍ إِلاَّ يُسَبِّحُ بِحَمْدَهِ وَلَكِن لاَّ تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ**

14b

(1) Yaʿnī degil bir nesne tā ẕerreye degin ki bir şeyʾi yoḳ mevcūd ola illā Ḥaḳḳ Teʿālā (2) ḥażretlerine tesbīḥ éder. Bu ṣūretde yine Ḥaḳḳ Teʿālā'nıñ emriyle rāmīniñ sehmi (3) daḫı tesbīḥ éder. Lākin anı Ḥaḳḳ Teʿālā'dan māʿadā bir kimse fehm étmez. Zīrā düşmān (4) sīnesine nüşşāb ve nikāyet éden sehmde rūḥ budur ki ecsām ḳabūl-i aʿrāżda (5) mütesāviyetü'l-aḳdām iken rāmī andan aşgar ve andan ekber veyā müsāvī bir cemād-ı (6) āḫar ile remy éylese ol mīzān ḥalāveti bulmaz ve ser-menzile érmez. Fehm olundu ki (7) anda ḳuvvet-i cān mevcūd imiş. Ḳuvvet-i cān bu ola ki sehm-i merḳūm üstāẕı yedinde (8) muṣannaʿ ve Ḥażret-i Pīr duʿāsıyla cān ḥāṣıl olup ser-menzile resīdedir. Zeyn: Caʿfer Hendevānī'den (9) menḳūldur ki zühd ü taḳvā ile arāste ve fünūn-ı kemāl ve kemānla pīrāste bir pehlivān var idi. (10) Elli ḳonaġ maḥallerde sehmi ṣabā-vār seyran ve nikāyet-i ʿudvān édip cemʿiyyet-i düşmānı (11) perīşān éder idi. Bir gün eḥibbāsı cemʿ olup suʾāl étmişler ki seniñ sehmiñde (12) cāy-gīr olan ḳuvvet ve rūḥāniyyet ne esrārdır ki elli filān maḥallerde nikāyet-i aʿdā ve (13) inhizām-ı cemʿiyyet-i kübrā éder. Cevāb étmiş ki estaʿiẕü bi'llāh ... **وَلاَ رَطْبٍ وَلاَ يَابِسٍ إِلاَّ فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ** ... Yaʿnī yaş ve ḳuru yoḳdur illā (14) kitāb-ı mübīnde münderic ve mündemicdir. İmdi (15) Ḥażret-i Ḳurān cāmiʿ-i esrār-ı ḥaḳāyıḳ ve mecmaʿ-ı fünūn-ı deḳāyıḳ olmaġla ʿalā-ḳaderi'ṭ-ṭāḳat tebeʿıyyetim (16) miḳdārı vāṣıl-ı esrār olmam ile elli ḳonaġ yérlerde sehmim perende olup nikāyet-i ʿadū (17) inhizām-i siyeh-rū étse ʿaceb degildir. Zīrā Ḥażret-i Ḳurān-ı Kerīm'e her kim ki tebeʿıyyet éde tebeʿıyyeti (18) miḳdārı behre-mend olup her ne maṭlūb éder ise bilā-tevaḳḳuf ḥusūl-peẕīr olacaġı (19) bī-iştibāhdır. Ḳāle el-Mollâ el-Cāmī :

ʿAceb nebdev ki ez Ḳur'ān naṣībet nīst cuz ḥarfī

(20) *Ki ez Ḫurşīd cüz germī nebīned çeşm-i nā-bīnā*

Ḳıyās-ı mesʾele-i rumāt

İmdi ālāt-ı (21) ḥarb her ne ḳadar mevcūd ise cümlesi taʿlīm olunup üstāddan uṣūlü vech üzre aḫẕ

15a

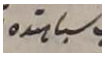
(1) olunmaya istiʿmāli ṣaḥīḥ olmayıp her biri teʾsīr ve nikāyetden ḫālī ḳalır. Meṯelā ṭop ve tüfenk (2) nārları nār-ı ḳudret menzilesinde olmuşdur. Nār-ı ḳudret ise ḳanḳı maḥalli taʿalluḳ éde (3) ol maḥall perīşān olup ileʾl-ebed ʿimāret ve nemādan ḫālī ḳalır. Ve lākin ḳuvvet-i (4) Rabbuʾl Ḳadīr bunuñ üzerine cārīdir ki her bir şey şurūṭ üzre mebnī olup vāżıʿ (5) şarṭla ʿamel olunur ise rāmīniñ ʿameli nār-ı ḳudrete ḳalb olup bir ānda on (6) biñ aʿdāyı helāk éder. İmām Ġazzālīʾden suʾāl étmişler ki "Bir ānda on biñ (7) aʿdā néce helāk olur?". Cevāb-ı ṣavāb buyurmuşlar ki *nestaʿīẕü biʾllāh:* ... **وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ** ... (8) Yaʿnī ʿaynı açıp sedd étmekden daḫı esraʿ-ı zamānda Ḳādirʾiñ ḳudreti (9) taʿalluḳ étmek ile néce yüz biñ ʿadüvvü hestī ʿālemden nīstī ʿademe ilḳā étmesi (10) emr-i eshelden olduġu muʿayyendir. Zamān lafẓı taʿbīr içündür. Ve illā ḳudret-i tāmmeniñ (11) īcādında zamān daḫı yoḳdur. Keẕā Necmeddīn

el-bābüʾr-rābiʿ: der-beyān-ı ḳabżatüʾl-ṭullāb (12) ve mā yeteʿallaḳ bihā

Pes imdi her bir ṣanʿatda evveliyāt muʿteberdir. Yaʿnī ṣānīʿ ṣunʿunda ṭālibīn (13) içün fevāʾid-i keşīre ve künūz-ı vefīre mestūr édip iẓhārını uṣūl ve şurūṭ üzerine (14) binā étmişdir ki derūn-ı ṭālibde izdiyād-ı teşevvuḳ ḥāṣıl olup kenzi bulmaḳda bir üstādı (15) cüst ü cūy édip ele getire dāmenini, teşebbüs édip uṣūl ve şurūṭu andan aḫẕ éde. Kenze (16) ẓafer bulup o daḫı bir üstād-ı ekrem ve ekmel ve aʿlem olur. İmdi işbu fennde uṣūl-ı ḳabża (17) on iki münşaʿibe olup evvelki aḫẕ, ṣānī ʿaḳd, ṣāliṯ inḥirāf, rābiʿ medd, ḫāmis cīd, (18) sādis ıṭlāḳ, sābiʿ tefrīc, ṣāmin deʿāyim, tāsiʿ teyaḳḳun, ʿāşir ṣıḥḥat, iḥdā-ʿaşer muḳavvem, iṯnā-ʿaşer (19) mirfāḳ. Yaʿnī ẕikr olunan on iki şurūṭ-ı ḳabża ki ıṣṭılāḥ-ı eʾimme-i rumātdır. Uṣūl-i (20) şerīʿate mebnī olmaġla on iki fürūz-ı

ṣalavāta nāẓır olup on ikiden biri nāḳıs ola hebā (21) olup maḳṣūddan berī olur. İmdi işbu ışṭılāḥāt-ı rumāt ki nā-ehlden muḫtefī olmaġla

15b

(1) irādet-i üstāda iḥāle olup tafṣ[ī]li teʾḫīr olunup icmāliyle ʿamel olunmuşdur. İmdi her bir (2) ṭālib ki ẓāhiri şerīʿatle bāṭını ḥaḳīḳatle münselī olup pīşe zühd ü taḳvā ola. Elbette behre-mend (3) olup ʿarṣa-yı rumātda bir pehlivān-ı ḳavī olur. Ve lākin baʿde ḥuṣūlu'l-fenn laḥmı ekl olmayan (4) ḥayvān ve mevāḳiʿde mażarratı olmayan ṭuyūra tīr-endāz étmek menhiyyātdan ʿadd olunmuşdur. (5) Zīrā bu fenn ancaḳ ʿadüvvu'llāh içün īcād olunup anlardan ġayrıya remyi nā-revā olup (6) ʿaybdan* ḫālī olmaz. Nitekim Resūl-i Ekrem ḥażretleri: عَلِّمُو اَبْنَاءَكُمْ اَرَّمْيَ بِالسِّهَامِ فَاِنَّهُ نِكَايَةُ الْاَعْدَاء (7) buyurmuşdur. İmdi nikāyet-i aʿdā inhizām-ı düşmen olup rāmīniñ sehminde nār-ı leẓādan (8) bir cemre cāy-gīr olmaġla istiʿmāli ancaḳ ẓālimāna ve ʿadüvvu'llāha münḥaṣır ḳılınmışdır. Zīrā nār-ı leẓā (9) kāfirlere merciʿ olmuşdur ki dünyādan daḫı merciʿine nār-ı leẓā ile ricʿat édeler. Ebī Rāfiʿ raḍiya'llāhu ʿanh (10) Kitāb-ı taḳrīr éder ki Allāhu Teʿālā yoluna bir sehm ıṭlāḳ étmek yaʿnī düşmāna (11) oḳ atmaḳ, gerek işābet-i ʿadū vāḳiʿ olsun ve gerek olmasın, anıñçün cennet-i (12) aʿlāda muʿallā bir beyt binā olunacaġı kütüb-i eḥādīṯde muṣarraḥdır.

Fāʾide: (13) ʿAlī el-Ḳārī Şemāʾil Şerḥ'inde buyurur ki ḳamu niʿmetleriñ aʿẓamı düşmāna münhezim olup (14) cāy-ı āsūdede istirāḥat üzre olup kişi ḥużūr-ı ḳalble ʿibādete (15) müştaġil olmaḳdır. Naḳildir ki İmām Şāfiʿī ḥażretleriniñ ʿindinde ulu'l-emr (16) şol ẕāt-ı ʿālī-ḳadrdır ki maḥall-i maʿrekede rüʾesā-yı ʿasākir olup nüfūẕu (17) ḥarbde ḥāżır olanlar üzerine cārī olandır. Ve İmām-ı Aʿẓam ʿindinde raḍiya'llāhu ʿanh (18) *ʿulemā-yı ʿāmilīn ve men tebiʿahum* dénildi. Anıñçün muʿizz-i salṭanat cümlesine muḳtedā-bih (19) olmuşdur. Ve naḳildir ki Ebū'l-Feth Sulṭān Muḥammed Ḫān ḥażretlerinden suʾāl (20) étmişler ki düşmāna ne vechle ġālib olursuñuz. Cevāb-ı

* Kelimede ye ve be harflerinin noktaları sehven yazılmamıştır.

ṣavāb buyururlar ki (21) cihāt-ı sittede benim içün ṣāḥib-i ʿavn vardır ki anlar aʿdāyı görüp baña ḫaber vérirler.

16a

(1) Bizler āgāh olup aña göre ḥareket édip düşmānımıza ġālib oluruz. (2) Ve daḫı fevḳimde ʿuḳūbet ve saḫṭu'llāh emṭār olur ise ḥālim neye müncer olur déyü (3) Ḥaḳḳ Teʿālā ḥażretlerinden ḫavf ve taḥt-ı mülk raʿiyyetimde vedīʿatu'llāh olan (4) ʿibād-ı Müslimīn ve ḥuḳūḳ-ı ʿālemīn üzerimde olup benden şākīler midir (5) ve şākirler midir déyü ḫavf ve aṣḥāb-ı yemīnden ḥüsn-i ẓannıma mebnī bi-meşiyyeti'llāhi (6) Teʿālā olduġumda ḥużūr-ı Rabbu'l-ʿālemīn'de ḫiṭāba vārid olup (7) aṣḥāb-ı yemīnden iken nā-şerʿī mevādde ber-muḳteżā-yı beşeriyyet ḥālim (8) ne olur déyü ḫavf ve eger aṣḥāb-ı şimālden olursam yüz yigirmi (9) dört biñ peyġamber-i zīşān ḥużūrlarında şerm-ende ve ḫacāletde ḳalırsam (10) déyü ḫavf édip bu altı ʿaded taḳvā-yı celīlim baña pīşe olmaġla aʿdāma (11) nuṣrete imdād ve cümle mütemmimātımı tetmīm ve ʿasākir-i cihāziyye ve cihādiyyemi (12) tanẓīm ve aʿdā-yı menhūseniñ māllarını ʿasākir-i İslām'a ġanīmet ve emlāk-ı (13) arżlarını bilād-ı İslāmiyye'ye ilḥāḳ baḳiyye-i süyūfum olan dār-ı ḥarbde (14) küffārı daḫı pencikli esīrim menzilinde rām ḳılmışlardır. Her ne vaḳit (15) murād édinsem emrime inḳıyāddan aʿdāʾullāhiñ infikākı mümteniʿ (16) olmuşdur. Beyt

Ger leşker-i ʿadū buved ez-Ḳāf tābe-Ḳāf

Bi'llāh hīç rūy ne-mī tābem (17) *ez-meṣāf*

Çün āftāb ẓulmet-i küfr ez-cihān berem

Gāhī ki ṣubḥ-ı tīġ birūn ārem (18) *ez-ġılāf*

İşbu dāʾimā terġībātla cünd-i İslāmiyye'yi talṭīf (19) éderlerdi. Ve naḳildir ki bir gün ḫutbe-i şerīflerinde **أَلاَ إِنَّ القُوَّةَ الرَّمْيُ** (20) ḥadīṣ-i şerīfini minberde tilāvet olunsun déyü

emr buyurdular. Ve ḥīn-i (21) tilāvetde minber-i şerīf iki defʿa taḥrīk édip ḥāżırān-ı cemāʿat-i kübrā

16b

(1) müşāhede édip ol gün cedīden altı yüz nefer kimse oḳ meydānına (2) taʿlīmḫāneye girdikleri menḳūldur.

Faṣl-ı der-beyān-ı feżā'il-i (3) tarīḳ-i remy ve düşmāna ġālib olmaḳ beyān olucudur.

Pes imdi (4) bu remy bir seyfü'l ilāhīdir ki her ne ṭarafa rāhī olsa żiyāsı şemsü'ḍ-ḍuḥā (5) gibi ẓulmet-i küfri izāle éder. Beyt:

Ḳad kāne sehmu'n-Nebiyy ṣāʿiḳaten

Sehmu'l-ummete ʿinde Resūlu'llāh meslūlun

Maʿnā-yı münīf (7) budur ki Resūlu'llāhıñ sehmi bir seyfü'l-ilāhīdir ki żiyāsı ṭarīḳ-i (8) ḥaḳḳa cümleyi vāṣıl ḳılıp ve bāṭıl sülūkları ḳaṭʿ édicidir. (9) Meṣelā Resūl-i Ekrem ḥażretleriniñ mesnūn olan sünnet-i şerīfleri (10) üzre bir oḳ ṣalıvérse düşmānınıñ ordu-yı menḥūṣesini münhezim (11) ḳılıp yine sihāmın kendiye bir ʿārıż ṭārī olmayıp (12) bi-ṭıbḳıhi cennet-i aʿlāya vāṣıl olup yevm-i ḳıyāmetde terāzūsuna (13) vażʿ olunur. **فَقَدْ جَاءكُمُ الْفَتْحُ** naẓm-ı şerīfinde suʾāl éylediler ki (14) "Bu ʿālī-ḳıymet sihām saña muʿcizāt oldu. Bizim bundan ḥiṣṣe-mend (15) olmamız ne vechle olur?" déyü. Ol vaḳit bu āyet-i kerīme nāzil (16) oldu: **سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنفُسِهِمْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ** (17) Yaʿnī bir kişi ẓāhir ʿameliyle ibtilā olup ve Resūlu'llāhıñ (18) sünen-i seniyyesin imtiṣāl édip delāʾil-i āfāḳī ve enfüsī (19) olan niʿamu'llāha ʿibret naẓarıyla naẓar éylese ḳudret-i tāmme olan (20) Ḥaḳḳ'ıñ ṣunʿunu her bir ẕerrātda ve kendi nefsinde müşāhede (21) édip ḥaḳḳ ile bāṭılı fāriḳ olur. Ḥattā bu sünen-i şerīf üzre

17a

(1) ʿāmil ve ṣunʿu’llāha āgāh ve nefsinde olan ḥikmet-i ilāhiyyeleri teʾemmül sebebiyle (2) vāṣıl-ı illa’llāh olup anıñ sehmi her ne cihetde remy olsa aʿdāu’llāha (3) nüşşāb olacaġı ulu’l-elbāba yaḳīndir.

el-bābu’l-ḫāmis: der-beyān-ı (4) şurūṭ-ı remy **min işṭilāḥ-ı eʾimme-i rāmī ve mā yetaʿlliḳ bihā**

Revāhu’l Buḫārī (5) **لَاسَبْقَ اِلاَّ فِی خُفٍّ وَ خَافِرٍاَوْ نَصْلٍ** Yaʿnī bir şeyʾ içün öñdül ḳomaḳ (6) cāʾiz olmaz. İllā kendiden naʿleyli ḥayvānāt veyā ḳılıç ve sāʾir (7) ālāt altun gümüş gibi bu miṣilli emvālden öñdül ḳomaḳ cāʾizdir. (8) Lākin öñdüle nişān édip oḳ atmaḳ cāʾiz olmaz. Meṣelā öñdül (9) içün ittifāḳ éden rumāt, yayları yumuşaḳlıḳda ve ḳatılıḳda (10) müsāvī ola. Zīrā yayıñ kemāl [ü] ṭarāvetinden sehmi ıṭlāḳ (11) olduḳda noḳṭa-yı mükerrem gibi çıḳıp nişānı urur. Keẕālik herkesiñ (12) yayı böyle olmaḳ lāzımdır tā ki ʿadālet ola. Anıñ ismine musābıḳ (13) dérler. Eger nişānı urup yanı üstüne düşerse surādıḳ (14) dérler. Ve yine delip üzerinde ṭururbut ḥevāsıḳ dérler. Ve yanına (15) düşerse ṭoḳunmazsa ḥevāṣır dérler. Ve delip ileriye düşerse (16) ḥavārım dérler. Ve eger yére ṭoḳunup ṣıçrayaraḳ nişānı ururse (17) ḥarābī dérler. Şu meẕkūrātda sābıḳ kim ise öñdülü ol (18) alır. Ve ammā bu meẕkūrātı tafṣīl étmeyip kim béş oḳda (19) nişānı ururse öñdül anıñ olsun déseler İmām-ı Aʿẓam’ıñ (20) ʿindinde aḳsām-ı meẕkūrede ibtidāsı ferʿ-i müzeyyen iʿtibār olunur, (21) öñdülü alır. Her ḳanḳı aḳsāmından olursa olsun maṭlūb

17b

(1) nişānıñ urulmasıdır. Ve ammā İmām Ḥanbelī ʿindinde ẕikr olunan ḳavliñ (2) içinden filān ḳısım üzerine her kim ururse anıñ olsun démek (3) lāzımdır. Ve ammā İmām Şāfiʿī ʿindinde musābıḳdan mā-ʿdāsında öñdül (4) alınmaz. İşbu sünen-i şerīfe ileʿamelde béşʿaded şarṭ vardır. (5) Evvelā iki arasında bir muḥallil lāzımdır. Muḥallil oldur ki ġayrıları géçdigi (6) zamānda anlardan öñdül alıp eger kendiye āḫarları géçerse öñdül (7) vérmeye. Meṣelā Zeyd ʿAmr’a dése ki eger sen beni géçerseñ on

ʿaded (8) altun véreyim. Eger ben seni géçersem sen baña véresin dérler ise (9) bu ḳumār olur, ḥarāmdır. Bu ecilden muḥallil bizim üzerimize vācib (10) oldu. Ṣāniyen ḳaç oḳ atılacaġı ve ibtidā ḳanḳısı atacaḳ ve ḳaç (11) kerrede urulacaḳ şarṭını beyān étmek lāzımdır. Ṣāliṣen nişān (12) urmaḳlıḳda şerāʾiṭiñ ıṣṭılāḥātı müsābaḳa, musāʾıḳa, munāṣala, (13) muvāṣala vücūh-ı meẕkūr üzre ḳanḳı ḳavl ile şarṭ olundu ise (14) aña göre cümlesi rāżī olalar. Zīrā oḳ yay nesaḳ-ı vāḥide (15) üzerine olsun içün tāc-ı velāyet-i mükerrem olan meydān-ı (16) mübārekeniñ şeyḫi ṭarafından bir zāʿim veyā bir başbuġu naṣb (17) oluna. Yoldaşlar biribirine muʿāvenet ve ʿaḳd-ı müsābaḳa ve münāżala (18) vekāletinde ẓulm étmeyeler. Bu şurūṭ-ı merḳūmeniñ bölük (19) kemān-keş öñdüle müsteḥaḳḳ oldularsa ʿadālet ve musāvāt (20) üzre beynlerinde öñdül taḳsīm olunur. Rābiʿen şarṭ bu ki (21) oḳ rūzgāra teṣādüf éderse gerek ursun gerek urmasın

18a

(1) ʿamel olmaya. Lākin küşād baʿdında rūzgār ṭoḳunup bu ṣūretd[e] yine ursa (2) iʿtibār olunmaz. Eger uramazsa maʿẕūrdur, tekrār remy éder. Ḫāmisen (3) şarṭ bu ki naṣb olunan zaʿīm ve refīḳi ṣaflarını ber-ā-ber étmeleri lāzımdır. (4) Orṭada ṭuran ile başda ṭuran ḥizāda müsāvī ola. Başbuġa (5) iṭāʿat édeler. Bir ayaḳ ileri ve géri ṭurmaḳ żarar vérmez. Ve eger (6) öñdül bir cānibden çıḳarsa veyā ecnebīden çıḳarsa muḥallil-i merḳūm (7) lāzım gelmez. Bu ẕikr olunan şurūṭuñ cümlesi mümkün ve vuḳūʿ iʿtibār (8) olunur. Faṣl-ı der-beyān-ı tīr ü kemān ʿinde Fuḳahāʾi'l-iʿẓam. Pes imdi (9) Enes b. Mālik raḍiya'llāhu ʿanh: Revāhu'l Ṭeberānī (10) ... **مِنْ اِتَّخَذَ قَوْسًا عَرَبِيًّا نَفْيَ اللهُ عَنْهُ اَلْفَقْرَ اَرْبَعِينَ سَنَةً** ... Yaʿnī bir kimse ʿArabī yay alıp ġazā (11) niyyetine taʿlīm éder olsa ḳırḳ yıl faḳīrlik kendiden géder. Bu ecilden (12) İmām-ı Aʿẓam'ıñ ḳatında rivāyet olunur ki ʿAleyhi's-selāmıñ béş (13) ʿaded yayı var idi. Ketūm, Revḥā, Ṣuġrā, Beyżā, Zevrā ismiyle (14) mevsūm béş ʿaded idi. Kāfūr nāmıyla bir ʿaded tīr-keşleri var (15) idi. Bi'ẕ-ẕāt kemān ḳavs-ı nişān-ı şerīflerine bī-şumār merġūb küşād ve (16) kemān ʿanber tozları şikeste olunca nāvek-endāz olduḳda rū-yi (17) zemīni rāyiḥa-yı ʿanber ile ṭoldururdu. Lākin Bedāyiʿ-i Esrār'da getirir ki (18) Ketūm nām ḳavsiñ vücūdu tevātür-

i ʿāmmedir. Sāʾir ḳavsler Feżāʾil-i (19) Cihāt'da beyān éder, meşhūrdur. Fuḳahādan Hidāye Şerḥi'nde ẕikr (20) éder ḳavs-ı ʿArabīniñ envāʿı çoḳdur. Ḥicāzī ve Beyżā ve (21) bu miṡilli envāʿātı çoḳdur. Ḳavs, ʿArabī maháreti olmaġla ʿArab beyninde

18b

(1) Ḥażret-i İsmāʿīl ʿaleyhi's-selām oḳ yay ile müteʿārif ve evlādları daḫı (2) müteʿārif olmaġla ʿArabī ıṭlāḳ olundu. Ve ammā Ḥicāzī daḫı ikidir. Bir nevʿi (3) aġaç budaġından olup ve bir nevʿi daḫı yine aġaçdan olur. (4) Ammā arḳasına siñirleyip içine keçiboynuzu ḳorlar. Bu ṣūretde (5) maʿcūnla ʿAcemler yapar imiş, Mufaṣṣalāt'da meẕkūrdur. Rivāyet olunur ki (6) bir gün bir aʿrabī Resūl ḥażretleriniñ ḥużūruna girip "Şehr-i (7) Ġażbān'da ʿasker-i İslām żaʿīf düşdü. Oḳları ve yayları (8) şikest oldu. İmdādıñıza muḥtācdır." dédi. Resūl ʿaleyhi's-selām işbu (9) ḥadīṯ-i şerīfi buyurdu: **وُزِعَ الْغَضْبَانُ فِى مِيزَانِ الْكَفَةِ** el-ḥadīṯ (10) maʿnā-yı münīfi budur ki Ġażbān üzerinde ḥarbde olan ġuzāt-ı Müslimīniñ (11) her biriniñ kefesine bu şehr vażʿ olunur buyurdu. İşte terġībāt-ı (12) ḥadīṯ-i şerīf rumāt-ı Müslimīn ḥaḳḳında lā-yuʿad ve lā-yuḥṣādır. (13) Ve yine ḥabībi Muḥammed ṣallā'llāhu ʿaleyhi ve sellemi tesellī içün şu āyet-i kerīme (14) nāzil oldu: **لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي** buyurdu. Yaʿnī "Ḥabībim ben ve sen (15) ʿilm-i ezelde Müʾminlere nāṣır ve Müʾminler daḫı manṣūr ve muẓafferdir. (16) Ḥālā Ġażbān'da ḥarbde olan Müʾminīn manṣūr [ve] muẓafferlerdir. (17) Faṣl-ı der-beyān-ı mesāʾil-i fıḳhiyye fī ḥaḳḳı'r-rumāt. İmām Ḥanbelī ʿindinde (18) ṣanʿat-ı rumātda tā ki taʿlīmi tekmīl olup üstād-ı mükerrem olunca (19) yarışmaḳ lāzımdır. İmām-ı Aʿẓam ḳatında uzaḳ yérlere oḳunu (20) érdirmege taʿlīm étmek şarṭdır. Zīrā aʿdā ḫandak içinde (21) iken putalar üzerinden aʿdāyı nüşşāb étmek taʿlīmini meşrūʿ

19a

(1) ḳıldı. Keẕālik imāmeyn ḳatlarında şarṭ budur ki oḳ atıcılarıñ üzerine (2) düşmān aḥvāline naẓar étmek lāzımdır. Meṡelā ḳanḳı ḥarb ile iʿtidā édecek (3) ise oḳuñ ve

yayıñ siperinde ālāt-ı merḳūmeyi ḥāżır ḳılalar. Taʿlīm-i (4) süyūf, top ve tüfenk ve şapan ve gürz ve mızrāḳ vācibu'l-lāzım (5) olan müheyyā olmaḳdır. Eger suʾāl olunur ise düşmān (6) ʿan-ġafletin ḳanḳı ālāt-ı ḥarble gelecek maʿlūm degil iken kemān-keş (7) ālātı ile ne vechle meydāna çıḳılır déyü. Cevāb oldur ki ālāt-ı (8) sihām enbiyā yedine telebbüs étmek ile anda ḳuvvet u ḳudretu'llāh mestūr (9) ve bāṭınen küffārıñ derūn menhūslarına ruʿb ilḳā olunur. Ḳuvvetleri (10) perīşān olup inhizāmlarına müʾeddī olur. Lākin imāmeyn ḳatında (11) zamānen baʿde zamānin müteʿārif olan esliḥa ile meydāna çıḳalar. (12) Zīrā ihtimām-ı ṣaff ḥarbde lāzımdır her ne ḳadar oḳ yay efḍal-ı (13) ḥarb oludıysa da. Anıñçün İmām Ġazzālī raḥmetu'llāhi ʿaleyh (??(14)??). Yaʿnī sen kendi ʿaskerini ḥıfẓ éyle ālāt-ı ḥarbden her mümkün (15) olanı tecemmuʿ étmek ile démekdir. Meṣelā kemān-keşleriñ ẓāhirinde ʿaṣrınıñ (16) müteʿārif olan ālātını iddiḫār bu ṣūretde rumāt-ı Müslimīn ne vechle (17) hücūm éderler ise ḳuvvet-i iddiḫārlarıyla düşmān üzerine ġālib (18) olurlar buyurdu. Keẕā Islāḥu'l-Cihād.

Tezyīn: kemān-keşlerde ḫiṣāl-ı (19) ḥamīde teraḳḳī éyledikçe ḥüsn-i ẓannları ġālib olup manṣūr [ve] muẓaffer (20) olmaları iʿtiḳādlarında ḫalḳ olununca ẓāhirde de ḫalḳ olunur. (21)

Fāʾide: Bu fenn-i celīliñ şarṭından aḫlāḳ-ı zemīmeyi terk étmekdir.

19b

(1) Pes ʿālī-ḳıymet-i tecelliyāt kendi ḫulḳunda müsteḥsen görülüp şükr-i (2) Yezdān étmiş olur. Aña ʿilm-i ḥużūr dérler. Rāmīniñ şecāʿatinde (3) ḳuvvet nümāyān olup emn u rāḥat bilād-ı İslāmiyyeye olur. (4) Faṣl-ı der-beyān-ı cemīʿ ālāt-ı ḥarb. Pes imdi rumāt ʿilminden aḫẕ olunan (5) fünūn-ı ālāt-ı ḥarb olmaġla fenn-i rumātda cümleniñ ḫavāṣı cemʿ olunmaġla (6) şāʿir şiʿrinde dér ki Beyt:

Ataḳatuluni ʿan seyfi'l-meżāciʿin

Meslūleten rızḳın ke-enyābi aġvālin

Yaʿnī ḳanḳı kişi ki beni ḍarb éde benim yanımda seyf-i (8) meżāciʿde muṣannaʿ olmuş ḳılıcımdan ḫavf étmez mi? Ke-enne (9) ġulyabānīleriñ dişleri gibi bu seyfi görenler mecennī olup (10) üsārā menzilinde ḳalır. Keẕālik eʾimme-i rumāt ẕikr éderler ki bu beyitde (11) vāḳiʿ olan sefyden murād faḫr-ı ʿālem efendimiziñ Kāfūr nāmıyla müsemmā (12) olan sehmiñ emṣāli bir sehm idi. Bu maḳāmda seyfle sihām-ı Kāfūr'a (13) teşbīh olunup taʿbīr olundu sehm-i merḳūmuñ ʿaẓametine tenbīh içün.

(14) **el-Bābü's-sādis: der-Beyān-ı merātib-i cihād-ı Müslimīn vemā yeteʿallıḳ bihimā.**

(15) Pes imdi āyīn ve erkān-ı meydān-ı tīr-endāzān çün Ebū'l-feṯḥ Sulṭān (16) Muḥammed Ġāzī bu zāyiçe-i ʿālī-iḳbāline düşen sehm-i saʿāde-i belde-i (17) İslāmbol "**لَتُفْتَحَنَّ الْقُسْطَنْطِينِيَّةُ**" ḥükm-i şerīfiniñ fütūḥāt (18) āṣārı Oḳmeydānı'ndan Ḳosṭanṭanṭiyye'ye hücūm içün nuṣret-i (19) iḳbālleri ḳıyāmete mütenāhī mevrūṣ *kābiren ʿan kābir* muḳarrerdir. (20) Lākin der-gāh-ı rumāt ki baʿde'l-feṯḥ Ayasofya'da vāḳiʿ kāfīr-i (21) bed-nāmiñ ol vaḳitdeki putları **... وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ**

20a

(1) **... وَيَعُوقَ وَنَسْرًا وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا** naẓm-ı şerīfinde vāḳiʿ on iki (2) ʿaded ẕikr olunan putlar ki Oḳmeydānı'nıñ eṭrāf-ı erbaʿasına (3) naṣb olunup ġuzāt-ı Müslimīn üç gün üç géce hedef (4) ve ṭaʿn éyledikleri Zemīn nām cerīdede ẕikr éder. Risāle-yi (5) nigāşte. Aḳbıyıḳ* ve Aḳşemseddīn ve ġayrıhum veliyyu'llāhdan (6) taḥṣīl-i remy [ü] sihām étmişler idi. Anıñçün bu fenn-i celīlde evliyāu'llāh (7) ve ʿābid ve zāhid pīr-perverde pehlivān-ı mükerrem olduḳları defter-i (8) ḫāḳānīde muḳayyeddir. Bā-ḫuṣūṣ Ḥażret-i Sulṭān Bāyezīd-i Velī ve (9) Sulṭān Selīm Ḫān *ʿaleyhimu'r-raḥmeti ve'l-ġufrān* ḥażerātı aṣḥāb-ı (10) remye muḥabbet ve aḳdem esliḥa olduġuna ḥürmet, biñcilere ḳırḳ aḳçe (11) ʿulūfe ve ṣāḥib-i menzil olanlara ḳaftān ve pehlivān-ı mükerrem olanlara (12) zeʿāmet ve tīmār ve bāġ ve bāġçe ṣāḥibi olduḳları defter-i ḫāḳānīde (13) meṣṭūrdur. Ve bu atıcı ṭāʾifesi içün ser-leşker ṣāḥiblerine (14) iḥāle ve meydān-ı

* İsim metinde Ḥaḳbıyıḳ şeklinde yazılmıştır.

meẕkūrda mufāżala ve muʿāvaża édip (15) āyīn ve erkān [u] şurūṭu üzerine ezelen ve ebeden muḥabbetu'llāh, meydān-ı (16) merḳūmdan munfekk olmaz déyü kerāmetleri müşāhede olunmuşdur. (17) Minhācu'r-rumāt ṣāḥibi beyān éder.

Tenbīh: Bu ṣanʿata ṭālib ola (18) ve üç béş sene mālen ve bedenen üstād yolunda tāb u meşaḳḳat çeker اَلْكَاسِبُ حَبِيبُ الله (19) iftāsıyla ḥüsn-i ẓann olunur ki pīr-i perverde olduḳda (20) dīn-i mübīn yolunda cān ve baş fedāları ẓāhir iken anlara (21) veliyyu'llāh démek muḥsināt-ı bedīʿiyyeden olmuşdur.

Tezyīn: Fenn-i

20b

(1) remy şānına ihtimām édenler nuṭuḳlarında infāẕ-ı ʿālī, meclīslerde menāfiʿ-i (2) keşīre gördüler. Şiʿr:

Ekeltu'l-temrete ve nafẓate e'n-nevāte

Yaʿnī (3) şāʿir şiʿrinde ben lafẓımı remy étdim démek. Nuṭḳumda infāẕım (4) var nitekim biñ dört yüz gez sehmim menzil küşād éylemesi (5) gibi bundan fehm oldu ki ser-menzile resīde olanlar eḳālim-i (6) sebʿada nüfūẕları infāẕ ve nuṭuḳlarında ḥayāt-ı ebedī (7) ve ḳuvvet-i metānet ḫalḳ olunup ʿācilen düşmān inhizāmına taʿalluḳ (8) éder. Yusūf Hemedānī Ḥayyu'l-Ḥayāt nām remy kitābında ẕikr (9) éder. Faṣl der-beyān sehm selāmet ile çıḳıp nişāna ṭoġru (10) varmaġı beyān éder. Pīr-i muḥteremiñ vaṣiyyetidir ki bir adam aḳrānın sebḳat (11) édeyim dése üç ʿamelden fāriġ olmaya. Meṣelā remy ḥīninde üstāẕından (12) gördügünü bir eḥada söylemeye. Gerek cinsine ve gerek nā-cinse. (13) Ṣāniyen taḳvā ʿamelinden ṣābit ḳadem ola. وَتَقْوَاالله وَيَعْلَمُ الله (14) Yaʿnī siz Allāh'dan ḳorḳuñ. Allāhu Teʿalā bilmediñiz fenn-i celīlde (15) esrār-ı ḫafiyyeyi yā ilhāmla ve yā keşifle ve yā irhāṣāt ile (16) taʿlīm éder démek olur. Ṣāliṣen Ḥażret-i Ḳurān'a tābiʿ olup (17) cemīʿ umūrunu Ḳurān'a taḥmīl kendi ḥükm-i tenhāda فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى (18) naẓm-ı şerīfiyle ʿāmil olmaḳdır. İşbu (19) üçʿaded

ṣanʿatı diyānetine mebnī yevmen-fe-yevmen tezāyüd (20) édip ʿamel étmiş olsa pīriñ vaṣiyyetini yérine (21) getirip rūḥāniyyet-i kerāmetlerini celb étmiş olur.

21a

(1) Beyt:

Sīne-i düşmāna giren necm-i şāḳıbdan nişān

Dükene düşmānıñ ʿömrü (2) ḳalmaya gériye bir dāne

miṣdāḳınca gürūh-ı kemān-keşān Ḥaḳḳ Sübḥānehu ve Teʿālā (3) ʿindinde maḥrem-i tevfīḳ déyü eʾimme-i rumātdan rivāyet olundu. Anlarıñ umūru (4) felek-i ḳavsiyyeden tedbīr olunup cemīʿ zamānında ḳudret-i tāmme taḥtında maḥfūẓlardır.

(5) **el-Bābu's-sābiʿ: der-Beyān-ı mütemmimāt-ı remy ve sihāmihā.**

Ḳavāʿid-i remy on iki (6) ʿaded mütemmim ẕikr olundu. Evvelā her gün ve yā haftada ve yā üç (7) günde ve yā iki günde meşḳ atmaḳdan ḫālī olmaya. Eger azmāyiş atmaġa ve ḫākīler* ile (8) meydānda bulunmazsa kepāze-keşlik ile idmānı boşlamamaḳ mütemmim-i (9) rumātdandır. Ve iki ḳat taʿlīm vücūduna īḳāʿ olunur. Evvel idmānına (10) ḳuvvet vérmek ṣānī üstāẕdan aḫẕ olunduġu ṣanʿata ḳuvvet (11) vérip istiḥmāmı daḫı az éyleye. Ṣāniyen yayı çekmek kendi istiʿdādına (12) göredir. Ṭāḳatinden ziyāde çekmek olmaz. Meṣelā yüz dirhem yayı çekmege (13) muḳtedir ise seksen dirhem çeker. Kendine āsān olur. Ḥadīṣ-i (14) şerīfde böyle rivāyet olundu. Zīrā vusʿundan dūn ile yay (15) çekmek tevāżuʿu īrāṣ éder. Anıñçün **خَيْرُ الْأُمُورِاَوْسَطِهَا** dénildi. (16) Ṣāliṣ her pehlivān üç béş ayda bir kerre tebdīl étmek mütemmimāt-ı (17) remydendir. Zīrā idmānını ziyāde éder ve uzaḳ menzillere atmaḳ kendiye (18) müyesser olur. Pes imdi ekṣer-i kemān-keş maʿlūm ki éskici ve irici dérler (19) iki ṣınıfdır. Siper başından atış

* Kelimenin ilk harhi hı yerine ha ile yazılmış çokluk eki ise sehven iki defa yazılmıştır.

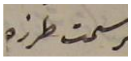
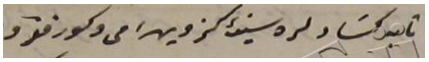
yérine varınca münāzaʿa éderler. (20) Éskici arḳacı olanlar atış yérinden aşaġı çekilenlere irici ıṭlāḳ (21) olunur. Böyle olmaġla éskiciler yüzüne yay aldıḳda iricileriñ

21b

(1) oḳları éskiciniñ atdıġı oḳdan bir miḳdār ziyāde étmek cāʾizdir. (2) Ve yayıñ çilesi nıṣf aġırı ve puta ve ḥarbe oḳlarından demren oḳunuñ (3) onda bir déyerek demreniñ üçde biri olmaḳdır. Ve birinci ikinci yayı (4) bunu öte? iʿtibārıyla menzil yayları ṭoḳuz ṭutamdan on buçuḳ (5) ṭutama ḳadar ola. Ve ḥarbī yayı on iki ṭutamdan on dört (6) ṭutama ḳadar bağlanmışdır. İşbu ṭavīl yaylar uzun boylu adamlara (7) lāyıḳdır. Menzilde on buçuḳ ṭutamdan on dört ṭutama (8) varıncadır. Tīmārlı yaydan vesāʾirleri ḥadd-ı ḳaddine göre el vérecek (9) ḳabża yaylarından atmaḳ cāʾizdir. Ve yay ḳıṣa olduḳça oḳuñ boyı (10) daḫı küçülmek lāzımdır. Rābiʿen oḳ selāmet, ṭoġru gétmekde atıcılar (11) evvelā yumruġunu berk ṭuta ve atdıġı oḳ ne derecelerde gédip (12) ḳonduġunu derk éder gibi diḳḳat éyleye. Ve vāfir béş dereceden (13) atıcılar ḫumbara gibi oḳu yoluyla ḳondurmaḳdır. Bu derece ḳondurmaḳda (14) yolları ölçülür. Oḳuñ gezi atıcınıñ dizḳapaġından yuḳarı (15) ise ve yā aşaġı ise iki ṣūretde de ʿamelden geldi. Ṣuya (16) atılmış gibi oldu. Dizḳapaġına ber-ā-ber olmaḳ üzre yumruġunu (17) uydurmaḳdır. Ser-kemān-keş yumruġunu berk ṭutup ḳavsini nişāna (18) alır iken kemālin bulduġu ānda küşād vére başını gériye muḥkem (19) ṭutup vücūdunu külliyen ṭaraf-ı tīre vérmekdir. Çeñe ṣol omuzuna* (20) muḥkem ola ve çeñeniñ altından dereceye ṭoldurmaḳ lāzımdır. Ṣaġ elini (21) baş parmaġınıñ üzerine ṣalavāt parmaġını bend ve ṣalavāt parmaġını

22a

* Kelimede zal harfinin noktası sehven yazılmamıştır.

(1) ṭırnaḳdan oḳ gezine üçüncü bükümünü vaṣl ve bu bendi étdikden ṣoñra (2) ḫınṣır, binṣır, vüsṭa parmaḳları yumulup ṣaġ ve ṣol depretmeyerek* (3) rāstī ḳulaġa ber-ā-ber getire. Yüzüne yaḳın kesdirmek ve yay çilesini (4) ḳola ve ḳulaġa ṭoḳundurmamaḳ memdūḥdur. Atılan oḳlar (5) nişāb ehline maʿlūmdur. (6) Ḫāmisen ʿaḳla uyup gezme Eflāṭūn ḥekīm olsa da bilmez menzili. Pes (7) menzil açıp bozmaġa heveskār olma. Vaḳtini żāyiʿ étme. Ve āb-destsiz (8) ṭurma. ʿİlm-i taḳvāda mahāreti kesb éyle. Besmeleyi lisānından terk (9) éyleme. Sādisen meydān-ı pīrān taʿdīl-i yol [ve] erkān budur ki géce (10) yaġmacısı kimseler ile ülfet étme ve bir kimseyi ẕemm éyleme ve ḥarāmdan (11) iḥtirāz éyle. Dāʾim ḳaṭʿ éyledigiñ* menzillerde daḫı ziyādesini (12) temennī éyle tā ki müntehāsını gelip ġavṯ-ı aʿẓama muḳārin olasın. (13) Sābiʿen pehlivān ana ṭaşını ṣaġ ve ṣol meydāna ḳarşı (14) ataraḳ ayaḳ yérinden gezini tecāvüz éderek oḳunu döşerse (15) iʿtibār olunmamaḳdır. Ṣāminen oḳ atanlar yaḳınında kimse ṭurmaya (16) havācılara iʿtibār olmamaḳdır.[31] Tāsiʿen tāc-ı mükerrem vekīl-i pīr Ḥażret-i (17) Şeyḫ'iñ ṣaġ yanında melik-i ẓıll-ı Ḫudā ecellü'l-müʾminīn muḳarrer ola. (18) Ve ṣol yanında pehlivān-ı mükerremler ṭura. İbtidāʿ besmele maʿa'l-Fātiḥa (19) ki tā evvelden bu āna ḳadar ve bundan ṣoñra ḳıyāmete ḳadar **وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ** (20) sırrınıñ ḥamdine maẓhar olup (21) tilāvet olunan Fātiḥa-i şerīf ecrine nāʾil oluna. Āyīn ve erkān

22b

gözetmek mütemmimātdandır. ʿĀşiren herkesiñ ḳadrine mürāʿāt olduḳda (2) el-ḥubbu fī'llāh silkinde merbūṭ Tañrınıñ dükenmez raḥmetine müsteḥaḳḳ olalar. (3)

* Kelimede te harfinin noktaları sehven yazılmamıştır.

* Teklik 2. şahıs iyelik eki sehven nun'la yazılmıştır.

[31] Oḳ atanlarıñ havācıları semtinde ṭurmayalar zīrā havācılar kendileri ṭaḥaẕẕur étmekde fenni bilirler.

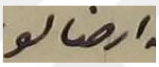
Tenbīh: Ṭaʿāmda üstāẕ-ı pīrān ve ṣāḥib-i fenn-i rumāt olanlara ḥaḳḳlarına (4) mürāʿāt étmek lāzımdır. İmām-ı Aʿẓam ve Caʿfer Hendevānī'den rivāyetdir ki (5) faḫr-i ʿālem bir gün taʿlīm-ḫāneye gelip aṣḥāb-ı fünūnu gördü. Ġazā (6) niyyetine anlar oḳ atarlardı. Kemāl-i terġibātından **وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاء** ilā-aḫirihi. (7) Naẓm-i şerīfiyle ʿamellerini ʿibādet (8) maḳāmına naṣb édip nuṣret-i tāmlarını mübeşşer buyurdu. Yaʿnī (9) kemān-keş zümresinde bir mertebe-yi iḫlāṣ var ki anlarıñ tevḥīdi (10) ʿayn-ı ʿibādetdir tā ki Ādem ʿaleyhi's-selāmdan bu āna ḳadar doġru (11) müstaḳīm dīn bu fenn-i celīle munḥaṣır olup iḫlāṣları kemāl-ı tām (12) ve müntehā-yı ʿuẓmāya yétişince tevḥīd sīnesinde olmayan müşrikleri (13) sīnesine keskin demrenli oḳları taʿlīm édip ʿaduvvu'llāhı (14) nüşşāb ve nikāyet içün nefslerini ḥaṣr éden muvaḥḥidīn kemān-keş (15) yolunda cān ve baş fedā olunmaḳ Ḥaḳḳ'dan ḳuluna yüsr olunmuşdur. (16) Yaʿnī ʿişmet sırr dağında maḥfūẓ aṣḥāb-ı yemīnden belki sābıḳūndan (17) olduḳları tebşīr olundu. İḥdā-ʿaşer süyūf ve mızrāḳ ve top (18) ve tüfenk zamānen baʿde zamānin aʿdāʾullāh anıñla muḳābele éde minvāl-ı (19) maḥarrer üzre biz de anıñla muḳābele étmek ʿinda'llāh maḳbūldür. Lākin (20) **... وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّن دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا** yaʿnī güzel (21) sözlü ṣāliḥler ʿamelinde Müʾminīn ol aʿdāʾullāhı īmāna geliñ déyü

23a

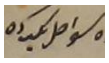
(1) kelimetu'llāhı iʿlā içün ġazā niyyetine taʿlīm étmeleri ṭop ve tüfenk ve sāʾir (2) ālāt-ı ḥarbıñ cümlesinden bedel olup rūḥānī bir seyf-i ṣārimdir (3) dédiler. Keẕā Meṣnevī. İṣnā-ʿaşer menzil bozup ṭaş dikmege (4) müstaʿidd olan pehlivān Fātiḥa ve İḫlāṣ-ı şerīf oḳuyup ṣāḥib-i (5) risālet Efendimiziñ rūḥlarına hibe éyleye. Ve andan [ṣoñra] Saʿd b. (6) Ebī Vaḳḳāṣ ve meydāndan géçen geşt [ü] güzār müfessirīn ve muḥaddiṣīn ve (7) mücteḥidīn ervāḥlarına hediyye éyleye. Ve ʿāmme-i ehl-i īmān ervāḥlarına (8) hibe éyleyeler. Baʿdehu cehren tekbīr alıp sehm-i mübāreki yérinden (9) iḫrāc édip yérine ṭaş sürüp pehlivān-ı mükerrem olduġu (10) iʿlā oluna. Keẕā fī'l Endülīsī.

Fāʾide: Defterli kemān-keşler oḳ (11) yarışında yükseklerinden dört nefer kimse bi-ġarāż ḳanḳısı sābıḳ (12) ḳanḳīsı mesbuḳ şehādetleriyle yol erkān icrā oluna. Tenbīh: (13) Sünen-i enbiyāu'llāh budur ki evvel-be-evvel bu fenn-i celīli güzelce taḥṣīl (14) édip ẕikr olunan on iki ʿaded mütemmimāt şurūṭ-ı muḳarrer (15) olmuşdur. Bunuñ ḫilāfına ʿayb dérler. Uṣūl ve fürūʿ sāʾir (16) ṣanʿat daḫı yol erkānını bu fennden almışdır. Temmetü'l maḳām.

(17) **el-Bābu'ṣ-ṣāmin: der-Beyān-ı aḥvāl-ı menāzil ve meydān-ı tīr-endazān ve mā yeteʿallik bihimā.**

Yaʿnī memālik-i (18) İslāmiyyede Mekke, Medine ve Ḥicāz ve Cidde ve İskenderiyye ve Lazḳiye ve Şam, (19) Marʿaş, Amasya, Ṭoḳat, Erzurum, Germiyan, Şehr-i Atīḳ, Anḳara, Kütahya, (20) Aḳḥiṣar, Yeñice, , Aydın, Gelanbeli?, Maġnisa ẕikr olunan (21) memāliklerde vāḳiʿ pehlivānlarıñ Vaḥīd Paşa *evsaʿu'llāhi ʿaddelehu mā-yeşāʾ*

23b

(1) müşārün-ileyhiñ Minhācu'r-rumāt'da ve sāʾir risālelerde ẕikr éder ki ṣāḥib-i menzil mürūr-ı zamānla kimler olduġu (2) maʿlūm olmamaġla faḳaṭ menzilleri taʿdād olundu. Yaʿnī Ḳonya, Berġama, Balıkesir, İpsala, Üsküb'de olan ikişer (3) menzil; Şehba'da, Seyvaz'da?, Sevāḥīl-i , Aydın, Ayazmend, Maġnisa, Ṣofya, üçer menzil; Belġrad'da (4) dört menzil; Seyvaz'da dört menzil; Üsküdar'da ve Eyüb'de béşer menzil; Mışır Ḳahire'de, Baġdad'da (5) yédişer menzil; İskender'de altı menzil; Bursa'da altı menzil; ve Edirne'de on üç menzil; ve Belġrad'da (6) iki menzil cemʿen seksen dört menzil éder. Celse-i veliyyu'llāh daḫı seksen dört celsedir. İşbu aṣḥāb-ı (7) menāzil birḳaç yüz olmaġla zamānlarını iḥyā buyurmuşlar. Keẕālik evliyāu'llāh daḫı zamānlarını iḥyā (8) ve ʿimāret buyurup ḳıyāmete ḳadar ʿimāretleri ve kendileri zümrelerinden bāḳīlerdir. Ḳadr-ı āṣārları fenn-i (9) rumātıñ her bir vilāyetde noḳṭa-i mükerrem gibi müşāhede olunduġundan néce yüz biñ Fātiḥa ervāḥlarına (10) oḳunur

ve āṯārları geşt ü güzārıñ sāye-bān-ı müşmirātında burhān ve kerāmetleri aḳdem ve el-ān (11) ve istiḳbālen muṣarraḥdır. Esāmīleri nā-maʿlūm eṯerleri mestūr olmaġla yine küffāra rūḥānī (12) seyf-i ṣārim olup der-ʿuhde-yi inhizām-ı ʿadüvvu'llāh olmuşlardır. Temmetü'l-maḳām.

(13) Fāʾide: **der-Beyān-ı terġibāt-ı fenn-i celīl ve rūḥāniyyet-i seyf-i ṣārim nevʿ-i benī ādem.**

Pes imdi āṯār-ı ḳudret (14) muʿcizāt-ı enbiyāda rüʾyet olunup muʿcizāt daḫı enbiyāda kerāmet olaraḳ rüʾyet olunup (15) kerāmet-i velī daḫı irhāṣāt olaraḳ kemān-keşān yed-i beyżālarında rüʾyet olunmaḳ mesnūndur. (16) Beyt:

(17) Ḳo ṭursun ḫançer-i yāḳut-sīne māh ṭoġunca

Bilinir ṭaş diken menzil-geh ṣāḥib-i gül ġonca

Ṭolaşa ʿunuk-ı aʿdānıñ sīnesine gire ḫançer

Ṣola ʿömrü o düşmānıñ hezārān (18) ḥazalānca?

Ḳopara bağını çevresi deryā-yı ʿUmmān

Biñine bir sihām ile ṣanki o seyf-i ṣārimce

(19) Ḳalmaya aʿdānıñ eṯeri tīġ u sihām sīnesine

Ḳahr éde düşmānı Ḫudā dükene géri Ḥayberce

Fāʾide: (20) Küffārdan ḫavf olmaz démek anlar cemādāt gibi meyyit menzilindedir. Meyyit-i keyfe-mā-yeşā her cihete mutaṣarrıf olunmaḳda (21) bir mānīʿ olmadığı gibi ḳudretu'llāha isnād yanında dāʾim ecell-i müʾmin yedinde inhizāmları muḳarrer déyü mefhūm olundu.

24a

(1) **el-Bābu't-tāsiʿ: der-Beyān-ı meydan-ı rumāt ve menāzilihā**

Pes imdi İslāmbol'da Oḳmeydānı'nıñ[32] menzili cerīdelerde ḳayd olunduġu (2) üzre bu kitābımızda taḥrīr olundu.

Menzil-i Merḥūm Sulṭān Murād Ḫān Fātiḥ-i Baġdād ve Revān / Bā-bādu'ş-şimāl

(3) Ḳıṭʿa seng Gez / 1070

1

(4) Pādişāh-ı ṣāḥib-ḳırān Rābiʿ Sulṭan Murad Ḫan ʿaleyhi'l-raḥmeti ve'l-ġufrān ve ebed-devlet aḫlāf (5) ve ebed-eyyām-ı salṭanat evlādehu ilā-āḫiri devrān ḥażretleri aġaç-ı pişrev taʿbīr étdikleri (6) tīr-i maʿreke-gīr bād-ı şimāl ferruḥ [u] müyesser ile küşād éyledigi menzil-i müntehā ve bī-naẓīriñ cāy-ı (7) ḳadem-i meymenet-i muḳaddemi éski Ḫünkār ayaḳ yéri nāmıyla müsemmā maḥall-i bālā ve seng-i nişānı verā-yı (8) ḫānḳāh-ı rumāt-ı duʿā-gūyāndadır.

(9) **Menzil-i Ġāzī Sulṭān Selīm Fermān-fermā-yı heft-iḳlīm / Bā-Bādu'ş-şimāl**

(10) Ḳıṭʿa seng Gez / 1012

1

(11) Merḥūm maġfūr cennet-mekān Ṣāliṣ Sulṭān Selīm Ḫān b. Muṣṭafā Ḫān *ṭābe ṣerāhümā* ḥażretleri (12) kemān-keşān üstādlarından ser-efrāz-ı cihān olup menzil-i müntehā ve bī-naẓīriñ cāy-ı ḳadem-ı meymenet (13) tevʾemi Ḫünkār ayaḳ yéri démekle maʿrūf ve seng-i nişān ḥudūd-ı meydāndan aşırı (14) Tersāne Bāġçesi ḳurbunda vāḳiʿ köprüye ḳarīb maḥalldeki meyl-i bālā-yı cemīldir ki tīr-i ʿömrün (15) ʿarṣa-i ʿAdn'a endāz étmekden ṣoñra el-ān kerāmet-i nişāneleri bāḳī olup erbāb-ı (16) kemān-keşānı mütenaʿim-i firāvān étdikleri der-pişgāh-ı ehl-i meydāndır. Ammā baʿd (17) Ḫażret-i melik-i sāye-yi Ḫudā ve şehin-şāh-ı yektā bī-hem-tā güzīde-yi Āl-i

[32] Meydān-ı Ḳosṭanṭaniyye'de ibtidā nişān vażʿ édip menzil açan Baḫtiyār nām pehlivān olup mūmā-ileyh Sulṭān Bāyezīd Ḫān Velī'niñ defterdārı olan Pīri Beg'iñ ġulāmı idigi menḳūldur.

ʿOṣmān es-sulṭān (18) ibn sulṭān es-Sulṭānu'l-Ġāzī Maḥmūd Ḫān ibn es-Sulṭānu'l-Ġāzī ʿAbdülḥamīd (19) Ḫān ibn es-Sultānu'l-Ġāzī Aḥmed *Ḫān -ḫalledu'llāhu ḫilāfetehu ve ebbede salṭanatehu ilā-intihāʾi'z-zamān* (20) *ve inḳirāżi'd-deverān. Āmīn ṣümme āmīn yā Müsteʿān-* ḥażretleri meydān-ı

24b[33]

(1) tīr-endāzān-ı pür- fünūn-ı maʿārif-nümūnda girān-bahā-yı fenn-i sihām ṭayyār-ı celīlu'l-iʿtibārı (2) bi'l-fiʿl ṭarīka-i enīḳasın taḥṣīl buyurup fevḳa'l-ġāye pür-kemāl-i bī-nihāye pehlivān-ı (3) mükerrem ve üstād-ı rumāt-ı ümem olacaġı inşāa'llāh ve ibtiġā-yı li-merżāti'llāhi Teʿālā tevātür-i (4) ṣuverī ve maʿnevī olup aʿdāʾullāhı rūḥānī ve cismānī nikāyet ve nüşşāb (5) bedīhī ecliyle küffār-ı ḫāk-sār her vechle kepāze olacaġı ulu'l-elbāba yaḳīn olmuşdur. (6) Ḳaldı ki çeşme-sār-ı ḳudretden āb-ı ʿirfān reyyān édip ictihāden ve iʿtimāden ve istināden (7) ʿilm-i remye biñ iki yüz otuz iki senesinden raġbet ve iʿtibārı ḥürmet-i küllī buyurmaları (8) *fetā baʿde fetā?* iftāsıyla ḳudret-i tāmm, yed-i beyżā ve muʿciz beyānlarında maẓhar-ı ḳābe ḳavseyn olup otuz ikiden (9) otuz üç nihāyete ve otuz dört sene-i evāsiṭda ser-menzil-i müntehāya resīde olacaġı ulu'l-ebaṣāra (10) rūşen olmuşdur. Bināʾen ʿaleyh bu fenne sālik olanlardan néceleri ṣāḥib-i menzil (11) *şerefen baʿde şeref?* taḥṣīl-i rıżā-yı şehriyārīye maẓhar olup cāh-ı aʿlāya vesīleye bāʿiṣ (12) ve bādī oldu.

Tezyīn: Her ḥālde ḳamu ʿizzet-i şehin-şāh marżī-yi Ḫudā'da ve şīme-yi ʿadl-ı (13) mecīd-i maḥmūde-yi ʿālāda ḳalb-i enverleri lemaʿān édip vücūh-ı ḫayrāt ve hasenātı derpīş (14) nihād-ı iʿtiyād édip tīr-i meydān ḫānḳāh-ı rumātıñ atış günleri ṭabḫ-ı muʿtād [u] dīrīne (15) yédi nevʿ ve yédi sofra ṭaʿāmıñ ilā-māşāʾallāh beheri onar nevʿ ve onar ṣaḥan ve on (16) ʿaded sofra teraḳḳī-i elṭāf-ı hümāyūnları muʿāhede-yi taʿyīn daḫı vāsiʿ-i iḥsān-ı şehriyārī(17) ṣādır olup defter-i ḫāḳānīlerine ḳayd olup cümleye

[33] Āyet āyet tā be sūy-i Ḳāb-ı Ḳavseyn āmedem

Çün naẓar kerdem bedīdem ṭāḳ-ı ebrū-yi şomāst

ibrāz-ı cemmāz inʿam-ı māla nihāye olduġu (18) aferīd-i emṣālde ẓuhūru nā-yāb nā-vuḳūʿundan sünen-i enbiyā-yı ʿiẓāmı iḥyā birle vücūd-ı (19) hümāyūn-ı pür-cūdları pertevsiz seyf-i ṣārim? olup beyt:

İnne'r-Resūle ke-seyfin yüsteṣnā (20)*bih*

Muhannedin suyūfu'llāhi meslūlun

Yaʿnī *el-vekīlü ke'l-asl* maġzınca ḫalīfe, müstaḫlefiñ (21) ʿaynı olup maʿnā böyle olur ki taḥḳīḳan ḫalīfe-i Resūlu'llāh bir seyf-i ilāhī ki anıñ

25a

(1) tāb u żiyāsı ẓulmet-i küfr ü ṭuġyānı izāle édip nūr-ı ʿadlı lemaʿān édip (2) kāfirān-i tīre-dilān zīr ü zeber olması muḳarrerdir.[34]

Tenbīh: Kevkebe-i dürr-i cihān-arā-yı şāh-āne ve dīde-(3) peymā-yı resm-i semāḥat-ı ḳahramāneleri sāmm [u] nerīmānı bend édip pehlivān-ı ekvānı ḳabża-i (4) ʿaḳdında giryān olup merd-āne ve şāh-āne meydān-ı tīr-endāzānı teşrīf ve (5) ābād ve tīr-i pişrev ve maʿreke-yi ḥarb u metīn gīr ile küşād ve īcād buyuracaġı gelecek müntehā (6) ve bī-naẓīriñ cāy-ı ḳadem-i meymenet hümā-yı himemi aḳreb-i eyyāmda ser-menzil-i ḫāriku'l-ʿāde (7) kerāmet-i bī-nihāyet ʿālā-ʿalāmet-i cedīd ḥudūd-ı meydāna bedīd olması duʿāʾ-yı (8) Müslümān himmet-i şāh-ı merdān birle seng-i nişān sütūn-ı şemʿ-veş lemaʿān-ı (9) ʿarṣa-yı rumāt-ı duʿā-gūyān nümāyān olacaġı erbāb-ı dilāna ʿayān-ender-ʿayāndır. (10) *İnşā'allāhu mā yeşā huve'l-hādi kulle ḫallāfin ʿalīmun*

[34] Miṣāl anıñ gibidir ki Ḳāle Sulṭān Selīm Fātiḥ-i Mışır:

Ger leşker-i ʿadū buved ez-Ḳāf tābe-Ḳāf

Bi'llāh hīç rūy ne-mī tābem ez-meṣāf

Çün āftāb ẓulmet-i küfr ez-cihān berem

Gāhī ki ṣubḥ-ı tīġ birūn ārem ez-ġılāf

Fāʾide[35]: İmām Ġazzālī ḥażretleri (??(11)??) naẓm-ı şerīfinde buyururlar ki düşmān-ı siyeh-ruyān (12) kendilerini ṣūreten ġālib ẓann éderler maʿa haẕā ġālib olan yine müʾminlerdir. (13) Miṣāli budur ki ṭıflān rāh üzre ḫānecikler yapıp luʿb éderlerken rāʿīniñ (14) ġanemleri güẕer édip ṣıbyānıñ yapdıḳları evcikleri rem-i güsfendān ḫarāb (15) ve yebāb édip kimse mānīʿ ve müzāḥim olmadığı gibi غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ feḥvāsınca (16) elleri ṣadrlarında beste ḳaldıḳları* gibidir ki kāfirleriñ reʾyi ve tedbīri bāzīçe-yi (17) ṭıflān gibidir. Beyt:

Eyleyüp gülşen-i iḳbālini Ḥaḳḳ tāze ü ter.

Ṭola düşmān sīnesine ṭop u tüfenk ü teber

(18) **Menzil-i Mir-i ʿalem Aḥmed Aġa nām-ı diger Yaṣṣı Ḳaya / Bā-bād-ı Lodos**

Kiriş		Ḳıṭʿa seng	Gez
(19) Pehlivān ʿArab Yaṣṣı Ḳaya démekle maʿrūf		1	1024
(20) 1 ş.[36]	Şīrmerd Delikli Ḳaya nāmıyla mevṣūf	2	+9,5=1033,5

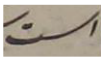
25b

(1) 1 ş.	Beñli Ḳaragöz	3	+121=1154,5
(2) 9,5 ş.	Deve Kemāl	4	+50,5=1205
(3) 21,5 ş.	Bursevī Şücāʿ	5	+38,5=1243,5
(4) 11 ş.	Mir-i ʿalem Aḥmed Aġa	6	+27,5=1271

[35] Ruviye ʿaleyhi's-selām اِتَّقُوا فِرَاسَةَ الْمُومِنُ فَاِنَّهُ يَنْظُرِ بِنُورِاللهِ تَعالىَ yaʿnī sizler iḫlāṣ ṣāḥibi olan müʾminlerden ḫavf édesiz zīrā anlar mā-verā perdede olacaḳ şeyʾi Ḥaḳḳ Sübḥānehu ve Teʿālā'nıñ ilhāmıyla ḫaber vérirler. Keẕā fī'l-Fevāʾid.

* Kelimedeki sıfat fiil ekinde k harfi, kaf yerine sehven kef'le yazılmıştır.

[36] Sürḫle işāret olan raḳamlar ana ṭaşınıñ nışbī ve ḳabżasınıñ açıḳlığını müşʿirdir. Şīn ile şaṣta ḳāf ile ḳabżaya işāretdir.

(5) İʿdād-ı tezāyüd müsābaḳaları terḳim ve taʿdād olunduġu üzre Mir-i (6) ʿalem müşārün-ileyh evvelā Pehlivān ʿArab'ıñ Yaşşı Ḳaya ... (7) zümresinden Şīrmerd'iñ Delikli Ḳaya'sından tirin ... (8) ve sipāh zümresinden Beñli Ḳaragöz'üñ ... (9) ve sipāhīden Deve Kemāl'iñ ... Burusevī Şücāʿ'ıñ (10) şecāʿatin ... bāzū-yı tezāyüd (11) sebḳat ve imdād-ı rūzgār-ı ḳıble-i himmet ile refʿ-i şuḳḳa-i (12) ʿalāmet éyledigi ḥacer-i muʿteber Vādī-yi Baḫtiyār'da olup cāy-ı (13) ḳademi maḥall-ı tekye-i rumātıñ cānib-i şimālinde vāḳiʿ merāḳīd-ı (14) Müslimīn kenārındaki beyāż ve şikeste mermerdir.

(15) **Menzil-i Tozḳoparan Pehlivān-ı Cihān**

(16) Kiriş		Ḳıṭʿa seng	Gez
(17)	Ḳazāz Aḥmed	1	1037
(18) 53,5 ş.	Oḳcu Sinān	2	+72=1109
26a			
(1) 102,5 ş.	Beñli Ḳaragöz	3	+52=1161
(2) 42,5 ş.	Seʾīs Maḥmūd	4	+40=1201
(3) 113,5 ş.	Sinān Ṣubaşı	5	+31,5=1232,5
(4) 74 ş.	Havandelen Ṣolaḳ Bālī	6	+7=1239,5
(5) 154 ş.	Burusevī Şücāʿ[37]	7	+32,5=1272
(6) 154 ş.	Tozḳoparan İskender	8*	+10=1282

[37] Şücāʿ eṣnāf-ı rumātda üçdür. Esbaḳda vāḳiʿ olan Témircioğlu dérlerdi. Bir gün témir ḍarb édeken külünküne iki ḳanṭār témir ḥalḳa géçirmişler idi. Yine témirini ḍarbe māniʿ olmadı. Kendiden suʾāl étdiler ki yā pehlivān-ı mükerrem bu āhen ḥalḳa külünk üzerinde saña māniʿ olmadı mı? Bir elma ḳadar gelmedi déyü cevāb éyledi.

* Sekiz yenine sehven dokuz rakamı yazılmıştır.

(7) Burusevī Şücāʿ evvelā Ḳazāz Aḥmed'iñ tār-būd-ı ḳumāş-ı muṭallā nessāc-ı kār-gāh-ı kemān ibtihācın (8) ... ve Oḳcu Sinān'ıñ tīr-i müfāḫaretin ... Beñli Ḳaragöz'üñ ... (9) ve Seʾīs Maḥmūd'uñ tīmār-gerde ḳavs mübāhātı olan (10) esb-i sihām bād-ı pāy-ı ʿālem-gīrine sebḳat ve Sinān Ṣubaşı ve Havandelen Ṣolaḳ ... (11) iẓhār-ı celādet étmiş (12) iken pehlivān-ı meşhūr Tozḳoparan ... iltiḥāk ... (13) ṭoġruca ṭurduġu maḥall Çeşme-yi Zenān taʿbīr olunan çeşme-sār-ı bī-naẓīriñ bālāsında (14) olan püşteniñ yüz otuz gez pesinde vāḳiʿdir ki otuz ḳırḳ gez ḳurbunda şekli (15) ābgīr-i ṣaġīrde bir vādīcik vardır. Rast-ı Ḫāṣköy ittiṣālında Ḳanlı Köşk'e (16) endāḫte olur menzil-i mezbūr Arkırı nāmıyla daḫı şöhre-verdir.

(17) **Menzil-i Tozḳoparan el-maʿrūf bi-Delikli Ḳaya / Bā-bād-ı Yıldız**

(18) Kiriş		Ḳıṭʿa seng	Gez
	Şīrmerd	1	1070
(19) 35 ḳ.	Reʾīsü'l-ḫaṭṭāṭīn Şeyḫ Merḥūm[38]	2	+35,5=1105,5
(20) 10 ḳ.	Sinān Ṣubaşı	3	+14=1119,5
26b			
(1) 11 ş.	Beñli Ḳaragöz	4	+57,5=1177
(2) 63,5 ş.	Sinān Ṣubaşı	5	+33,5=1210,5
(3) 8,5 ş.	Deve Kemāl	6	+17,5=1228
(4) 00 ş.	Havāndelen	7	+11,5=1239,5
(5) 8,5 ş.	Burusevī Şücāʿ	8	+12=1251,5
(6) 80 ş.	Tozḳoparan İskender	9	+28=1279,5

[38] Reʾīsu'l-ḫaṭṭāṭīn Şeyḫ ki meşhūr [u] müteʿārifdir. Kelime-yi vāḥidde bir vāvı taḥrīr étmemekle kimse taḥrīre ḳādir olmadı.

(7) İskender Ḳāf-ı ṣalābet muḳteżā-yı ʿulüvv-i himmet menzil-i vāḥide ʿadem-i ḳanāʿat ve ṭabʿında (8) merkūz-ı istiḳāmet muḳteżāsı menzil-i sābıḳında olan ... (9) Mir-i ʿalem Aḥmed Aġa menzili dāḫilinde Şīrmerd'iñ vażʿ étdigi Delikli Ḳaya nām seng-i maʿrūfa (10) "delikli ṭaş yérde ḳalmaz"[39] müʾeddāsınca ayaḳ başıp tīrini ḥışm-ı aʿdā éyledigi (11) seng-i nişānı Tersāne Bāġçesi muḳābilinde derūn vādīdedir.

(12) **Menzil-i Çizmeci nām-ı diger Çullu / Bā-bād-ı Şimāl**

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(13)	Yaycı Davud	1	1155
(14) 71,5 ḳ.	Çizmeci-zāde	2	+7,5=1162,5
(15) 57 ḳ.	ʿArab-zāde Yaycı İbrāhīm	3	+11,5=1174
(16) 57 ḳ.	Ḳarġa Muṣṭafā	4	+13=1187
(17) 37 ḳ.	Börekci Muḥammed	5	+2,5=1189,5
(18) 44,5 ḳ.	Bozdoġancı Muṣṭafā Çelebi	6	+8,5=1198*
(19) 44 ḳ.	Lenduhā Caʿfer	7	+3=1201
(20) 19 ḳ.	Çullu Feruḥ	8	+22,5=1223,5

27a

[39] Ḳurā-yı aʿrābiyyede rāʿī-i ibil var idi. Birʿacūzeniñ el degirmenini serīḳa éyledi. Ṣaḥrāda ḳodu. Ḫatun melīklerine ʿarż-ı ḥāl vérip ṭaşı ṭaleb étdi. Bulamadılar. Melik bir gün şayda çıḳıp rāst geldi. Gördü ki sürādıḳda ṭaş aşılıdır. Der-ʿaḳab siyāsetle emr éyledi. Çoban-ı merḳūm bir ḳaṣīde oḳuyam baʿde beni inʿidām éyle dédi. Şāh beyitleri "delikli ṭaş yérde ḳalmaz" dédikde pādişāh ʿafv éyledi. Keẕā fi'l-Mulāṭafe.

* Gez hesabında işlem hatası yapılmıştır.

(1) Çullu-yı mezbūre ekṣer müsābaḳada aḳrānı bulunanlara sebḳat étmegin kendi ıṣṭılāḥlarınca (2) Çullu[40] laḳabıyla seng-endāz, ṭaʿn ve hezel olduḳlarına tāb-āver olmayıp çille-i rişe-dār (3) melāl ve kirpās-ı maġlubiyyet ve infiʿāli tecrīd édip Beyt:

(4) Bāzū-yı baḫt pür éderse kemānımı

(5) İster verā-yı Ḳāf'a ḳosunlar nişānımı

(6) mefhūmunca sūzen-i tīr-i ġayret ve teb-dūz?-ı peykān-i ḥamiyyet ile dūş-ı istiʿdādına (7) ḫilʿat-ı fāḫire-yi āferīn ve pāy-ı iştihārına mūze-yi taḥsīn ilbās içün Caʿfer menzili (8) veʿAlī Bālī menzili miyānında vāḳiʿ seng-i maʿrūfa ḳadem-nihāde-i ḥamāset olup rüfeḳāsına (9) sebḳat ve Vādī-yi Baḫtiyār'da vażʿ-ı seng-iʿalāmet étmişdir.

(10) **Menzil-i Aḫī nām-ı diger Hasan ayaḳ yéri ve Pārpūl[41] / Bā-bād-ı Yıldız**

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(11)	Ṭop İskender	1	986,5
(12) 24 ḳ.	Ḳara Muṣṭafā[42]	2	+111=1097,5
(13) 4,5 ş.	Bālī b. Şīrmerd	3	+56=1143,5*
(14) 18 ş.	Ḳarġa Muṣṭafā	4	+13,5=1157
(15) 1 ş.	Kemānger Ḥācī Muṣṭafā Sinobī	5	+4,5=1161,5

[40] Çullu ikidir. Esbaḳ Çullu ṭaş dikecek günü melik-i İslāmiyye tebdīlen ḥāżır olmuş idi. Bu kimiñdir déyü suʾāl éyledi ki filān ḳuluñuz déyü cevāb vérdiler. Ridāsından bir ḫançer çıḳarıp iḥsān buyurdu. Bu beldeniñ ḳalʿasını iki defʿa bu ḫançer [redacted] déyü menḳūḷdur.

[41] Bu menzilde ibtidā ṭaş diken Aḫī nām pehlivān imiş ammā ṭaş żāyiʿdir.

[42] Ḳara Muṣṭafā Devlet-iʿAliyye'de avcıbaşı olup Kemāḥ Ḳalʿası fetḥinde yararlıḳ étmek ḥasebiyle ḳırḳ béş biñ aḳçe zeʿāmet aldığı menḳūldur.

* Gez hesabında işlem hatası yapılmıştır.

(16) 64 ḳ.	Silāḥdār İsḥāḳ Beg	6	+20,5=1182
(17) 72,5 ḳ.	Yaycı ʿArab-zāde	7	+9=1191
(18) 73,5 ḳ.	Pārpūl Ḥüseyin Efendi	8	+16,5=1207,5

(19) Evvelā İskender pehlivān tīr-i ictihādın resīde-yi hedef-i iḫtiyār … (20) Ḳara Muṣṭafā daḫı rū-yi saʿyın neşāt-rīz vaḳār ve Bālī b. Şīrmerd

27b

(1) "*ʿĀḳıbet gürk zāde gürk şeved*" mefhūmunca ṣayd u naḫcīr maḳṣad ve Ḳarġa Muṣṭafā (2) mānend-i şāhbāz şeh-per-i himmet ile pervāz édip Sinobī Ḥācī Muṣṭafā tīr-i (3) pişrevin miṣāl-i sīb-i Sinob atıp ṭutduḳdan ṣoñra Silāḥdār İsḥaḳ Beg (4) istiḥḳāḳ ile "Yā Ḥaḳḳ" déyerek mürġ-i sihām-ı ihtimāmın iṭāre-yi lāne-yi iştihār édip (5) Yaycı ʿArab-zāde istihalekü'l-yevm demdemesiyle gūyān ve tīmār-dāde-yi ḥamiyyet (6) olduġu kemān ġayreti ile mütefevviḳ iḫvān olmuş iken Pārpūl Ḥüseyin Efendi (7) nām-ı fāżıl tenāsüb-i aʿżāsına münāsib ḳavs-ı saḥt ile küşād éyledigi (8) menziliñ cāy-ı ḳademi Çaḳallı Depe nām püşte-i senglāḥda ʿAlī Bālī sengi ile (9) Yek-süvār menzili beyninde vāḳiʿ ve seng-i evvel maʿnāsına ana ṭaşı taʿbīr étdikleri (10) seng Aġalar menzili mā-verāsında olan ḥacer-i Ṭop İskender'dir. Ḥālā ki (11) Ḥasan ayaḳ yéri nāmıyla şöhre-ver ve baş ṭaşı Caʿfer menzili ile (12) Kāġıdḫāne yolunuñ arasındaki kebīr, mermer-i esmerdir.

(13) Menzil-i Arabacı ʿAlī nām-ı diger Bālī Ḳapudan[43] / Bā-bād-ı Lodos

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(14)	Zaġarcı Ḳāsım	1	972,5

[43] Bu menzile ibtidā vażʿ-ı nişān éden ʿarabacılar bölükbaşısı Maḥmūd Aġa olup ʿaṣr-ı Süleymān Ḫānīde Rodos Ḳalʿası fetḥine ʿazīmet ve Rodos'da iḫrāz-ı rütbe-i şehādet étdigi menḳūldur.

(15) 80 ş.	Yaycı Ḳosta Ḥüseyin	2	+68,5 = 104
(16) 34,5 ş.	Naḳḳāş Muḥammed Çelebi	3	+36,5=1077,5
(17) 63,5 ş.	ʿAlī Bālī Ḳapudan[44]	4	+53,5 = 1131

(18) Ḳılıç ʿAlī Paşa çavuşlarından Vardiyānbaşıoġlu ʿAlī Bālī Ḳapudan'ıñ deryā-yı (19) ḥamiyyeti mevc-ḫīz olup evvelā Zaġarcı Ḳāsım'ıñ seng-i iʿtibārın kehf-i ʿademde (20) pinhān ve Yaycı Ḥüseyin'iñ manend-i ḳalyon-ı vardaḳosta nişānde éyledigi sengini girdāb-ı

28a

(1) nesy [ü] ferāmūşıda nihān ve Naḳḳāş Muḥammed'iñ naḳş-ı ʿamūd nāmını (2) işkence-i zūr-bāzū ile izāle éyledikden ṣoñra "orsa poca" déyerek (3) keskin rūzgār ile keşf-i şirāʿ-ı himmet ve taḥrīk-i sefīne-yi ġayret (4) ve Çullu ve Pārpūl menzili ayaḳ ṭaşlarınıñ miyānında lenger-endāz ve ḳarār (5) olduġu menziliñ cāy-ı ḳademi Pārpūl Muḥammmed Çelebi miyānında vāḳiʿ ḳalın ve (6) ḳışa ṭaş olup mürūr-ı eyyāmla Zaġarcı Ḳāsım seng-i nişānı (7) eceli gelmiş iḫtiyār gibi ṭopraḳ altında nihān olmaġın Yaycı (8) Ḥüseyin'iñ vażʿ éyledigi ḥaml-ı ṣaḳīl ḥaceri ana ṭaşı iʿtibār olmuşdur.

(9) Menzil-i Tekye-i Tīr-endāzān nām-ı diger Lenduhā Caʿfer[45]

	Ḳıṭʿa seng	Gez
(10) Yaycı Aḥmed	1	1009
(11) Dīvāne Ḳāsım	2	+51,5=1060,5
(12) Ḥeyder Beg	3	+17,5=1078

[44] ʿAlī Bālī Ḳapudan Ḳāsımpaşa'da Tozḳoparan Maḥallesi'nde yol kenārında medfūndur.

[45] Bu menziliñ ibtidā ayaḳ yérini Ṭop İskender nām pehlivān vażʿ édip ṣoñra Aḫī yérinde atmaḳ üzre bundan fāriġ olmuş ise de Ṭopṭaşlıḳ nāmı bāḳī ḳalmış.

(13) Ḫüsrev	4	+30=1108
(14) Lenduhā Caʿfer[46]	5	+56=1164

(15) Bu menzilde Lenduhā Caʿfer ḳuvvet-i bāzū-yı hüner ve iʿānet-i bād-ı şimāl (16) meserret-i rehber ile Yaycı Aḥmed'iñ kemān şöhretin irḫā ve Defterdār (17) İskender Çelebi ḳullarından Dīvāne Ḳāsım'ıñ māynā-yı sevretin (18) şerbet-i eftimon hiddet ile kesr ü ifnā ve Süleymān Paşa etbāʿından (19) Mīr Ḥeyder ve Ḫüsrev'iñ pertev-i lemʿa-yı ʿaẓametlerin itfā édip vażʿ-gerde

28b

(1) metāniyyeti olan menzilin cāy-ı ḳademi ḥālā Ṭopṭaşı ismiyle müsemmā olan (2) seng-i maʿrūf ve ḥacer-i müntehāsı tekye-i rumāt verāsında Ḳulaḳsız (3) Maḥallesi ḥizāsındadır. Bu menziliñ ayaḳ ṭaşını Ṭop İskender (4) vażʿ édip remy étmek eṣnāsında iken çevgān-ı taḳdīr küre-i ṭop (5) ḫāhişin mevżiʿ-i āḫire ṣarf ve tesyīr étmegin Yaycı Aḥmed'iñ (6) meʾzūnen endāḫte ve vażʿ éyledigi nişānı bāb-ı tekye-i rumāt-ı ḥamiyyet-i (7) intisāba ḳarīb derūn-ı merḳād-ı pehlivānda vāḳiʿ mermer-i kebīrdir.

(8) Menzil-i Çullu nām-ı diger Memī Çelebi / Bā-bād-ı Ḳıble

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(9)	Ḥasan Çelebi Baḫtiyār-zāde	1	956
(10) 28,5 ḳ.	Muṣṭafā Çelebi Defterdār-zāde	2	+22=988*
(11) 10 ḳ.	Memī Çelebi Defter-zāde birāderi	3	+76,5=1064,5
(12) 28,5 ş.	Dīvāne Ḳāsım	4	+47=1111,5

[46] Menḳūdur bu pehlivān-ı esbaḳ seferde kāfiriñ ordu-yı menhūsesinde gezer idi. Gelip kāfiriñ maṭbaḫında on iki ʿaded baḳır tābeler biribiri içinde istif iken oḳ ile on ikisinden nüşāb édip ḥālen kāfiriñ ḫazīnesinde teberrüken vażʿ ve mevcūddur.

* Gez hesabında işlem hatası yapılmıştır.

(13) 44,5 ş.	Ḥeyder Beg	5	+5=1116,5
(14) 27,5 ş.	ʿAlī Bālī	6	+9,5=1141*
(15) 60 ş.	Çullu Ferruḫ	7	+9,5=1150,5

(16) Menzil-i mezbūr Ḥeyder nāmıyla daḫı şöhre-ver olup cāy-ı ḳademi Müʾezzinler Ṣuffası ismiyle (17) şehīr maḥallde vāḳiʿ seng-i ṣaġīr olup Çullu Ferruḫ ber-nevbet dāmen-i zer-endūz (18) libāçe-yi himmeti der-miyān-ı Baḫtiyār'da zūr-bāzū-yı baḫt ile iẓhār-ı ġalebe ve Defterdār-zādeleriñ (19) defter-i ṭomar-ı celādetlerin pīçīde ve Dīvāne Ḳāsım ser-i be-ṣaḥrā-yı ḥayret ve Mīr Ḥeyder'i (20) der-i raġbetden bed-rū ve ʿAlī Bālī'niñ bāl-ı iftiḫārın uçurup Çullu Ferruḫ mūmā-

29a

(1) ileyhiñ īcād ve inşād éyledigi menzil-i feraḥ-efzānıñ seng-i nişānı İmām (2) menziliniñ ḳabżasında vāḳiʿ seng-i ʿibret-nümādır.

(3) **Menzil-i Zih-gīr nām-ı diger Loḳumcu / Bā-bād-ı Ḳıble**

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(4)	Zih-gīr Ḥācī Ḳāsım	1	980
(5) 13,5 ş.	Ḥüseyin Çelebi Baḫtiyār-zāde	2	+13,5=993,5
(6) 49,5 ş.	Oḳcu Ḥüseyin	3	+50=1043,5
(7) 30,5 ş.	Zaġarcı Ḳāsım	4	+30,5=1074
(8) 19 ş.	Loḳumcu ʿAlī Beg	5	+19=1093
(9) 19 ş.	Uncu Muṣṭafā	6	+19=1112
(10) 9,5 ş.	Ḥācī Süleymān	7	+9,5=1121,5

* Gez hesabında işlem hatası yapılmıştır.

(11) Loḳumcu ʿAlī’niñ … refīḳi Muṣṭafā esbāb … (12) maḥṣūl gezi olan menzil-i muʿteberini sebḳat içün Sulṭān Murād Ḫan (13) Çavuşbaşısı Ḥācī Süleymān Aġa ʿamel … menzil-i müşīriniñ cāy-ı ḳademi (14) hedef-i ʿāmme-yi tīr-endāzān olan puta sepedine ḳarīb yérde ve seng-i (15) ʿalāmeti Çoban Çeşmesi’niñ mā-fevḳinde vāḳiʿ ʿacīb maḥalldedir.

(16) **Menzil-i Topyéri nām-ı diger Ḥasan Ṭaşı***

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(17)	Ḥasan Çelebi Baḫtiyār-zāde	1	1004
29b			
(1) 83 ḳ.	Rūm Yūsuf	2	+83=1087
(2) 80 ḳ.	Ḳubūrcu Ḫüsrev	3	+80=1167
(3) 28,5 ḳ.	Lenduhā Caʿfer	4	+28,5=1195,5
(4) 18 ḳ.	ʿAlī Aġa	5	+18=1213,5

(5) Menzil-i mezbūr Ḥasan ayaḳ yéri nāmıyla daḫı şöhre-verdir. Ve cāy-ı ḳademi Mīr-āḫūr (6) Köşkü ṭarafında vāḳiʿ küçük beyāż ṭaşdır ki Pārpūl menziliniñ ana (7) ṭaşı olup Ḫāṣ Oṭa aġalarından ʿAlī nām pehlivān, Ḥasan Çelebi … (8) Yūsuf’uñ ḥüsn-i tīr-i ʿālem-gīr şöhretin endāḫte-yi ġıyābet … (9) Ḳubūrcu Ḫüsrev’iñ tāc-ı sihām-ı ibtihācın … (10) himmetiyle Lenduhā Caʿfer’e ġālib olup dikdigi ṭaş ṭaşlıḳ-ı meydān-ı rumātda (11) vāḳiʿ Müʾezzinler Ṣufḥası’na ḳarīb olan ʿamūd gīrān altunlu ṭaşdır.

(12) **Menzil-i Uncu Şücāʿ / Bā-bād-ı Lodos**

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(13)	Uncu Şücāʿ	1	983,5

* Kelime sehven Ḥasan Ṭaġı şeklinde yazılmıştır.

(14) 24,5 ḳ.	Çırāġ-zāde	2	+24,5=1007*
(15) 0,5 ş.	Uncu Muṣṭafā	3	+75=1082
(16) 2 ş.	Ḳara Ḥasan	4	2/1084

(17) Ṣāḥib-i ṭaş Ḳara Ḥasan evvelā Uncu Ṣücāʿ'ıñ endāḫte éyledigi menzilin (18) bozup zümre-i ʿaskerīden Çırāġ-zāde'niñ ... (19) Ve Uncu Muṣṭafā'ya irāʾet ... merḳūm Ḳara (20) Ḥasan'ıñ havā-yı ḳıble-yi sürūr-efzāyla menziliniñ cāy-ı ḳademi Ḥeyder'iñ altında

30a

(1) ve Ḫākī menzili öñünde yére ber-ā-ber ṣaġīr mermer ve seng-i nişānı Aġalar menzili ṣol (2) ṭarafında Çoban Çeşmesi cānibinde mevżūʿ ṭaşdır.

(3) Menzil-i Cerrāḥ ʿAlī Beg / Bā-bād-ı Şimāl

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(4)	Kepenkci Reʾīs	1	943
(5) 73 ş.	Ṣolaḳ Ḥamza	2	73=1016
(6) 18,5 ş.	Ṣolaḳ Muḥammed Beg	3	+18,5=1034,5
(7) 11 ş.	ʿAlī Beg Defterdār-zāde	4	+11,5=1046
(8) 27 ş.	Ṣolaḳ ʿİsā	5	+27=1073
(9) 0,5 ş.	Muḥammed Beg Defterdār-zāde	6	+3=1076
(10) 14 ş.	Ṣolaḳ Ḳara Ḥasan	7	+43=1119
(11) 8,5 ş.	Cerrāḥ ʿAlī Beg	[8]	+6,5=1125,5

* Gez hesabında işlem hatası yapılmıştır.

(12) 00 ş.	ʿOs̱mān Beg	[9]	+3=1128,5
(13) 00 ş.	Berber-zāde Küçük Muḥammed	[10]	+14,5=1143
(14)	Ḥasan Aġa Ser-taḫt-ı revānī	[11]	+3=1146

(15) Ḥekīmoġlu ʿAlī Paşa etbāʿından Berber-zāde ... pehlivān ... himmet ile (16) Kepenkci Reʾīs'iñ gīsū-yı ibtihācın ser-i müfāḫaretinden ... Defterdār-zādelere ... (17) Ṣolaḳlarıñ ... ve üsküf (18) tecellüdlerine ḫalel ve dest-i cerrāḥa irtiʿāş vérip ʿOs̱mān Beg'e ... (19) menzilde ser ... şehriyārī Ḥasan Aġa cümlesine sebḳat ve ḳurb-i bāb-ı (20) cāmīʿ-i şerīf-i Sinān Paşa'da vaż'-ı ʿalāmet éyledigi menzil-i mez̲kūruñ cāy-ı (21) ḳademi Tozḳoparan … Béş Ṭaşlar Meydānı'nda vāḳiʿ dir.

30b

(1) **Menzil-i Naḳḳāş nām-ı diger Ḥācī Süleymān / Bā-bād-ı Lodos**

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(2)	Démirciḳulu Caʿfer	1	896,5
(3) 2 ḳ.	Sekbānḳulu ʿAlī Beg	2	+84=980,5
(4) 33,5 ḳ.	Naḳḳāş Muḥammed Çelebi	3	+10,5=991
(5) 4 ḳ.	nā-maʿlūm	4	+28=1019
(6) 10,5 ş.	Ḥācī Süleymān	5	+56,5=1075,5
(7) 39,5 ḳ.	Tācir-zāde Emīn Aġa	6	+19=1096

(8) Ḥācī Süleymān Aġa Démirciḳulu Caʿfer'iñ ḥacerin maḥv édip ve Sekbānḳulu (9) ʿAlī Beg [ve] Naḳḳāş Muḥammed'iñ ṭaşını maḥv, nā-maʿlūm olanı ṭayy. Baʿde deryā-yı (10) ḳapudan-ı sābıḳ merḥūm Ḥüseyin Paşa tevābiʿinden Tācir-zāde Muḥammed Emīn (11) Aġa'nıñ lodos rūzgārı iʿāneti mīl-i s̱aḳīliñ cāy-ı ḳademi, Aġalar menziliniñ

(12) ḳabżasında ve seng-i maḫṣūṣ Yek-süvār menzili emyāli ile İmām menzili (13) cāy-ı ḳademindedir.

(14) **Menzil-i Ḥācī Süleymān / Yıldız rūzgārıyla**

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(15)	Berber Murād Aġa	1	1030
(16) 39,5 ḳ.	Ferīdūn Reʾīs	2	+3=1033
(17) 1,5 ḳ.	Çavuş-zāde Muḥammed Çelebi	3	+30=1063
(18) 37 ş.	Cebeci Deli Ḥasan	4	+11=1074
(19) 9,5 ş.	Yaḥyā Aġa	5	+21=1095

31a

(1) 16,5 ḳ.	Küçük ʿAlī Aġa	6	+51=1146
(2) 6 ş.	el-Ḥācc Süleymān Aġa	7	+7=1153
(3) 24 ş.	Pehlivān ʿAlī Aġa	8	+35=1188

(4) Berber Murād Aġa, Ferīdūn Reʾīs'i géçip Deli Ḥasan'ı daḫı géçip (5) Yaḥyā Aġa'nıñ menzilini atmaġla nāmını iḥyā ve Taʿlīm-ḫānecibaşı (6) Küçük ʿAlī'yi diger sebḳat édip ve Ḥācī Süleymān Aġa'yı (7) endāḫte-yi ṣaḥrā édip Ḫāṣ Oṭa aġalarından Pehlivān ʿAlī Aġa'nıñ (8) vażʿ éyledigi seng-i şehīriñ cāy-ı ḳademi Mīr-i ʿālem Aḥmed Aġa ṭaşınıñ (9) bālāsında vāḳiʿ ḥacer-i muʿteberi puta sepedi şaştında Ḳulaḳsız (10) Maḥallesi cāddesine ḳarībdir.

(11) **Menzil-i Lenduhā Caʿfer / Lodos rūzgārı[yla]**

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(12)	nā-maʿlūm	1	1016

(13) 5,5 ḳ.	nā-maʿlūm	2	+45=1061
(14) 10,5 ş.	nā-maʿlūm	3	+10=1071
(15) 14,5 ḳ.	nā-maʿlūm	4	+9,5=1080,5
(16) 29 ş.	Dīvāne Ḳāsım	5	+62=1142,5
(17) 1,5 ḳ.	Lenduhā Caʿfer	6	+67=1209,5

(18) Lenduhā Caʿfer ḳuvvet-i bāzū-yı naḳdīne silsile-yi tomar Dīvāne Ḳāsım'ı (19) ḳāmış oḳuyla endāḫte éyledigi menzil-i müntehāsında mevżūʿu olan (20) ʿamūduñ cāy-ı ḳademi tekye depesinde Rāmī Yūsuf senginiñ on

31b

(1) gez ardında vāḳiʿ küfeki taʿbīr étdikleri ḥacer-i ṣaġīr, Ḳarılar Çeşmesi (2) üstünde olan depecikdedir.

(3) **Menzil-i Çifte nām-ı diger Béş Ṭaşlar ve Sekbānḳulu / Lodos rūzgārıyla**

		Ḳıṭʿa ṭaş	Gez
(4)	Sekbānḳulu	1	884
(5) 55 ḳ.	nā-maʿlūm	2	+68=952
(6) 90,5 ḳ.	nā-maʿlūm	3	+62=1020*
(7) 84 ḳ.	nā-maʿlūm	4	+32=1052
(8) 103,5 ḳ.	nā-maʿlūm	5	+83,5=1125,5

(9) Bu menzilde Sekbānḳulu pehlivānı rūzgā[r]-ı cenūbla dört nefer – beyt:

(10) *Sebokrevān pinhān-ḫāne-i ʿadem reftend*

* Gez hesabında işlem hatası yapılmıştır.

(11) *Ber āsitāne çü naʿleyn mānde ḳalıbhā –*

(12) müfādınca esāmīleri mürūr-ı aʿvām ile maḥv olup bī-niyām ḳalmışdır. (13) Ve bu dört nefer pehlivānıñ sebḳat étdikleri menzil Ekşi menzili (14) ile çifte olmaġla biriniñ cāy-ı ḳademi aḫere ana ṭaşı ve bi'l-ʿakis (15) vāḳiʿ olup müntehāsı miyān-ı vādī-yi Ḫāṣköy'de vāḳiʿ İmām (16) menzili cāy-ı ḳademiniñ ḳabżasında vāḳiʿ kenār-ı rāhda tārek-i ṣaġīrdir.

(17) **Menzil-i Ekşi / Rūzgār-ı Poyrāz ile**

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(18)	nā-maʿlūm	1	884
(19) 21 ḳ.	nā-maʿlūm	2	+19,5=903,5
32a			
(1) 3 ş.	nā-maʿlūm	3	+156,5=1060
(2) 28,5 ḳ.	nā-maʿlūm	4	+42,5=1102,5
(3) 20 ş.	Peşkīr Aġası Süleymān Aġa	5	+9=1111,5
(4)	Küçük Ḥasan Aġa	6	+10=1121,5
(5)	Cebe-ḫāneci Seyyid ʿOṣmān Aġa	7	+6=1127,5
(6)	Hadīce Sulṭān oġulluġu Suʿadā Beg	8	+27,5=1155
(7)	Ser-taḫt-ı revānī Ḥasan Aġa	9	+22=1177
(8) 18 ş.	Tācir-zāde Emīn Aġa	10	+13,5=1192,5*

(9) Ṣāḥib-i seng-i aḫīr olan Tācir-zāde Emīn Aġa müşārün-ileyh Ḳapudan (10) Ḥasan Paşa'ya müteʿallik olmaġla ḥüsn-i naẓar himmetleriyle mışrāʿ (11) "merd iseñ sen de

* Gez hesabında işlem hatası yapılmıştır.

ḳarış yārāna” ṣoḥbetleriyle Tozḳoparan (12) meydān-ı miknet-i şücāʿ vādī-yi şecāʿat ve ḳudret olup (13) ḳavsi teveccüh-i iḳbāl ile endāḫte éyledigi menzillerden işbu menziliñ (14) cāy-ı ḳademi Sekbānḳulu menziliniñ ana ṭaşı ve seng-i ḫāṣı (15) Ḫāṣköy cānibinde İmām menzili ṭaşlarınıñ üst ṭarafındaki ṣırtdadır.

(16) **Menzil-i Devātcı / Bā-bād-ı Poyrāz**

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(17)	nā-maʿlūm	1	938
(18) 26 ş.	nā-maʿlūm	2	+28,5=966,5
(19) 19,5 ş.	nā-maʿlūm	3	+10=976,5*
(20) 29,5 ş.	nā-maʿlūm	4	+29=1005,5
32b			
(1) 21,5 ş.	nā-maʿlūm	5	+80=1085,5
(2) 00 ş.	Seyyid Ḫalīl Ḥasīb Efendi	6	+5,5=1091,5*
(3)	Bezirgān-zāde Seyyid Muṣṭafā	7	+6=1097
(4)	ʿĀyişe Sulṭān Baş aġası Beşīr Aġa	8	+9=1106

(5) İşbu menzil-i Devātcı’da ṣāḥib-i seng-i aḫīr olan ʿĀyişe Sulṭān (6) Baş aġası el-Ḥācc Beşīr Aġa iḫlāṣ-ı tāmm ḳuvvet ile béş nefer-i nā-maʿlūm (7) pehlivānıñ nām-ı sebḳatların ṣaḥife-yi seng ʿamūd-ı şöhretden refʿat ve (8) rüʾesā-yı kemān-keşāndan Seyyid Ḫalīl Ḥasīb Efendi ve Muṣṭafā (9) Efendi cenāblarına ibrāz-ı miknet-i firāvān édip vādī-yi Piyāle- (10) paşa’da vāḳiʿ Cerrāḥ menzili tāreki zeylinde vażʿ éyledigi

* Gez hesabında işlem hatası yapılmıştır.
* Gez hesabında işlem hatası yapılmıştır.

seng-i (11) muʿteberiniñ cāy-ı ḳademi Çoban Çeşmesi bālāsında, vażʿ olunan ḥacer (12) sinor ḳarībindeki küfeki ṭaşdır.

(13) **Menzil-i Caʿfer nām-ı diger el-Ḥācc İsmāʿīl / Bā-bād-ı Lodos**

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(14)	nā-maʿlūm	1	948,5
(15) ḳ.	nā-maʿlūm	2	+1=949,5
(16) ş.	nā-maʿlūm	3	+56,5=1006
(17) ḳ.	nā-maʿlūm	4	+25=1031
(18) ş.	nā-maʿlūm	5	+8=1039
(19) ḳ.	nā-maʿlūm	6	+25=1064
(20) ş.	Ḥācī İsmāʿīl	7	+92,5=1092,5*

33a

(1) 68,5 ş.	Küçük Muḥammed	8	+2,5=1095

(2) Bu menzilde Küçük Muḥammed iʿānet-i lodos meymenet-i meʾnūs ile büyük iş görüp (3) Serāy-ı ʿAtīḳ ḥelvācılar ḫalīfesi Ḥācī İsmāʿīl'i sebḳat birle vażʿ éyledigi seng-i (4) sütūn-ı ġayret-nümūnuñ ayaḳ ṭaşı Pārpūl menziliniñ baş ṭaşına ḳarīb maḥallde (5) olup seng-i müntehāsı Çoban Çeşmesi mā-fevḳinde vāḳiʿ ḳar-ḫāne verāsındadır.

(6) **Menzil-i ʿUşşāḳī nām-ı diger Ḥācī İsmāʿīl / Bā-bād-ı Yıldız**

		Ḳıṭʿa seng	Gez

* Gez hesabında işlem hatası yapılmıştır.

(7)	ʿUşşāḳī-zāde	1	918
(8) 16,5 ḳ.	Oḳcu Selānikī	2	+19 = 937
(9) 35,5 ḳ.	Ḥammāmī Aḥmed Aġa	3	+1,5 = 938,5
(10) 7 ş.	Muḥammed Efendi İmām-ı Serāy-ı ʿAtīḳ	4	+33,5 = 972
(11) 28,5 ḳ.	İdrīs Ḳapıcı-yı Serāy-ı ʿAtīḳ	5	+34 = 1006
(12) 12,5 ḳ.	Laʿlī-zāde Mektūbī Aḥmed Paşa	6	+27,5 = 1033,5
(13) 34,5 ḳ.	Muḥammed Efendi Mevḳūfātī	7	+2 = 1035,5
(14) 29 ḳ.	Aḥmed Efendi Ḳayyım-zāde	8	+42,5 = 1078
(15) 46,5 ḳ.	Aḥmed Efendi Ḳātib-i Vaḳf-ı Sulṭān Bāyezīd	9	+47 = 1125
(16) 3,5 ḳ.	Atıcı Beg Muṣṭafāsı nām nev-civān	10	+5 = 1130
(17) 4 ḳ.	el-Ḥācc İsmāʿīl	11	+2 = 1132
(18) 29 ḳ.	Ṭomar Aḥmed	12	+2 = 1134
(19) 59,5 ḳ.	Berbād Muṣṭafā Çelebi	13	+43,5 = 1177,5
(20) 25 ḳ.	Pehlivān ʿAlī Aġa	14	+0,5 = 1178

33b

(1) Ḫāne-i ḫāṣṣa aġavātından Pehlivān ʿAlī Aġa havā-yı şimāl ile evvelā Pehlivān Ḥamza b. (2) ʿUşşāḳī'yi sebḳat édip Oḳcu Selānikī'yi daḫı güzer étmek ile Ḥammāmī Aḥmed Aġa'yı (3) sebḳat édip ve İmām Muḥammed'iñ ḳarşısında vaż'-ı ḳadem éyleyip Bevvāb İdrīs'i (4) sebḳat édip Mektūbī Laʿlī-zāde'yi güzer ve Mevḳūfātī Muḥammed Efendi'yi géçmekle Ḳayyım- (5) zāde Aḥmed Efendi menzilinden ileri varıp ve Kātib-i Vaḳf-ı Sulṭān Bāyezīd (6) Aḥmed Efendi'yi daḫı güzer édip Beg Muṣṭafāsını géçip ve Ḥācī İsmāʿīl (7) ve Ṭomar Aḥmed'i ve Berbād Muṣṭafā'yı géçip

menziliniñ cāy-ı ḳademi Lenduhā ile Arḳırı (8) menzili miyānında ber-ā-ber zemīn olan mermer beyāż ṭaş olup tekye gūşuna ḳarīb (9) bir yérde ve merḳadī ṭaşınıñ öñündedir.

(10) **Menzil-i Ḫākī-i Bostāncı / Bā-bād-ı Poyrāz**

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(11)	Balıḳḫāne Kātibi Cin Ḥüseyin Efendi	1	861,5
(12) 0,5 ḳ.	Ḳılıccı Yūsuf	2	+47 = 908,5
(13) 6 ş.	Ḳandilci Usta Piyāle	3	+34,5 = 943
(14) 9,5 ş.	İbrāhīm Aġa	4	+21 = 964
(15) 28 ḳ.	nā-maʿlūm	5	+11,5 = 975,5
(16) 13 ş.	Ferhād	6	+33,5 = 1009
(17) 45 ḳ.	Tekye-nişīn Ḥüseyin	7	+17 = 1026,5
(18) 57 ḳ.	Bostancı Muṣṭafā Beg	8	+11,5 = 1038
(19) 5 ḳ.	Vecāhetli Aḥmed Aġa	9	+15,5 = 1053,5

(20) Ḫāṣ Oṭa aġalarından Vecāhetli Aḥmed Aġa dest-gīr-i bād-ı ṣabā ile ḫākī taʿbīr étdikleri tīr ile

34a

(1) evvelā Balıḳḫāne Kātibi Ḥüseyin Efendi'yi ve Ḳılıccı Yūsuf'u ve Ḳandilci Piyāle Usta'yı (2) ve Ḳara Muṣṭafā Paşa üstādı Ferhād'ı ve Tekye-nişīn Ḥüseyin Efendi'yi ve Bostāncı (3) Muṣṭafā'yı cümle meẕkūrātı sebḳat édip iḫtirāʿ éyledigi menziliniñ (4) cāy-ı ḳademi Uncu ḳademgāhınıñ altında muḳābil kebīr aġaç ki Tersāne-i ʿĀmire (5) muḳābilindedir.

(6) **Menzil-i Ṭayyib Reyḥān Aġa el-meşhūr bi-Menzil-i Aġalar / Bā-bād-ı Lodos**

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(7)	Reyḥān Aġa	1	872,5
(8) 11,5 ḳ.	defʿa Reyḥān Aġa	2	+24 = 896,5
(9) 29,5 ḳ.	Ḫazīnedār ʿAlī Aġa	3	+27 = 923,5
(10) 15,5 ş.	Muṣāḥib Bilāl Aġa	4	+14,5 = 965*
(11) 47 ḳ.	Evliyā Çelebi	5	+5,5 = 970,5
(12) 1,5 ḳ.	Derviş Çelebi	6	+2 = 972,5
(13) 33,5 ḳ.	ʿAbdulbāḳī Çelebi	7	+9,5 = 982
(14) 2,5 ḳ.	Baṭmān Ḥācī Muṣṭafā	8	+17,5 = 999,5
(15) 11 ş.	Ferīdūn-zāde Muṣṭafā Aġa	9	+28 = 1027,5
(16) 27,5 ş.	Arnabūd Ḥüseyin Beg	10	+10,5 = 1038
(17) 34 ḳ.	Teberdār Aḥmed Beg	11	+7 = 1045
(18) 33,5 ḳ.	Çerkes Muḥammed Paşa	12	+40 = 1085
(19) 16,5 ḳ.	Raḥīḳī ʿAlī Aġa	13	+16 = 1101
(20) 12,5 ḳ.	Küçük Muḥammed	14	+37 = 1138,5*
34b			
(1) 19,5 ḳ.	Pehlivān ʿAlī Aġa	15	+45,5 = 1184

* Gez hesabında işlem hatası yapılmıştır.
* Gez hesabında işlem hatası yapılmıştır.

(2) Ḫāne-i Ḫāṣṣa aġalarından Pehlivān ʿAlī Aġa iʿānet-i lodos ile ḫōce-i şehriyārī (3) Reyḥān Aġa'yı ve Ḫazīnedār ʿAlī Aġa'yı ve Muṣāḥib Bilāl Aġa'yı ve Evliyā Çelebi *ḳaddese* (4) *sırra* ve Rüstem Paşa Vaḳfı cābīsi Derviş Çelebi ve Ḥācī ʿAbulbāḳī (5) Çelebi *ḳaddese esrārehum* ve Baṭmān el-Ḥācc Muṣṭafā'yı ve Ferīdūn-zāde (6) Muṣṭafā Aġa'yı ve Arnabūd Ḥüseyin Aġa'yı ve Teberdār Aḥmed Beg'i ve Çerkes Muḥammed (7) Paşa'yı ve Raḥīḳī ʿAlī Aġa'yı ve Küçük Muḥammed'i bi'l-cümle meẕkūrātı sebḳat (8) édip menziliniñ cāy-ı ḳademi cānib-i Ḫāṣköy'de berf-ḫāne-i aġa-yı ʿaskeriyān (9) ḳurbunda vāḳiʿ mermer-i ṣaġīr ve seng-i müntehāsı cādde-i Kāġıdḫāne-i feraḥ-fezādadır.

(10) **Menzil-i İmām-ı Serāy-ı ʿAtīḳ / Bā-bād-ı Poyrāz**

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(11)	Serāy-ı ʿAtīḳ İmāmı Muḥammed Efendi	1	743
(12) 20 ş.	ʿAskerī ʿAbdulbāḳī	2	+110 = 853
(13) 39,5 ş.	Ḥüseyin Beg Mīr-i Deryā	3	+10,5 = 863,5
(14) 32 ş.	ʿAskerī Yūsuf	4	+44,5 = 908
(15) 41 ş.	Berber Ḳadrī Beg	5	+12 = 920
(16) 38 ş.	Ḫāskō	6	+3,5 = 923,5
(17) 20,5 ş.	Aḥmed Efendi Kātib-i Tersāne	7	+16,5 = 940
(18) 10,5 ş.	ʿAlī Beg İbrāhīm Ḫān-zāde	8	+39,5 = 979,5
(19) 27,5 ş.	Yūsuf Paşa	9	+45 = 1024,5
(20) 27 ş.	Ḳuġu Muṣṭafā nām civān	10	+52,5 = 1077

35a

(1) 60 ş.	Abāza ʿOṣmān Aġa	11	+17 = 1094
(2) 47 ş.	Teberdār Pehlivān Aḥmed	12	+2 = 1096
(3) 40 ş.	Ṭomar Aḥmed	13	+53 = 1149
(4) 47 ş.	Berbād Seyyid Muṣṭafā	14	+13,5 = 1162,5

(5) Serāy-ı ʿAtīḳ imāmı Muḥammed Efendi merḥūm iḳtidā-yı sünnet-i Aḥmed'i ve icrā-yı ʿādet-i (6) ḥasene-i Muḥammediyyede beẕl-i tāb u ḳudret ve teẕkīr bi'l-ḫayr içün ṣarf-ı (7) naḳdīne-i himmet ve iʿānet-i bād-ı şimāl ile ḥasbe'l-imkān endāḫte ve nişān (8) éyledigi menzil-i yümn-i āşiyān ve teberrük-resānında mevżūʿ olan aḥcārdan (9) seyl [u] mürūr-i eyyām ve bād-ı ḥazān görür aʿvām ile üç ʿadedi zīr-i ḫāk-ı (10) ʿademde pinhān olmaġın nesīb-i sülāle-i pāk ve ḥasīb-i nesl-i tāb-nāk (11) yeke-süvār meydān-ı maʿārif ve ferīd ʿarṣa-i ʿavārif olan kemān-keş Seyyid (12) Ḥasīb Çelebi *raḥimehu'llāh* mesāḥa ve taḥdīdinde taḥrīr olunduġu üzre (13) cāy-ı ḳademi Naḳḳaş ve Sekbānḳulu sengleri miyānında vāḳiʿ bālā-yı tārekde ve (14) Berbād Seyyid Muṣṭafā'nıñ ābād éyledigi seng-i müntehāsı Ḫāṣköy (15) cānibinde vāḳiʿ vādī verāsındadır.

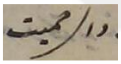
(16) Menzil-i Ḫākī / Bā-bād-ı Ḳıble

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(17)	Muḥammed Beg Naḳkāş Paşa-zāde	1	841,5
(18) 25 ş.	Receb Usta-i Bāġçe-i Tersāne	2	+11 = 852,5
(19) 5,5 ş.	Muṣāḥib Bilāl Aġa	3	+15 = 867,5
(20) 2 ḳ.	Teberdār el-Ḥācc ʿAbdulbāḳī	4	+1 = 868*

35b

* Gez hesabında işlem hatası yapılmıştır.

(1) 8,5 ḳ.	Muḥammed Aġa Ḥammāmī-zāde	5	+24,5 = 893
(2) 11 ş.	ʿAskerī Şahin Oṭabaşı	6	+5 = 898
(3) 20 ş.	İbrāhīm Aġa	7	+4,5 = 902,5
(4) 2 ḳ.	Şāʿir ʿAnāyī Çelebi	8	+16 = 918*
(5) 4,5 ş.	Teberdār Pehlivān Aḥmed	9	+43 = 961*
(6) 22 ş.	Şeyḫ-i Meydān Rahīḳī ʿAlī Aġa	10	+23 = 984,5
(7) 6,5 ḳ.	Aḥmed Efendi Reʾīs-i Tīr-endāzān	11	+47 = 1031,5

(8) Bu menziliñ cāy-ı ḳademi ḳurb-ı piş-ġāh-ı tekye-i rumātda vāḳiʿ şecer-i buṭum-ı müntehā ve (9) seng-i sābıḳ-ı aḫīr ve pāki yemīn-i berf-ḫāne-i ʿaskeriyānda vāḳiʿ ve endāḫte (10) olan tīr-i peykān-ı āhendār, ḫākīdir. Reʾīs-i kemān-keşān ve muḳtedā-yı ṭāʾife-yi (11) tīr-endāzān olan Kātib-i Cāmiʿ-i Vālide Sulṭān-ı Cedīd Aḥmed Efendi egerçi (12) bu menzilde cām-ı muṣaffā-yı ġamze ḥamiyyet ve neşāṭ ile muḳaddem saḳy-i şerbet-i (13) tehniyet seng-i nihāde-i neşāṭ ve inbisāṭ éden Raḥīḳī ʿAlī Aġa'yı sebḳat (14) édip néce ḳīl ü ḳāl olup lākin şoñradan iẓhār éyledigi hüner şehīr-i (15) ʿālem-gīr olmaġın bi-ʿināyeti'l-Meliki'l-Mennān keşīde-i rişte taḥrīr olunur.

(16) **Menzil-i ʿAbdullāh Efendi nām-ı diger Dirhem Menzili / Bā-Baṭı Lodos**

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(17)	ʿAbdullāh Efendi	1	903
(18)	Muṣāḥib Muḥammed Aġa	2	+8 = 911
(19) 18,5 ş.	Şeyḫ ʿAbdulāh Efendi	3	+4,5 = 915,5

* Gez hesabında işlem hatası yapılmıştır.
* Gez hesabında işlem hatası yapılmıştır.

(20) 39,5 ş.	Yaycı Ḥācī Muṣṭafā	4	+12 = 927,5

36a

(1) 44 ş.	Yaycı Ḥüseyin Aġa	5	+45 = 972*
(2) 35 ş.	Havācı ʿAlī Dede	6	+7,5 = 970*
(3) 70 ş.	Eyyüb-zāde Muḥammed Efendi	7	+43,5 = 1023,5
(4) 82 ş.	Nişādırī Muṣṭafā	8	7 = 1030,5
(5) 53 ş.	Kelleci ʿÖmer Beg	9	+13 = 1043,5
(6) 18,5 ş.	Pehlivān ʿAlī Aġa	10	+22,5 = 1066
(7) 25 ş.	Tācir-zāde Emīn Aġa	11	+27 = 1093

(8) Seyr [ü] sülūk dāmen-i sünnet-i seniyye Seyyid-i aḫiru'l-zamān olan zümre-i tīr-endāzān (9) reʾīsi İmām ʿAbdullāh Efendi fiʿl-i aḥsen-ı remyde bir cemāʿate muḳtedā (10) ve imām olup batı lodos nāmıyla şöhret-şiʿār olan bād-ı suḫūnet (11) iʿtiyād-ı imdādı ile küşād ve īcād éyledigi menzilde muṣāḥib-i şehriyārī (12) sebḳatına imām-ı müşārün-ileyhiñ semiyy ü hem-nāmı diger ʿAbdullāh Efendi'niñ (13) dest ber-bālā-yı dest-i kemān sebḳat ve der-aḳab Yaycı Muṣṭafā ve Ḥüseyin (14) iʿdād-ı tezāyüdde Havācı ʿAlī Dede himmet-i pīrān-ı ṭarīḳat ile "Yā Ḥaḳḳ" déyerek (15) iẓhār-ı mahāret éyledikde müderrisīnden Eyyüb-zāde vażʿ-ı seng-i (16) ʿalāmet étmiş iken müşārün-ileyh ʿAlī Aġa cümleyi sebḳat édip ve (17) Kelleci ʿÖmer Beg'e iẓhār-ı ṣanʿat ve maʿrifet éyledikde Muḥammed Emīn Aġa'ya (18) defʿa ṭaş sürerek cümlesine müsābaḳat ve aḳrān ve iḫvānını (19) ser-bezmin ḥayret éyledigi menziliniñ ḳademi Ḥasanṭaşı ile Aġalar (20) menzili miyānında ʿAbdullāh Efendi ḳademgāhı nāmıyla

* Gez hesabında işlem hatası yapılmıştır.
* Gez hesabında işlem hatası yapılmıştır.

mevṣūf ve seng-i (21) aḫīr-i müntehāsı Ḳarılar Çeşmesi verāsında vāḳiʿ ḥacer-i maʿrūfdur. Menzil-i

36b

(1) mezbūr miyān-ı tīr-endāzānda Dirhem menzili ismiyle müteʿārif ve meşhūr (2) olup birinci ve ikinci boy miyānında seksen buçuḳ dirhem kemān-ı tīmārdār (3) ile atılmış ve baʿde her atıldıḳça ikişer dirhem ziyāde yay ile (4) atılmaḳ üzre rābıṭa vérilmişdir.

(5) Menzil-i Ṣolaḳlar Emīni / Bā-Batı Lodos

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(6)	Ṣolaḳlar Emīni ʿAlī Aġa	1	913
(7) 5 ş.	İbrāhīm Beg	2	+45,5 = 958,5
(8) 00 ş.	ʿAṭṭār-zāde Muṣṭafā Aġa	3	+7 = 965,5
(9) 28 ş.	Kayseriyeli Küçük Tācir Seyyid Aḥmed Aġa	4	+9 = 974*
(10) 29,5 ḳ.	Baġdād Aġası-zāde Muḥammed Aġa	5	+7,5 = 982
(11) 34,5 ş.	Büyük Tācir Seyyid İbrāhīm	6	+16 = 998
(12) 11,5 ş.	Muṣarrıf Muṣṭafā Efendi	7	+30 = 1028
(13) 23 ş.	Çerkes Muḥammed Paşa	8	+16 = 1044
(14) 45,5 ḳ.	Mısırlı Muḥammed Efendi	9	+29 = 1073
(15) 8 ḳ.	Abāza ʿOṯmān Aġa	10	+16,5 = 1089,5
(16) 8 ḳ.	Küçük Ḥācī Muḥammed	11	+37 = 1126,5

* Gez hesabında işlem hatası yapılmıştır.

(17) 7 ḳ. Tācir-zāde Emīn Aġa 12 +33,5 = 1160

(18) Bu menzil vesāʾir-i lodos eṣnāfından olan rūzgār ile endāḫte menāzil-i (19) tīr-endāz muʿteber ve maḳbūldür. Tācir-zāde Emīn Aġa nevbet-i iẓhār (20) endāḫte éyledikde menzil cāy-ı-ḳademi Ḥācī Süleymān menziliniñ ana ṭaşı

37a

(1) seng-i müntehāsı vādī-yi Cāmiʿ-i Piyāle Paşa verāsında İncirli Bāġçe (2) ḥizāsındadır.

(3) Menzil-i Tīr-i Yek-süvār-ı Kebīr / Bā-Bād-ı Lodos

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(4)	Esīrci ʿAlī Beşe	1	863,5
(5)	Muʾezzin Aḥmed Aġa	2	+48 = 911,5
(6) 29 ş.	Gürcü ʿÖmer Efendi Kātib-i Ḍarbḫāne	3	+74,5 = 986
(7) 48 ş.	Ṣadr-ı Esbaḳ Teberdār Muḥammed	4	+7 = 993
(8) 43,5 ş.	Ḥācib-zāde Muḥammed Aġa	5	+19 = 1012
(9) 37 ş.	Abāza Muṣṭafāsı	6	+31 = 1043
(10) 14 ş.	Ḳırḳ Çeşmeli Oḳcu Muṣṭafā Çelebi	7	+23,5 = 1066,5
(11) 39,5 ş.	ʿArż-ı Rūmī Muṣṭafā Aġa Çorbacı-yı Taʿlīmḫāne	8	+12,5 = 1079
(12) 35 ş.	Aḥmed Efendi	9	+14 = 1093

(13) Vālide Sulṭān Cāmiʿi Kātibi Aḥmed Efendi, Ḳırḳ Çeşmeli Muṣṭafā Çelebi ve (14) Çorbacı Muṣṭafa Aġa'nıñ menzillerini sebḳat éyledigi muḥārebeleri (15) ḥüsn-i iltifāta tebdīl. Hikāye: Ṣāḥib-i menzil-i mezbūr Aḥmed Efendi muḳaddem tīr-i (16) endāḫte sebḳat olduḳda Beyḳoz ḥavālīsinde aḥbābından birisi (17) menzil-i maʿhūdu āşınā

olup teberrüken seng-iʿamūd kevn baḫş étdi. Maḥalline (18) vaż‘dan zamān mürūr étmek ile Çorbacı mezbūruñ teġallübüyle ḳalʿ[u] endāḫte (19) beyān-ı teẕellül éyledikde meydān-ı rumāt Aḥmed Efendi muʿātebe belki ṣadme-i nefy u (20) taġrībe ḳarīb olup taḫlīṣ-i girībān ve tekrār menzil atmaḳdan mübtelā-yı (21) ıżṭırāb naḳil ve beyān eṣnāsında ḥacer-i mevhūb bir merḳād-ı ʿaẓīmu’ş-şāndan

37b

(1) sengine müşābih bir ḥacer olmaġın néce güft ü gūya bāʿiṣ ve bādī olmuşdur. (2) Miyān-ı pehlivānānda ḥüsn-i imtizācları nümāyān olduḳdan ṣoñra vaż‘-ı seng-i (3) ʿalāmet éyledigi menziliñ cāy-ı ḳademi Ḥasan ayaḳ yéri ile Caʿfer ḳademgāhı (4) miyānında ve ḥacer-i müntehāsı Naḳḳāş ṭaşları ile Pārpūl cāy-ı ḳademi (5) beynindedir.

(6) **Menzil-i Yek-süvār-ı Ṣaġīr nām-ı diger Menzil-i Müderris / Lodos ile**

	Ḳıṭʿa seng	Gez
(7) Müderrisīnden el-Ḥācc Seyyid Muṣṭafā Efendi	1	961
(8) Cizye Kīsedārı Fehmī Muḥammed	2	+39 = 1000
(9) Başçūḳadār Uzun Muḥammed	3	+7 = 1007
(10) Veznedār Çırāġı Muḥammed, Çūḳadār-ı İbrāhīm Paşa	4	+34 = 1041,5*
(11) Yaycı Süleymān-zāde İsmāʿīl	5	+11,5 = 1053
(12) İbrāhīm Beg	6	+14 = 1067
(13) Şīşe-bāz İsmāʿīl Çavuş	7	+2 = 1069
(14) Nażīf Muṣṭafā Aġa Şeyḫ-i Meydān ḥālā	8	+3 = 1072

* Gez hesabında işlem hatası yapılmıştır.

(15) Müderrisīn-i kirāmdan Vālide Sulṭān Cāmiʿ-i Şerīfi kātibi Aḥmed Efendi birāderi (16) el-Seyyid el-Ḥācc Muṣṭafā Efendi ṭarīḳinde bulunduġu ḳavim ve iḫvānıñ (17) şerīf ve vażīʿine sebḳat-ı fiḳriyle ṣarf-ı ḥavās u ḳuvā u ḳudreti (18) muḳteżāsı efʿāl-ı ḥaseneden fenn-i remyde daḫı iẓhār-ı mahāret (19) édip küşād éyledigi menzili fi'l-ḥaḳīḳa ber-muḳteżā-yı mümtāz ve müntehā-yı (20) hem-pāları olan ṭoḳuzyüzcüler müsābaḳada menzil bozmaḳ yaʿnī bir pehlivānı (21) sebḳat ve ġalebe ile ṭaş dikilmek ḫuṣūṣunda iken Fehmī Muḥammed ve Ketḫudā

38a

(1) Beg Başçūḳadārı Ṭavīl Muḥammed Veznedār Çırāġı Muḥammed Çūḳadār ve Yaycı-(2) zāde İsmāʿīl Aġa bu meẕkūrāt biñyüzcülerden olup Vālide Sulṭān (3) Ketḫudāsı Dāmād İbrāhīm Beg ve bunlara ġalebe étmekle baʿde İsmāʿīl (4) Aġa iẓhār-ı ṣanʿat ile ṭop ḳaṣabu'l-sebaḳı idḫāl-ı çevgān? iḫtişāṣı (5) étmiş iken silāḥ-şorān-ı ḫāṣṣadan merḥūm şeyḫ-i meydān reʾīs-i (6) tīr-endāz olan Muṣṭafā Aġa'ya daḫı ġalebe édip menzil-i maʿhūduñ (7) cāy-ı ḳademi Çırāġ menzili ile Ḥācī İsmāʿīl miyānında, seng-i müntehāsı (8) Arḳırı menzili cāy-ı ḳademiyle Emīn menzili miyānındadır.

(9) Menzil-i Yūsuf Aġa / Bā-bād-ı Poyrāz

	Ḳıṭʿa seng	Gez
(10) Yusuf Aġa-yı Dāru's-saʿādetu'ş- şerīfe	1	840
(11) Beşīr Aġa Aġa-yı Dāru's-saʿāde	2	+88 = 928

(12) ʿAṣr-ı Sulṭān Muḥammed Ḫān Rabiʿ'de Dāru's-saʿādetu'ş- şerīfe aġası olan (13) Yūsuf Aġa merḥūm aḫlāf-ı kirāmdan mā-ʿadāya izīn vérilmemek (14) üzre küşād. Ve baʿde ʿahd-ı Sulṭān Muṣṭafā Ḫān Ṣāliṣ'de el-Ḥācc (15) Beşīr Aġa merḥūm şarṭ-ı müşārün-ileyhi teʾyīd ve īcād éyledigi menzil-i (16) nev-bünyādıñ cāy-ı ḳademi Pārpūl menziliniñ Caʿfer menzili ayaḳ ṭaşları beyninde vāḳiʿ ber-ā-ber zemīn olan mermer ve

baş ṭaşı Cin Deresi’niñ (17) üst ṭarafında olan Çuḳurı’na ḳarīb maḥalldeki seng-i muʿteberdir.

(18) **Menzil-i Ṣınanmış ʿAlī Aġa / Bā-bād-ı Poyrāz**

38b

(1) Ḳıṭʿa seng	Gez
1	1031

(2) Raḥīḳī ʿAlī Aġa bu menzil-i nādiru’l-vuḳūʿu Cenāb-ı Ḥaḳḳ’ıñ tevfīḳi ile azmāyiş (3) taʿbīr étdikleri, démirden bir oḳdur, peykān-ı kemān vesīʿü’l-bünyān ile (4) azmāyiş mahāret ve tecrübe rütbe-yi kemāl-ı ṣanʿat édip endāḫte (5) éyledigi menzil-i ʿazīz ve mümtāzıñ seng-ı ḳademi Ṭopṭaşı ve (6) mīl-i ser-efrāzı Rāmī Yūsuf senginiñ verāsında vāḳiʿ Ḫāṣköy’de (7) muḥāzīdir.

(8) **Menzil-i Selim Aġa / Bā-bād-ı Poyrāz**

	Ḳıṭʿa seng	Gez
(9) Selīm Aġa Silāḥşör-i Ḫāṣṣa	1	1012
(10) Ḫalīl Efendi Kātib-i Dīvān	2	+15 = 1027
(11) Feyżullāh Beg Gül Aḥmed Paşa-zāde	3	+53 = 1080
(12) ʿAbdulḳādir Aġa	4	+25 = 1105

(13) Ḳoz bekciliginden Serāy-ı ʿAtīḳ teberdārlığına raġbet ve yazıcı-yı ḫāṣekī (14) başılığı maḳāmında iḳāmet ʿAbdulḳādir Aġa, Silāḥşör-i Ḫāssa (15) Selīm Aġa’ya müsābaḳat édip Dīvān Kātibi Ḫalīl Efendi’ye (16) iẓhār-ı maʿrifet ve Mīr-āḫūr Feyżullāh Beg’e müsābaḳat édip (17) Cin Deresiyle Ḫāṣköy evleri beyninde kūşeye ḳarīb (18) yamac üstünde nişān éyledigi cāy-ı menziliñ ḳademi Pārpūl (19) ve Caʿfer ayaḳṭaşları miyānında vāḳiʿ küçük mermer ṭaşdır.

(20) Menzil-i Muḥammed Paşa / Bā-bād-ı Yıldız

39a

	Ḳıṭʿa seng	Gez
(1) Silāḥdār-ı Şehriyārī Bosnevī Muḥammed Paşa	1	1087,5

(2) Merḥūm cennet-mekān Sulṭān Aḥmed Ḫān Ṣāliṯ silāḥdārlıḳları ḫidmetiyle (3) maʿrūf ve İbrāhīm Paşa'dan ṣoñra ṣadr-ı ʿuẓmāya teşrīf (4) éylemişdir. Ve merḳūm müşārun-ileyhiñ küşād éyledigi menziliñ seng-i (5) nişānı Tersāne Bāġçesi'nde ve cāy-ı ḳademi Bostāncı menzili ayaḳ (6) yériyle ḳıble ḫākīsi menzili ṭaşları beyninde kāʾin, mermer ṭaşdır.

(7) Menzil-i Memiş Efendi / Bā-Bād-ı Batı Lodos

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(8)	Memiş Efendi	1	913
(9) 45 ş.	Beşīr Aġa ʿĀʾişe Sulṭān Baş aġası	2	+ 58 = 971
(10) 23 ḳ.	Ḫalīl Aġa	3	+14,5 = 985,5
(11) 22 ş.	Dilsiz ʿAlī Aġa	4	+3 = 988,5
(12)	Muḥżır Ḥācī Bekir	5	+22,5 = 1011

(13) Pīr-zāde ket-ḫudāsı Rūméli ḳāḍīlerinden Memiş Efendi Dilsiz ʿAlī (14) Aġa'nıñ menzilini sebḳat ṭoḳuzyüzcü kemān-keşlerine ʿasīr (15) olduġuna mebnī Rūméli ḳāḍī-ʿaskeri muḥżırlarından Ḥācī Bekir māl (16) ḳuvvetiyle ṣāḥib-i menzilleri sürüsünde bulunmaḳ ḫāhişiyle (17) havācılar nām kimselere ḳul u ḳurbān olaraḳ naẓar-ı māl ḳuvvetiyle (18) aḥmaḳ ʿaḳlıyla bir bölük ādemleriñ duʿāsıyla Çobān Çeşmesi (19) ḳurbunda ancaḳ ḫayr duʿāya mebnī ber-taḳrīb vażʿ-ı nişān éyledigi menziliñ

39b

(1) cāy-ı ḳademi Yaṣṣı Ḳaya nām sengiñ civārındadır.

(2) **Menzil-i Kilār Ket-ḫüdāsı / Yıldız Rūzgārı**

	Ḳıṭʿa seng	Gez
(3) Aḥmed Beg	1	923
(4) Ḳara Ḥasan Aġa	2	+33 = 959*

(5) Kilār-ı Ḫāṣṣa ket-ḫudāsı nām-dār ve vālide ket-ḫudāsı esbaḳ ʿOs̱mān (6) Efendi-zāde Aḥmed Beg iʿānet-i bād-ı şimāl ile küşād éyledigi (7) menzil-i nev-bünyādında Çuḳadār-ı Şehriyārī Ḳara Ḥasan vaż‘ (8) ve nihāde éyledigi mīl-i ṣaḳīliñ cāy-ı ḳademi éski Ḫünkār ayaḳ ṭaşıyla (9) Tīr-endāzāne menziliñ beyninde küçük mermer ṭaş olup (10) Çırāġ menzili'niñ baş ṭaşıyla Ḫākī menzili'niñ ayaḳ yéri miyānında (11) kebīr mermerdir.

(12) **Menzil-i el-Ḥācc Beşīr Aġa / Bā-bād-ı Poyrāz**

	Ḳıṭʿa seng	Gez
(13) el-Ḥācc Beşīr Aġa	1	909,5
(14) Boşnāḳ Aḥmed Aġa	[2]	+7 = 916,5
(15) Ḥafīd Mollā Efendi	[3]	+35 = 951,5
(16) Ḳapudan Ḥüseyin Paşa	[4]	+64,5 = 1016

(17) Āvāz-ı tīr-i şecāʿati ve luʾluʾ-sāz ruḳʿa-i ġabrā vaṣiyyet-i puta-i celāleti (18) ṭanīn-endāz-ı mesāmiʿ-i Ümm-i Dünyā olan sābıḳan Ġāzī Ḥüseyin Paşa (19) merḥūmuñ ḳapudan-ı deḳāyıḳdan himmetleri oḳyanus-ı ḥayretde vardaḳosta

40a

* Gez hesabında işlem hatası yapılmıştır.

(1) görünen iltimāsıyla esbaḳ ʿAşīr Efendi-zāde Ḥafīd Mollā dest ber-bālā-yı menzil-i (2) ʿadīmu'n-naẓīr cāy-ı ḳademi meymenet Ṭopcubaşı ayaġı démekle maʿrūf Kāġıdḫāne (3) yolu üzerinde mermer seng-i nişānı Tozḳoparan menziliniñ baş (4) ṭaşından aşırı Yūsuf Deresi üstünde olan yamaca ḳarīb burmalı ḥacerdir.

(5) **Menzil-i Aġa-yı Dāru's-saʿādet-i Şerīfe / Bā-bād-ı Yıldız**

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(6) Silāḥdār-ı Şehriyārī Bosnevī Muḥammed Paşa		1	945,5

(7) Cennet-mekān Sulṭān Muṣṭafā Ṣāliṯ zamān-ı salṭanatlarında Dāru's-saʿāde Aġası (8) Beşīr Aġa'nıñ Yūsuf Aġa menzilinde[n] başḳa kendiniñ Burmalı Ṭaş (9) menzilinde iki nişānı var iken ʿilm-i remye kemāl-i muḥabbeti ile müceddeden başḳa (10) küşād étmege istīzān étmekle şurūṭunu Cerīde-i Hümāyūn'da ḳayd işbu (11) menziliñ cāy-ı ḳademi bālā-yı Çeşme-yi Zenān'da vāḳiʿ Lenduhā Aḥmed Aġa'nıñ baş (12) ṭaşları beyninde nīm zirāʿ ḳarīb ḥaceriñ nişānı arḳırı pīş-gāh-ı tekye-i (13) rumātda kāʾin béş direk kebīr mermerdir.

(14) **Menzil-i Caʿfer Ṣādıḳ Beg / Gün Ṭoġrusu**

			Ḳıṭʿa seng	Gez
(15)		Caʿfer Ṣādıḳ Beg	1	922
(16)		Seyyid ʿAlī Efendi	2	+3,5 = 928,5
(17)	11,5 ş.	el-Ḥācc Muḥammed Emīn Aġa	3	+12,5 = 941
(18)	32 ş.	Muṣāḥib Bilāl Aġa	4	+34 = 975

40b

(1) Caʿfer Ṣādıḳ Beg küşād éyledigi menzil Kāġıdḫāne yolu üzerinde Ekşi (2) menziliniñ ayaḳ yérine ber-ā-ber Seyyid ʿAlī Efendi ve Ḥācī Emīn Aġa ikisini bir (3)

oḳda müsābaḳat iẓhār-ı mahāret saʿādetli Şākir Aġa'nıñ Yehūd (4) mezarlığına yaḳın Ayazma altında olan menziliniñ kenārında mermer-i sepīddir.

(5) **Menzil-i Şişman Paşa / Poyrāz**

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(6)	Şişman Paşa Muṣṭafā Efendi	1	907
(7) 2 ş.	Nāmıḳ İbrāhīm Aġa	2	+26 = 933

(8) Vekīl-i şeyḫ-i meydān reʾīs-i tīr-endāz - Beyt "Rumāt-ı Müslimīniñ ser-bülendi / (9) Ḳużāt-ı Rūmēliniñ ercümendi." – pīr-i ṭarīḳatiyle küşād éyledigi menzil İbrāhīm (10) Aġa saʿy ve sebḳatına öñdül aldıraraḳ vażʿ éyledigi ʿaskeriyān ḳarlığından (11) yüz elli gez aşırı müntehā-yı ḥudūd menzil-i meẕkūruñ cāy-ı ḳademi Delikli (12) Ḳaya nām ṭaş ile beyninde vāḳiʿ olan ince ve ṣaġīr mermerdir.

(13) **Menzil-i Dāmād Şerbetçi-zāde / Poyrāz - Yıldız**

		Ḳıṭʿa seng	Gez
(14)	Emīn Efendi	1	938
(15) 36,5 ḳ.	Müftī-zāde	2	+13 = 951
(16) 18,5 ḳ.	Ḥüsām Paşa	3	+40 = 991

(17) Şerbetçi dāmādı Emin Efendi ve Müftī-zāde İbrāhīm Selīm Mollā mīl-i (18) müsābaḳat vażʿ éyledigi menzil-i esbaḳ Ḥüsām Paşa merḥūmuñ iʿāne-i (19) havā-yı şimāl ḳahvebaşı hengāmında naṣb menziliñ

41a

(1) Ḳarılar Çeşmesi üstünde vāḳiʿ Memiş Efendi menzili ana ṭaşınıñ (2) ġarbında göl şekli çuḳura yaḳın nīm zirāʿ miḳdārı ber-ā-ber ʿarż olan (3) mermer-i ebyażdır.

(4) **Menzil-i Aġa-yı Dāru’s-saʿādet-i Şerīfe / Bā-bād-ı Poyrāz**

(5) Ḳıṭʿa seng	Gez
1	953

(6) Merḥūm dāru’s-saʿāde aġası ve ṭoḳuzyüzcülerden menzilleriniñ āʿlāʾ (7) ve raʿnāsı olan ʿadīmu’l naẓīr Şerbetçi-zāde dāmādı Emīn Efendi (8) remy étmek ṣadedinde iken aġa-yı müşārun-ileyh ḥażretleri sebḳat édip (9) küşād vérdigi menzil-i meẕkūruñ cāy-ı ḳademi Caʿfer menziliniñ ḳademgāhı (10) ḳabża ṭarafında zībā-yı ḥacerdir ki ḳızıl mināreye ṭoġru endāḫte olan ṭaşdır.

(11) **Menzil-i Mercān Aġa / Bā-bād-ı Poyrāz**

(12) Ḳıṭʿa seng	Gez
1	987,5

(13) Merḥūm cennet-mekān Vālide Sulṭān ḥażretleriniñ baş aġası saʿādetli Mercān (14) Aġa yādigār-ı saʿy-ı sābıḳası Bilāl Aġa’ya sebḳat menzil-i mezbūruñ cāy-ı ḳademi (15) ʿAlī Bālī menzili baş ṭaşınıñ şaṣt ṭarafında olan küfeki sinor ṭaşınıñ (16) ḳırḳ gez miḳdārı ḳurbunda iki yoluñ ortasında Ekşi menziliniñ (17) üstünden géçip yamacda vāḳiʿ olmuş İmām Deresi’ne ṭoġru atılır.

(18) **Menzil-i Ḥāşıllı Muḥammed Aġa / Bā-bād-ı Poyrāz**

(19) Ḳıṭʿa seng	Gez
1	901

41b

(1) Ḥarem-i hümāyūn-ı şehriyārī aġalarından Ḥāṣıllı ṣābıḳ Muḥammed Aġa'nıñ bād-ı şimāl (2) ile küşād éyledigi menziliñ cāy-ı ḳademi Naḳḳāş menzili ile İmām ayaḳ yéri (3) beyninde bir zirāʿ miḳdārı küçük mermerdir.

(4) **Menzil-i Ḫalīl Aġa / Bā-bād-ı Lodos**

(5) Ḳıṭʿa seng	Gez
1	1060

(6) Biñyüzcüler ile şöhretī Ḫalīl Aġa baṭı lodos démekle küşād ve cāy-ı (7) ḳademi Ḥācī Süleymān'ıñ baş ṭaşı ile Rāmī Yūsuf'uñ ṭaşınıñ (8) beyninde Dereboynu nām maḥallde yére yaḳın seng-i ṣaġīr yüz elli gez (9) şaṣt ṭarafında İncirli Bāġçe'ye ṭoġru derede vāḳiʿ ṭavīl ṭaşdır.

(10) **Menzil-i Azmāyiş Muḥżır Bekir / Gün Ṭoġru Yéli**

(11) Ḳıṭʿa seng	Gez
1	700

(12) Memiş Efendi menzilinde Muḥżır Ḥācī Bekir cāy-ı ḳademi Ḳarılar Çeşmesi üstünde (13) Ḥācī Süleymān menzili ayaḳ yéri şaṣtdaki depeli ḥacer Kāġıdḫāne (14) yoluna ḳarīb maḥallde Ḫāṣköy ṭarafına endāḫte olunur.

Naẓm:

(15) Pīrimiz éyledi ḳabūl çün oldu mūcid-i zamān*

Sürdü ṭaşı cihānıñ ḳomadı gériye meydān

(16) Gör titrer ṭurur bundan ṣoñra aʿdā-yı dīn

Şāhı zihgīr-i ḳavsiniñ açılırsa olur meydān

*Mahmut ismi ve 98 sayısı satır aralarına konmuştur.

(17) Ṣaḥrā-yı ʿadlı nişān-ı fevzi diker ser-zemīn

Sebḳatı endāḫte sehmi menzile érer kemān

(18) Ḥaşre dek rūḥ u revān Geyvevī Ḥüseyin

Cevheri neseb-i ʿālī géçerse defter-i ḫāḳān

(19) Tamām oldu bu kitābım vaṣiyyetim budur saña

Emr maʿrūf nehy ʿani'l-münker ḳurtula elden ḳomayan

42a

(1) Her kim ister buldu maḳṣūd cümlen ādeme anıñ

Kimde ʿaşḳa nişān ola bulur tenhā ulu meydān

(2) Ḳırḳ seneden mütecāviz görmedim o cānımı

Bu kitābda gizli imiş keşfine vérdim ʿayān

(3) Bu kitābım tefeʾʾüldür her kim isterse maṭlūb

Ṭaş dikip meydān görsek āşikār oldu nişān

(4) Üç maḥallde ledün ʿilmi açıldı bu kitābda

Bi-ḥamdi'llāh ḥatm éyle saña olsun naṣīb ʿilm-i ledunnān

(5) Çoġaldıḳça çoġalsın ʿasker-i rumāt

Biri biñ kāfiri ḫāke ḳılar perende-i demrān

(6) Ḳanmaya o şāh-ı merdān nūş éderse o baḥrini

(7) Ġazvʾ kār (1234) küşād olsun feṭḥ oluna cümle cihān

Beyt

(8) Oḳurken üç maḥallde ism-i aʿẓam ḥocā

(9) Getirdim bu kitābda anı küşāda hüne[r]-verce

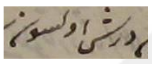
(10) Ḫaber vérdi ḳamu ẕerrāt Ḫudā'nıñ

(11) Dükenmez raḥmeti anıñ beyānı niʿmet olunca

(12) Vaṣiyyet budur saña bu dünyāya meyl étme

(13) Muḥammed'e ʿāşıḳ olan musāvīdir gündüzi géce

(14) Bu kitābı raġbet éyle sünneti éyle iḥyā

(15) Tīr ü kemān olsun sünnete ḳıl muḫlişce

(16) Bize oldu tercümemiz ḳabl-i Ḥaḳḳ'dan müyesser

(17) Yazanı oḳuyanı mükāfāt ḳıl maḥallinde durunca

(18) Tīr ü kemān beyān éder niʿmet-i dü cihān

(19) Ḳılar kāfirleri nā-çār tīġ sīnesine girince

(20) Eger ġāfil géçem bundan kemān-keş şanʿatı ḳanda

(21) Bu fenni ʿālim olmayan néden bilsin o muḫlişce

(22) Eger isterseñ viṣāli ḳavsiñi ḳaldır havāya

(23) Gelir ṣaydıñ eli bağlı saña rām olur Ḥayberce

42b

(1) Cümle nāsa fāʾide içün bu tercümem naḳşımdır

(2) İnşāʾallāh ülfet olur naẓarı ḥaḳḳı görünce

(3) Eger Āṣaf ṭuta Furḳān olmaya zeyline nisyān

(4) Ṭarfetu'l-ʿayn içre ʿadālet-i Nūşirevānca

(5) Buyurdu "ʿurve-i vuṯḳā" ṭuta āyāt-ı Ḳurān'ı

(6) “Lā enfiṣāme lehā” ḥāfıẕ Ḥażret-i Yezdān’ca

(7) Kemāli ʿālem-i ʿirfānda ṣanki emr-i şah adlisin

(8) Ḫāk-ı pāye dervīş olan dükenmez iḥsān bulunca

(9) Fünūn-ı remz-ile vérdim selāmı

(10) Mevc-i deryā niʿmetiyle ḳaṭre-i ẕerrāt olunca

(11) Getirdim ʿilm-i ledünnü bu kitābda ola sırdaş

(12) Kemān-keş sırrı sırdandır bu sırr ḳardaş olunca

(13) Sūre-i Furḳān tefsīr tīr [ü] kemānıñ

(14) Bu mecmūʿu tefsīr olsa ṭolar deryā [ü] ʿummānca

(15) Pīrimiz pīrini buldu cümle cihān şuʿāʿ oldu

(16) Ṭaş dikip şāhımız ser-menzil olunca

(17) Tamām oldu maḳālāt-ı veliyyu’llāh

(18) Bu risāle delīl olur ʿamel-i ḫāṣ meydāna gelince

(19) Ḳalmadı ṣuyu ḳuyunuñ nūş édem kim ʿurve

(20) Oḳu tārīḫ éy ḳardaş cān-ı dilden olunca

naẓm

(21) Otuz üçden ḫaber vérdi tārīḫ āyet-i Ḳurān’a

(22) Buyurdu *innā feteḥnā leke fetḥen mubīnā*

1233

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METNİN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE ÇEVİRİSİ

3.1. Çeviri

1b

Sübhâne men celle's-sihâmi li-mensûrinâ

Mecdi'ş-şerefi bi-kuvveti'r-remyi li-cihâdinâ

(Galibiyetimiz için okları yüce kılana şükürler olsun. Cihatlarımızdaki okun gücünde onun şanının görkemi vardır.)

Fesbitû mâ telekkû min me'seri men

Etâ ma'dene'l 'adli li-tenvîri teshîlinâ

(Öyleyse işinizi kolaylaştıracak şeyleri aydınlatmak için adalet madeninden nasıl faydalanıldığını kanıtlayın.)

Ve sallî 'alâ men nevvera'l-âfâki tal'atuhu

Cellâ ve hallâ bi-bedri'z-zullâme ve leyâlinâ

(Karanlık gecelerimizi yüce bir şekilde süsleyen ve ufku aydınlatan için dua et.)

Levlâ tenesseme bi'l-ikbâli nesemtuhu

Lemâ taftaka bi-nûri'l-îmâni li-ruşdinâ

(İnancın ışığı bize rehberlik etmek için fışkırdığında onun esintisi kesintiye uğramaz.)

Ve âlihi'l-lezîne fehum hayru hamiyyetuhu

Cellâ ve ra'nâ bi'l-ihsâni savnâ

(Gayretin en iyisine sahip olan ailesi ihsanlarıyla bizi yüceltti ve korudu.)

Takvîmu 'unsurihim kad kâne râmiyen

Min cevheri'n-nûri ve'l-yakîni li-sihâminâ

(Bir okçu olarak nur ve kesinliğin özünden yapılış olan oklarınızı tanzim edin.)

Halîfetu Resûli'llâhi kâffeten 'ale'l-beriyyeti

Nasrahu'llâhu bi-hurmeti pîri Hazreti Mevlânâ

(Hz. Peygamber'in halifeleri bütün bir dünya için gelmiştir. Allah, Hz. Mevlana hürmetine yardım etmiştir.)

Kad kâne küllü hutvetin sevâbe men[1]

Etâ ta'lîme'r-rumâti li-kahri a'dâinâ[2]

(Kim düşmanlarımızı yenmek için okçuluğu öğrenmeye gelirse onun her adımında sevap vardır.)

İlâhî yensur küllü 'asîrin bi-hurmeti men

Nezele "innâ fetahne leke fethan mubînâ"

1233

(Allahım! Sen "*innâ fetahne leke fethan mubînâ* (*Doğrusu biz sana apaçık bir fetih ihsan ettik*)*"* ayetinin hürmetine her meşakkat çekene yardım edensin.)

Asıl konuya gelecek olursak hadis rivayet edenler ve anlayış sahibi kimselere göre her şeyden önce gazalarda kullanmak niyetiyle okçuluk ilmini tahsil edip üstatlardan öğrenmek ve ok meydanlarında bu sanatın pirlerine hürmet etmek kesin bir emirdir. ***Ve e'iddu lehum mâ isteta'tum min kuvvetin*** (Enfal 8/60)[3] yüce ayetinde

[1] Bu kitapta yazılanların hepsi kaynaklarda mevcut ve tek tek incelenerek bir araya getirilmiş olan tefsir ve hadis eserlerinden hareketle açıklanmıştır. Kusurlarından arınmak isteyenler ve bu samimi nasihatleri tutanların büyük üstat olacakları kesindir.

[2] Peygamber Efendimiz'e "Talimin her adımına on sevap niçin yazılır?" diye soruldu. O da "Gazalarda verilecek sevap, benim sünnetimi işlemek niyetiyle yaptığınız ok taliminde de sizler için mükâfat olarak verilir." diye cevap verdi.

[3] Bu ayet-i kerime, padişahın bir an bile boş durmayıp Allah düşmanlarını yenmenin kolay yolunu araştırmasına ve züht ve takva sahibi salih kulların sözlerini yerine getirip düşmana galip oluncaya kadar istişare etmesine delildir. *Haşiye-i Bayzâdî*'de geçtiği gibi.

"Kılıç, top, tüfek ve okçuluk gibi lazım olan aletleri savaş zamanından önce düşmanlarınızı yenmek için hazırlayın ve

2a

atlar bağlayıp besleyin; kuvvet, İslam'dandır." denmiştir. Buhari'nin rivayetinde: ***Elâ inne'l-kuvvette'r-remye selâsen***[4] diye bir hadis nakledilmiştir. Yani ok ve yay, büyük fetihler ve zaferlere ulaşmada diğerlerinden daha fazla etkili olmuştur. Zira bir kutsî hadiste şöyle buyurulmuştur: İnsanoğlunun kalbinde iki şey olmadan olmaz. Kalbinde iman olmayanların, göğsünde temrenli okların bulunup onları yok edeceği kesindir. İşte bu sebepten dolayı hadiste üç sözü söylenmiştir. Ok-yay hakkında hazırlanan kitaplarda: ***Tedâvenû feinnehu nusretun ale'l-a'dâi*** sözü intikal etmiştir. Anlamı, harp ilmine dair kitap hazırlayın çünkü düşmanınıza karşı zafer kazanmada size kolaylık sağlar, demektir. Özellikle okçuluk hakkında, İmam Deylemî *Müsned* isimli kitabında Sa'd b. Huzrî'den şöyle rivayet eder: ***Te'allemu'r-remye ve'l-Kur'an.*** Bu hadisin yüce anlamı dolaysıyla ok atmayı[5] ve Kur'an okumayı öğrenmek, farz-ı aynlardan kabul edilmiştir. Farz-ı kifayelerde kifaye, vaciplerde vacip, sünnetlerde ise sünnet yerine olagelmiştir. Ancak zamanla top ve tüfeğin meşhur olmasıyla okçuluk ilmi hakkında hazırlanan kitaplar bir köşede (atıl vaziyette) kaldığından[6] ve Tatar

[4] Bu hadisteki üç kere sözündeki hikmet budur: O zamanda Kureyş kâfirleri bizim malımız çoktur iddiasında bulundular. Can ve mal kuvvetiyle Müslümanlara karşı kazanan biz oluruz dediler. Hz. Muhammed s.a.v de kâfirlere cevap vermek ve müminleri teşvik etmek için üç kere sözüyle bu mübarek hadisi minberdeyken okudu.

[5] Hz. Muhammet s.a.v elinde ok ve yay bulunan bir bedeviye denk geldi. Bu aletin ne faydasını gördün diye sorduğunda bedevi üç keramet çerçevesinde cevap verdi: İlki; düşman beni araya alıp sıkıştırdıklarında kirişe okumu koyup atacakken gördüm ki okum kıllar gibi bin parçaya ayrılmış hâldeydi. Onu alıp başka bir ok koyduğumda o da önceki gibi oldu. Allah'a sığınıp attıktan sonra hedefine ulaştığında her bir kıl bir ok olup bin kâfiri bir anda öldürdü. Düşmanın uğursuz ordusu bu şekilde bozulunca ben de kurtuldum. İkincisi; bir gün uykudayken düşman gelip bulunduğum yeri istila etmişti. Hemen yay kirişimin sesinden haberdar oldum. Düşmandan kaçıp kurtuldum. Üçüncüsü; bir gün havada bir kuş gördüm onu avlayıp karnından bir inci çıkardım. Dört bin floriye satıp zengin oldum, dedi. *Endülisî*'nin de söylediği gibi.

[6] Yukarıda bir köşede kalmaktan kastedilen kullanımdan kalkmış (geçerliliğini yitirmiş) demek değildir. Çünkü bir gün Ebubekir-i Sıddık Hazretleri Kâbe'nin karşısında zikirle meşguldü. Resulullah

istilası yüzünden şüpheleri ortadan kaldıracak hâlihazırda geçerli kitaplar nadir olarak bulunduğundan bu yüce fennin kıymetine hürmeten ayrıntılı kitaplardan araştırma ve inceleme yaparak bulduğum örnekleri, öğrenmeyi talep edenlerin ihtiyacı kadar bu kitapta topladım. Ancak bu bilgiler tefsir ve hadis kitaplarında ipi kopmuş inci taneleri gibi dağılmış oldukları için

2b

Râzî, Bugvî, Ebu'l-Leys, Nişâburî, Ebu Su'ûd, Hâzin, Ruhu'l-Beyân ve *Beyzavî* gibi muteber kitaplardan, özellikle *Kitâb-ı Cihad'*dan bulup önce müsvedde hazırladım. Daha sonra ise telif ettim *ve* ismini "*Kevserü'l-hayât ve Mücellâi'r-rumât"* koydum. Bir mukaddime ve dokuz ana bölümden oluşan eser, bu bölümlerin arasında tezyin, tertip, tembih ve fayda adı verilen çok sayıda yan bölümlerle birlikte yazıldı. Hepsi, kaynaklarda Arapça yazılmış olduğu için, herkese güzelliğini göstermeye tenezzül etmemesi sebebiyle örtülmüş olan bilgiler ***mürrü's-sa'yi asliyyün min aseli'l-keseli*** *(Çalışmanın acısı, tembelliğin tatlılığından daha iyidir.)* hadisine uyarak Allah'ın rızasını kazanmak için bu kitapta Türkçeye tercüme edildi ve halkın faydasına olacak bu güzelliği görüp daha kolay anlayabilsinler diye düzenlendi.

Fayda: Büyük fıkıh âlimlerinin sünnetlerinden rivayet edilmektedir ki bu fenle ilgili bilgiler yazıya geçirildiğinde Allah'ın yeryüzündeki gölgesi olan padişahın beğenisine sunulup kabul görmesi halinde o kişi mükâfatını alır. Ben de (padişahın) o muazzam cömertlik denizinden bizi de mahrum bırakmamasını ümit ediyorum. Benim yaptığım iş her ne kadar güneş ışığı karşısında mumun parlaması gibi kalsa da müçtehitlere uyarak saltanatı şereflendiren, şevketli, kudretli, azametli cihan padişahı Sultan Gazi

---

arkasından yaklaşmaktaydı, haberi yoktu. Hz. Peygamber'in yanında bulunanlar acaba Hz. Ebubekir'in vücudunda can mı kalmadı dediler. Peygamber a.s, ***ashâbi ke'n-nücûm iniktadaytum ve ihtedeytüm*** *(Ashabım yıldızlar gibidir onlara uyan hidayete erer.)* diye cevap verdi. Yani anlaşıldı ki kalp Allah'ın huzurunda ibadetle meşgulken diğer uzuvlar hareket edemezmiş. Hz. Ebubekir daha sonra ayılıp kendine geldiğinde kontrolünde olan uzuvları hareket etmeye başlamış ve Hz. Muhammed'in Allah'tan hangi öğüt ve nasihatleri getirdiğini işitmeyi arzulamış. Bu hadisi işittiğinde ise hüzünlü gönülleri inşallah sevinçle dolarmış.

Abdülhamid Han oğlu Sultan Gazi Mahmud Han hazretlerine saygı ve samimiyetimi bildiriyorum.

Tezyin: Sonsuz adaletin nurlarından, şeriatın ihtişamlı kılıcının keskinliğinden[7] ve bu yüce topluluktan naçizane isteğim budur ki bu hükümdarlık işaretlerini ve Allah'ın yardımının sebeplerini yüce İslam dinine hediye eyledim.

Uğur sayarak, hayra yorarak Resulullah'ı vesile kılarak ve Allah'ın yardımına sığınıp çok yalvararak yattığımız istiharede görülmüştür ki kâfirlerin elinde kalan, gasp edilmiş kalelerimizin kurtulmasını açık ve kesin bir emirdir. Bundan dolayı geriye kalan

3a

büyük fetihler teker teker en kuvvetli sebepleriyle bu kitapta anlatıldı. Bendeniz Hüseyin b. Muhammed Geyvî tarafından yazılan bu naçizane kitap, sahih hadislerden ve birçok kaynaktan ortaya çıkarılan bilgilerin maddi ve manevi olarak incelenip araştırılmasıyla yazıldı. Eksiklerimizi af eteğiyle örteceğine yönelik ***huzi'l-afve***

[7] Şeriat kılıcının keskinliği demek herkese kendi zenginliğine göre bir kuvvet lazım demektir. Örneğin fakirlere göre kuvvet, İslam'ın büyüklüğüne, kâfirlerin yenileceğine gönülden inanıp dua etmektir. Zenginler göre kuvvet, Müslümanların cihatlarına yardım etmek ve İslam şehirlerindeki fakirlere gücüne ve zenginliğine göre ihsan ve ikramlarda bulunmaktır. Ulema içinse kuvvet, insanları dinin emrettiği doğru, iyi ve güzel şeyleri yapmaya teşvik etmeden ve kötülükten men etmeden ayrılmamak ve Kur'an'ı Kerim'e uymaktır. Ve devlet ricalindekilere göre kuvvet ve diyanet, aşağılık âdetleri terk edip İslam şeriatına uyarak akşamki işlerini sabaha bırakmamak, bulunduğu hizmette bir kıl ucu kadar bile sapmamak, Cebbar ve Kahhar olan Allah tarafından kâfirlerin mahvedilmesinde yetkili kılınan okçulara yönelik vaatlerde kararlı olmaktır. Allah'ın yeryüzündeki gölgesi olan padişah için kuvvet ve diyanet şöyledir: Şeriatın keskinliği düşmanı helak edip uğursuz şehirlerini İslam topraklarına katan bir sert kılıçtır. Bir padişah için üç tane övgüye layık sıfat gerekir. İlki; doğru bir kararın uygulanması için üç bin kese akçe verirmesi gerekse de layıkıyla yerine getirip sözünden dönmemesi ve adaletine zarar vermemesidir. İkincisi; emirlerini Kur'an'a göre verip filan fetvaya uygundur demedikçe uygulamamasıdır. Üçüncüsü; Allah'ın emirlerine saygı gösterip Allah'ın dinine karşı şefkatli olarak dindarlığı elden bırakmamasıdır. Yani diyanet demek elli saatlik mesafedeki yerlere keskin üzengiyle vardıktan sonra işleri halledip geriye dönerken nurlu adımlarının, mutlak güç olan Allah'ın belirlediği hak çizgisinden ayrılmamasıdır. Bu şekilde ulların en sağlam dayanağı olan ***fekad istemseke bi'l-urveti'l vuskâ*** *(Muhakkak ki o sağlam bir kulpa tutunmuştur. Bakara 2/256)* sözüne mahzar olur.

ve'mur bi'l-urfi ve a'rıd ani'l-câhilîn (*Sen af yolunu tut, iyiliği emret, cahillerden yüz çevir*. Araf 7/199)[8] yüce sözüne hürmeten Tanrı'nın bizleri tükenmez rahmetine gark ettiği af sahiplerinin malumudur. Burada yazılanlara özen gösterilmesi neticesinde apaçık bir kolaylıkla gerçeği tam anlamıyla bilip büyük fetihler kazanmaları ve perişan haldeki kâfirlerin tamamının bozguna uğrayıp mahvolmaları basiret sahipleri için kesindir. *Hamd âlemlerin rabbi olan Allah'adır. Salat ve selamlar Hz. Muhammed ve hepsinin üzerine olsun.*

Beyit

Şükr Hudâ ki herçe taleb kıldım ez-Hudâ

Ber müntehâ-yı himmet-i hôd kâmrân şodem

Beytin anlamı: Allahu Teâla'ya şükürler olsun ki ondan her ne talep ettiysem gayretimden daha fazlasına eriştim. Bunun için *devlet adamlarının yardımları maddi kazanç sağlamakla sonuçlanır*. İşte bu yüce fende becerileri üst düzey olanların ünü düşmana Nuh tufanı gibi etki eder. Düşmanın şerrinden emin olup muratlarına ererler.

4b[9]

[8] Eğer günlük olaylar Allah'ın kudreti altında mutlak iradeye boyun eğmesi dolaysıyla ok ve yay ilminde kâfirlerin kalplerine dehşet ve korku salınması da sanki yerden bir taş alıp düşmana atmak gibi kolay kabul edilmiştir. Bir ihtiyara bunca vakittir okçulukta ne gördün, diye soruldu. O da bir gün talimhanede talim yaparken bana üç işaret görüldü. İlki; bir gemi denizde düşman eline geçerken bir okla üç kâfiri vurup denize düşürdüm, üç kişi daha gelip gemiyi almak istediklerinde onları da vurduktan sonra eğer bu gemiyi almaya kalkarsanız sizin geminizde hiç kimseyi canlı bırakmam, diye seslendim. Gemide bulunan düşman askerleri bunu duyup firar ettiler. İkincisi; bir gün ok meydanındayken, düşmanın Müslümanları savaşta araya aldıklarını gördüm. Ben talimhanede olduğum hâlde onlara yardım edince zafer kazandılar. Üçüncüsü; bir kişinin dağdayken ayağına yılan ısırmış, feryat edip Allah'tan yardım istemişti. Yine talimhanede bulunmama rağmen ona yetişip yarasını iyileştirdim. Bütün bunlar okçuluk ilminin manevi sırlarından dolayı meydana gelmiştir. Üveysî'nin söylendiği gibi.

[9] Hz. Muhammed'in sünnetini işleyenleri Allahu Teâlâ kâfirlerin şerrinden korur. Nakledildiğine göre Mâlik b. Dinâr r.a bir Mecusi ile bahse girip ateşin içinden geçtiler. İkisi de yanmadı. İnsanlar sandı ki ikisinin dini de haktır. Malik hazretleri üzüldü ve bu ateşe şaşırdı. Ansızın bilinmeyen bir taraftan, ey Mâlik, o Mecusi senin mübarek eline yakın olduğu için yani senin hürmetine yanmadı, diye bir ses

Günlerden bir gün bir Müslüman köyünde kâfiler galip gelir ve düşmanın bozguna uğratılması müminlere zor gelirse bunun ilacı şöyledir: Eğer padişah Hz. Muhammed'in sünnetlerinden bir sünneti Müslümanların hepsine sevk edip hepsinin o sünnete uymasını emrederse bu şekilde Allahu Teâlâ, düşmanın muzaffer olmasını engeller. Ayrıca altı büyük peygamberin mübarek sünneti olan okçuluk sanatını padişah hazretleri gazalarda kullanmak niyetiyle talim ederlerse Allah bu sebeple bütün müminleri zafere ulaştırır. *Allaha sığınırız:* ***Festecebnâlehu ve necceynâhu mine'l-gammi ve kezâlike nunci'l-mü'minîn*** (Enbiya 21/88) diye buyurdular. Bu ayetin anlamı, peygamberleri sevmekle onların sünnetlerine sarılanları kaygılarından kurtardığımız gibi Hz. Muhammed'in sünnetlerinden bir sünnete uyan müminleri de kaygılarından emin kılıp kurtarırız, demektir. Bütün isimlerin başında harf-i tarif (el-) bulunması her bir müminin o sünneti örnek alması gerektiği anlamına gelir. Bunun için savaşlarda kullanmak niyetiyle ok yay talim etmek[10] mübarek bir sünnettir. Elbette

---

geldi. Şimdi Peygamber'in sünnetiyle amel etmekle ona yakın olmanın nasıl bir mertebe olduğunu var kıyas et! *Bahru'l-velâye*'de yazıldığı gibi.

Farsçada Arap yayı kullananlar için de kemankeş denmektedir. Mekân ve zamana göre çeşitli kelimeler kullanılır. *Kamus*'da yazıldığı gibi.

[10] Kimin oku dokuzuncu burç olan yay burcuna düşerse alkışlayarak "kabe kavseyn" derlerdi. En küçük yay, en büyük yaya bir yay miktarı yaklaşınca erişeceği kesin olduğu için hilat giyerlerdi. "Kabe kavseyn" tam olarak gerçekleşti. Bundan sonra buna üstünlük sağlanamaz ve inançlarının menzili buna göredir. Kamus Şerhi'nde yazıldığına göre kim yay burcunda bu okçuluk sanatını öğrenip talimine başlarsa muradına çabucak erer. Menzillerin en ucuna ulaşıp akranlarından üstün olur. Yay burcunun talihinde bulunmakla ilgili müneccimler şöyle derler: Bir Arap kabilesi *kabe kavseyn ev ednâ* ayeti okunduğu yerde muratları sevinç yayına dönüşür ve sanki gökten bir melek okçuluk sanatıyla inmiş de onunla bir yeminleşmişler gibi iftihar ederlerdi. *Kamus Şerhi*'nde şöyle söylenmektedir: Araplar arasında bir konuda yemin edilecek olsa yeminlerini bozarlardı. Ancak yaylarıyla yani iki yayı bir araya getirip yay burcuna yemin ederek antlaşırlarsa sözlerinden dönmezlerdi. Onun için Cenabıhak ***Summe denâ fe tedellâ. Fe kâne kâbe kavseyni ev ednâ*** *(Sonra (ona) yaklaştı derken sarkıp daha da yakın oldu. (Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu.* Necm 53/8,9*)* diye buyurdu. Tefsirciler şöyle açıklamaktadır: Ayette Hz. Muhammed s.a.v yeminleştik, ***ev ednâ*** sözüyle de o kadar samimi yeminleştik ki bu durumun bozulması mümkün olmadığı için bütün Müslümanların da cennete gireceği söylenmiştir. Bu fende maharet gösterenler bu ayeti gördüğünde hemen iman edip ihlasları tam oldu.

belirtileri açık olup hepimizin düşman üzerine galip olması *Tefsir-i Kebir*'de söylendiği gibi kesindir.

5a

Örneğin Allah'ın veli kullarından birisi halkın üzerinden bir cezayı savamaz. Ancak bir evden veya küçük bir köyden uzaklaştırabilir ve Allah katında duası kabul edilir. Çünkü evliya olmak kendine has bir sıfattır ve yine seçkin birine göredir. Bütün işlerle ilgilenemez ve halkın üzerinden Allah'ın cezasını da kaldıramaz. Bu ancak Allah Resulünün sünnetine uyup onunla amel etmekle olur. Yani Hz. Muhammed vesile kılınarak[11] ve Allah'ın da izniyle halkın üzerindeki düşman galibiyeti ortadan kaldırılır. İşte bu ince anlamların doğruluğunun kesin olmasından dolayı savaşlarda kullanmak niyetiyle[12] yapılan okçuluk taliminde, bilfiil savaşlarda kullanılmasa bile, çok hayırlar olduğu aşikârdır inşallah. Remy kelimesi mutlaka atmaktır ve şeriatta İslam askerleriyle düşmanın göğsüne ok saplayıp mahvetmek anlamındadır. Allah'ın atması demek yardım etmesi demektir.

Arabî yayın[13] Hicaz ile Yemen arasında Evasıt denilen şehrin yayından olduğu düşüncesi kabul edilmemektedir. Nakledilmiştir ki ***febe'asellahu gurâben yebhasu fi'l-arzi*** (Maide 5/31) ayetinde Kabil, Habil'i öldürdüğü zaman sürekli zarar verenlerden oldu. Habil'i saklayacak bir yer bulmadı. Allah kargaları, birbirini öldürüp daha sonra toprağı eşip gömmeleri için gönderdi. Kabil bundan ibret alıp Habil'i

[11] Bir mümin her giysisini Resulullah'a benzetse, her ne kadar âdeti değilse de evinde Resullullah'a inandığı için onun gibi giyinse o kişinin önünde parlak bir nur oluşup manevi güç ve Allah'ın kudreti onun abat olmasında etkili, yardım emareleri ise görünür olur. *Şerhu'l Buhari'* de yazıldığı gibi.

[12] Okçuların niyetle gelişip güzelleşmelerinin ve bu kitapta yazıldığı gibi kat kat sevap kazanmalarının sebebi niyetlerindeki samimiyetin şart olmasındandır. Örneğin bir kâfirin ömrü sona erince ilelebet küfrü sebebiyle cehennemde kalmaktadır. Çünkü dünyada yüz bin yıl da yaşasa küfründen dönmeyecektir. Bu niyeti dolaysıyla cehennemde ilelebet kalmıştır. Aynı şekilde bir mümin de yüz binlerce yıl yaşasa samimi niyetinden dönmeyecektir. Bu yüzden ilelebet cennette kalmıştır. Bunun için hadis-i şerifte "**niyyetu'l-mer'u hayrun min amelihi** (kişinin niyeti amelinden hayırlıdır)" diye söylenmiştir. *Talim-i Müteallim*'de geçtiği gibi.

[13] Yay, kiriş ve okun on iki özelliği vardır: Yiğitlik, heybet, yücelik, gayret, dayanıklılık, cömertlik, eli açıklık, kanaat, kavrayış, dindarlık, tevekkül ve şükür. İbn Himam, bu övülmeye layık huyları öğrenip bunlara göre hareket edenlerin bir gününe bin sevap yazılır demiştir.

gömdü. Ayrıca karga çirkin sesli, vahşi, hileci ve aldatma özelliği üstün bir hayvandır. Bu yüzden Allah, Kabil'in nefsine kul olup şeytana uyarak kâfirlerden olduğu için ona işlediği günaha devam edip haydutluğu fazlasıyla güçleninceye kadar karga göndermiştir. Onun için kader haktır. Uğursuz kâfirler Kabil milletinin soyundan meydana çıkmıştır.

Tembih: Eğer Kabil bu hayvanlardan örnek alıp düzenbazlık öğrendiyse tembihtir ki asla düşman sözüne aldanmasınlar. Osmanlı tebaasından olsa da henüz Hz. Muhammed'e iman etmediklerinden dolayı yine aldanmasınlar.

Kabil kâfir olduğu için öldürdüğü Habil'i gizledi. Âdem a.s bu durumdan haberdar oldu. Öyle ki bu kötülük tutkusu Hz. Âdem Allah'a en yakın kullardan biriyken ortaya çıkmıştı.

5b

Allah sabrı sebebiyle ona yine Habil gibi evlatlar verdi. Bu sefer kargalar çoğalıp Âdem'in ekinlerini yediler. Bunun üzerine Hak Teâlâ cennetten yay, ok ve kiriş indirdi. O zaman kargalar kaçıp Âdem emniyette kaldı. Hz. Cebrail a.s şöyle öğretmiştir: Ey Âdem bu yay sana kuvvet verir ve bu kiriş ise senin zararı savuşturman içindir. Yani şiddetli bir şekilde düşmanı ortadan kaldıracak bir savaş aletidir. Sana öğretildiği şekliyle kıyamete kadar salih nesline[14] maddi ve manevi sağlam bir güçtür ki bununla yenilgi yaşanmaz.

Bir rivayete göre Cebrail a.s cennetten altı tane ok getirdi. İlk okun üzerinde "***la ilâhe illallah Muhammedu'r-resûlullah*** (Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed onun elçisidir.)" yazılıdır. Bu ok âlemlerin övünç kaynağı olan Hz. Muhammed içindir. Geri kalan beş okun üzerinde ise diğer 5 büyük peygamberin mübarek isimleri yazılıdır. Bunun için karşılaştıkları büyük zorluklara rağmen peygamberlik görevlerini üstün bir azim ve kararlılıkla eksiksiz olarak yapmış bulunan

[14] Burada salih nesil demenin hikmeti şöyledir: Salih kul gayretinde ve zikre yönelmesinde Allah'ın rızasına ve iradesinin gücüne uygun olarak amel eder. Ama kâfirlerin iradesi Allah'ın iradesine ve rızasına uygun değildir. Allah'ın rızasını kazanamamış olan kâfirlerin elinde bu alet bulunsa bile tam anlamıyla kullanamadıkları tembih edilmek istenmiştir. Bunun için kâfirler ve müşrikler okçuluktan nasiplenememiştir.

altı (Âdem, Nuh, Musa, İsa, İbrahim ve Hz. Muhammed) peygamber onun mucizeleri olmuştur. Her kim savaşlarda kullanmak niyetiyle okçuluk ilmini öğrenip kendisi gibi pehlivanları çırak olarak yetiştirse Allahu Teâlâ ona altı güzel huy nasip eder. İlk önce rızkı bol olur. İkinci olarak düşmanına büyüklük ve cesaret gösterir. Üçüncü olarak insanlara muhtaç olmaz. Üç güzel huy da ahiret içindir. Bunların ilki, peygamberlerle kıyamet gününde bir arada olur. İkincisi, göz kamaştıran bir yıldırım gibi sırat köprüsünü geçer. Üçüncüsü, sorgusuz ve azap çekmeden cennete girer. Yine başka bir rivayette: ***Fî mek'adi sidkin 'inde melîkin müktedirin*** *(Muktedir bir hükümdarın katında, doğruluk meclisindedirler.* Kamer 54/55*)*[15] yüce sözü gereğince İslam dini uğruna çalışıp samimiyetle her işini bu istikamete göre halletmek gerekir. Yapılacak işlerin filan fetvaya, filan fıkıhçının sözüne veya filan ayete uygun olduğunu bilmek lazım gelir. Bu sebeple Allah'ın kanununu bilip uyguladığı için işlerinde bereket bulur.

Muhammed'in Devletini Anlatan Bölüm

Bütün cisimler doğaları gereği dört parçadan meydana gelmiştir.

6a

Ancak Muhammed'in devleti ve dininde iki temel direk vardır. Allah'ın emirlerine saygı gösterip yarattıklarına karşı şefkatli olma sırrına mazhar olanlar düşmanlarına karşı galibiyet kazanırlar. Padişahın gücüyle veziriazam fikir birliğine varıp sünneti canlandırırlarsa bütün insanlar o sünneti uygulamış olurlar. Bu şekilde Allah'ın yardımına mazhar olup düşmanı yenerek Allah düşmanlarını bozguna uğratırlar. Bunun için ok ve yayın, Allah'ın yeryüzündeki gölgesi olan padişah hazretleri ve askerlerinin ileri gelenleri tarafından gaza niyetine talim edilmesiyle Müslümanların hepsinin Hz. Muhammed'in sünnetine uymuş gibi olacağı söylenmiştir. Bundan sonra Allah'ın gazabı ortadan kalkar. Çünkü tefsir âlimlerinin önde gelenleri, eğer yüce

[15] Bu ayetin tefsirinde okçuların dâhil olmasına işaret şöyledir: Onlar Allah'ın kudret yuvasında yaşarlar. Rahmet kapısında yol gösterici olup sadece Allah'ın rahmetini kâinata ulaştırmaya vesile olurlar. Çünkü Tanrı Teâlâ'nın rahmetiyle gazabı birbirine eşittir. Savaş meydanında Allah rızası için ok atanlar, manevi âleme ait fetihlerin yine o âlemin hazinelerinden doğuşu ve Müslümanların barış ve huzuru için çaba sarf etmişlerdir. Bu yüzden ayette adımlarının doğruluğuyla vasıflandırıldılar. *Şerhu'l-Mesnevi*'de bahsedildiği gibi.

devletin temelinde padişah ve veziriazam birlikte Kur'an-ı Kerim'e sarılmış olursa[16] tüm memleketlerin yed-i beyzaylarına (yüce adaletlerine)[17] boyun eğip bütün insanların bu ikisinin idaresi altındaki çocuklar gibi olacağını söylemişlerdir. *Allah'a sığınırız:* ***Vec'al lî vezîren min ehli Hârûne ahî eşdud bihi ezrî ve eşrikhu fî emri key nusebbihake kesirâ*** *ilâ âhirihi* (Taha 20/29-33). Yani anlamı; Hz. Musa duasında "Ey Rabbim! Bana benim ailemden kardeşim Harun'u yardımcı kıl ki bana güç versin. O kullarını anlamada benden daha bilgilidir. Onunla arkamı sağlama alıp hakkı tebliğ etmede benimle ortak kıl ki çokça namaz kılıp ibadetlerimizle verdiğin padişahlık karşılığında sana hamd edip seni övelim. Sen bizim bütün işlerimizi bilir her hâlimizi görürsün." demektir. İşte bu ayet-i kerime halife hazretlerinin cömertiğinin kendi büyüklüğüne ve Allah'ın rızasına uygun olması gerektiğine işaret eder. Buna uygun davanırsa bütün işlerinde Allah'ın veli kulları kendine yardımcı olur. Allah'ın yüce yardımı kendine itibarlı bir taç olur. Nitekim şöyle buyurulur: ***Veltekun minkum ummetun yed'une ilel hayri ve ye'murune bil ma'rûfi ve yenhevne anil munker ve ulâike humul muflihûn*** (Ali İmran 3/104). Yani bilinsin ki sizden bir topluluk kâfirlerin imana gelmesi için onları davet etse onlar iman etmezler ta ki siz

[16] İslam devletlerinin birinde Allah dostu bir padişah vardı. Yedi alçak düşman kralını kendisine kul etmişti. Ne zaman bunlarla savaşmak istese yalvarırlar, hazineler verip savaşmaktan kaçarlardı. Devletinin büyükleri ona: "Ey büyük padişah sende bu yedi krala her istediğini yaptıracak hangi özellik varsa biz de öğrenelim" dediler. O şöyle cevapladı: "Ey devletimin büyükleri! Kur'an-ı Kerim beni anlımdan tutup kendine kul eyledi. Kulluğundan bir daha çıkmaya ümidim yoktu. Ben de kendime kul bulayım istedim ve elimi uzattım, yedi top saç elime geldi. O yedi kralın alnından tuttum. Bütün bu cihan bana kul olana kadar Kur'an benim ben de onların alınlarını bırakmadım. Hepsini Müslümanlara hizmetkâr eyledim". Bu hikâyeden anlaşıldı ki Hz. Kur'an-ı Kerim'in kerameti ona uyanlar için bir hilat olmuştur. *Menakıb-ı Evliyaullah'*da söylenildiği gibi.

[17] Yed-i beyza terimi tefsirciler tarafından ***mâ kâne lehumu'l hıyâratu min emrih*** (Kasas 28/68) ayeti ışığında şöyle açıklanmıştır: Allahu Teâlâ dilediğini yaratır, kimi isterse peygamber olarak görevlendirir. Yani ey sevgili peygamberim, o kâfirler senin vücudundaki maneviyat pek çok hayırlar barındırsa da kavrayamazlar. Çünkü bir kişi "levlâk" ırmağına canını, başını, malını, evladını, ailesini, dünya ve ahiretini tam olarak feda etmezse o kişinin imanı tam olmaz. *Allah'a sığınırız*: ***En nebiyyu evlâ bil mu'minîne min enfusihim*** (Ahzab 33/6) ayet-i kerimesinde, kendi nefsinden Hz. Muhammed'i yüce görmeyenin ve onu nefsinden kendine daha yakın bilmeyenin imanının sağlam olmayacağı söylenmiştir.

6b

gücünüze Allah'ı aracı kılıp bir ok atarak bin adet kâfirin kalbini delip yok edinceye kadar.

Zamanın birinde Hz. Peygamber'in seçkin ashabından atıcıların piri Sa'd ibn Ebî Vakkâs, yaycılar piri Muhammed ibn Ebubekir, ok yapanların piri Ömer ibn Hitâb, temrenciler piri Avn ibn Sâbir?, zihgirciler piri Ali ibn Ebutalib[18], talimhaneciler piri Abdulgaffar -*Allah hepsinden razı olsun*- hepsi birden ayağı kalkıp gayet alçak gönüllü bir şekilde "Ey Allah'ın Elçisi bir adet ok bin kâfirin göğsüne saplanarak onları nasıl mahveder." diye sordular. Hz. Muhammed s.a.v bunun üzerine bu ayet-i kerimeyi okudu. *Allah'a sığınırız:* ***Ve mâ remeyte iz remeyte ve lâkinnallâhe remâ*** (Enfal 8/17)[19]. Yani; Allah kudretini göstermiştir, ona sebep lazım değildir. Bu âlem-i emr (herkesin anlayamayacağı manevi bir âlem)dir.[20] Çünkü Allah'ın emirleri iki kısımdır. Biri dünyadaki aletlerin icadına ilişkindir. İşte bu o sebep dolaysıyladır ve ismine, ***iz***

[18] Hz. Muhammed, Hz. Ali'yi zihgir oluğu yaparken gördüler. Olayın ayrıntısı şöyledir: İki melek Hz. İsmail için kurban olan koçun boynuzlarını getirdiler ve bunlar iki peygamber yoluna can veren koçun boynuzlarıdır, dediler. Kim bundan veya buna benzer şeylerden zihgir yapıp düşmana ok atarsa iki peygamberin mucizeleri hoş kokularıyla birlikte düşmanların cümlesinin yok edilmesine sebep olur dediler. Hz. Muhammed de bu uyarılara dayanarak Hz. Ali'ye sen okçular için zihgir yap diye emretmiştir. Hz. Ali bu emri yerine getirip pirlik hırkası ? cübbe giymişti. *Mecdü'ş-şeref?'*de yazıldığı gibi.

[19] Tefsir-i Endülüsî'de bu ayetteki "remy" kelimesinin "ok atmak" olduğu söylenmiştir. Çünkü Resulullah, bu ayetin hükmüne uyarak savaşmanın Müslümanlar için kıyamete kadar çok büyük bir kolaylık olduğunu müjdelemiştir. Öyle ki mutlak güç olan Allah'ın kudretiyle olan alakası dolaysıyla yerden bir avuç toprak alıp düşmana atıldığında toprağın her zerresi temrenli oklara dönüşüp düşmanın gözlerinden girip gözlerini kör, sinelerinden girip onları yerle bir eder.

[20] Âlem-i emr diye insanoğlunun ruhlarının bulunduğu yere derler. "Elestü bi-rabbiküm? (Ben sizin rabbiniz değil miyim?)" hitabında mevcut olan ruhlar bu âlemdeydi. Cennet ve cehennemi görmüşlerdi. Allah'ın sayısız işlerini ve kudretinin eserlerini bilirlerdi. Herkes sırasıyla vücuda bürünüp buluğ çağına erince dini yükümlülüklerini öğrenip uygulayacağına yemin ederdi. Ancak bir kız ve oğlan âşık olup onların hizmetinde Allah'ın emrini yerine getirmek için yardıma, rehbere, Allah'ı zikretmeye ve yardımcılara ihtiyaç duydular. Sonra bir mürşid-i kâmil gelip bu ikisinin derdini ruh-ı rabbaniyeye hizmet edecek dereceye gelecek kadar iyileştirdi. Detayı *Mesnevi*'dedir. İlgili kısma bakılabilir.

erâde şey'en en yekûle lehu kun fe yekûn *(Ona sadece 'ol!' der ve o da hemen oluverir.* Yasin 36/82*)* ayetinde de söylendiği gibi, emr-i kün derler. Ama ikinci kısım dünyadaki hiçbir şeyle ilişkili değildir. Sadece yaratılıştan önceki yokluktan oluşmuştur. İşte bu ayet-i kerimede Allahu Teâlâ'nın atıcısının bin kâfiri bir okla öldürmesine, ***kuli'r rûhu min emri rabbî*** *(De ki: Ruh, Rabbimin emrindendir.* İsra 17/85*)* ayetinde de söylendiği gibi, âlem-i emr denir. Yani bu bölümde insan ruhunun yüceliği ve şerefine tembih vardır. Çünkü gizli sırlardan biri olan ruhun gerçeğini insan aklı kavrayamaz. Allah'ın ilminde bilgi sahibi olmak âlem-i emrden olmuştur. Bu yüzden Allah'ın sevgilisi olan velilerin kerametleri âlem-i emr gibi olmuştur. Örneğin bir velinin samimi ibadetlerinde takvası sağlam olursa bu kişinin sözü ve görüşü doğrultusunda düşmanın yenilgiye uğratılması için çalışmak yüz bin kişi ile savaşmaktan daha faziletli olmuştur. Endülisî'nin söylediği gibi.

BİRİNCİ BÖLÜM

Tutmanın, Bağlamanın, Çekmenin ve Fırlatmanın Ustalığını Anlatan Bölüm

7a

Bu dört kural insanlar arasında çeşit çeşittir. Örneğin insanın boyu uzun, kısa veya ortadır. Bu yüzden kolu da kısa veya uzun olur. Eli etli veya zayıf, göğsü geniş veya dar, parmakları uzun veya kısa olur. Buna göre uzuvları için söylendiği gibi karakteri de telaşlı veya sakin olur. Bu akılla kavranan ihtimalleri üstat herkesin kendi özelliklerine göre öğretir. Bu şekilde ok atmayı öğrenmek isteyen herkesin metodu kendine uygun olursa buna *kuud-ı murabba,* olmazsa *muharrefa* denir. Üstadın orta halli olanı kabul edip kişinin yeteneğine göre öğretmesine *burc-ı deâyim*[21] denir. Yani parmakların kabzayı kullanırken ayıplardan uzak olması gerekir. Örneğin her ne kadar elini sarsan talip varsa olgun bir üstat onu iyileştirip düzeltir. Sağ ve sol el, göğüs, baş, ayaklar ve diğer usuller bu bölümde dört kurala göre sunulacaktır. Talip, üstat

[21] *Burc- deâyim* terimi parmaklarla ilgilidir. Yani buna burç demekteki hikmet felekteki burçların sınırından ayrılması ne kadar imkânsız görünüp böyle devam etmesi kesinse okçuluk ilmini öğrenmek isteyenin parmaklarında olan sanatı üstatlarından gördüğü gibi uygulamaya devam etmesiyle kuvvet ve dayanıklılık kazanacağı öyle kesindir. Bunun aksine davranmaya *recef* (sarsıntı) denir. Bu usulün dışına çıkmak ayıp ve kusur olarak kabul edilir. Ehline malumdur.

kuvvetiyle ilerleyip okçuluk ilminden nasibini alarak bir pehlivan ve muhterem bir üstat olur. Bunun için okçuların ileri gelenlerinin söylediklerine dayanarak herkesin kendine uygun bir derecesi olduğu söylenmiştir. Muhterem üstatlar onu öğrencinin yeteneğine göre öğretip kolaylaştırır.

Öyleyse atıcının vücudu kabzaya yakın olarak iki elini birleştirip huzurlu bir kalple bakışlarını kuvvetiyle giydirdiğinde "Hakk" kelimesini kalpten söylerse sanki toprak altından ismine Va'sa[22] denilen korkunç ve iri cüsseli bir melek çıkar. Öyle ki hadis-i şerifte: ***Allahumme innî e'ûzü bike min Va'sâ ve's-sefer*** denmiştir. Anlamı; Ey Rabbim! Düşman üzerine manevi âlemden çıkıp saldıran güçlü ve eziyet edici mahlûkun şerrinden sana sığınırım, demektir. Bazılarına göre seferde ve yolda olan zahmet anlamına da gelmektedir. Necmeddin'in de söylediği gibi.

7b

Adı geçen meleğin[23] zerresini teneffüs etmek keskin temrenli oklar gibi etki edip düşmana doğru atılınca içlerinde ? meydana getirmesi hadis şerhlerinde zikredilmiştir. İşte bu fetihler cana huzur, ruha ise gıdadır. Eserleri gözlemlenen okçuların savaşları ve üstadın gösterdiği her ne varsa okçuluğun önderlerinin sünnetlerindendir. Bunların aksine davranmak ayıp sayılır. Bûnî'nin de söylendiği gibi.

[22] Bu Va'sa denilen melek Allah'ın tecellilerinden meydana gelmiştir. Bakışının kuvveti büyük şehirleri darmadağın eder. Bir ismine de Sana'ik? derler. Büyük sıkıntılara yol açmıştır. Bu yüzden hadis-i şerifte şerrinden Allah'a sığınılmıştır.

[23] Hz. Muhammed'in katıldığı savaşlardan birinde düşmana ok atılırken "Ey Allah'ın Peygamberi, düşman bize zamanla başka aletle karşı koyarsa biz ne yapalım?" diye sordular. Hz. Peygamber "***el-fazlu li'l-mutekaddim***" yani okçu ok atmaya devam etsin fetihler yine onundur, demiştir. Çünkü bunun haricindeki aletler düşmanından fırsat bulursa onları öldürür. Ama bir savaş aleti daha vardır ki hem maddi hem de manevi olarak düşman ondan kurtulamaz. Rivayete göre velilerden birinin eli kesilmişken çorap örerdi. "Ey eli kesik ihtiyar, bu çorabı nasıl örüyorsun?" diye sorduklarında "Benim ruh eli denen bir elim daha vardır sizler onu görmezsiniz, gül suyunun güle nüfuz etmesi gibi yayılmıştır, onun kanı hiç görülmez ve kuvvetine de kimse karşı koyamaz." demiştir. Anlaşıldı ki Hz. Muhammed'in *efdal li'l-mutekaddim* lafzında Allah'ın yardımına işaret vardır. Çünkü bu beden topraktandır.

Yay kurulurken vücut, sol tarafa doğru eğilip her uzvu sağlam tutulmalıdır. Kabza, iki el açılarak olması gerektiği derecede güzelce tutulmalıdır. Atıcı içindeki yiğitliği ortaya çıkarıp öğrenmeye talip olunca çaba sarf edip canını ve dilini Allah'a bağlamalıdır. Bu şekilde okçuluğu öğrenmiş olur. Bu yüce okçuluğa özgü öyle bir özellik vardır ki top, tüfek, kılıç, mancınık, sapan, mızrak ve diğer harp aletlerinin üstatlarının öğrettiklerine kural, bunların dışındakilere kusur denir.

Mübarek Yay ve Okun Atılması ve Bunlarla İlgili Konuların Açıklandığı Bölüm

Bu okçuluk ilmi veliler zümresinin sanatı olması dolaysıyla okçular defterine kaydedilen herkesteki züht ve takva, iyiliğin aydınlığında ortaya çıkar. Onların asrında Allah'ın yardımı ve gücünün aşikâr olduğu güneşten daha açıktır. Bahsedilen bu ezeli ilmin belirtilerinin ortaya çıkması şöyledir: Okçulukta olgunluğa erişenlerin ruhları -*Allah onların sırrını aziz ve mübarek etsin*- okçunun kendisiyle gönlü bir ve fikri bir olup sayısız savaş aletlerinin hepsinin gücünü bünyesinde barındırır. Bu şekilde İslam dininin düşmanlarını kahretmek topraktan taş alıp atmak kadar kolaydır. Örneğin kim okçuluk ilmindeki tahsilini tamamlayıp ok yay kullanmakta maharet kazanırsa elbette karakterinde cesaret ortaya çıkıp Allah'ın kuvvetini elinde hissetmiş olur. Bunun ismine *huzur* denir. Çünkü savaşta kullanmak niyetiyle bir tane ok atılsa savaşta düşmana atılmış gibi manevi olarak onlara saplanıp öldürmüş gibi olur. Şöyle anlatılır: Anapa köyünde

8a

bir dostumuz bir savaşta harp meydanında düşmana esir düşüp giderken bir ok, ansızın üç kâfiri yere serip o gaziyi kurtarmıştır. Sorulduğunda, bilinmeyen bir yerden bir ok geldiğini ve üç kâfirin göğsünden geçerek öldürdüğünü söylemiştir. Gerçekten müminler için mübarek oku yaydan fırlatmak bir kurtuluştur.

İmam Ebu Hanife'ye göre yayın iki şartı vardır. Yayın önce kullanacak kişiye göre yumuşaklık ve sertliği dengede olmalı ve kullananın eline denk ve yaratılışına uygun olmalıdır. İkinci olarak atıcı, yüce üstadın öğrettiklerinden payına düşeni alıp yakınında olan kimselerin hareketlerine bakmamalı yalnızca üstadın öğrettiklerini hatırlamalıdır. İmameyn tarafından harp düzenine de değinilir. Her aletin savaş zamanında önemi neyse savaş vakti gelmeden ***fa'tedû aleyhi bi-misli ma'teda***

aleykum *(Kim size saldırırsa, siz de ona denk olacak şekilde saldırınız*. Bakara 2/194*)* diye buyurdu. Onun bu hükmüne göre hareket edilir. Onun için *Çün ü Çerâ?* adlı kitapta; bir kişi okçuluğu öğrenip kendisi gibi pehlivan üstatlar yetiştirirse tecrübe ettiği ilimde onun yayı değerli ve mutlu edici, oku ise kalbi şenlendirici olagelmiştir, denir. Eğer bir kişi bu yüce ilmi doğruluk ve adaletle, gaza niyetine öğrenirse ona kahramanlık bahşedilir. Bunun ismine *kurb-i nevâfil* (nafile ibadetlere yakın) denir. Ve eğer Allah'ın yeryüzündeki gölgesi ve inananların en şereflisi olan padişah ve halife hazretleri fiilen okçuluğu o nur dolu zihninde mübarek ve aziz kabul edip Allah için savaşta kullanmak niyetiyle uygulamaya girişirlerse kazandıkları kuvvette son noktaya ulaşmaları ve ileri gelen askerleriyle birlikte Allah'ın yüce yardımına mazhar olmaları kesindir. Bunun ismine ise *kurb-i ferâiz* (farz ibadetlere yakın) denir. Ayrıca *gavs-ı azam makamı* da denir. Denilenleri yapanlar yiğitlerin şahı ve cihanın güneşi olup düşmanına karşı Nuh tufanı gibi olurlar.

Okun Sırrının Açıklandığı Bölüm

Atıcı nişan alırken oku ve vücudunu doğru bir şekilde tutmalıdır. Sanki gökten

8b

şehadet parmağıyla başparmağı arasına bir ok inmiş gibi. Âdemoğullarının oku ansızın mahvolunca gökyüzünden inen ok onun yerine konarak atılmış ve düşmana felaket olup ölümleri gerçekleşmiştir. Menzilde onun ismine *mevâsıl*, *necmu's-sihâm* veya *melek* denir.

Tembih: *Bahru'l-velâye* adlı kitapta geçmektedir ki savaş aletlerine vekâleten gökten sözü geçen yere bir melek iner. Ansızın atılan oku düşmanın göğsünden geçirip o oku maddi ve manevi olarak cennete götürür. Kıyamet gününde terzinin kefesine konulduğunda onu kaldıracak bir günah bulunmamaktadır. O okun sahibi o günde ? gibi gökte dolaşır. Bunun için bütün peygamberler düşmanlarına ok atmak için gelmiştir. Örneğin Cebbar ve Kahhar olan Allah'ın düşmanlarını öldürmek için nefsini

kellesine vekil kılarak (ölümü göze alarak)[24] Allah'a hizmette kalıcı olmak gerekir. Düşmanı vurmak niyetiyle yapılan talimde eğer ok nişana isabet ederse rahmet kapıları açılır. Kalpten geçen her dileğin Allah'a bağlı olmasına "urve-i vüska" (sağlam kulp-tutunacak yer/İslamiyet) denir.

Okçu yayı eline ilk aldığı zaman Tanrı'dan vekillik kaftanı hediye edilir ve onu kuşanmakla mesut olur. *Allah mübarek etsin.* İkinci derecede olan kuvvet, üstadından edindiği bilginin yine ustasıyla ok atarken kendisine mertçe yardımı dokunmasıdır. Okçu bu suretle iki çeşit kuvvet kazandığı için "urve-i vüska" (sağlam kulp) denmiştir. Beyitler:

Kâr u bâr-i ehl-i sünnettir bu remy ber-nesâk

Yâdigâr-i fahr-i âlem hem dahı Rabbu'l-felâk

(*Bu okçuluk üslûbunca sünnet ehlinin işidir. Allah'ın ve Hz. Muhammed'in yadigârıdır.*)

Her ki bu fenni tahsil eyledi ihlâsla

Mâ-rameyte mektebinde oldu ol sâhib-sebâk

(*Kim okçuluğu samimiyetle öğrenirse o kişi "Mâ-rameyte" okulunda ders almış olur.*)

Kaddı dü-tâ edersin kavs-veş üstâda sen

Tîr-veş maksûd-i hedefe dest-i kâmın etdi dakk

(*Boyunu üstadın karşısında yay gibi ilki büklüm yaparsan ok gibi istediğin hedefi vurursun.*)

Yâ İlâhî gün-be-gün işbu gürûh olsun ziyâd

Ola mâl-â-mâl bank-ı Hakk nüh tebâk

[24] ***Ve enîbu ilâ rabbiküm*** (Zümer 39/54) ayetinde bir şeyin naibinin bir şeyin vekili olduğu söylenir. Allah'ın emrini yerine getirmek her şeyden yüz çevirip Hakk'a dönmektir. Zikredilen şey bir durumdan başka bir duruma geçmeye vekâlet etmiş olur. *Tefsir-i Râzî'*de yazıldığı gibi.

(*Ey Allah'ım! Bu okçular topluluğu günden güne artsın, Allah nidaları dokuz katı da ağzına kadar doldursun*.)

9a

Seleme ibn Ekva r.a Resulullah'ın bir gazadan dönüşte İslam'ı henüz kabul etmiş bir köyden geçerken ***irmû yâ benî İsmaîl feinne ebâkum kâne râmiyen*** hadisinin o inci saçan ağızlarından çıktığını rivayet etmiştir. Anlamı, "Ey İsmail oğulları! Sizler savaşta kullanmak niyetiyle ok talimi yapın çünkü babanız İsmail a.s[25] da düşmanını kahredip öldürmek için ok atardı." demektir.

Ey kardeşlerim! İşte bu yüce fenni öğrenmeye talip olanlar ve rağbet gösterenler amel ve takvadan haberdar olup temiz bir su ile abdest aldıktan sonra yayı ellerine alarak üstatlarından öğrendiği şekilde atış talimi yapsınlar. Okçular dokuz yüz geze yakın mesafeyi aşınca resmî bir törenle Hz. Pir (Sa'd ibn Vakkas)'in sırrına Allah'ın yardımıyla vakıf olup kendisi gibi eğitimli ve muhterem pehlivanlar yetiştirirler.

O zaman okçuluğun şartlarından haberdar olunması gerekmektedir: Mayası bozuk, nefsine düşkün, soyu belli olmayan, başıboş, anne babasının rızasını dışında olanlar; uzuvları yüzünden tehlike arz eden örneğin kör, çolak, zihinsel engelli olanlar, kötü ahlakı alışkanlık hâline getirenler ve fasıkları dost edinen kimseler ok meydanına alınmamalıdır. Bunlar, okçuluğun önde gelenleri tarafından men edilmiştir. Çünkü söz edilen kimselerin işleri edebe aykırı olmakla birlikte peygamberlerin ve evliyaların âdetinin de dışındadır. Öyle ki ***men lâ edebe lehu limen dîne lehu*** (Edebi olmayanın dini de yoktur.) denilmiştir. Beyit:

Edeb bir tâc imiş nûr-i Hudâ'dan

Giy ol tâcı emîn ol her belâdan

[25] Hz. İsmail'in Tûr, Sûr, Nûr adında üç tane oku vardı. Tûr'un özelliği gereği atılan oklar gayp âleminden gelip görünür olurdu. Sûr, çözülüp etrafını kaplayan bir ip olarak onu düşmanından saklardı. Nûr, gecenin karanlığında iki ucundan ateş çıkarıp ışığıyla iki mile kadar olan yerleri aydınlatırdı. ***Ve huve âlâ kulli şeyin kadîr*** (*...ve O'nun gücü her şeye yeter*. Mülk 67/1). *Şerh-i ?*'de belirtildiği gibi.

(Edep Tanrı'nın nurundan yapılmış bir taçtır. O tacı giyersen her beladan uzak olursun.)

Hz. Şeyh Üftade *Allah sırrını mübarek etsin* şöyle buyurmuştur: ***Lâ yu'tâ el-vilâyetü li-veliyyin kable tekmîli'l-edebi fe'ulime enne el-enbiyâ'e ve'l-evliyâ'e 'alâ kemâli'l-edebi***. Mahmud Hüdayî'nin *Vâkiât-i Mahmûdiyye* adlı eserinde de geçtiği gibi. Anlamı, "Bir kimseye edebi tam anlamıyla kusursuz olmayıncaya kadar velilik verilmez ve sırlar öğretilmez." demektir. Öyleyse peygamberlerin ve velilerin ilmi gerçekten de tam bir edep üzerinedir.[26] Hz. Cüneyd'e r.a "*Tasavvuf nedir*?" diye sordular. O da "*Tasavvuf tamamen edep demektir.*" diye cevap vermiştir. Hakikaten kişinin

9b

olgunluğu edebi kadardır. Edebi ne kadar çok olursa olgunluğu da o kadar çok olur.

İKİNCİ BÖLÜM

Hz. Pîr Sa'd Ebî Vakkâs'ın Durumunun, İtibarının, Soyunun ve Diğer İlgili Konuların Açıklanması.

Peygamberin ashabının, okçuluğun ileri gelenlerinin ve diğer saygı değer kişilerin sofralarının reisi; âlemlerin övünç kaynağı olan Peygamber Efendimiz'in sohbet arkadaşı ve Hz. Peygamber tarafından cennetle müjdelenmiş on büyük sahabinin yedincisi Sa'd b. Ebî Vakkâs b. Mâlik b. Vehbî b. Abdülmenâf b. Zühre b. Kilâb'dır. *Allah onlara rahmet eylesin.* Sa'd b. Ebî Vakkâs, Peygamber Efendimiz'in temiz soyuna Kilâb hazretleri ile bağlanmıştır. Künyesi Ebû İshâk, muhterem validelerinin ismi ise Ümeyye Hatun'dur. Hz. Peygamber'in annesinin kardeşi Cemile

[26] Edebin şartı üçtür. Birincisi, kişinin yaratılışında tevazu ve alçak gönüllülük olmalıdır. İkincisi, Allah'ın ahlakıyla ahlaklanmalıdır. Bu sıfat padişah hazretlerinde gerçek diğerlerinde mecazdır. Çünkü o iyiliği emredip kötülükten men etmeyi kamuya uygularsa bütün halk Allah'ın adabıyla adaplanmış olur. Üçüncüsü, şerî adaba ülfet edenlere riyakâr ve doğru olmayan emirleri kimse bildiremez. Bunun ismine *huzur* derler. Yani huzur demek bütün zerrelerinin Allah'ın kudretiyle arasında bir bağ olduğuna kalbiyle ve sözlü olarak inanıp Allah'ın birliğini aklından çıkarmamaktır. Bunun anlamı basiret sahipleri için çok açıktır.

de Ebû Süfyân b. Ümeyye b. Şems b. Abdülmenaf'ın evindendir. Hz. Sa'd, peygamberlik gönderildiğinde on yedi yaşında olup imanla müşerref olmuştur. Belki de iman cennetine girenlerin üçüncüsüdür. Uhud Savaşı'nda ? dört yüce ashaptan biridir. Savaşın başında Allah rızası için ok atıp kan döken Sa'd b. Ebî Vakkâs, Allah katında fâris-i İslam (İslam'ın askeri) olmuştur. Özellikle Uhud Savaşı'nda[27] ilk kahramanlığı o gösterip o gün bin tane ok atmak nasip olmuştur. Peygamber Efendimiz son derece hoşnut kalıp sevincinden öyle bir iltifat etmiştir ki ashaptan başka birine bu derece güzel bir söz etmediğine bu hadis-i şerif delildir. Buhârî ve diğerleri: ***Kâle Resûlu'llah salla'llâhu 'aleyhi ve sellem: Yâ Sa'd irmi fedâke ebî ve ümmî*** mucize sözünün Hz. Muhammed'in inci saçan ağızıyla söylediğini rivayet etmişlerdir. Anlamı, "Ey Sa'd! Hemen düşmana ok at. Apaçık mucizelerimin seni koruyacağı aşikârdır. Babam ve anam sana feda olsun." demektir. Ve yine şöyle buyurmuştur: ***'İzzü'l-mu'mini 'inde'l-kitâli e'r-remyü.***

10a

Anlamı, "Ey Sa'd! Müslümanların gazalarının şerefi savaş esnasında ok atmaktır." demektir. Ümmü Eymen'in bir kıssasında savaş anında ashap susamış, yarası olanların yarası tazelenmiş, bu da onları suya yaklaştırmıştı. Bu sırada müşriklerden Hayyân denilen bir okçunun oku Ümmü Eymen'e isabet edip eteğinin açıldığını görünce katıla katıla gülerek meydana daldı. Beyt:

Gerçe hoş âyendeter ez hande nîst

Hande-i bî-vakt hoş âyende nîst

(Gülmekten daha hoş bir şey yoktur ama zamansız gülmek de hoş değildir.)

[27] Resulullah'ın ayın menzilleri sayısınca olan 28 gazası, kişinin en büyük arzusunun düşmana galip dostunaysa yakın olması gerektiğini öğütler. Çünkü kendisiyle bayındır duruma gelinen cihadın ayın doğuşunda var olmasıyla pek az bir zaman içerisinde Allah'ın yardımıyla zafere ulaşılacağı kesindir. Hikmet budur ki bütün peygamberler, Allah katında arzuları kabul edilmedikçe düşmanlarını yenemediler. Onun için ***ve izâ kara'tel kur'âne ce'alnâ beyneke ve beynellezine la yu'minûne...*** *ilâ âhirihi* (İsra 17/45) ayetinde Kur'an'ı okuyup samimi bir kalple Allah'tan yardım istendiğinde bizimle kâfirler arasında gizli bir perde çekileceği söylenmiştir.

Bu duruma üzülen Hz. Muhammed, bizzat kendi mübarek eliyle bir tane temrensiz oku Hz. Sa'd'a verip mayası bozuk Hayyân'ı işaret etti. Hz. Sa'd'ın attığı ok Hayyân'ın göğsünü delip toprağa düşürünce eteği ve namus perdesi Ümmü Eymen'e yaptığı gibi açılmıştır. Hz. Peygamber bunu görünce sevincinden içi ferahlamıştır. Yüce dudaklarının arasından ön dişlerinin parladığı görülecek şekilde gülümsediği zaman ***ecâbu'llâhu da'veteke ve seddede rumyeteke*** *(Allah senin duanı kabul etsin, attığın oku da güçlü kılsın)* değerli duasıyla Sa'd b. Ebî Vakkâs'ı övmüştür. Peygamberlerin Sultanı böylece, Hz. Sa'd'ın açık ve gizli bütün hedeflerini vurması dolaysıyla diğer müminlerin oklarının da kıyamete kadar Allah düşmanlarına isabet edeceğini söylemiştir. Görüldüğü gibi Hz. Sa'd İslam'ın yüce bir piridir. Halife Ömer b. el-Hattâb r.a devrinde Kûfe ve Irak'a vali olmuştur. İyi yüz yetmiş hadis rivayet etmiştir. Beş tanesi Buhari'de, on sekiz tanesi Müslim'de, diğerlerinin ise muteber hadis kaynaklarında bulunduğu bilinmektedir. O, orta boylu, kara yağız ve iyi şiir söyleyen bir kişiydi. Resul a.s hangi renk elbise giyerse o da sünnetine uyup o renk giyerdi. Hicret'in elli beşinci senesinde Akik denilen yerde, kendi evinde vefat etmiştir. Vasiyet olarak yaşlılara uygun bir hırka giyip yün bir cübbeyle kefenlenmek istemiş,

10b

o şekilde kefenlenip defnedilmiştir. *Allah yattığı yeri nurlandırsın.*

Hz. Resulullah'a ve İslam dinin imamlarına itaat eden Müslümanlara pek çok iyiliklerle doğru yolun gösterilmesi daha kolaydır diye bu hadis söylenmiştir: ***Men 'alleme'l-rumâte 'allema'llâhu min cemî'i fenni'l-guzâti.*** Anlamı, "Hz. Muhammed'in mucizelerinden biri olarak mübarek ellerinde meydana gelen ok, göz kamaştıran bir yıldırım gibi, her bir savaş aletinin yerine geçerek, düşmanın sinesine saplanıp onu yok eder." demektir. Onun için Resulullah'ın halifelerinin de mübarek ellerindeki okların Hz. Ali'nin kılıcı gibi düşmanın sinesine saplanmasını peygamberlerin sultanını üstlenmiştir. Tıpkı halifelerin, müminin attığı her okunu karanlığı delip geçen bir yıldız gibi olmasını üstlendiği gibi. Beyt:

Şehinşâh-ı muazzam Hazret-i Sultân Mahmûd Hân

Zamân-ı adlı tâbında bu ten buldu yeniden cân

(Yüce padişah Sultan Mahmud Han'ın adaletli devrinin ışığında bu ten yeniden can buldu.)

Velî nâ-bûd idi kadrı bu fenn-i râfîu'ş-şânın

Hudâ mirât-ı kalb-i pâdişâhîden edip îlân

(Öyle ki bu şanı yüce fennin (okçuluğun) değeri yoktu. Allah padişahın kalp aynasından herkese bildirdi.)

Bi-hakkın rûh-ı Sa'd b. Ebî Vakkâs-ı âlî-nâm

Cihânı pür ede ceyşi ki ana olmaya pâyân

(İsmi yüce Sa'd b. Ebî Vakkâs'ın ruhu hakkı için padişahın ordusu bütün cihanı sınır konmayacak şekilde doldursun.)

Çoğaldıkça çoğalsınlar ki zîrâ leşker-i Hakk'dır

Biri bir tîrle bin düşmeni hâke eder yeksân

(Çoğaldıkça çoğalsınlar çünkü onlar Allah'ın askerleridir. Biri bir okla bin düşmanı yere serer.)

Fayda: Hicaz, Irak, İran ve Turan topraklarındaki meydan okçularının kuralları bunlardır:

Her biri on ikişer ok alıp her bir oku semadan bir burçla ilişkilendirsin. Örneğin ilk ok Hamel (Koç), ikinci Sevr (Boğa), üçüncü Cevza (İkizler), dördüncü Seretan (Yengeç), beşinci Esed (Aslan), altıncı Sünbüle (Başak), yedinci Mizan (Terazi), sekizinci Akrep, dokuzuncu Kavs (Yay), onuncu Cedy (Oğlak), on birinci Delv (Kova), on ikinci ok ise Hut (Balık) burcuyla eşleştirilmelidir. Atılan okların hangisi hedefi bulursa o burcun hükmü uygulanırdı. Muhammed'in yıldızının nuru doğduktan sonra Mısır ve Şam ahalisinin bu bölümlerin derecelerinde doğru sayıları

11a

bölmemeleri gerekir. Yani yarısı, üçte biri, dörtte biri, beşte biri, altıda biri, yedide biri, sekizde biri, dokuzda biri ve onda biri doğru olmaz. Yalnızca tam? sayı olmalıdır. Bahsedilen Hicaz ve Fars kuralları arasında bulunmak üzere on bir ok atmayı tercih

ettikleri *Gunyetu'l-Merâm* adlı kitapta ayrıntılı bir şekilde ortaya konmuştur. Bunun üzerine binyüzcü pehlivanların da on bir ok atması bu kurala dayanılarak uygun görülmüştür. Ancak Osmanlı Devleti'nde sonradan dört bölüm olarak kabul edilen okçulardan her bir sınıfın attığı okların adedi diğer sınıfların atış adedine eşit olmaması gerekmektedir. Önce ihtiyarların beş ok, ikinci olarak dokuzyüzcülerin yedi ok, üçüncü olarak bincilerin dokuz ok, dördüncü olarak binyüzcülerin ise on bir ok atması kararlaştırılmıştır.

Önce ihtiyarların beş tane ok atmasının hikmeti şöyledir: Âdem a.s cennetten altı adet ok getirip her bir okun üzerinde kudret eliyle altı peygamberin yüce isimleri yazılmıştı. Altı oktan biri Hz. Âdem'e has olup geriye kalan beş ok ise dolaylı olarak büyük peygamberleri anmak içindir.

Dokuzyüzcülerin yedişer ok atmasının sebebi ise şöyledir: Hz. Sa'd b. Ebî Vakkâs düşmana ok atarken Hz. Resul-i Ekrem s.a.v onu görüp o kadar sevinmişti ki "Ey Sa'd bizim için de bir ok at." demişti. Bunun üzerine Hz. Sa'd, *Levlak*[*] tahtının sultanı aşkına bir ok attı. Sonra dört halife için daha sonra Cebrail a.s için birer ok daha attı. Cebrail gelip "Ey Allah'ın Resulü! Allahu Teâlâ selam eder, Sa'd bizim için de bir ok atsın buyurdu." dedi. Sa'd bir ok daha attı. Atılan bu yedi ok, Allah katında makbul olup şuanda cennette bulunmaktadır. Bunlar kıyamet gününde yedi adet nurdan putalar üzerinde okçular zümresine sunulacaktır. İşte

11b[28]

[*] "Sen olmasaydın" anlamında olup, "Sen olmasaydın, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım" kudsî hadisini telmihen kullanılmıştır.

[28] Emr-i maruf ve nehy ani'l münker (iyiliği emredip kötülüğü menetmek) şudur: Bir kişi iman ettikten sonra beş vakit namazı, haccı, zekâtı, orucu yani İslam'ın şartlarından birini bile inkâr etse kâfir olur. İçki içmek, zina yapmak, insan öldürmek, haram mal yemek gibi on sekiz yasaktan biri için Allah, ***ve la takrebuz zina innehu kane fahışeh, ve sae sebila*** (*Zinaya yaklaşmayın. Çünkü o, son derece çirkin bir iştir ve çok kötü bir yoldur.* İsra 17/32) diye buyurmuştur. ? fitneye, yoksulluğa, ve ömrün kısalmasına sebep olur. ? dâhil eder. Ancak bendenize göre kim bir günahını konuşup çekiştirirse hemen din kardeşinden özür dileyip ***rabbenâ amennâ fagfir lenâ verhamnâ ve ente*** (*Ey Rabbimiz! Biz inandık, bizi bağışla, bize merhamet et, sen merhamet edenlerin en hayırlısısın*. Müminun 23/109) duasıyla Allah'a yalvarsınlar. Bizi de dualarında unutmayıp ruhumuza Fatiha okusunlar.

okçular topluluğu o gün bununla iftihar edecektir. Yedi ok atılması da bu usule dayanmaktadır.

Bincilerin dokuz ok atmaları; Âdem, İsmail, İshak peygamberlerle Hasan, Hüseyin, Sa'd b. Ebî Vakkâs ve dört mezhep imamının (Hanefî, Mâlikî, Şâfiî, Hanbelî) yüce ruhlarına hediye edip onları anmadan ibarettir.

Binyüzcüler on bir ok atmalarını şöyle açıklamışlardır: Pirimiz Hz. Sa'd b. Ebî Vakkâs'ın on adet ok atması bizim için sağlam bir kural olup bir ok da Allah rızası için atılır ve bundan meydana gelen sevaplar; doğudan batıdan, yakından uzaktan, gelmiş geçmiş bütün iman ehlinin ruhlarına hediye olur. Şiir:

Hazret-i Sa'd b. Vakkâs re'îs-i zıh-keşân

Söyleyip arz u semâda medh-i kûfî külli ân

(Okçuların reisi Hz. Sa'd b. Vakkâs, küfe halkı onu her zaman methetmektedir.)

Burc kavsi der-kenâr etse n'ola gerdûne-veş

Haşre dek perrendedir tîri anın ber-âsuman

(Yay burcu ? kucaklasa ne olur. Onun oku kıyamete kadar semada dolaşmaktadır.)

Eyledi meşhûn tîr-endâz sıytı âlemi

Olsa ger endâz tîr olur ana a'da nişân

(Okçuların sesi bütün âlemi doldurdu. Eğer bir ok atılırsa onun hedefi düşman olur.)

Tîr-bânın endâzını gûş eylese tîre dalan

Lerze-dâr vahşetinden kalmaya cisminde cân

(? okçunun atışını dinlese korkudan titreyerek can verir.)

Rûh-i pâk Sa'd b. Vakkâs ol âlî-cenâb

Dest-gîr-i rüstehîz olsun izâcâü'z-zamân

(O şerefli Sa'd b. Vakkas'ın mübarek ruhu kıyamet vakti geldiğinde bize yardım etsin.)

Ey din kardeşlerim! Sizlere vasiyetim, insanları dinin emrettiği doğru, iyi ve güzel şeyleri yapmaya teşvik edip, kötülükten menetmeyi unutmamanız ve bu kurallardan ayrılmayıp ikiyüzlülük yapmamanızdır. Çünkü ikiyüzlülük öldürücü bir zehirdir. Dini elden bırakmayınız. Her kim hakkı terk edip kötülük ve riyakârlık yaparsa ***el-hakumu't-tekasur hattâ zurtumu'l mekâbir*** *(Çoğaltma yarışı sizi oyaladı ta ki ölüp kabirlere girinceye kadar.* Tekasür 102/1-2*)* ayetinde de söylendiği gibi, dini elden gider.

Top, tüfek, diğer savaş aletlerinin kullanılması; sınırların korunması, medeni siyaset gibi önemli ve gerekli şeyler Allah'ın emridir. Bunların dışındakiler dünya meşgalesi ve kibirden ibarettir. Onun için bu dünyada aklıyla hareket edenler, Allah'ın emri dışına bir kıl kadar bile çıkmayıp dinlerinde sağlam olurlar. Örneğin ok ve yay talim etmeye, düşmana hücum etmeye Allah lafzıyla başlarlar. Ayrıca Allah'ın yeryüzündeki gölgesi, saltanatı şereflendiren padişah hazretlerinin

12a[29]

ordusuyla birlikte düşmanı kahretmek için ok atması ilahî bir teşvik ve halk için bir zafer olduğu kabul edilmiştir. Bir rivayette okçular zümresinden olan birine fakirlik mi zenginlik mi istediğinin sorulduğu, cevap olarak ise düşmanın göğsüne keskin demirli oklar atmak benim ganimetim oldu deyince bin altın günlük verildiği, aktarılmıştır. Bu rivayetten bu şanı yüce ilmi yürekten, samimi bir şekilde uygulayanların dualarının Allah katında makbul olduğu, hem bu dünyada hem de ahirette mal ve rütbe bahşedildiği anlaşılmaktadır. İmâm-ı Âzam Hazretleri şöyle buyurur: ***Lâ tes'el 'ani'l-mer'i ve ebsir karînehu.*** Anlamı, "Bir kişinin insanlığı nasıldır diye sorma, onun dost olduğu ve görüştüklerine bak çünkü o kimsenin özelliği dostlarıyla aynıdır." demektir. Onun için okçuluğun şartı olarak Osmanlı tebaasından olsun olmasın hiçbir kâfirlerle birlikte olmamaları gerekir. Çünkü okçuluğun ileri gelenleri; bu son derece kıymetli, veliliğin sırrı, mucizelerin menzili ve aynı zamanda

[29] Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur: ***el-Esrâru sûnûhâ ani'l-ağyâri*** *(Sırlarınızı yabancılardan koruyun.)*

Abdullah b. el-Mübarek şöyle söylemiştir: ***Veledü'z-zinâ lâ yektimü'l-hadîse*** *(Veledi zina sözünü saklamaz, ağzına geleni söyler.)*

Hz. Pir'in (Sa'd b. Ebî Vakkâs) yüce emaneti olan okçuluğu korumakta aciz olanları bir ay meydanda yapılan talime dâhil edilmemesini vasiyet etmişlerdir. Bu yüce okçuluk ilminde evliyaların haddinden fazla olması dolaysıyla kişinin her koşulda okçuluğun şartlarına uyup davranışlarını İslam'a göre düzenlemesi gerekir. Evliyaların gizli sırlarını soyu bozuk olanlardan saklamak çok önemlidir. Çünkü ulaşılacak menzilde Gavs-ı Âzam hazretleri hazır bulunduğu için onun himmetinin nurlarıyla birlikte olacaklar dininde sağlam olanlar olmuştur. Evliyalar o soysuzlardan nefret edip sırrını onlardan korumakla görevlilerdir. Eğer bir Müslümanın o aşağılıklarla görüşüp konuşursa ***...ke ennehum a'câzu nahlin munka'ir*** *(...kökünden sökülmüş hurma kütükleri gibi savurup atıyordu.* Kamer 54/20***)*** ayet-i kerimesinin ifade ettiği anlam meydana gelir. Büyük müfessirler, bu ayet doğrultusunda, onlarla dostluk kurup görüşenleri şiddetli rüzgâr eserken bir hurma ağacının dallarının kırılıp kuru bir kütük gibi yapraklarından ve meyvelerinden mahrum kalmasına benzetmektedirler. Bu yüzden Hak Teâlâ Hazretleri[30]

12b

yâ eyyuhe'l-lezîne âmenû lâ tettehızu'l-yehude ve'n-nasara evliya'e ba'duhum evliya'u ba'd (*Ey iman edenler! Yahudileri ve Hıristiyanları dost edinmeyiniz. Çünkü onlar sadece birbirlerinin dostudurlar.* Maide 5/51*)* diye buyurmuştur. Anlamı, "Yahudi ve Hristiyanlardan bir kişiyi dost ve sahip kabul etmek haramdır. Çünkü onlar işlerinde birbirlerini koruyup dost kabul ederler." demektir. Ayrıca küfür ile iman arasında karşılıklı inatlaşma ve zıtlık yaratılmıştır. Müslümanlar varken İslam halkının işlerinde onlardan birini istihdam etmek tehlikelidir, kaçınmak gerekir. Ayrıntılı tefsirlere gayrimüslim halk kesiminin İslam'a hizmeti nasıl olur diye bakılırsa hizmeti halis olup İslam'ı kabul eden bir zabit olursa caiz olduğu görülür. Ancak okçuluğun ileri gelenleri gayrimüslim halktan nefret edip nur dolu yaratılışları dolaysıyla elbette onlarla dostluk kuramazlar. Yukarıdaki ayet-i kerimenin iniş sebebi şöyledir: Uhud

[30] Cenabıhak her bir şeyden ?dır. Onu bağışlar ama zalimleri tövbe ve istiğfar edene kadar bağışlamaz. Onun için savaşların aslının düşmanı keskin temrenli oklarla öldürmek olduğu söylemişlerdir. Çünkü Allah katında bütün harplerden daha makbul olanının düşmanı okla öldürmek olduğu söylenmiştir. Peygamber Efendimiz de ?? buyurdu. Anlamı, ok yay öğrenip ? ilmini tahsil etmek Hz. Muhammed'den gelen yardımıdır, bu şekilde düşman şehirleri fethedilir, demektir. *Kitâb-ı ?*'de yazıldığı gibi.

Gazası gününde Müslümanlardan bir grup kâfirlerin galip geleceğinden endişe duydu. Aralarından bazılarının kâfirler ile muhabbetleri vardı, onlara yardım ediyorlardı. Allahu Teâlâ onları men edip ***evliya'e ba'duhum evliya'u ba'd*** buyurdu. Tefsirciler, müminin mümini dost kabul etmesi gerektiğini, kâfirlerle muhabbet edip onlara güvenmenin eziyet ve zarar getirmesinin kesin olduğunu söylemişlerdir. Bu yüzden büyük fıkıhçıların verdiği hükme göre kâfirlerden emniyet ummanın zararı, aç bir kurdun koyunların arasına girip bir engelleyenin olmamasıyla çok daha fazla zarar vermesi kadar aşikârdır. Bu araştırmadan vasiyet edilen, kişinin işlerinde Allah rızasını gözetmesi, tevekkül etmesi ve tam bir samimiyetle Kur'an-ı Kerim'e uymasıdır. Bu şekilde işlerinde Allah'ın kudret ve yardımını görüp iki cihanda da kuvvet sahibi olur. Özellikle kâfirlere kaşı galip gelecek yollar kendine sevk edilir. Çünkü Kur'an-ı Kerim'e itaat edip boyun eğenlerin eline kamu işlerinde yardım anahtarı hediye edilir.

13a

Kamu işleri hakkında: ***Huzi'l-afve ve'mur bi'l-urfi ve a'rıd ani'l-câhilîn*** *(*Araf 7/199*)* ayeti vardır. Anlamı, "Sizler kâfirlerden yüz çevirin, güvenmeyin ve bu insanların günahlarını affedin." demektir. Allah'ın kuvvet ve kudretine tevekkül etmek hem kendileri hem de o kâfirler için en faydalı şey işlerinin en hayırlısı olup bu ayetin hükmüne göre davranmak, emrinde yüz bin İslam askeriyle cenk etmekten daha kolaydır. Çünkü tefsirciler ***fe la'netullahi ale'l kâfirîn*** *(Allah'ın laneti inkârcıların üzerine olsun!* Bakara 2/89*)* ayetinin, hâkimiyet altındaki halktan olsun veya olmasın bütün kâfirlerin Allah'ın rahmetinden uzak oldukları için indiğini söylemişlerdir. Öyle ki merhametin gereği olan güven onlarda bulunmamaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İslam'ın Kuvvetinin ve Hz. Muhammed'in s.a.v Gazalarındaki İlahi Yardımların Açıklanması

Kâfirlerin her birinin harp meydanında öldürülmesi ayet-i kerimeyle sabit bir emirdir. Bu yüzden onların uğursuz sözlerini dinlemek caiz değildir. Okçuluk ilmi hakkında kitapta ok atmanın ve pehlivan olmanın düşman için manevi bir ölüm olduğu söylenmiştir.

Kâinatın hepsi İslam dini ve devletine hizmet için yaratılmıştır. Her kim bu şerefli hizmetten yüz çevirirse akabinde helak olması kesindir. Top, tüfek, mızrak, kılıç, ok yay ve diğer savaş aletlerinin hepsi düşman için icat edilmiştir. Bunların her biri zamanının gereklerine göre öldürücü bir güç sayılır. Uhud Gazası'nda olacakları Allahu Teâlâ önceden Resul'üne haber verip ***se yuhzemu'l cem'u ve yuvellûne'd-dubur*** *(yakında o topluluk mağlup olacak ve sırtlarını dönüp kaçacaklardır.* Kamer 54/45*)* diye buyurmuştur. Yedi sene sonra Hz. Muhammed'in hicreti gerçekleşip Medine-i Münevvere'deyken Uhud Gazası yapılmıştır. Kâfirlerden savaş meydanına önce Utbe b. Rebi'a, kardeşi Şeybe ve oğlu Velîd girip teke tek dövüşmek istediklerinde Avf, Muâz ve Abdullah Revâha onlara karşı olarak meydana çıkmışlardır. İsmi geçen Utbe bu yiğitlere kimlerden olduğunu sorup onlarda ensardan olduklarını

13b

söylediklerinde tenezzül etmeyip "Ey Muhammed! Meydana bizim şerefimiz ve soyumuza uygun kişileri gönder" diye seslenmişlerdir. Âlemlerin övünç kaynağı olan Hz. Peygamber Müslümanlara dönerek kalk ey Ubeyde, kalk ey Hamza, kalk ey Ali deyip onlara karşılık olarak meydana gönderdi. Ubeyde Utbe'ye, Hamza Şeybe'ye, Ali ise Velid'e rakip olduğunda bir darbeyle Şeybe ve Velid'in kafası meydanda yuvarlanmıştır. Ancak Ubeyde ve Utbe arasındaki müsabakada nice hamlelerden sonra Utbe denilen rezil bir fırsatını bulup Ubeyde'yi dizinden yaralayınca Hz. Ali ve Hz. Hamza hemen yetişmiş, Utbe'yi de diğer arkadaşlarının yanına göndererek Ubeyde'yi Peygamber'in huzuruna getirmişlerdir. Adı geçen üç aşağılığın ruhunun cehenneme gittiğini gören kâfirlerin hepsi birden İslam ordusuna hücum edip karşılaştıklarında Müslümanlar bir hayli perişan oldu. Bu durumu gören Hz. Resul iki elini dua için kaldırıp Allah'a o kadar yalvardı ki tasvir edilemez. O zaman kendilerine bir uyku hâli gelip ansızın tebessüm ederek uyandılar. Hz. Ebubekir'e, "Müjdeler olsun Allah tarafından Müslümanlara takviye olarak Cebrail a.s sayısız melekle birlikte yardıma gelip saf tutu." dedi. O vakitte melekler ***se yuhzemu'l cem'u ve yuvellûne'd-dubur*** ayetini okuyarak sayısız zafer ve fetihler kazandırdılar. Muvahhitlerin bu yardımı kıyamete kadar gelecek Müslümanlara da devredilmiştir. Bu ayet, uğursuz kâfirler her ne kadar görünürde galip gelmiş gibi görünse de tekrar yenilip dağılacağına dair kesin

bir zafer delilidir. İslam devletinin başının günden güne güçlenip zaferlerinin artacağı da kesindir.

Tezyin: Ok ve yay öyle yüce bir alettir ki keskin kılıç, top ve tüfek oktan türetilmiştir. Her ne kadar savaş aleti varsa bu ilim, hepsinden daha yüce ve daha iyidir.

14a

Çünkü adı geçen bütün savaş aletleri kötü bir âdet olarak gayrimüslim halkın kullanımında iken okçuluk onlara yasaktır. Ellerinde ok yay görüldüğünde azarlayıp engellemekte pek çok sevaplar olduğu inkâr edilemez bir gerçektir. Okçuluğun ileri gelenlerinin öğütlerinde, kindar kâfirlerin göğüslerine keskin temrenli oklar gibi saplanarak onları öldüren bir sır vardır. Bu sebepten okçular zümresindekiler her ne kadar az olsa da Allah'ın yeryüzündeki gölgesi olan padişah hazretlerinin fiilen onların içlerinde olmasıyla cihandaki tüm Müslümanlar okçular cemaatindenmiş gibi olurlar.

Okçuların Gücünün, Manevi Hayatın ve Bunlarla İlgili Konuların Açıklandığı Bölüm

İmam Şâfi'î'nin Geşt ü Güzâr? adlı kitabında ok ve yayın kendine özgü ruhları olduğu yazılıdır. Her cansız madde ölüdür yalnızca ok ve yay ölü değildir. Düşmanın olduğu yöne bir ok atılsa düşmanın kalbine hayal edilemeyecek kadar çok korku ve ıstırap verir. Okçuluğun sırrının mayası bozuk olanlardan gizli olmadığı okun ve yayın canı olup ehlinden usulünce öğrenilmediğinden ?dan atılan ok düşmanın göğsüne ateş küreden karanlığı delen bir yıldızın vekili olan yüce ruhun kabulüyle göz açıp kapayıncaya kadar canlanıp ? gibi menzilin sonuna ulaşıp yaklaşık bin kadar düşmana saplanarak daha sonra uğursuz ordularını da dağıtması kesindir. **... ve huve ala kulli şey'in kadîr** (*...ve O'nun gücü her şeye yeter.* Mülk 67/1).

Allah'ın düşmanlarını öldürmek için her pehlivan kendi vücudunu feda eder. Bunun mükâfatı olarak okunda maneviyat oluşur. Cansız varlıkların ruhu nasıl olur diye sorulursa cevap olarak gizli bir şekilde belirdiği söylenmiştir: ***Ve in min şey'in illâ yusebbihu bi-hamdihi ve lakin lâ tefkahûne tesbihahum*** *(O'nu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Fakat siz, onların tesbihlerini kavrayamazsınız.* İsra 17/44*).*

14b

Anlamı, “Yalnız eşya değil, ta zerreye kadar Allah’ı tespih etmeyen hiçbir şey mevcut değildir.” demektir. Bu suretle yine Allahu Teâlâ’nın emriyle okçunun oku da tespih eder ancak onu Allah’tan başkası anlayamaz. Düşmanın göğsüne saplanıp öldüren oktaki ruh şöyledir: Cisimler belirtilen ölçülerde aynı orandayken okçu ondan kısa, uzun veya eşit bir başka cisimle atarsa bu denge iyi olmaz ve ok menzilin sonuna ulaşmaz. Anlaşıldı ki onda can kuvveti vardır. Can kuvveti usta bir sanatkârın elinden çıkan okun Hz. Pir duasıyla can bulup menzilin sonuna ulaşmasıdır.

Zeyn: Cafer-i Hendevânî’den şöyle nakledilmiştir: Zühd ve takvayla bezenmiş ve okçuluk ilmiyle donatılmış bir pehlivan vardı. ? yerlerde oku, tatlı bir rüzgâr gibi gezip düşmanları öldürerek topluluklarını perişan ederdi. Bir gün dostları toplanıp, “Senin okunda bulunan bu kuvvet ve maneviyat elli filan yerlerdeki büyük düşman topluluklarını öldürebilen nasıl bir gizemdir?” diye sormuşlar. O da şöyle cevaplamış *Allah’a sığınıyorum*: ***..ve lâ ratbin ve lâ yabisin illâ fi kitabin mubîn*** (Enam 6/59). Anlamı, “Kur’an-ı Kerim’de canlı ve cansız her ne varsa yazılmıştır.” demektir. Öyleyse Hz. Kur’an gerçeklerin sırlarını ve anlaşılması güç fenleri toplamıştır. Benim de ona gücümün yettiği kadar uyup bu sırlara ulaşmamla birlikte ? yerlerde okumun havada süzülüp aşağılık düşmanları öldürmesi şaşılacak bir durum değildir. Çünkü Kur’an-ı Kerim’e tabi olan herkesin uyma miktarına göre nasiplenip her ne isterlerse anına elde edecekleri şüphesizdir. Mollâ Câmî şöyle söylemiştir:

Aceb nebdev ki ez Kur’an nasîbet nîst cuz harfî

Ki ez hurşîd cüz germî nebîned çeşm-i nâ-bînâ

(Kur'an'dan birkaç harften başka nasibin olmadığı şaşırtıcı değildir. Kör gözler de güneşin sadece sıcaklığını görebilir, hissedebilir.)

Okçuların Meselelerinin Karşılaştırması

Var olan savaş aletlerinin her biri üstatlarından usulünce öğrenilmezse

15a

kullanımı doğru olmaz, etki göstermez ve yok etme gücünden faydalanılamaz. Örneğin top ve tüfek ateşleri, kudret ateşi derecesindedir. Kudret ateşi ise ulaştığı yeri

perişan eder ve o yer sonsuza kadar imar edilemez. Ancak Kadir olan Allah'ın kuvveti bunun üzerindedir. Bu yüzden her şey şartlarına uygun yerine getirilirse okçunun attığı ok da kudret ateşine dönüşüp bir anda on bin düşmanı öldürür. İmam Gazzâlî'ye bin düşman nasıl bir anda öldürülür diye sorulmuştur. O da doğru bir şekilde *Allah'a sığınırız*: ***Ve mâ emrunâ illâ vâhidetün ke lemhın bi'l-basar*** *(*Kamer 54/50) diye yanıtlamıştır. Anlamı, "Kadir olan Allah için, göz açıp kapamaktan daha kısa bir zamanda nice yüz bin düşmanı bu dünyadan diğer dünyaya göndermenin en basit emirlerden biri olduğu açıktır." demektir. Zaman kelimesi açıklamak için kullanılmıştır yoksa Allah'ın gücünün ortaya çıkmasında zaman diye bir mefhum yoktur. Necmeddin'in de söylediği gibi.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Talebelerin Kabzasını ve Bununla İlgili Konuların Açıklanması

Her sanatta evveliyat itibarlıdır. Yani sanatçı, sanatında öğrencileri için pek çok fayda ve hazine saklar. Bunların açıklamasını öğrencinin içindeki şevkin artması, hazineyi bulma yolunu bir üstadın eteğine yapışıp öğrenmesi için, usul ve şartlara bağlamışlardır. Bu şekilde o da hazineyi elde edip yüce, olgun ve bilgili bir üstat olur.

Bu fende kabzanın usulü, on iki dala ayrılır. Bunlar; *ahz, akd, inhiraf, medd, cîd, ıtlâk, terfîç, deâyim, teyakkun, sıhhat, mukavvim, mirfak*tır. Kabzanın şartı olarak söylenilen bu on iki madde okçuluğun terimlerindendir. Bunlar şeriat usulüne uygun olarak namazın on iki farzı gibidir. Eğer biri bile eksik olacak olursa emekler heba olup amaca erişilemez. Bu terimler, ehli olmayanlardan saklanıp

15b

üstadın iradesine bırakılmış, ayrıntısı daha sonra aktarılmak üzere özet hâlinde uygulanmıştır. Öğrenmek isteyen herkesin dışı şeriat içi ise hakikatle parlayıp ameli züht ve tava üzerine olmalıdır. Böyle davranırsa elbette pay sahibi olup ok meydanında kuvvetli bir pehlivan olur. Ayrıca bu fen öğrenildikten sonra eti yenmeyen hayvana ve bölgesindekilere zarar vermeyen kuşlara ok atmak yasaklardan sayılmıştır. Çünkü bu fen yalnızca Allah'ın düşmanları için icat edilmiş olup onlardan başkasına atılması münasip değildir. Nitekim Hz. Resul-i Ekrem: ***Allimû ebnâekum e'r-remye bi's-***

sihâmi feinnehu nikâyetu'l a'dâ' *(Evlatlarınıza ok atmayı öğretin. Şüphesiz ki o düşmanlar için mahvoluştur.)* diye buyurmuştur. Atıcının okunda düşmanların öldürülmesi ve hezimete uğratılması için şiddetli cehennem ateşlerinden bir parça bulunduğundan o ok, sadece zalimler ve kâfirlere karşı kullanılmaya mahsustur. Çünkü kâfirler ahirette de gidecekleri yer olan cehenneme, yine bu cehennem ateşiyle dönecektir. Ebî Râfi r.a, *Kitâb-ı ?*'da Allah rızası için düşmana bir ok atana, isabet edip etmediğine bakılmaksızın, Cennet-i Âlâ'da yüce bir ev inşa edileceğinin hadis kitaplarında geçtiğini anlatır.

Fayda: Ali el-Kârî *Şemâil Şerhi*'nde bütün nimetlerin en büyüğü, kişinin düşmanı yenip rahatça dinlenmesi ve huzurlu bir kalple ibadetle meşgul olmasıdır, demiştir. İmâm Şâfiî'ye göre millet üzerinde söz sahibi olanların en kıymetlisi, savaş alanında askerlere önderlik edip savaş hâlindeki asker üzerinde sözü geçendir. İmâm-ı Âzam'a göre ?? denildi. Onun için sultan, herkesin örnek aldığı uyduğu biri olmuştur. Bir rivayete göre Ebu'l Feth Sultan Muhammed Han'a düşmanı nasıl yeniyorsunuz diye sorulmuş. O da şöyle cevaplamıştır: Yedi tarafta benim gözcülerim vardır, onlar düşmanı görüp bana haber verirler

16a

biz de ona göre hareket edip düşmanımızı yeneriz. Ve üstüme felaketler ve Allah'ın gazabı yağarsa hâlim ne olur diye Allah'tan korkarım. Allah'ın bana emaneti olan Müslümanlar ve âlemin hukuku benim sorumluluğumda olduğundan benden memnunlar mı yoksa şikâyetçiler mi diye Allah'tan korkarım. Cennet ehlinden olduğum hüsnü zannına dayanarak Allah'ın takdir ettiği şekilde öldüğümde Âlemlerinin Rabbinin huzurunda bana sorulup cennet ehlindenken şeriata uygun olmayan işler yaparsam bir beşer olarak halim ne olur diye Allah'tan korkarım. Eğer amel defteri solundan verilenlerden olursam yüz yirmi dört bin peygamber önünde mahcup olup utanırım diye Allah'tan korkarım. Bu altı adet yüce takvayı âdet edinmekle düşmanıma karşı zafer kazanmak için bütün hazırlıklarımı tamamlayıp, askerlerimi düzene sokup; uğursuz düşmanların mallarını İslam askerlerine ganimet edip topraklarını İslam şehirlerine katıp, kılıç artığım olan savaş alanındaki kâfirleri

köle alarak boyun eğdirdim. Ne zaman arzu etsem kâfirlerin emrime uymaktan başka çareleri olmamıştır. Beyit:

Ger leşker-i 'adû buved ez-Kâf-tâbe-Kâf
Bi'llâh ki hîç rûy ne-mî tâbem ez-mesâf
(Kâf'dan Kâf'a daşman askeri olsa da vallahi cenkden hiç yüz çevirmem.)

Çün âftâb zulmet-i küfr ez-cihân berem
Gâhî ki subh-ı tîg birûn ârem ez-gılâf
(Sabah ışığına benzeyen kılıcı kınından çekip çıkarırırm, güneş gibi, küfrün karanlığını cihandan kaldırırım.)

O her zaman bu teşviklerle İslam ordusunun kalbini hoş ederdi.

Yine bir rivayete göre hutbelerde ***elâ inne'l kuvvete hiye'r-remyu*** hadis-i şerifi okunsun diye emretmiş ve okunduğu zaman minberin iki here hareket ettiğini gören kalabalık cemaatten

16b

altı yüz kişinin ok meydanındaki talimhaneye girdikleri nakledilmiştir.

Okçuluğun Faziletlerinin ve Düşmanın Nasıl Yenileceğinin Anlatıldığı Bölüm

Bu okçuluk ilahi bir kılıç gibi ne tarafa yol alsa onun ışığı kuşluk vaktindeki güneş gibi küfrün karanlığını yok eder. Beyit:

Kad kâne sehmu'n-Nebiyy sâ'ikaten

Sehmu'l-ummete 'inde Resûli'llâh meslûlun

Bu beytin ince manası, Hz. Muhammed'in okunun ışığı, ilahi bir kılıç gibi herkesi hak yola ulaştırıp batıl yolları keser, demektir. Örneğin Hz. Resul-i Ekrem'in sünnetine uyup bir ok atılsa düşmanın uğursuz ordusunu yok ettikten sonra bile okta bir arıza ortaya çıkmayıp aynı şekliyle Cennet-i Âlâ'ya ulaşarak kıyamet günü atanın terazisine konur. ...***fekad câekumu'l feth...*** *(...işte zafer size ulaştı...* Enfal 8/19.*)* ayetine yönlik bu değeri yüce olan ok senin mucizen oldu, biz bundan nasıl nasipleniriz diye Hz.

Muhammed'e sorulmuştur. O zaman şu ayet nazil olmuştur: ***Se nurihim ayâtinâ fi'l-âfâkı ve fi enfusihim hattâ yetebeyyene lehum ennehu'l-hakk*** (Fussilet 41/53). Anlamı, "Bir kişi ibadetlerini aşkla yapıp Resulullah'ın sünnetine uyarak Allah'ın gizli ve açık delillerle sunduğu nimetlere ibret nazarıyla bakarsa mutlak güç olan Allah'ın sanatını her bir zerrede ve kendi özünde idrak edip hak ile batılı ayırt eder." demektir. Hatta kişi, bu yüce sünnete

17a

uygun davranıp Allah'ın sanatından haberdar olması ve kendi bedenindeki ilahi hikmetleri etraflıca düşünmesi sebebiyle *vasıl-ı illallah* makamına ulaşır. Bu yüzden okunun ne tarafa atılırsa atılsın kâfirlere saplanacağı basiret sahiplerinin malumudur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Okçuların Pirlerinin Terimleriyle Okçuluğun Şartlarının Açıklanması

Buhârî şöyle rivayet etmektedir: ***Lâ sebka illâ fi huffi ve hâfiri ev nesli.*** Anlamı, "Kendinden nalınlı (ehil veya eti yenilen) hayvanlar, kılıç veya altın gümüş gibi bu türden başka bir nesneyi ödül olarak koymak caiz değildir." demektir. Ödülün kendisine nişan alıp ok atmak da caiz değildir. Ödül için anlaşan okçuların yayları yumuşaklık ve sertlikte eşit olmalıdır. Çünkü atılan ok, yayın olgun ve taze olmasına göre yüce bir nokta gibi çıkıp nişanı vurur. Yani herkesin yayı aynı derecede olursa adalet sağlanmış olur. Bunun ismine *müsâbık* denir. Eğer nişanı vurup yana düşerse *sürâdık*, delip üzerinde durursa *hevâsık*, vuramayıp yanına düşerse *hevâsır*, delip ileriye düşerse *savârım*, yere dokunup sekerek vurursa *harâbî* denir. Bu açıklamaya göre hangisi öndeyse ödülü o alır. Ama eğer bu kurala uymayıp kim beş okta nişanı vurursa ödül onun olsun derlerse İmam-ı Âzam'a göre söylenilen bölümlerden ilki temel sayılır, ödül hangi kısımdan olursa olsun amaç

17b

nişanın vurulmasıdır. İmam Hanbeli'ye göre bahsedilen bölümler içinden biri seçilip ödül, o bölümün kuralına göre hedefi vurana verilmelidir. İmam Şâfi'ye göre ise *müsâbık* denen atıştan başkasında ödül alınmaz. Bu sünnet-i şerifi uygulamanın beş şartı vardır:

1. Öncelikle yarışan iki kişinin mücadelesini helal kılan bir muhallil gerekmektedir. Muhallil bir kişinin başkalarını geçtiğinde onlardan ödül alıp geçilirse ödül vermemesidir. Örneğin Zeyd, Amr'a eğer sen beni geçersen ben sana on altın, ben geçersem sen bana on altın ver dese bu kumar olur ve haramdır. Bu yüzden muhallil bizim üzerimize vacip olmuştur.
2. Kaç ok atılacağı, önce kimin atacağı, hedefin kaç kere vurulacağı önceden belirlemelidir.
3. Nişan vurmada şeriatın terimlerinden olan *müsâbaka*, *müsâ'ıka*, *münâzala* ve *muvâsala*ya uygun olarak hangi söze binaen şart koşulduysa ona göre herkes razı olmalıdır. Ok ve yayın aynı usule göre atılması için yüce ok meydanının mübarek şeyhi tarafından bir reis tayin edilmelidir. Yoldaşlar birbirine yardımcı olup yarışmanın koşullarını belirlemede eziyet etmemelidirler. Söylenilen şartlar doğrultusunda eğer iki büyük okçu ödüle hak kazanırlarsa ödül, adalet ve eşitlikle ikisi arasında paylaştırılır.
4. Eğer ok rüzgârlı bir ana denk gelirse vurup vurmadığına bakılmaksızın atış geçerli olmaz.

18a

Ok yaydan çıktıktan sonra rüzgârın gücüyle vurursa yine sayılmaz, vuramazsa tekrar atılır.

5. Tayin edilen reis ve yardımcısı safları eşit yapmalıdır. Ortadaki atıcıyla baştaki atıcı aynı hizada olmalıdır. Reise itaat edilmesi gerekir. Bir ayak mesafesi kadar ileri veya geride durulabilir. Ödül başka bir taraftan çıkarsa bahsedilen muhallil gerekmez. Söylenilen şartların hepsi yerine getirilirse atış geçerli olur.

Büyük Fıkıhçılar Katında Ok ve Yayın Açıklandığı Bölüm

Enes b. Mâlik r.a Teberî'nin rivayet ettiği bir hadiste: ***Men ittehaze kavsen 'arabiyyen nefya'llahu anhu el-fakra erba'îne seneten*** denmiştir. Anlamı, "Bir kişi

Arabî yay alıp savaşlarda kullanmak niyetiyle talim ederse kırk yıl fakirlik ondan uzak olur." demektir. Bu sebepten İmam-ı Âzam tarafından Hz. Peygamber'in beş tane yayı olduğu rivayet edilmektedir. İsimleri, Ketûm, Revhâ, Sugrâ, Beyzâ ve Zevrâ'ydı. Kâfur adında da bir ok kabı vardı. Kendisi bizzat yayıyla nişan aldığında arzu ettiği sayısız hedefler önünde açılır. Ok attığında ise yayının çıkardığı tozlar parçalanarak yeryüzünü amber kokuları kaplardı. *Bedâyi-i Esrâr* adlı kitapta Ketûm okunun varlığının genel bir söylenti olduğu söylenmiştir. Bu diğer *Fezâil-i Cihât* kitaplarında da geçen meşhur bir söylentidir.

Fıkıhçılardan Burhâneddin el-Mergīnânî, Hidâye Şerhi'nde Arabî yayının pek çok çeşidinin olduğunu söyler. Hicazî, ? beyzâ ve bu türden çok çeşidi mevcuttur. Yayın Arap marifeti olması ve

18b

Hz. İsmail ve oğullarının da ok ve yayla tanınması dolaysıyla Araplar arasında Arabî yayla ok atılmıştır. Hicazî yay ise iki çeşittir. Bir türü ağaç budağından diğeri de yine ağaçtandır ama arkasını sinirleyip içine keçiboynuzu koyarlar. Acemlerin ise macunla yaptığı *Mufassalat* isimli kitapta açıklanmıştır. Bir rivayete göre bir bedevi Hz. Resulullah'ın huzuruna çıkıp "Gazban şehrinde İslam askeri zayıf düştü, okları ve yayları kırıldı, yardımınıza ihtiyaçları var" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber bu hadis-i şerifi söyledi: ***Vudi'a'l-Gazbânu fî mîzâni'l kefeti.*** Bu hadisin anlamı, "Gazban'da savaşan her bir Müslüman gazinin mahşer günü mizan kefesine bu şehir konulacaktır." demektir. Müslüman okçular hakkında bu hadis sayılamayacak kadar çok teşvik barındırmaktadır. Bu olay üzerine Allahu Teâlâ, sevgili kulu Hz. Muhammed'i teselli için bu ayeti göndermiştir: ***Le aglibenne ene ve rusulî*** (Mücadele 58/21). Anlamı, "Ey habibim! Ben ve sen ezelden beri inananlara yardımcıyız, onlar da her zaman galip geleceklerdir." demektir. Bu yüzden şuanda Gazban'da savaşan Müslümanlar da galip olacaklardır.

Okçularla İlgili Fıkhî Meselelerin Açıklandığı Bölüm

İmam Hambeli'ye göre okçuluk sanatında olgunluğa ulaşılıp üstat olduktan sonra yarışmak gerekir. İmam-ı Âzam'a göre okunu daha uzaklara ulaştırmak için

talim yapmak şarttır. Düşman hendeğin içindeyken putalar üzerinden düşmana ok saplamak talimini meşru

19a

kılmıştır. İmameyn (İmam Ebû Yusuf ve İmam Muhammed) katında okçuların düşmanı gözetlemesi gerektiği söylenmiştir. Hangi savaşta saldıracaksa ok ve yayın dışında diğer savaş aletleri de hazır tutulmalıdır. Kılıç, top, tüfek, sapan, gürz ve mızrak taliminde hazır bir halde bulunmak gerekir. Eğer düşmanın ansızın hangi aletle geleceği bilinmiyorken ok ve yayla nasıl meydana çıkılır diye sorulursa okun peygamberler elinde kullanılması dolaysıyla onda Allah'ın kudreti gizli olması ve manevi olarak düşmanın kalbine korku salmasıyla çıkılır diye cevap verilir. Ok onların kuvvetlerini dağıtıp yok olmasına sebep olur. Ancak İmameyn'e göre zamanında bilinen adetlerle meydana çıkılır. Çünkü harpte safların özenle düzenlenmesi gerekir her ne kadar ok yay savaşın en hayırlı aleti olsa da. Onun için İmam Gazzâlî ?? demiştir. Anlamı, "Sen kendi askerinin mümkün olan bütün savaş aletlerini toplayıp kullanarak koru." demektir. Örneğin okçular üzerlerinde asırlarının meşhur aletlerini bulundururlarsa nasıl hücum ederlerse etsinler bulundurdukları aletlerin güçleriyle düşmanı yenerler, demiştir. *İslâhu'l-Cihâd*'da da geçtiği gibi.

Tezyin: Okçularda övülecek huylar gelişip galip olacakları düşüncesi inançlarına yerleştiğinde bu özellik görünüşlerine de yansır.

Fayda: Okçuluğun şartlarından biri kötü ahlakı terk etmektir.

19b

Bu şekilde Allah'ın tecellilerinin en kıymetlisi kendi yaratılışında makbul görülüp Allah'a şükrünü eda etmiş olur. Buna *huzur ilmi* denir. Dolaysıyla okçunun yiğitliğindeki kuvvet görünür olup huzur ve güven bütün İslam şehirlerine ? olur.

Bütün Savaş Aletlerinin Açıklandığı Bölüm

Okçuluk ilminden alınan fenlerle diğer savaş aletlerinin yapıldığı göz önüne alınırsa okçulukta hepsinin özünün toplandığını şair şiirinde şöyle belirtmiştir:

Ataktuluni 'an seyfi'mezâci'in

Meslûleten rızkın ke-enyâbi ağvâlin

Anlamı; "Bana saldıracak kişi yanımda bulundurduğum kılıcımdan korkmaz mı? Gulyabanilerin dişlerine benzeyen bu kılıcı görenler korkudan akıllarını yitirirler. Okçuların ileri gelenleri bu şiirde bahsedilen kılıçla, Peygamber Efendimizin Kâfûr adlı okuna benzer bir okun kastedildiği söylemişlerdir. Burada adı geçen okun yüceliğini hatırlatmak için kılıç kelimesiyle Kâfûr okuna teşbih yapılmıştır.

ALTINCI BÖLÜM

Cihatların Mertebelerinin ve Bununla İlgili Konuların Açıklanması

Fatih Sultan Mehmet, okçularının âdet ve kanununun icra edilmesi adına yüce talihine düşen okun bulunduğu, "***Letüftehanne'l Kostantıniyyete*** *(İstanbul mutlaka fethedilecektir)*" hadisinin izlerinin görüldüğü ve İstanbul'a buradan hücum ettiği Okmeydanı'nı kıyamete kadar okçulara miras bırakmıştır. Fetihten sonra Okmeydanı'nın dört bir tarafına, kâfirlerin başının Ayasofya'da bulunan, ayette de isimleri: ***Vedden ve lâ suvâ'an ve lâ yegâse ve ye'ûka ve nesra / ve kad edallû kesîra*** *(Sakın Vedd'i, Suva'yı, Yeğus'u, Yeuka'yı ve Nesra'yı bırakmayın, dediler. / Bunlar birçoklarını saptırdılar.* Nuh 71/23-24*)*

20a

şeklinde geçen 12 adet putun dikilip Müslüman gaziler tarafından üç gün üç gece hedef alındığı *Zemin* adlı dergide zikrolunmuştur.

Ak Bıyık, Ak Şemseddin ve diğer evliyalardan ok atmayı öğrenenler olmuştur. Onun için evliya, âbit ve zahitlerin bu yüce ilimin sanatkârlarının elinde yüce birer pehlivan oldukları defter-i hakânîde kayıtlıdır. Özellikle Sultan Bayezid-i Velî ve Sultan Selim Han'ın *Allah'ın rahmeti ve mağfireti onların üzerine olsun* okçulara muhabbetle yaklaşıp okun en eski silahlardan biri olduğuna hürmet ederek; bincilere kırk akçe ulufe, sahib-i menzil olanlara kaftan ve pehlivan olanlara ise zeamet, tımar, bağ ve bahçe bağışladıkları da defter-i hakânîde yazılıdır. Sultan Bayezid ayrıca bu okçular topluluğunu ordu komutanların sorunluluğuna vermiş, meydanda da onlarla beraber danışıp yarışmış ve bu âdet ve kurallar nedeniyle Allah'ın muhabbetinin hiçbir

zaman ok meydanından ayrılmayacağını söyleyip keramet göstermiştir. *Minhâcu'r-rumât* adlı kitabın yazarı böyle söylemiştir.

Tembih: Bu sanata talip olan ve üç beş sene malıyla, bedeniyle üstat yolunda meşakkat çekenlere Hz. Peygamber'in "*el-kâsibu Habîbu'llâh*" fetvası doğrultusunda bu yüce din uğruna can ve baş feda ettikleri ve okçuluk sanatında iyi yetişmiş olan bir pir oldukları için evliya denilmesi uygun görülmüştür.

Tezyin:

20b

Okçuluğun şanına özen gösterenlerin sözü geçerli olup, yüce meclislerinde pek çok faydalar gördüler. Şiir:

Ekeltu'l-temrete ve nafzate e'n-nevâte

Şair şiirinde "Ben sözlerimi, ok gibi, attım. Sözüm, bin dört yüz gez attığım okla menzil açmak kadar geçerlidir." demiştir. Buradan menzilin ucuna ulaşanların nüfuzlarının yedi iklimde geçerli olacağı, sözlerinde ebedî hayat ve sağlam bir güç meydana gelerek düşmanın yok edilmesine etki edecekleri anlaşılmaktadır. Yusuf Hemedânî *Hayyu'l Hayât* adlı okçuluk kitabında bundan bahsetmiştir.

Okun Doğru Bir Şekilde Yaydan Çıkıp Nişana Ulaşmasını Anlatan Bölüm

Okçulukta akranlarını geçmek isteyen bir kişinin üç şeyden vazgeçmemesi muhterem Pir'in vasiyetidir:

1. Ok atacağı zaman üstadından öğrendiklerini hiç kimseye söylemesin.
2. Takvasında daim olsun. Bu şekilde ***ve takvâu'llâh ve ya'lemuhu'llah*** yani "Allah'tan korkun, Allahu Teâlâ size okçulukta bilmediğiniz sırları ilhamla, keşifle veya kalbinize vahyederek öğretir." sözüne mazhar olur.
3. Kur'an'a tabi olup bütün işlerini Kur'an'ın hükümlerine göre yaparak ***fekad istemseke bi'l-urveti'l vuskâ*** (*Muhakkak ki o sağlam bir kulpa -İslam'a- tutunmuştur.* Bakara 1/256) ayetine uygun davransın.

Kim bu üçünü imanına dayanarak günden güne güçlendirip yerine getirirse Pir'in vasiyetine uyması dolaysıyla onun manevi kerametlerini üzerine çekmiş olur.

21a

Sine-i düşmana giren necm-i sâkıbdan nişân

Dükene düşmanın ömrü kalmaya geriye bir dâne

(Düşmanın göğsüne karanlığı delen bir yıldız gibi giren ok yüzünden düşmanın ömründen geriye bir tane bile kalmasın.)

Sözü gereğince okçular topluluğunun Allah katında sırdaş olduğu, okçuların ileri gelenleri tarafından rivayet edilmiştir. Onların işleri semadan yönetilmekte olup her zaman mutlak güç olan Allah'ın koruması altındadırlar.

YEDİNCİ BÖLÜM

Ok ve Yayın Tamamlayıcı Unsurlarının Açıklanması

Okçuluğun kanunlarında on iki adet tamamlayıcı unsur vardır:

1. Her gün, iki günde bir, üç günde bir veya en az haftada bir kez ok atma talimi yapılmalıdır. Eğer azmayiş ve heki oku atmak için meydanda bulunamazsa kepaze çekme idmanını bırakmamak okçuluğun tamamlayıcı unsurlarındandır. Böyle yapılırsa vücuduna iki kat talim yapmış gibi etki eder. Önce idmanını kuvvetlendirmeli, ikinci olarak üstadından öğrendiği sanatı güçlendirmeli ve az gusül abdesti almalıdır.
2. Yayı çekmek kişinin kendi yeteneğine göredir. Gücünden fazlasıyla olmaz. Örneğin yüz dirhem yayı çekmeye gücü yetiyorsa seksen dirhemlik yay çekmelidir. Hadiste de söylendiği gibi kendi için kolaylık olur. Ayrıca gücünün yettiğinden daha aşağıdaki bir yayı çekmek alçak gönüllülüğü ortaya çıkarır. Onun için "***hayru'umûri evsatihâ*** (işlerin en hayırlısı ortanca olandır)" denmiştir.
3. Her pehlivanın üç beş ayda bir ?? değiştirmesi okçuluğun tamamlayıcılarındandır. Çünkü bu idmanını kuvvetlendirip uzak menzillere ok atmasını kolaylaştırır. Okçuların çoğu *eskici* ve *irici*

denen iki sınıfa ayrılmaktadır. Siper başından atış yerinde varıncaya kadar anlaşmazlık yaşarlar. Eskici, arkacı olanlara ve ok ucunun duracağı yerden aşağı çekilenlere irici atılır.?? Bu şekilde eskiciler ok atmak için yayları yüzüne aldıklarında iricilerin okları eskicinin

21b

attığı oktan bir miktar daha fazla olabilir. Yayın çilesi yarısı oranında daha ağır, ? puta ve savaş oklarında temren okun onda bir ağırlığında ? menzil yayları dokuz tutamla on buçuk tutam ağırlığında olmalıdır. Savaşta kullanılan yay on iki tutamla on dört tutam arasında olmalıdır. Bu uzun yayalar uzun boylu adamlar içindir. Menzilde on buçuk tutamdan on dört tutama kadar izin verilir. Tımarlı yayın dışındakileri boyu uygun olacak şekilde kabza yaylarından atmak caizdir. Ayrıca yay kısa olursa okun boyunun da kısa olması gerekir.

4. Okun doğru bir şekilde gitmesi için atıcıların, yumruklarını sağlam tutup attıkları okun hangi derecede gidip düştüğünü anlayabilecek kadar dikkat etmesi gerekir. Atılan ok en fazla 5 derecelik bir açıyla gidip humbara gibi düşmelidir. Bu dereceyle düşerse kat ettiği mesafe ölçülür. Okun gezinin, atıcının diz kapağından yukarıda veya aşağıda olmaması gerekir. Böyle olursa suya atılmış gibi olur. Okun gezi atıcının diz kapağıyla aynı hizada olup yumruğunu bu şekilde ayarlamalıdır. Okçu yumruğunu sıkı tutmalı, yayla nişan alırken en uygun anda oku atıp başını geriye doğru sıkı tutmalı ve bütün vücudunu oka doğru vermelidir. Çeneyi sol omuzuna sabitleyip çenenin altından dereceye doldurmak lazımdır. Sağ el başparmağının üzerine salavat parmağını yerleştirmeli, salavat parmağının

22a

tırnaktan sonraki üçüncü büklümüne ok gezini yerleştirdikten sonra serçe, yüzük ve orta parmaklarını yumup sağa veya sola titretmeyerek doğruca kulak hizasına getirmelidir. Yüze yakın getirmek ve yayın çilesini kola veya kulağa dokundurmamak en iyisidir.

5. Aklına uyup gezme Eflatun hekim olsa da menzili bilmez. Menzil açıp bozmaya heves etme. Vaktini boşa harcama. Abdest almadan menzile durma. Takvanı arttırmaya çalış. Besmeleyi dilinden eksik etme.
6. Pirlerin meydanının adap ve usulü şöyledir: Gece yağmacısı kişilerle dostluk kurma, birinin arkasından konuşup çekiştirme ve haramdan kaçın. Menzillerin en sonuna varıncaya kadar eriştiğin menzillerden hep daha fazlasını temenni et.
7. Pehlivan, ana taşını sağ veya sol meydana karşı attığında ayak yerinden gezini aşarak okunu yerleştirirse itibar edilmez.
8. Ok atanların yanında kimse durmamalı, havacılara güvenilmemelidir.[31]
9. Okçular meydanının yüce şeyhinin sağ yanında padişah hazretleri, sol yanında ise mübarek pehlivanlar dursunlar. Önce besmeleyle Fatiha suresi okunmalıdır ki geçmişten bu güne kadar ve bugünden kıyamete kadar ***ve ahıru da'vahum eni'l-hamduli'llahi rabbi'l-âlemîn*** *(Dualarının sonu ise: "Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun." dur.* Yunus 10/10*)* ayetinin sırrın hamdini eda edip okunan Fatiha-i şerifin sevabını kazansınlar. Ayin ve erkân gözetmek de tamamlayıcı özelliklerdendir.

22b

10. Herkesin gücüne saygı duyduklarında *Allah için sevmek* yoluna bağlanıp Tanrı'nın tükenmez rahmetine layık olurlar.

Tenbih: Yemekte yaşlı üstatların ve okçulukta mahir olanların haklarına saygılı olmak lazımdır. İmam-ı Âzam ve Cafer Hendevânî'den şöyle rivayet edilmiştir: Hz. Muhammet bir gün talimhaneye gelip okçuları gördü. Gazalarda kullanmak amacıyla ok atmaktalardı. Onları ok atmaya o kadar teşvik etti ki ***ve mâ umirû illâ li ya'budu'llâhe muhlisîne lehu'd-dîne hunefâ'e*** *(Hâlbuki onlara, ancak dini Allah'a has kılarak, hakka yönelen kimseler olarak O'na kulluk etmeleri - namazı kılmaları ve zekâtı vermeleri- emredilmişti.* Beyyine 98/5*)* ayetiyle yaptıkları işi ibadet derecesine

[31] Ok atanların havacıları tarafında durulmamaları gerekir. Çünkü havacılar kendilerini nasıl koruyacaklarını iyi bilirler.

koyup onları mutlak bir zaferle müjdeledi. Yani okçularda öyle bir ihlas derecesi vardır ki onların Allah'ın birliğini zikretmeleri bir ibadettir. Hz. Âdem'den bu ana kadar doğru ve hak olan din bu yüce okçuluk ilmine mahsus olmuştur. Okçuların samimi ve gönülden bağlılıkları tam anlamıyla mükemmele ve en son noktaya ulaştığında kalplerinde iman olmayan müşriklerin bağırlarına temrenli oklar atmayı talim etmeleri ve kâfirleri yok etmek için kendilerini yalnız buna adamaları dolaysıyla Müslümanların okçuluk yolunda canlarını başlarını feda etmesi Allah tarafından kolaylaştırılmıştır. Yani böylece günahsızlardan, sır dağında saklı cennet ehlinden veya önde gelen kimselerden oldukları müjdelenmiştir.

11. Kâfirler zamanın gereklerine uygun olarak kılıç, mızrak, top ve tüfekle savaşmaktadırlar. Yukarıda yazıldığı gibi bizim de onlara bu aletlerle karşılık vermemiz Allah katında makbuldür. Ancak ***ve men ahsenu kavlen mimmen deâ ila'llâhi ve amile salihan*** ila âhirihi (Fussilet 41/33) ayetinin anlamı şöyledir: "Güzel sözlü salih kullarca Müslümanların önce kâfirleri iman etmeye davet edip

23a

sonra Allah'ın kelamını yüceltmek için gazalarda kullanmak niyetiyle ok atmayı öğrenmeleri top, tüfek ve diğer savaş aletlerinin hepsine bedel olup manevi olarak keskin bir kılıç gibidir". *Mesnevi*'de dendiği gibi.

12. Menzil bozup taş dikmeye kabiliyetli olan pehlivanlar Fatiha ve İhlas surelerini okuyup Peygamber Efendimizin ruhuna hediye etsinler. Ve ondan sonra Sa'd b. Vakkas'ın, meydandan gelip geçen tesfircilerin, hadisçilerin, müçtehitlerin ve bütün Müslümanların ruhuna hediye etsinler. Bunlardan sonra yüksek sesle tekbir getirerek oku saplandığı yerden çıkarıp yerine taş sürerek yüce bir pehlivan oldukları ilan olunur. *Endülüsî*'de de söylendiği gibi.

Fayda: Deftere kayıtlı olan okçuların, düzenlenen ok yarışlarında hangisinin önde hangisinin geride kaldığı kendilerinden rütbe olarak daha üstün olan dört kişinin şahitliğinde belirlenmesi, kuralların bu şekilde uygulanması gerekir.

Tenbih: Peygamberlerin sünnetinde her şeyden önce bu yüce fenni güzelce öğrenip bahsedilen on iki tamamlayıcı unsurun uygulanması kesin olarak şart koşulmuştur. Buna aykırı hareket etmek ayıp kabul edilir. Diğer sanatlar da usul ve erkânını okçuluktan almıştır. Bölüm sonu.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Ok Meydanlarının, Menzillerin Durumları ve Bunlarla İlgili Konuların Açıklanması

İslam memleketleri olan Mekke, Medine, Hicaz, Cidde, İskenderiye, Lazkiye, Şam, Maraş, Amasya, Tokat, Erzurum, Germiyan, Eskişehir, Ankara, Kütahya, Akhisar, Yenice, ?, Aydın, Gelanbeli? ve Manisa şehirlerinde bulunan pehlivanlarla ilgili Vâhid Paşa'nın

23b

Minhâcu'r-rumât adlı eserinde ve diğer risalelerde menzil sahiplerinin zamanla unutulduğu ama menzillerinin teker teker sayıldığı söylenmiştir. Konya, Bergama, Balıkesir, İpsala ve Üsküp'te ikişer menzil; Şehba, Seyvaz?, Sevahil-i ?, Aydın, Ayazmend, Manisa, Sofya, ?'de üçer menzil; Belgrat'ta dört menzil; Seyvaz'da? dört menzil; Üsküdar'da ve Eyüp'te beşer menzil; Mısır, Kahire ve Bağdat'ta yedişer menzil; İskender'de altı menzil; Bursa'da altı menzil; Edirne'de on üç menzil; Belgrat'ta da iki menzille birlikte toplam seksen dört menzil vardır. Evliyaların bölümleri de seksen dörttür. Menzil sahipleri bir kaç yüz kişi olarak kendi devirlerine hayat vermişlerdir. Evliyalar da aynı şekilde kendi zamanlarını canlandırıp imar etmiş, eserleri kıyamete kadar kalıcı olmuştur. Okçuların kıymetli eserleri her bir ilde mübarek bir nokta gibi görüldüğünden ruhlarına yüz binlerce Fatiha okunur. Gelen geçenlere gölgelik olan eserleri delil, kerametleri ise geçmişte, şu anda ve gelecekte açıkça ortadır. İsimleri bilinmiyor olsa da eserlerinin yazılması kâfirler için manevi bir keskin kılıca dönüşüp Allah düşmanlarının bozguna uğratılmasını üstlenir. Bölüm sonu.

Okçuluğa Olan Rağbetler ve İnsanoğlu İçin Keskin Kılıcın Manevi Gücünün Açıklanması

Allah'ın kudret alametlerinin peygamberlerin mucizelerinde ve mucizelerin ise peygamberlerin kerametlerinde görünmesiyle bir velinin kerametinin de olağanüstü hallerde okçuların mucize gösteren mübarek ellerinde görünmesi âdettendir. Beyit:

Ko tursun hançer-i yakut-sine mah togunca

Bilinir taş diken mezil-geh sâhib-i gül gonca

(Ay doğunca yakut gövdeli hançeri bir kenara bırak çünkü menzile taş diken gül ve gonca sahibi olarak bilinir.)

Tolaşa unuk-ı a'danın sinesine gire hançer

Sola ömrü o düşmanın hezaran hazalânca?

(Düşmanın boynuna dolaşsın, göğsüne hançer saplansın. Ömrü binlerce ağaç yaprağı gibi solsun.)

Kopara bağını ? çevresi deryâ-yı ummân

Binine bir sehm ile sanki o seyf-i sârimce

(…… O keskin kılıç gibi bir adet okla binini öldürür….)

Kalmaya a'danın eseri tiğ u sihâm sinesine

Kahr ede düşmanı Huda dükene geri Hayberce

(Kılıç ve oklar düşmanın sinesine girsin. Allah onları Hayber'de olduğu gibi kahretsin geriye hiçbiri kalmasın.)

Fayda: Düşmandan korkulmaz denmesinin sebebi, onların cansız varlıklar gibi ölü sınıfında olmalarından dolayıdır. Ölü nasıl istendiği gibi her yöne döndürülebilmekteyse kâfirlerin de Allah'ın gücüne dayanarak her zaman Müminlerin en şereflisinin olan halife hazretlerinin eliyle perişan edilmesi kaçınılmazdır.

24a

DOKUZUNCU BÖLÜM

Okmeydanı ve Menzillerinin Açıklanması

İstanbul Okmeydanı'ndaki[32] menziller kayıt defterlerindeki şekliyle bu kitaba yazılmıştır.

Tablo 4. Sultan 4. Murad Menzili

Bağdat ve Revan Fatihi Merhum Sultan Murad Han Menzili / Kuzey Rüzgârıyla			
		Taş Adedi	Gez
		1	1070

Kıran sahibi Sultan 4. Murad Han hazretlerinin (*Allah'ın rahmeti ve mağfireti onun üzerine olsun, devleti ve saltanatı evlatlarıyla ilelebet payidar olsun*) pişrev ağacı olarak tabir edilen okla ve kuzey rüzgârının yardımıyla açtığı en uç noktadaki eşsiz menzilinin ayak yeri eski Hünkâr ayak yeri adıyla meşhur olan yüksek yerdedir. Nişan taşı ise Okçular Tekkesi'nin arkasındadır.

Tablo 5. Sultan III. Selim Menzili

Yedi İklimin Padişahı Gazi Sultan Selim Menzili / Kuzey Rüzgârıyla			
		Taş Adedi	Gez
		1	1012

Rahmetli cennetmekân Sultan 3. Selim Han b. Mustafa Han hazretlerinin (*kabirleri nur dolsun)* cihanın seçkin okçularından biri olarak açtığı en uç noktadaki eşsiz menzilinin uğurlu ayak yerinin eşi Hünkâr ayak yeri olarak bilinmektedir. Nişan

[32] İstanbul Okmeydanı'nda ilk nişan dikip menzil açan Bahtiyar isimli pehlivandır. Onun Sultan Bayezid Han'ın defterdarı Piri Bey'in kölesi olduğu nakledilmektedir.

taşı ise meydan sınırının dışında, Tersane Bahçesi'nin yakınındaki köprünün bulunduğu bölgenin üst kesimindedir. Padişah hazretlerinin ömür okunu cennet arsasına attıktan yani vefat ettikten sonra da nişan taşı hâlâ mevcuttur ve okçular zümresini pek çok nimetle şereflendirdikleri meydan ehlinin malumudur.

Bu iki padişahtan sonra Allah'ın yeryüzündeki gölgesi, eşsiz, benzersiz ve Osmanlı ailesinin seçkini olan padişah, sultan oğlu sultan Sultan Gazi Mahmud Han ibn Sultan Gazi Abdülhamid Han ibn Sultan Gazi Ahmed Han hazretleri *(Allah hilafetini ve saltanatını ilelebet payidar kılsın, âmin.)*

24b[33]

bu hüner gösterilen, fen dolu okçular meydanında yüce ve pek değerli okçuluk ilmini bilfiil kendi latif üslubunca öğrenip inşallah umulanın üstünde, mükemmel bir pehlivan ve ümmetin okçularının piri olacaktır. Ve bunun Allah'ın rızasıyla maddi ve manevi olarak ağızdan ağıza yayılmasının, kâfirleri her yönüyle perişan ve rezil bir hale koyacağı basiret sahiplerine tam ve eksiksiz biçimde malum olmuştur. Kaldı ki kudret pınarından irfan suyuna kanıp çabalayarak, güvenerek ve dayanarak okçuluk ilmine 1232 (M. 1816-17) senesinde ilgi ve tam bir hürmet göstermeleri Kadir olan Allah'ın yardımıyla ? otuz iki senesinden en geç otuz dördün ortasına kadar baş menzile ereceği basiret sahiplerinin malumudur. Bununla birlikte bu fenni öğrenmek isteyenlerden niceleri menzil sahibi ? olup padişahın takdirini kazanarak yüksek makamlara geldiler.

Tezyin: Padişah, bütün yüceliğiyle Allah'ın rızasını gözeterek ve adaleti yaratılışı dolaysıyla nurlu kalpleri ışık saçarak hayır hasenat işlemiş, Okçular Tekkesi'nde atış günleri kadim yemek pişirme âdetini olan yedi çeşit ve yedi sofra yemeği lütfedip onar sahan ve onar sofraya çıkartmış resmi deftere de kaydettirmiştir. Bu şekilde gösterdiği emsalsiz cömertliğiyle yüce peygamberlerin sünnetlerini canlandırmak suretiyle o cömert bedenleri bir keskin kılıç olup ?? *vekil aslı gibidir* sözünün anlamı dolaysıyla

[33] Âyet âyet tâ be sûy-i Kâb-ı Kavseyn âmedem
Çün nazar kerdem bedîdem tâk-ı ebrû-yi şomâst
(Ayet ayet Kâb-ı Kavseyn'e (Kuran-ı kerimin Necm suresi 9. ayetine işarettir, yani Allah'a en yakın noktaya) gelip baktığımda senin kaşlarının kemanını gördüm.)

Hz. Peygamberin halifeleri gibi olmuştur. Gerçekten Allah'ın Resulünün halifesi olmak öyle bir ilahi kılıçtır ki onun

25a

ışığı küfrün karanlığını sonlandırıp adaletin nurunu parlatarak bütün kâfirleri perişan eder.[34]

Tembih: Padişah hazretlerinin dünyayı süsleyen ihtişamı ve kahramanlıklarıyla diğer pehlivanları geçeceği, Okmeydanı'na teşrifleriyle pişrev okuyla açacağı emsalsiz, olağanüstü menzilin kutlu ayak yerinin meydanda görünür olacağı ve Müslümanların duasıyla parıldayan nişan taşlarının Okmeydanı'na dikileceği basiret sahipleri için oldukça açıktır. *İnşâ'allâhu mâ yeşâ huve'l-hâdi kulle hallâfin 'alîmun (O dilediğini hidayete erdiren ve her sözünde durmayanı da bilendir.)*

Fayda[35]: Hz. İmam Gazzâlî ?? sözünde rezil düşmanların kendilerini görünürde galip sanmalarına karşın galip geleceklerin yine müminler olacağını söyler. Aynı çocukların yol üzerinde küçük evler yapıp oynarken çobanın koyunlarının üzerlerinden geçmesiyle bunların yerle bir olup ***gullet eydîhim*** *(Elleri bağlandı.* Maide 5/64*)* sözünde geçtiği şekliyle elleri kolları bağlı kalması gibi kâfirlerin tedbirleri de böyledir. Beyit:

Eyleyip gülşen-i ikbalini Hakk taze ü ter
Dola düşman sinesine top ü tüfenk ü teber

(Allah onun ikbalinin gül bahçesini taze ve sulak eylesin. Düşmanın göğsünü ise top, tüfek ve baltayla doldursun.)

Tablo 6. Mir-i alem Ahmed Ağa/Yassı Kaya Menzili

Mir-i alem Ahmed Ağa namı diğer Yassı Kaya Menzili / Lodos Rüzgârıyla			
Şast/Kabza[36]	İsim	Taş Adedi	Gez
	Pehlivan Arap Yassı Kaya	1	1024
1 ş.	Şîrmerd Delikli Kaya	2	+9,5 = 1033,5

[36] Kırmızı mürekkeple işaretlenen rakamlar ana taşının bir öncekine göre derecesini ve kabzasının açıklığını belirtir. Sin harfi ile *şast* yani atıcının sağ tarafına; kaf harfi ile de *kabza*ya yani atıcının sol tarafına işaret edilir.

25b

1 ş.	Benli Karagöz	3	+121 = 1154,5
9,5 ş.	Deve Kemal	4	+50,5 = 1205
21,5 ş.	Bursevî Şücâ	5	+38,5 = 1243,5
11 ş.	Mir-i alem Ahmed Ağa	6	+27,5 = 1271

Müsabakalarda geliştirilen derecelerin teker teker yazıldığı şekliye Mir-i alem, önce Yassı Kaya zümresinden Pehlivan Arap'ın, Delikli Kaya zümresinden Şîrmerd'in, sipahilerden Benli Karagöz ve Deve Kemal'in son olarak da Bursevî Şücâ'nın gösterdikleri yiğitlikleri kol kuvvetini arttırıp geçmiş ve kıble rüzgârının da yardımıyla Bahtiyar Vadisi'ne değerli taşını dikmiştir. Ayak yeri Okçular Tekkesi'nin kuzey yönünde bulunan Müslüman mezarlığının kenarındaki, beyaz ve kırılmış olan mermerdir.

Tablo 7. Tozkoparan Menzili

Cihan Pehlivanı Tozkoparan Menzili			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Kazaz Ahmed	1	1037
53,5 ş.	Okçu Sinan	2	+72 = 1109

[35] Hz. Muhammed şöyle söyledi "***ittekû firâsete'l-mü'minu feinnehu yenzuri bi-nûri'llâhi Te'âlâ***". Yani anlamı, sizler ihlas sahibi olan müminlerden korkun çünkü onlar görünen alemin dışında olacak şeyi Allahu Teâlâ'nın ilham etmesiyle haber verirler. *Fevâid'*de söylendiği gibi.

[36] Kırmızı mürekkeple işaretlenen rakamlar ana taşının bir öncekine göre derecesini ve kabzasının açıklığını belirtir. Sin harfi ile *şast* yani atıcının sağ tarafına; kaf harfi ile de *kabza*ya yani atıcının sol tarafına işaret edilir.

26a

102,5 ş.	Benli Karagöz	3	+52 = 1161
42,5 ş.	Seyis Mahmud	4	+40 = 1201
113,5 ş.	Sinan Subaşı	5	+31,5 = 1232,5
74 ş.	Havandelen Solak Bâlî	6	+7 = 12739,5
154 ş.	Bursevî Şücâ[37]	7	+32,5 = 1272
154 ş.	Tozkoparan İskender	8	+10 = 1282

Bursevî Şücâ, önce Kazaz Ahmed'in ?? sevincini bozup Okçu Sinan'ın övünme okunu, Benli Karagöz ve Seyis Mahmud'un tımarlı yayla atılmış ve alemi kaplayan rüzgâr süratinde olan bir ata benzeyen okunu geçip Sinan Subaşı ve Havandelen Solak'a karşı kahramanlık göstermiştir. Durum tam böyleyken meşhur pehlivan Tozkoparan meydana çıkıp Çeşm-i Zenan diye anılan eşsiz pınarın üstündeki tepenin 130 gez arkasında bulunan yerde doğruca durmuştur. Bu yerin otuz kırk gez yakınında küçük bir havuza benzeyen küçük bir vadi vardır. Hasköy'ün sağ tarafından Kanlı Köşk'e doğru atılan bu menzilin diğer bir adı da Arkırı'dır.

Tablo 8. Delikli Kaya/Tozkoparan Menzili

Delikli Kaya olarak da bilinen Tozkoparan Menzili / Yıldız Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Şirmerd	1	1070

[37] Okçu sınıfında üç tane Şücâ vardır. Yukarıda adı geçene Demircioğlu derlerdi. Bir gün demir döverken çekicine iki kantar ağırlığında demir halka geçirmişlerse de demiri dövmesine mani olamamıştı. Bu ağırlığın kendisine mani olup olmadığı sorulunca da bir elma kadar bile hissetmediğini cevaben söylemişti.

35 k.	Reisü'l hattatîn Merhum Şeyh[38]	2	+35,5 = 1105,5
10 k.	Sinan Subaşı	3	+14 = 1119,5

26b

11 ş.	Benli Karagöz	4	+57,5 = 1177
63,5 ş.	Sinan Subaşı	5	+33,5 = 1210,5
8,5 ş.	Deve Kemal	6	+17,5 = 1228
00 ş.	Havandelen	7	+11,5 = 1239,5
08,5 ş.	Bursevî Şücâ	8	+12 = 1251,5
80 ş.	Tozkoparan İskender	9	+28 = 1279,5

İskender'in bu Kaf Dağı kadar zorlu engeli aşması; yaratılışında kanaatin bulunmaması, bir istikamette daim olması ve Allah'ın yüce yardımına mazhar olması dolaysıyladır. Daha önce Mir-i alem Ahmed Ağa menzilinde Şîrmerd'in diktiği Delikli Kaya olarak bilinen taşa "delikli taş yerde kalmaz"[39] iddiasınca ayak basıp okunu düşman için bir gazap eylemesiyle diktiği nişan taşı Tersane Bahçesi karşısındaki derin vadidedir.

Tablo 9. Çizmeci/Çullu Menzili

Çizmeci namı diğer Çullu Menzili / Kuzey Rüzgârıyla

[38] Reisü'l-hattatîn Şeyh meşhur bir kişidir. Bir kelimede vav harfini yazmayınca kimsenin yazmaya gücü yetmemiştir.

[39] Arap beldelerinin birinde bir deve çobanı vardı. Bir kocakarının el değirmenini çaldı, bir ovaya bıraktı. Kadın yöneticilerine arzuhal verip taşı istedi. Bulamadılar. Padişah bir gün ava çıkınca bir çadırda taşın asılı olduğunu gördü. Hemen çobanın idam edilmesini emretti. Çoban, önce bir kaside okuyayım sonra idam et, dedi. Şah beyitine gelip "delikli taş yerde kalmaz" deyince padişah onu affetti. *Mulâtefe*'de yazıldığı gibi.

Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Yaycı Davud	1	1155
71,5 k.	Çizmeci-zade	2	+7,5 = 1162,5
57 k.	Arap-zade Yaycı İbrahim	3	+11,5 = 1174
57 k.	Kara Mustafa	4	+13 = 1187
37 k.	Börekçi Muhammed	5	+2,5 = 1189,5
44,5 k.	Bozdoğancı Mustafa Çelebi	6	+8,5 = 1198
44 k.	Lenduha Cafer	7	+3 = 1201
19 k.	Çullu Ferruh	8	+22,5 = 1223,5

27a

Yukarıda adı geçen Çullu birçok yarışmada akranlarını geçince onların kendisine Çullu[40] lakabıyla taş atıp eğlenmesine dayanamayarak beladan, hüzünden, mağlubiyeti kabullenmekten ve öfkesinden arınıp;

Bâzu-yı baht pür ederse kemanımı

İster verâ-yı Kaf'a kosunlar nişanımı

(Talihin kudreti yayımı güçlendirirse nişanımı isterlerse Kaf Dağı'nın ardına koysunlar.)

sözü gereğince gayret okunun iğnesi ve haysiyet temreninin ateşiyle dikilen takdirin ihtişamlı kaftanını yeteneğinin omuzuna, çizmesini de şöhretinin ayağına giydirmek için Cafer menzili ve Âlî Bâlî menzili arasındaki ünlü taşa yiğitlikle ayak koyup ötesine geçerek Bahtiyar Vadisi'nde nişan taşı dikmiştir.

Tablo 10. Ahi/Hasan Ayak Yeri/Parpul Menzili

Ahi namı diğer Hasan Ayak Yeri ve Parpul Menzili[41] / Yıldız Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Top İskender	1	968,5
24 k.	Kara Mustafa[42]	2	+111 = 1097,5
4,5 ş.	Bâlî b. Şîrmerd	3	+56 = 1143,5
18 ş.	Karga Mustafa	4	+13,5 = 1157
1 ş.	Kemanger Hacı Mustafa Sinobî	5	+4,5 = 1161,5
64 k.	Silahtar İshak Bey	6	+20,5 = 1182

[40] İki tane Çullu vardır. Burada ismi geçen Çullu'nun taş dikeceği gün İslam padişahı (halife) de tebdili kıyafet hazır bulunmuştu. Bu kimdir diye sorunca filan kulunuz diye cevap verdiler. Cübbesinden bir hançer çıkarıp ihsan etti. Bu hançer bu beldenin kalesini iki defa ? diye rivayet edilmektedir.

[41] Bu menzilde ilk taş diken Ali adlı pehlivandır ama taşı kayıptır.

[42] Kara Mustafa, Osmanlı Devleti'nde avcıbaşıdır. Kemah Kalesi fethinde gösterdiği yararlılık sebebiyle kırk beş bin akçe zeamet aldığı rivayet edilmektedir.

72,5 k.	Yaycı Arap-zade	7	+9 = 1191
73,5 k.	Parpul Hüseyin Efendi	8	+16,5 = 1207,5

Önce pehlivan İskender, gayret okunu seçtiği hedefe ulaştırmıştır. Daha sonra sırayla Kara Mustafa emeklerinin sonunda neşe ve vakar elde etmiş, Bâlî b. Şîrmerd

27b

"*Kurdun yavrusu da kurt olur*" sözü gereğince avlanma amacında olmuş, Karga Mustafa iri ve beyaz bir doğan gibi gayret kanadının en uzun tüyüyle uçmuş, Sinobî Hacı Mustafa pişrev okunu Sinop elması gibi atıp tuttuktan sonra Silahtar İshak Bey layıkıyla "Ya Hak!" diyerek özendiği okun kuşunu şöhret yuvasından uçurmuştur. Yaycı Arap-zade ?? hiddetli sözünü söyleyip tımarlı yayıyla akranlarından daha başarılı olmuşken Parpul Hüseyin Efendi, vücudunun oranına göre olan sert yayla menzil açmıştır. Bu menzilin yak yeri Çakallı Tepe adlı taşlık tepede Âlî Bâlî taşıyla Yek-süvar menzili arasında, ilk taş anlamında ana taşı olarak adlandırdıkları taş, Ağalar menzili ötesinde olan Top İskender taşıdır. Hâlen daha Hasan ayak yeri adıyla bilinmekte olup baş taşı, Cafer menzili ile Kâğıthane yolunun arkasındaki büyük ve esmer mermerdir.

Tablo 11. Arabacı Ali/Bâlî Kaptan Menzili

Arabacı Ali namı diğer Bâlî Kaptan Menzili[43] / Lodos Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Zağarcı Kasım	1	972,5
80 ş.	Yaycı Kosta Hüseyin	2	+68,5 = 1041
34,5 ş.	Nakkaş Muhammed Çelebi	3	+36,5 = 1077,5

[43] Bu menzilde ilk kez nişan taşı diken arabacılar bölükbaşı Mahmud Ağa'nın, Sultan Süleyman Han devrinde Rodos Kalesi fethinde bulunduğu ve Rodos'ta şehitlik mertebesine ulaştığı rivayet edilir.

63,5 ş.	Ali Bâlî Kaptan[44]	4	+53,5 = 1131

Kılıç Ali Paşa'nın çavuşlarından Vardiyanbaşıoğlu Ali Bâlî Kaptan'ın gayret denizi dalgalanmış; önce Zağarcı Kasım'ın saygın taşını yokluk mağarasında gizlemiş, Yaycı Hüseyin'in sahil güvenlik gemisi gibi diktiği taşını ise unutma girdabında

28a

[44] Ali Bâlî Kaptan, Kasımpaşa'da Tozkoparan Mahallesi'nde yol kenarına defnedilmiştir.

saklamış ve Nakkaş Muhammed'in nakışlı sütununun namını kol kuvvetinin verdiği güçle ortadan kaldırdıktan sonra "orsa poca"* diyerek keskin rüzgârla yardım yelkenini açıp gayret gemisini hareket ettirmiştir. Çullu ve Parpul menzili ayak taşlarının arasında demirlediği menzilinin ayak yeri kalın ve kısa bir taştır. Zamanla Zağarcı Kasım'ın nişan taşı eceli gelmiş bir ihtiyar gibi toprak altında kalmış Yaycı Hüseyin'in diktiği kaba taş ana taşı olarak sayılmıştır.

Tablo 12. Okçular Tekkesi/Lenduha Cafer Menzili

Okçular Tekkesi namı diğer Lenduha Cafer Menzili[45]			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Yaycı Ahmed	1	1009
	Divane Kasım	2	+51,5 = 1060,5
	Heyder Bey	3	+17,5 = 1078
	Hüsrev	4	+30 = 1108
	Lenduha Cafer[46]	5	+56 = 1164

Bu menzilde Lenduha Cafer, hünerinin gücü ve kuzey rüzgârının yardım edip rehber olmasının sevinciyle Yaycı Ahmed'in yay şöhretini salıvermiş, Defterdar İskender Çelebi'nin kullarından biri olan Divane Kasım'ın öfkesini dindirmeyi eftimon şerbetinin gücüyle halletmiş, Süleyman Paşa hizmetkârlarından Mir Heyder ve Hüsrev'in kibir ışıklarının parlaklığını söndürerek sağlam bir şekilde koyduğu

* İtalyanca kökenli bir gemicilik terimidir. Geminin kimi zaman rüzgâr yönüne kimi zaman rüzgârın tersine gitmesi demektir.

[45] Bu menzilin ilk ayak yerini Top İskender adlı pehlivan dikmiştir. Daha sonra Ahi yerinde atmak üzere bu ayak yerini bırakmış olsa da Toptaşlık lakabı baki kalmıştır.

[46] Rivayet edilmektedir ki bu ismi geçen pehlivan seferde kâfir ordusunda gezerdi. Kâfirin mutfağında on iki bakır tava iç içe geçmişken bir okla on ikisini de delmişti. Bunlar hâlen kâfirin hazinesinde uğurlu kabul edilip saklanmaktadır.

28b

menzilinin ayak yeri hâlâ Toptaşı olarak adlandırılan ünlü taştır. Baş taşı ise Okçular Tekkesi'nin arkasında Kulaksız Mahallesi hizasındadır. Top İskender, bu menzilin ayak taşını koyup ok atacağı sırada ?? başka bir mevzie yöneltmiştir. Yaycı Ahmed'in izin alarak atıp koyduğu nişan, Okçular Tekkesi kapısına yakın pehlivan mezarlığı içindeki büyük mermerdir.

Tablo 13. Çullu/Memi Çelebi Menzili

Çullu namı diğer Memi Çelebi Menzili / Kıble-Güney Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Hasan Çelebi Bahtiyar-zade	1	956
28,5 k.	Mustafa Çelebi Defterdar-zade	2	+32 = 988
10 k.	Memi Çelebi Defterdar-zade'nin kardeşi	3	+76,5 = 1064,5
28,5 ş.	Divane Kasım	4	+47 = 1111,5
44,5 ş.	Heyder Bey	5	+5 = 1116,5
27,5 ş.	Ali Bâlî	6	+24,5 = 1141
60 ş.	Çullu Feruh	7	+9,5 = 1150,5

Bu menzil Heyder adıyla da ünlü olup ayak yeri, Müezzinler Suffası denilen yerdeki küçük taştır. Çullu Ferruh altın işlemeli eteğini ve yardım elbisesini giyip Bahtiyar'ı talihin kuvvetiyle yenmiş, Defterdar-zadelerin yiğitlik yapraklarıyla dolu defterlerini dürmüş, Divane Kasım'ı hayret çölünün başında bırakmış, Mir Heyder'i rağbet kapısından yüzü asık bir şekilde göndermiş, Ali Bâlî'nin iftihar kanadını uçurmuştur. Çullu Ferruh'un

29a

icat ettiği bu iç açıcı menzilin nişan taşı, İmam menzilinin solundaki ibretlik taştır.

Tablo 14. Zihgir/Lokumcu Menzili

Zihgir namı diğer Lokumcu Menzili / Kıble-Güney Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Zihgir Hacı Kasım	1	980
13,5 ş.	Hüseyin Çelebi Bahtiyar-zade	2	+13,5 = 993,5
49,5 ş.	Okçu Hüseyin	3	+50 = 1043,5
30,5 ş.	Zağarcı Kasım	4	+30,5 = 1074
19 ş.	Lokumcu Ali Bey	5	+19 = 1093
19 ş.	Uncu Mustafa	6	+19 = 1112
9,5 ş.	Hacı Süleyman	7	+9,5 = 1121,5

Lokumcu Ali'nin … dostu Mustafa sebepler … mahsul ?? değerli menzilini geçmek için Sultan Murad Han çavuşbaşısı Hacı Süleyman Ağa … en üst rütbedeki menzilinin ayak yeri okçuların genel hedefi olan puta sepetine yakın yerde ve nişan taşı ise Çoban Çeşmesi'nin üst tarafındaki garip yerdedir.

Tablo 15. Topyeri/Hasan Taşı Menzili

Topyeri namı diğer Hasan Taşı Menzili			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Hasan Çelebi Bahtiyar-zade	1	1004

29b

83 k.	Rum Yusuf	2	+83 = 1087
80 k.	Kuburcu Hüsrev	3	+80 = 1167

28,5 k.	Lenduha Cafer	4	+28,5 = 1195,5
18 k.	Ali Ağa	5	+18 = 1213,5

Bu menzil Hasan ayak yeri adıyla da bilinir. Ayak yeri Mirahur Köşkü tarafında bulunan küçük beyaz taştır. Bu taş Parpul menzilinin ana taşı olup Has oda ağalarından Ali isimli pehlivanın, Hasan Çelebi … Yusuf'un meşhur okunun güzelliğini görünmezliğe atıp … Kuburcu Hüsrev'in mutluluk okunun tacını … yardımıyla Lenduha Cafer'e galip gelerek diktiği taş, Okçular Tekkesi'nin avlusunda bulunan Müezzinler Sufhası'na yakın altınlı taştır.

Tablo 16. Uncu Şücâ Menzili

Uncu Şücâ Menzili / Lodos Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Uncu Şücâ	1	983,5
24,5 k.	Cerrah-zade	2	+23,5 = 1007
0,5 ş.	Uncu Mustafa	3	+75 = 1082
2 ş.	Kara Hasan	4	+2 = 1084

Taş sahibi Kara Hasan, önce Uncu Şücâ'nın attığı menzili bozup askeriyeden Cerrah-zade'nin … ve Uncu Mustafa'ya göstermiş … İsmi geçen Kara Hasan'ın mutluluk veren ve kıble rüzgârıyla attığı menzilinin ayak yeri, Heyder'in altında

30a

Ve Hâkî menzili önünde yerle aynı seviyede olan kısa mermerdir. Nişan taşı ise Ağalar menzilinin sol tarafında Çoban Çeşmesi yönünde dikilmiş taştır.

Tablo 17. Cerrah Ali Bey Menzili

Cerrah Ali Bey Menzili / Kuzey Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Kepenkçi Reis	1	943
73 ş.	Solak Hamza	2	+73 = 1016
18,5 ş.	Solak Muhammed Bey	3	+18,5 = 1034,5
11 ş.	Ali Bey Defterdar-zade	4	+11,5 = 1046
27 ş.	Solak İsa	5	+27 = 1073
0,5 ş.	Muhammed Bey Defterdar-zade	6	+3 = 1076
14 ş.	Solak Kara Hasan	7	+43 = 1119
8,5 ş.	Cerrah Ali Bey	8	+6,5 = 1125,5
00 ş.	Osman Bey	9	+3 = 1128,5
00 ş.	Berber-zade Küçük Muhammed	10	+14,5 = 1143
	Hasan Ağa Tahtırevanbaşı	11	+3 =1146

Halimoğlu Ali Paşa hizmetkârlarından Berber-zade … pehlivan … yardımla Kepenkci Reis'in sevincinin omuzlarına dökülen saçlarını övüncünün başından … Defterdar-zadelere ... Solakların … ve ?? kahramanlık taslamalarına zarar vermiş ve cerrahın ellini titretip Osman Bey'e … menzilde … Tahtırevanbaşı ?? Hasan Ağa hepsini geride bırakmıştır. Sinan Paşa Cami kapısına yakın yerde nişan koyduğu menzilin ayak yeri Tozkoparan … Beş Taşlar Meydanı'nda bulunmaktadır.

30b

Tablo 18. Nakkaş/Hacı Süleyman Menzili

Nakkaş namı diğer Hacı Süleyman Menzili / Lodos Rüzgârıyla

Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Demircikulu Cafer	1	896,5
2 k.	Sekbankulu Ali Bey	2	+84 = 980,5
33,5 k.	Nakkaş Muhammed Çelebi	3	+10,5 = 991
4 k.	bilinmiyor	4	+28 = 1019
10,5 ş.	Hacı Süleyman	5	+56,5 = 1075,5
39,5 k.	Tacir-zade Emin Ağa	6	+19 = 1096

Hacı Süleyman Ağa; Demircikulu Cafer, Sekbankulu Ali Bey ve Nakkaş Muhammed'in taşını mahvetmiş, ismi bilinmeyenin taşını da ortadan kaldırmıştır. Sonra eski kaptanıderya merhum Hüseyin Paşa maiyetinden olan Tacir-zade Muhammed Emin Ağa'nın lodos rüzgârının yardımıyla diktiği taşın ayak yeri, Ağalar menzilinin solunda özel taşı ise Yeksüvar menzili taşlarıyla İmam menzili ayak yerindendir.

Tablo 19. Hacı Süleyman Menzili

Hacı Süleyman Menzili / Yıldız Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Berber Murad Ağa	1	1030
39,5 k.	Feridun Reis	2	+3 = 1033
1,5 k.	Çavuş-zade Muhammed Çelebi	3	+30 = 1063
37 ş.	Cebeci Deli Hasan	4	+11 = 1074
9,5 ş.	Yahya Ağa	5	+21 = 1095

31a

16,5 k.	Küçük Ali Ağa	6	+51 = 1146
6 ş.	Hacı Süleyman Ağa	7	+7 = 1153
24 ş.	Pehlivan Ali Ağa	8	+35 = 1188

Has oda ağalarından Pehlivan Ali Ağa'nın Berber Murad Ağa, Feridun Reis ve Deli Hasan'ı geçip Yahya Ağa'nın menzilini atarak namını canlandırdığı ve Talimhanecibaşı Küçük Ali Ağa'yı geçip Hacı Süleyman Ağa'yı çöle atarak diktiği meşhur taşının ayak yeri Mir-i alem Ahmed Ağa taşının üstündedir. Kıymetli baş taşı ise puta sepetinin sağında Kulaksız Mahallesi caddesine yakın yerdedir.

Tablo 20. Lenduha Cafer Menzili

Lenduha Cafer Menzili / Lodos Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	bilinmiyor	1	1016
5,5 k.	bilinmiyor	2	+45 = 1061
10,5 ş.	bilinmiyor	3	+10 = 1071
14,5 k.	bilinmiyor	4	+9,5 = 1080,5
29 ş.	Divane Kasım	5	+62 = 1142,5
1,5 k.	Lenduha Cafer	6	+67 = 1209,5

Lenduha Cafer'in Divane Kasım'ı geçip kamış okla attığı menzilin en uç noktasında bulunan sütunun ayak yeri Tekke tepesinde Rami Yusuf taşının on

31b

gez arkasında, küfeki olarak adlandırılan kısa nişan taşı ise Karılar Çeşmesi'nin üstündeki tepeciktedir.

Tablo 21. Çifte/Beş Taşlar/ Sekbankulu Menzili

Çifte namı diğer Beş Taşlar ve Sekbankulu Menzili / Lodos Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Sekbankulu	1	884
55 k.	bilinmiyor	2	+68 = 952
90,5 k.	bilinmiyor	3	+68 = 1020
84 k.	bilinmiyor	4	+32 = 1052
103,5 k.	bilinmiyor	5	+83,5 = 1125,5

Bu menzilde Sekbankulu'nu güney rüzgârıyla geçen dört kişinin adları

Sebokrevân pihânhâne-i adem reftend

Ber âstâne çü na'leyn mânde kâlıbhâ

(Hafif yolculuk yapanlar yokluğun gizli evine gittiler. Bedenler ayakkabı gibi eşikte kaldılar.)

nazmının anlamınca yıllar içinde unutulmuştur. Bu dört pehlivanın ilerlettikleri menzil Ekşi menziliyle çift olmakla birlikte birinin ayak yeri diğerinin ana taşıdır. Baş taşı Hasköy vadisinin arasındaki İmam menzili ayak yerinin solunda yol kenarında bulunan tepecikteki taştır.

Tablo 22. Ekşi Menzili

Ekşi Menzili / Poyraz-Kuzeydoğu Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	bilinmiyor	1	884
21 k.	bilinmiyor	2	+19,5 = 903,5

32a

3 ş.	bilinmiyor	3	+156,5 = 1060
18,5 k.	bilinmiyor	4	+42,5 = 1102,5
20 ş.	Peşkir Ağası Süleyman Ağa	5	+9 = 1111,5
	Küçük Hasan Ağa	6	+10 =1121,5
	Cephaneci Seyyid Osman Ağa	7	+6 = 1127,5
	Hatice Sultan'ın oğulluğu Suada Bey	8	+27,5 = 1155
	Tahtırevan Başı Hasan Ağa	9	+22 = 1177
18 ş.	Tacir-zade Emin Ağa	10	+15,5 = 1192,5

Son taşın sahibi olan Tacir-zade Emin Ağa, Kaptan Hasan Paşa'nın yakını olduğu için takdir edilmesinin yardımıyla "mert isen sen da yarana karış" sözü gereği kuvvet meydanının Tozkoparan'ı ve yiğitlik vadisinin Şücâ'sı olup şansının yardımıyla ok attığı menzillerden biri olan bu menzilin ayak yeri Sekbankulu menzilinin ana taşıdır. Baş taşı ise Hasköy yönündeki İmam menzili taşlarının üst tarafındaki sırttadır.

Tablo 23. Devatçı Menzili

Devatçı Menzili / Lodos Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	bilinmiyor	1	938
26 ş.	bilinmiyor	2	+28,5 = 966,5
19,5 ş.	bilinmiyor	3	+10 = 976,5
29,5 ş.	bilinmiyor	4	+29 = 1005,5

32b

21,5 ş.	bilinmiyor	5	+80 = 1085,5
00 ş.	Seyyid Halil Hasib Efendi	6	+5,5 =1091
	Bezirgan-zade Seyyid Mustafa	7	+6 = 1097
	Ayşe Sultan'ın baş ağası Beşir Ağa	8	+9 = 1106

Bu Devatcı menzilinde son taşın sahibi olan Ayşe Sultan'ın başağası Hacı Beşir Ağa, tam bir ihlaslı kuvvetle adı bilinmeyen beş pehlivanın adlarını şöhret sütunundan kaldırmış. Okçuların reislerinden Seyyid Halil Hasip Efendi ve Mustafa Efendi hazretlerine oldukça fazla güç gösterip Piyalepaşa'daki Cerrah menzili tepesi eteğinde kondurduğu değerli taşının ayak yeri Çoban Çeşmesi üzerinde, dikilen baş taşı ise sınır yakınındaki küfeki taştır.

Tablo 24. Cafer/Hacı İsmail Menzili

Cafer namı diğer Hacı İsmail Menzili / Lodos Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	bilinmiyor	1	948,5
k.	bilinmiyor	2	+1 = 949,5
ş.	bilinmiyor	3	+56,5 = 1006
k.	bilinmiyor	4	+25 = 1031
ş.	bilinmiyor	5	+8 = 1039
k.	bilinmiyor	6	+25 = 1064
ş.	Hacı İsmail	7	+28,5 = 1092,5

33a

68,5 ş.	Küçük Muhammed	8	+2,5 = 1095

Bu menzilde Küçük Muhammed alışılmış uğuru ve lodos rüzgârının yardımıyla büyük iş görüp Saray-ı atik helvacılar halifesi Hacı İsmail'i geçerek gayretin göstergesi olarak diktiği sütunun ayak taşı, Parpul menzilinin baş taşına yakın yerde olup baş taşı ise Çoban Çeşmesi'nin üst tarafındaki kar kuyusunun arkasındadır.

Tablo 25. Uşşakî/Hacı İsmail Menzili

Uşşakî namı diğer Hacı İsmail Menzili / Kuzey Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Uşşakî-zade	1	918
16,5 k.	Okçu Selanikî	2	+19 = 937
35,5 k.	Hamamî Ahmed Ağa	3	+1,5 = 938,5
7 ş.	Muhammed Efendi İmam-ı Seray-ı Atik	4	+33,5 = 972
28,5 k.	İdris Kapıcı-yı Saray-ı Atik	5	+34 = 1006
12,5 k.	Lalî-zade Mektubî Ahmed Paşa	6	+27,5 = 1033,5
34,5 k.	Muhammed Efendi Mevfukâtî	7	+2 = 1035,5
29 k.	Ahmed Efendi Kayyım-zade	8	+42,5 = 1078
46,5 k.	Ahmed Efendi Kâtib-i Vakf-ı Sultan Bayezid	9	+47 = 1125
3,5 k.	Atıcı Bey Mustafası adlı delikanlı	10	+5 = 1130
4 k.	Hacı İsmail	11	+2 = 1132
29 k.	Tomar Ahmed	12	+2 = 1134
59,5 k.	Berbad Mustafa Çelebi	13	+43,5 = 1177,5
25 k.	Pehlivan Ali Ağa	14	+0,5 =1178

33b

Hane-i hassa ağalarından Pehlivan Ali Ağa'nın kuzey rüzgârının yardımıyla sırasıyla Pehlivan Hamza b. Uşşakî'yi, Okçu Selanikî'yi, Hamamî Ahmed Ağa'yı,

İmam Muhammed'i, Bevvab İdris'i, Mektubî Lalî-zade'yi Mevfukatî Muhammed Efendi'yi, Kayyım-zade Ahmed Efendi'yi, Kâtib-i Vakf-ı Sultan Bayezid Ahmed Efendi'yi, Beg Mustafası'nı, Hacı İsmail'i, Tomar Ahmed'i ve Berbad Mustafa'yı geçerek açtığı menzilinin ayak yeri, Lenduha ile Arkırı menzili arasında zeminle bir olan mermer beyaz taş olup Tekke köşesine yakın bir yerdeki mezar taşının önündedir.

Tablo 26. Hâkî-i Bostancı Menzili

Hâkî-i Bostancı Menzili / Poyraz Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Balıkhane Kâtibi Cin Hüseyin Efendi	1	861,5
0,5 k.	Kılıççı Yusuf	2	+47 = 908,5
6 ş.	Kandilci Usta Piyale	3	+34,5 = 943
9,5 ş.	İbrahim Ağa	4	+21 = 964
28 k.	bilinmiyor	5	+11,5 = 975,5
13 ş.	Ferhad	6	+33,5 = 1009
45 k.	Tekye-nişin Hüseyin	7	+17 = 1026,5
57 k.	Bostancı Mustafa Bey	8	+11,5 = 1038
5 k.	Vecahetli Ahmed Ağa	9	+15,5 = 1053,5

Has oda ağalarından Vecahetli Ahmed Ağa'nın tan yelinin yardımıyla ve hâkî diye adlandırılan okla

34a

Balıkhane Kâtibi Hüseyin Efendi'yi, Kılıççı Yusuf'u, Kandilci Piyale Usta'yı, Kara Mustafa Paşa'nın üstadı Ferhad'ı, Tekke-nişin Hüseyin Efendi'yi ve Bostancı Mustafa'yı geçerek icat ettiği benzersiz menzilin ayak yeri, Uncu ayak yerinin alt tarafında Tersane-i Amire hizasındaki büyük ağaçtır.

Tablo 27. Ağalar/Tayyip Reyhan Ağa Menzili

Ağalar Menzili olarak meşhur Tayyib Reyhan Ağa Menzili / Lodos Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Reyhan Ağa	1	872,5
11,5 k.	tekrar Reyhan Ağa	2	+24 = 896,5
29,5 k.	Hazinedar Ali Ağa	3	+27 = 923,5
15,5 ş.	Musahip Bilal Ağa	4	+41,5 = 965
47 k.	Evliya Çelebi	5	+5,5 = 970,5
1,5 k.	Derviş Çelebi	6	+2 = 972,5
33,5 k.	Abdulbaki Çelebi	7	+9,5 = 982
2,5 k.	Batman Hacı Mustafa	8	+17,5 = 999,5
11 ş.	Feridun-zade Mustafa Ağa	9	+28 = 1027,5
27,5 ş.	Arnavut Hüseyin Bey	10	+10,5 = 1038
34 k.	Teberdar Ahmed Bey	11	+7 = 1045
33,5 k.	Çerkez Muhammed Paşa	12	+40 = 1085
16,5 k.	Rahikî Ali Ağa	13	+16 = 1101
12,5 k.	Küçük Muhammed	14	+37,5 =1138,5

34b

19,5 k.	Pehlivan Ali Ağa	15	+45,5 = 1184

Hane-i hassa ağalarından Pehlivan Ali Ağa, lodosun yardımıyla padişahın hocası Reyhan Ağa'yı, Hazinedar Ali Ağa'yı, Musahip Bilal Ağa'yı, Evliya Çelebi (Allah onun sırrını aziz ve mübarek etsin)'yi, Rüstem Paşa Vakfı tahsildarı Derviş Çelebi'yi, Hacı Abdulbaki Çelebi (Allah sırlarını aziz ve mübarek etsin)'yi, Batman Hacı Mustafa'yı, Feridun-zade Mustafa Ağa'yı, Arnavut Hüseyin Ağa'yı, Teberdar Ahmed Bey'i, Çerkez Muhammed Paşa'yı, Rahikî Ali Ağa'yı ve Küçük Muhammed'i

geçmiştir. Menzilinin ayak yeri Hasköy tarafında askerî kar kuyusu yakınında bulunan küçük mermerdir. Baş taşı ise gönül açıcı Kâğıthane caddesindedir.

Tablo 28. Eski Saray İmamı Menzili

İmam-ı Saray-ı Atik Menzili / Poyraz Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Saray-ı Atik İmamı Muhammed Efendi	1	743
20 ş.	Askerî Abdulbaki	2	+110 = 853
39,5 ş.	Hüseyin Bey Mir-i Derya	3	+10,5 = 863,5
32 ş.	Askerî Yusuf	4	+44,5 = 908
41 ş.	Berber Kadri Bey	5	+12 = 920
38 ş.	Hasko	6	+3,5 = 923,5
20,5 ş.	Ahmed Efendi Kâtib-i Tersane	7	+16,5 = 940
10,5 ş.	Ali Bey İbrahim Han-zade	8	+39,5 = 979,5
27,5 ş.	Yusuf Paşa	9	+45 = 1024,5
27 ş.	Kuğu Mustafa adlı delikanlı	10	+52,5 = 1077

35a

60 ş.	Abaza Osman Ağa	11	+17 = 1094
47 ş.	Teberdar Pehlivan Ahmed	12	+2 = 1096
40 ş.	Tomar Ahmed	13	+53 = 1149
47 ş.	Berbad Seyyid Mustafa	14	+13,5 =1162,5

Saray-ı atik imamı rahmetli Muhammed Efendi, hayırla anılmak için Hz. Muhammed'in sünnetlerine uyarak ve bu güzel âdetleri uygulamada güç ve gayret sarf etmiş, kuzey rüzgârının yardımıyla imkân dâhilinde menzil atıp nişan eylemiş, ancak

bu uğurlu ve mübarek menzilinde dikilen taşlardan üç tanesi zamanla yokluk toprağına karışmıştır. Bunun üzerine soyu temiz, nesli muhterem, hüner meydanının ustası, iyilikler arsasının eşsiz insanı olan kemankeş Seyyid Hasib Çelebi'nin tekrar ölçüp tarif ettiği menzilinin ayak yeri, Nakkaş ve Sekbankulu taşları arasındaki tepeciğin üstündedir. Berbad Seyyid Mustafa'nın diktiği baş taşı ise Hasköy tarafındaki vadinin arkasındadır.

Tablo 29. Hâkî Menzili

Hâkî Menzili / Kıble Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Muhammed Bey Nakkaş Paşa-zade	1	841,5
25 ş.	Recep Usta-i Bağçe-i Tersane	2	+11 = 852,5
5,5 ş.	Musahip Bilal Ağa	3	+15 = 867,5
2 k.	Teberdar Hacı Abdulbaki	4	+1 = 868,5

35b

8,5 k.	Muhammed Ağa Hamamî-zade	5	+24,5 = 893
11 ş.	Askerî Şahin Odabaşı	6	+5 = 898
20 ş.	İbrahim Ağa	7	+4,5 = 902,5
2 k.	Şair Anayî Çelebi	8	+16 = 918,5
4,5 ş.	Teberdar Pehlivan Ahmed	9	+43 = 961,5
22 ş.	Şeyh-i Meydan Rahikî Ali Ağa	10	+23 = 984,5
6,5 k.	Ahmed Efendi Reis-i Tirendazan	11	+47 = 1031,5

Bu menzilin ayak yeri Okçular Tekkesi'nin önüne yakın yerdeki son çitlembik ağacıdır. Baş taşı ise askerî kar kuyusunun sağındadır. Atılan ok hâkî veya demir

temrenlidir. Okçuların lideri ve rehberi olan Yeni Valide Sultan Camii kâtibi Ahmed Efendi, bu menzilde gamze bardağında duru kutlama şarabı sunarak diktiği taşla övünen Rahikî Ali Ağa'yı geçince ne kadar dedikodu ortaya çıkmışsa da daha sonra gösterdiği hünerle meşhur olmuştur. Bu başarı kullarına sınırsız nimetler veren Allah'ın yardımıyla kazanılmıştır.

Tablo 30. Abdullah Efendi/Dirhem Menzili

Abdullah Efendi namı diğer Dirhem Menzili / Kıble Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Abdullah Efendi	1	903
	Musahip Muhammed Ağa	2	+8 = 911
18,5 ş.	Şeyh Abdullah Efendi	3	+4,5 = 915,5
39,5 ş.	Yaycı Hacı Mustafa	4	+12 = 927,5

36a

44 ş.	Yaycı Hüseyin Ağa	5	+45 = 972,5
35 ş.	Havacı Ali Dede	6	+7,5 = 980
70 ş.	Eyüp-zade Muhammed Efendi	7	+43,5 = 1023,5
82 ş.	Nişadırî Mustafa	8	+7 = 1030,5
53 ş.	Kelleci Ömer Bey	9	+13 = 1043,5
18,5 ş.	Pehlivan Ali Ağa	10	+22,5 = 1066
25 ş.	Tacir-zade Emin Ağa	11	+27 = 1093

Hz. Muhammed'in sünnetinin eteğinde seyr ü sülûk eden ve ahir zaman seyidi olan okçular reisi İmam Abdullah Efendi, atıcılıkta bir cemaate imam ve önder olup batı lodos diye adlandırılan sıcak rüzgârın yardımıyla bu menzili ilk defa açmıştır. Bu

menzilde daha sonra padişahın musahibi, bir diğer Abdullah Efendi, Yaycı Mustafa ve Yaycı Hüseyin dereceyi geliştirmiştir. Havacı Ali Dede tarikat pirlerinin yardımıyla "ya Hu!" diyerek maharet gösterdikten sonra müderrislerden olan Eyüp-zade nişan taşı dikmiştir. Sonra Ali Ağa hepsini geçmiş ve Kelleci Ömer Bey'e hüner de göstermişken Muhammed Emin Ağa'nın tekrar taş sürüp, bütün akran ve dostlarının hayran kaldığı bir şekilde, hepsini geçerek açtığı menzilin ayak yeri Hasantaşı ile Ağalar menzili arasında Abdullah Efendi ayak yeri adıyla bilinir. Baş taşı ise Karılar Çeşmesi arkasındaki taştır. Bu menzil

36b

Okçular arasında Dirhem menzili adıyla da ünlüdür. Birinci ve ikinci boy arasında seksen buçuk dirhem tımarlı okla atılmış ve daha sonra her atışta ikişer dirhem daha ağır yay ile atılmak üzere düzenlenmiştir.

Tablo 31. Solaklar Emini Menzili

Solaklar Emini Menzili / Lodos Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Solaklar Emini Ali Ağa	1	913
5 ş.	İbrahim Bey	2	+45,5 = 958,5
0 ş.	Attar-zade Mustafa Ağa	3	+7 = 965,5
28 ş.	Kayserili Küçük Tacir Seyyid Ahmed Ağa	4	+9 = 974,5
29,5 k.	Bağdat Ağası-zade Muhammed Ağa	5	+7,5 = 982
34,5 ş.	Büyük Tacir Seyyid İbrahim	6	+16 = 998
11,5 ş.	Musarrıf Mustafa Efendi	7	+30 = 1028
23 ş.	Çerkez Muhammed Paşa	8	+16 = 1044
45,5 k.	Mısırlı Muhammed Efendi	9	+29 = 1073
8 k.	Abaza Osman Ağa	10	+16,5 = 1089,5
8 k.	Küçük Hacı Muhammed	11	+37 = 1126,5

7 k.	Tacir-zade Emin Ağa	12	+33,5 = 1160

Bu menzil lodos cinsinden bir rüzgâr ile atılmış, okçular için değerli menzillerden biridir. Tacir-zade Emin Ağa'nın attığı menzilin ayak yeri Hacı Süleyman menzilinin ana taşıdır.

37a

Baş taşı ise Piyalepaşa Camii'nin arkasındaki İncirli Bahçe hizasındadır.

Tablo 32. Büyük Yeksüvar Oku Menzili

Büyük Yeksüvar Oku Menzili / Lodos Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Esirci Ali Beşe	1	863,5
	Müezzin Ahmed Ağa	2	+48 = 911,5
29 ş.	Gürcü Ömer Efendi Kâtip-i Darphane	3	+74,5 = 986
48 ş.	Sadr-ı Esbak Teberdar Muhammed Paşa	4	+7 = 993
43,5 ş.	Hâcip-zade Muhammed Ağa	5	+19 = 1012
37 ş.	Abaza Mustafası	6	+31 = 1043
14 ş.	Kırkçeşmeli Okçu Mustafa Çelebi	7	+23,5 = 1066,5
39,5 ş.	Arz-ı Rumî Mustafa Ağa Çorbacı-yı Talimhane	8	+12,5 = 1079
35 ş.	Ahmed Efendi	9	+14 = 1093

Valide Sultan Camii kâtibi Ahmed Efendi, Kırkçeşmeli Mustafa Çelebi ve Çorbacı Mustafa Ağa'nın menzillerini geçtiği mücadeleleri iltifatın güzelliğine çevirmiştir. Menzil sahibi Ahmed Efendi önceki atıcıları geçtikten sonra Beykoz sakinlerinden olan dostlarından birisi malum menzildeki başarısını öğrenip uğur olsun diye sütun şeklinde altın yaldızlı bir taş yapmış, yerine yerleştirildikten bir süre sonra

Çorbacı zorbalıkla bu taşı söküp atarak alçaklığını göstermiştir. Bunun üzerine Ahmet Efendi azarlanma ve okçular meydanından sürgün edilme tehlikesine karşı karşıya gelmiş, yakasını kurtarmak ve tekrar menzil atmak zorunda kalmamak için derdini anlatmak istemesiyle bağışlanan bu taşın yüce birinin mezar

37b

taşına benzer olmasının nice dedikoduya sebebiyet verdiği anlaşılmıştır. Ancak pehlivanlar arasında iyi niyeti anlaşıldıktan sonra nişan taşı diktiği menzilin ayak yeri Hasan ayak yeri ile Cafer ayak yeri arasındadır. Nişan taşı ise Nakkaş taşlarıyla Parpul ayak yerinin arasındadır.

Tablo 33. Küçük Yeksüvar/Müderris Menzili

Küçük Yeksüvar namı diğer Müderris Menzili / Lodos Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Müderrisînden Hacı Seyyid Mustafa Efendi	1	961
	Cizye Kisedarı Fehmi Efendi	2	+39 = 1000
	Başçukadar Uzun Muhammed	3	+7 = 1007
	Veznedar Çırağı Muhammed, Çukadar-ı İbrahim Paşa	4	+34,5 = 1041,5
	Yaycı Süleyman-zade İsmail	5	+11,5 = 1053
	İbrahim Bey	6	+14 = 1067
	Şişe-baz İsmail Çavuş	7	+2= 1069
	Nazif Mustafa Ağa Şeyh-i Meydan hâlâ	8	+3 = 1072

Yüce müderrislerden Valide Sultan Camii kâtibi Ahmed Efendi'nin kardeşi Seyyid Hacı Mustafa Efendi, bağlı bulunduğu okçular topluluğundaki üstün ve bayağı olanlardan fikir olarak ilerde olmasının yanında harcadığı emek ve güç gereği güzel işlerden olan okçuluk ilminde de hüner göstererek bu menzili açmıştır. Daha sonra arkadaşları olan dokuzyüzcüler menzil bozmak yani bir pehlivanı geçip üstünlük

sağlayarak taş dikmek niyetindeyken binyüzcülerden Valide Sultan kethüdası Damad İbrahim Bey; Fehmi Muhammed'i, Kethüda

38a

Bey başçukadarı Tavil Muhammed'i, veznedar çırağı Muhammed Çukadar'ı ve Yaycı-zade İsmail Ağa'yı geçmiştir. Sonra İsmail Ağa maharet gösterip diğerlerine üstünlük kurmuş ve saray silahşorlarından, okçuların reisi ve meydanın şeyhi olan, rahmetli Musafa Ağa'yı da geçmiş olduğu menzilin ayak yeri Çırağ menziliyle Hacı İsmail menzili arasındadır. Baş taşı ise Arkırı menzili ayak yeriyle Emin menzili arasındadır.

Tablo 34. Yusuf Ağa Menzili

Yusuf Ağa Menzili / Poyraz Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Dârü's-saâde Ağası Yusuf Ağa	1	840
	Dârü's-saâde Ağası Beşir Ağa	2	+88 = 928

Sultan IV. Muhammed Han zamanında dârüssaâde ağası olan rahmetli Yusuf Ağa kendi haleflerinden başkasın ok atmasına izin verilmemesi şartıyla bu menzili açmıştır. Daha sonra Sultan III. Mustafa Han devrinde rahmetli Hacı Beşir Ağa'nın bu şarta uyarak icat eylediği yeni menzilin ayak yeri, Parpul menzili ve Cafer ayak taşları arasındaki zeminle beraber olan mermerdir. Baş taşı ise Cin Deresi'nin üst tarafındaki ? Çukuru'na yakın yerde olan değerli taştır.

38b

Tablo 35. Sınanmış Ali Ağa Menzili

Sınanmış Ali Ağa Menzili / Poyraz Rüzgârıyla

		Taş Adedi	Gez
		1	1031

Rahikî Ali Ağa bu nadir ortaya çıkacak menzili Allah'ın yardımı doğrultusunda demir temrenli bir ok olan azmayiş okuyla açmıştır. Onun sanatını, tecrübesini ve hünerini en üst noktaya çıkararak ok attığı bu yüce ve seçkin menzilin ayak yeri Toptaşı'dır. Baş taşı ise Yusuf taşının arkasındaki Hasköy'le aynı hizadadır.

Tablo 36. Selim Ağa Menzili

Selim Ağa Menzili / Poyraz Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Selim Ağa Silahşoran-ı Hassa	1	1012
	Halil Efendi Kâtib-i Divan	2	+15 = 1027
	Feyzullah Bey Gül Ahmed Paşa-zade	3	+53 = 1080
	Abdülkadir Ağa	4	+25 = 1105

Ceviz bekçiliğinden Saray-ı Atik teberdarlığına gelen şuanda haseki yazıcısı makamında bulunan Abdülkadir Ağa'nın saray silahşorlarından Selim Ağa'yı, Divan Katibi Halil Efendi'yi, ve Mîrâhur Feyzullah Bey'i geçip Cin Deresi'yle Hasköy evleri arasındaki köşeye yakın yamaç üstüne nişan eylediği menzilinin ayak yeri, Parpul ve Cafer ayak taşları arasındaki küçük mermer taştır.

Tablo 37. Muhammed Paşa Menzili

Muhammed Paşa Menzili / Yıldız Rüzgârıyla

Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Padişahın Silahtarı Bosnalı Muhammed Paşa	1	1087,5

Cennetmekân, rahmetli Sultan III. Ahmed Han'ın silahtarı olarak hizmet vermesiyle tanınan Muhammed Paşa, İbrahim Paşa'dan sonra sadrazamlığa yükselmiştir. Açtığı menzilin nişan taşı Tersane Bahçesi'nde, ayak yeri ise Bostancı menzili ayak yeriyle Kıble Hâkîsi menzili taşları arasındaki mermer taştır.

Tablo 38. Memiş Efendi Menzili

Memiş Efendi Menzili / Batı Lodos Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Memiş Efendi	1	913
45 ş.	Beşir Ağa Ayşe Sultan Başağası	2	+58 = 971
23 k.	Halil Ağa	3	+14,5 = 985,5
22 ş.	Dilsiz Ali Ağa	4	+3 = 988,5
	Muhzır Hacı Bekir	5	+22,5 = 1011

Pir-zade kethüdası Rumeli kadılarından Memiş Efendi'nin ve Dilsiz Ali Ağa'nın geçilmesi dokuzyüzcü okçular için bir hayli zordur. Bu yüzden Rumeli kazaskeri muhzırlarından Hacı Bekir, menzil sahipleri olma arzusunu gerçekleştirmek için, rüşvet verip havacılar denilen kişilerin her istediğini yapması ve bir bölük ahmak insanın duasıyla Çoban Çeşmesi yakınında sadece hayır duaya dayanan bir nişan taşı dikmiştir.

39b

Bu menzilin yak yeri Yassı Kaya adlı taşın civarındadır.

Tablo 39. Kiler Kethüdası Menzili

Kiler Kethüdası Menzili / Yıldız Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Ahmed Bey	1	923
	Kara Hasan Ağa	2	+36 = 909

Saray kileri ve valide kethüdası Osman Efendi-zade Ahmet Bey'in kuzey rüzgârının yardımıyla açtığı yeni menzilde padişahın çuhadarı Kara Hasan'ın diktiği taşın ayak yeri eski Hünkâr ayak taşıyla Tirendazane menzilinin arasındaki küçük mermer taştır. Nişan taşı Çırağ menzilinin baş taşıyla Hâkî menzilinin ayak yeri arasındaki büyük mermer taştır.

Tablo 40. Hacı Beşir Ağa Menzili

Hacı Beşir Ağa Menzili / Poyraz Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Hacı Beşir Ağa	1	909,5
	Boşnak Ahmed Ağa	2	+7 = 916,5
	Hafız Molla Efendi	3	+35 = 951,5
	Kaptan Hüseyin Paşa	4	+64,5 = 1016

Yiğitlik okunun sesi ve ? Kahire şehrinin kulaklarını çınlatan rahmetli Gazi Hüseyin Paşa'nın anlaşılması güç himmetinin hayret okyanusunda sahil güvenlik gemisi gibi

40a

görünen korumasıyla Aşir Efendi-zade Hafiz Molla'yı geçerek açtığı benzersiz menzilinin uğurlu ayak yeri Topcubaşı ayağı diye bilinen Kağıthane yolu üzerindeki

mermerdir. Nişan taşı ise Tozkoparan menzilinin baş taşından ötede Yusuf Deresi üstünde olan yamaca yakın yerdeki burmalı taştır.

Tablo 41. Darü's-saâde Ağası Menzili

Darü's-saâde Ağası Menzili / Yıldız Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Padişahın Silahtarı Bosnalı Muhammed Paşa	1	945,5

Bu menzil, cennet-mekân Sultan III. Mustafa zamanında dârüssaâde ağası olan Beşir Ağa'nın Yusuf Ağa menzilinden başka Burmalı Taş menzilinde de iki nişanı varken okçuluğa olan sevgisinin çok fazla olmasından dolayı yeniden açmak istediği menzildir. Şartları Ceride-i Hümayun'da kayıtlı olan menzilin ayak yeri Karılar Çeşmesi'nin üstünde bulunan Lenduha Ahmed Ağa'nın baş taşları arasındaki yarım zirâya yakın taştır. Nişan taşı ise Okçular Tekkesi'nin ön tarafının çaprazındaki beş direkli büyük mermerdir.

Tablo 42. Cafer-i Sadık Bey Menzili

Cafer-i Sadık Bey Menzili / Gün Doğrusu Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Cafer-i Sadık Bey	1	922
	Seyyid Ali Efendi	2	+3,5 = 928,5
11,5 ş.	Hacı Muhammed Emin Ağa	3	+12,5 = 941
32 ş.	Musahip Bilal Ağa	4	+34 = 975

40b

Cafer-i Sadık Bey'in açtığı Şakir Ağa'nın ise Seyyid Ali Efendi ve Hacı Emin Ağa'yı tek tokla geçtiği menzilin ayak yeri Kâğıthane yolu üzerindeki Ekşi menzili ayak yerine bitişiktir. Baş taşı ise Yahudi mezarlığının yakınında, Ayazma altındaki menzilin kenarındaki beyaz mermerdir.

Tablo 43. Şişman Paşa Menzili

Şişman Paşa Menzili / Poyraz Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Şişman Paşa Mustafa Efendi	1	907
2 ş.	Namık İbrahim Ağa	2	+26 = 933

Okçuların reisi, meydan şeyhinin vekili (*Müslüman okçuların ulusu / Rumeli şehirlerinin muhterem insanı)*nin açtığı menzilin baş taşı, İbrahim Ağa'nın gayret gösterip geçmesinin ödülü olarak askerî kar kuyusunun yüz elli gez ilerisindeki hududun sonundadır. Ayak yeri ise Delikli Kaya adlı taşla arasında bulunun ince ve kısa mermerdir.

Tablo 44. Damat Şerbetçi-zade Menzili

Damad Şerbetçi-zade Menzili / Poyraz-Yıldız Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
	Emin Efendi	1	938
36,5 k.	Müftü-zade	2	+13 = 951
18,5 k.	Hüsam Paşa	3	+40 = 991

Şerbetçi damadı ve Müftü-zade İbrahim Selim Molla'nın müsabakalarda diktiği taşlar rahmetli Hüsam Paşa tarafından kuzey rüzgârının yardımıyla kahvebaşı hengâmı zamanında geçilmiştir. Menzilin baş taşı,

41a

Karılar Çeşmesi üstündeki Memiş Efendi menzili ana taşının batısında göl şeklindeki çukura yakın yarım zirâ yüksekliğinde yerle aynı seviyede olan beyaz mermerdir.

Tablo 45. Darü's-saâde Ağası Menzili

Darü's-saâde Ağası Menzili / Yıldız Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
		1	953

Rahmetli dârüssaâde ağası, dokuzyüzcü menzillerinin en güzeli ve yücesi olan bu eşsiz menzilde Şerbetçi-zade Damad Emin Efendi tarafından ok atılmak üzereyken onu geçip açmıştır. Menzilin ayak yeri, Cafer menzili ayak yerinin sol tarafındaki süslü taştır ve buradan kızıl minareye doğru atış yapılır.

Tablo 46. Mercan Ağa Menzili

Mercan Ağa Menzili / Poyraz Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
		1	987,5

Rahmetli, cennetmekân Valide Sultan Hazretleri'nin baş ağası Mercan Ağa'nın Bilal Ağa'yı geçtiği menzilin ayak yeri Ali Bâlî menzili baş taşının sağ tarafındaki, küfeki sınır taşının kır gez kadar yakınında bulunan iki yol ortasındadır. Ekşi menzili üstünden yamaçtaki İmam Deresi'ne doğru atılır.

Tablo 47. Hâsıllı Muhammed Ağa Menzili

Hâsıllı Muhammed Ağa Menzili / Poyraz Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
		1	901

41b

Harem ağalarından Hasıllı Muhammed Ağa'nın kuzey rüzgârıyla açtığı menzilin ayak yeri Nakkaş menzili ile İmam ayak yeri arasında bir zirâ boyundaki küçük mermerdir.

Tablo 48. Halil Ağa Menzili

Halil Ağa Menzili / Lodos Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez
		1	1060

Binyüzcülerden olarak bilinen Halil Ağa'nın batı lodos rüzgârıyla açtığı menzilin ayak yeri, Hacı Süleyman baş taşıyla Rami Yusuf taşının arasında Dereboynu isimli yere yakın kısa taştır. Menzil taşı ise bu taşın yüz elli gez kadar sağ tarafında bulunan İncirli Bahçe'ye doğru deredeki uzun taştır.

Tablo 49. Muhzır Bekir/Azmayiş Menzili

Muhzır Bekir, Azmayiş Menzili / Gün Doğrusu Rüzgârıyla			
Şast/Kabza	İsim	Taş Adedi	Gez

		1	700

Memiş Efendi menzilindeki Muhzır Hacı Bekir ayak yeri, Karılar Çeşmesi üstünde Hacı Süleyman menzili ayak yerinin sağındaki tepeli taştır. Kâğıthane yoluna yakın yerdeki Hasköy tarafına atılmaktadır.

Şiir

Pirimiz eyledi kabul çün oldu mûcid-i zaman
Sürdü taşı cihanın geriye komadı meydan

Gör titrer durur bundan sonra âdâ-yı din
Şahı zihgir-i kavsinin açılırsa olur meydan

Sahra-yı adlı nişan-ı fevzi diker ser-zemin
Sebkati endahte sehmi menzile erer keman

Haşre dek ruh-ı revan Geyvevî Hüseyin
Cevheri neseb-i ali geçerse defter-i Hakan

Tamam oldu bu kitabım vasiyetim budur sana
Emri maruf nehyi ani'l-münker kurtula elden komayan

42a

Her kim ister buldu maksud cümlen âdeme anın
Kimde aşka nişan ola bulur tenha ulu meydan

Kırk seneden mütecaviz görmedim o canımı
Bu kitapta gizli imiş keşfine verdim ayan

Bu kitabım tefeüldür her kim isterse matlub
Taş dikip meydan görsek aşikâr oldu nişan

Üç mahalde ledün ilmi açıldı bu kitabda
Bi-hamdillah hatm eyle sana olsun nasib ilm-i ledunnân

Çoğaldıkça çoğalsın asker-i rumât
Her biri bin kâfiri hâke kılar perrende-i demrân

Kanmaya o şah-merdan nuş ederse o bahrini
Gavz kâr (1234) küşad olsun feth oluna cümle cihan

Şiir

Okunurken üç mahalde ism-i âzam hoca
Getirdim bu kitabda anı küşada hünerverce

Haber verdi kamu zerrât Huda'nın
Dükenmez rahmeti anın beyanı nimet olunca

Vasiyet budur sana bu dünyaya meyletme
Muhammed'e âşık olan müsavidir gündüzü gece

Bu kitabı rağbet eyle sünneti eyle ihyâ
Tir ü keman ? olsun sünnete kıl muhlisce

Eğer gafil geçem bundan kemankeş sanatı kanda
Bu fenni âlim olmayan neden bilsin o mahlasca

Eger istersen visâli kavsını kaldır havaya
Gelir saydın eli bağlı sana râm olur Hayber'ce

42b

Cümle nâsa faide içün bu tercümem nakşımdır
İnşallah ülfet olur nazarı hakkı görünce

Eger Âsaf tuta Furkân olmaya zeyline nisyan
Tuhfetu'l-ayn içre adalet-i Nuşirevan'ca

Buyurdu "*urve-i vuska*" tuta âyât-ı Kur'an'ı
"*lâ enfisâme leha*" hafız Hazret-i Yezdan'ca

Kemali âlem-i irfanda sanki ??
Hâk-ı paye derpiş olan dükenmez ihsan bulunca

Fünûn-ı remz ile verdim selamı
Mevc-i derya nimetiyle katre-i zerrât olunca

Getirdim ilm-i ledünnü bu kitabda ola sırdaş
Kemankeş sırrı sırdandır bu sır kardaş olunca

Sûre-i Furkan tefsir ?? tir-i kemanın
Bu mecmûı tefsir olsa tolar derya-yı ummanca

Pirimiz pirini buldu cümle cihan şuâ oldu
Taş dikip şahımız ser-menzil olunca

Tamam oldu makâlât- ı veliyullah
Bu risale delil olur amel-i has meydana gelince

Kalmadı suyu kuyunun nuş edem kim urve
Oku tarih ey kardaş can-ı dilden olunca

Otuz üçden haber verdi tarih ayeti Kur'an'a
Buyurdu *innâ fetehnâ leke fethen mubînâ*

1233

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SÖZLÜK VE DİZİNLER

4.1. Dizin/Sözlük

A

āb (F.) Su.
ā. 10a/3, 24b/6

ābād (F.) Bayındır, mamur.
ā. 25a/5
ā.+ ında 5a/D1
ā. éyle- "imar etmek" 35a/14

ʿabd (A.) Kul, köle.
ʿa.-ı ṣāliḥ "iyi amel sahibi kul" 5b/D1

āb-dest (F.) Müslümanların, belli ibadetleri yapabilmek için bir düzen içerisinde bazı organları yıkayıp bazılarını mesh etme yoluyla yaptıkları arınma.
ā. 09a/6

ābdestsiz Abdest almamış.
ā. 22a/7

āb-gīr (F.) Su birikintisi, havuz.
ā. 26a/15

ʿābid (A.) Allah'ın emirlerine titizlikle uyan, ibadete düşkün, takva sahibi kimse.
ʿā. 20a/7

ʿabūs (A.) Sıkıntı veren, hoş olmayan.
ʿa. 05a/14

ʿacabā (A.) Merak, şüphe ve tereddüt bildiren soru zarfı.
ʿa. 2a/D3

ʿaceb (A.) Garip, şaşırtıcı.
ʿa. 14b/17

ʿAcem (A.) İranlı.
ʿA.+ ler 18b/5

ʿacīb (A.) Tuhaf, şaşırtıcı.
ʿa. 29a/15

ʿācil (A.) Hemen yapılması gereken, ivedi.
ʿā. 07a/5

ʿācilen (A.) Hiç vakit kaybetmeden, derhal.
ʿā. 20b/7

ʿacūze (A.) Yaşlı kadın.
ʿa.+ niñ 26b/D1

aç- Açmak.
a.- an 24a/D1
a.- ıp 15a/8, 22a/7

açıl- Açılmak.
a.- dı 42a/4
a.- ıp 10a/9
a.- ırsa 41b/16

aç Aç, tok olmayan.
a. 12b/15

açıḳlıḳ İki şey arasındaki mesafe.
a.- (ġ)ını 25a/D3

aʿdā (A.) Düşmanlar.
a. 04b/13, 07b/17, 11b/11, 12a/1, 12a/D1, 14b/12, 15a/7, 15b/7, 18b/20, 26b/10, 41b/16
a.-yı menhūse "uğursuz düş- manlar" 16a/12,
a.+ dan 03a/18, 08b/6
a.+ ma 16a/10
a.+ nıñ 10b/4, 23b/17, 23b/19, 6b/D1, 6b/D2
a.+ sına 05b/13, 06a/2, 09b/D1
a.+ u'llāh "Allah düşmanları, kâfirler" 04b/1, 16a/15, 17a/2,22b/18,22b/21 24b/4, 4b/D1
a.+ ya 01b/D3, 07b/1, 08b/3, 10b/5, 14a/14, 6b/D1, 6b/D2
a.+ yı 05b/5, 15a/6, 15b/21, 18b/21

ādāb (A.) Töreler, gelenek ve görenekler, yerleşmiş usuller, âdetler..
ā. 09a/D2
ā.+ dan 09a/14
ā.+ u'llāh "Allah'ın âdetleri" 09a/ D2

ʿadālet (A.) Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme.
ʿa. 06a/9, 17a/12, 17b/19
ʿa.-i Nūşirevān "Nuşirevan'ın adaleti" 42b/4
ʿa.+ i 2b/D1
ʿa.+ ine 2b/D1

adam (A.) Kişi.
a. 20b/10
a.+ lara 21b/6

ʿadd (A.) Kabul etme, sayma.
ʿa. ét- "saymak" 08a/17
ʿa. éyle- "kabul etmek" 13a/2
ʿa. ol- "sayılmak" 13a/15, 15b/4

ʿaded (A.) Adet, sayı.
ʿa. 04b/4, 05b/10, 05b/12, 05b/21, 05b/7, 05b/9, 06a/1, 06b/1, 06b/2, 06b/21, 06b/6, 06b/7, 07b/20, 08a/2, 08a/3, 08a/6, 09a/D1, 09b/14, 10a/17, 10a/7, 10b/21, 11a/10, 11a/11, 11a/13, 11a/2, 11a/21, 11b/6, 11b/D1, 16a/10, 17b/4, 17b/7, 18a/13, 18a/14, 20a/2, 20b/19, 21a/6, 23a/14, 24b/16, 28a/D2, 2b/D1, 3a/D1, 5a/D3, 6a/D1, 6b/D3
ʿa.+ i 11a/7, 35a/9
ʿa.+ ince 09b/D1
ʿa.+ ine 11a/7

ʿadem (A.) Yokluk, hiçlik.
ʿa. 26b/7
ʿa.+ de 27b/19, 35a/10
ʿa.+ den 06b/13
ʿa.+ e 15a/9

ʿa. 02b/17, 24b/12

ādem (A.) İnsan, beşer.
ā.+ e 42a/1
ā.+ iñ 6b/D3
ā.+ leriñ 39a/18

ʿa.+ ı 10b/8, 25a/1, 41b/17

ādemī (A.) İnsan, kişi.
ā.+ ler 08b/1

ʿadlen (A.) Adaletle.
ʿa. 08a/14

ʿAdn (A.) Cennet.
ʿA.+ a 24a/15

ādemoġulları İnsanoğlu, insanlar.
ā. 02a/4

ʿadū (A.) Düşman
ʿa. 14b/16, 15b/11
ʿa.+ sunu 08b/10
ʿa.+ ya 14a/11, 14a/17

ʿādet (A.) Adet, görenek.
ʿā. 14a/1, 35a/5
ʿā.+ i 5a/D1

ʿadüvv (A.) → **ʿadū**
ʿa.+ ü 15a/9
ʿa+ u'llāh "Allah'ın düşmanları, kâfirler" 01b/D3, 2b/D1, 06a/5, 06a/21, 10a/14, 12b/20, 15b/5, 15b/8, 22b/13, 23b/12

ʿadīde (A.) Çok, birçok.
ʿa.+ de 03a/3

ʿadīm (A.) Yok olan, bulunmayan.
ʿa.+u'l-naẓīr "eşi bulunmayan, eşsiz" 40a/2, 41a/7

ʿādī (A.) Aşağılık.
ʿā.+ yi 2b/D1

āfāḳī (A.) Görünen, nesnel.
ā. 16b/18

ʿadl (A.) Adalet.

āferīn (F.) Beğenme, takdir

duygularını anlatmada kullanılan bir ünlem.
ā. 27a/7

ʿafv (A.) Affetme.
ʿa. 03a/4, 03a/6
ʿa. éyle- "affetmek" 26b/D1
ʿa. ṭut- "affedici olmak" 13a/3

aġa Osmanlı askerî ve idarî teşkilatında bazı mevki ve rütbe sahiplerine verilen unvan.
A. 36a/6, 38a/14, 38a/9
a. 41a/8
a.-yı ʿaskeriyān "askerlerin başı, komutan" 34b/8
harem-i hümāyun-ı şerhriyārī a.+ larından 41b/1
ḥāṣ oṭa a.+ larından 33b/20
Dāru's-saʿādetu'ş-şerīfe a.+ sı 38a/12

aġaç Ağaç.
a. 18b/3, 34a/4
a.-ı pişrev "menzil atışlarında ve koşularda kullanılan ve yapılışlarına göre, kamış peşrev, ağaç peşrev, bakkam, ayaklı peşrev gibi çeşitleri olan, ucunda demir yerine kemik bulunan ok" 24a/5
a.+ dan 18b/3

āgāh (F.) Haberi olan, haberdar.
a. 17a/1
a. ol- "haberdar olmak" 2a/D2, 05a/21, 09a/6, 09a/10, 16a/1

aġāz (F.) Başlama.
a. ét- "başlamak" 13b/15

āġişte (F.) Bulaşmak, bulanmak.
ā. 10a/9

āh (F.) İnleme, feryat.
ā. u enīn ét- "ağlamak,

inlemek” 3a/D1

aḥabb (A.) En sevilen.
e. 12a/D1

ahāli (A.) Bir şehirde, semtte yaşayanların hepsi.
a.+ leri 10b/21

āḫar (A.) Başka, diğer.
ā. 2a/D2, 6b/D1, 7b/D1, 14b/6
ā.+ ıñ 11a/7
a.+ ları 17b/6

aḥbāb (A.) Ahbap, dost.
a. 12b/2
a.+ ımız 08a/1
a.+ ından 37a/16

aḥcār (A.) Taşlar.
a.+ dan 35a/8

ʿahd (A.) 1.Sözleşme.
a.+ lerini 4b/D2
ʿa. ü miīṣāḳ ét- “sözleşmek” 6b/D3
2.Zaman, devir.
ʿa. 38a/14

āhendār (A.) Demirden yapılmış.
peykān-ı ā. 35b/10
→peykān

āhenīn (A.) Demirden yapılmış.
ā. 12a/3, 14a/5

āḫir (A.) Son.
a. 13b/5
a.+ e 28b/5
a.+ü’l-zamān “zamanın sonu” 36a/8

aḫīr (A.) Son, sonuncu, en sonra olan.
a. 35b/9
seng-i a. “bir menzilde dikilmiş en son taş” 32a/9, 32b/5, 36a/20
→seng

āḫiret (A.) Ahiret, öteki dünya.
ā. 05b/14, 6a/D2

aḥkām (A.) Hükümler.
a.+ ı 08a/11

aḫlāf (A.) Halifeler.
a. 24a/4
a.-ı kirām "yüce halifeler" 38a/13

aḫlāḳ (A.) Ahlak, huy, tabiat.
a. 09a/12, 19a/21
a.+ u'llāh "Allah'ın övdüğü huylar" 09a/D2

aḥmaḳ (A.) Aklı kıt, budala.
a. 39a/18

aḥsen (A.) Çok (daha, en, pek) güzel.
a. 13a/4, 36a/9
a.+ dir 13b/21

aḫşam Akşam.
a.+ ki 2b/D1

aḥvāl (A.) Haller, durumlar.
a.+ imizi 06a/16
a.+ ine 19a/2

aḫẕ (A.) Alma, edinme.
a. 15a/17
a. ü ʿaṭā ét- "alıp vermek" 12a/13
a. ét- "almak, edinmek" 01b/11, 06a/D1, 07b/18, 09a/7, 10b/20, 14a/15, 15a/15
a. olun- "edinilmek" 13b/21, 14a/13, 14b/21, 19b/4, 21a/10

aḳab (A.) Bir olayın hemen sonrası.
a.+ inde 14a/17

aḳçe Selçuklu ve Osmanlıda para birimi olarak kullanılan gümüş sikke.
a. 20a/10, 27a/D3, 2b/D1

ʿaḳd (A.) Sözleşme.
ʿa. 07b/5, 15a/17, 17b/17
ʿa.+ ıñ 07a/15
ʿa.+ ında 25a/4

aḳdem (A.) En önce, ilk.
a. 20a/10, 23b/10

ʿāḳil (A.) Akıllı.
ʿā. 11b/19

ʿaḳl (A.) Akıl.
ʿa+ a 22a/6
ʿa.+ ıyla 39a/18

ʿaḳliyye (A.) Akılla ilgili.
ʿa.+ leriñ 07a/5

aḳrān (A.) Yaşıt.
a. 36a/18
a.+ ı 27a/1
a.+ ın 20b/10

aḳreb (A.) 1. Saatin iki ibresinden kısa olanı.
a.-i eyyām "saat" 25a/6
2. Akrep burcu.
a. 10b/18

ʿaks (A.) Bir şeyin tersi.
ʿa.+ ine 07a/7, 07a/D1

aḳsā (A.) Bir şeyin en son noktası.
a.+ sı 09b/D1

aḳsām (A.) Bölümler.
a. 17a/20
a.+ ından 17a/21

aḳṭaʿ (A.) Eli kesilmiş insan.
a. 7b/D1

aḳvā (A.) Çok (daha, en) kuvvetli.
a.+ yla 03a/1

al- Almak.
a.- dığı 27a/D3
a.- dıḳda 08b/13, 21a/21
a.- dıraraḳ 40b/10
a.- madı 5b/D1
a.- mışdır 23a/16
a.- ıp 07a/12, 09a/7, 17b/6, 18a/10, 23a/8, 2a/D2, 3a/D1, 6b/D2
a.- ır 17a/18, 17a/21, 21b/18
a.- ırken 08a/20

alın- Alınmak.
a.- maz 17b/3

āl (A.) Hanedan, sülale.
Ā.-i ʿOṣmān "Osmanoğulları" 24a/17

ʿalā- (A.) "Üzere, üzerine, üzerinde; ile, olarak, göre" anlamlarına gelen ön ek.
ʿa.-fevr "hemen, o anda" 13b/12
ʿa.-ḫalḳi'llāh "Allah'ın yarattığı üzere" 06a/1
ʿa.-ḳaderi'ṭ-ṭāḳāt "gücü yettiği kadar" 14b/15

ʿalā (A.) Yücelik, şan şeref.
ʿa.+ ya 4b/D2
ʿā.+ da 24b/13

aʿlā (A.) Çok şerefli, pek yüce.
a. 4b/D2, 07a/D1, 13b/21, 41a/6
cennet-i a.+ da 15b/11
→**cennet**
cāh-ı a.+ ya 24b/11
→**cāh**
cennet-i a.+ ya 08b/7, 16b/12

ʿālī (A.) Yüce, ulu.
ʿā. 25a/7

ʿalāmet (A.) Nişan, işaret.
ʿa. 25a/7, 3a/D1
seng-i ʿa. 36a/15, 37b/2
→**seng**
ʿa. éyle- "işaret, nişan bırakmak" 25b/12, 30a/20
seng-i ʿa.+ i 27a/9, 29a/14

ālāt (A.) Aletler.
ā. 07b/10, 07b/16, 08b/5, 08a/10, 11b/18, 13a/14, 13b/20, 13b/21, 14a/1, 14a/2, 14a/3, 14b/20, 17a/7, 19a/14, 19a/3, 19a/6, 19a/7, 19b/5, 23a/2, 7b/D1
ā.-ı lāzıme "gerekli aletler" 01b/13,
ā. + a 06b/10
ā.+ ı 19a/7
ā.+ ını 19a/16

ʿā. 16a/4

aldan- Aldanmak, kanmak.
a.- mayalar 05a/19

ʿālem (A.) Evren, dünya.
ʿā. 05b/8, 08b/18, 09b/4, 09b/6, 09b/8, 10a/6, 13b/2, 19b/11, 22b/5,42b/7, 6a/D1
ʿā.-i emr "görünen maddi âlemden başka âlemlere verilen isim, gayp âlemi" 06b/10, 06b/15, 06b/17, 06b/18, 6b/D3
ʿā.+ de 6b/D3
ʿā.+ den 15a/9
ʿā.+ i 11b/11

aʿlem (A.) Çok bilgili.
a. 15a/16

ʿālem-gīr (F.) Cihana hâkim ve sahip olan.
ʿā. 29b/8, 35b/15
ʿā.+ ine 26a/10

ʿālemīn (A.) Âlemler.

ʿālem-penāh (F.) Cihanın sığınağı.
pādişāh-ı ʿā. 02b/16
→**pādişāh**

ālet (A.) Alet, eşya.
ā.+ de 2a/D2, 05b/5

ʿaleyhi's-selām (A.) 1. Allahu Teâla'nın selamı onun üzerine olsun manasına daha çok peygamberler ve dört büyük melek için kullanılan dua ve saygı ifadesi.
Ādem ʿa. 05a/20, 05a/21, 11b/2
Ādem ʿa.+ a 11a/10, 11a/12
Ādem ʿa.+ dan 22b/10
Cebrāʾīl ʿa. 05b/3, 05b/7, 11a/17, 13b/14
Ḥażret-i İsmāʿīl ʿa. 11b/2, 18b/1
2. Hz. Muhmmed.
ʿa. 2a/D3, 6b/D1, 7b/D1, 11b/3

Resūl ʿa. 09a/1, 10a/20, 18b/8

ʿa.+ a 01b/D2

ʿa.+ ıñ 7b/D, 18a/12

ʿālī̄ (A.) Yüce, yüksek.

ʿā. 41b/18

ʿā.-cenāb "yüce gönüllü, cömert" 09b/11, 11b/13

ʿā.-iḳbāl "bahtı yüce" 19b/16

ʿā.-ḳadr "değeri, kıymeti yüksek" 15b/16

ʿā.-ḳıymet "değeri, kıymeti yüksek" 08a/13, 12a/10, 16b/14, 19b/1

ʿā.-nām "ismi yüce" 10b/11

ʿālim (A.) Âlim, bilgili.

ʿā. 06a/16, 42a/21

ʿaliyye (A.) Yüce, yüksek.

devlet-i ʿa. 06a/9 →**devlet**

devlet-i ʿa.+ de 11a/5, 27a/D3

Allāh (A.) Yaratıcı, Tanrı.

A. 02b/19

A.+ dan 20b/14

A.+ ı 04b/8

A.+ u Teʿālā "yüce Allah, ulu Allah" anlamına gelen bu söz Allah lafzı yerine ve saygı ifadesi olarak kullanılır" 4b/D1, 06b/14, 12b/12, 13a/3, 14a/18, 15b/10, 20b/14

alt Alt taraf.

a.+ ında 28a/7, 29b/20, 34a/4, 40b/4

a.+ ından 21b/20

altı Altı (6) sayısı.

a. 04b/4, 05b/10, 05b/12, 05b/7, 11a/11, 11b/D1, 16a/10, 23b/5

altı yüz Altı yüz (600) sayısı.

a. 16b/1

altun Altın.

a. 12a/4, 17a/7, 17b/8

altunlu Altın işlemeli.

a. 29b/11

ʿām (A.) Umumî, genel.

nefˁ-i ʿā. 02b/9 →**nefˁ**

aʿmā (A.) Kör.

a. 09a/12, 6b/D2

aʿmāl (A.) İşler.

i.+ inde 5b/D2

ʿamd (A.) Niyet, kasıt.

ʿa.-ı ḥarb "savaş niyeti" 06a/5

ʿamel (A.) İş, eylem.

ʿa. 09a/6, 29a/13, 2b/D1, 42b/18, 4b/D1

ʿa.+ de 17b/4

ʿa.+ den 2a/D3, 05a/7, 21b/15, 20b/11

ʿa.+ e 08a/17, 5a/D2

ʿa. ét- "çalışmak, yerine getirmek" 05a/5, 06a/4, 12a/5, 13a/5, 20b/20, 5b/D1, 7b/D1

ʿa.+ i 15a/5

ʿa.+ inde 22b/21

ʿa.+ inden 20b/13

ʿa.+ ini 5b/D1, 6b/D3

ʿa.+ iyle 16b/17

ʿa.+ leri 09a/14

ʿa.+ lerinden 12b/3

ʿa.+ lerini 22b/7

ʿa. ol- "davranmak, işlemek" 15b/1, 15a/5, 18a/1

ʿāmil (A.) Yapan, işleyen.

ʿā. 17a/1

ʿā. ol- "davranmak, yapmak" 08a/11, 20b/18, 01b/D1, 4b/D1

ʿāmilīn (A.) Yapanlar, işleyenler.

ʿa. 15b/18

ʿā.+ iñ 2b/D1

āmīn (A.) Kabul et anlamında, duaların sonunda söylenen söz.

ā. 24a/20

ammā (A.) Ama.

a. 05a/8, 05a/10, 06a/1, 06b/12, 08a/9, 09a/D1, 11b/5, 11b/18, 11b/D1, 13b/517a/18, 17b/1, 17b/3, 18b/2, 18b/4, 27a/D2, 2b/D1, 4b/D2, 5b/D1, 7b/D1

a. baʿd "bundan sonra, asıl meseleye gelince" 01b/10, 24a/16

ʿāmme (A.) 1.Herkes.

ʿā. 02b/12, 05a/4, 05a/6, 12a/1, 12b/4, 13a/1, 23a/7

ʿā.+ de 06a/18

ʿa.+ dir 18a/18

ʿā.+ niñ 05a/1, 12b/21

ʿā.+ ye 09a/D2

2.Genel

29a/14

ʿamūd (A.) Sütun.

ʿa. 28a/1, 29b/11, 32b/7, 37a/17

ʿa.+ uñ 31a/20

ān (A.) En kısa zaman birimi, an.

ā. 01b/D3, 11b/9

ā.+ a 22a/19, 22b/10

ā.+ da 07a/D2, 15a/5, 15a/6

ana Anne.

a.+ m 09b/21

aña Ona.

a. 05a/16, 06b/9, 10b/12, 11b/11, 16a/1, 17b/14, 19b/2, 3a/D1

ana ṭaş Bir menzilde dikilen ilk taş.

a.+ı 27b/9, 28a/8, 29b/6, 31b/14, 32a/14, 36b/20

a.+ ını 22a/13

a.+ ınıñ 25a/D3, 41a/1

ʿanber (A.) Güzel koku.

ʿa. 18a/16, 18a/17

ancaḳ Yalnızca.

a. 06b/13, 08a/9,

09b/D1, 15b/5, 15b/8, 39a/19, 5b/D2

anda Onda.
02a/D2, 07b/13, 14b/7, 19a/8

andan Ondan.
a. 03a/14, 07a/10, 09b/14, 11b/7, 14b/5, 15a/15, 23a/5

ʿan-ġafletin (A.) Birden, habersiz bir şekilde.
ʿa. 19a/6

anı Onu.
a. 2a/D2, 07a/14, 07b/4, 7b/D1,08b/8, 12a/D1, 14b/3, 42a/9

anıñ Onun.
a. 04b/1, 04b/12, 05b/10, 06a/13, 06b/11, 06b/14, 07b/20, 07b/4, 08a/11, 08a/13, 08a/15, 08a/18, 08b/2, 08b/3, 09a/D2, 10b/5, 11b/10, 11b/15, 12a/8, 12a/9, 12a/D1, 12b/18, 17a/12, 17a/19, 17a/2, 17b/2, 24b/21, 25a/D1, 2a/D3, 3a/D1, 42a/1, 42a/11, 5a/D1, 6a/D2, 6b/D1, 7b/D1
a.+ çün "onun için, bu yüzden" 03a/15, 4b/D2, 05a/17, 5a/D2, 05b/10, 5b/D1, 5b/D2, 06a/5, 07a/13, 07a/D2, 08b/9, 09b/D1,11b/1912a/9,13 a/1015b/11,15b/18, 19a/13, 20a/6, 21a/15,
a.+ dır 7b/D1
a.+ la 22b/18, 22b/19

anlar Onlar.
a. 5b/D2, 12a/19, 12b/3, 13a/21, 13b/1, 13b/9, 15b/21, 22b/6, 23b/20, 25a/D2
a.+ a 3a/D1, 12b/11, 13a/20, 13b/3, 20a/20
a.+ da 14a/10
a.+ dan 12a/16, 14a/2, 15b/5, 17b/6

a.+ ı 3a/D1, 04b/8, 04b/10, 06a/21, 12b/4, 12b/12, 13a/2,
a.+ ıñ 01b/D3, 6a/D1, 6b/D3, 12a/13, 13a/9, 21a/3, 22b/9

ʿan-ṣamīmu'l bāl (A.)Canı gönülden, samimi bir şekilde.
ʿa. 2b/D1, 09b/D1

ara Ara, orta.
a.+ dan 04b/2
a.+ sı 07a/2
a.+ sına 08b/1
a.+ sında 02b/5, 05a/10, 17b/5
a.+ sındaki 27b/12
a.+ ya al- "kuşatmak" 3a/D1
a.+ ya 2a/D2

ʿArab (A.) Arap.
ʿA. 18a/21, 4b/D2

ʿarabacı (A.) At arabası kullanan.
ʿa.+ lar bölükbaşısı "arabacılar bölüğünün kumandanı" 27b/D1

aʿrābī (A.) Bedevi, çölde yaşayan Araplar.
a. 2a/D2
a.+ ye 2a/D2

ʿArabī (A.) Arap kavmine ait.
ʿA. 18a/10, 18b/2, 18b/6, 4b/D1
ḳavs-ı ʿA. 05a/10, 18a/21 →**ḳavs**
lisān-ı ʿA. 02b/6 →**lisān**
ḳavs-ı ʿA.+ niñ 18a/20

aʿrābiyye (A.) Çölde yaşayan Araplar.
ḳurā-yı a.+ de 26b/D1 →**ḳurā**

arāste (F.) Süslü.
a. 14b/9

aʿrāż (A.) Belirtiler, işaretler.
a.+ da 14b/4

arāżī (A.) Araziler, bölgeler.
a. 10b/15

arı Eksiklik ve kusurdan uzak.
a. 07a/9, 09a/6

arıḳ Zayıf, çelimsiz.
a. 07a/3

ʿārıż (A.) Engel.
ʿā. 16b/11

arḳa Arka.
a.+ mı 06a/13
a.+ sına 18b/4

arḳacı ??
a. 21a/20

arḳırı Aykırı, ters.
a. 40a/12

ʿarṣa (A.) Arsa, arazi.
ʿa. 15b/3, 35a/11
ʿa.-ı rumāt "Okmeydanı" 25a/9
ʿa.-i ʿAdn "Adn Cenneti" 24a/15

art Art, arka.
a.+ (d)ında 31b/1

arż (A.) Yeryüzü.
ʿa. u semā "yer ve gök" 11b/9

ʿarż (A.) Bildirme, sunma.
ʿa-ı çākerāne "naçizane istek" 02b/17
ʿa.-ı ḥāl vér- "dilekçe vermek" 26b/D1
ʿa. ét- "sunmak" 09a/D2
ʿa.+larını 16a/12
ʿa. ol- "sunulmak" 07a/12, 11a/21, 41a/2
ʿa. u semā "yer ve gök" 11b/9

ʿasākir (A.) Askerler.
ʿa. 03a/D1, 15b/16, 16a/12
ʿa.-i cihāziyye "donanımlı, teçhizatlı askerler" 16a/11
ʿa.-i cihādiyye "savaşmaya hazır askerler" 16a/11

āsān (F.) Kolay.

ā. 01b/D3, 02b/10, 21a/13

ā.-ı ṭarīḳ "kolay yol" 01b/D3

ā. ḳıl- "kolaylaştırmak" 02a/9

āṯār (A.) Eserler.

ā.-ı ḳudret "güç eserleri" 06b/D3, 23b/13

ā.+ da 02a/8

ā.+ ı 04b/13, 07b/3, 07b/15, 19b/18

ā.+ ları 23b/10, 23b/8

aṣdaḳ (A.) En doğru.

a.+ ı 2b/D1

aṣḥāb (A.) 1. Sahabe.

a. 09b/11, 23b/6

b. a.+ ı 10a/2

a.-ı güzīn "Hz. Muhammed'in seçkin arkadaşları" 06b/3

a.-ı kirām "Hz. Muhammed'i görmüş ve sohbetinde bulunmuş olanlar" 09b/3, 09b/16

2. Bir şeyle ilgili olanlar, bir şeye veya bir kimseye mensup bulunanlar.

a.-ı fünūn "fen sahipleri, okçular" 22b/5

2. Sahabe.

a.-ı remy "okçular" 20a/9

a.-ı rivāyet "rivayet edenler" 01b/10

a.-ı şimāl "kıyamet gününde amel defterleri sol taraftan verilecek olan cehennem ehli" 16a/8

a.-ı yemīn "kıyamet gününde amel defterleri sağ taraftan verilecek olan cennet ehli" 16a/5, 16a/7, 22b/16

aṣgar (A.) Daha küçük.

e. 14b/5

aṣılı Asılı duran.

a.+ dır 26b/D1

ʿasīr (A.) Güç, çetin, zor.
ʿa. 04b/1, 39a/14

ʿasker (A.) Asker.
ʿa. 05a/8, 08a/18, 13a/4, 18b/7, 42a/5
ʿa.+ i 06a/6
ʿa.+ ini 19a/14
ʿa.+ iyle 12a/1

ʿaskerī (A.) Askerliğe ait.
ʿa.+ den 29b/18

ʿaskeriyān (F.) Askerler.
ʿa. 35b/9, 40b/10
aġa-yı ʿa. 34b/8 →**aġa**

aṣl (A.) Asıl, gerçek.
a. 12a/D1

ʿaṣr (A.) Zaman, devir.
ʿa. 27b/D1, 38a/12
ʿa.+ ında 07b/13
ʿa.+ ınıñ 19a/15

āsūde (A.) Rahat.
ā.+ de 15b/14

aşaġı Aşağı, alt tarafa.
a. 21a/20, 21b/15

ʿaşer (A.) On (10) sayısı.
ʿa. 10b/19
ʿa.+ i 11a/2

ʿaşere (A.) On kişi veya on şeyin toplamı, 10'lar, onluk.
ʿa.-i mübeşşere "Hz. Peygamber tarafından cennetle müjdelenmiş olan on büyük sahabe" 09b/4

ʿāşıḳ (A.) Âşık, sevdalı.
ʿā. ol- "aşık olmak, sevdalanmak" 06b/D3, 42a/13

āşikār (F.) Açık, belli.
ā. ol- "meydana çıkmak" 42a/3

āşinā (F.) Bildik, tanıdık.
ā. ol- "tanımak, bilmek"

37a/17

ʿāşir (A.) Onuncu.
ʿā. 15a/18

ʿāşiren (A.) Onuncu olarak.
ʿā. 22b/1

āşiyān (F.) Yuva, ev.
ā. 35a/8

āşiyāne (F.) →**āşiyān**
ā.+ sinde 5b/D2

ʿaşḳ (A.) Aşk, sevda.
ʿa.+ a 42a/1
a.+ ına 11a/16

aşırı Aşırı, fazla.
a. 24a/13, 40a/4, 40b/11

at Binek hayvanı, at.
a.+ lar 02a/1

at- Atmak, fırlatmak.
a. 09b/20, 11a/16
a.- acaḳ 17b/10
a.- araḳ 22a/14
a.- ardı 09a/5
a.- arken 11a/14
a.- arlardı 22b/6
a.- dığı 11a/6, 21b/1, 21b/11
a.- maġa 21a/7
a.- maġı 11a/3
a.- maġla 31a/5
a.- maḳ 02a/12, 09b/15, 11a/9, 12a/3, 13a/10, 15b/11, 17a/821a/17, 21b/9, 28a/D1
a.- maḳda 06b/1, 08b/16, 11b/5
a.- maḳdan 21a/7, 37a/20
a.- maḳdır 05a/8, 10a/1
a.- maları 11b/2, 18a/3
a.- manıñ 11a/10
a.- ması 11a/14, 11a/5, 11b/6
a.- sın 11a/19
a.- ıp 08b/9, 09a/7, 10b/16, 11a/19, 12a/1, 27b/3

ʿaṭā (A.) Cömertçe verme, ihsan, bağış.

aḫẕ ü ʿa. ét- 12a/13 →**aḫẕ**

atan Atan kişi.
a.- lar 22a/15
a.- larıñ 22a/D1

āteş (F.) Ateş.
ā. 09a/D1
ā.+ e 4b/D1

atıcı Ok atan, okçu.
a. 20a/13
a.+ lar 06b/3, 21b/10, 21b/13
a.+ ları 10b/16
a.+ larıñ 19a/1
a.+ nıñ 21b/14

atıl- Atılmak.
a.- acaġı 17b/10
a.- an 10b/19, 22a/4
a.- dıḳca 36b/3
a.- maḳ 36b/4
a.- ması 11b/1
a.- mış 21b/16, 36b/3
a.- ır 41a/17

atış Atış.
a. 21a/19, 21a/20, 21a/19, 24b/14

atış yéri Ok atılan yer. →**ayaḳ yéri**
a.+ nden 21a/20

ʿatīḳ (A.) Eski.
ʿa. 38b/13

aʿvām (A.) Yıllar, seneler.
a. 31b/12, 35a/9

āvān (A.) Zaman, vakit.
ā. 10a/16

āvāre (F.) Başıboş, serseri.
ā. 09a/11

ʿavārif (A.) İyilikler, ihsanlar.
ʿa. 35a/11

āvāz (A.) Ses, seda.
ā. 4b/D1, 39b/17

avcıbaşı Osmanlı saraylarında "şikâr halkı" denilen

avcıların başı.

a. 27a/D3

ʿavdet (A.) Geri dönüş.

ʿa.+ de 09a/1

ʿavn (A.) Yardım.

ʿa. 15b/21

avuç Avuç.

a. 6b/D2

ay Yılın ayrıldığı on iki bölümden her biri.

a. 12a/11

ayaḳ Ayak.

a. 07a/11, 18a/5, 26b/10

a. + (ġ)ını 3a/D1

ayaḳ ṭaş(ı) Bir menzilde okçuların atış yapacakları noktayı gösteren taş.

a. 33a/4

a.+ nı 28b/3

a.+ ları 38a/16, 38b/19

a.+ larınıñ 28a/4

a.+ yla 39b/8

ayaḳ yér(i) Menzil atışının yapıldığı, ayak taşının bulunduğu yer.

a. 39b/10, 37b/3, 41b/13, 41b/2

a.+ nden 22a/14

a.+ ne 40b/2

a.+ ni 28a/D1

a.+ yle 39a/5

ʿayān (A.) Açık, belli.

ʿa. 42a/2

ʿa.+ ender ʿayān "besbelli, apaçık" 25a/9

āyāt (A.) Ayetler.

ā. 02b/18, 02b/19

ā.-ı Ḳurʾān "Kur'an ayetleri" 42b/5

ʿayb (A.) Ayıp, kusur.

ʿa. 07a/D1, 07b/4, 23a/15

ʿa.+ dan 15b/6

āyet (A.) Kur'an-ı Kerim'deki

sureleri meydana getiren kelime veya cümlelerden her biri
ā. 13b/17, 6b/D2
ā.-i kerīme "yüce ayet" 01b/D3, 4b/D2, 05b/19, 06a/16, 06b/8, 06b/13, 12b/8, 13a/9, 16b/15, 18b/13
ā.-i Ḳurʾān "Kur'an ayeti" 42b/21
ā.+ iñ 13a/5, 5b/D2

āyīn (A.) Âdet, kanun.
ā. 19b/15, 20a/15, 22a/21

ʿayn (A.) Bir şeyin aslı, kendisi.
ʿa.+ ı 15a/8, 22b/10, 24b/21
ʿa.+ ıdır 12a/9

ʿayniyye (A.) →**ʿayn**
ʿa.+ den 02a/13

ayrıl- Ayrılmak, terk etmek.
a.- mayıp 2b/D1

az Çok olmayan, az.
a. 09b/D1, 21a/11

aʿżā (A.) Vücudu meydana getiren organlar.
a. 2a/D3
a.+ da 09a/11
a.+ sın 07b/5
a.+ sına 7b/D1, 27b/7
a.+ sında 07a/4
a.+ sını 08a/21

aʿẓam (A.) Çok (daha, en, pek) büyük.
a. 08a/19, 12a/6, 12a/15, 42a/8
a.+ a 22a/12
a.+ ı 15b/13
ümerā- i a. 01b/D3 →**ümerā**

ʿaẓamet (A.) Büyüklük, yücelik.
ʿa. 09b/D1
ʿa.+ ine 19b/13
2. Kibir, gurur.
ʿa.+ lerin 28a/19

ʿaẓametli Büyük ihtişamlı, muhteşem.
ʿa. 02b/15, 06a/18, 08a/18

aẓhar (A.) Daha açık, aşikâr.
a.+**mine'ş-şems** "güneşten bile daha açık, belli, görünen" 07b/14

ʿaẓīm (A.) Yüce, ulu.
ʿa.-u'ş-şān "Allah ve Kur'an-ı Kerim için kullanılan, şanı yüce, pek değerli anlamındaki söz" 37a/21

ʿazīmet (A.) Gitme, gidiş.
ʿa. 27b/D1

ʿazīz (A.) Yüce, değerli.
ʿa. 38b/5, 6a/D2

ʿaẓm (A.) Kararlılık ve gayret gösterme.
ulu'l ʿa. 05b/10 →**ulu'l-ʿaẓm**

azmāyiş (F.) 900 gezden fazla atamayan yaşlı okçular için düzenlenen yarışmalarda kullanılan zeytunî demir temrenli atış oku.
a. 21a/7, 38b/2, 38b/4

B

bā (F.) Bazı Arapça ve Farsça kelimelerin önüne gelerek zarf fonksiyonunda şekiller yapan "ile" anlamında ön ek.
b. bād "... rüzgârıyla birlikte" 24a/2, 24a/925a/18, 27a/10, 26a/17, 26b/12, 27b/13, 28b/8, 29a/3, 29b/12, 30a/3, 30b/1, 32a/16, 32b/13, 33a/6, 33b/10, 34a/6, 34b/10, 35a/16, 35b/16, 36b/5, 37a/3, 38a/18, 38a/9, 38b/20,

38b/8, 39a/7, 39b/12, 40a/5, 41a/11, 41a/18, 41a/4, 41b/4

bāb (A.) 1. Kapı.
b. 28b/6, 30a/19
2. Kitap bölümlerinden her biri.
b. 02b/5
b.+ da 07a/11
b.+ ıñ 02b/5

baba 1. Baba.
b.+ m 09b/21
2. Ata, cet.
b.+ ñız 09a/4

baʿd (A.) Sonra.
b. 24a/16
b.+ ında 11b/D1, 18a/1
b.+ e'l-feṯḥ "(İstanbul) fethedildikten sonra" 19b/20

bād (F.) Rüzgâr.
b. 26a/10
b.-ı batı lodos "güneybatıdan esen rüzgâr" 35b/16, 36a/10, 36b/5, 39a/7, 41b/6
b.-ı ḫazān "sonbahar rüzgârı" 35a/9
b.-ı ḳıble "güneyden esen bir rüzgâr çeşidi" 28b/8, 29a/3, 35a/16
b.-ı lodos "güneyden esen bir rüzgâr çeşidi" 25a/18, 27b/13, 29b/12, 30b/1, 32b/13, 34a/6, 37a/3, 41b/4
b.-ı poyrāz "kuzeydoğudan esen rüzgâr" 32a/16, 33b/10, 34b/10, 38a/18, 38a/9, 38b/8, 39b/12, 41a/11, 41a/18, 41a/4
b.-ı ṣabā "sabah rüzgârı" 33b/20
b.-ı suḫūnet "sıcak esen rüzgâr" 36a/10
b.-ı şimāl "kuzeyden esen rüzgâr" 24a/6, 26b/12, 28a/15, 30a/3, 35a/7, 39b/6, 41b/1
b.-ı yıldız "kuzeyden esen rüzgâr" 26a/17,

27a/10, 33a/6, 38b/20, 40a/5

baʿde (A.) Sonra.
b. 2a/D3, 02b/3, 11a/17, 11a/18, 13a/17, 15b/3, 19b/20, 26b/D1, 30b/9, 36b/3, 38a/14, 38a/3

baʿdehu (A.) Ondan sonra.
b. 23a/8

bādī (A.) Sebep.
b. 37b/1
b. ol- "sebep olmak" 6b/D1,24b/12

baġ Bağ, ilişki.
b.+ ını 23b/18

bāġ (F.) Bahçe.
b. 20a/12

bāġçe (F.) Bahçe.
b. 20a/12

bağla- Bağlamak.
b.- yıp 02a/1

bağlan- Bağlanmak.
b.- nmışdır 21b/6

bağlı Bağlanmış.
b. 42a/23

bāhir (A.) Açık, belli.
b.+ im 09b/20

baḥr (A.) Deniz.
b.+ e 3a/D1
b.+ ini 42a/6

baḫş (F.) Verme, bağış, ihsan, hibe.
b. ét- "vermek, bağışlamak" 37a/17
b. ol- "verilmek, bağışlanmak" 08a/15

baḫt (F.) Şans, talih.
b. 27a/4, 28b/18

bā-ḫuṣūṣ (F.) Özellikle.
b. 02a/10, 02b/2, 09b/13, 12b/19, 20a/8

baʿīd (A.) Uzak.
b. 13a/7

bāʿiṣ (A.) Sebep.
b. 24b/11, 37b/1

baḳır Bakır madeninden yapılmış kap kacak.
b. 28a/D2

bāḳī (A.) 1.Geri kalan.
b. 02b/21, 05b/9, 11a/13
2. Daimi, sürekli.
b. kal- "kalıcı olmak, süregelmek" 28a/D1
b.+ lerdir 23b/8
b. ol- "devam etmek, olagelmek"

baḳiyye (A.) Artık.
b.-i süyūf "savaşta ölümden kurtulanlar, kılıç artıkları" 16a/13

bāl (F.) Kanat.
b. 09b/D1, 28b/20

bālā (F.) Üst, yukarı.
b. 24a/14, 24a/7, 35a/13, 40a/11
b.+ da 2a/D3
b.+ sında 26a/13, 31a/9, 32b/11

bang (F.) Ses, seda.
b.-ı Ḥaḳḳ "Allah sedası" 08b/21

bār (F.) Yük, ağırlık veren şey.
kār ü b. 08b/18 →**kār**
b.+ ları 09a/15

bārekallāh (A.) Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun anlamında bir söz.
b.+ u Teʿālā 08b/15

baṣ- Ayak basmak.
b.- ıp 26b/10

basṭ (A.) Yayma, açma.
b. ét- "açmak" 07b/6

baş 1. Kafa.

b. 07a/11,

b.+ ını 21b/18

2. Bir şeyin başladığı yer.

b.+ ından 21a/19

3. Kişinin kendi şahsı, zatı.

b. 20a/20, 22b/15, 6a/D2

4. İki uçtan her biri.

b.+ da 18a/4

b.+ ından 09a/D1

baş ṭaş(ı) Bir menzilde en ileride bulunan taş. Rekor kırılıp dikilen her taş yeni rekor kırılıncaya kadar o menzilin baş taşı sayılır.

b. 27b/11, 38a/16, 41b/7

b.+ na 33a/4

b.+ ndan 40a/3

b.+ nıñ 41a/15

b.+ yla 39b/10

b.+ ları 40a/11

baş ağa Ağaların başı.

b.+ sı 41a/13

başbuġ Başkumandan, lider.

b.+ a 18a/4

b.+ u 17b/16

başḳa Başka, farklı.

b. 40a/8, 40a/9

başparmaḳ Başparmak.

b.+ (ġ)ı 08b/1

b.+ (ġ)ınıñ 21b/21

baṭı Güneşin battığı yön, batı.

b. lodos "güneybatıdan esen rüzgâr." 35b/16, 36a/10, 36b/5, 39a/7, 41b/6 →**bād**

bāṭıl (A.) Doğru ve sahih olmayan, gerçekle ilgisi bulunmayan.

b. 16b/8

b.+ ı 16b/21

baṭın (A.) Karın.

b.+ ından 2a/D2

bāṭın (A.) İç, derun.

b. 14a/21

b.+ da 7b/D1

b.+ ı 15b/2

b.+ ın 07b/7

bāṭınen(A.) İçten, kalben.

b. 19a/9

bāṭınī (A.) İç âlemle, sırla ilgili.

b. 10a/13

baṭī (A.) Yavaş, ağır.

b. 07a/5

baʿżı (A.) Bazı, kimi.

b.+ ları 07a/20

bāzīçe (F.) Oyucak.

b. 25a/16

bāzū (F.) Kolun omuzla dirsek arasındaki kısmı, pazı.

b. 25b/10, 27a/4, 28a/2, 28a/15, 31a/18

bed (F.) Kötü, çirkin.

b.-rū "çirkin" 28b/20

b.-nām "şöhreti kötü olan"

+ıñ 19b/21

b.-sirişte "yaratılışı, mayası kötü olan" 10a/7

bedʾ (A.) Başlama.

b. ét- "başlamak" 4b/D2

bedel (A.) Karşılık olarak, yerine.

b. 10b/4, 23a/2

beden (A.) Beden, vücut.

b. 2a/D3

bedenen (A.) Bedeniyle, bilfiil.

b. 20a/18

bedīd (A.) Açık, belli.

b. 25a/7

bedīdār (F.) →**bedīd**

b. 04b/13, 07b/13

bedīhī (A.) Belli, aşikâr.

b. 03a/6, 24b/5

bedīʿiyye (A.) Güzellik.

b.+ den 20a/21

beher (F.) Her bir.
b. 11a/6
b.+ i 24b/15

behre (F.) Hisse, pay.
b. 5b/D1

behre-mend (F.) Nasiplenmiş, pay sahibi olmuş.
b. 14b/18, 15b/2

bekçilik Bekçi olma durumu.
b.+ (g)inden 38b/13

belā (A.) Bela, dert, sıkıntı.
b.+ dan 09a/16

belde (A.) Şehir.
b. 19b/16
b.+ leri 12a/D1
b.+ lerine 2b/D1
b.+ niñ 27a/D1

belki (F.) Hatta, bile.
b. 09b/10, 22b/16, 37a/19

ben Ben (Teklik 1. Şahıs Zamiri).
b. 17b/8, 18b/14, 20b/3, 3a/D1, 6a/D1
b.+ a (baña) 06a/12, 15b/21, 16a/10, 17b/8, 3a/D1, 6a/D1
b.+ den 06a/13, 16a/4
b.+ i 6a/D, 2a/D2, 6a/D1, 17b/7, 19b/7, 26b/D1
b.+ im 01b/D2, 06a/12, 06a/14, 6a/D1, 7b/D1, 15b/21, 19b/7

bend (A.) Bağlama.
b. 21b/21, 3a/D1
b.+ i 22a/1
b. ét- "bağlamak" 25a/3, 3a/D1
b. éyle- "bağlamak" 3a/D1

benī ādem (A.) İnsanoğlu.
b. 6b/D3

beñzer Benzeyen, ... gibi olan.
b. 12a/19

ber-ā-ber (F.) Aynı hiza ve seviyede.
b. 18a/3, 21b/16, 22a/3, 30a/1, 33b/8, 38a/16, 40b/2, 41a/2

ber-āsumān (F.) Gökyüzünde.
b. 11b/10

berāy (F.) İçin, maksadıyla.
b. 06a/6

ber-bālā (F.) Yüksekte.
b. 36a/13, 40a/1

berekāt(A.) Bereketler.
b. 05b/20

berf-ḫāne (F.) Yazın çıkarılıp kullanılmak üzere kışın içine kar bastırılan kar kuyusu.
b. 34b/8, 35b/9

berīn (F.) Pek yüksek, yüce.
b. 10a/11

berḳ (F.) Şimşek.
b.-i ḫāṭıf "göz kamaştıran bir şimşek" 05b/15, 10b/4

berk Sağlam, kuvvetli.
b. ṭut- "sıkı tutmak" 21b/11, 21b/17

ber-muḳteżā (F.) ... gereği.
b.-yı beşeriyyet "insanlık gereği" 16a/7

ber-murād (F.) Muradına eren, isteğine, arzusuna kavuşan.
b. 03a/16
b. ol- "muradına erişmek" 03a/15, 03a/18

ber-nesaḳ (F.) Yol ve üslup üzere.
b. 08b/18

ber-nevbet (F.) Sırayla, nöbetleşe.
b. 28b/17

besle- Beslemek, yetiştirmek.
b.- yesiz 02a/1

b. 16a/7

besmele (A.) "Bağışlayan ve esirgeyen Allah'ın adıyla" anlamına gelen *Bismillahirrahmanirrahim* sözünün ismi.
b. 22a/18
b.+ yi 22a/8

beste (F.) Bağlı.
b. 25a/16

béş Beş (5) sayısı.
b. 05b/9, 10a/17, 11a/10, 11a/13, 11b/D1, 17a/18, 17b/4, 18a/12, 18a/14, 20a/18, 21a/16, 21b/12, 32b/6, 40a/13
ḳırk b. biñ 27a/D3
elli b.+ inci 10a/21

béşer Beşer (5'er).
c. 11a/8, 23b/4

beşer (A.) İnsan.
b. 06b/17

beşeriyyet (A.) İnsanlık.

beyān (A.) Açıklama, bildirme.
b. 37a/19, 37a/21
b. ét- "açıklamak" 08b/D1, 11b/D1, 12b/13, 13a/6, 17b/11, 18a/19, 20a/17, 20b/10, 42a/18, 4b/D2, 6a/D2
b. éyle- "açıklamak" 5a/D3
b.+ ı 07a/13, 42a/11
b. ol- "açıklanmak" 03a/1, 07a/4, 16b/3, 6a/D2

beyāż (A.) Beyaz, ak.
b. 25b/14, 29b/6, 33b/8

beyd (A.) Ondan dolayı.
b. 07a/1

beyt (A.) Ev, hane.
b. 09b/8, 15b/12
b.+ u'llāh "Allah'ın evi, Kabe." 2a/D3

bey(i)t (A.) Nazım parçası, şiir.

b. 03a/14, 09a/16, 10a/4, 10b/6, 16a/16, 16b/5, 19b/6, 23b/16, 24b/19, 25a/17, 27a/3, 31b/9, 40b/8

b.+ de 19b/10

b.+ leri 26b/D1

beyn (A.) Ara.

b.+ inde 07a/1, 09b/D1, 11a/3, 12b/4, 18a/21, 27b/9, 38a/16, 38b/17, 39a/6, 39b/9, 40a/12, 40b/12, 41b/3, 41b/8, 4b/D2

b.+ indedir 37b/5

b.+ lerinde 13b/5, 17b/20

beynehümā (A.) O ikisi arasında.

b.+ larında 12b/11

beyżā (A.) Beyaz, nurlu.

b. 06a/9, 10b/5, 18a/13, 18a/20, 23b/15, 24b/8, 6a/D2

bezl (A.) Harcama, sarf etme.

b.-i maḳderet "güç harcama" 5b/D2

b.-i tāb "güç harcama" 35a/6

bīdār (F.) Uyanık.

b. ol- "uyanmak 13b/12

bī-ġarāż (F.) Kin gütmeme, kötü niyet beslememe.

b. 23a/11

bi-ḥaḳḳın (A.) Hakkıyla, tam manasıyla.

b. 10b/11

bī-hem-tā (F.) Eşsiz, benzersiz.

b. 24a/17

bī-ḥisāb (F.) Hesapsız, sayısız.

b. 13b/14, 14a/11

bī-iştibāh (F.) Şüphesiz, kesin.

b.+ dır 14b/19

bi-iznil'lāh (A.) Allah'ın izniyle.

b.+i Teʿālā 05a/6

bil- Bilmek.

b. 09b/10

b.- mediñiz 20b/14

b.- mek 05b/19, 12b/14

b.- meyeniñ 6a/D2

b.- mez 22a/6

b.- sin 42a/21

b.- ip 05b/20

b.- irler 6b/D3, 22a/D1

bilād (A.) Beldeler, şehirler.

b. 07a/D2, 2b/D1

b.-ı İslāmiyye "İslam şehirleri" 16a/13, 19b/3

b.+ da 2b/D1

bilā-ḥisāb (A.) Sayısız.

b. 05b/16

bil‘akis (A.) Tam aksine.

b. 31b/14

bilā-tevaḳḳuf (A.) Beklemeksizin, hemen.

b. 14b/18

bi’l-cümle (A.) Bütün, hep.

b. 34b/7

bile İle.

b. 08b/11

bilin- Bilinmek, tanınmak.

b.- ir 23b/17

bi’l-fi‘l (A.) Fiilen, gerçekten.

b. 05a/7, 08a/16, 14a/7, 24b/2

bi’l-ḫayr (A.) Hayırla.

b. 35a/6

bi’l-merre (A.) Bir defada, bir anda.

b. 4b/D2

bi-meşiyyetu’llāh (A.) Allah'ın takdiriyle.

b. 16a/5

biñ Bin (1000) sayısı.

b. 06b/14, 06b/2, 06b/20, 06b/6, 06b/7, 09b/14, 10b/14, 12a/4, 13a/4, 14a/16, 2a/D2, 2b/D1, 42a/5, 5a/D2, 5a/D3, 6b/D3

ḳırk b. 27a/D3

on b. 15a/5, 15a/6

yüz b. 15a/9, 23b/9

yüz yigirmi dört b. 16a/8

b. dört yüz 20b/4

b. iki yüz 24b/7

b.+ ine 23b/18

binā (A.) Kurma, inşa etme.

b. ét- "yapmak, inşa etmek" 15a/14

b. ol "yapılmak" 15b/12

bī-naẓīr (F.) Eşsiz, benzersiz.

b.+ iñ 24a/12, 24a/6, 25a/6, 26a/13

binā ʾen (A.) -den dolayı.

b. 02b/21

binā ʾen-ʿaleyh (A.) Bundan dolayı, bunun üzerine.

b. 05b/2, 11a/4, 24b/10

biñci 1000 gez uzaklığa ok atabilen okçu.

b.+ ler 11b/2, 11a/8

b.+ lere 20a/10

bī-nihāye (A.) Sonsuz.

b. 02b/17, 24b/2, 25a/7

bī-niyām (A.) Kınsız.

b. ḳal- "unutulmak" 31b/12

binṣır (A.) Yüzük parmağı.

b. 22a/2

biñyüzcü 1100 gez uzaklığa ok atabilen okçu. Bu sınıflamadaki en üst derecedir.

b.+ ler 11a/4, 11a/9, 11b/5, 41b/6

b.+ lerden 38a/2

bir Bir

b. 01b/D3, 02b/4, 03a/1, 04b/1, 04b/10, 04b/11, 04b/2, 05a/1, 05a/10, 05a/12, 05a/15, 05a/2, 05a/3, 05b/18, 05b/7, 06a/21, 06b/1, 06b/13, 06b/14, 06b/19,

06b/6, 07a/13, 07a/14, 07a/17, 07a/6, 07a/D2, 07b/20, 07b/9, 08a/1, 08a/12, 08a/2, 08a/3, 08b/1, 08b/5, 09a/16, 09a/19, 09a/2, 09b/16, 09b/17, 10a/3, 10a/7, 10b/14, 10b/16, 10b/17, 10b/4, 11a/11, 11a/12, 11a/16, 11a/17, 11a/19, 11a/2, 11b/18, 11b/5, 11b/7, 12a/11, 12a/17, 12a/7, 12a/D1, 12b/10, 12b/15, 12b/16, 12b/2, 13a/11, 13a/9, 13b/12, 13b/20, 13b/4, 13b/8, 14a/11, 14a/3, 14a/4, 14b/1, 14b/11, 14b/3, 14b/5, 14b/9, 15a/12, 15a/14, 15a/16, 15a/4, 15a/5, 15a/6, 15b/1, 15b/10, 15b/12, 15b/3, 15b/8, 16a/19, 16b/10, 16b/11, 16b/17, 16b/20, 16b/4, 16b/7, 17a/5, 17b/16, 17b/5, 18a/10, 18a/14, 18a/5, 18a/6, 18b/3, 18b/6, 19b/12, 20b/10, 20b/12, 21a/16, 21a/2, 21b/1, 22a/10, 22b/5, 22b/9, 23a/2, 23b/18, 23b/21, 23b/9, 24b/21, 26a/15, 26a/D1, 26a/D2, 26b/D1, 27a/D1, 2a/D2, 2a/D3, 2b/D1, 33b/9, 36a/9, 37a/21, 37b/1, 37b/19, 37b/20, 38b/3, 39a/18, 39a/19, 3a/D1, 41b/3, 4b/D1, 4b/D2, 5a/D2, 5a/D3, 6a/D1, 6b/D1, 6b/D2, 6b/D3, 7b/D1

b.+ birlerini 05a/13

b.+ i 06b/10, 10b/14, 10b/16, 11b/D1, 13a/15, 13b/4, 15a/1, 15a/20, 15a/21, 2a/D2, 42a/5

b.+ ibirlerini 12b/3

b.+ idir 09b/11

b.+ inde 7b/D1

b.+ ini 11b/D1

b.+ iniñ 18b/11, 31b/14, 7b/D1

b.+ isi 37a/16

b.+ isini 03a/1

birāder (F.) Erkek kardeş.
b.+ i 13a/19

birinci Birinci, ilk.
b. 21b/3, 36b/2

birḳaç Birkaç.
b. 23b/7

birle İle.
b. 01b/11, 07a/17, 10a/7, 24b/18, 25a/8, 33a/3

bīrūn (F.) Fazla, aşkın.
b.+ dur 09a/15, 12a/13

bisyār (F.) Çok.
b. 14a/11

bī-şumār (F.) Sayısız.
b. 18a/15
b.+ ıñ 07b/16

bi-tevfīḳ-i Teʿālā (A.)Allah'ın yardımıyla.
b. 09a/9

bi-ṭıbḳıhi (A.) Aynı şekilde.
b. 16b/12

bi't-ṭabiʿ (A.) Doğal olarak, bittabi.
b. 12b/8

biz Biz.
b. 22b/19, 4b/D2, 6a/D1
b.+ e 11b/6, 13b/1, 42a/16, 7b/D1, 09b/D1,
b.+ im 06a/15, 09b/D1, 11a/16, 11a/19, 12b/10, 16b/14, 17b/9, 2a/D1
b.+ ler 16a/1, 7b/D1

bi'ẕ-ẕāt (A.) Şahsen, kendisi,
b. 10a/6, 18a/15

boşla- Boşlamak, ihmal etmek.
b.- mamaḳ 21a/8

boy Boy.
b. 36b/2
b.+ u 21b/9

boylu Boylu.
b. 07a/2, 21b/6

boynuz Boynuz.
b.+ unu 6b/D1

boz- Bozmak, durumunu veya şeklini değiştirmek.
b.- maġa 22a/7
b.- maḳ 37b/20
b.- up 23a/3, 29b/17

bozul- Bozulmak.
b.- up 2a/D2

bölük Osmanlı ordu teşkilatında kapıkulu ocaklarında, eyalet ve maiyet askerlerinde, zamana göre sayıları değişmiş olan ocakları meydana getiren birliklerden her biri.
b. 17b/18, 39a/18

bölükbaşı Yeniçeri teşkilatında ağa bölüklerinin kumandanı.
b.+ sı 27b/D1

böyle Böyle, bu şekilde.
b. 17a/12, 21a/14, 21a/21, 24b/21

bu Bu.
b. 01b/D1, 01b/D3, 02a/13, 02a/20, 03a/1, 05a/18, 05a/19, 05a/21, 05b/1, 05b/11, 05b/19, 05b/4, 05b/8, 06a/10, 06a/21, 06a/3, 06b/15, 06b/18, 06b/20, 06b/8, 07a/1, 07a/11, 07a/12, 07a/2, 07a/4, 07a/6, 07a/D2, 07b/3, 07b/8, 07b/9, 08a/14, 08a/16, 08b/18, 09a/D1, 09a/D2, 09b/17, 10a/13, 10b/8, 10b/9, 11a/5, 11a/7, 11b/1, 11b/19, 12a/13, 12a/21, 12b/14, 12b/17, 12b/8, 12b/9, 13a/3, 13a/5, 13a/9, 13b/10, 13b/17, 13b/20, 14a/2, 14a/6, 14b/2, 14b/7, 15b/5, 16a/10, 16b/14, 16b/15, 16b/21, 16b/4, 17a/18, 17a/7,

17b/18, 17b/20, 17b/9, 18a/1, 18a/11, 18a/21, 18a/3, 18a/7, 18b/11, 18b/4, 19a/16, 19a/21, 19b/10, 19b/12, 19b/9, 20a/13, 20a/17, 20a/6, 21b/13, 22a/1, 22a/19, 22b/10, 22b/11, 23a/13, 23a/16, 24a/2, 24b/10, 27a/D1, 27a/D2, 27b/D1, 28a/15, 28a/D1, 28a/D2, 28b/3, 2a/D1, 2a/D2, 31b/13, 31b/9, 33a/2, 35b/12, 35b/8, 36b/18, 38a/2, 38b/2, 3a/D1, 41b/19, 42a/12, 42a/14, 42a/2, 42a/21, 42a/3, 42a/4, 42a/9, 42b/1, 42b/11, 42b/12, 42b/14, 42b/18, 4b/D1, 4b/D2, 5a/D2, 5b/D1, 5b/D2, 6a/D1, 6b/D1, 6b/D2, 6b/D3, 7b/D1
b.+ dur 02b/18, 04b/1, 07a/D1, 09a/D1, 09b/D1, 10b/16, 11a/10, 11a/14, 11b/14, 12a/10, 12b/17, 14b/4, 16b/7, 18b/10, 19a/1, 22a/9, 23a/13, 25a/13, 2a/D1, 41b/19, 42a/12, 5a/D2, 5b/D1, 5b/D2
b.+ ña 4b/D2
b.+ ndan 16b/14, 20b/5, 22a/19, 28a/D1, 41b/16, 42a/20
b.+ nlar 6b/D1
b.+ nlara 38a/3
b.+ nlarıñ 5b/D2
b.+ nu 21b/4, 6b/D1
b.+ nuñ 04b/9, 07a/D1, 15a/4, 23a/15

buçuḳ Yarım.
on b. 21b/4, 21b/7
seksen b. 36b/2

budaḳ Budak.
b.+ (ġ)ından 18b/3

buʿden (A.) Uzaktan.
b. 11b/8

bul- Bulmak.
b.- am 6a/D1

b.- amadılar 26b/D1

b.- du 08b/3, 10b/8, 42a/1, 42b/15

b.- duġu 21b/18

b.- dular 3a/D1

b.- madı 05a/12

b.- maḳda 15a/14

b.-maz 14b/6

b.- unca 42b/8

b.- up 05b/1, 13b/6, 14a/15, 15a/16

b.- ur 05b/20, 42a/1

b.- ursa 7b/D1

bulūġ (A.) Erginlik.

b.+ a 6b/D3

bulun- Bulunmak, var olmak.

b.- anlara 27a/1

b.- duġu 11a/3, 37b/16, 4b/D2

b.- duġundan 02a/18

b.- maḳ 39a/16

b.- mazsa 21a/8

b.- maya 08b/8

b.- ur 14a/3

buña Buna.

b. 05b/6, 07a/D1, 14a/19

bunca Bunca, bu kadar.

b. 3a/D1

burc (A.) Güneşle dünya arasındaki hayali dilimlerin her biri.

b. 07a/D1, 11b/10

b.-ı deʿāyim 07a/8, 07a/D1

b.-ı eflākıñ 07a/D1

b.-ı ḳavs 4b/D2

b.+ a 10b/17

b.+ una 4b/D2

b.+ uñ 10b/20

b.+ unda 4b/D2

burhān (A.) Delil.

b. 23b/10

burmalı Kendi etrafında bükülmüş, kendi üzerine kıvrılmış olan veya böyle helezoni bir şekil verilerek yapılan şey.

b. 40a/4

buṭum (A.) Çitlembik ağacı.
b. 35b/8

buyur- 1. (Saygılı ifadede) söylemek, demek, emretmek.
b.- acaġı 25a/5
b.- du 02a/2, 02a/6, 06b/2, 08a/11, 09b/D1, 10a/1, 10b/3, 10b/4, 11a/16, 11a/19, 11b/D1, 12a/D1, 12b/12, 13a/17, 18b/11, 18b/14, 18b/9, 19a/18, 2a/D1, 2a/D2, 42b/22, 42b/5, 4b/D2, 6b/D2
b.- duḳda 6b/D1
b.- dular 04b/8, 09a/16, 09b/16, 12b/15, 13b/13, 14a/6
b.- maları 24b/7
b.- muşdur 15b/7
b.- muşlar 15a/7
b.- ur 06a/19, 12a/7, 12b/1, 15b/13, 7b/D1
b.- urlar 06a/8, 12a/19, 15b/20, 25a/11
b.- urlardı 10a/15
2. (Saygılı ifadede) etmek, eylemek, yapmak anlamında kullanılan yardımcı fiil.
iḥsān b.- du 27a/D1
irsāl b.- du 13b/3
mübeşşer b.- du 22b/8
tilāvet b.- du 06b/8
emr b.- dular 16a/20
mürūr b.- duḳlarında 09a/2
müşāhede b.- duḳlarında 10a/10
iḥyā b.- muşlar 23b/7
işāret b.- up 10a/8
taḥṣīl b.- up 24b/2
ʿimāret b.- up 23b/8

büküm Kıvrım.
b.+ ünü 22a/1

bünyān (A.) Yapı, bina.
b. 38b/3

büyük Büyük.
b. 33a/2

C

cādde (A.) Geniş, uzun ve düzgün yol, ana yol.
c.+ sine 31a/10, 34b/9

cāh (A.) Yüksek mevki, makam, rütbe.
c. 24b/11, 2a/D1

cā'iz (A.) Din ve törece işlenmesi emir veya yasak edilmediği için yapılmasında bir sakınca bulunmayan, izin verilmiş sayılan şey.
c. 13a/10
c.+ dir 12b/7, 17a/7, 21b/1, 21b/9
c. ol- "Dinen izin verilmek" 17a/6, 17a/8

cām (F.) İçki kadehi.
c. 35b/12

cāme (F.) Elbise, giysi
c.+ sini 5a/D1

cāmi' (A.) Büyük mescit, cami.
c. 30a/20, 35b/11, 37a/1, 37a/13, 37b/15.

cāmi' (A.) Kendisinde bulunduran, içine alan, ihtiva eden.
c. 14b/15
c.+ dir 02a/6, 5a/D314b/15

cān (F.) Can.
c. 07b/8, 10b/8, 11b/12, 14b/7, 14b/8, 20a/20, 22b/15, 2a/D3, 6a/D2, 6b/D1
c.-ı dilden "içten, gönülden" 42b/20
c.+ a 07b/3
c.+ ı 13b/8, 14a/13
c.+ ımı 42a/2

cānib (A.) Yön, taraf.
c. 07b/1, 08b/3, 25b/13, 34b/8
c.+ den 18a/6

c.+ inde 30a/2, 32a/15, 35a/15
c.+ ine 07b/5

cārī (A.) Geçerli olan.
c. 5a/D1
c.+ dir 15a/4
c. ol- "geçmek" 07b/19, 15b/17

cāy (F.) Yer, mevki.
c. 15b/14
c.-ı ḳadem "ayak yeri" 24a/6, 24a/12, 25a/6, 25b/12, 27b/8, 28a/5, 28b/1, 28b/16, 29a/13, 29b/20, 29b/5, 30a/20, 30b/11, 30b/13, 31a/20, 31a/8, 31b/14, 31b/16, 32a/14, 32b/11, 33b/7, 34a/4, 34b/8, 35a/13, 35b/8, 36b/20, 37b/3, 37b/4, 38a/16, 38a/7, 38b/18, 39a/5, 39b/1, 39b/8, 40a/11, 40a/2, 40b/11, 41a/14, 41a/9, 41b/12, 41b/2, 41b/6
→**ayaḳ yeri**

cāy-gīr (F.) Yer tutan, yerleşmiş bulunan.
c. ol- "bulunmak" 14b/12, 15b/8

Cebbār (A.) Dilediğini cebir yoluyla yapan, kayıtsız şartsız herkese cebredecek güçte olan, hiç kimse tarafından kendisine cebir olunamayan" anlamında Allah'ın en güzel isimlerinden biridir.
C. u Ḳahhār 2b/D1, 08b/10

cebel (A.) Dağ.
c. 3a/D1

cebhe (A.) Cephe, taraf.
c.+ sinde 07b/13, 08a/14

Cebrā'īl (A.) Dört büyük melekten biri, Allah'ın vahyini peygamberlere ulaştırmakla görevli

olan melek.
C. 05b/3, 05b/7, 11a/17, 11a/18, 13b/14

cedī (A.) Oğlak burcu.
C. 10b/19

cedīd (A.) Yeni.
c. 25a/7

cedīden (A.) Yeni olarak.
c. 16b/1

cehennem (A.) Cehennem.
c.+ de 5a/D2
c.+ i 6b/D3

cehren (A.) Yüksek sesle, açıkça.
c. 23a/8

celādet (A.) Cesaret, yiğitlik, kahramanlık.
c. 26a/11
c.+ lerin 28b/19

celālet (A.) Yücelik, büyüklük.
c. 5a/D3
c.+ e 07a/D2
c.+ i 39b/17

celāliyye (A.) Yücelik.
c.+ sinden 07a/D2

celb (A.) Kendine doğru çekme.
c. ét- "kendine doğru çekmek, yaklaştırmak" 20b/21

celīl (A.) Çok yüce, ulu.
c. 02a/3, 07b/9, 08a/14, 12a/5, 12a/13, 24b/1
c.+ de 03a/16, 20a/6, 20b/14
c.+ deki 6b/D2
c.+ den 07a/12, 09a/8
c.+ e 02a/18, 03a/7, 22b/11
fenn-i c.+ i 05a/7, 05b/11, 07b/8, 07b/18, 08a/5, 09a/5, 12a/12, 12a/18, 23a/13 →**fenn**
c.+ im 16a/10
c.+ iñ 3a/D1, 19a/21

celile (A.) →**celīl**
c.+ leri 03a/1

celīs (A.) Sohbet arkadaşı.
c. 09b/4

celse (A.) Oturum, bölüm.
c. 23b/6
c.+ dir 23b/6

cem‘ (A.) Toplama.
c. éyle- “toplamak” 02a/20
c. ol- “toplanmak” 09b/7, 14b/11,19b/5

cemā‘at (A.) Topluluk.
c. 06a/21, 16a/21
c.+ e 36a/9

cemād (A.) Cansız varlık.
c. 14a/10, 14b/5

cemādāt (A.) Cansız varlıklar.
c. 23b/20
c.+ ıñ 14a/20

cemāl (A.) Güzellik.
c.+ de 02b/10, 02b/7

cem‘en (A.) Toplanarak.
c. 23b/6

cemī‘ (A.) Bütün.
c. 05b/21, 06a/18, 07b/16, 08b/9, 09a/D2, 09b/D1, 20b/17, 21a/4

cemīl (A.) Güzel.
c.+ dir 24a/14

cem‘iyyet (A.) Topluluk.
c. 14b/10, 14b/13

cemm (A.) Topluluk.
c.-i ‘alā “yüce topluluk” 02b/17

cemmāz (A.) Hızlı giden.
c. 24b/17

cemre (A.) 1. Isıtıcı kuvvet.
c. 15b/8

Cenāb (A.) Allah, peygamber ve bazı tarikat büyüklerine ait isim ve sıfatların başına getirilerek

"hazret" anlamında kullanılan saygı sözü.
C.-ı Ḥaḳḳ 38b/2
C.-ı Kibriyā 12a/D1
c.+ da 09b/7
c.+ larına 32b/9

cenk (F.) Savaş.
c. 08a/1
c.+ de 01b/D2
c. ét- "savaşmak" 13a/5
c. éyle "savaşmak" 06b/21

cennet (A.) İmanlı ve iyi kimselerin ölümden sonra Allah tarafından mükâfat olarak konulacakları ve içinde ebediyen yaşayacakları, her türlü tasavvurun üstünde güzellik ve nimetlerle dolu yer.
c. 4b/D2
c.-i aʿlā "en yüksek cennet" 08b/7, 15b/11, 16b/12
c.+ de 11a/20, 5a/D2
c.+ den 05b/2, 05b/7, 11a/10
c.+ e 05b/16
c.+ i 6b/D3

cennet-mekān (A.) "Yeri, durağı cennet olan, cennete nail olmuş bulunan" anlamında olup daha çok ölmüş Osmanlı padişahları hakkında kullanılır.
c. 24a/11, 39a/2, 40a/7, 41a/13

cenūb (A.) Güney.
c.+ la 31b/9

cerḥ (A.) Yara.
c.+ ine 3a/D1

cerīde (A.) Resmî dairelerde önemli olayların kaydedildiği kâğıt veya defter, kayıt defteri.
c.-i kemānkeşān "okçuların kaydedildiği defter" 07b/12

c.+ de 20a/4

c.+ lerde 24a/1

cerrāḥ (A.) Operatör doktor.

c.+ a 30a/18

cesed (A.) Beden.

c. 07a/11

cevāb (A.) Cevap.

c. 12b/6, 19a/7, 2a/D1, 6a/D1

c.-ı savab "doğru söz, cevap" 15a/7, 15b/20

c. ét- "cevaplamak" 11b/5, 12a/3, 14b/13, 7b/D1

c. éyle- "cevaplamak" 26a/D1

c.+ ında 7b/D1

c. ol- "cevaplanmak" 14a/20, 01b/D2

c. vér- "cevaplamak" 08a/4, 09a/21, 27a/D1, 2a/D2, 2a/D3

cevher (A.) Cevher, öz.

c.+ i 41b/18

cevzā (A.) İkizler burcu.

c. 10b/17

ceyş (A.) Ordu.

c.+ i 10b/12

cezīl (A.) Çok, bol.

c. 14a/3

cīd (A.) Çabalama, gayret.

c. 15a/17

cihād (A.) İslam nizamını yeryüzünde hâkim kılma ve bu nizamı savunma amacıyla din uğrunda ve Hak yolunda yapılan savaş, gaza.

c. 09b/D1, 12a/D1, 2b/D1, 7b/D1

c.+ larına 2b/D1

cihān (F.) Dünya.

c. 14a/7, 42a/7, 42a/18, 42b/15, 6a/D1

ḫurşīd-i c. 08a/19

→**ḫurşīd**

c.+ ı 10b/12

c.+ıñ 41b/15

cihān-arā (F.) Cihanı süsleyen.

c. 25a/2

cihāt (A.) Yönler, taraflar.

c. 6b/D2

c.-ı sitte "altı taraf; ön, arka, sağ, sol, üst, alt." 15b/21

cihet (A.) Yön, taraf.

c.+ de 17a/2

c.+ e 23b/20

cins (A.) Tür.

c.+ ine 20b/12

cism (A.) Beden.

c.+ inde 11b/12

cismānī (A.) Bedensel, maddi.

c. 24b/4

civār (A.) Yakın yer, çevre.

c.+ ındadır 39b/1

cūy (A.) "Arama, araştırma" anlamında dilimizde sadece "cüst ü cû(y)" kullanılışında geçer.

cüst-ü c. 15a/15 →**cüst**

cübbe (A.) Elbise üstüne giyilen, bedeni uzun ve bol, yenleri geniş, düğmesiz giyecek.

c. 6b/D1

c.+ ye 10a/21

cümle (A.) Bütün, hep.

c. 04b/11, 06a/3, 12a/D1, 16a/11, 34a/3, 42a/7, 42b/1, 42b/15

c.+ den 11b/D1

c.+ miz 04b/13

c.+ n 42a/1

c.+ niñ 19b/5

c.+ si 01b/D1, 02b/6, 04b/2, 09a/D2, 13a/15, 13b/8, 14a/1, 14b/21, 17b/14, 18a/7, 3a/D1

c.+ sinden 13b/21, 23a/2

c.+ sine 15b/18, 30a/19,

36a/18

c.+ sini 3a/D1, 6a/D1

c.+ ye 24b/17

c.+ yi 16b/8, 36a/16

cünd (A.) Asker.

c.-i İslāmiyye "İslam askeri, ordusu" 16a/18

cünūd (A.) Askerler.

c. 13b/8

cürm (A.) Suç, kabahat.

c.+ ünü 13a/3

cüst (F.) Arama, araştırma.

c. ü cūy "araştırma" 15a/15

cüyūş (A.) Askerler, ordular.

c. 13b/9

cüz (A.) Parça, kısım.

c.+ den 05b/21

Ç

çāker-āne (A.) Köle olana yakışır şekilde [Nezaketli konuşmada konuşan kimse kendisi için kullanırdı].

ç.+ mde 03a/2

çavuş Padişaha ve paşalara bir nevi yaverlik yapan kimse.

ç.+ larından 27b/18

çehār-yār (F.) Hz. Muhammed'den sonra halife olan Hz. Ebubekir, Ömer, Osman ve Ali'ye verilen ortak isim, dört halife.

ç.-ı güzīn "seçkin dört halife" 11a/17

çek- Çekmek.

ç.- er 20a/18, 21a/13

ç.- ilenlere 21a/20

ç.- mege 21a/12

ç.- mek 21a/11, 21a/14

çeñe Çene.

ç. 21b/19

ç.+ niñ 21b/20

çeşm (F.) Göz.

ç. 02b/13

çeşme-sār (F.) Çeşmesi, pınarı bol olan yer.

ç. 24b/6, 26a/13

çevgān (F.) Değnek, sopa.

ç. 28b/4, 38a/4

çevre Yakın, yöre.

ç.+ si 23b/18

çık- Çıkmak.

ç.- alar 19a/11

ç.- ar 07a/18, 11b/21

ç.- arsa 18a/6

ç.- arıp 27a/D1

ç.- ılır 19a/7

ç.- ıp 09a/D1, 17a/11, 20b/9, 26b/D1

ç.- maġa 6a/D1

çırāġ (F.) Bir ustanın yanında zanaat veya sanat öğrenen kimse.

ç. 05b/11

çırp- İki avucu birbirine vurmak, alkışlamak.

ç.- araḳ 4b/D2

çile (F.) Çok katlı ham ibrişimden yapılan yay kirişi, yaylara gerilen ipeğin kalınlığına göre 20 ile 40 kat arasında olabilen ipek iplik.

ç.+ si 21b/2

ç.+ sini 22a/3

çille (F.) Eziyet, sıkıntı, bela.

ç.-i rişe-dār "püsküllü bela" 27a/2

çoban (F.) Hayvan sürülerini güdüp otlatan kimse, çoban.

ç. 26b/D1

çoġal - Çoğalmak, artmak.

ç.- dıḳça 10b/13, 42a/5

ç.- sın 42a/5

ç.- sınlar 10b/13

çoḳ Fazla.
ç. 06a/14
ç.+ dur 18a/20, 18a/21, 2a/D1

çolaḳ Bir kolu veya eli sakat olan kimse.
ç. 09a/12

çorab Çorap.
ç.+ ı 7b/D1

çözül- Çözülmek, dağılmak.
ç.- üp 09a/D1

çuḳur Çukur.
ç.+ a 41a/2

çün (F.) Çünkü
ç. 19b/15, 41b/15

çünki (F.) Çünkü.
ç. 05a/20

D

da Her çeşit ve her gramer şeklindeki kelimeden sonra gelen ve ilgi kurduğu kelimeyi anlam bakımından güçlendiren, dikkati üzerine çekerek belirten veya onu önceki veya sonraki unsurlara bağlayan, "dahi, bile, esasen, fakat, artık, aynen, üstelik, ise, o kadar, pek, hatta" vb. manalara gelen, kelimeden ayrı yazılan takı.
d. 19a/13, 22a/6, 2a/D2, 5b/D1

dağ Dağ.
d.+ ında 22b/16

daḫı "Fazla olarak, üstelik, daha, bile, de" anlamlarına gelen

kuvvetlendirme sözü.
d. 01b/D2, 02b/14, 04b/10, 05b/14, 05a/19, 05a/4, 06a/13, 07a/12, 07a/21, 07a/5, 07a/D2, 08a/19, 08b/18, 10a/14, 10a/19, 10b/6, 11a/16, 11a/17, 11a/19, 11a/4, 11b/4, 11b/7, 12a/6, 13a/16, 13a/21, 13b/9, 13b/7, 14a/4, 14a/6, 14b/3, 15a/11, 15a/16, 15a/8, 15b/9, 16a/14, 16a/2, 18b/1, 18b/15, 18b/2, 18b/3, 21a/11, 21b/10, 22a/11, 23a/16, 23b/14, 23b/15, 23b/6, 23b/7, 24b/16, 26a/16, 27a/20, 28b/16, 29b/5, 31a/4, 33b/2, 33b/6, 37b/18, 38a/6, 3a/D1, 4b/D1, 4b/D2, 6a/D1, 7b/D1

dāḫil (A.) İç, içeri, içinde.
d. 07a/10, 5b/D2
d. ét- "katmak, sokmak" 09a/13, 12a/11
d.+ inde 26b/9
d. ol- "girmek, katılmak" 6b/D3

daḳḳ (A.) Vurma, çarpma.
d. 08b/20

dal Bir ağaç gövdesinde çıkan kollardan her biri.
d.+ ına 12a/19
d.+ ları 12a/20

dāmād (F.) Damat, güvey.
d.+ ı 40b/17

dāmen (F.) Etek.
d. 03a/4, 28b/17, 36a/8
d.+ ini 15a/15

dāne (F.) Tane.
d. 21a/2
d.+ leri 02a/21

dār (A.) Önüne geldiği kelimelere "yer, mahal, mekân" anlamı katarak birleşik isim yapar.
d.-ı ḥarb "harp sahası,

savaş alanı, Müslüman idaresi altında olmayan ve her zaman harp sahası olabilecek yer" 16a/13

d.+u's-saʿāde "saray, Osmanlı padişahlarının İstanbul'da sürekli oturdukları Topkapı Sarayı'nda padişahın özel hayatının geçtiği kısmın adı olmuştur" 38a/12

d.+u's-saʿāde aġası "Osmanlı sarayının Harem ve Enderun kısmına bakmakla görevli olan ve rütbesi sadrazam ve şeyhülislamdan sonra gelen, diğer bütün ağaların amiri durumundaki siyah hadım ağası, kızlar ağası" 41a/6

ḍarb (A.) Vurma, dövme.
ḍ. 13b/4

ḍ. ét- "dövmek" 19b/7, 26a/D1, 7b/D1
d.+ e 6a/D1

dāşte (F.) Eski.
d. 10a/2

daʿvā (A.) İddia.
d. éyle- "söylediğini ısrarla savunmak" 2a/D1

daʿvet (A.) Davet, çağrı.
d. éyle- "davet etmek, çağırmak" 06a/21

dāʾim (A.) Devamlı, sürekli.
d. 07a/D1, 22a/11, 23b/21

dāʾimā (A.) Her zaman, sürekli.
d. 16a/18

dāʾire (A.) Büyük ev, konak.
d.+ den 05a/2

dé- Demek, söylemek.
d.- di 26b/D1

d.- dikde 12a/4, 26b/D1

d.- diklerinde 7b/D1

d.- diler 06b/7, 08b/17, 18b/8, 23a/3, 2a/D1, 2a/D3, 6b/D1

d.- dim 3a/D1

d.- mede 7b/D1

d.- mek 04b/11, 04b/12, 04b/9, 05a/9, 06a/16, 07a/D1, 09a/5, 09a/D2, 11b/D1, 13a/2, 17b/2, 20a/21, 20b/16, 20b/3, 23b/20, 2a/D3, 2b/D1, 4b/D2, 6a/D2, 6b/D3

d.- mekden 07a/D1

d.- mekdir 02a/10, 05a/10, 05b/7, 07a/20, 19a/15, 07a/D1, 09b/21

d.- mekle 24a/13, 25a/19, 40a/2, 41b/6

d.- meniñ 5b/D1

d.- meyince 2b/D1

d.- mişler 06a/5, 06b/18, 07a/13, 12a/9, 12a/D1

d.- nildi 15b/18, 21a/15

d.- r 4b/D2

d.- rler 05a/9, 05a/10, 06b/11, 06b/15, 07a/18, 07a/7, 07a/8, 07a/D1, 07a/D2, 07b/11, 07b/20, 07b/4, 08a/15, 08a/19, 08b/13, 08b/4, 09a/D2, 10a/3, 17a/13, 17a/14, 17a/15, 17a/16, 17a/17, 17b/8, 19b/2, 21a/18, 23a/15, 4b/D1, 6b/D3, 7b/D1

d.- rlerdi 26a/D1, 4b/D2

d.- se 17b/7, 20b/11

d.- seler 17a/19

d.- yerek 21b/3, 27b/4, 28a/2, 36a/14

d.- yü 02a/2, 02a/8, 05b/19, 08a/4, 12a/8, 13a/21, 13b/2, 14a/6, 16a/10, 16a/2, 16a/20, 16a/5, 16a/8, 16b/15, 19a/7, 20a/16, 21a/3, 22b/21, 23b/21, 26a/D1, 27a/D1, 1b/D3, 2a/D2, 3a/D1, 5a/D3, 6b/D1, 6b/D2

d.- yip 13b/3

de **→da**

d. 19a/20, 21b/15,

22b/19, 28a/D1, 32a/11, 4b/D1, 5a/D1, 6a/D1

de'b (A.) Âdet, gelenek.
d. 09a/15

def' (A.) Savma, kovma.
d. 05b/4
d.-ü ref' "savuşturma, ortadan kaldırma"
d.-ü ref' ét- "ortadan kaldırmak" 04b/4, 05a/2, 05a/4, 7b/D1
d.-ü ref' ol- "savuşturulmak" 05a/6, 06a/8

def'a (A.) Defa, kez.
d. 05b/1, 16a/21, 27a/D1, 34a/8, 36a/18

defter (F.) Yapıştırılarak veya dikilerek kitap biçimine sokulmuş kâğıt destesi.
d. 28b/19
d.-i ḫāḳānī "resmî sicil defteri" 20a/12, 20a/7, 24b/17,41b/18,

defter-dār (F.) Osmanlı Devleti'nde malî işlerin başında bulunan yüksek memur.
d.+ ı 24a/D1

defterli Kayıtlı, kaydı yapılmış.
d. 23a/10

degil Değil.
d. 06b/10, 14a/10, 14b/1, 19a/6, 5a/D1, 5b/D1
d.+ dir 2a/D3, 13a/10, 14b/17

degin Değin, -e kadar.
d. 10b/2, 14b/1

dek -e kadar, -e değin.
d. 11b/10, 41b/18

deḳāyıḳ (A.) Anlaşılması güç olan ve dikkat isteyen ince şeyler.
d. 14b/15
d.+ dan 39b/19

del- Delmekmek, içinden geçmek.
d.- ip 17a/14, 17a/15

delā'il (A.) Deliller.
d. 16b/18

delikli Delimiş olan.
d. 26b/10, 26b/D1

delīl (A.) Kanıt.
d. 13b/17, 42b/18
d.+ dir 01b/D3

delv (A.) Kova burcu.
d. 10b/19

demdeme (A.) Hiddetle kükreme, hiddetli söz söyleyip azarlama.
d.+ siyle 27b/5

demrān (F.) İlaç, çare.
d. 42a/5

demren Ok ucundaki sivri demir, temren, peykân.
d. 21b/2
d.+ iñ 21b/3

demrenli Ucunda sivri demir bulunan (ok).
d. 02a/5, 6b/D2, 07b/1, 12a/D1, 22b/13

demrensiz Ucunda sivri demir bulunmayan, peykânsız (ok).
t. 10a/7

demrenci Temren yapan.
d.+ ler 06b/4

dendān (F.) Diş.
d.-ı pīşān "ön dişler" 10a/11

depe Tepe, yığın.
d.+ sinde 31a/20

depecik Küçük tepe.
d.+ dedir 31b/2

depeli Başında bir çıkıntı bulunan şey.
d. 41b/13

depret- Titretmek.
d.- meyerek 22a/2

der (F.) Kapı.
d. 28b/20, 6a/D1

der-ʿaḳab (F.) Akabinde, hemen.
d. 06a/8, 13a/13, 26b/D1, 36a/13, 4b/D2

derd (F.) Üzüntü, sıkıntı, keder.
d.+ ine 6b/D3

dere (F.) İki dağ yamacı arasında kalan uzun çukur yer, vadi.
d.+ de 41b/9

derecāt (A.) Dereceler.
d.-ı uḫreviyye "uhrevi dereceler" 12a/6

derece (A.) Derece, seviye.
d. 09b/17, 21b/13
d.+ den 21b/12
d.+ lerde 21b/11
d.+ ye 21b/20

der-gāh (F.) Tarikatlarda dervişlerin zikir ve ibadet ettikleri ve içinde tarikatın gerektirdiği biçimde yaşadıkları yer, tekke.
d.-ı rumāt "okçular tekkesi" 19b/20

derḥāl (F.) Hemen, o anda.
d. 13b/6, 2a/D2

derk (A.) Anlama, kavrama.
d. ét- "anlamak, idrâk etmek" 21b/12

der-kār(F.) Belli, aşikâr.
d.+ dır 09b/21, 12b/16, 13b/19

der-kenār (F.) Kucaklama.
d. ét- "kucaklamak" 11b/10

der-miyān (F.)Ortada.
d. 28b/18

der-piş (F.) Göz önünde

bulundurma, göz önüne alma.
d. 24b/13

der-pişgāh (F.) Göz önünde bulunan yer.
d. 24a/16

der-ʿuhde (F.) Üzerine alma, üstlenme, sorumluluğunu alma.
d. 10a/15, 10b/6, 13b/16, 23b/12

derūn (F.) İç, iç taraf.
d. 15a/14, 19a/9, 26b/11, 28b/7

derviş (F.) Tarikata girip bir şeyhe bağlanan, onun izinden Hak yolunda yürüyüp nefsini ıslah eden, varlık iddiasından geçip Allah'ın birliğini bütün kâinatta görerek kendini Hakk'a ve onun yaratıklarına adayan kimse, tarikat mensubu.
d. 42b/8

deryā (F.) Deniz.
d. 02b/13, 23b/18, 27b/18, 30b/9, 42b/10, 42b/14
d.+ da 3a/D1

dest (F.) El.
d. 10a/6, 30a/18, 36a/13, 40a/1
d.-i ḳudret "kudret eli, Cenabı Hak için kullanılır" 11a/11
d.+ ine 12b/21

dest-gīr (F.) Elden tutan (kimse), yardımcı.
d. 11b/13, 33b/20

dest (F.) El.
d. 08b/20

devā (A.) İlaç, şifa.
d. 3a/D1, 6b/D3

devām (A.) Devam, sürüp gitme.
d. 07a/D1, 11b/21

devlet (A.) Belli bir toprakta bir hükûmet idaresi altında teşkilatlanmış bulunan bağımsız siyasi topluluk, milletin hukuki şahsiyet kazanmış şekli.
ebed-d. 24a/4 →**ebed**
d.-i Muḥammediyye "İslam devleti" 06a/1, 13a/12, 13b/18
d.-i ʿaliyye "Osmanlı Devleti" 06a/9, 11a/5, 27a/D3
d.+ de 2b/D1

devrān (A.) Zaman, çağ.
d. 24a/5, 24a/20

dıraḫşān (F.) Parlak, ışıklı.
d. 5a/D1

ḍıyḳ (A.) Dar.
ḍ. 07a/3

diger (F.) Başka, öteki, diğer.
d. 25a/18, 26b/12, 27a/10, 27b/13, 28a/9, 28b/8, 29a/16, 29a/3, 30b/1, 31a/6, 31b/3, 32b/13, 33a/6, 35b/16, 36a/12, 37b/6

dik- Dikine duracak şekilde yere koyup yerleştirmek.
d.- digi 29b/10
d.- ecek 27a/D1
d.- en 23b/17, 27a/D2
d.- er 41b/17
d.- ilmek 37b/21
d.- ip 42a/3, 42b/16
d.- mege 23a/3

diḳḳat (A.) Düşünceyi bir nokta üzerinde toplama, bir şey üzerinde düşüncesini toplayarak durma.
d. éyle- "dikkat etmek" 21b/12

dil (F.) Gönül, yürek.
d.+ den 42b/20
d.+ in 07b/8

dilān (F.) Gönüler, kalpler.
d.+ a 25a/9

dile- Dilemek, istemek.
d.- digini 6a/D2
d.- rse 6a/D2

dīn (A.) İnsanların yaratıcı olarak kabul ettikleri üstün güce olan imanlarını, ona yapacakları ibadetlerin bütününü ve bu imana göre davranışlarının nasıl olması gerektiğini düzenleyen inanış yolu, İslam.
d. 06a/1, 13a/12, 22b/11, 41b/16
d.-i mübīn "İslam dini" 02b/19, 05b/17, 07b/17, 10a/15, 20a/20
d.+ i 4b/D1

dirāyet (A.) Anlayış, kavrayış.
erbāb-ı d. 01b/10
→erbāb

direk Direk, sütun.
d. 40a/13

dirhem (A.) Okkanın dört yüzde birine eşit eski bir ağırlık ölçüsü birimi (3,2075 gr.) [Şeriata göre yetmiş tane orta boy arpanın ağırlığı kadardır].
d. 21a/12, 21a/13, 36b/2, 36b/3

dīrīne (F.) Eski, kadim.
d. 24b/14

diş Diş.
d.+ leri 19b/9

dīvān (F.) Büyük ve yüksek meclis.
d.-ı ḥadiyyet "Allah'ın huzuru" 2a/D3

diyānet(A.) Din, dindarlık.
d. 2b/D1, 5a/D3, 12b/18
d.+ de 11b/20, 12a/15
d.+ i 11b/16, 11b/17
d.+ ine 20b/19
d.+ ini 2b/D1

diyār (A.) Memleket, ülke.
d.+ ına 10a/16

dizḳapaġı Dizkapağı.
d.+ na 21b/16
d.+ ndan 21b/14

doġru Doğru. →**ṭoġru**
d. 22b/10

dost (F.) Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş.
d. 12b/13, 6a/D2
d.+ una 09b/D1

dök- Akıtmak.
d.- en 09b/12

dön- 1. Bir tarafa doğru yönelmek.
d.-düm 3a/D1
2. Vazgeçmek.
d.- meye 2b/D1
d.- mezlerdi 4b/D2

dört Dört (4) sayısı.
d. 05b/21, 07a/1, 23a/11, 23b/4, 2a/D2, 31b/13, 31b/9
on d. 09b/11, 21b/5, 21b/7
otuz d. 24b/9
seksen d. 23b/6
yüz yigirmi d. biñ 16a/8
biñ d. yüz 20b/4

döşe- Yerleştirmek.
d.- rse 22a/14

duʿā (A.) Allah'a yalvarma, yakarış.
d. 10a/11, 25a/7
d. ét- "Allah'a yalvarmak, dua etmek" 2b/D1
d.+ sı 12a/5
d.+ sıyla 14b/8, 39a/18
d.+ ya 13b/10, 39a/19

duʿā- gūyān (F.) Duacılar, dua edenler.
d. 24a/8, 25a/9

ḍuḥā (A.) Kuşluk vakti.
şemsü'ḍ-ḍ. 16b/4

→**şems**

duḫter (F.) Kız.
d. 6b/D3

duḫūl (A.) Girme, giriş.
d. ét- "girmek" 13a/19

dūn (A.) Aşağı.
d. 21a/14

dur- Üzerinde düşünmek, incelemek.
d.- unca 42a/17

dūş (F.) Omuz.
d. 27a/6

dūzeḫ (F.) Cehennem.
d.+ e 13b/8

dü (F.) İki.
d. cihān "iki âlem, dünya ve ahiret" 12b/19, 42a/18
d. tā "iki kat, bükülmüş" 08b/20

düken- Tükenmek, bitmek, yok olmak.
d.- e 21a/1, 23b/19

dükenmez Bitmeyen, tükenmeyen.
d. 03a/6, 22b/2, 42a/11, 42b/8

dünyā (A.) Yerküre, cihan.
d. 6a/D2, 11b/19, 39b/18
d.+ da 11b/19
d.+ dan 15b/9
d.+ ya 42a/12

dünyeviyye (A.) Dünyevî, dünyayla ilgili.
d. 12a/6

dürer-bār (F.) İnciler yağdıran, inci gibi söz söyleyen.
d.+ larından 09a/3, 09b/19

dürr (A.) İnci.
d. 25a/2

düş- 1. Bulunduğu yerden

ayrılıp yukarıdan aşağıya doğru inmek.
d.- düler 3a/D1
2. … duruma gelmek, … olmak
d.- dü 18b/7
d.- üp 3a/D1
3. İsabet etmek.
d.- en 19b/16
d.- erse 17a/13, 17a/15, 4b/D2
4. Koyulmak.
d.- üp 05b/17

düşmān (F.) Düşman, hasım, yağı, adû.
d. 04b/1, 04b/4, 05a/18, 05a/6, 05a/9, 07a/19, 07b/2, 08b/11, 12a/D1, 13a/15, 14b/3, 19a/17, 19a/2, 19a/5, 20b/7, 25a/11, 25a/17, 2a/D2, 3a/D1, 7b/D1
d.+ a 03a/17, 06b/20, 07b/21, 09b/20, 11a/14, 11b/21, 12a/3, 13a/11, 14a/11, 15b/10, 15b/13, 15b/20, 16b/3, 21a/1, 3a/D1, 7b/D1
d.+ ı 14a/16, 14b/10, 23b/19, 2b/D1, 7b/D1
d.+ ımıza 16a/1
d.+ ıñ 21a/1, 23b/17
d.+ ına 08a/20, 09b/D1, 14a/18
d.+ ından 7b/D1
d.+ ını 09a/4
d.+ ınıñ 16b/10
d.+ ıñız 02a/9
d.+ larına 08b/9

düşmen (A.) →**düşmān**
d. 15b/7, 2a/D2
d.+ de 08a/1
d.+ i 10b/14
d.+ iñ 06a/4
d.+ inden 09a/D1

E

ebed (A.) Sonu olmayan gelecek zaman.
e.-eyyām-ı salṭanat "saltanatı sonsuza kadar sürecek olan (padişah)"

24a/5

e.-devlet "devleti sonsuz olan" 24a/4

e.+ü'l ābād "asla, hiçbir zaman" 5a/D2

ebeden (A.) Hiçbir vakit, asla.
e. 09b/15, 20a/15

ebedī (A.) Sürekli, devamlı.
e. 20b/6

ebeveyn (A.) Anne baba.
e. 09a/11

ebrū (F.) Kaş.
e.+ yu 10a/8

ebyāt (A.) Beyitler.
e. 08b/17, 11b/8

ebyaż (A.) Beyaz, bembeyaz.
e.+ dır 41a/3

ebyed (A.) Ebedi olan, sonu olmayan.
e. 09a/D2

ecel (A.) Ölüm zamanı, ömrün sonu.
e.+ i 28a/7

ecell (A.) En şerefli, en yüce.
e.-i mü'min 23b/21
e.-i mü'minīn "müminlerin en çereflisi, İslam halifesi" 22a/17
e+ü'l mü'minīn 08a/15

ecil (A.) Sebep.
e.+ den 02a/6, 05a/19, 05b/19, 06b/18, 10a/13, 12a/21, 12b/14, 14a/6, 17b/9, 18a/11
e.+ içün 12a/1, 13a/12
e.+ inden 02b/7, 02b/10, 02a/17, 06a/21
e.+ iyle 24b/5

ecnebī (A.) Yabancı.
c.+ den 18a/6

ecr (A.) Manevi karşılık, sevap.
e. 14a/3
e. ü meşūbāt "Allah'ın

kullarına verdiği mükâfatlar ve sevaplar" 11b/7
e.+ ine 22a/21

ecsām (A.) Cisimler.
e. 14b/4

edeb (A.) İnsanın hataya düşüp utanılacak şeyler yapmasını önleyen, yerinde ve ölçülü davranmasını sağlayan meleke, söz ve davranışlardaki ölçülülük, her hususta haddini bilip sınırı aşmama, terbiye, nezaket.
e. 09a/16, 09a/19, 09a/20, 09a/D2
e.+ i 09b/1

ednā (A.) En aşağı, en az.
e.+ yı 4b/D2

efʿāl (A.) Fiiler, eylemler.
e. 37b/18, 5b/D2
e.+ u'llāh "Allah'ın fiilleri" 6b/D3

efḍal (A.) En faziletli, en üstün.
e. 06b/21, 19a/12

Efendimiz Hz. Muhammed için kullanılan saygı sözü.
E. 01b/D2, 09b/6, 09b/15
E.+ iñ 09b/4, 09b/8, 19b/11, 23a/5

eflāk (A.) Felekler, gökler.
e.+ ıñ 07a/D1

efrād (A.) Fertler, bireyler.
e. 13a/9

eftimon (A.) Latince adı "cuscuta epithymum" olan bir bitki.
e. 28a/18

eger (F.) Şart anlamını güçlendirmek için şart cümlelerinin başına getirilir, eğer, şayet.
e. 08a/14, 08a/15, 11b/D1, 12b/5, 14a/2,

14a/20, 16a/8, 17a/13, 17a/16, 17b/6, 17b/7, 17b/8, 18a/2, 18a/5, 19a/5, 21a/7, 3a/D1, 42a/20, 42a/22, 42b/3, 4b/D2, 7b/D1

egerçi (F.) Her ne kadar, … ise de, gerçi.
e. 35b/11

eġniyā (A.) Zenginler.
e.+ da 2b/D1

eḥad (A.) Kişi, kimse, şahıs.
e.+ a 20b/12

eḥādīṣ (A.) Hadisler.
kütüb-i e. 07b/2 →**kütüb**
kütüb-i e.+ de 15b/12
e.+ den 01b/D1
e.-i şerīf "yüce hadis" 02a/21

eḥadiyyet (A.) Birlik, teklik, Allah'ın birliği.
dīvān-ı e.+ de 2a/D3 →**dīvān**
ẕāt-ı e.+ e 2a/D2, 09a/D2 →**ẕāt**

ehemm (A.) En önemli.
e. 11b/18, 12a/14

eḥibbā (A.) Dostalar.
e. 12b/3
e.+ sı 14b/11

ehl (A.) 1. Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar, cemaat.
e.-i cennet "cennettekiler" 4b/D2
e.-i īmān "inanlar, Müslümanlar" 04b/1, 11b/8, 12b/4, 23a/7
e.-i İslām "Müslümanlar" 3a/D1, 6a/D1
e.-i meydān "Okmeydanı'nda bulunanlar, okçular" 24a/16
e.-i sünnet "Kur'an-ı

Kerim'e ve Hz. Muhammed'in sünnetine aynen tabi olarak hak yoldan ayrılmayan, itikadî meselelerde Selefiye, Eş'ariye, Matüridiye mezheplerinden birine, amelî hususlarda ise İslamiyet'in temel esaslarında birleşen Hanefî, Şafiî, Malikî, Hanbelî mezheplerin-den birine mensup olanlar, sünniler" 08b/18

2. Bir işin ustası, o işte becerikli, maharetli, ehliyetli, muktedir, yeterli kimse.

e.-i nücūm "müneccimler, astrologlar" 4b/D2

e.-i tefsīr "tefsirciler" 12b/12, 13a/6, 4b/D2, 6a/D2

e.+ ine 07a/D1

e.+ inden 14a/13

3. Aile.

e.+ imden 06a/12

ehven (A.) Daha kolay.

e. 02b/10

e'imme (A.) İleri gelenler, önderler, liderler.

e.-i müfessirīn "tefsircilerin önderleri" 06a/8

e.-i rumāt "okçuluğun pirleri, ileri gelenleri" 07a/13, 07b/4, 09a/13, 09b/3, 12a/10, 12b/7, 14a/4, 15a/19, 19b/10, 21a/3

eḳālim (A.) İklimler, diyarlar, memleketler.

e.-i seb'a "yedi iklim" 20b/5

ekber (A.) Daha büyük.

e. 14b/5

ekl (A.) Yeme.

e.-i māl-i ḥarām "haram mal yeme" 11b/D1

e. éyle- “yemek” 05b/2

e. ol- “yenilmek” 15b/3

ekmel (A.) Daha mükemmel, kusursuz.

e. 15a/16

ekrem (A.) Çok (daha, en, pek) yüce, şerefli, aziz.

üstād-ı e. 08a/7, 15a/16 →**üstād**

üstāẕ-ı e. 01b/D1

Resūl-i E. 15b/6, 16b/9, 11a/15 →**Resūl**

ekṣer (A.) Birçok.

e. 21a/18, 27a/1

ekvān (A.) Âlemler, varlıklar.

e.+ ı 25a/3

el El.

e. 4b/D1

e.+ den ḳoma- “bırakmamak, terk etmemek” 11b/15, 11b/16, 11b/17, 41b/19, 2b/D1

e.+ den gét- “kaybetmek” 11b/17

e.+ e 09a/6, 15a/15, 4b/D1

e.+ i 07a/3, 42a/23, 7b/D1

e.+ im 7b/D1

e.+ ime 6a/D1

e.+ imi 6a/D1

e.+ in 07b/6

e.+ inde 2a/D2, 3a/D1

e.+ ini 21b/20

e.+ leri 25a/16

e.+ lerini 07a/16, 13b/10, 4b/D2

e. vér- “uygun olmak” 21b/8

él Ülke, yurt, il, diyar.

i.+ i 39a/13, 39a/15

i.+ iniñ 40b/9

el-ḥācc (A.) Hacı.

e. 31a/2, 32b/6, 32b/13, 33a/17, 34b/5, 35a/20, 37b/7, 37b/16, 38a/14, 39b/12, 39b/13, 40a/17

el-ān (A.) Şimdi, şu anda.
e. 11a/20, 23b/10, 24a/15

elbās (A.) Elbiseler.
e. 5a/D1

elbet (A.) Şüphesiz, muhakkak.
e. 12a/5

el-bette (A.) →**elbet**
e. 04b/13, 07b/19, 15b/2

el degirmeni El gücüyle çalıştırılan ve kahve, baharat öğütmeye yarayan bir tür küçük değirmen.
e. 26/D1

elestü bi-rabbiküm (A.) Kur'an-ı Kerim'de bildirildiği üzere Allah'ın ruhları yarattıktan sonra "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" sorusunu sorduğu, ruhları yarattığı zaman.
e. 6b/D3

elfāẓ (A.) Lafızlar, sözler.
e.-ı li'l-müteḳaddim "daha önce geçen, söylenen sözler" 7b/D1

elli Elli (50) sayısı.
e. 05b/6, 11a/11, 11a/12, 14b/12, 14b/16, 2b/D1
yüz e. 40b/11, 41b/8
e. béşinci 10a/21

elma Elma.
e. 26a/D1

elṭāf (A.) Lutuflar.
e.-ı hümāyūn "padişahın lütuf ve ihsanları" 24b/16

el-vekīlü ke'l-aṣil (A.) "Vekil aslı gibidir" anlamında bir söz.
e. 24b/20

emānet(A.) Emanet.

e.-i kübrā “yüce emanet (okçuluk) ” 12a/11

emāre(t) (A.) Belirti, alamet.
e. 5a/D1

emīn (A.) 1. Güvenilir.
e. 12b/14, 13a/2
2. Güvenlik içinde olan, tehlikeden uzak, emniyetli
e. 03a/18
e. éyle- “güvenliğini sağlamak, tehlikeden uzaklaştırmak” 4b/D1
e. ḳıl- “tehlikeden uzaklaştırmak” 04b/10
e. ol- “güven ve huzur içinde bulunmak” 05b/3, 09a/16

emir (A.) →**emr**
e.+ leri 09a/D2

emkine (A.) Mekanlar, yerler.
e. 4b/D1

emlāk (A.) Mülkler.

e.-ı arż “arsa” 16a/12

emn (A.) Emniyet, korkusuzluk, güven, huzur.
e. 19b/3
e. ü rāḥat “huzur”5b/D2

emniyyet (A.) Güvenlik.
e. 12b/15

emr (A.) Emir, buyruk.
e. 04b/1, 04b/3, 6b/D3, 06b/10, 06b/15, 06b/17, 06b/18, 15a/10, 15b/15
e.-i Ḥaḳḳ “Allah’ın emri” 11b/20
e.-i kün “Allah’ın yaratmayı murat ettiği zaman verdiği “kün = ol” emri” 06b/11, 11b/19
e. maʿrūf ve nehy ʿani’l-münker “insanları dînin emrettiği doğru, iyi ve güzel şeyleri yapmaya teşvik etme ve kötülükten menetme, bu yolda irşat

etme”

2b/D1, 09a/D2, 11b/D1, 11b/14, 41b/19

e.-i muḳarrer “kesin emir” 01b/10, 02b/21, 13a/9

e.-i Rabb “Allah’ın emri” 06b/10

e. buyur- “emretmek” 6b/D1

e.+ e 11b/D1

e. éyle- “emretmek” 26b/D1

e.+ i 05a/7

e.+ ime 16a/15

e.+ imizi 06a/15

e.+ ince 13a/4

e.+ ini 08b/D1

e.+ iyle 14b/2

emṣāl (A.) 1. Benzer, eş.

e.+ i 19b/12,

e.+ de 24b/18

2. Yaşıtlar.

e.+ inden 4b/D2

emṭār (A.) Yağmurlar.

e. ol- “yağmak” 16a/2

emvāl (A.) Mallar, mülkler.

e.+ den 17a/7

emyāl (A.) Miller.

e.+ i 30b/12

enbiyā (A.) Nebiler, peygamberler.

e. 09a/15, 09a/20, 19a/8

sulṭān-ı e. 10a/15, 10b/6 →**sulṭān**

sünen-i e. 09b/D1 →**sünen**

e.-i ʿiẓām “yüce peygamberler” 11a/13, 24b/18

e.+ da 23b/14

muʿcizāt-ı e.+ da 23b/14 →**muʿcizāt**

e.+ nıñ 11a/11, 6b/D1

e. + u’llāh “Allah’ın peygamberleri” 05b/14, 08b/9

sünen-i e.+ u’llāh 23a/13 →**sünen**

e.+ u’llāha 04b/8

e.+ u’llāhıñ 04b/4, 05b/9

endāḫte (F.) Atılmış.
e. 28b/6, 29b/8, 31a/7, 35a/7, 35b/9, 36b/18, 37a/16, 37a/18, 41b/17
e. éyle- "atmak" 29b/17, 31a/19, 32a/13, 36b/20, 38b/4
e. ol- "atılmak" 6b/D1, 26a/16, 41a/10, 41b/14

endāz (F.) Atıcı, atan, atmış.
e. 11b/11
e. ét- "(ok) atmak" 24a/15
e.+ ını 11b/12
e. ol- "(ok) atılmak" 14a/14

enfa‘ (A.) Çok (daha, en, pek) faydalı.
e. 13a/4

enfüsī (A.) Şahsî anlayış ve duygulara dayanan, subjektif, öznel.
e. 16b/18

enīḳe (A.) Latif.
ṭarīk-i e.+ sin 24b/2 →**ṭarīk**

enīn (A.) İnleme.
āh-u e. **ét-** 3a/D1 →**āh**

enīs (A.) Dost, arkadaş.
e. ü celīs "samimi dost, sohbet arkadaşı" 09b/4

enṣār (A.) İslamiyet'i kabul ederek Hz. Muhammed'i ve Mekkeli müslümanları Medîne'ye davet eden ve hicret ettikleri zaman onlara yardımcı olan, koruyan Medineli müslümanlar hakkında kullanılmıştır.
e.+ dan 13a/21

envā‘ (A.) Çeşitler, türler.
e.+ ı 18a/20

envā‘ āt (A.) Çeşitler.
e.+ ı 18a/21

envār (A.) Nurlar.
e. 02b/17, 07b/13, 11b/21, 12a/15, 2b/D1
e. + ları 2b/D1

enver (A.) Çok (daha, en, pek) nurlu, çok parlak.
e.+ leri 24b/13

ér- Erişmek, ulaşmak.
é.- er 41b/17
é.- ip 14a/16
é.- işip 13b/7
é.- mez 14b/6

erba'a (A.) Dört (4) sayısı.
e. 07a/11, 11a/6, 11b/4
eṭrāf-ı e.+ sına 20a/2
→**eṭrāf**

erbāb (A.) 1. Sahipler.
e.-ı dilān "gönül sahipleri" 25a/9
e.-ı dirāyet "anlayış sahipleri" 01b/10
2. Bir işten iyi anlayan, o işte becerikli, usta olan kimse.
e.-ı kemānkeşān "usta okçular" 24a/15

ercümend (F.) Şerefli, muhterem kişi.
e.+ i 40b/9

érdir- Ulaştırmak.
é.- mege 18b/20

erkān (A.) Adet, yöntem.
e. 19b/15, 20a/15, 22a/21, 22a/9, 23a/12
e.+ ını 23a/16

ervāḥ (A.) Ruhlar.
e. 07b/15, 11b/4, 6b/D3
e.-ı ṭayyibe "temiz ruhlar" 11b/3
e.-ı kümmelīn "kamil kimselerin ruhu" 07b/15
e.+ larına 11b/8, 23a/7, 23b/9
e.+ larınıñ 6b/D3

és- Esmek.
e.- erken 12a/20

esāmī (A.) İsimler.

e.+ leri 23b/11, 31b/12

eṣamm (A.) Çok az miktar, zerre miktarı.
e. 11a/2

esb (F.) At.
e. 26a/10

esbāb (A.) Sebepler.
e. 02b/18, 29a/11

esbaḳ (A.) Öncekinden önce olan, daha eski, bir makamda bir evvelkinden önce bulunmuş olan.
e. 27a/D1, 28a/D2, 39b/5, 40a/1, 40b/18
e.+ da 26a/D1

eṣer (A.) 1.Belirti
e.-i īmān "iman belirtisi" 14a/4
2.Kitap
e.+ de 13a/10
e.+ leri 23b/11

eshel (A.) Çok (daha, en, pek) kolay.
e. 6b/D2
e.+ den 15a/10
e.+ dir 10b/2, 13a/5

esheliyyet (A.) Kolaylık.
e.+ ini 6b/D2

esīr (A.) Esir, tutsak, köle.
pencikli e.+ im 16a/14
→pencikli

éski Eski.
e. 24a/7, 39b/8

esliḥa (A.) Silahlar.
e. 19a/11, 20a/10

esmāʾ (A.) İsimler.
e.-ı şerīf "Allah'ın yüce isimleri" 05b/9

esmer (A.) Esmer
e.+ dir 27b/12

eṣnā (A.) Esna, an.
e. 10a/1, 10a/2
e.+ sında 28b/4, 37a/21

e. 14b/13

eṣnāf (A.) Esnaf.

e.-ı rumāt "okçu sınıfı" 26a/D1

e.+ ından 36b/18

esraʿ (A.) Çok (daha, en, pek) seri, çok çabuk.

e.-ı zamānda "daha kısa bir sürede" 15a/8

esrār (A.) Sırlar.

e. 09a/19

vāṣıl-ı e. 14b/16 →**vāṣıl**

e.-ı ḫafiyye "gizli sırlar" 06b/16, 20b/15

e.-ı ḥaḳāyıḳ "hakikatlerin sırı" 14b/15

e.-ı mektūm "gizli sırlar" 12a/14

e.+ dır 14b/12

estaʿiẕübi'llāh (A.) Kur'an ayetlerinden önce söylenen "Allah'a sığınırım" anlamındaki söz.

eşʿar (A.) Şiirler.

e. 10a/19

eşell (A.) Bir eli sakat, çolak kimse.

e. 09a/12

eşḫāṣ (A.) Şahıslar, kişiler.

e. 07a/1

eşyā (A.) Eşya, her türlü nesneler.

e. 05b/21

ét- "Etmek" yardımcı fiili.

baḫş é.- di 37a/17

ṭaleb é.- di 26b/D1

aḫẕ é.- digi 08b/15, 09a/7

rütbe-i şehādet é.- digi 27b/D1

vaż' é.- digi 26b/9

ıṭlāḳ é.- dikde 2a/D2

su'āl é.- dikde 13a/21

é.- dikden 22a/1

é.- dikleri 24a/16

sebḳat é.- dikleri 31b/13

taʿbīr é.- dikleri 24a/5, 27b/9, 31b/1, 33b/20, 38b/3
firār é.- diler 3a/D1
suʾāl é.- diler 09a/20, 26a/D1
remy é.+ dim 20b/3
ḫiẕmet é. + dirinceye 6b/D3
é.- (d)e 08a/14, 14b/17, 21a/16
aḫẕ é.- (d)e 15a/15
ḍarb é.- (d)e 19b/7
iẓhār é.- (d)e 05b/13
istişāre é.- (d)e 01b/D3
ıṭlāḳ é.- (d)e 07b/20
merbūṭ é.- (d)e 07b/8
muḳābele é.- (d)e 22b/18
pür é.- (d)e 10b/12
taḥṣīl é.- (d)e 08a/12
taʿlīm é.- (d)e 09a/7
teʿalluḳ é.- (d)e 15a/2
ʿamel é.- (d)e 12a/5
é.- (d)ecegi 12b/16
ġalebe é.- (d)ecek 12b/20
iʿtidā é.- (d)ecek 19a/2
é.- eler 12a/13, 12a/D1
iṭāʿat é.- (d)eler 18a/5
iʿāne é.- (d)eler 12b/11
ricʿat é.- (d)eler 15b/9
ḥamd-u ṣenālar é.- (d)elim 06a/15
taʿlīm é.- (d)elim 6a/D1
ʿamel é.- (d)elim 7b/D1
nūş é.- (d)em 42b/19
defʿ é.- (d)emez 05a/2, 05a/4, 7b/D1
muḳāvemet é.- (d)emez 7b/D1
taʿalluḳ é.- (d)emez 05a/4
ülfet é.- (d)emez 12b/8
ʿarż é.- (d)emez 09a/D2
imʿān é.- (d)emezler 6a/D2
é.- (d)en 27b/D1, 35b/13
duḫūl é.- (d)en 13a/19
fedā é.- (d)en 6b/D1
ḥasr é.- (d)en 22b/14
ḫurūc é.- (d)en 07a/19
mübāyaʿat é.- (d)en 09b/11
nikāyet é.- (d)en 14b/4
é.- (d)enler 5b/D2

ihtimām é.- (d)enler 20b/1
é.- (d)enlerden 05a/12
é.- (d)er 10a/3, 10b/14, 23b/6
bend é.- (d)er 3a/D1
beyān é.- (d)er 08b/D1, 11b/D1, 13a/6, 18a/19, 20a/17, 20b/10, 42a/18, 4b/D2, 6a/D2
defʿ é.- (d)er 05a/2
defʿ ü refʿ é.- (d)er 04b/4
derk é.- (d)er 21b/12
ḍarb é.- (d)er 26a/D1, 7b/D1
fedā é.- (d)er 14a/19
helāk é.- (d)er 15a/6
idḫāl é.- (d)er 11b/D1
ilḥāk é.- (d)er 2b/D1
īrāṣ é.- (d)er 21a/15
iṣlāḥ é.- (d)er 07a/10
ittiḫāz é.- (d)er 12b/13
izāle é.- (d)er 16b/5
ḳaṭʿ é.- (d)er 09a/8
kübrā é.- (d)er 14b/13
maġfiret é.- (d)er 12a/D1
maṭlūb é.- (d)er 14b/18
mestūr é.- (d)er 09a/D1
muḳābele é.- (d)er 7b/D1
naṣīb é.- (d)er 05b/12
nikāyet é.- (d)er 06b/7, 14a/5
nüzūl é.- (d)er 08b/5
perīşān é.- (d)er 14b/11
remy é.- (d)er 18a/2
rivāyet é.- (d)er 09a/1
rūgerdān é.- (d)er 13a/13
selām é.- (d)er 11a/18
taḳrīr é.- (d)er 15b/10
taʿalluḳ é.- (d)er 06b/10
taʿlīm é.- (d)er 04b/6, 05b/4, 06a/6, 07a/15, 07a/6, 18a/11, 20b/16
tesbīḥ é.- (d)er 14b/2, 14b/3
tevessül é.- (d)er 04b/8
teʿalluḳ é.- (d)er 20b/7
yardım é.- (d)er 7b/D1
ẕikr é.- (d)er 18a/19, 20a/4, 20b/8, 23b/1
ziyāde é.- (d)er 21a/17
ʿamel é.- (d)er 5b/D1
ʿubūr é.- (d)er 05b/15

mūżī é.- (d)erdi 09a/D1

taʿlīm é.- (d)erdim 3a/D1

aġāz é.- (d)erek 13b/15

iḫrāc é.- (d)erek 07b/7

nüşşāb é.- (d)erek 14a/16

tebessüm é.- (d) erek 13b/12

tecāvüz é.- (d)erek 22a/14

ilticā é.- (d)erim 07a/20

nüşşāb é.- (d)erim 3a/D1

hücūm é.- (d)erler 19a/17

imtiṣāl é.- (d)erler 04b/10

ittiḫāẕ é.- (d)erler 12b/3

metānet é.- (d)erler 11b/20

muḥārebe é.- (d)erler 3a/D1

münāzaʿa é.- (d)erler 21a/19

neẕr é.- (d)erler 4b/D2

nisbet é.- (d)erler 10b/17

niyāz é.- (d)erler 06b/6

ẓann é.- (d)erler 25a/12

tevessül é.- (d)erler 10a/20

teʿayyüş é.- (d)erler 5b/D2

ẕikr é.- (d)erler 19b/10

ʿahd-ü mīṣāḳ é.- (d)erler 6b/D3

aḫẕ é.- (d)erlerdi 10b/20

iftiḫār é.- (d)erlerdi 4b/D2

naḳż é.- (d)erlerdi 4b/D2

talṭīf é.- (d)erlerdi 16a/18

luʿb é.- (d)erlerken 25a/13

telebbüs é.- (d)erlerse 10a/20

nūş é.- (d)erse 42a/6

pür é.- (d)erse 27a/4

teṣādüf é.- (d)erse 17b/21

dütā é.- (d)ersiñ 08b/20

tedvīn é.- (d)esiñiz 02a/9

ḫavf é.- (d)esiz 25a/D2

sebḳat é.- (d)eyim 20b/10

zaḥmet é.- (d)ici 07a/20

ḥāẓır é.- (d)iñ 02a/1
iʿrāż é.- (d)iñ 13a/2
murād é.- (d)insem 16a/15
āh-u enīn é.- (d)ip 3a/D1
aḫẕ é.- (d)ip 01b/11, 07b/18, 6a/D1
basṭ é.- (d)ip 07b/6
bend é.- (d)ip 25a/3
diyānet é.- (d)ip 12b/18
firār é.- (d)ip 05b/3, 2a/D2
ġalebe é.- (d)ip 38a/6
güzer é.- (d)ip 25a/14, 33b/6
güẕerān é.- (d)ip 10a/9
ḫalāṣ é.- (d)ip 04b/9
ḥareket é.- (d)ip 16a/1
ḫavf é.- (d)ip 16a/10
helāk é.- (d)ip 2b/D1
hücūm é.- (d)ip 13b/9
ictihād é.- (d)ip 12b/14
iḥale é.- (d)ip 2b/D1
iḫrāc é.- (d)ip 23a/9
imdād é.- (d)ip 3a/D1
imtiṣāl é.- (d)ip 05a/5
istiḳrā é.- (d)ip 02a/19
iştihār é.- (d)ip 27b/4
itfā é.- (d)ip 28a/19
ittiḥāz é.- (d)ip 07a/7
ittiṣāl é.- (d)ip 16b/18
izāle é.- (d)ip 25a/1
iʿtiyād é.- (d)ip 24b/14
ḳasem é.- (d)ip 4b/D2
ḳatl é.- (d)ip 05a/13
küşād é.- (d)ip 05a/13
lemaʿān é.- (d)ip 24b/13, 25a/1
mahv é.- (d)ip 30b/8
maẓhar é.- (d)ip 06a/4
mestūr é.- (d)ip 15a/13
meyl é.- (d)ip 07b/5
muḥabbet é.- (d)ip 12b/13
musābaḳat é.- (d)ip 38b/15, 38b/16
muʿāvaża é.- (d)ip 20a/14
mübāḥaṣe é.- (d)ip 4b/D1
mübāşeret é.- (d)ip 08a/17
mürūr é.- (d)ip 13a/17
müttefiḳ é.- (d)ip 07a/16
naṣb é.- (d)ip 22b/8
nehy é.- (d)ip 12b/12

nişān é.- (d)ip 17a/8
nüşşāb é.- (d)ip 08a/2, 08b/6, 28a/D2, 3a/D1
nüzūl é.- (d)ip 11a/18
pervāz é.- (d)ip 27b/2
reyyān é.- (d)ip 24b/6
riʿāyet é.- (d)ip 12a/12
ṣayd é.- (d)ip 2a/D2
sebḳat é.- (d)ip 31a/6, 33b/2, 33b/3, 33b/4, 34a/3, 34b/7, 35b/13, 36a/16, 41a/8
semʿ é.- (d)ip 3a/D1
sevḳ é.- (d)ip 04b/2
şāhide é.- (d)ip 16b/1, 16b/20
taḥarrī é.- (d)ip 01b/D3
tahrīk é.- (d)ip 16a/21
taḥṣīl é.- (d)ip 23a/13, 6b/D3
taʿlīm é.- (d)ip 02a/12, 05b/11, 12a/D1, 22b/13
tebeyyün é.- (d)ip 07b/19
tebşīr é.- (d)ip 6b/D2
tecrīd é.- (d)ip 27a/3
teḥarruk é.- (d)ip 2a/D3
tekmīl é.- (d)ip 07b/18
terk é.- (d)ip 11b/15, 11b/16, 2b/D1
teṣāḥub é.- (d)ip 12b/3
teşebbüs é.- (d)ip 15a/15
tezāyüd é.- (d)ip 20b/19
teʾlīf é.- (d)ip 02b/3
tilāvet é.- (d)ip 09b/D1
vażʿ é.- (d)ip 24a/D1, 28a/D1, 28b/4
yardım é.- (d)ip 12b/19
ʿadd é.- (d)ip 08a/17
meyl é.- me 42a/12
ülfet é.- me 22a/10
żāyiʿ é.- me 22a/7
küşād é.- mege 40a/10
sebḳat é.- megin 27a/1
tesyīr é.- megin 28b/5
é.- mek 3a/D1
ʿamel é.- mek 05a/5, 06b/20, 13a/5
beyān é.- mek 17b/11
güzer é.- mek 33b/2
helāk é.- mek 06b/14
imtiṣāl é.- mek 04b/3
ıṭlāḳ é.- mek 15b/10
ittiḥāẕ é.- mek 12b/2
ḳahr-endāz é.- mek 07b/17

mecrūḥ é.- mek 13b/6
muʿāhede é.- mek 4b/D2
muḳābele é.- mek 22b/19
mürāʿāt é.- mek 22b/4
mürūr é.- mek 37a/18
naẓar é.- mek 19a/2
nüşşāb é.- mek 18b/21
remy é.- mek 07b/18, 28b/4, 41a/8
taḥṣīl é.- mek 12a/D1
taʾlīm é.- mek 04b/12, 18b/20
tebdīl é.- mek 21a/16
tecemmuʿ é.- mek 19a/15
telebbüs é.- mek 19a/8
teʿalluḳ é.- mek 15a/9
tīrendāz é.- mek 15b/4
yararlıḳ é.- mek 27a/D3
ziyāde é.- mek 21b/1
iḫtilāṭ é.- mekde 12a/17
menʿ é.- mekde 14a/3
ṭaḥaẕẕur é.- mekde 22a/D1
endāz é.- mekden 24a/15
cenk é.- mekden 13a/5
sedd é.- mekden
duʿā é.- mekdir 2b/D1
terk é.- mekdir 19a/21
ġalebe é.- mekle 38a/3
istīzān é.- mekle 40a/10
taʿlīm é.- meleri 23a/1
tecezzī é.- memek 11a/1
taḥrīr é.- memekle 26a/D2
īmān é.- memiş 05a/20
ilḳā é.+ mesi 15a/9
ẓuhūr é.- mesi 07b/2
perākende é.- mesini 14a/17
aḫẕ é.+ mesiyle 14a/15
é.- meye 2b/D1
naẓar é.- meye 08a/8
müdāhene é.- meyesiz 11b/15
rücūʿ é.- meyecek 5a/D2
dāḫil é.- meyeler 09a/13, 12a/11
ẓulm é.- meyeler 17b/18
güzer é. +meyen 09a/D2
é.- meyince 09a/19

inḥirāf é.- meyip 11b/20
tafṣīl é.- meyip 17a/18
tenezzül é.- meyip 13b/1
fehm é.- mez 14b/3
ḫavf é.- mez 19b/8
maġfiret é.- mez 12a/D1
taʿalluḳ é.- mez 06b/13
sefer é.- mezlerdi 6a/D1
é.- miş 36a/16, 38a/5, 08b/D1
ʿamel é.- miş 06a/4, 20b/20
celb é.- miş 20b/21
cevāb é.- miş 12a/3, 14b/13, 7b/D1
imtiṣāl é.- miş 06a/7
iẓhār-ı celādet é.- miş 26a/11
şükr-i Yezdān é.- miş 19b/1
taḥṣīl é.- miş 07b/8, 5a/D3
é.- mişdir 27a/9
binā é.- mişdir 15a/14
taʿalluḳ é.- mişdir 06b/9
é.- mişler 20a/6
beyān é.- mişler 12b/13
istilā é.- mişler 2a/D2
suéāl é.- mişler 12a/2, 14b/11, 15a/6, 15b/19
cevāb é.- mişlerdir 11b/5
é.- se 11b/10, 14b/17, 5a/D1
tevessül é.- seler 06a/9
é.- ip 10b/10, 14b/10, 15a/15, 25a/15, 31a/7, 32b/9, 37b/19, 5a/D1

etbāʿ (A.) Hizmetkâr.
e.+ ından 28a/18, 30a/15

eṭrāf (A.) 1. Tarflar, yanlar.
e.-ı erbaʿa "dört taraf, dört bir yan" 20a/2
2. Çevre.
e.+ ına 09a/D1

ev Ev, hane.
e. 09b/8
e.+ leri 38b/17

evcik Küçük oyuncak ev.

e.+ leri 25a/14

evlā (A.) Daha iyi, yeğ.
e. 13b/21

evlād (A.) Evlat, çocuk.
e. 6a/D2
e.+ lar 05b/1
e.+ ları 09a/4, 18b/1

evliyā (A.) Veliler, ermişler.
e. 09a/20
e.+ dan 09a/15
e. + u'llāh "Allah'ın sevgili, seçkin kulları" 05a/1, 05a/3, 06a/18, 07b/12, 12a/13, 12a/16, 20a/6, 23b/7

evrāḳ (A.) Ağaç yaprakları.
e.+ dan 12a/21

evsaṭ (A.) Orta.
e. 10a/19

evvel (A.) Önce, ilk.
e. 09a/D2, 10b/17, 13a/4, 21a/9, 27b/9, 2a/D2
e.+ den 22a/19
e.+ ki 05b/8, 2a/D2

evvelā (A.) Öncelikle, ilk olarak.
e. 06a/5, 08a/6, 11a/8, 11a/9, 17b/5, 21a/6, 21b/11, 25b/6, 26a/7, 27b/19, 29b/17, 2b/D1, 33b/1, 34a/1, 3a/D1

evvel-be-evvel (A.) Her şeyden önce.
e. 01b/11, 23a/13

evveliyāt (A.) Bir işin daha önce geçmiş olan safhaları, evreleri.
e. 15a/12

evvelki Önceki.
e. 05b/8, 15a/17, 2a/D2
e.+ si 05b/12, 05b/14

éy Ey! Seslenme sözü.
e. 09a/3, 09a/5, 11b/14, 42b/20, 6a/D1

éyle- Eylemek yardımcı fiili.

ḥatm e. 42a/4
ḥıfẓ e. 19a/14
iḫtirāz e. 22a/11
inʿidām e. 26b/D1
irsāl e. 13b/2
kesb e. 22a/8
ḳıyās e. 4b/D1
muḥkem e. 06a/13,
raġbet e. 42a/14
temennī e. 22a/12
e.- di 11b/11, 13b/11, 41b/15
cevāb e.- di 26a/D1
emr e.- di 26b/D1
ḫavf e.- di 12b/10
ḥulūl e.- di 4b/D2
irsāl e.- di 05b/3
ḳaṣd e.- di 5b/D1
ḳul e.- di 6a/D1
ẓuhūr e.- di 3a/D1
serīḳa e.- di 26b/D1
setr e.- di 05a/14
suʿāl e.- di 27a/D1
taḥṣīl e.- di 08b/19
tażyīḳ e.- di 2a/D2
tesādüf e.- di 2a/D2
ʿafv e.- di 26b/D1
e.- digi 26b/10, 37b/3, 39a/19
ābād e.- digi 35a/14
endāḫte e.- digi 29b/17, 31a/19, 32a/13, 38b/4
ḥayret e.- digi 36a/19
īcād e.- digi 38a/15
iḫtilāṭ e.- digi 12a/8
iḫtirāʿ e.- digi 34a/3
inşād e.- digi 29a/1
iẓhār e.- digi 35b/14
küşād e.- digi 24a/6, 27b/7, 37b/19, 39a/4, 39b/6, 40b/1, 40b/9, 41b/2
lemeʿān e.- digi 10a/11
nihāde e.- digi 39b/8
nişān e.- digi 35a/8, 38b/18
nişānde e.- digi 27b/20
sebḳat e.- digi 37a/14
taṭbīḳ e.- digi 05b/20
tevfiye e.- digi 07a/D1
vażʿ e.- digi 28a/8, 28b/6, 31a/8, 32b/10, 33a/3, 40b/10, 40b/18
ẕikr e.- digi 4b/D2
ʿalāmet e.- digi 25b/12
ʿālāmet e.- digi 30a/20

īcād e.- digi 36a/11
iẓhār e.- digim 03a/3
ḳaṭʿ e.- digin 22a/11
remy e.- diginde 6b/D2
teraḳḳi e.- dikce 19a/19
e.- dikde 13a/20
endāḫte e.- dikde 36b/20
ḳatl e.- dikde 05a/12
mahāret e.- dikde 36a/15
maʿrifet e.- dikde 36a/17
tezellül e.- dikde 37a/19
izāle e.- dikden 28a/2
iḫtiyār e.- dikleri 11a/3
taʿlīm e.- dikleri 07b/10
ṭaʿn e.- dikleri 20a/4
işʿār e.- diklerinde 13b/1
nidā e.- diklerinde 13b/2
suʾāl e.- diklerinde 2a/D2
daʿvā e.- diler 2a/D1
ekl e.- diler 05b/2
ẓann e.- diler 4b/D1
suʾāl e.- diler 16b/13, 6a/D1
cemʿ e.- dim 02a/20
ḫādım e.- dim 6a/D1
hediyye e.- dim 02b/19
iḫrāc e.- dim 2a/D2
nidā e.- dim 3a/D1
ṭaleb e.- dim 03a/14
tesmiye e.- dim 02b/4
suʾāl e.- me 12a/8
terk e.- me 22a/8
ẕemm e.- me 22a/10
e.- mek 2b/D1
cenk e.- mekden 06b/21
ʿadd e.- meñ 13a/2
küşād e.- mesi 20b/4
inḥirāf e.- meye 2b/D1
ḳul e.- miş 6a/D1
ledġ e.- miş 3a/D1
beyān e.- mişdir 5a/D3
sereyān e.- mişdir 7b/D1
teşrīf e.- mişdir 39a/3
e.- mişlerdir 5b/D2
bend e.- r 3a/D1
emīn e.- r 4b/D1
ṭaleb e.- rdi 3a/D1
e.- se 05b/11, 5a/D1
gūş e.- se 11b/12
inkār e.- se 11b/D1
naẓar e.- se 16b/19
remy e.- se 14b/6

daʿvet e.- seler 06a/21
e.- ye 21a/11
diḳḳat e.- ye 21b/12
hediyye e.- ye 23a/7
hibe e.- ye 23a/5
setr e.- ye 05a/12
hibe e.- yeler 23a/8
ittifāḳ e.- yeler 06a/3
setr e.- yeler 05a/14
e.- yip 25a/17, 33b/3
īṣāl e.- yip 13b/7

eyt- Söylemek.
e.- (d)ir 4b/D2, 6b/D2

eyvān (F.) Köşk, kasır.
e.+ ından 14a/14

eyyām (A.) Zaman, devir.
e. 24a/5
müddet-i e. 04b/1 →**müddet**
mürūr-ı e.+ la 35a/9 →**mürūr**
aḳreb-i e.+ da 25a/6 →**aḳreb**

ezel (A.) Ruhlar âleminin başlangıcı.
ʿilm-i e.+ de 18b/15 →**ʿilm**

ezelen (A.) Ezelden beri, çok eskiden beri.
e. 09b/15, 20a/15

ezelī (A.) Ezelden beri devam ediyormuş gibi eski olan, çok eski.
feyż-i e.+ niñ 07b/15 →**feyż**

ezmine (A.) Zamanlar.
e. 4b/D1

F

fāḫire (A.) İftihar edilecek nitelikte, şaşaalı, ihtişamlı.
ḫilʿat-ı f. 27a/7 →**ḫilʿat**

fāḫirelendir- Gururlandırmak.
f.- di 10a/13

faḫr (A.) İftihar kaynağı, iftihar sebebi, övünç.

f.-ı ʿālem "(âlemin, kâinatın iftihar kaynağı, övünme sebebi olan) Hz. Muhammed" 05b/8, 08b/18, 09b/4, 09b/6, 09b/8, 09b/15, 13b/2, 19b/11, 22b/5

faḳaṭ (A.) Fakat, ancak, yalnız.

f. 23b/2

faḳīr (A.) "Ben, bendeniz" anlamında tevazu sözü.

f. 03a/1

faḳīrlik Yoksulluk, açlık.

f. 12a/2, 18a/11

faḳr (A.) Fakirlik, yoksulluk.

f. 11b/D1

fānī (A.) Ölümlü.

pīr-i f. 3a/D1 →**pīr**

fāriġ (A.) Vazgeçmiş, terketmiş.

f. ol- "vazgeçmek, terk etmek" 20b/11, 28a/D1

fāriḳ (A.) Ayıran, fark eden.

f. ol- "ayırmak" 16b/21

fāris (A.) Atlı, atlı asker.

f.-i İslām "İslam'ın askeri (Hz. Sa'd b. Ebi Vakkas'ın lakabı) " 09b/13

Fars (A.) Hint–Avrupa ırkından olan İran milletinin adı ve bu milletten olan kimse.

F. 11a/3

Fārisī (A.) Farsça.

F. 4b/D1

F.+ de 4b/D1

fāsıḳ (A.) Allah'ın emirlerini tanımayan, sapkın, günah işleyen.

f.+ leri 09a/13

faṣıl (A.) Bölüm.

f.+ lar 02b/5

f.+ ları 20a/20

Fātiḥa (A.) Kur'an-ı Kerim'in ilk suresinin adı, Elham.
F. 22a/21, 23a/4, 23b/9

f. ol- "feda olmak" 6a/D2, 09b/21, 22b/15
f.+ sı 6a/D2

fāżıl (A.) Faziletli, erdemli.
f. 27b/7

fehm (A.) Anlama, anlayış, idrak.
f. 14b/6, 6a/D1
f. ét- "anlamak, kavramak" 14b/3
f.+ i 02b/10
f. ol- "anlaşılmak" 12a/5, 20b/5, 2a/D3, 7b/D1, 20b/5

fā'ide (A.) 1. Fayda, yarar.
f. 42b/1, 2a/D2
2. Eserde alt bölümlerin bazılarına verilen isim.
f. 02b/11, 02b/6, 10b/15, 15b/12, 19a/21, 23a/10, 23b/19, 25a/10,

feḥvāsınca Gereğince, … sözü gereğince.
f. 25a/15

fā'iḳ (A.) Daha üstün.
f. ol- "daha üstün olmak" 4b/D2

felaḳ (A.) Sabah aydınlığı.
Rabbu'l-f. 08b/18
→**Rabb**

fecere (A.) Adi, günahkâr kimseler.
f.+ niñ 14a/5

felek (A.) 1. Gökyüzü.
f.+ den 10b/17
f.+ e 4b/D2
2. Gök katlarında yer alan yıldızların insan kaderi üzerinde yaptığı

fedā (A.) Bir şey uğrunda değerli bir şeyden vazgeçme, uğruna verme.
f. ét- "feda etmek" 6b/D1, 14a/19

kabul edilen etki, kadere hâkim olduğuna inanılan güç, talih, baht.
f.-i ḳavsiyye "yay burcu" 21a/4

fenn (A.) Herhangi bir konuya ait olan ilim, bir ilim kol.
f. 03a/16, 07a/D1, 07b/12, 10b/4, 13b/21, 15b/3, 15b/5, 3a/D1
f.-i celīl "yüce fen, ilim (okçuluk)" 02a/18, 05a/7, 05b/11, 07a/12, 07b/8, 07b/9, 07b/18, 08a/14, 09a/5, 09a/8, 12a/12, 12a/13, 19a/21, 20a/6, 20b/14, 22b/11, 23a/13,
f.-i celīlü'ş-şān "şanı yüce fen (okçuluk) " 12a/5
f.-i ḥarb "savaş ilmi, sanatı" 02a/8
f.-i kemān-keşān "okçuluk ilmi, okçuluk" 13b/20
f.-i rāfi'ü'ş-şān "şanı yüce ilim (okçuluk)" 10b/9
f.-i remy "okçuluk ilmi" 01b/14, 20a/21, 37b/18
f.-i rumāt "okçuların ilmi, okçuluk" 19b/5, 22b/3, 23b/8
f.-i sihām "okçuluk ilmi" 24b/1
f.-i şerif "yüce fen (okçuluk)" 08a/16, 13b/20, 14a/2
f.+ de 15a/16, 4b/D2
f.+ den 09a/10, 14a/2, 23a/16
f.+ e 24b/10
f.+ i 08b/19, 22a/D1, 42a/21
f.+ iñ 12a/9

feraḥ-efzā (F.) Ferah arttıran, iç açıcı.
f.+ nıñ 29a/1

feraḥ-fezā (F.) →**feraḥ-efzā**
f.+ dadır 34b/9

ferāmūş (F.) Unutulmuş.
f.+ıda 28a/1

ferāʾiż (A.) Farzlar.

ḳurb-ı f. 08a/19 →**ḳurb** f.-i ʿayniyye "İslam dininde her mükellef Müslüman tarafından bizzat yapılması gereken farz (namaz, oruç vb.)." 02a/13

ferāyiz (A.) →**ferāʾiż**

f.-i kifāye "İslam dininde yapılması farz olan, fakat mükelleflerden bir kısmı tarafından ifa edilince diğerlerinden sorumluluğu kalkan emir ve görevler (cenaze namazı vb.)." 02a/13

ferīd (A.) Tek, eşsiz kişi.

f. 35a/11

fermān (F.) Emir, buyruk.

f. 6b/D1

fermān-fermā (F.) Buyruğu geçen, ferman buyuran.

f.-yı heft-iḳlīm "yedi iklimde buyruğu geçen (padişah)" 24a/9

fetānet (A.) Kavrayış, anlayış.

f. 5a/D3

feṯḥ (A.) Bir memleket, şehir veya mevkii savaşla düşman elinden alma, ele geçirme, zapt etme [Bilhassa İslam ordularının bir yeri zapt edip İslam topraklarına katmaları hakkında kullanılmıştır].

baʿde'l f. 19b/20 →**baʿde**

f.+ inde 27a/D3

f.+ ine 27b/D1

f. ol- "fethedilmek" 12a/D1, 42a/7

fetvā (A.) Bir mesele hakkında şeriatın hükmünü anlamak için sorulan

soruya müftü tarafından muhatap zikredilmeden verilen cevap, sorunun şer'i cevabı.
f. 05b/18
f.+ ya 2b/D1

fevā'id(A.) Faydalar.
f. 25a/D2
f.-i keşīre "pek çok fayda" 15a/13

fevḳ (A.) Üst.
f.+ imde 16a/2
f.+ a'l-ġāye "son derecede" 09b/15, 24b/2

fevz (A.) Zafer, muzafferiyet.
f.+ i 41b/17

feyż (A.) Ruha huzur verici mübarek ve uğurlu tesir.
f.-i ezelī "kadim feyiz" 07b/14

fırṣat (A.) Fırsat, imkan.
f. 7b/D1
f. bul- "önüne çıkan imkândan derhal faydalanmak" 13b/6

fī (A.) Harf-i tarif "el" almış Arapça kelimelerin başına gelen ve bunlara "-de, içinde" anlamı katar.
f. 05a/1, 23a/10, 25a/D2, 36a/9, 4b/D1, 5b/D2

fiḳr (A.) Fikir, düşünce.
f. 37b/17

filān (A.) Belirtilmesi gerekli görülmeyen isimlerin önüne getirilerek onları belirsiz şekilde niteler.
f. 05b/18, 05b/19, 14b/12, 17b/2, 27a/D1, 2b/D1

fi'l-aṣl (A.) Aslında, gerçekte.
f. 10b/15

fi'l-vāḳi' (A.) Gerçekten, doğrusu.

f. 08a/4, 09a/21

fi'l-ḥaḳīḳa (A.) Gerçekten.
f. 37b/19

firār (A.) Kaçma.
f. ét "kaçmak" 05b/3, 3a/D1, 2a/D2

firāvān (F.) Çok, aşırı, bol.
f. 24a/16, 32b/9

fī-sebīlillāh (A.) Allah yolunda, Allah'ın rızasını elde etmek için, hiçbir karşılık beklemeden.
f. 09b/12

fitne (A.) Karışıklık, fesat, kargaşa.
f.+ fücūr "fesat ve kargaşa" 11b/D1

flori (İta.) İlk olarak Floransa'da basılan, sonradan Avrupa'da ve Osmanlı ülkesinde kullanılan, üzeri zambak çiçekli altın para.
f.+ ye 2a/D2

fuḳahā (A.) Fıkıh âlimleri.
f. 02b/11, 05b/19
f.-yı ʿiẓām "büyük fıkıhçılar" 12b/14
f.+ dan 18a/19

fuḳarā (A.) Fakirler.
f.+ yı ṣābirīn "sabırlı yoksullar" 2b/D1
f.+ ya 2b/D1

furḳān (A.) 1.İyi ile kötü ve doğru ile yanlış arasındaki farkı gösteren delil.
f. 42b/3
2. Kur'an-ı Kerim'in 25. suresinin adı.
sūre-i F. 42b/13 →**sūre**

fücūr (A.) Sapıklık, haddi aşma.
fitne f.+ a 11b/D1 →**fitne**

fünūn (A.) Fenler.
f. 02b/12, 14b/9, 19b/5,

42b/9

f.-ı deḳāyıḳ “anlaşılması güç, ince fenler” 14b/15

aṣḥāb-ı f.+ u 22b/5 →**aṣḥāb**

fürūʿ (A.) İkinci derecede olan önemsiz meseleler.
f. 02b/6, 07a/11, 23a/15

fürū-māye (F.) Aşağılık yaradılışlı, mayası bozuk, soysuz
f. 09a/10
f.+ den 14a/12

fürūz (A.) Farzlar.
f.-ı ṣalavāt “namazın farzları” 15a/20

fütūḥāt (A.) Fetihler.
f. 03a/1, 03a/7, 5b/D2, 07b/3, 7b/D1, 13b/16, 19b/17
f.-ı celīl “yüce fetihler” 02a/3
f.-ı ġaybiyye “manevi fetihler” 5b/D2

G

ġabrā (A.) Yer, yeryüzü.
ġ. 39b/17

ġaddār (A.) İnsafsız, vahşi.
ġ. 05a/14

ġāfil (A.) Gerçeklerden habersiz olan, gaflet içinde bulunan, dalgın, dikkatsiz ve düşüncesiz (kimse).
ġ. 42a/20

ġalebe (A.) Yenme, üstün gelme.
ġ. 05a/6, 28b/18, 37b/21
ġ.+ de 13b/18
ġ. ét- “yenmek” 12b/20, 38a/3, 38a/6
ġ.+ sini 04b/4

ġālib (A.) Üstün gelen, yenen.
ġ. 09b/D1, 25a/12
ġ. gel- “yenmek”

05a/15, 12b/10, 2a/D1

ġ. ol- "yenmek" 04b/1, 04b/13, 05b/7, 06a/2, 06a/5, 09b/D1, 15b/20, 16a/1, 16b/3, 19a/17, 19a/19, 25a/12, 29b/10, 01b/D3, 4b/D2

ġalṭān (F.) Yuvarlanan.

ġ. ol- "yuvarlan-" 13b/5

ġamze (A.) Çene veya yanak çukuru.

ġ. 35b/12

ġanem (A.) Koyun.

ġ.+ leri 25a/14

ġanī (A.) Zengin.

ġ. ol- "zengin olmak" 2a/D2

ġanīlik Zenginlik.

ġ. 12a/3

ġanīmet (A.) Savaşta düşmandan alınan savaş esirleri, sivil esirler, menkul ve gayrimenkul mallar.

ġ. 16a/12

ġ.+ im 12a/4

ġarb (A.) Batı.

ġ.+ ında 41a/2

ġarben (A.) Batıdan.

ġ. 11b/8

ġarrā (A.) Parlak, gösterişli.

ġ. 02b/17, 07b/2

ġavṣ (A.) Kendisine sığınıldığı ve kendisinden yardım istendiği zaman kutba verilen isim [Allah tarafından âlemi manen idare etmekle görevlendirilmiş ve kendilerine olaylara hükmetme izni verilmiş olan velilerin manevi derecesi en yüksek olanına kutup, kendisinden yardım istendiği zaman ise kutba gavs denir]

ġ.-ı aʿẓam "en yüce mertebede olan velî, kutb-ı ekber" 12a/15, 22a/12

maḳām-ı ġ.-ı aʿẓām 08a/19 →**maḳām**

ġayb (A.) Gözle görülmeyen manevi âlem.

ġ.+ dan 08a/3, 5b/D2

ġaybiyye →**ġayb**

fütūḥāt-ı ġ.+ niñ 5b/D2 →**fütūḥāt**

ġāyet (A.) Çok, pek, pek çok, son derece.

ġ. 08a/21, 6b/D2

ġayret (A.) Gayret, çaba.

ġ. 27a/6, 28a/3

ġ. +u'llāh "Allah'ın, kulunu muhabbeti sebebiyle gayrıdan (kendisinden başka her şeyden) esirgeme konusundaki gayreti"

ġ.+ i 27b/6

ġ.+ ine 05b/17

ġayret-nümūn (F.) Gayret gösteren.

ġ.+ uñ 33a/4

ġayrı (A.) Başka.

ġ.+ ları 17b/5

ġ.+ ya 15b/5

ġayrıhum (A.) Ondan başka.

ġ. 20a/5

ġazā (A.) İslam dini uğruna yapılan savaş, cihat.

ġ. 01b/11, 04b/12, 04b/5, 05a/7, 05b/10, 06a/6, 07b/20, 08a/14, 08a/17, 09a/4, 11b/20, 18a/10, 22b/5, 23a/1

ġ.-yı Uḥud "Uhud Savaşı" 09b/11, 09b/13, 12b/9, 13a/16, 13a/18

ġ.+ da 09b/12

ġ.+ dan 09a/1

ġ.+ ları 09b/D1

ġażab (A.) Aşırı hiddet, intikam alma duygusu ile karışık

öfke, kızgınlık.
ġ.+ ı 5b/D2

ġāzī̄ (A.) Gaza eden, İslam dini ve vatan uğruna elde silah düşmanla savaşan, gazâdan şehit olmadan dönen kimse.
ġ. 08a/2

géce Gece.
g. 20a/3, 22a/9, 42a/13
g.+ de 09a/D1

géç- 1. Geçmek, ilerlemek.
g.- digi 17b/5
g.- en 23a/6
g.- er 07a/12
g.- erse 17b/6
g.- ersem 17b/8
g.- erseñ 17b/7
g.- mekle 33b/4
g.- mişler 26a/D1
g.- ip 31a/4, 33b/6, 33b/7, 41a/17,
2. Saplanmak, batmak, girmek.
g. 06b/2, 08a/4, 6b/D2
3. Yazılmak, yazılarak tespit edilmek.
g.- erse 41b/18
4. Üstünde durmayıp atlamak.
g.- em 42a/20

géçir- 1. Yerleştirmek, koymak, takmak, sokmak.
g. mişler 26a/D1
2. İyileştirmek
g.- irir 07a/10

gel- Gelmek.
g.- di 02a/4, 02a/8, 10b/2, 21b/15, 4b/D1, 6a/D1
rast g.- di 26b/D1
ṣaḥva g.- dikde 2a/D3
g.+ e 08a/12
g.- ecek 19a/6, 25a/5
ġālib g.- eler 12b/10
g.- enler 2a/D3
ī̄māna g.- iñ 22b/21
g.- ince 42b/18, 6b/D3
g.- ip 2a/D2, 2b/D1, 3a/D1, 05a/13, 6b/D3,

08a/3, 09a/D1, 11a/11, 13b/12, 13b/14, 22a/12, 22b/5, 28a/D2,
İslām'a g.- ip 4b/D2
rāst g.- ip 10a/3
g.- ir 07a/18, 11a/2, 14a/12, 42a/23, 4b/D2
g.- irdi 2a/D3
ġālib g.- iriz 2a/D1
g.- medi 26a/D1
g.- mek 11a/7
īmāna g.- mesi 06a/21
ḫalel g.- meye 2b/D1
lāzım g.- mez 18a/7
g.- mezler 06a/21
g.- miş 28a/7
İslāma g.+ miş 09a/2
selāmete g.- miş 08a/3
g.- mişdir 05a/17, 07a/21
g.- mişlerdir 08b/9
rast g.- se 08b/11

ger (F.) Eğer.
g. 11b/11

gerdūne-veş (A.)
g. 11b/10

gerek Herhangi bir şeyin yapılabilmesi veya olabilmesi için şart olan (şey), lazım.
g.+ dir 05b/18, 11a/21, 4b/D2

gerek Bağlaç göreviyle cümlede aynı görevi yapan kelimelerin her birinin başına ayrı ayrı getirildiğinde "ister" anlamında kullanılır ve bunlardan birinin tercih edilebileceğini gösterir.
g. 13a/6, 15b/11, 17b/21, 20b/12

géri Geri.
g. 18a/5, 23b/19, 2a/D2
g.+ ye 21a/2, 21b/18, 41b/15

geşt (F.) Gezme, geçme.
g. ü güzār "gelmiş geçmiş" 23a/6, 23b/10

gét- Gitmek.

g.- (d)er 11b/17, 18a/11

g.- (d)erken 08a/1

g.- (d)digini 13b/8

g.- (d)ip 21b/11

g.- mekde 21b/10

getir- Getirmek.

g.- di 05b/7, 2a/D3

g.- diler 13b/7, 6b/D1

g.- dim 42a/9, 42b/11

g.- e 15a/15, 22a/3

g.- ip 12b/4, 4b/D2, 6b/D1

yerine g.- ip 20b/20

g.- ir 18a/17

g.- mede 6b/D3

yerine g.- mek 08b/D1

yerine g.- mekde 06a/14

géy- Giymek.

g. 09a/16

g.- erlerdi 4b/D2

g.- miş 6b/D1

gez- Gezmek.

g.- er 08b/9, 28a/D2

g.+ me 22a/6

gez Okun çileye takılan kertikli yeri.

g.+ i 21b/14

g.+ ine 22a/1

g.+ ini 22a/14

gez (F.) Okçulukta kullanılan 66 santimlik uzunluk ölçüsü.

g. 20b/4, 24a/3, 26a/14, 31b/1, 40b/11, 41a/16, 41b/8

ġıdā (A.) Gıda, besin.

ġ.+ dır 07b/3

ġıyābet (A.) Yokluk.

ġ. 29b/8

gibi Gibi.

g. 02a/21, 04b/9, 05b/1, 05b/11, 05b/15, 06a/8, 06b/12, 06b/14, 06b/15, 07a/D1, 07b/21, 08a/12, 08b/8, 09a/9, 10b/4,

10b/5, 10b/6, 11b/18, 11b/19, 11b/D1, 12a/20, 12a/21, 14a/16, 14a/7, 16b/4, 16b/5, 17a/11, 17a/7, 19b/9, 20b/5, 21b/12, 21b/13, 21b/16, 23b/20, 23b/21, 23b/9, 25a/15, 28a/7, 2a/D2, 2b/D1, 3a/D1, 4b/D2, 7b/D1

g.+ dir 07b/18, 25a/16, 25a/17, 25a/D1

gir - 1.Girmek, dâhil olmak.

g.- dikleri 16b/2

g.- er 05b/16

g.- ip 12b/15, 18b/6

2. Saplanmak, batmak.

g.- e 23b/17

g.- en 21a/1

g.- ince 42a/19

g.- iven 6b/D2

gīrān (F.) Ağır.

g. 29b/11

girān-bahā (F.) Çok değerli, pek kıymetli.

g. 10a/11, 24b/1

girībān (F.) Yaka.

taḫlīṣ-i g. 37a/20 →**taḫlīṣ**

girdāb (F.) Girdap.

g. 27b/20

giryān (F.) Ağlayan.

g. ol- “ağlamak” 25a/4

gīsū (F.) Omuza dökülen uzun saç.

g. 30a/16

gizle- Gizlemek.

g.- di 05a/20

gizli Gizli.

g. 42a/2

ġonca (F.) Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk.

ġ. 23b/17

göl Göl.

g. 41a/2

iş g.- üp 33a/2

gönder- Göndermek.
g.- di 05a/13, 05a/16
g.- ür 35a/9
g.- ürsün 06a/16

gönül Gönül.
k.+ ler 2a/D3

gör- Görmek.
g. 41b/16
g.- dü 22b/5, 26b/D1
g.- dügü 07a/D1
g.- dügünü 20b/12
g.- düler 20b/2, 6b/D1
g.- dükde 13b/8, 4b/D2
g.- düm 2a/D2, 3a/D1
g.- düñ 2a/D2, 3a/D1
g.- enler 19b/9
g.- üldü 11a/5
g.- ülüp 19b/1
g.- medim 42a/2
g.- meniñ 6a/D2
g.- mezsiñiz 7b/D1
g.- müşler 6b/D3
g.- se 05b/18, 5a/D2
g.- sek 42a/3
g.- ünce 42b/2
g.- üp 10a/4, 15b/21, 2b/D1

göre Uygun şekilde, uygun olarak.
g. 02a/14, 07a/15, 07a/6, 07a/8, 08a/6, 13a/15, 16a/1, 17b/14, 21b/8, 2b/D1
g.+ dir 21a/12

göster- Göstermek.
g.- e 07b/4

götür- Götürmek.
g.- ür 08b/7

göz Göz.
g.+ lerinden 6b/D2
g.+ lerini 6b/D2

gözet- Göz önünde tutmak, dikkat etmek, önem vermek, riayet etmek.
g.- mek 22b/1

gū (F.) Söyeleyen.

güft-ü g.+ ya 37b/1
→**güft**

ġulām (A.) Köle.
ġ.+ a 6b/D3
ġ.+ ı 24a/D1

ġulyabānī (A.) Karanlıkta, tenha yerlerde göründüğü zannedilen korkunç varlık, hayalet, hortlak.
ġ.+ leriñ 19b/8

gūnā (F.) Çeşit, tarz, tür.
g.+ 7b/D1

ġurāb (A.) Karga.
ġ. 05a/14, 05a/16
ġ.+ lar 05b/1, 05b/3

gūş (F.) Kulak.
g. 09b/17
g. éyle- "dinlemek" 11b/12
g.+ ine 33b/8

gūyān (F.) Söyleyen.
g. 27b/5

g. ol- "söylenmek" 09b/19

ġuzāt (A.) Gaziler.
ġ. 10a/1, 18b/10, 20a/3

güç Güç, kuvvet.
g.+ üñüz 01b/14

güft (F.) Söz.
g. ü gū "dedikodu" 37b/1

gül (F.) Gül.
g. 23b/17

gülşen (F.) Gül bahçesi.
g. 25a/17

gümüş Gümüş.
g. 17a/7

gün Gün.
g. 7b/D1, 14b/11, 16a/19, 16b/1, 18b/6, 20a/3, 21a/6, 22b/5, 26a/D1, 26b/D1, 2a/D2, 2a/D3, 3a/D1

g.+ de 08b/8, 09b/14, 11b/1, 21a/7
g.+ ü 27a/D1
g.+ üne 5a/D3
g.+ leri 24b/14
g. ṭoġrusu 40a/14

günāh (A.) Allah'ın emirlerine aykırı olan davranış.
g. 08b/8
g.+ ı 11b/D1
g.+ ına 05a/16

gün-be-gün (F.) Gittikçe, günden güne.
g. 08b/21, 13b/19

gündüz Gündüz.
g.+ i 42a/13

gün ṭoġru Doğu yönü, güneşin doğduğu yön.
g. yéli "doğudan esen bir rüzgâr" 41b/10

gürūh (F.) Topluluk, cemaat.
g. 08b/21, 14a/7, 21a/2
g.+ uñ 11b/1

gürz (F.) Ateşli silahların icadından önce savaş aleti olarak kullanılan, demir, tunç, bakır veya pirinçten ağır topuz, bozdoğan.
g. 19a/4

gūsfendān (F.) Koyunlar.
rem-i g. 25a/14 →**rem**

güzār (A.) Geçme, geçiş.
geşt-ü g. 23a/6 →**geşt**
geşt ü g.+ ıñ 23b/10

güzel Güzel.
g. 22b/20

güzelce Güzel bir şekilde.
g. 07b/6, 23a/13

güzer (A.) →**güzār**
g. 33b/4
g. ét- "geçmek" 09a/D2, 25a/14, 33b/2, 33b/6

güẕerān (F.) Geçme, geçiş.

g. ét- “geçmek” 10a/9

güẕeştegān (F.) Geçmiş olanlar, daha önce gelip geçmiş kimseler.
g. 11b/8

güzīde (F.) Seçkin.
g.-i Āl-i ʿOṣmān “Osmanlı soyunun seçkin şahsiyeti” 24a/17

güzīn (F.) Seçkin.
çehāryār-ı g. 11a/17
→**çehāryār**
aṣḥāb-ı g.+ den 06b/3
→**aṣḥāb**

H

ḫaber (A.) Olmuş veya olmakta bulunan bir şeye dair orada olmayanlara erişen bilgi, ondan ona nakledilen söz.
ḫ.+ leri 2a/D3
ḫ. vér- “haber vermek, bilgilendirmek” 13a/17, 15b/21, 25a/D2, 42a/10, 42b/21

ḥabīb (A.) Sevilen kimse, sevgili, dost.
ḥ.+ i 18b/13
ḥ.+ im 6a/D2, 18b/14
Ḥ.+ u’llāh “Allah’ın sevgilisi, Hz. Muhammed” 20a/19

ḥabīṣ (A.) Kötü, soysuz, alçak.
ḳrāl-ı ḥ.+ lerini 6a/D1

ḫacālet (A.) Utanma, mahcup olma.
ḫ.+ de kal- “utanmak” 16a/9

ḥacc (A.) İslam dininde zengin sayılan her Müslümanın ömründe bir defa kurban bayramı günlerinde belli usullere göre Kâbe’yi ziyaret etmesi şeklindeki farz ibadet.
ḥ. 11b/D1

ḥacer (A.) Taş.

ḥ.-i maʿrūf "bilinen taş" 36a/21,

ḥ. 07b/17, 27b/10, 32b/11, 37b/1, 41b/13

ḥ.-i mevhūb "bağışlanmış taş" 37a/21,

ḥ.-i muʿteber "saygın taş" 25b/12, 31a/9

ḥ.-i müntehā "bir menzilin en ileride bulunan taşı, baş taşı" 28b/2, 37b/4

ḥ.-i ṣaġīr "küçük taş" 31b/1

ḥ.+ dir 40a/4, 41a/10

ḥ.+ i 28a/8

ḥ.+ in 30b/8

ḥ.+ iñ 40a/12

ḥācet (A.) İhtiyaç.

ḥ.+ i 02a/19

ḥadd (A.) Sınır.

ḥ. 21b/8

ḥ.-ı bulūġ "ergenlik çağı" 6b/D3

ḥ.+ den 12a/13

ḫademe (A.) Hizmet edenler.

ḫ.-i dīn [ü] devlet-i Muḥammediyye "İslam'a ve İslam devletine hizmet edenler" 13a/12

ḫādım (A.) Hizmetçi.

ḫ. 6a/D1

ḥadīṯ (A.) Hz. Muhammed'in sözleri, davranışları ve başkalarının yaptığı kendisi tarafından tasvip edilen hareketleri.

ḥ. 10b/2

ḥ.-i ḳudsī "manası Allah tarafından vahyedilen, ifadesi Hz. Muhammed'e ait olan hadis" 02a/4

ḥ.-i şerīf "yüce hadis" 02a/2, 02a/6, 02b/8, 07a/18, 07a/D2, 09a/3,

09b/17, 10a/17, 16a/20, 18b/9, 18b/12, 21a/13, 2a/D1, 5a/D2

ḥāfiẓ (A.) Koruyan, muhafaza eden.
ḥ 42b/6
ḥ. ol- "korumak" 09b/20

ḫafīf (A.) Az.
ḫ.+ ü'l-zihn "aklı kıt" 09a/12

ḫafiyye (A.) Gizli.
esrār-ı ḫ.+ den 06b/16, 20b/15 →**esrār**

hafta (F.) Hafta.
h.+ da 21a/6

ḫāhiş (F.) Arzu, istek.
ḫ.+ iyle 39a/16
ḫ.+ in 28b/5

ḫāhiş-kār (F.) Arzulu, istekli.
ḫ. ol- "istekli olmak" 2a/D3

ḫāk (F.) Toprak.
ḫ. 10a/9
zīr-i ḫ. 35a/9 →**zīr**
ḫ.-ı pāy "ayağın bastığı toprak" 42b/8
ḫ.+ den 07b/17
ḫ.+ e 10b/14, 42a/5

ḫāḳān (F.) Padişah.
defter-i Ḫ. 41b/18 →**defter**

ḫāḳānī (F.) Padişaha ait.
defter-i ḫ.+ de 20a/12, 20a/7 →**defter**
defter-i ḫ.+ lerine 24b/17

ḫaḳāyıḳ (A.) Gerçekler.
esrār-ı ḫ. 14b/15 →**esrār**

ḫākī (F.) Genellikle meşk ve koşuda kullanılan ok çeşidi. Pişrev okundan tek farkı yeleğinin ensiz ve uzun olmasıdır.
ḫ. 33b/20
ḫ.+ dir 35b/10

ḫ.+ ler 21a/7

ḥaḳīḳat (A.) Gerçek.

ḥ. 09a/D2

ḥ.+ ini 06b/17

ḥ.+ le 15b/2

ḥaḳḳ (A.) 1. Gerçek, doğru.

ḥ. 05a/17, 16b/21

ṭarīḳ-i ḥ.+ a 16b/7

→ṭarīḳ

ḥ.+ dan 2a/D3

serḥadd-ı ḥ.+ dan 2b/D1 **→serḥadd**

yaḳīn-i ḥ.+ de 03a/7

→yaḳīn

ḥ.+ dır 4b/D1

ḥ.+ ı 11b/16, 42b/2

teblīġ-i ḥ.+ ını 06a/13

→teblīġ

2. Allah, Tanrı.

Ḥ. 07a/17, 07b/14, 09b/D1, 25a/17, 27b/4, 36a/14, 5b/D1

bang-ı Ḥ. 08b/21

→bang

Ḥ.+ a 07b/8, 08b/D1

Ḥ.+ dan 09b/D1, 22b/15, 3a/D1, 42a/16

emr-i Ḥ.+ dan 11b/20

→emr

raḥmet-i Ḥ.+ dan 13a/7

→raḥmet

emr-i Ḥ.+ dır 11b/19

leşker-i Ḥ.+ dır 10b/13

→leşker

Ḥ.+ ıñ 2b/D1, 06a/17, 08b/12, 08b/D1, 16b/20, 5b/D1, 5b/D2, 38b/2

Ḥ. Sübḥāne ve Teʿālā 04b/3, 04b/6, 05a/12, 05b/11, 06b/1, 12a/21, 21a/2, 25a/D2, 4b/D2

Ḥ. Teʿālā 05b/1, 05b/2, 11a/18, 14b/1, 14b/2, 14b/3, 16a/3

Ḥ. yolu "Allah'a eriştiren yol, hidâyet" 5b/D2

3. Hukukun veya geleneğin bir kimseye tanıdığı şey, hisse, pay

ḥ.+ larına 22b/3

ḥaḳḳ(lar)ında Üzerine, için,

hususunda, dair.

ḥ. 02a/10, 02a/16, 02a/7, 13a/1, 13a/6, 13a/10, 18b/12

ḫāk-sār(F.) Perişan, düşkün, hakir.

ḫ. 06b/2, 24b/5

ḫ.+ ıñ 03a/8

ḥāl (A.) Hâl, durum.

ḥ. 13b/10

ʿarż-ı ḥ. 26b/D1 →**ʿarż**

ḥ.+ de 12a/12, 24b/12, 3a/D1

ḥ.+ e 05a/21

ḥ.+ im 16a/2, 16a/7

ḥ.+ inde 2a/D2

ḥ.+ ine 08a/8

ḥ.+ ini 07a/7

ḥālā (A.) Bu zamana kadar, şimdi bile.

ḥ. 18b/16, 27b/10, 28b/1

ḫalāṣ (A.) Kurtulma, kurtuluş.

ḫ.+ ı 02b/21

ḫ. ét- “kurtarmak” 04b/9

ḫ. ol- “kurtulmak” 2a/D2

ḥalāvet(A.) Tatlılık, güzellik.

ḥ.+ i 14b/6

ḫalel (A.) Bozukluk, eksiklik.

ḫ. 30a/18

ḫ. gel- “zarar gelmek” 2b/D1

ḥālen (A.) Hâlâ, bu zamana kadar.

ḥ. 28a/D2

ḫālī (A.) Boş, tenha.

ḫ. ḳal- “aciz olmak, eksik kalmak” 12a/21, 15a/1, 15a/3

ḫ. ol- “uzak olmak, uzaklaşmak” 02a/5, 15b/6, 21a/7, 01b/D3

ḫalīfe (A.) Hz. Muhammed’den sonra onun vekili olarak din ve dünya işlerinde bütün Müslümanların önderi, aynı zamanda devletin reisi olan kişi.

ḫ. 24b/20

ḫ.-i Resūlullāh "Hz. Muhammed'in halifesi" 10b/5, 24b/21

ḫ.-i rūy-i zemīn "bütün yeryüzüne hâkim olan İslam halîfesi [Yavuz Sultan Selim ve ondan sonra gelen Osmanlı padişahları için kullanılmıştır]" 04b/3, 06a/17

ḫalḳ (A.) Yaratma, yoktan var etme.

ḫ. ol- "yaratılmak" 06b/13, 07a/5, 09a/D2, 13a/12, 14a/20, 19a/20, 19b/1, 20b/7

ḫalḳa (A.) Bir yere tutunmak veya bir şeyi bir yere tutturmak için kullanılan maden, tahta veya plastikten çember.

ḫ. 26a/D1

ḫall (A.) Bir işin zor ve karanlık taraflarını çözme, çözümleme.

ḫ. ét- "halletmek, çözmek" 02a/17

ḫamāset (A.) Yiğitlik, kahramanlık.

ḫ. 27a/8

ḫamd (A.) Kulun Allah'ın yüceliğini, sonsuz lütuf ve ihsanı karşısında yaratanına minnet ve şükran duygularını bildirmesi.

h.+ ine 22a/20

ḫ. ü şenālar ét- "Allah'ın büyüklüğü ve lütufları karşısında onu methederek şükrünü bildirmek" 06a/15

ḫamel (A.) Koç burcu.

ḫ. 10b/17

ḫamīde (A.) Övülmeye layık, methedilecek sıfatlara sahip olan.

ḫiṣāl-ı ḫ. 19a/19 →**ḫiṣāl**

ṣıfat-ı ḥ. 2b/D1 →**ṣıfat**

ḥ.+ yi 5a/D3

ḫāmis (A.) Beşinci.

ḫ. 10b/18, 15a/17

ḫāmisen (A.) Beşinci olarak.

ḫ. 18a/2, 22a/6

ḥamiyyet (A.) Haysiyet.

ḥ. 27a/6, 27b/5, 28b/6, 35b/12

ḥ.+ i 27b/19

ḥaml (A.) Taşıma, yüklenme.

ḥ. 28a/8

ḥamle (A.) Düşmana karşı yapılan saldırış, hücum.

ḥ.+ ler 13b/5

ḫamr (A.) Şarap.

şurub-ı ḫ. 11b/D1 →**şurub**

ḫançer (A.) Kamadan küçük, ucu eğri ve sivri, iki yanı keskin bıçak.

ḫ. 23b/17, 27a/D1

ḫandak (A.) Hendek.

ḫ. 18b/20

ḫāne (A.) Ev.

ḫ.+ sinde 10a/21, 5a/D1

ḫānecik Küçük, oyuncak ev.

ḫ.+ ler 25a/13

ḫānḳāh (A.) Bir tarikatın, diğer tekkelerinin kendisine bağlı bulunduğu merkez durumundaki tekkesi.

ḫ.-ı rumāt "Okçular Tekkesi" 24a/8, 24b/14

ḫarāb (A.) Yıkık, dökük.

ḫ. 25a/14

ḥarām (A.) Dinin kesin bir delille yasakladığı, işlenmesi azabı, inkâr edilmesi küfrü gerektiren (şey, hareket veya davranış).

ekl-i māl-i ḥ. 11b/D1 →**ekl**

ḥ.+ dan 22a/10

ḥ.+ dır 12b/2, 17b/9

ḥarb (A.) Savaş.

ḥ. 07b/10, 07b/16, 07b/3, 11b/18, 13a/14, 13b/21, 14a/1, 14b/20, 19a/13, 19a/2, 19b/5, 25a/5, 7b/D1

ʿamd-ı ḥ. 06a/5 →**ʿamd**

ḥ.+ de 10a/1, 13a/19, 13a/9, 15b/17, 18b/10, 18b/16, 19a/12

maʿreke-yi ḥ.+ de 5b/D2 →**maʿreke**

dār-ı ḥ.+ de 16a/13 →**dār**

ḥ.+ den 19a/14

ālet-i ḥ.+ dır 05b/5 →**ālet**

ḥ.+ e 08a/9, 08b/5, 10b/4, 21b/2

fenn-i ḥ.+ e 02a/8 →**fenn**

ḥ.+ ıñ 23a/2

ḥ.+ le 19a/6

ḥ.+ lerden 12a/D1

ḥarbī̄ (A.) 1. Osmanlı Devleti'nde ticaretle uğraşan ve bir yıldan az oturan ecnebi devlet tebaası kimse [Bir yıldan fazla oturan ve cizye verenlere zimmî denirdi].

ḥ. 13a/6

2. Savaşla ilgili.

ḥ. yay "uzun, katı ve kuvvetli savaş yayı" 21b/5

ḥareket (A.) Hareket, kımıldama.

ḥ.+ den 2a/D3

ḥ. ét- "hareket etmek" 16a/1

ḥarem (A.) Müslüman saray, konak ve evlerinde yabancı erkeklerin giremediği, yalnız kadınlara mahsus bölüm.

ḥ.-i hümāyun-ı şerhriyārī̄ "Osmanlı sarayında harem dairesi" 41b/1

ḫāric (A.) Bir şeyin sınırları dışında kalan yer, dış, dışarı.
ḫ. 07a/D1
ḫ.+ de 7b/D1
ḫ.+ dir 13b/11, 14a/12
ḫ. ol- "-nın dışında olmak" 09a/14

ḫārikʿu'l-ʿāde (A.) Olağanüstü, eşi görülmemiş.
ḫ. 25a/6

ḫāṣ (A.) 1. Bir şeye veya bir kimseye ayrılmış olan, herkese ait olmayan, hususi, özel.
ḫ. 11a/12,
2. Saf, halis, samimi.
ḫ. 12b/6, 42b/18
3. Seçkin kimse.
ḫ.+ a 05a/3

ḫasārāt (A.) Hasarlar, zarar ve ziyanlar.
ḫ. 12b/16

ḫasbe'l-imkān (A.) İmkânına göre.
ḫ. 35a/7

ḫaseb (A.) Kişinin kendine mahsus olan ve kendi hasletlerinden doğan değeri, asalet [daha çok nesep kelimesiyle birlikte hasep ve nesep şeklinde kullanılması, hasep kelimesine de nesep manası verilmesine sebep olmuştur].
neseb ü ḫ.+ de 13b/1
→**neseb**
ḫ.+ iyle 27a/D3

ḫāṣekī başı (A.) Bostancılardan, işi haremeyn vakıflarının gelirlerini toplamak olan görevli.
ḫ.+ lığı 38b/13

ḥasenāt (A.) İyilikler, hayırlar.
h.+ ı 24b/13

ḫasene (A.) İyilik, iyi ve güzel iş.
ḫ.-i Muḫammediyye

“Hz. Muhammed’in güzel davranışları” 35a/6
ḥ.+ den 37b/18

ḥāṣıl (A.) Olan, ortaya çıkan, meydana gelen.
ḥ. ol- “ortaya çıkmak, meydana gelmek” 07a/D2, 11b/7, 14b/8, 15a/14, 01b/D2

ḥasīb (A.) Soyu temiz, muhterem.
ḥ. 35a/10

ḥaşīn (A.) Sağlam, kuvvetli.
ḥ.+ dir 05b/6

ḫaşlet (A.) Yaratılıştan gelen özellik, huy, tabiat.
ḫ. 05b/14

ḫāṣ oṭa ȧġaları Osmanlı sarayında Enderun’un en saygın dairesinin başında bulunanlar.
ḫ.+ ndan 29b/7, 31a/7, 33b/20

ḥaṣr (A.) Yalnız bir şeye mahsus kılma, bir şey için ayırma ve sarf etme.
ḥ. ét- “yalnız bir şeye tahsis etmek” 22b/14

ḫāṣṣa (A.) 1. Bir şeye veya bir kimseye mahsus olan, yalnız onda bulunan hâl, özellik.
ḫ. 07b/9
ḫ.+ sı 09a/D1
2. Padişah ve saraya ait olan.
kilār-ı ḫ. 39b/5 →**kilār**
silāhşörān-ı ḫ.+ dan 38a/5 →**silāhşörān**

ḥaşr (A.) 1. Toplama, bir araya getirme.
ḥ. ol- “toplanmak” 05b/15, 4b/D2
2.Ölülerin diriltilip bir araya toplandığı zaman, kıyâmet
ḥ.+ e 11b/10, 41b/18

ḫaṭar (A.) Tehlike, güvensizlik.
ḫ.+ dır 12b/5
ḥ.+ ı 09a/12

hātıf (A.) Manevi âlem, gayb.
h. 10b/4
ḥ.+ dan 09a/D1
sū-yı h.+ dan 4b/D1

ḫāṭıf (A.) Göz kamaştıran.
ḫ. 05b/15

ḫāṭır (A.) Zihin, hafıza.
mirāt-ı ḫ. 10a/6
ḫ.+ ından 09a/D2
ḫ. ḳıl- "hatırlamak" 08a/9

ḥatm (A.) Bitirme.
ḥ. éyle- "bitirmek" 42a/4

ḥattā (A.) Hatta, üstelik.
ḥ. 16b/21

ḫatun Hatun.
ḫ. 26b/D1

ḫatve (A.) Adım.
ḫ.+ sinde 01b/D2

havā (A.) 1. Rüzgâr.
h.-yı şimāl "kuzeyden esen bir rüzagâr çeşidi" 33b/1, 40b/19
h.-yı ḳıble "güneyden esen bir rüzgâr çeşidi" 29b/20
2. Gökyüzü.
h.+ da 2a/D2
h.+ ya 42a/22

havācı Atışlarda hava yerinde durup okun düştüğü yeri, ayak yerinde duranlara bildiren meydan görevlisi.
h.+ lar 22a/D1, 39a/17
h.+ lara 22a/16
h.+ ları 22a/D1

ḥavādiṯ (A.) Hadiseler, olaylar.
ḥ.-i yevmiyye "günlük olaylar" 3a/D1

ḥavālī (A.) Çevre, civar, yöre.
ḥ.+ sinde 37a/16

ḫavāṣ (A.) 1. Özellikler, nitelikler.
ḫ.+ ı 5a/D3
2.Seçkin, ileri gelen.
ḫ. 06a/6
ḫ.+ a 08a/18
ḫ.+ ı 19b/5

ḥavās (A.) Duyular.
ḥ. 37b/17

ḫavf (A.) Korku.
ḫ. 14a/11, 16a/3, 16a/5, 16a/8, 3a/D1
ḫ. ét- "korkmak" 16a/10, 19b/8, 25a/D2
ḫ. éyle- "korkmak" 12b/10
ḫ. ol- "korkulmak" 23b/20

ḥāvī (A.) İçine alan, içinde bulunduran.
ḥ. ol- "kavramak" 06b/17

ḥayāt (A.) Hayat, canlılık.
ḥ. 14a/10, 20b/6
ḥ. bul- "canlanmak" 14a/15

ḫayli (F.) Oldukça fazla, epey.
ḥ. 13b/9

ḫayr (A.) Her durumda ve şartta herkesin katında iyi ve makbul olan hâl ve iş.
ḫ. 05a/7, 10b/2, 39a/19, 6a/D2
ḫ.+ u'l-umūr "işlerin hayırlısı" 21a/15
ḫ.+ ını 5a/D2

ḥayrān (A.) Şaşkın, şaşırıp kalmış kimse.
ḥ. ḳal- "şaşırmak" 4b/D1

ḫayrāt (A.) Hayırlar, iyilikler.
ḫ. 24b/13

ḥayret (A.) Şaşırma, şaşkınlık.
ḥ.+ de 39b/19
ḥ. éyle- "şaşırmak"

36a/19

ḥayret (A.) Şaşkınlık.
ḥ. 28b/19

ḫayṭ (A.) İp.
ḫ. 09a/D1
ḫ.+ ı 02a/21

ḥayvān (A.) Hareket edip yer değiştirebilme ve hissetme yeteneği olan insan dışındaki canlı yaratık.
ḥ. 15b/4
ḥ.+ dır 05a/15
ḥ.+ lardan 05a/18

ḥayvānāt (A.) Hayvanlar.
ḥ. 17a/6

ḥayye (A.) Yılan.
ḥ. 3a/D1

ḥazān (F.) Güz, sonbahar.
ḥ. 35a/9

ḥażerāt(A.) Hazretler.
h.+ ı 06b/6, 20a/9

ḥāżır (A.) Bir işi yapmak için gerekli her türlü şeyini tamamlamış olan, hazır hâlde bulunan.
ḥ. ét- "hazırlamak" 02a/1
ḥ. ḳıl- "hazırlamak" 19a/3
ḥ. ol- "hazırlanmak" 12a/15, 15b/17, 27a/D1

ḥāżırān (F.) Bir yerde mevcut olanlar, bizzat bulunanlar.
ḥ. 16a/21

ḫazīne (A.) Hazine.
ḫ. 5b/D2
ḫ.+ ler 6a/D1
ḫ.+ sinde 28a/D2

ḥażret (A.) Şahıs veya kutsal sayılan varlık isimlerinin başına getirilip Farsça isim tamlaması şeklinde

kullanılır ve saygı ifade eder.

Ḥ.-i Cebbār ü Ḳahhār 08b/10

Ḥ.-i Cebrāʾīl 05b/3

Ḥ.-i Cüneyd 09a/20

Ḥ.-i Faḫr-i ʿĀlem Efendimiz 09b/6

Ḥ.-i Faḫr-i ʿĀlem 13b/2

Ḥ.-i İsmāʿīl 09a/D1, 18b/1, 6b/D1

Ḥ.-i Ḳurʾān 14b/15

Ḥ.-i Ḳurʾān-ı Kerīm 12b/18, 14b/17, 20b/16, 2b/D1, 6a/D1, 09b/D1

Ḥ.-i melik-i sāye-i Ḫudā 24a/17

Ḥ.-i Musā 06a/11

Ḥ.-i Pīr 09a/8, 12a/11, 14b/8

Ḥ.-i Resūl 11a/15, 13a/18, 13b/10

Ḥ.-i Saʿd b. Ebī Vaḳḳāṣ 11b/6, 11b/9, 20a/8

Ḥ.-i Sulṭan Maḥmūd Ḫan 10b/7

Ḥ.-i Şeyḫ 22a/16

Ḥ.-i Şeyḫ Üftāde 09a/17

Ḥ.-i Yezdān 42b/6

Ḥ.-i ʿAlī 13b/6, 6b/D1

ḥażretleri İsim ve unvanların sonuna saygı sözü olarak getirilir.

ḥ.+ leri 12a/15, 24a/5, 41a/8

Ebūbekir-i Ṣıddīḳ ḥ. 2a/D3

ecellü-l müʾminīn ḥ. 08a/15

Ḥaḳḳ Sübḥānehu ve Teʿālā ḥ. 04b/6, 12a/21

Ḥaḳḳ Teʿālā ḥ. 11a/18 12a/21

İmām-ı Aʿẓam ḥ. 12a/6

İmām Ġazzālī ḥ. 25a/10

Mālik ḥ. 4b/D1

Resūl-i Ekrem ḥ. 15b/6

Saʿd ḥ. 10a/8

Sübḥāne ve Teʿālā ḥ. 13a/16, 4b/D2

Saʿd ḥ.+ dir 10a/15

peyġamber-i zīşān ḥ.+ nde 16a/9

Ebūl Feth Sulṭān Muḥammed Ḫān ḥ.+

nden 15b/19

Ḥaḳḳ Teʿālā ḥ.+ nden 16a/3

Ebī Vaḳḳāṣ ḥ.+ ne 10a/7

Ḥaḳḳ Teʿālā ḥ.+ ne 14b/2

Seyyid-i ʿālem ḥ.+ ne 10a/6

Saʿd b. Ebī Vaḳḳāṣ ḥ.+ ni 10a/12

Ebūbekir ḥ.+ niñ 2a/D3

Ḥażret-i Saʿd b. Ebī Vaḳḳāṣ ḥ.+ niñ 11b/6

İmām Şāfiʿī ḥ.+ niñ 14a/9, 15b/15

Resūl ḥ. + niñ 18b/6

Resūl-i Ekrem ḥ.+ niñ 16b/9

Saʿd ḥ.+ niñ 10a/13

Tañrı Teʿālā ḥ.+ niñ 5b/D2

Vālide Sulṭān ḥ.+ niñ 41a/13

ḥaẓẓ (A.) Bir şeyin insana verdiği hoşa giden tatlı duygu, zevk.

ḥ. 11a/15

hebā (A.) Boşa gitme, ziyan olma.

h. 07a/D2

h. ol- "boşa gitmek" 15a/20

hedef (A.) Nişan alınan yer, nişangâh.

h. 10a/14, 20a/3, 27a/19, 29a/14

h.+ e vāḳiʿ ol- "hedefe ulaşmak, isabet etmek" 10b/19

h.+ e 08b/20

h.+ leri 10a/14

hediyye (A.) Hediye.

h. éyle- "hediye etmek" 02b/19, 23a/7

heft-iḳlīm (F.) Yedi iklim, yedi ülke.

fermān-fermā-yı h. 24a/9 →**fermān-fermā**

ḥekīm (A.) Doktor, tabip.

ḥ. 22a/6

helāk (A.) Ölme, mahvolma, yok

olma.
h. 08b/10, 09a/5, 14a/18
h.+ a 05b/5
h. ét- "öldürmek, yok etmek" 06b/14, 15a/6, 2b/D1
h.+ ları 03a/8, 08b/3, 13a/9
h.+ larını 02a/6
h. ol- "öldürülmek, yok edilmek" 08a/4, 13a/13, 15a/7

hem (F.) Bir kimseyi uyarmak, bir şeyi açıklamak veya anlamı güçlendirmek için "özellikle, ayrıca, üstelik, zaten, bir de, şurası da var ki" anlamlarında kullanılan bir söz.
h. 06a/4, 08b/18, 12b/3

hemān (F.) Hemen, derhal.
h. 09b/20

hem-nām (F.) Adaş.
h.+ ı 36a/12

hem-pā (A.) Arkadaş.
h.+ ları 37b/20

hem-tā (F.) Eş, denk.
h. 13b/1
h.+ ları 12a/15
h. ol- "birlikte, arkadaş olmak" 12a/9

hengām (F.) Vakit, zaman.
h.+ ında 40b/19

henüz (A.) 1. Daha şimdi, yeni.
h. 09a/2
2. (Olumsuz cümlelerde) Daha, hâlâ, şimdiye kadar.
h. 05a/19

her (F.) Tekil kelimelerin önüne getirilir ve o kelime için verilen hükmün aynı cinsten olan şeylerin hepsi için teker teker geçerli olduğunu gösterir, –nin hepsi, bütün, cümle.

h. 01b/D2, 02b/13, 02b/5, 03a/1, 03a/14, 04b/11, 05b/10, 05b/18, 06a/16, 07a/11, 07a/13, 07a/6, 07a/9, 07b/12, 07b/18, 07b/5, 08a/10, 08b/12, 08b/19, 09a/16, 09b/1, 10a/20, 10b/16, 10b/19, 10b/4, 10b/5, 11a/11, 11b/16, 11b/D1, 12a/12, 12a/D1, 13a/15, 13a/9, 13a/13, 13b/17, 13b/21, 13b/4, 14a/10, 14a/19, 14a/6, 14b/17, 14b/18, 14b/21, 15a/1, 15a/12, 15a/4, 15b/1, 16a/14, 16b/20, 16b/4, 17a/2, 17a/21, 17b/2, 18b/11, 19a/12, 19a/14, 21a/16, 21a/6, 23b/20, 23b/9, 24b/12, 24b/5, 2a/D2, 2b/D1, 36b/3, 42a/1, 42a/3, 4b/D2, 5a/D1, 5b/D1, 6a/D1, 6b/D1, 6b/D2

herkes (F.) Kim varsa hepsi, mevcut olan bütün insanlar.
h. 6b/D3
h.+ e 02b/10, 02b/7
h.+ iñ 17a/11, 22b/1

hestī (A.) Varlık, mevcudiyet.
h. 15a/9

heves-kār (F.) Hevesli, istekli.
h. ol- "istekli olmak" 22a/7

heybet (A.) Korku ve saygı uyandıran görünüş.
h. 05b/13

hezār (F.) Bin (1000) sayısı.
h. 06b/6

hezārān (A.) Binlerce, bin kere.
h. 23b/17

hezel (A.) Eğlenme, alay etme.
h. 27a/2

ḥıfẓ (A.) Koruma.
ḥ. u ḥirāset "koruyup kollama" 12a/17

ḥ. u ṣıyānet “koruma” 12a/14

ḥ. éyle- “korumak” 19a/14

ḫınṣır (A.) Serçe parmak.

ḫ. 22a/2

ḥışm (A.) Hısım, düşman.

ḥ. 26b/10

hibe (A.) Malını karşılıksız olarak verme, bağışlama.

h**. éyle-** “bağışlamak” 3a/5, 23a/8

ḥicāb (A.) Örtü, perde.

ḥ. 09b/D1

hicret (A.) Miladi 622 tarihinde Hz. Muhammed’in Mekke’den Medine’ye göçü.

h.-i Ḥażret-i Resūl 13a/18

h.+ iñ 10a/20

hīç (F.) Hiç.

h. 06b/13

hiddet (A.) Öfke, kızgınlık.

h. 28a/18

ḫidmet (A.) Hizmet.

ḫ. 13a/13

ḫ.+ de 2b/D1

ḫ.+ iyle 39a/2

hikāye (A.) Hikâye.

h. 37a/15

ḥikmet (A.) Gizli sebep.

ḥ. 07a/D1, 09b/D1, 2a/D1

ḥ.-i ilāhiyye “Allah’ın insan aklının ulaşamayacağı takdirleri” 17a/1

ḥ.+ i 11a/10, 5b/D1

ḫilāf (A.) Ters, aykırı.

ḫ.+ ına 07b/4, 23a/15

ḫilāfet (A.) Halife olma durumu.

ḫ. 10a/16

h.+ ini 07b/7

ḫil'at (A.) Kaftan.

ḫ. 08b/14, 27a/7, 4b/D2, 6a/D1

ḫ.-ı pīr 6b/D1

ḫ.-ı pīrāne 10a/21

ḫilekār (F.) Hileci, düzenbaz.

ḫ. 05a/15

ḫ.+ lıḳ 05a/18

himem (A.) Himmetler.

h.-i hümā "yüksek, ilahi yarımlar" 12a/15

h.+ i 25a/6

himmet (A.) Yardım, ihsan.

h. 03a/16, 25a/8, 25b/11, 26b/7, 27b/2, 28a/3, 30a/15, 35a/7, 36a/14

h.+ i 08b/16

h.+ iyle 29b/10

h.+ leri 39b/19

h.+ leriyle 32a/10

2. Çalışma, gayret.

h.+ i 4b/D2

h.+ imiñ 03a/15

ḫīn (A.) Zaman, vakit.

ḫ. 13a/19, 16a/20

ḫ.-i muḥārebe "savaş zamanı" 08a/10

ḫ.+ de 07b/5, 3b/12

ḫ.+ inde 20b/11

ḫirāset (A.) Koruma.

ḫıfẓ-u ḫ. 12a/17 →**ḫıfẓ**

ḫişāl (A.) Hasletler, güzel huylar.

ḫ.-ı ḫamīde "övülmeye layık güzel huylar" 05b/12, 5a/D3, 19a/18

ḫişşe-mend (F.) Pay çıkarma, nasiplenme.

ḫ. 05a/14, 05a/18

ḫ. ol- "nasiplenmek" 08a/8, 16b/14

ḫiṭāb (A.) Sözü birine veya birilerine yöneltme, seslenme.

ḫ.+ a 16a/6

ḫ.+ ında 6b/D3

Ḫ. 10b/10, 23b/19
envār-ı ẓıll-i Ḫ. 11b/21
Ḥażret-i melik-i sāye-i Ḫ. 24a/17
melik-i ẓıll-i Ḫ. 04b/5, 06a/6, 06a/9, 08a/15, 14a/6, 22a/17
Ḫ.-yı Teʿālā 03a/14
Ḫ.+ da 08b/11, 24b/12
melik-i ẓıll-ı Ḫ.+ da 2b/D1, 09a/D2
Ḫ.+ dan 09a/16
Ḫ.+ nıñ 42a/10
melik-i ẓıll-i Ḫ.+ ya 02b/12

ḥizā (A.) Doğru bir çizgi üzerinde bulunma durumu.
ḥ.+ da 18a/4
ḥ.+ sındadır 28b/3, 37a/2

ḫizmet (A.) Hizmet.
ḫ. 08b/11
ḫ. ét- "hizmet etmek" 6b/D3
ḫ.+ i 12b/6
ḫ.+ inde 6b/D3

ḥocā (A.) Dinî hizmetlerde görevli kimse, din görevlisi.
ḥ. 42a/8

ḫōce (A.) Bir öğretim kurumunda ders okutan kimse, öğretmen, muallim, hoca.
ḫ.- i şehriyārī "padişahın hocası" 34b/2

Ḫudā (F.) Allah, Tanrı.

ḫudʿa (A.) Hile, düzen, oyun, aldatma.
ḫ.+ sı 05a/15

ḥudūd (A.) Sınır.
ḥ. 24a/13, 25a/7, 40b/11

ḥuḳūḳ (A.) Hukuk.
ḥ. 16a/4

ḫulḳ (A.) Yaratılış, tabiat, huy.
ḫ.+ unda

ḥulūl (A.) 1. Erişme, ulaşma.
ḥ. éyle- "erişmek" 4b/D2
2. Nüfuz etme.
ḥ.+ u 7b/D1

ḫulūṣāne (A.) Halis, samimi.
ḫ.+ mdir 02b/17

ḫumbara (A.) Yuvarlak ve içi boş olarak demir veya tunçtan yapılan, içine patlayıcı maddeler doldurulup havan topu veya elle düşmana atılan savaş aleti.
ḫ. 21b/13

ḫumus (A.) Beşte bir.
ḫ.+u 11a/1

ḫurma (F.) Hurma ağacı.
ḫ. 12a/19, 12a/20

ḫurşīd (A.) Güneş.
ḫ.-i cihān "cihanın güneşi" 08a/19

ḫurūc (A.) 1. Dışarı çıkma, çıkış.
ḫ. ét- "dışarı çıkmak" 07a/19
2.Ayaklanma
ḫ.+ unda 02a/17

ḥuṣūl (A.) Hâsıl olma, peyda olma, vücuda gelme.
ḥ. 15b/3

ḥusūl-peẕīr (F.) Meydana gelmiş.
ḥ. ol- "meydana gelmek" 14b/18

ḫuṣūṣ (A.) İş.
ḫ.+ unda 37b/21

ḫuşūnet (A.) Sertlik.
ḫ.+ de 08a/7

ḥūt (A.) Balık burcu.
ḥ. 10b/19

ḥutbe (A.) Cuma namazından önce ve bayram namazlarından sonra hatibin minberde

yaptığı, Arapça ve Türkçe olmak üzere iki kısımdan meydana gelen dinî konuşma.

ḥ.-i şerīf "yüce hutbe" 16a/19

ḥuẓūr (A.) 1. İç rahatlığı, hâlinden memnun olup gönlünde rahatlık duyma, kendini rahat ve memnun hissetme durumu.

ḥ. 07b/20, 09a/D2

ʿilm-i ḥ. "huzur ilmi" 19b/2

ḥ.-ı ḳalble "kalp rahatlığı" 15b/14

zihn-i ḥ. "huzurlu bir akıl" 07a/16,

2. Önemli bir makamın veya kişinin var olduğu, bulunduğu yer, o makam veya şahsın önü, katı, yanı.

ḥ.+ una 18b/6

ḥ.-ı nebevī "peygamberin huzuru" 13b/7

ḥ.-ı Rabbu'l-ʿĀlemīn "Allah'ın huzuru" 16a/6

hücūm (A.) Saldırı.

h. 11b/21, 19b/18

h. ét- "saldırmak" 13b/9, 19a/17

ḥükm (A.) 1. Hüküm, karar.

ḥ.+ üni 10b/20

ḥ.+ üne 07a/D1

2.Emir, buyruk.

ḥ. 20b/17

ḥ.-i şerīf "yüce emir" 19b/17

ḥ.+ üyle 13a/5

ḥüküm-rānī (F.) Hükümdarlık, padişahlık.

ḥ. 02b/18

ḥülle-pūş (F.) Elbise giymiş, süslenmiş.

ḥ. ol- "süslenmek" 02b/7

hümā (F.) Başına konduğu kimseye mutluluk

getirdiğine inanılan talih kuşu.
h. 25a/6
himem-i h. 12a/15
→**himem**

hümāyūn (F.) Padişaha, padişahlığa ait.
ḥarem-i h.-ı şerhriyārī 41b/1
h.+ da 2a/D3
vücūd-ı h. 24b/19
→**vücūd**
elṭāf-ı h.+ ları 24b/16
→**elṭāf**

hüner (F.) Maharet, yetenek.
h. 28a/15, 35b/14

hüner-ver (F.) Hünerli kimse, usta.
h.+ ce 42a/9

ḥürmet (A.) Saygı.
ḥ. 02a/18, 20a/10, 24b/7
ḥ.+ iñe 4b/D1

ḥürmeten (A.) Saygı göstererek.
ḥ. 03a/5

ḥüsn (A.) Güzel, iyi.
ḥ. 29b/8
ḥ.-i iltifāt "iltifatın güzelliği" 37a/15
ḥ-i imtizāc "iyi geçinme, anlaşma" 37b/2
ḥ.-i naẓar "iyi gözle bakma, takdir etme" 32a/10
ḥ.-i ẓann "iyi niyet" 16a/5, 19a/19
ḥ.-i ẓann ol- "iyi fikir, iyi niyet beslenmek" 20a/19

hüveydā (A.) Belli, apaçık, aşikâr.
h.+ 07b/14

hüzn (A.) Üzüntü.
h. 10a/6

I

ırmaḳ Irmak.
ı.+ (ġ)ına 6a/D2

ıṣṭılāḥ (A.) 1.Sadece bir ilim ve sanat dalına mahsus olan kelime, terim.
ı. 05a/8, 15a/19
2. Deyim, tabir.
ı.+ larınca 27a/1

ıṣṭılāḥāt (A.) Terimler.
ı. 15a/21
ı.+ ı 17b/12

ıżṭırāb (A.) Maddi veya manevi acı, azap, eziyet, zahmet, sıkıntı.
ı. 14a/12, 37a/21

İ

i - İmek ek fiili, cevher fiili.
i.- di 09a/D1, 10a/20, 10a/3, 10b/6, 10b/9, 11a/12, 12b/11, 12b/9, 14b/11, 14b/9, 16b/8, 18a/13, 18a/14, 19b/12, 20a/6, 26a/D1, 26b/D1, 27a/D1, 28a/D2, 2a/D2, 2a/D3, 5a/D2, 6a/D1, 6a/D2, 6b/D1, 6b/D3
i.- digi 24a/D1
i.- diñ 09a/4
i.- ken 05a/21, 12b/4, 13a/18, 14b/5, 16a/7, 18b/21, 19a/6, 20a/20, 21b/18, 26a/12, 26a/D1, 27b/6, 28a/D2, 28b/4, 2a/D2, 2a/D3, 36a/16, 37b/21, 38a/5, 3a/D1, 40a/9, 41a/8, 7b/D1
i.- miş 09a/16, 14b/7, 18b/5, 27a/D2, 2a/D3, 42a/2
i.- se 07a/10, 08a/10, 10b/20, 12b/6, 12b/7, 12b/16, 13a/13, 13b/18, 13b/21, 14a/3, 14a/6, 14a/20, 14b/18, 14b/21, 15a/2, 15a/5, 16a/2, 17a/17, 17b/8, 17b/13, 19a/3, 19a/5, 19a/17, 21a/13, 21b/15, 28a/D1, 5a/D1, 7b/D1
i.- señ 32a/11

iʿāne(t) (A.) Yardım.
i. i. 28a/15, 33a/2, 34b/2, 35a/7, 39b/6, 40b/18
i.+ i 30b/11
i. ét- "yardım etmek" 12b/11
i.+ ye 6b/D3

ʿibād (A.) Kullar.
ʿi. 16a/4

ʿibādet (A.) İnsanın tek Tanrılı dinlerde Allah'a, diğer din ve inanışlarda ise inanıp bağlandığı kudrete kulluğunu göstermek üzere yaptığı hareketler, tapma, tapınma.
ʿi. 22b/7
ʿi.+ dir 22b/10
ʿi.+ e 15b/14
ʿi.+ imiz 06a/15

ʿibāret (A.) Oluşan, meydana gelen.
ʿi.+ dir 11b/5

ibil (A.) Deve.
rāʿī i. 26b/D1 →**rāʿī**

ibrāz (A.) Gösterme.
i. 02b/10, 02b/7, 24b/17, 32b/9

ʿibret (A.) Kötü bir olaydan alınması gereken ders, uyarıcı sonuç.
ʿi. 16b/19

ibtidā (A.) 1. Başlangıç
i-yı ġazā "savaşın başlangıcı" 09b/12
2. İlk önce.
i. 09b/14, 13a/19, 17b/10, 22a/18, 24a/D1, 27a/D2, 27b/D1, 28a/D1, 6b/D1
i.+ sı 17a/20

ibtiġā (A.) İstek, arzu, talep.
i.-i li-merżāti'llāh "Allah'ın rızasını isteyerek, Allah rızası için" 11b/7, 24b/3

ibtihāc (A.) Sevinç.
i.+ ın 26a/7, 29b/9, 30a/16

ibtilā (A.) Bir şeye karşı gösterilen aşırı düşkünlük, tutku.
i. 05a/21
i. ol- "bir şeye aşırı düşkün olmak" 16b/17

icābet (A.) Kabul etme.
i.+ leri 09b/D1

īcād (A.) Yeni bir şey yapma, icat etme.
ī. 06b/10, 29a/1
ī. buyur- "icat etmek" 25a/5
ī. éyle- "icat etmek" 36a/11, 38a/15
ī.+ ında 15a/11
ī. ol- "icat edilmek" 13a/15, 15b/5

icmāl (A.) Öz, özet.
i.+ iyle 15b/1

icrā (A.) Yapma, yürütme, uygulama.
i. 35a/5
i.-yı rusūm "kuralı uygulama 09a/8
i. ol- "uygulanmak" 23a/12
i.+ sı 2b/D1
i.+ sında 2b/D1

ictihād (A.) 1.Gücü yettiği kadar çalışma, gayret gösterme.
i.+ ın 27a/19
2. Müçtehit vasfını kazanmış bir İslam âliminin Kur'an ve sünnette bulunmayan veya açıkça belirtilmeyen şer'i bir meseleyi, Kur'an ve sünnetin ruhuna aykırı olmamak şartıyla halletmek veya hükme bağlamak hususunda gösterdiği üstün gayret ve çalışma, bu çalışma sonunda verilen hüküm.
i. ét- "hüküm vermek"

12b/14

ictihāden (A.) Çalışarak.
i. 24b/6

iç İç.
i.+ inde 07b/2, 12a/13, 18b/20, 28a/D2, 5a/D2
i.+ inden 17b/2
i.+ ine 18b/4
i.+ lerinde 14a/7

içre İçinde.
i. 42b/4

içün İçin.
i. 01b/14, 01b/D2, 04b/12, 05b/20, 07b/9, 08a/11, 08a/5, 08b/10, 08b/9, 09a/5, 10a/21, 11a/16, 11a/17, 11a/19, 11b/D1, 12a/D1, 13a/15, 13b/13, 14a/18, 15a/13, 15b/21, 15b/5, 17a/5, 17a/9, 17b/15, 18b/13, 19b/13, 19b/18, 20a/13, 22b/14, 23a/1, 27a/7, 29a/12, 35a/6, 42b/1, 2a/D1, 2b/D1,
i.+ dür 05b/14, 05b/9, 15a/10, 5a/D2

iʿdād (A.) Hazırlama, hazırlayıp geliştirme.
i. 25b/5, 36a/14

iddiḫār (A.) Toplama.
i. 19a/16
ḳuvvet-i i.+ larıyla 19a/17 →**ḳuvvet**

idḫāl (A.) İçeri koyma, dâhil etme.
i. 38a/4
i. ét- "dâhil etmek" 11b/D1

idmān (A.) Alışkanlık kazanmak için bir şeyi birçok defa tekrarlama, meleke kazanmak için yapılan talim.
e.+ ı 21a/8
i.+ ına 21a/9
i.+ ını 21a/17

ifnā (A.) Yok etme.

i. 28a/18

ifrāt (A.) Aşırı gitme, ölçüyü aşma.
i.+ la 10a/4

iftā (A.) Fetva verme.
i.+ sıyla 20a/19, 24b/8

iftiḫār (A.) Övünme, övünç.
i.+ ın 28b/20
i. ét- "övünmek" 4b/D2
i.+ ları 11b/1

iḥāle (A.) Bir işi bir kimseye bırakma, havale etme.
i. 20a/14
i. ét- "havale etmek" 2b/D1
i. ol- "havale edilmek" 15b/1

iḫbār (A.) Haber verme, bildirme.
i.+ larına 6b/D1

ihdā (A.) Hediye etme.
i. 11b/3, 11b/4
i. ol- "hediye edilmek, bağışlanmak" 08b/14, 11b/8

iḥdā-ʿaşer (A.) On bir (11) sayısı.
i. 10b/19, 15a/18, 22b/17

iḫlāṣ (A.) 1. Riyasız ve yapmacıksız inanış, çok samimi bağlılık, katışıksız tam doğruluk
i. 22b/9, 25a/D2, 32b/6
pend-i i. 01b/D1
i.+ a 05a/7
i.+ ında 06b/19, 5a/D2
i.+ ından 5a/D2
i.+ la 05b/17, 08b/19
i.+ ları 22b/11, 4b/D2
2. Kur'an-ı Kerim'in 112. suresinin adı.
İ.-ı şerīf "mübarek İhlas suresi" 23a/4

iḫrāc (A.) Dışarıya çıkarma.
i. éyle "çıkarmak" 2a/D2
i. ét- "çıkarmak" 07b/7,

23a/9

iḥrāz (A.) Kazanma, erişme.

i.-ı rütbe-i şehādet "şehitlik mertebesine ulaşma, şehit olma" 27b/D1

iḥsān (A.) Bağışlama.

i. 24b/16, 2b/D1, 42b/8

i. buyur- "bağışlamak" 27a/D1

i. ol- "bağışlanmak" 12a/4

iḫtilāṭ (A.) Karşılaşıp görüşme, görüşüp temas etme.

i. ét- "görüşmek" 12a/17, 12a/19

i. éyle- "görüşmek" 12a/8

.

iḫtimālāt (A.) İhtimaller.

i. 07a/5

ihtimām (A.) Özen, dikkat.

i. 19a/12

i.+ ın 27b/4

i. ét- "özen göstermek" 20b/1

iḫtirāʿ (A.) Daha önce benzeri olmayan bir şey icat etme.

i. éyle- "icat etmek" 34a/3

iḫtirāz (A.) Çekinme, kaçınma.

i. éyle- "kaçınmak" 22a/11

iḫtiṣāṣ (A.) Uzmanlık.

i.+ ı 06b/17, 38a/4

iḫtitām (A.) Bitme, sona erme.

i. 03a/7

iḫtiyār (A.) Seçme, tercih etme.

i. éyle- "seçmek, tercih etmek" 11a/3

iḫtiyār (A.) Ok meydanındaki yaşlı okçu.

i. 27a/19, 28a/7

i.+ lar 11a/8

iḫtiyārān (F.) İhtiyarlar.
i. 11a/10

iḫvān (A.) Candan dostlar, samimi arkadaşlar.
i. 09a/5, 27b/6
i.-ı müʾminīn "din kardeşleri" 11b/14
i.+ ıñ 37b/16
i.+ ını 36a/18

iḥyā (A.) Canlandırma.
i. 06a/3, 23b/7, 24b/18, 31a/5, 42a/14
i. buyur- "canlandırmak" 23b/7

īḳāʿ (A.) Meydana getirme, yapma.
ī. ol- "meydana gelmek" 21a/9

iḳāmet (A.) Bir yerde yerleşip oturma.
i. 38b/14

iḳbāl (A.) Talih ve baht açıklığı, mutluluk, saadet.
i. 32a/13
i.+ ini 25a/17
i.+ leri 19b/19

iḳdām (A.) Gayretle çalışma.
a. 5a/D3

iki İki (2) sayısı.
i. 02a/13, 02a/4, 06a/1, 06b/10, 07a/16, 07a/2, 07b/6, 08a/6, 08b/17, 09a/D1, 13b/10, 15a/20, 16a/21, 17b/18, 17b/5, 20a/1, 21a/19, 21a/7, 21a/9, 21b/15, 23b/6, 26a/D1, 27a/D1, 40a/9, 41a/16, 4b/D2, 5a/D3, 6b/D1, 6b/D3
on i. 15a/17, 15a/19, 21a/5, 21b/5, 23a/14, 28a/D2
on i.+ den 15a/20
otuz i.+ den 24b/8
i.+ dir 18b/2, 27a/D1
i.+ leriñ 6b/D3
i.+ niñ 06a/10
i.+ si 4b/D1
on i.+ sinden 28a/D2

i.+ sini 40b/2

i.+ siniñ 4b/D1

on i.+ şer 10b/16

i. yüz yétmiş 10a/17

ikinci İkinci.

i. 21b/3, 36b/2

i.+ si 05b/13, 05b/15

ikişer İkişer.

i. 23b/2, 36b/3

ikrām (A.) Ağırlama, hürmet etme.

i. éyle- "hürmet etmek" 2b/D1

iḳtidā (A.) Birini örnek alıp ona uyma, örnek tutma, tâbi olma.

i. 35a/5

iʿlā (A.) Yükseltme, yukarıya kaldırma.

i. 23a/1

ilā-āḫiri (A.) Diğerleri de böyledir, sonuna kadar böyledir, vb.

i. 24a/5

ʿilāc (A.) İlaç, derman, em.

ʿi.+ ı 04b/1

ilāhī (A.) Allah'la ilgili, Allah'a ait, Allah'a has, Allah'tan gelen, Tanrısal.

i. 08b/21, 12a/1

s**.-ü'l i.** 16b/4, 16b/7, 24b/21 →**seyf**

ilāhiyye (A.) →**ilāhī**

ḥikmet-i i.+ leri 17a/1 →**ḥikmet**

ilā-intihāʾ (A.) Sonuna kadar.

i.-i'z-zamān "zamanın sonuna, kıyamete kadar" 24a/19

iʿlān (A.) Açıklama, bildirme.

i. 10b/10, 23a/10

ilā-yevmi'l-ḳıyām (A.) Kıyamete kadar.

i. 10a/14

ilbās (A.) Giydirme.

i. 27a/7

ile İle.

i. 01b/D2, 01b/D3, 02b/6, 03a/3, 03a/4, 03a/8, 04b/5, 05a/10, 05a/5, 05a/7, 05a/9, 05b/15, 05b/5, 06a/13, 06a/14, 06a/3, 06b/14, 06b/21, 06b/6, 07a/16, 07b/16, 08a/11, 08b/14, 09a/12, 09a/6, 09a/D2, 09b/10, 09b/7, 09b/D1, 10a/12, 10a/7, 10b/2, 11a/3, 12a/17, 12a/19, 12a/8, 12a/9, 12a/D1, 12b/11, 12b/3, 13a/4, 13a/9, 13b/14, 13b/4, 13b/6, 14b/16, 14b/6, 14b/9, 15a/9, 15b/9, 16b/21, 17b/13, 17b/4, 18a/17, 18a/4, 18b/1, 19a/11, 19a/15, 19a/2, 19a/7, 19a/8, 20b/15, 20b/9, 21a/14, 21a/7, 21a/8, 22a/10, 23b/18, 24a/6, 25a/5, 25a/D3, 25b/11, 27a/6, 27b/11, 27b/2, 27b/4, 27b/6, 27b/7, 27b/8, 28a/16, 28a/18, 28a/2, 28a/3, 28a/D2, 28b/18, 2b/D1, 30a/15, 30b/12, 31b/12, 31b/14, 31b/17, 32a/13, 32b/6, 33a/2, 33b/1, 33b/2, 33b/20, 33b/7, 34b/2, 35a/7, 35a/9, 35b/12, 36a/11, 36a/14, 36a/19, 36b/18, 36b/3, 37a/18, 37b/17, 37b/21, 37b/3, 37b/4, 37b/6, 38a/4, 38a/7, 38b/2, 38b/3, 39b/6, 40a/9, 40b/12, 41b/2, 41b/6, 41b/7, 42b/9, 4b/D1, 4b/D2, 5a/D2, 5a/D3, 6a/D2, 6b/D1, 6b/D2, 7b/D1

i.+ dir 05a/5, 09b/D1

ile'l-ebed (A.) Sonsuza kadar.

i. 15a/3, 5a/D2

ileri İleri.

i. 18a/5, 33b/5

i.+ ye 17a/15

ilḥāḳ (A.) Kendi topraklarına katma.

i. 16a/13

i. ét- "kendi topraklarına katmak" 2b/D1

ilhām (A.) Allah tarafından ilahî feyz yoluyla peygamberlerin ve seçkin kulların gönlüne verilen ilahî düşünce ve duygular.

i.+ ıyla 25a/D2

i.+ la 20b/15

ilḳā (A.) Yerleştirme.

i. ét- "yerleştirmek" 15a/9

i. ol- "yerleştirilmek" 3a/D1, 19a/9

illā (A.) Ancak, sadece.

i. 09a/19, 11a/2, 12a/D1, 14a/10, 14b/1, 14b/13, 15a/10, 17a/6

ʿilm (A.) Belli bir konuya ait bilgilerin bütünü.

ʿi. 08a/12, 09a/20, 22a/8, 2b/D1

ʿi.-i ezel "Allah'ın her şeyden önce var olan, artmayan ve eksilmeyen, zamanla değişme- yen ezelî ilmi" 18b/15

ʿi.-i ḥużūr "huzur ilmi" 19b/2

ʿi.-i ledunnān "ilahî sırlara ait ilim" 42a/4

ʿi.-i remy "okçuluk ilmi" 02a/16, 13a/10, 24b/7, 40a/9

ʿi.+ i 42a/4

ʿi.+ inde 3a/D1

ʿi.+ inden 19b/4

ʿi.+ ini 01b/11, 08a/12

iltiḳā (A.) Sığınma.

i. ét- "sığınmak" 07a/20

iltifāt (A.) Birine güler yüz gösterme, hatırını

sorma, tatlı davranma.
i. 09b/16
i.+ a 37a/15

iltiḥāk (A.) Katılma, ilave olma.
i. 26a/12

iltimās (A.) Arka çıkma, kayırma, yardım etme.
i.+ ıyla 40a/1

imām (A.) 1. Cemaatle kılınan namazlarda en önde duran ve namaz kılınırken kendisine uyulan kimse.
i. 36a/10
i.+ ı 35a/57
i.- ı müşārun-ileyh "ismi geçen imam" 36a/12
2. İslam dininde görüş ve fikirleriyle bir mezhebe öncülük etmiş olan kimse.
İ.-ı Aʿẓam "İslam dininin dört fıkıh mezhebinden birisi olan Hanefi mezhebinin kurucusu ve Sünni fıkhının en büyük üstadı sayılan İslam fıkıh ve hadis bilgini olan Ebu Hanife" 12a/6
3. Hz. Muhammed'den sonra din ve dünya işlerinde ona vekil olan halifelerin unvanı.
i.-ı müslimīn "Müslümanların önderi, halife" 10b/1

imāmeyn (A.) "İki imam" İki büyük din âlimi, dinî bilgileriyle Müslümanlara önderlik eden iki müçtehit [Hanefî mezhebinin kurucusu Ebu Hanife'nin iki talebesi Ebu Yusuf ve Muhammed için kullanılır].
i. 08a/9, 19a/1, 19a/10

īmān (A.) Allah'a inanma, dinî

inanç.

ī. 02a/5, 09b/10, 11b/D1, 12b/3, 12b/4

ehl-i ī. 11b/8, 23a/7 →**ehl**

ehl-i ī.+ a 04b/1

eṣer-i ī. 14a/4 →**eṣer**

ravża-i ī. 09b/10 →**ravża**

ī.+ a gel- "İslamiyet'i kabul etmek" 06a/21, 22b/21

ī.+ ı 6a/D2

ī. ét- "Allah'a inanmak" 05a/20

imʿān (A.) İnceden inceye, dikkatle araştırma, bir şeyde çok dikkatli olma, bir şeyin derinliğine nüfuz etme.

i. ét- "derinlemesine bilmek, kavramak, nüfuz etmek" 6a/D2

ʿimāret (A.) Bir yeri bayındır ve mamur etme, bayındırlık.

ʿi. 15a/3

ʿi. buyur- "mamur etmek" 23b/8

ʿi.+ leri 23b/8

imdād (A.) Yardım.

i. 16a/11, 25b/11

i.+ ı 36a/11

i.+ ıñıza 18b/8

i. ét- "yardım etmek" 3a/D1

imdi Şimdi.

i. 04b/1, 05b/21, 05b/3, 07a/7, 08a/5, 09a/10, 09a/19, 11b/14, 12a/16, 13a/1, 13a/12, 14a/18, 14a/8, 14b/14, 14b/20, 15a/12, 15a/16, 15a/21, 15b/1, 15b/7, 16b/3, 18a/8, 19b/15, 19b/4, 21a/18, 23b/13, 24a/1

imtiṣāl (A.) Örnek olarak alıp ayak uydurma, uyma.

i. 2b/D1

i. ét- "uymak, itaat etmek" 04b/3, 04b/10, 05a/5, 06a/7

i. ḳıl- “uymak, itaat etmek” 04b/12

imtiṣālen (A.) Uyarak.
i. 2b/8, 2b/15

imtizāc(A.) Anlaşma, iyi geçinme.
i.+ ları 37b/2

inābe(t) (A.) Günahlardan ve her şeyden yüz çevirip Hakk’a dönme.
i.+ dir 08b/D1

inʿam (A.) Lütuf ve ihsanda bulunma, iyilik etme.
i. 24b/17

ʿināyet(A.) Yardım.
ʿi.-i’l-Melik-ü’l Mennān “Allah’ın yardımı” 35b/15

inbisāṭ (A.) İçi açılıp ferahlama, iç açılması, inşirah.
i. 10a/10, 35b/13

ince İnce.
i. 40b/12

inci İnci.
i. 02a/21, 2a/D2

ʿind (A.) Yan, kat, huzur.
ʿi.+ inde 01b/10, 07a/21, 09b/D1, 15b/15, 15b/17, 17a/20, 17b/1, 17b/3, 18b/17, 21a/3

infāẕ (A.) 1. (Bir emri, bir yargıyı) Yerine getirme, icra etme.
i. ét- “uygulamak, icra etmek” 5b/D1
i.+ ı 09a/D2
2. Sözü geçerli olma.
i. 20b/1, 20b/6, 5a/D1
i.+ ı 13a/10
i.+ ım 20b/3
i.+ ıyla 01b/D3

infiʿāl (A.) Gücenme, darılma.
i.+ i 27a/3

infikāk(A.) Ayrılma.
i.+ ı 07a/D1, 16a/15

inḥirāf (A.) Dönme, sapma.
i. 15a/17
i. ét- “sapmak” 11b/20
i. éyle- “sapmak” 2b/D1

inhizām (A.) Yenilme, hezimete uğrama.
i. 03a/8, 14b/13, 14b/17, 15b/7, 23b/12, 6b/D1
i.+ ı 01b/14, 04b/1, 06b/20
i.+ ına 01b/D3, 20b/7, 2b/D1
i.+ ları 23b/21
i.+ larına 19a/10

inʿidām (A.) Yok olma.
i. éyle “yok etmek” 26b/D1

inkār (A.) Kabul etmeme, tanımama.
i. éyle- “kabul etmemek” 11b/D1

inḳirāż (A.) Yok olma, son bulma.
i.+u’d-devrān “dünyanın sonu” 24a/20

inḳıyād (A.) Boyun eğme, itaat etme.
i. 10b/1
i.+ dan 16a/15

insān (A.) İnsan.
i.+ ıñ 06b/16, 7b/D1

insāniyet (A.) İnsanlık.
i.+ i 12a/7

in-şāa’llah (A.) “Eğer Allah isterse, Allah nasip ederse” anlamında dilek sözü.
i. 24b/3, 42b/2
i.+ u Teʿālā 05a/8, 2a/D3

inşād (A.) Meydana getirme, ortaya çıkarma.
i. éyle- “meydana getirmek” 29a/1

intisāb (A.) Bir tarikata girme.
i.+ a 28b/7

ʿi.+ da 42b/7

irāde (A.) Bir şeyi yapıp yapmama hususunda karar verebilme ve bunu uygulama gücü.
i.+ si 5b/D1
i.+ sine 5b/D1

irādet (A.) →**irāde**
i. 15b/1

īrāṣ (A.) Sebebiyet verme, meydana getirme, sebep olma
ī. ét- "meydana getirmek" 21a/15

iʿrāż (A.) Yüz çevirme, kaçınma, başka tarafa dönme.
i. ét- "yüz çevirmek" 13a/2

irāʾet (A.) Gösterme, bildirme.
i. 12b/20, 29b/19

ʿirfān (A.) Bilme, anlama, biliş, anlayış.
ʿi. 24b/6

irḫā (A.) Koyuverme, gevşetme, salıverme.
i. 28a/16

irhāṣāt (A.) Olağanüstü hâller.
i. 20b/15, 23b/15

irsāl (A.) Gönderme, yollama.
i. buyur- "göndermek" 13b/3
i. éyle- "göndermek" 05b/3, 13b/2

irşād (A.) Doğru yolu gösterme.
i.+ ı 10b/2

irtiʿāş (A.) Titreme.
i. 30a/18

irtikāb (A.) Kötülük yapma.
i. 11b/16

işābet (A.) İsabet, değme, ulaşma.
i. 10a/13, 15b/11
i.+ i 10a/14

īṣāl (A.) Ulaştırma, eriştirme.

ī. éyle- "ulaştırmak" 13b/7

iskān (A.) Bir yere yerleştirme.

i. ol- "yerleştirilmek, bulunmak" 6b/D3

işlāḥ (A.) Düzeltme.

i. ét- "düzeltmek" 07a/10

İslām (A.) Allah'ın Kur'an ile vahyettiği ve esasları Hz. Muhammed tarafından bildirilen din, Müslümanlık.

İ. 05a/8, 13a/4, 18b/7, 2b/D1

fāris-i İ. 09b/13 →**fāris**

İ.+ a gel- "Müslüman olmak" 09a/2, 4b/D2

İ.+ a 12b/6, 13b/9, 16a/12, 3a/D1, 6a/D1

İ.+ dan 12a/12, 12b/7

İ.+ dandır 02a/1

ehl-i İ.+ ı 3a/D1 →**ehl**

İ.+ ıñ 2b/D1

İslāmiyye (A.)→**İslām**

şeriʾat-i İ. 11b/D1 →**şeriʾat**

ḳarye-i İ.+ de 04b/1, 12b/5 →**ḳarye**

memālik-i İ.+ de 23a/17 →**memālik**

mülk-i İ.+ den 6a/D1 →**mülk**

bilād-ı İ.+ ye 16a/13, 19b/3 →**bilād**

cünd-i İ.+ yi 16a/18 →**cünd**

melik-i İ. 27a/D1 →**melik**

ism (A.) İsim, ad.

i. 11a/11, 42a/8

i.+ ine 06b/11, 06b/14, 07a/18, 07a/D2, 07b/20, 08a/15, 08a/18, 08b/4, 09a/D2, 17a/12, 6b/D3

i.+ iyle 18a/13, 28b/1, 28b/16, 36b/1

ʿişmet (A.) Haramdan, kötülüklerden uzak

olma, çekinme, dürüstlük.
ʿi. 22b/16

iṣnā-ʿaşer (A.) On iki (12) sayısı.
i. 10b/19, 23a/3

isnād (A.) Dayandırma, bağlama.
i. 23b/21

iste- İstemek.
i.- dikde 3a/D1
i.- dim 6a/D1
i.- r 27a/5, 42a/1
i.- rse 08b/12, 42a/3
i.- rseñ 42a/22
i.- rsiñ 12a/3
i.- se 6a/D1

isti'āze (A.) Allah'a sığınma.
i. ol- "Allah'a sığınılmak" 07a/D2

isti'dād (A.) Yetenek, kabiliyet.
i.+ ına 07a/15, 07a/8, 21a/11, 27a/6

istif (İta.) Düzgün bir şekilde üst üste koyma.
i. 28a/D2

istiġnā (A.) Bir şeye karşı nazlı davranma, tenezzül etmeme.
i. 02b/7

istiḫāre (A.) Bir işin hayırlı olup olmayacağını görülecek rüyadan çıkarmak amacıyla abdest alıp dua okuyarak uykuya yatma.
i.+ mizde 02b/20

istiḫdām (A.) Bir işte çalıştırma.
i. 12b/5

istiḥḳāḳ (A.) Layık olma, hakkı olma.
i. 27b/4

istiḥmām (A.) Yıkanma (cinsel ilişki).
i.+ ı 21a/11

istiḥsān (A.) Beğenme, güzel sanma.
i. 11a/5

istiḳāmet (A.) 1. Doğruluk, dürüstlük.

i. 08a/21

i.+ le 05b/18

2. Yön, cihet.

i. 26b/8

istiḳbālen (A.) Gelecekte, ilerde.

i. 23b/11

istiḳrā (A.) Tek tek inceleyip sonuca varma.

i. 01b/D1, 03a/4

i. ét- "inceleyip sonuca varmak" 02a/19

istilā (A.) Bir yeri kuvvet kullanarak ele geçirme.

i. ét- "ele geçirmek" 2a/D2

isti'māl (A.) Kullanma.

i.+ i 15a/1, 15b/8

i.+ inde 07a/9, 14a/1

i. ol- "kullanılmak" 4b/D1

istimdād (A.) Yardım isteme.

i. 3a/D1

istināden (A.) Dayanarak.

i. 24b/6

istinbāṭ (A.) Bir meseleyi derin tetkik ile meydana çıkarma, açıklama.

i. ol- "açıklamak" 01b/D1

istirāḥat (A.) Dinlenme.

i. 15b/14

istişāre (A.) Danışma.

i. ét- "danışmak" 01b/D3

istivā (A.) Düz olma, düzlük.

i.+ da 2b/D1

istīzān (A.) İzin verme.

i. ét- "izin vermek" 40a/10

iş İş.

i. gör- "iş yapmak" 33a/2

i.+ ini 2b/D1

iş‘ār (A.) Bildirme.

i. éyle- “bildirmek” 13b/1

işāret (A.) İşaret.

i. 06a/16, 5b/D2

i. buyur- “göstermek, işaret etmek” 10a/8

i.+ dir 25a/D3

i. ol- “işaretlenmek” 25a/D3

işbu Bu işaret sıfatının yazıda kullanılan eski bir şekli, işte bu.

i. 02a/6, 02b/18, 03a/16, 05a/7, 06a/16, 06b/13, 07a/5, 07b/11, 07b/18, 07b/8, 08b/19, 08b/21, 09a/5, 09b/17, 10a/15, 11a/20, 12a/5, 12a/9, 12b/20, 13a/21, 13b/21, 14a/2, 14a/8, 15a/16, 15a/21, 16a/18, 17b/4, 18b/8, 20b/18, 21b/6, 23b/6, 32a/13, 32b/5, 40a/10, 5a/D3

işkence (F.) Bir kimseye yapılan aşırı eziyet, maddi ve manevi cefa.

i. 28a/2

işte Bir kimse, şey veya durumu işaret etmek için kullanılır.

i. 05a/6, 06b/11, 07b/3, 11a/21, 12b/17, 13b/17, 14a/12, 18b/11

iştihār (A.) Şöhret.

i.+ ına 27a/7

i. ét- “meşhur olmak” 27b/4

i‘ṭā (A.) Verme.

i. 10a/7

i. ol- “verilmek” 12a/6, 12b/21

iṭā‘at (A.) Emre uyma.

i.+ de 10b/1

i. ét- “uymak” 18a/5

iṭāre (A.) Uçurma.

i. 27b/4

itfā (A.) Söndürme.
i. ét- "söndürmek" 28a/19

iʿtibār (A.) Saygı görme, saygı gösterme, değer verme,.
i.+ ı 24b/1, 24b/7
i.+ ın 27b/19
i.+ ıyla 21b/4
i. ol- "saygı gösterilmek" 11a/6, 17a/20, 18a/2, 18a/7, 22a/15, 22a/16,28a/8 11a/6

iʿtidā (A.) Zulm etme, saldırma.
i. ét- "saldırmak" 19a/2

iʿtiḳād (A.) İnanç.
i.+ ları 4b/D2
i.+ larında 19a/20

iʿtimāden (A.) Güvenerek.
i. 24b/6

iʿtirāż (A.) Karşı çıkma, itiraz.
i.+ dır 05a/11

iʿtiyād (A.) Alışmaktan dolayı âdet edinme, alışkanlık.
i. 24b/14, 36a/11

ıṭlāḳ (A.) (Ok) Atma, salıverme.
i. 07a/1, 08a/5, 15a/18
i. ét- "atmak" 2a/D2, 07b/20, 15b/10
i. ol- "atılmak" 07b/21, 08b/3, 17a/10, 18b/2, 21a/20

ittifāḳ (A.) Uzlaşma.
i. éyle- "uzlaşmak" 06a/3

ittiḥād (A.) Aynı fikirde olma, aynı düşünce etrafında toplanma.
i. 06a/3

ittiḫāẕ (A.) Kabul etme, öyle sayma.
i. 4b/D1
i. ét- "kabul etmek" 07a/7, 12b/2, 12b/3

ittiṣāl (A.) Ulaşma, bitişme.
i.+ ında 26a/15

imtiṣāl (A.) Örnek alma, uyma.
i. ét- "uymak" 16b/18

imtiṣālen (A.) Örnek alarak, uyarak.
i. 02b/8, 02b/15

ʿiyāl (A.) Eş.
ʿi. 06a/10, 6a/D2

ʿiyān (A.) Açık, belli, aşikâr.
ʿi. 02b/21

izāle (A.) Giderme, yok etme, ortadan kaldırma.
i. éyle- "ortadan kaldırmak" 28a/2
i. ét- "gidermek" 16b/5, 25a/1

ʿiẓām (A.) Büyükler, ulular, seçkin kimseler.
fuḳahā-yı ʿi. 02b/11, 12b/14 →**fuḳahā**
müfessirīn-i ʿi. 12a/18 →**müfessirīn**
enbiyā-i ʿi.+ ı 11a/13, 24b/18 →**enbiyā**

izdiyād (A.) Artma, çoğalma.
i. 15a/14

iẓhār (A.) Gösterme, meydana çıkarma.
i. 28b/18, 36a/15, 36a/17, 36b/19, 37b/18, 38a/4, 38b/16, 40b/3
i.-ı celādet ét- "yiğitlik göstermek" 26a/11
i. éyle- "göstermek" 03a/33, 5b/14
i.+ ı 09b/14
i.+ ını 15a/13
i. ét- "göstermek" 05b/13

izīn (A.) İzin, müsaade.
i. vér- "izin vermek" 38a/13

ʿizzet (A.) Kıymet, itibar, büyüklük, yücelik.
ʿi. 06a/19, 06b/16, 10a/1, 11a/20, 24b/12

K

ḳāb (A.) Uzaklık, mesafe.
ḳ.+e ḳavseyn "iki yay mesafesi"
4b/D2, 24b/8

ḳabīl (A.) Bu türlü, bu çeşit, bu cins, bunun gibi.
ḳ.+ inden 06b/18, 06b/19, 12a/2
ḳ.+ indendir 06b/10

kābiren ʿan-kābir (A.) Büyükten büyüğe.
k. 19b/19

ḳabl (A.) Önce.
ḳ. 42a/16

ḳable'l-vuḳūʿ (A.) Olmadan, meydana gelmeden önce.
ḳ. 13a/16

ḳabūl (A.) Kabul etme, onaylama.
ḳ. 02b/12, 14b/4, 41b/15
ḳ. ol- "kabul edilmek" 12a/6
ḳ.+ ünde 2a/D3

ḳabża (A.) 1. Yayın elle kavranan orta kısmı.
ḳ. 15a/19, 21b/9
maʿrifet-i ḳ. 07a/1 →**maʿrifet**
uṣūl-ı ḳ. 15a/16 →**uṣūl**
ḳ.-i ʿaḳd "kurulmuş yay" 25a/3
ḳ.+ nıñ 07a/8, 07b/6
ḳ.+ ya 07a/16
2. Atıcıya göre sol taraf.
ḳ. 41a/10
ḳ.+ sında 29a/2, 30b/12, 31b/16
ḳ.+ sınıñ 25a/D3
ḳ.+ ya 25a/D3

ḳaç Herhangi bir şeyin niceliğini sormak için kullanılan soru sıfatı.
ḳ. 17b/10

ḳadar (A.) 1. Ölçüde, derecede
ḳ. 01b/14, 02b/13, 07a/9, 09b/1, 13b/11, 13b/16, 13b/17, 13b/21, 14a/17, 14a/6, 14b/21, 19a/12, 5a/D1, 6b/D3-1
2. Gibi.
ḳ. 26a/D1,
3. Dek.
ḳ. 21b/5, 21b/6, 22a/19, 22b/10, 23b/8, 6b/D2, 6b/D3-2

ḳadd (A.) Boy.
ḳ.+ i 08b/20
ḳ.+ ine 21b/8

ḳaddesa'llāhu esrārehum (A.) "Allah onların sırlarını aziz ve mübarek etsin," anlamında bir söz.
ḳ. 07b/15, 34b/5

ḳaddese sırrehu (A.) "Allah onun sırrını aziz ve mübarek etsin," anlamında bir söz.
ḳ. 09a/19, 34b/3

ḳadem (A.) Ayak.
ḳ. 24a/12, 33b/3
cāy-ı ḳ. 24a/6, 25a/6 →**cāy**
ṣābit ḳ. 20b/13 →**ṣābit**
ḳ.+ i 25b/12, 28b/1, 28b/16, 29a/13, 36a/19, 38b/18
cāy-ı ḳ.+ i 27b/8, 28a/5, 29b/20, 29b/5, 30a/20, 30b/11, 31a/20, 31a/8, 31b/14, 32a/14, 32b/11, 33b/7, 34a/4, 34b/8, 35a/13, 35b/8, 36b/20, 37b/3, 37b/4, 38a/16, 38a/7, 39a/5, 39b/1, 39b/8, 40a/11, 40a/2, 40b/11, 41a/14, 41a/9, 41b/12, 41b/2, 41b/6
seng-ı ḳ.+ i 38b/5 →**seng**
cāy-ı ḳ.+ indedir 30b/13
cāy-ı ḳ.+ iniñ 31b/16
cāy-ı ḳ.+ iyle 38a/8
ḳ.+ leriniñ 5b/D2

ḳadem-gāh (A.) Ayak yeri. →**ayaḳ yeri**
ḳ.+ ı 36a/20, 41a/9

ḳ.+ ınıñ 34a/4

ḳader (A.) Allah tarafından ezelde tâyin ve tespit edilmiş hükümlerin bütünü, alın yazısı.
ḳ. 05a/17

ḳādir (A.) 1. Kudret ve kuvvet sahibi, yapabilme gücüne sahip olan (kimse), muktedir.
ḳ. ol- "yapmaya gücü yetmek"
26a/D2
2. "Tam ve mutlak kudret sahibi olan, istediğini dilediği gibi yapmaya gücü yeten" anlamında Allah'ın en güzel isimlerinden- dir.
Ḳ.+ iñ 15a/8

ḳadr (A.) Değer, kıymet.
ḳ. 23b/8, 2b/D1
ḳ.+ i 02a/18, 10b/9
ḳ.+ ine 22b/1

ḳāḍī (A.) Tanzimat'a kadar her türlü davaya, Tanzimat ile Medeni Kanun arasındaki dönemde ise yalnız evlenme, boşanma, nafaka, miras davalarına bakan mahkemelerin başkanları.
ḳ.+ lerinden 39a/13

ḳāḍī ʿasker (A.) Eskiden ilmiye sınıfının en yüksek rütbelerinden biri.
ḳ.+ i 39a/15

ḳāf (A.) Kaf harfi.
ḳ. 25a/D3

Ḳāf (A.) Kaf Dağı.
ḳ. 26b/7
ḳ.+ a 27a/5

kāffe (A.) Hep, bütün.
k. 04b/2, 04b/6, 11b/8
k.-i ḳamu "herkes"
06a/6

kāffeten (A.) Bütünüyle.
k. 4b/D2

kāfir (A.) Allah'ın varlığını ve birliğini inkâr eden, düşman.
k. 14a/16, 19b/20, 5a/D2
k.+ i 06b/14, 08a/2, 2a/D2, 3a/D1, 42a/5
k.+ iñ 06b/2, 06b/7, 08a/3, 28a/D2, 3a/D1
k.+ ler 12b/10, 12b/11, 6a/D2
k.+ lerden 12b/10, 12b/15, 13a/2
k.+ lere 15b/9
k.+ leri 12b/13, 42a/19
k.+ leriñ 01b/14, 25a/16
k. ol- "dinden çıkmak Allah'ı inkâr etmek" 05a/20, 11b/D1

kāfir-bend (F.) Düşman tarafından yakalanmış, esir düşmüş.
k. 08a/1

kāfirān (F.) Kâfirler.
k. 25a/2

ḳaftān (A.) Çoğu süslü ve kıymetli kumaştan, boyu diz kapağına veya topuklara kadar inen, önden açık, bazısının kolları yarıya kadar yırtmaçlı, astarsız hafif üst giyeceği.
ḳ. 20a/11

Ḳahḥār (A.) "Kendisine karşı çıkanları, tanrılık iddiasında bulunanları yok eden, kahreden" anlamında Allah'ın en güzel isimlerindendir.
Ḳ. 2b/D1
Ḳ.+ ıñ 08b/10

ḳahḳaha (A.) Yüksek sesle ve şiddetle gülerken çıkarılan ses.
ḳ. 10a/4

ḳahr (A.) Yok etme, perişan etme, mahvetme.
ḳ. 07a/D2, 09a/5, 12a/1

ḳ. ét- “öldürmek, yok etmek” 23b/19

ḳahramāne (F) Yiğitçe, kahramanca.
ḳ.+ leri 25a/3

ḳahr-endāz (F) Helak edilmiş, mahvedilmiş.
ḳ. ét- “yok etmek” 07b/17

ḳāʿide (A.) Kural.
ḳ.+ leri 10b/16
ḳ.+ si 11a/3
ḳ.+ ye 11a/5

kāʾim (A.) (Başka birinin veya başka bir şeyin) Yerine geçen, (onun) yerini tutan.
k. ol- “yerine geçmek” 08b/2

kāʾin (A.) Olan, bulunan.
k. 39a/6, 40a/13

kāʾināt (A.) Yaratılmış şeylerin hepsi, yer gök bütün varlıklar ve bütün mahlûkat, âlem, evren.
k. 13a/12
k.+ a 5b/D2

ḳal- Kalmak.
ḳ.- an 02b/20
ḳ.- ayor 5a/D2
ḳ.- dı 24b/6
ḳ.- dı 02b/4, 5a/D2
ḥayrān ḳ.- dı 4b/D1
ḫālī ḳ.- dığı 12a/21
beste ḳ.- dıkları 25a/16
ḳ.- ır 12a/21, 19b/10, 2a/D3
ḫālī ḳ.- ır 15a/1, 15a/3
ḳ.- ırsam 16a/9
ḳ.- madı 42b/19
ḳ.- maya 11b/12, 21a/2, 23b/19
ḳ.- maz 26b/D1
yérde ḳ.- maz 26b/10
ḳ.- mış 28a/D1
ḳ.- mışdır 31b/12

ḳāl (A.) Söz, laf.
ḳīl ü ḳ. 35b/14 →**ḳīl**

ḳal‘ (A.) Kökünden sökme.

ḳ. 37a/18

ḳal‘a (A.) Kale.

ḳ.+ larımızıñ 02b/21

ḳ.+ sını 27a/D1

ḳalb (A.) Kalp, yürek.

ḳ. 10b/10, 14a/11, 24b/13, 2a/D3

sürūr-ı ḳ. 08a/13 →**sürūr**

ḳ.+ den 07a/17

ḳ.+ inde 08b/12

ḥużūr-ı ḳ.+ le 15b/14 →**ḥużūr**

ḳalb (A.) Bir durumdan başka bir duruma, bir şekilden başka bir şekle çevirme, değiştirme.

ḳ. ol- “çevrilmek” 15a/5

ḳalben (A.) Yürekten, samimi olarak.

ḳ. 09a/D2

ḳaldır- Kaldırmak.

ḳ. 42a/22

ḳ.- acaḳ 08b/8

ḳ.- ıp 13b/11

ḳalın Kalın.

ḳ. 28a/5

ḳalīl (A.) Az.

ḳ. 14a/6

ḳāliyen(A.) Sözlü olarak.

ḳ. 09a/D2

ḳalḳ- Kalkmak.

ḳ.- ıp 06b/6

ḳalyon (İta.) Savaş gemisi.

ḳ. 27b/20

kām (F.) Arzu, maksat.

k. 08b/20

ḳamer (A.) Ay.

ḳ. 09b/D1

ṭāli‘-i ḳ.+ e 09b/D1 →**ṭāli‘**

ḳāmet (A.) Boy.

ḳ.+ leri 10a/19

ḳāmış Buğdaygillerden, sulak yerlerde yetişen, çeşitli türleri olan, içi boş, yüzü boğumlu bitki.
ḳ. oḳ "kamıştan yapılmış ok" 31a/19

kāmil (A.) İlim, fazilet ve hüner sâhibi, manevi meziyetleri bakımından belli bir olgunluğa erişmiş (kimse).
k. 5a/D3
mürşid-i k. 6b/D3 →**mürşid**
üstāẕ-ı k. 07a/10 →**üstāẕ**

ḳamu 1. Bir memleketteki halkın bütünü, amme.
kāffe-i ḳ. 06a/6 →**kāffe**
2. Bütün, hep.
ḳ. 06a/9, 15b/13, 24b/12, 42a/10, 4b/D2

ḳan Kan.
ḳ. dök- "adam öldürmek" 09b/12
ḳ.+ ı 07b/D1

ḳan- Kanmak, inanmak, aldanmak.
ḳ.- maya 42a/6

ḳanā'at (A.) Kendisine verilene razı olma.
ḳ. 26b/7, 5a/D3

ḳanda Nerede.
ḳ. 42a/20

ḳanḳı Hangi.
ḳ. 15a/2, 17a/21, 17b/13, 19a/2, 19a/6, 19b/7
ḳ.+ sı 10b/19, 17b/10, 23a/11, 23a/12

ḳanṭār (A.) 44 okka (56,449 kg.)lık ağırlık birimi [Yerine göre değişir].
ḳ. 26a/D1

ḳapı Kapı.

ḳ.+ ları 08b/12

ḳ.+ sında 5b/D2

ḳapudan (İta.) Osmanlı Devleti'nde deniz kuvvetleri kumandanı, kaptan paşa.

ḳ. 30b/10, 39b/19

ḳ.+ ıñ 27b/18

kār (A.) 1. Fayda, kazanç.

k. 02b/7

2. İş.

k. u bār "iş güç" 08b/18, 09a/15

ḳara 1. Esmer.

ḳ. 10a/19

ḳarābe (A.) Yakınlık.

ḳ. 10a/2

ḳarār (A.) 1.Karar, hüküm.

ḳ. vér- "kararlaştırmak" 11a/9

2. Bir yerde veya bir halde durma, sakin olma.

ḳ. ol- "sabitlenmek" 28a/4

ḳardaş Kardeş.

ḳ. 42b/12, 42b/20

kār-gāh (A.) İş yeri, fabrika, atölye.

k. 26a/7

ḳar-ḫāne Yazın çıkarılıp kullanılmak üzere kışın içine kar bastırılan kar kuyusu. →**berf-ḫāne**

ḳ. 33a/5

ḳarındaş Kardeş.

ḳ.+ ı 09b/8

ḳ.+ ım 06a/12

ḳarış- Karışmak.

ḳ. 32a/11

ḳarīb (A.) Yakın.

ḳ. 08a/18, 09a/8, 24a/14, 28b/7, 29a/14, 29b/11, 33a/4, 33b/8, 37a/20, 38a/17, 38b/17, 40a/12, 40a/4, 41b/14

ḳ.+ dir 31a/10

ḳ.+ inde 08a/8

ḳ.+ indeki 32b/12

ḳarīn (A.) Yakın.

ḳ. 4b/D1

ḳarlıḳ →**berf-ḫāne** →**ḳar-ḫāne**

ḳ.+ (ġ)ına 40b/10

ḳarneyn (A.) İki boynuz.

ḳ.+ i 6b/D1

ḳarşı Karşı.

ḳ. 22a/13, 2a/D3

ḳ.+ sında 02b/14, 33b/3

ḳarye (A.) Köy.

ḳ. 04b/1

ḳ.+ sinde 07b/21

ḳ.+ İslāmiyye "Müslüman köy" 09a/2

ḳaryecik Küçük köy.

ḳ.+ den 05a/2

ḳaṣabu'l-sebaḳ (A.) Araplarda atlıların koşu meydanında yarışarak dikilmiş bir direk üzerindeki ödülü almaları hakkında kullanılan bu tabir, zamanla "herhangi bir hususta benzerlerine üstün olma" anlamına gelmiş ve bu manası edebiyatımıza girmiştir.

ḳ. 38a/4

ḳaṣd (A.) Niyet, istek.

ḳ. éyle- "istemek" 5b/D1

ḳasem (A.) Yemin.

ḳ. ét- "yemin etmek" 4b/D2

ḳaṣīde (A.) On beş beyitten az olmayan, bütün beyitlerin ikinci dizeleri en baştaki beyit ile uyaklı olan ve çoğu kez büyükleri övmek için yazılan divan edebiyatı şiir türü.

ḳ. 26b/D1

ḳasīr (A.) Kısa.
ḳ. 07a/2, 07a/4
ḳ.+ e 11b/D1

ḳāṣīr (A.) Kusurlu, aciz.
ḳ. ol- "aciz olmak" 12a/11

ḳat Yan, huzur.
ḳ.+ ında 08a/6, 18a/12, 18b/19, 19a/10
ḳ.+ larında 08a/9, 09a/14, 19a/1

ḳaṭʿ (A.) İlerleme, geçme.
ḳ. éyle- "geçmek" 22a/11
ḳ. ét- "ilerlemek" 09a/8
2. Kesme.
ḳ. ol- "kesilmek" 12a/20
3. Son verme.
ḳ. ét- "son vermek" 16b/8

ḳat (Sayı sıfatları ile) Defa, kere, derece.
ḳ. 21a/9

ḳatılıḳ Sertlik.
ḳ.+ da 17a/9

ḳāṭiʿ (A.) Kesen, keskin.
ḳ.+ dir 2b/D1

ḳātil (A.) Öldürücü, katil.
semm-i ḳ.+ dir 11b/16 →**semm**

ḳatl (A.) Öldürme.
ḳ. 11b/D1
ḳ. éyle- "öldürmek" 05a/12
ḳ. ét- "öldürmek" 05a/13

ḳaṭre (A.) Damla.
ḳ. 42b/10

ḳavāʿid (A.) Kurallar, kanunlar.
ḳ. 21a/5
ḳ.- i müʾeyyed "sağlam kural- lar" 11b/6
ḳ.+ i 05b/21

ḳavī (A.) Güçlü, kuvvetli.

ḳ. 06a/13, 15b/3

ḳavim (A.) İnsan topluluğu, budun.
ḳ. 12b/10, 37b/16
ḳ.+ i 13b/8

ḳavl (A.) Söz.
ḳ. 17b/13
ḳ.-i şerīf "mübarek söz" 06b/12
ḳ.+ iñ 17b/1
ḳ.+ iyle 05b/19

ḳavs (A.) Yay.
ḳ. 05b/2, 05b/4, 08a/6, 18a/15, 26a/9, 4b/D1, 4b/D2, 5a/D3
Ḳ. 10b/19
burc-ı ḳ. 4b/D2 →**burc**
ḳ.-ı mübarek "yüce yay" 08a/5, 08b/13
ḳ.-ı saḫt "sert yay" 27b/7
ḳ.-ı ʿArabī "Arap yayı, tek parça ağaçtan yapılan yay" 05a/10, 18a/20, 18a/21
ṭaliʿ-i ḳ.+ de 4b/D2
→**ṭaliʿ**
ḳ.+ e 4b/D2
ḳ.+ i 11b/10, 32a/13, 4b/D2
ḳ.+ iñ 08a/6, 14a/9, 14a/13, 18a/18
ḳ.+ inde 08a/13
ḳ.+ inden 05a/10
ḳ.+ ini 21b/17
ḳ.+ iñi 42a/22
ḳ.+ iniñ 41b/16
ḳ.+ ler 18a/18
ḳ.+ leridir 4b/D2
ḳ.+ leriyle 4b/D2

ḳavseyn (A.) İki yay, yayın iki ucu.
ḳāb-ı ḳ. 4b/D2 →**ḳāb**

ḳavsleş- Yemineşmek, karşılıklı yemin etmek.
ḳ. 4b/D2

ḳayġu Kaygı, endişe.
ġ.+ larından 04b/10, 04b/9

ḳavs-veş (F.) Yay gibi.
ḳ. 08b/20

08b/7

ḳayd (A.) Kayıt.

ḳ. 3a/D1, 40a/10

ḳ. ol- "kaydedilmek" 07b/12, 24a/1, 24b/17

kebīr (A.) Büyük.

k. 27b/12, 28b/7, 34a/4, 39b/11, 40a/13

tefsīr-i k. 05a/1 →**tefsīr**

keçiboynuzu Keçiboynuzu, harnup.

k. 18b/4

ke-enne (A.) Sanki, güya.

k. 07a/17, 07b/20, 08a/21, 08b/16, 08b/8, 19b/8, 2b/D1, 3a/D1, 4b/D2, 6b/D2

kefe (A.) Terazi gözü.

k.+ sine 18b/11

k.-i mīzān "mahşer günü herkesin dünyada yaptığı iyilik ve kötülüklerin tartılıp değerlendirileceği manevi terazinin gözü" 08b/7

kefere (A.) Kâfirler.

k. 12a/9, 13a/9, 14a/1, 14a/5, 2a/D1

k.-i menhūse "uğursuz kâfirler" 13b/17

k.+ si 13a/6

kehf (A.) İn, mağara.

k. 27b/19

kelām (A.) Söz.

k. 09b/19

kelime (A.) Kelime, sözcük.

k. 26a/D2

k.+ si 07a/17

k.+tu'llah "Allah sözcüğü" 11b/21, 23a/1

kelime-yi v.+ "bir kelime" 26a/D2

kemāl (A.) Bir şeyin tam ve noksansız dereceye erişmiş olması durumu, mükemmellik, tamlık.

k. 11a/15, 14b/9,

17a/10, 22b/11, 38b/4, 40a/9

k.-i edeb “tam bir edep” 09a/20

k.-i teġibāt “tam teşvik etme” 22b/6

k.-i yaḳīn “kesin ve tam bilgi” 4b/D2

k.+ e 6b/D3

k.+ i 09b/1, 42b/7

k.+ in 21b/18

kemān (F.) Yay.

k. 18a/15, 18a/16, 26a/7, 27b/6, 28a/16, 36a/13, 41b/17

peykān-ı k. 38b/3 →**peykān**

tīr ü k. “ok ve yay” 07b/19, 42a/15, 42a/18

k.-ı tımārdār “sinir döşeli dış yüzü ve kabzası kayın ağacı kabuğu kaplanmış, kullanılmadan önce tımar edilmesi gereken yay, tımarlı yay” 36b/2

k.+ ımı 27a/4

k.+ ıñ 42b/13

k.+ ını 09a/6

k.+ la 14b/9

kemān-keş (F.) Yay çeken, okçu.

k. 01b/11, 02a/10, 17b/19, 19a/6, 21a/18, 22b/14, 22b/9, 35a/11, 42a/20, 42b/12, 4b/D1, 4b/D2, 5b/D2

k.+ e 6b/D1

k.+ ler 23a/10

k.+ lerde 19a/18

k.+ lerden 11a/6

k.+ leriñ 19a/15, 5a/D2

k.+ lerine 39a/14

kemān-keşān (F.) Okçular.

k. 04b/5, 14a/6, 21a/2, 23b/15, 24a/12

fenn-i k. 13b/20 →**fenn**

reʿīs-i k. 35b/10 →**reʿīs**

k.+ a 11a/21

cerīde-i k.+ a 07b/12 →**cerīde**

k.+ dan 12a/2

rüʾesā-yı k.+ dan 32b/8

→**rüʾesā**

k.+ ı 14a/12

erbāb-ı k.+ ı 24a/15

→**erbāb**

kenār (A.) Kenar, yan.

k.-ı rāh "yol kenarı" 31b/16

k.+ ında 27b/D2, 40b/4

k.+ ındaki 25b/14

kendi Kendi, dönüşlülük zamiri.

k. 03a/15, 05b/11, 06a/17, 07b/15, 07b/6, 08a/12, 09a/9, 09a/D2, 10a/21, 11b/D1, 12a/20, 14a/19, 16b/20, 19a/14, 19b/1, 20b/17, 21a/11, 27a/1, 6a/D2

k.+ den 17a/6, 18a/11 6a/D1, 26a/D1

k.+ leri 22a/D1, 23b/8

k.+ lerinden 6a/D1

k.+ lerine 13b/12

k.+ lerini 25a/12

k.+ m 6a/D1

k.+ ne 09a/D2, 21a/13 6a/D1, 6a/D2

k.+ niñ 40a/8

k.+ ye 05a/3, 05b/12, 06a/18, 06a/19, 07a/14, 08b/16, 12b/20, 16b/11, 17b/6, 21a/17, 6a/D1, 6a/D2

kenz (A.) Hazine.

k.+ e 15a/15

k.+ i 15a/14

kepāze (F.) Rezil.

k. ol- "rezil olmak" 24b/5

kepāze-keşlik Kepaze yayıyla idman yapma.

k. 21a/8

kerāmet (A.) Bir ermişin, Allah'ın kendisine yakın kullarına lütfettiği olağanüstü şeyler yapma gücü ile ortaya koyduğu, akıl sınırlarını aşan tabiatüstü iş, harikulade hâl.

k. 23b/14, 24a/15, 25a/7, 2a/D2

k.-i velī “bir ermişin kerameti” 23b/15

k.+ i 06b/18, 6a/D1

k.+ leri 20a/16, 23b/10

k.+ lerini 20b/21

kerem (A.) Cömertlik, iyilik.

k. 02b/13

kerīm (A.) Yüce, ulu.

k. 05a/3, 6a/D1

Ḳurʾān-ı K. 02a/12, 06a/9, 12b/21, 12b/18, 14b/17, 2b/D1, 6a/D1

→Ḳurʾān

kerīme **→kerīm**

āyet-i k. 01b/D3, 05b/19, 06a/16, 06b/8, 06b/13, 12b/8, 13a/9, 16b/15, 18b/13, 4b/D2

→āyet

kerrāt (A.) Kereler, defalar.

k.+ la 5a/D2

kerre (A.) Defa, kez, sefer.

k. 21a/16

k.+ de 17b/11

kes (A.) Kişi, kimse.

k.+ iñ 5a/D1

kes- Kesmek.

k.- ilmiş 7b/D1

kesb (A.) Kazanma.

k. éyle- “kazanmak, edinmek” 22a/8

kesdir-

k. mek 17b/11

kese (F.) Cepte taşınan, içine para, tütün vb. konulan, kumaştan veya örgüden küçük torba.

k. 2b/D1

keşīr (A.) Çok.

k. 05a/7, 10b/2, 6a/D2

keşīre (A.) **→keşīr**

fevāʾid -i k. 15a/13

→**fevāʾid**

menāfiʿ-i k. 20b/2

→**menāfiʿ**

keskin Keskin, iyi kesen.

k. 07b/1, 12a/19, 12a/3, 12a/D1, 14a/5, 22b/13, 28a/3, 2b/D1

kesr (A.) Kırma.

k. 28a/18

keşret (A.) Çokluk.

k. bul- "çoğalmak" 05b/1

keşf (A.) Bilinmeyen bir şeyi öğrenme, anlama.

k. 28a/3

k.+ ine 42a/2

k.+ le 20b/15

keşīde (F.) Çekme.

k.-i rişte "ip çekme" 35b/15

ketḫudā (F.) Eskiden büyük devlet adamları- nın, zenginlerin işlerini gören kimse, kâhya.

k.+ sı 39b/5, 39a/13

ketm (A.) Saklama, gizli tutma, göstermeme

k.-i ʿadem "Hilkat ve zuhurdan önceki izafî yokluk" 06b/13

kevkeb (A.) Yıldız.

k. 10b/20

kevkebe (A.) Debdebe, tantana, ihtişam, gösteriş.

k. 25a/2

kevn (A.) Mevcut olma.

k. 37a/17

keyfe-mā-yeşā (A.) Nasıl isterse, dilediği şekilde, keyfine göre.

k. 23b/20

keẕā (A.) Bunun gibi. Metinde kaynak verirken (bkz. anlamında)

kullanılmıştır.
k. 01b/D3, 2a/D2, 3a/D1, 4b/D1, 05a/1, 5a/D1, 5a/D2, 5b/D2, 06b/21, 6a/D1, 6b/D107a/21, 08b/D1, 09a/D1, 12a/D1, 15a/11, 19a/18, 23a/10, 23a/3, 25a/D2

keẕālik(A.) Bu da öyle, yine öyle.
k. 5a/D2, 10b/6, 17a/11, 19a/1, 19b/10, 23b/7,

ḳıbel (A.) Taraf, yön.
ḳ. 14a/11

ḳıble (A.) Güney yönü.
bād-ı ḳ. 28b/8, 29a/3, 35a/16 →**bād**
hevā-yı ḳ. 29b/20 →**hevā**
rūzgār-ı ḳ. 25b/11 →**rūzgār**

ḳıl- Kılmak yardımcı fiili.
ḳ. 42a/15

mükāfāt ḳ. 42a/17
ḫāṭır ḳ.- a 08a/9
imtiṣāl ḳ.- a 04b/12
muẓaffer ḳ.- a 04b/6
müdāhene ḳ.- a 11b/17
mestūr ḳ.- acaḳ 09b/D1
ḥāżır ḳ.- alar 19a/3
ḳ.- ar 07a/D2, 42a/5, 42a/19
āsān ḳ.- ar 02a/9
mebʿūṣ ḳ.- ar 6a/D2
meşrūʿ ḳ.- dı 18b/21
nikāyet ḳ.- dıḳda 2a/D2
muʿīn ḳ.- ıver 06a/12
şerīk ḳ.- ıver 06a/14
ḳ.- maġa 05a/9
rām ḳ.- mışlardır 16a/14
ḳ.- saḳ 4b/D2
ḳ.- ıp 07b/8
emīn ḳ.- ıp 04b/10
münhezim ḳ.- ıp 16b/10
namāz ḳ.- ıp 06a/14
vāṣıl ḳ.- ıp 16b/8

ḳıl Kıl, tüy.
ḳ.+ lar 2a/D2

ḳılıç Kılıç.

ḳ. 17a/6

ḳ.+ ımdan 19b/8

ḳılın- Kılınmak.

tevessül ḳ.- maḳlıḳ 05a/5

münḥaṣır ḳ.- mışdır 15b/8

ḳırā'at (A.) Okuma.

ḳ. 09b/D1, 2a/D1

ḳırḳ Kırk (40) sayısı.

ḳ. 18a/11, 20a/10, 26a/14, 41a/16, 42a/2

ḳ. béş biñ 27a/D3

ḳışa Kısa.

ḳ. 07a/3, 21b/9, 28a/6

ḳışāṣ (A.) Misilleme yapma.

ḳ. 10a/10

ḳısm (A.) Bölüm, kısım.

ḳ. 06b/12, 17b/2

ḳ.+ dır 06b/10

ḳīsmet (A.) Talih, baht.

ḳ.+ de 10b/21

ḳıṣṣa (A.) Hikâye.

ḳ. 10a/1

ḳıyām (A.) 1. Ayağa kalkma.

ḳ.+ a 06b/6

2. Ölümden sonra dirilip ayağa kalkma.

yevmü'l-ḳ. 05b/6

→**yevm**

ḳıyāmet (A.) Tek tanrılı dinlerin inanışına gere dünyanın sonu ve bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü, kıyamet günü, mahşer günü.

yevmü'l-ḳ.+ de 11a/20

→**yevm**

yevm-i ḳ.+ de 08b/7, 16b/12

ḳ.+ e 13b/16, 19b/19, 22a/19, 23b/8, 6b/D2

ḳıyās (A.) Karşılaştırma.

ḳ. éyle- "karşılaştırmak,

muka- yese etmek” 4b/D1

ḳızıl Parlak kırmızı renk, kızıl.
ḳ. 41a/10

ki (F) ki bağlacı.
k. 01b/10, 01b/13, 01b/D2, 01b/D3, 02a/11, 02b/11, 02b/13, 02b/17, 02b/18, 02b/20, 02b/4, 03a/14, 04b/1, 04b/5, 05a/11, 05a/12, 05a/21, 05a/3, 05b/4, 05b/6, 06a/12, 06a/14, 06a/17, 06a/20, 06a/21, 06a/5, 06a/8, 06b/18, 06b/6, 07a/11, 07a/13, 07a/18, 07a/D1, 07b/12, 07b/15, 07b/18, 07b/21, 07b/4, 07b/9, 08b/15, 08b/19, 08b/D1, 09a/1, 09a/10, 09a/21, 09a/D1, 09b/10, 09b/16, 09b/5, 09b/8, 09b/D1, 10a/15, 10b/12, 10b/13, 10b/16, 11a/10, 11a/14, 11a/7, 11b/14, 11b/18, 11b/5, 11b/D1, 12a/10, 12a/19, 12a/2, 12a/3, 12a/5, 12a/7, 12a/9, 12a/D1, 12b/1, 12b/10, 12b/11, 12b/12, 12b/13, 12b/15, 12b/17, 12b/6, 12b/9, 13a/10, 13a/11, 13a/6, 13b/11), 13b/13, 13b/15, 13b/16, 13b/17, 13b/20, 14a/12, 14a/21, 14a/4, 14a/9, 14b/1, 14b/11, 14b/12, 14b/13, 14b/17, 14b/4, 14b/6, 14b/7, 14b/9, 15a/14, 15a/19, 15a/21, 15a/4, 15a/6, 15a/7, 15b/10, 15b/13, 15b/15, 15b/16, 15b/19, 15b/2, 15b/20, 15b/21, 15b/9, 16a/19, 16b/13, 16b/7, 17a/12, 17b/20, 17b/5, 17b/7, 18a/12, 18a/17, 18a/3, 18b/10, 18b/18, 18b/5, 19a/1, 19a/7, 19b/10, 19b/20, 19b/6, 19b/7, 20a/19, 20a/2, 20b/10, 20b/5, 21a/18, 22a/12,

22a/19, 22a/9, 22b/4, 24b/6, 22b/9, 22b/10, 23a/13, 23b/1, 24a/14, 24b/21, 25a/11, 25a/13, 25a/16, 25a/D1, 26a/14, 26a/D1, 26a/D2, 26b/D1, 27a/D1, 27b/10, 29b/6, 2a/D1, 2a/D2, 2a/D3, 2b/D1, 34a/4, 3a/D1, 41a/10, 4b/D1, 4b/D2, 5a/D2, 5b/D1, 5b/D2, 6a/D1, 6a/D2, 6b/D1, 6b/D2, 6b/D3, 7b/D1

kibriyā (A.) 1. Büyüklük, ululuk, azamet.
sünen-i k. 04b/8
→**sünen**
2. Allah.
Cenāb-ı K. 12a/D1
→**cenāb**

kifāye (A.) Yeterli olma.
ferāyiz-i k.+ de 02a/13
→**ferāyiz**

ḳīl (A.) Söz.
ḳ.ü ḳāl "dedikodu" 35b/14

kim "Hangi kişi?" anlamında cümlede, özne, tümleç, nesne, yüklem görevinde kullanılan bir söz.
k. 05b/10, 07b/12, 07b/18, 11b/16, 11b/D1, 13a/13, 14b/17, 17a/17, 17a/18, 17b/2, 42a/1, 42a/3, 4b/D2, 6b/D1
k.+ de 42a/1
k.+ i 6a/D2
k.+ iñ 4b/D2
k.+ iñdir 27a/D1
k.+ ler 13a/21, 23b/1

kim Bağlama zamiri.
k. 12b/9, 42b/19

kimse Herhangi bir kişi, kim olduğu bilinmeyen kişi.
k. 09a/D2, 14b/3, 16b/1, 18a/10, 22a/15, 23a/11, 25a/15, 26a/D2,

4b/D2, 7b/D1
k.+ ler 12b/11, 22a/10
k.+ lerdir 12a/8
k.+ lere 39a/17
k.+ niñ 06b/20, 08a/8, 12a/7, 12a/8, 3a/D1
k.+ ye 09a/19, 09b/17, 12a/2
k.+ yi 12b/2, 22a/10

kināye (A.) Söylenmek isteneni doğrudan doğruya değil dolaylı olarak anlatan söz.
k.+ dir 11a/13

kīne (A.) Kin, garaz.
k.+ sinde 14a/4

kirām (A.) Soyu temiz, soylu kimseler, şerefli ve ulu kimseler.
aṣḥāb-ı k. 09b/3 →**aṣḥāb**
müderrisīn-i k.+ dan 37b/15 →**müderrisīn**
aḫlāf-ı k.+ dan 38a/13 →**aḫlāf**
aṣḥāb-ı k.+ dan 09b/16

kiriş Ok yayının iki ucu arasına gerilen esnek bağ.
k.+ imi 2a/D2

kirpās (A.) Ham bez.
k. 27a/3

kişi Kişi, şahıs.
k. 06b/21, 07a/2, 08a/12, 09a/D2, 09b/D1, 11b/D1, 12b/17, 15b/14, 16b/17, 19b/7, 2b/D1
k.+ niñ 09a/21

kitāb (A.) Kitap.
k. 02a/9
tedvīn-i k. 02a/7 →**tedvīn**
k.-ı mübīn “yüce kitap, Kur’an-ı Kerim” 14b/14
k.+ da 02a/20, 03a/1, 08a/11, 11a/4, 42a/2, 42a/4, 42a/9, 42b/11, 5a/D2

k.+ ı 42a/14
k.+ ım 41b/19, 42a/3
k.+ ımızda 24a/2
k.+ ında 02a/10, 14a/10, 20b/8
k.+ lar 02a/16
k.+ lardan 02b/2

ḳo- Koymak.
ḳ. 23b/17
ḳ.- du 26b/D1
ḳ.- duḳda 2a/D2
ḳ.- madı 41b/15
öñdül ḳ.- maḳ 17a/5, 17a/7
ḳ.- maya 2b/D1
elden ḳ.- mayan 41b/19
ḳ.- mayasız 11b/16
ḳ.- mayıp 2b/D1, 3a/D1, 11b/15
ḳ.- rlar 18b/4
ḳ.- sunlar 27a/5
ḳ.- yup 2a/D2, 2b/D1

ḳoç Koç.
ḳ. 6b/D1
ḳ.+ uñ 6b/D1

ḳol İnsanın omuzundan parmak uçlarına kadar olan organı.
ḳ.+ a 22a/4
ḳ.+ u 07a/2

ḳon- Konmak, düşmek.
ḳ.- duġunu 21b/12

ḳondur- Yerleştirmek, oturtmak.
ḳ.- maḳda 21b/13
ḳ.- maḳdır 21b/13

ḳonaġ Konak.
ḳ. 14b/10, 14b/16

ḳop- Kopmak.
ḳ.- muş 02a/21

ḳopar- Koparmak.
ḳ.- a 23b/18

ḳorḳ- Korkmak.
ḳ.+ uñ 20b/14

ḳoy- Koymak, bırakmak.
ḳ.- vér- "bırakmak" 6a/D1

ḳoyun Koyun.
ḳ.+ a 12b/15

ḳoz (F.) Ceviz.
ḳ. 38b/13

köprü Köprü.
k.+ ye 24a/14

ḳrāl (Srp.) Bütün yetkileri elinde bulunduran devlet başkanı.
ḳ. 6a/D1
ḳ.+ ıñ 6a/D1

ḳudret (A.) Kuvvet, güç, iktidar.
ḳ. 06a/2, 08b/17, 12b/19, 32a/12, 35a/6, 2b/D1, 5a/D1, 5b/D1
āṣār-ı ḳ. 23b/13 →**āṣār**
nār-ı ḳ. 15a/2 →**nār**
ḳ.-i muṭlaḳ "Allah" 07b/14
ḳ.-i tāmm(e) "her şeyi yapmaya muktedir olan Allah" 15a/10, 16b/19, 21a/4, 24b/8, 6b/D2
ḳ.+ den 24b/6
nār-ı ḳ.+ e 15a/5
ḳ.+ i 15a/8
āṣār-ı ḳ.+ i 6b/D3
ḳ.+ ine 06b/1, 13a/3
dest-i ḳ.+ le 11a/11 →**dest**
ḳ.+ u'llāh "Allah'ın kudreti" 06b/9, 07b/19, 12b/18, 19a/8, 23b/21, 3a/D1, 5b/D2, 09a/D2

ḳudretli Güçlü.
ḳ. 02b/15

ḳudsī (A.) Kutsal.
ḥadīṣ-i ḳ.+ de 02a/4 →**ḥadīṣ**
rūḥ-ı ḳ.+ niñ 14a/15 →**rūḥ**

kūfī (A.) Kufe şehrine mensup.
k. 11b/9

ḳul Kul, köle.
ḳ. 6a/D1
ḳ. u ḳurbān ol- "her istediğini yapacak,

kendini kurban edecek kadar bağlanmak" 39a/17, 6a/D1

ḳ. éyle- "hükmü altına almak, kölesi yapmak" 6a/D1

ḳ.+ larına 06a/13

ḳ.+ larından 28a/17

ḳ. ol- "hükmü altında olmak" 05a/15, 6a/D1

ḳ.+ una 22b/15

ḳ.+ uñuz 27a/D1

ḳulaḳ Kulak.

ḳ.+ (ġ)a 22a/3, 22a/4

ḳulluḳ Kulun Allah'ın emir ve yasaklarına uyma sorumluluğu, kul olmanın gereği olan hizmet, ibadet.

ḳ.+ (ġ)undan 6a/D1

ḳulūb (A.) Kalpler.

ḳ.+ una 3a/D1

ḳum (A.) "Ayağa kalk" anlamında çekimli fiil.

ḳ. 13b/2,3

ḳumār (A.) Para karşılığı ve para kazanmak için oynanan oyun.

ḳ. 17b/9

ḳumāş (A.) Kumaş.

ḳ. 26a/7

ḳurā (A.) Köyler, karyeler.

ḳ.-yı aʿrābiyye "Arap köyleri" 26b/D1

Ḳurʾān (A.) İslam dininin temel ilkelerini, Hz. Muhammed'e gönderilen Tanrı buyruklarını içeren, Müslümanlığın temel kitabı.

Ḳ. 02b/19, 14b/15, 9b/D1, 6a/D1

Ḳ.-ı Kerīm "saygı ifadesi olarak Kur'an için kullanılan söyleyiş" 02a/12, 06a/9, 12b/18, 12b/21, 14b/17, 2b/D1,

6a/D1

Ḳ.+ a 20b/16, 20b/17, 2b/D1

āyet-i Ḳ.+ a 42b/21 →**āyet**

āyāt-ı Ḳ.+ ı 42b/5 →**āyāt**

Ḳ.+ ı 09b/D1

ḳurb (A.) Yakın, yakınlık.

ḳ. 30a/19, 35b/8, 4b/D2

ḳ.-ı ferāʾiż "farz ibadetlere yakın" 08a/19

ḳ.-ı nevāfil "nafile ibadetlerin derecesine yakın" 08a/15

ḳ.+ unda 24a/14, 26a/14, 34b/9, 39a/19, 41a/16

ḳurbān (A.) 1. Allah yolunda kesilen koyun, dana, deve vb. hayvan.

ḳ.+ ıñ 6b/D1

2. Bir amaç uğruna kendini feda eden veya feda edilen kimse.

ḳul-u ḳ. ol- 39a/17, 6a/D1 →**ḳul**

ḳurben (A.) Yakın olarak, yakından.

ḳ. 11b/8

ḳurd Kurt.

ḳ. 12b/15

ḳurtar- Kurtarmak.

ḳ.- dıḳ 04b/9

ḳ.- ırız 04b/11

ḳurtul- Kurtulmak.

ḳ.- a 41b/19

ḳuru Kuru, ansız.

ḳ. 12a/20, 14b/13

ḳuş Kuş.

ḳ. 2a/D2

kūşe (F.) Köşe.

k.+ ye 38b/17

kūşe-nişīn (F.) Bir köşeye çekilmiş.

k. 02a/16, 2a/D3

ḳuvā (A.) Kuvvetler.

ḳ. 37b/17

ḳuvvet (A.) Güç, kuvvet.

ḳ. 02a/1, 06a/12, 06a/2, 06b/1, 08b/15, 12b/19, 13a/3, 14b/12, 19b/3, 19a/8, 20b/7, 32b/6, 2a/D1, 2b/D1

ḳ.-i bāzū "kol kuvveti" 28a/15, 31a/18

ḳ.-i cān "canlılık gücü" 14b/7

ḳ.-i Rabbu'l-ḳadīr "her şeye gücü yeten Allah'ın kuvveti" 15a/3

ḳ. ü metānet "kuvvet ve dayanıklılık" 07a/D1

ḳ.+ dir 05b/4

ḳ.+ i 07a/D2, 07b/16, 08a/17, 2b/D1

ḳ.+ ine 07a/16, 7b/D1

ḳ.+ iyle 07a/12, 39a/16, 39a/17

ḳ.+ leri 19a/9

ḳ. vér- "önem verip takviye etmek, güçlendirmek" 21a/10

ḳuyu Kuyu.

ḳ.+ nuñ 42b/19

ḳużāt (A.) Kadılar.

ḳ.-ı Rūméli "Rumeli kadıları" 40b/9

kübrā (A.) En,çok, daha büyük.

k. 14b/13, 16a/21

emānet-i k. 12a/11 →**emānet**

küçük Küçük.

k. 29b/6, 38b/19, 39b/9, 41b/3

küçül- Küçülmek.

k.- mek 21b/10

küfeki (Y.) Yapılarda kullanılan açık renkli, hafif, işlenmesi kolay, içinde küçük küçük boşluklar bulunan, zamanla sertleşen bir taş çeşidi.

k. 31b/1, 32b/12, 41a/15

küffār (A.) Kâfirler.
k. 02b/20, 03a/8, 09b/D1, 24b/5, 3a/D1, 5b/D1
k.+ a 23b/11, 2a/D1
k.+ dan 05a/16, 13a/19, 23b/20
k.+ ı 16a/14
k.+ ıñ 19a/9, 2b/D1, 3a/D1, 5b/D1

küfr (A.) Allah'ın varlığını, birliğini kabul etmeme, dinin esaslarına inanmama.
k. 12b/3
k.-ü ṭuġyān "inkâr ve isyan" 25a/1
k.+ e 05a/17
k.+ i 5a/D2
ẓulmet-i k.+ i 16b/5 →**ẓulmet**
k.+ inden 5a/D2

küllī (A.) Bütün, hep.
k. 03a/8, 11b/9, 24b/7
k.+ sine 6b/D1

külliyen (A.) Bütünüyle, tamamen.
k. 21b/19

külünk (F.) Çekiç.
k. 26a/D1
k.+ üne 26a/D1

kümmelīn (A.) Kâmiller, olgun kimseler.
k. 09a/13
ervāh-ı k. 07b/15 →**ervāh**

kün (A.) Ol, olsun. "Cenabıhakk'ın yaratmayı murat ettiği zaman verdiği emir" anlamında Kur'an-ı Kerim'de geçen söz.
emr-i k. 06b/11 →**emr**

künūz (A.) Hazineler.
k. 15a/13

künye (A.) Bir kimsenin adını, soyadını, ülkesini, doğum tarihini, mesleğini vb. kimliğine

ait bilgileri gösteren kayıt.
k.+ leri 09b/7

küre (A.) Küre.
k.-i nāriyye "ateş küre, gökyüzü" 14a/14

küşād (F.) 1.Açma.
k. 18a/1,18a/15, 25a/5, 36a/11, 38a/14, 41b/6
k.+ a 42a/9
k. éyle- "açmak" 20b/4, 24a/6, 27b/7, 37b/19, 39a/4, 39b/6, 40b/1, 40b/9, 41b/2
k. ét- "açmak" 05a/13, 40a/10
k. ol- "açılmak" 08b/12, 10a/4, 42a/7
k. vér- "açmak" 21b/18
2. Yayı çekerek oku atma, salıverme.
k. vér- "ok atmak" 41a/9

küşād-gerde (F.) Açılmış.
k. 10a/10

kütüb (A.) Kitaplar.
k. 02a/18, 02a/20
k.-i eḥādīṣ "hadis kitapları" 07b/2, 15b/12

kütüb-ḫāne (A.) Kütüphane.
k.+ lerinden 02b/3

kütük Kesilmiş ağaç gövdesi, kütük.
k. 12a/20

L

lā-ʿazāb (A.) Azapsız.
l. 05b/16

lā-büd (A.) Gerekli, lazım, zaruri, terkedilmesi mümkün olmayan.
l.+ dür 09a/10

lafẓ (A.) Söz.
l.+ ı 15a/10
l.+ ımı 20b/3
l.+ ıyla 2a/D1

laḥm (A.) Et.
l.+ ı 15b/3

laḳab (A.) Takma ad.
l.+ ıyla 27a/2

lākin (A.) Ancak.
l. 02a/15, 02a/20, 03a/1, 4b/D2, 05a/2, 05b/18, 6b/D3, 10b/1, 11a/5, 12b/7, 14a/2, 14b/3, 15a/3, 15b/3, 17a/8, 18a/1, 18a/17, 19a/10, 19b/20, 22b/19, 35b/14

laʿl (A.) Parlak kırmızı renk.
l. 10a/11

lāne (F.) Kuş yuvası, yuva.
l. 27b/4

lāyıḳ (A.) Layık, uygun, münasip.
l.+ dır 21b/7
l.+ ına 2b/D1

lā-yuʿad (A.) Sayılamayacak kadar çok.
l. 18b/12

lā-yuḥṣā (A.) Pek çok.
l.+ dır 18b/12

lāzım (A.) Gerekli.
l. 06b/10, 11a/2, 11a/7
l.+ dır 05b/19, 07a/9, 12b/5, 17a/12, 17b/3, 17b/5, 17b/11, 18a/3, 18b/19, 19a/12, 19a/2, 21b/10, 21b/20, 22b/4, 2b/D1
l. gel- “gerek olmak” 18a/7

lāzıme (A.) →**lāzım**
ālāt-ı l. 01b/13 →**ālāt**

ledġ (A.) Yılan ısırması.
l. éyle- “sokamak” 3a/D1

ledunnān (A.) Ledünler. →**ledün**
ʿilm-i l. 42a/4 →**ʿilm**

ledün (A.) İlahî sırlara ait, sadece Allah’a malum olan ancak dilediği

peygamber ve velilerine öğrettiği ilâhî sırlar.
l. 42a/4

lemʿa (A.) Parıltı.
l. 28a/19

lemaʿān (A.) Parlama, ışıldama.
l. 25a/8
l. éyle- "parıldamak" 10a/11
l. ét- "parlatmak" 24b/13, 25a/1

lenger-endāz (F.) Demir atmış gemi.
l. 28a/4

leẓā (A.) Cehennemin bir tabakası.
nār-ı l. 15b/8, 15b/9
→**nār**
nār-ı l.+ dan 15b/7

lerze-dār (F.) Titrek, titreyen.
l. 11b/12

leşker (F.) Asker.
l.-i Ḥaḳḳ "Allah'ın askerleri" 10b/13

leṭāʾif (A.) İnsanda ilahî hakikatleri idrak ve müşahede eden kalp, ruh, sır, vb. manevi melekeler.
l. 05a/6

levāzım (A.) Gerekli şeyler.
l.+ ı 13a/7

levlāk (A.) "Sen olmasaydın" anlamında olup, "Sen olmasaydın, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım" kutsi hadisini telmihen divan edebiyatında çok kullanılmıştır.
l. 6a/D2
Sulṭān-ı serīr-i l. 11a/16
→**sulṭān**

libāçe (F.) Önü açık, geniş bir üst giyeceği.
l. 28b/18

libās (A.) Elbise.
l. 10a/12

li-merżāti'llāh (A.) Allah rızası için.
ibtiġā-yı l. 02b/9, 11b/7, 24b/3 →**ibtiġā**

līnet (A.) Yumuşaklık, şeffaflık.
l. 08a/7

li-Resūli'llāh (A.) Hz. Muhammed için.
l. 5a/D1

lisān (A.) Dil.
l. 09a/3, 09b/19
l.-ı Türkiyye "Türkçe" 02b/9
l.-ı ʿArabī "Arapça" 02b/6
l.+ ından 22a/8

li-vechi'llāh (A.) Allah için, Allah namına, Allah aşkına.
l. 08a/17, 12b/17

lodos (A.) Güneyden esen rüzgâr.
l. 31b/3, 33a/2, 34b/2, 36b/18, 37b/6, 39a/7
bād-ı l. 25a/18, 27b/13, 29b/12, 30b/1, 32b/13, 34a/6, 37a/3, 41b/4 →**bād**
baṭı l. 35b/16, 36a/10, 36b/5, 39a/7, 41b/6 →**baṭı, bād**
l. rüzgārı 30b/11, 31a/11

luʿb (A.) Oynama.
l. ét- "oyun oynamak" 25a/13

luġat (A.) Kelime.
l. 4b/D1

luʾluʾ-sāz (F.) İnci yapan, incili.
l. 39b/17

lüzūm (A.) Gerek.
l.+ ıyla 07b/6

lüzūmāt (A.) Gerekli olan şeyler.
l. 11b/19

M

m. 35a/11

mā (A.) Su.
m.-i verd "gül suyu" 7b/D1

maʿa (A.) "İle, birlikte, beraber" gibi manalarla daha çok Arapça kelimelerin başına gelerek zarf fonksiyonunda kelimeler yapar.
m.'l-Fātiḥa "Fatiha suresiyle birlikte" 22a/18

mā-ʿadā (A.) -den başka.
m. 05a/7, 14b/3
m.+ sı 10a/18, 11b/19
m.+ sına 07b/10, 17b/3
m.+ ya 38a/13

maʿahaẕā (A.) Bununla birlikte.
m. 25a/12

maʿan (A.) Beraber.
m. 06a/9, 08a/18, 6b/D1

maʿārif (A.) Hüner, sanat.

maʿārif-nümūn (F.) Hüner gösteren, hünerli.
m.+ da 24b/1

mācide (A.) Yüce.
vālide-i m.+ leri 09b/8
→**vālide**

maʿcūn (A.) Hamur kıvamına getirilmiş şey.
m.+ la 18b/5

mādiḥ (A.) Öven.
m.+ e 09a/D2

mā-fevḳ (A.) Üst taraf.
m.+ inde 29a/15, 33a/5

mafṣalāt (A.) Eklemler.
m.+ da 18b/5

maġfiret (A.) Allah'ın lütuf ve merhamet ederek kullarının günahlarını affetmesi, bağışlaması.
m. ét- "bağışlamak"

12a/D1

maġfūr (A.) Allah tarafından günahları bağışlanan veya günahlarının bağışlanması için Cenabıhakk'a dua edilen ölmüş kimse.
m. 24a/11

maġlubiyyet (A.) Yenilgi.
m. 27a/3

maġṣūb (A.) Zorla alınmış, gasp edilmiş.
m. 02b/21

maġz (A.) İç, öz, ruh, anlam.
m.+ ınca 24b/20

māh (A.) Ay, kamer.
m. 23b/17

maḥall (A.) Yer, bölge.
m. 15a/3, 15b/16, 24a/7, 25b/13, 2a/D2
m.+ de 10a/11, 10a/21, 28b/17, 33a/4, 41b/14, 41b/8, 42a/4, 42a/8, 4b/D2
m.+ dedir 29a/15
m.+ deki 24a/14, 38a/17
m.+ e 4b/D2
m.+ i 15a/2
m.+ iñ 6b/D3
m.+ inde 42a/17
m.+ ine 02a/14, 37a/17, 6b/D3
m.+ lerde 14b/10, 14b/12

mahāret (A.) Hüner, beceri.
m. 03a/16, 07b/18, 37b/18, 38b/4, 40b/3
m. éyle- "hüner göstermek" 36a/15
m.+ i 18a/21, 22a/8, 4b/D2

mā-ḥażar (A.) Her ne varsa.
m. 07b/4

maḥfūẓ (A.) Gizli, saklanmış.
m. 22b/16
m.+ lardır 21a/4

maḫlūḳ (A.) Yaratık.
m. 07a/20

maḥmūde (A.) Övülmüş, övgüye değer.
m. 24b/13

maḥẓūẓ (A.) Hoşnut, memnun.
m. ol- "memnun olmak" 09b/15

maḥrem (A.) Başkalarından saklanan, başkaları tarafından görülmesi, bilinmesi, duyulması istenme- yen, gizli.
m. 21a/3
m. ol- "gizlenmek" 09a/9, 14a/12

maḥṣūl (A.) Buğday, arpa, tütün, meyve vb. topraktan elde edilen şey, ürün
m. 29a/12

maḫṣūṣ (A.) Has, özgü.
m. 05a/3, 14a/9, 30b/12

maʿhūd (A.) Adı geçen, malum.
m.+ u 37a/17
m.+ uñ 38a/6

maḥv (A.) Yok etme.
m. 30b/9
m. ét- "yok etmek" 30b/8
m. ol- "yok olmak" 08b/2, 31b/12

maḥzūn (A.) Üzüntülü.
m. 2a/D3
m. ol- "üzülmek" 4b/D1

maḳālāt (A.) Sözler.
m. 42b/17

maḳām (A.) 1. Yer, mekân, bölüm
temmetü'l-m. 23a/16, 23b/12 →**temmet**
m.+ da 06b/16, 19b/12, 5b/D1
m.+ ı 07a/14
m.+ ına 08b/2
2. Rütbe, mevki.
m.-ı ġavṯ-ı aʿẓām "En yüce evliyanın makamı" 08a/19

m.+ ına 22b/8

m.+ ında 11b/15, 38b/14

maḳāmāt (A.) Makamlar, bölümler.
m. 03a/3

maḳbūl (A.) Kabul edilen, beğenilen.
m. 11a/20
m.+ dur 22b/19, 36b/19

maḳderet (A.) Güç, kuvvet.
beẕl-i m. 5b/D2 →**beẕl**

maḳrūn (A.) Ulaşmış, erişmiş.
m. 02a/3

maḳṣad (A.) Amaç, gaye.
m. 09b/D1, 27b/1

maḳṣūd (A.) Amaç, gaye.
m. 08b/20, 42a/1
m.+ dan 15a/21

maḳtūl (A.) Öldürülmüş.
m. 05a/20

maʿḳūd (A.) Bağlanmış.
m. 07a/1

maḳūle (A.) Bir cinsin en aşağı tabakası.
m.+ ler 12a/17

māl (A.) Bir kimse veya kurumun mülkiyetinde bulunan, taşınır, taşınmaz her çeşit değerli ve gerekli şey, mülk, varlık, para, servet.
m. 03a/16, 24b/17, 2a/D1, 39a/15, 39a/17, 6a/D2
ekl-i m.-i ḥarām "haram mal yemek" 11b/D1 →**ekl**
m.+ ımız 2a/D1
m.+ larını 16a/12

māl-ā-māl (F.) Ağzına kadar dolu, dopdolu.
m. 08b/21

mālen (A.) Mali olarak.
m. 20a/18

24b/4

maʿlūm (A.) Bilinen, malum.
m. 19a/6, 21a/18, 23b/2
m.+ dur 07a/D1
m. ol- "bilinmek" 06a/20

maʿnā (A.) Anlam.
m. 16b/6, 24b/21
m.+ sına 07a/21, 27b/9, 4b/D1
m.- yı münīf "yüce anlam" 02a/12, 18b/10

mancınıḳ (A.) İri taşları uzağa atabilecek şekilde yapılmış ve kale duvarlarını dövmek için kullanılmış olan eski bir savaş aleti.
m. 07b/9

mānend (F.) Eş, benzer.
m. 27b/2, 27b/20, 5a/D1

maʿnevī (A.) Manevi.
m. 03a/2, 05b/6, 08b/7,

maʿnī (A.) →**maʿnā**
m. 09a/D2

māniʿ (A.) Engel.
m. 12b/16, 25a/15
m. ol- "engellemek" 23b/21, 26a/D1

manẓūr (A.) Bakılan, görülen.
m. 13b/10

manṣūr (A.) Allah'ın yardımıyla galip gelen, zafere ulaşan.
m. 04b/6, 18b/15, 18b/16, 19a/19

maẓhar (A.) Ulaşan, erişen, nail olan.
m. ol- "ulaşmak" 06a/2, 22a/20, 24b/11, 2b/D1

maʿreke (A.) Savaş alanı.
m. 10a/2, 24a/6, 25a/5
m.-i harb "savaş meydanı" 5b/D2
m.+ de 15b/16

m.+ den 08a/1

maʿrifet (A.) Hüner, beceriklilik.
m. 07a/1, 38b/16
m. éyle- "hüner göstermek" 36a/17

maʿrūf (A.) Bilinen, ünlü.
m. 24a/13, 25a/19, 28b/2, 39a/3, 40a/2
emr-i m. 09a/D2, 11b/14, 41b/19, 2b/D1, 11b/D1 →**emr**
m.+ a 26b/9,27a/8
m.+ dur 36a/21

marżī (A.) Hoşnutluk, rıza.
m.-yi Ḫudā "Allah'ın rızası" 24b/12

maṣlaḥat (A.) İş, mesele.
m.+ ı gör- "iş yapmak" 2b/D1

maṭbaḫ (A.) Mutfak.
m.+ ında 28a/D2

maṭlūb (A.) İstenilen, talep edilen.
m. 17a/21, 42a/3
m.+ undan 12b/16
m. ét- "istemek" 14b/18

mā-verā (A.) Bir şeyin ötesinde, arkasında, gerisinde bulunan yer.
m.+ 25a/D2
m.+ sında 27b/10

māynā (İta.) Sona erdirme, yatıştırma.
m. 28a/17

mażarrat (A.) Zarar, ziyan.
m.+ dır 05b/4
m.+ ı 15b/4

maʿẕūr(A.) Mazereti olan.
m.+ dur 18a/2

meʾāl (A.) Anlam.
m. 03a/14

mebʿaṣ (A.) Gönderme, yollama.
m. 09b/9

mebnī (A.) 1.Bir şeye dayanan.

m. 05a/7,

m. ol- “dayanmak” 11a/5, 15a/4, 15a/20 m.+ dir 07a/D1, 11b/2 2.-den dolayı. m. 16a/5, 20b/19, 39a/15, 39a/19, 6b/D1

meb‘ūş (A.) Göderme, yollama.

m. ḳıl- “göndermek, görevlenirmek” 6a/D2

mecāz (A.) Dayalı olarak gerçek anlamı dışında kullanılan söz. m.+ dır 09a/D2

mechūl (A.) Bilinmeyen, belli olmayan.

m.+ ü’n-neseb “soyu bilinmeyen, soysuz” 09a/10

mecīd (A.) Şanı, şerefi yüce olan, çok büyük, ulu. m. 24b/13

mecma‘ (A.) Toplanılan yer. m. 14b/15

mecmū‘ (A.) Bütün, hep. m. 13a/12 m.+ u 42b/14

mecrūḥ (A.) Yaralanmış.

m. ét- “yaralamak” 13b/6

me’cūr (A.) Yaptığı iyilik veya hizmetin karşılığını almış olan, sevap kazanan, ecir ve mükâfata erişen.

m. ol- “sevap kazanmak” 5a/D2

me’cūren (A.) Sevap kazanarak. m. 01b/D2

mecūsī (A.) Zerdüşt dinine inanan ve ateşe tapan kimse. m. 4b/D1

medd (A.) Çekme. m. 07a/1, 15a/17

medeniyye (A.) Medeni, uygar, mutemedin.
siyāset-i m. 11b/18
→**siyāset**

medfūn (A.) Defnedilmiş, gömülmüş.
m.+ dur 27b/D2

medḥ (A.) Övgü.
m. 11b/9

mefhūm (A.) Bir sözün veya kelimenin taşıdığı, ifade ettiği anlam, kavram.
m.+ unca 27a/6, 27b/1
m. ol- "anlaşılmak" 23b/21
m.+ unıñ 12a/18

meger (A.) Oysa, halbuki.
m. 12a/D1

mehābet (A.) Heybet.
m. 5a/D3

mehīb (A.) Heybetli.
m. 07a/17

mekteb(A.) Okul.
m.+ inde 08b/19

mektūm (A.) Gizli, saklı.
m. 14a/2
esrār-ı m.+ larını 12a/14
→**esrār**

melāl (A.) Üzüntü, keder.
m. 27a/3

melā'ike (A.) Melekler.
m. 13b/14, 13b/15

melek (A.) Tanrı ile insan arasında aracılık yaptığına ve nurdan olduğuna inanılan manevi varlık, ferişte.
m. 07a/18, 08b/5, 4b/D2, 6b/D1

melik (A.) 1. Padişah, hükümdar.
m. 26b/D1
m.-i İslamiyye "İslam hüküm- darı, halife" 27a/D1

m.-i ẓıll-ı Ḫudā "Allah'ın yeryüzündeki gölgesi olan padişah" 02b/12, 04b/5, 06a/6, 06a/9, 08a/15, 09a/D2, 14a/6, 22a/17, 2b/D1

m.-i sāye-i Ḫudā 24a/17

→m.-i ẓıll-ı Ḫudā

m.+ de 2b/D1

2. "Mülkün gerçek sahibi ve kâinatın mutlak hükümdarı" anlamında Allah'ın en güzel isimlerindendir.

M.+ü'l Mennān 35b/15

melīk (A.) **→melik**

m.+ lerine 26b/D1

meʾlūf (A.) Alışmış, alışık.

m. 09a/12

m. ol- "alışılmak" 5a/D3, 09a/D2

memālik (A.) Memleketler, ülkeler.

m. 06a/9

m.-i İslāmiyye "Müslüman ülkeler" 23a/17

m.+ lerde 23a/21

memdūḥ (A.) Övülmüş.

m.+ dur 22a/4

memnūʿ (A.) Yasak.

m.+ dur 14a/2

memnūʿāt (A.) Yasaklar.

m.+ dan 09a/14

memnūn (A.) Hoşnut, memnun.

m. 08b/14

meʾmūr (A.) Bir işi yapmakla görevlendirilen kimse.

m.+ lardır 12a/17

m. ol- "görevlendirilmek" 5a/D2

meʾmūrun-bih (A.) Emredilen iş.

m. 09b/D1

menʿ (A.) Yasaklama.

m. ét- "yasaklamak" 14a/3

menāfiʿ (A.) Yararlar, faydalar, kârlar, menfaatler.
m.-i keşīre "pek çok faydalar" 20b/1

menāzil (A.) Menziller.
m. 09b/D1, 23b/7, 36b/18

menfūr(A.) Neferet edilen.
m. 12a/16
m. ol- "nefret etmek" 12b/8

menhiyyāt (A.) Dinin yasakladığı şeyler.
m.+ dan 15b/4

menhūs (A.) Uğursuz.
m.+ lar 05a/17
m.+ larına 19a/9
m.+ larını 2b/D1

menhūse (A.) →**menhūs**
kefere-i m. 13b/17
→**kefere**
aʿdā-yı m.+ niñ 16a/12
→**aʿdā**
ordu-yı m.+ si 2a/D2
→**ordu**
ordu-yı m.+ sinde 28a/D2
ordu- yı m.+ sini 14a/17, 16b/10

menḳıbe (A.) Olağanüstü olaylarla ilgili anlatı.
m. 09b/17

menḳūl (A.) Ağızdan ağıza geçerek gelen, nakil ve rivayet edilen.
m.+ dur 14b/9, 16b/2, 24a/D1, 27a/D1, 27a/D3, 27b/D1, 28a/D2

Mennān (A.) (Allah'ın sıfatı olarak) Kullarına hadsiz hesapsız nimetler veren, sınırsız iyilik ve ihsanda bulunan.
Melikü'l-M. 35b/15

menşūr(A.) Saçılmış, dağılmış.

m. 07a/D2

me'nūs (A.) Alışılmış olan, alışılan, alışkan- lık hâline gelmiş olan.
m. 33a/2

menzil (A.) Ok meydanlarında, belli bir rüzgâr altında 900 gezden daha uzağa ok atılarak açılan ve kırılan rekorları göstermek için işaret taşları dikilen sabit atış yeri.
m. 12a/10, 20b/4, 23b/3, 23b/4, 23b/5, 23b/6, 26a/16, 26b/7, 26b/8, 28b/16, 29a/1, 29a/12, 29a/13, 29b/5, 30a/20, 31b/13, 35a/8, 36a/21, 36b/18, 36b/20, 37a/17, 38a/15, 38a/6, 38b/2, 38b/5, 39b/7, 40a/1, 40b/1, 40b/11, 40b/18, 40b/9, 41a/14, 41a/9, 4b/D2
ṣāḥib-i m. 23b/1, 24b/10, 37a/15 →**ṣāḥib**

m.-i Aġa-yı Dāru's-saʿādet-i Şerīfe 40a/5, 41a/4
m.-i Aḫī Hasan Ayaḳ Yéri ve Pārpūl 27a/10
m.-i Arabacı ʿAlī Bālī Ḳapudan 27b/13
m.-i Caʿfer el-Ḥācc İsmāʿīl 32b/13
m.-i Caʿfer Ṣādıḳ Beg 40a/14
m.-i Cerrāḥ ʿAlī Beg 30a/3
m.-i Çifte Béş Ṭaşlar, Sekbānḳulu 31b/3
m.-i Çizmeci, Çullu 26b/12
m.-i Çullu Memī Çelebi 28b/8
m.-i Dāmād Şerbetçi-zāde 40b/13
m.-i Devātcı 32a/16, 32b/5
m.-i Ekşi 31b/17
m.-i el-Ḥācc Beşīr Aġa 39b/12
m.-i Ġāẓī Sulṭān Selīm 24a/9

m.-i Ḥācī Süleymān 30b/14
m.-i Ḫākī 35a/16
m.-i Ḫalīl Aġa 41b/4
m.-i Ḥāṣıllı Muḥammed Aġa 41a/18
m.-i İmām-ı Serāyı ʿAtīḳ 34b/10
m.-i Lenduhā Caʿfer 31a/11
m.-i Memiş Efendi 39a/7
m.-i Mercān Aġa 41a/11
m.-i Mir-i ʿalem Aḥmed Aġa, Yaṣṣı Ḳaya 25a/18
m.-i Muḥammed Paşa 38b/20
m.-i Müderris 37b/6
m.-i müntehā "menzilin en ucu, en başı" 24a/12, 24a/6, 31a/19
m.-i Naḳḳāş Ḥācī Süleymān 30b/1
m.-i Selīm Aġa 38b/8
m.-i Şınanmış ʿAlī Aġa 38a/18
m.-i Şolaḳlar Emīni 36b/5
m.-i Sulṭān Murād Ḫān 24a/2
m.-i Ṭayyib Reyḥān Aġa, Aġalar 34a/6
m.-i Tekye-i Tīr-endāzān, Lenduhā Caʿfer 28a/9
m.-i Tīr-i Yeksüvār-ı Kebīr 37a/3
m.-i Topyéri Ḥasan Ṭaşı 29a/16
m.-i Tozḳoparan 26a/17
m.-i Tozḳoparan Pehlivān-ı Cihān 25b/15
m.-i Uncu Şücāʿ 29b/12
m.-i Yeksüvār-ı Ṣaġīr 37b/6
m.-i Yūsuf 38a/9
m.-i Zihgīr, Loḳumcu 29a/3
m.-i ʿAbdullāh Efendi 35b/16
m.-i ʿUşşāḳī Ḥācī İsmāʿīl 33a/6
m.-i Ḫākī-yi Bostāncı 33b/10
m.-i Şişman Paşa 40b/5

m. aç- “meydan yetkililerinden izin alıp ana taşı diktirip buradan en az 900 gez ok atarak baş taşı diktirmek” 22a/7, 4a/D1

m. at- “okçulukta rekor kırmak maksadıyla yarışmak.” 37a/20

m. boz- “menzilde rekor kırarak o menzildeki son rekoru geçersiz kılmak” 23a/3, 29b/17, 37b/20

m.+ de 08b/3, 12a/15, 21b/7, 27a/D2, 28a/15, 30a/19, 31b/9, 33a/2, 35b/12, 36a/11

m.+ e 27b/D1, 41b/17

m.+ i 22a/6, 24a/1, 37b/19

Mir-iʿalem Aḥmed Aġa m.+ i 26b/9

ʿAlī Bālī m.+ i 27a/8

m.+ iñ 27b/8, 28a/5, 28a/D1, 28b/1, 28b/3, 32a/13, 35b/8, 37b/3, 39a/19, 39a/4, 40a/11, 41b/2

cāy-ı m.+ iñ 38b/18 →**cāy**

naṣb-ı m.+ iñ 40b/19 →**naṣb**

m.+ inden 07a/D1, 33b/4

m.+ inden 40a/8

m.+ ini 31a/5, 39a/14

m.+ iniñ 29b/20, 33a/4, 33b/7, 34a/3, 34b/8, 36a/19, 36b/20, 40b/4

m.+ lerde 22a/11

m.+ lerden 32a/13

m.+ lere 21a/17

m.+ leri 23b/2

ṣāḥib-i m.+ leri 39a/16 →**ṣāḥib**

m.+ lerini 37a/14

m.+ leriniñ 41a/6

m. yayları 21b/4

menzile (A.) Derece.

m.+ sinde 15a/2

menzil-geh (F.) Menzil yeri.

m. 23b/17

merāḳīd (A.) Mezarlar.
m. 25b/13

merātib (A.) Mertebeler.
m. 10b/21

merbūṭ (A.) Bağlı.
m. 22b/2
m. ét- "bağlamak" 07b/8
m. ol- "bağlanmak" 08b/12

merciʿ (A.) Dönülecek yer.
m.+ ine 15b/9

mercū (A.) Umulan, ümit edilen.
m.+ dur 02b/13

merd (F.) Mert, yiğit.
m. 32a/11

merdān (F.) Mertler, yiğitler.
m. 08a/19, 25a/8

merdāne (F.) Mertçe, yiğitçe.
m. 07b/7, 08b/16, 25a/4

merġūb (A.) İstenilen güzel ve makbul şey.
m. 18a/15

merḥamet (A.) Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma
m.+ iñ 13a/7

merḥūm (A.) Ölmüş Müslüman erkek, rahmetli, rahmetlik.
m. 24a/11, 24a/2, 30b/10, 35a/5, 38a/13, 38a/15, 38a/5, 39a/2, 41a/13, 41a/6
m.+ uñ 39b/19, 40b/18

merḳād (A.) Mezar.
m. 28b/7, 37a/21

merḳūm (A.) Yukarıda adı geçen, anılan, zikredilen kimse.
m. 08b/D1, 14b/7, 18a/6, 26b/D1, 29b/19, 39a/4

m.+ dan 20a/16

m.+ uñ 07b/1, 19b/13

merḳūme (A.) →**merḳūm**

m.+ niñ 17b/18

m.+ yi 04b/3, 19a/3

merkūz (A.) Saplanmış, dikilmiş.

m. 26b/8

mermer (Y.) Mermer.

m. 27b/12, 28b/7, 30a/1, 33b/8, 34b/9, 38a/16, 38b/19, 39a/6, 39b/9, 40a/3, 40b/4, 41a/3

m.+ dir 25b/14, 39b/11, 40a/13, 40b/12, 41b/3

mertebe (A.) Aşama, derece, rütbe.

m. 08b/15, 09b/16, 22b/9

m.+ de 4b/D1

mervī (A.) Ağızdan ağıza söylenip gelen, nakil ve rivayet edilen.

m.+ dir 02b/11

mesāfe (A.) Mesafe, uzaklık.

m. 09a/8

mesāḥa (A.) Alan ölçüleriyle ölçme.

m. 35a/12

mesāmi‘ (A.) Kulaklar.

m. 39b/18

mesā’il (A.) Meseleler.

m.+ leri 02a/20

mesbuḳ (A.) Geçilmiş, en arkada bırakılmış.

m. 23a/12

mescūn (A.) Hapsedilmiş, mahpus.

m. 02a/17

meşelā (A.) Örnek olarak, söz gelişi.

m. 02a/5, 05a/1, 06b/19, 07a/2, 07a/9, 07b/18, 08b/10, 09a/12, 10b/17, 11b/20, 11b/D1, 15a/1, 16b/9, 17a/8, 17b/7, 19a/15, 19a/2, 20b/11, 21a/12,

2b/D1, 5a/D2

meserret (A.) Sevinç.
m. 08a/13, 28a/16, 4b/D2

mesned (A.) Dayanılan, güç ve destek alınan şey, dayanak.
m. 2b/D1

mesnūn (A.) 1. Âdet olmuş, alışılmış.
m.+ dur 23b/15
2. Hz. Muhammed tarafından söylendiği, yapıldığı veya tasvip edildiği için sünnet olmuş, onun sünnetinin gereği olarak kabul edilmiş.
m. ol- "sünnetin gereği olmak" 16b/9

mesrūr (A.) Sevinçli, mutlu.
m. ol- "sevinmek, mutlu olmak" 08b/14, 2a/D3

mestūr (A.) Kapalı, saklı, gizli.
m. 19a/8
m. ét- "gizlemek" 09a/D, 15a/13
m. ḳıl- "saklamak" 09b/D1
m. ol- "gizlenmek" 23b/11

mesṭūr (A.) Yazılı.
m. 10a/18
m.+ dur 14a/10, 20a/13

meṣūbāt (A.) Sevaplar.
ecr ü m. 11b/7 →**ecr**

meşaḳḳat (A.) Güçlük.
m. 07a/19
tāb u m. çek- "sıkıntı ve eziyet içinde olmak" 20a/18

meşġūl (A.) Bir şeyle uğraşan, meşgul.
m. 2a/D3

meşḥūn (A.) Dopdolu.
m. 11b/11

meşhūr (A.) Bilinen, ünlü.
m. 26a/12, 26a/D2, 36b/1
m.+ dur 10a/19, 18a/19

meşiyyet (A.) Allah'ın iradesi, takdiri.
m.+ e 3a/D1

meşḳ (A.) Bir işi öğrenme amacıyla yapılan ders, talim, çalışma, alıştırma.
m. at- "alıştırma amaçlı ok atmak" 21a/7

meşrūʿ (A.) Dince yasaklanmayan, dine, şeriata, akla, vicdana ters düşmeyen, kânun ve geleneklere uygun olan şey.
m. ḳıl- "dinen izin vermek" 18b/21

metānet (A.) Dayanma, sağlamlık.
m. 12a/16, 20b/7, 5a/D3
ḳuvvet-ü m. 07a/D1 →**ḳuvvet**
m. ét- "dayanmak" 11b/20
m. vér- "sağlamlaştırmak" 07a/D1

metāniyyet (A.) Dayanıklılık.
m.+ i 28b/1

metīn (A.) Sağlam, güçlü.
m. 05a/17, 05b/6, 06b/19, 07b/5

metīn-gīr (F.) Çetin, zor.
m. 25a/5

mevādd (A.) Maddeler, cisimler.
m.+ e 16a/7
m.+ ı 13a/16

mevāḳiʿ (A.) Mevkiler, yerler.
m.+ de 15b/4

mevc (A.) Dalga.
m.-i deryā "deniz dalgası" 42b/10

mevc-ḫīz (A.) Dalga kaldıran, çıkartan.
m. ol- "dalga çıkartmak" 27b/19

mevcūd (A.) Var olan, bulunan.
m. 01b/D1, 14b/21, 14b/7
m.+ dur 28a/D2
m.+ lardır 11a/20
m. ol- "bulunmak" 14b/1, 5b/D1, 6b/D3, 09a/D1

mevhūb (A.) Bağışlanmış.
m. 37a/21

mevḳi' (A.) 1.Yer.
m.+ inde 07b/6
m.+ e 08b/5
2. Kaynak.
m.+ lerinde 01b/D1, 02b/6

mevrūṯ (A.) Miras kalmış.
m. 19b/19

mevṣūf (A.) Nitelenmiş, nitelenen.
m. 25a/20
m. ol- "nitelendirilmek" 09a/D2

mevsūm (A.) İsimlendirilmiş.
m. 18a/14

mevżi' (A.) Yer, mekan.
m. 28b/5

mevżū' (A.) Konulmuş, dikilmiş.
m. 30a/2
m.+ u 31a/19
m. ol- "dikilmek" 35a/8

meydān (A.) Ok atışlarının yapıldığı yer, ok meydanı.
m. 10b/15, 20a/14, 20a/15, 24b/14, 32a/12, 35a/11, 41b/15, 41b/16, 42a/1, 42a/3
şeyḫ-i m. 38a/5, 40b/8 →**şeyḫ**
M.-ı Ḳosṭanṭaniyye "Okmeydanı" 24a/D1
m.-ı mübāreke "yüce meydan, ok meydanı" 17b/15
m.-ı pīrān "pirler meydanı, ok meydanı" 22a/9
m.-ı rumāt "ok

meydanı” 01b/12, 3a/D1, 29b/10, 37a/19

m.-ı ṭirendāzān “ok meydanı” 19b/15, 24a/20, 25a/4

m.+ a gel- “ortaya çıkmak” 08a/12, 42b/8

m.+ a 09a/13, 10a/4, 12a/11, 13a/19, 13b/4, 19a/11, 19a/7, 22a/13, 25a/7, 42b/18

m.+ da 21a/8

m.+ dan 23a/6, 24a/13

ehl-i m.+ dır 24a/16

m.+ ımıza 13b/1

meyl (A.) 1. Eğilme veya bir yana eğilmiş olma.

m. 24a/14

m. ét- “eğmek” 07b/5

2. Bir kimse veya şeye diğerlerinden fazla eğilim, sevgi, istek ve ilgi gösterme, temayül.

m. ét- “ilgi göstermek, temayül etmek” 42a/12

meymenet (A.) Uğurluluk, saadet.

m. 24a/12, 24a/7, 25a/6, 33a/2, 40a/2

meʾyūs (A.) Ümitsiz, karamsar.

m. ol- “ümidi kesilmek” 6a/D1

meyyit (A.) Ölü.

m. 23b/20

m.+ dir 14a/10

meżāciʿ (A.) Kabirler.

seyf-i m.+ de 19b/7

meẕāhib (A.) Mezhepler.

m.-i erbaʿa “Müslümanlıkta amel ve ibadetle ilgi olan ve Hanefî, Malikî, Şafiî, Hanbelî isimleriyle bilinen dört hak mezhep.” 11b/4

mezāḥim (A.) Sıkıntılar, güçlükler.

m. 12b/16

mezarlıḳ Mezarlık, kabristan.

m.+ (ġ)ına 40b/4

mezbūr (A.) Yukarıda adı geçen, sözü edilen.
m. 26a/16, 28b/16, 29b/5, 36b/1, 37a/15
m.+ uñ 37a/18, 41a/14

mezbūre (A.) →**mezbūre**
m. 27a/1

meẕkūr (A.) Az önce adı geçen, sözü edilen, yukarıda anılan, zikrolunan.
m. 13a/21, 13b/8, 14a/1, 17b/13
m.+ da 20a/14
m.+ dur 07b/3, 18b/5
m.+ uñ 30a/20, 40b/11, 41a/9

meżkūrān (A.)Sözü edilenler.
m. 09a/14

meẕkūrāt (A.) Sözü edilenler, adı geçenler.
m. 38a/2
m.+ da 17a/17

m.+ ı 17a/18, 34a/3, 34b/7

meẕkūre (A.) →**meẕkūr**
m.+ de 17a/20

me ʾzūnen (A.) İzin alarak.
m. 28b/6

mI/mU Soru eki.
m. 12a/2, 12a/3, 19b/8, 26a/D1
m. +dır 16a/4, 16a/5, 2a/D3

mışrāʿ (A.) Bir beyit, şiir veya manzumenin satırlarından her biri, dize.
m. 32a/10

mızrāḳ (A.) Ucunda sivri bir demir bulunan, uzun saplı eski bir savaş aleti, kargı.
m. 07b/10, 19a/4, 22b/17

miftāḥ (A.) Anahtar.

m. 12b/21

miḳdār (A.) Miktar, seviye, derece.
m. 08a/6, 13b/12, 21b/1, 4b/D2
m.+ dır 4b/D1
m.+ ı 02a/20, 09a/D1, 14b/16, 14b/18, 41a/2, 41a/16, 41b/3
m.+ ıncadır 09b/1

miknet (A.) Güç, kuvvet.
m. 32a/12, 32b/9

mīl (A.) 1. Uzunluğu ülkeden ülkeye değişen bir uzaklık ölçüsü birimi.
m. 09a/D1,
2. Bir yolun uzunluğunu ölçmek veya gidilen mesafeyi belirtmek maksadıyla belli aralıklarla dikilen sivri taş veya kazık, nişan taşı, işaret direği.
m. 30b/11, 38b/6, 39b/8, 40b/17

millet (A.) Millet.
m.+ inden 05a/17

mināre (A.) Minare.
m.+ ye 41a/10

minber (A.) Cami içinde genellikle mihrabın sağ tarafında bulunan, cuma namazının farzından önce hatibin üzerine çıkıp hutbe okuduğu merdivenli kürsü.
m. 2a/D1
m.-i şerīf "mübarek minber" 16a/21
m.+ de 16a/20

minvāl (A.) Biçim, şekil, tarz.
m. 22b/18, 4b/D2

mirʾāt (A.) Ayna.
m. 08b/8
m.-ı ḳalb-i pādişāhī "padişahın kalbinin aynası" 10b/10
m.-ı ḫāṭır "Hz. Muhammed" 10a/6

m. 12b/8

mīṣāḳ (A.) Yemin, antlaşma.
ʿahd-ü m. ét- 6b/D3
→**ʿahd**

miṣāl (A.) Örnek.
m. 25a/D1, 27b/3
m.+ i 25a/13

miṣdāḳ (A.) Ölçü, prensip, kriter.
m.+ ınca "prensibine göre" 21a/2

miṣilli Gibi, benzer.
m. 17a/7, 18a/21, 6b/D1

miyān (A.) Ara, orta.
m. 31b/15, 36b/1, 37b/2
m.+ ında 27a/8, 28a/4, 28a/5, 33b/8, 35a/13, 36a/20, 36b/2, 37b/4, 38a/7, 38b/19, 39b/10
m.+ ındadır 38a/8

mizāb (A.) Oluk.
m.+ ı 6b/D1

mizāc (A.) Yaratılış, tabiat, huy.

mīzān (A.) 1. Terazi.
m. 08a/7, 10b/18, 14b/6
keffe-i m.+ a 08b/7
→**keffe**
2. Terazi burcu.
m. 10b/18

mū (F.) Kıl, saç teli
ser-i m. 11b/20, 2b/D1
→**ser**

muʿāhede (A.) Antlaşma, ant içme.
m. 24b/16
m. ét- "ant içmek" 4b/D2

muʿāhedeleş- Karşılıklı yemin etmek.
m.- diler 4b/D2

muʿallā (A.) Yüksek, yüce.
m. 15b/12

muʿallem (A.) Eğitimli.
m. 09a/9

muʿāmelāt (A.) Davranışlar.
m.-ı şerʿiyye "şeriatın toplum hayatını ilgilendiren hükümlerini içeren bölümü." 12a/12

muʿānede (A.) İnatlaşma.
m. 12b/4

muʿarref (A.) Belli, malum.
m. ol- "bilinmek" 11b/D1

muʿātebe (A.) Azarlama.
m. 37a/19

muʿāvaża (A.) Alışveriş.
m. ét- "alışveriş yapmak" 20a/14

muʿāvenet (A.) Yardım.
m. 17b/17

muʿayyen (A.) Belli.
m.+ dir 15a/10

muʿażżam (A.) Büyük, ulu.
şehinşāh-i m. 10b/7 →**şehinşāh**

muʿazzez (A.) Değerli, yüce.
m. 08a/16

mucīb (A.) Gerektiren.
m.+ de 10a/20

mūcid (A.) İcat eden.
m. 41b/15

muʿciz (A.) Mucize.
m. 09b/19, 24b/8

muʿcizāt (A.) Mucizeler.
m. 09b/20, 10b/3, 12a/10, 16b/14, 23b/14
m.-ı enbiyā "ermişlerin gösterdiği mucizeler, keramet- ler" 23b/14
m.+ ı 05b/10, 6b/D1

mufaṣṣalāt (A.) Ayrıntılara girilerek geniş biçimde anlatılan şeyler.
m. 12b/5

m.+ dan 02a/19

mufāżala (A.) Yetenek konusunda iddialaşma.
m. 20a/14

muḥabbet (A.) Sevme, sevgi.
m. 20a/10
m.+ i 40a/9
m. ét- "sevmek" 12b/13
m.+ u'llāh "Allah'ın sevgisi" 20a/15

muḥaddiṣīn (A.) Hadis âlimleri.
m. 23a/6

muḥāfaẓa (A.) Koruma.
m.+ da 12a/11

muḥallil (A.) Haram olanı birtakım değişikliklerle helal duruma getiren, helal yapan.
m. 17b/5, 17b/9

Muḥammed (A.) Övülmeye değer olan, en güzel huylara sahip kimse [Peygamberlerin sonuncusu ve en büyüğü olan İslam peygamberinin adıdır].
M. 05a/19, 12a/D1, 13b/1, 18b/13, 35b/1, 4b/D2
M.+ e 42a/13
M.+ i 6a/D2
ümmet-i M.+ i 4b/D2 →**ümmet**
ümmet-i M.+ iñ 10b/2, 5b/D2, 6b/D2

Muḥammediyye (A.) Hz. Muhammed'e ve onun getirdiği dine inanan, Muhammed ümmetinden olan kimse, Müslüman.
M. 10b/20
devlet-i M. 13a/12, 13b/18 →**devlet**
devlet-i M.+ de 06a/1
ḥasene-i M.+ de 35a/6 →**ḥasene**

muḥārebe (A.) Savaş.

ḫīn-i m.+ de 08a/10
→ḫīn
m. ét- "savaşmak" 3a/D1
m.+ leri 37a/14

muḥarrer (A.) Yazılmış, yazılı.
m. 22b/19

muḥāzī (A.) Paralel, aynı hizada olan.
m.+ dir 38b/7

muḥibb (A.) Seven kimse.
m. 09a/13

muḥkem (A.) Sağlam
m. 06a/13, 07b/5, 21b/18
m. ol- "sağlam olmak" 21b/20

muḫlişce Samimi bir şekilde.
m. 42a/15, 42a/21

muḥsināt (A.) İyilik yapan kimse.
m. 20a/21

muḥtāc (A.) Bir şeye ihtiyaç duyan.
m.+ dır 18b/8
m. ol- "ihtiyaç duymak" 6b/D3

muḫtefī (A.) Gizlenen, saklanan.
m. 15a/21

muḫtelif (A.) Çeşitli, türlü.
m.+ dir 07a/2

muḥterem (A.)Saygı değer.
m. 09a/9
m.+ iñ 20b/10

muḥżır (A.) Eskiden şeri mahkemelerde dava ile ilgili olanların duruşmada hazır bulunmasını sağlamakla görevli kimse [Hukuk ve ceza mahkemelerinde aynı işi yapana bugün olduğu gibi mübaşir denirdi].
m.+ larından 39a/15

muʿīn (A.) Yardımcı.

m. 06a/17
m.+ e 6b/D3
m. ḳıl- "yardımcı olarak görevlendirmek" 06a/12
m. ol- "yardımcı olmak" 06a/18

mu'izz (A.) Yücelten.
m.-i salṭanat "saltanatı yücelten, padişah" 02b/15, 10b/5, 10b/6, 11b/21, 15b/18

muḳābele (A.) Karşılık, karşı koyma.
m. ét- "karşı koymak, saldırmak" 7b/D1, 22b/18, 22b/19
m.+ sine 06a/15

muḳābil (A.) Karşı, karşılık.
m. 13b/3, 34a/4
m.+ inde 26b/11
m.+ indedir 34a/5
m. ol- "karşılaşmak" 13a/20, 13b/4, 13b/9

muḳaddem (A.) Önce gelen, önceki.
m. 35b/12, 37a/15
m.+ i 24a/7

muḳaddime (A.) Bir kitapta asıl maksada başlamadan evvel kitapta olan bahisler hakkında ve kitabın muhteviyatına dair yazılan makale, önsöz.
m. 02b/4

muḳārin (A.) Yakın olan, bitişik.
m. 07a/16
m. ol- "yakın olmak, yaklaş- mak" 4b/D1, 06b/11, 22a/12

muḳarrebīn (A.) Meleklerden ve insanlardan Allah'a yakın kılınanlar anlamında bir Kur'an terimi.
m.+ den 05a/21

muḳarrer (A.) Kesin, şüphesiz, muhakkak.

m. 02a/6, 2b/D1, 4b/D2, 08a/18, 22a/17, 23a/14,

emr-i m. 02b/21 →**emr** m.+ dir 01b/D1, 09b/D1, 12b/14, 13a/14, 13b/18, 14a/18, 19b/19, emr-i m.+ dir 13a/9

muḳāvemet (A.) Karşı koyma.

m. ét- "karşı koymak" 7b/D1

muḳayyed (A.) Yazılı.

m. 10a/18

m.+ dir 20a/8

muḳīm (A.) Kalıcı, daim olan.

m. ol- "kalıcı olmak" 08b/11

muḳtedā (A.) Önder.

m. 35b/10, 36a/9

muḳtedābih (A.) Kendisine uyulan.

m. 15b/18

muḳtedir (A.) Gücü yeten.

m. 21a/13

muḳteżā (A.) Bir şeyin gereği olan, gereken, lazım gelen şey, gerek.

m. 26b/7, 37b/19

m.+ sı 26b/8, 37b/18

m.+ sınca 05b/17

mūmā-ileyh (A.) Adı geçen.

m. 24a/D1

m.+ iñ 28b/20

munfekk (A.) Ayrılmış, kopmuş, çıkmış

m. ol- "ayrılmak" 20a/16

munḥaṣır (A.) Özgü.

m. ol- "bir şeye özgü olmak" 22b/11

muẓaffer (A.) Zafer kazanmış, yenmiş.

m. 19a/19

m.+ dir 18b/15

m. ḳıl- "kazandırmak" 04b/6

m.+ lerdir 18b/16

murād (A.) Erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek, amaç.
m. 19b/11
m.+ ına 4b/D2
m. ét- "istemek" 16a/15
m.+ ları 4b/D2

muṣaffā (A.) Yabancı maddelerden temizlenmiş, arı duru ve saf duruma getirilmiş, arıtılmış, tasfiye edilmiş.
m. 35b/12

muṣāḥebet (A.) Sohbet, görüş-me.
m. 12b/11

muṣāḥib (A.) Padişahlara sohbet arkadaşı olan ve zaman zaman hoş fıkralar, hikâyeler anlatıp latife ve nükteler yaparak hoşça vakit geçirmelerini sağlayan zeki, bilgili, görgülü, hoşsohbet kimse, nedim.
m. 34b/3
m.-i şehriyārī "padişahın musahibi" 36a/11

muṣammem (A.) Kesin biçimde kararlaştırılmış.
m.+ i 02b/9

muṣanna' (A.) Ustaca yapılmış, sanatlı.
m. 14b/8
m. ol- "sanatlı bir şekilde yapıl- mak" 19b/8

muṣarraḥ (A.) Açıkça bildirilmiş, detaylı bir şekilde ortaya konmuş.
m.+ dır 11a/4, 15b/12, 23b/11

Muṣṭafā (A.) Maddi manevi yönden arıtılıp saf ve seçkin duruma getirilmiş veya

cinsi içinden en temizi, en iyisi ve en hâlisi olarak seçilmiş kimse anlamında Hz. Muhammed'in hem sıfatı hem ismi olarak kullanılmıştır.
M. 29a/11, 36a/13

muʿtād (A.) Alışılmış, âdet edinilmiş.
m. 24b/14

muṭallā (A.) Yaldızlı.
m. 26a/7

mutaṣarrıf (A.)Bir işi dilediği gibi yöneten kimse.
m. ol- "yönetilmek" 23b/20

muʿteber (A.) İtibarlı, saygın.
m. 25b/12, 36b/19
m.+ dir 15a/12, 38a/17
m.+ i 31a/9
m.+ ini 29a/12
m.+ iniñ 32b/11

muʿteberāt (A.) Saygın şeyler.
m. 02b/2
m.+ da 10a/18

muʿteḳad (A.) İnanılan.
m. ol- "inanılmak" 09a/D2

mutavassıṭ (A.) Orta hâlde olan, orta.
m.+ ıñ 07a/7

muṭīʿ (A.) Uyan, itaat eden.
m. 12b/21

muṭlaḳ (A.) Kesin, tam.
ḳudret-i m. 07b/14 →**ḳudret**
vekīl-i m. 06a/3, 06a/9 →**vekīl**

muṭlaḳā (A.) Kesinlikle, şüphesiz.
m. 05a/8, 07a/21

muvāfiḳ (A.) Uygun, münasip.
m. 05b/19, 2b/D1, 5b/D1
m. ol- "uygun olmak"

5b/D1, 06a/18, 08a/7

muvaḥḥidīn (A.) Allah'ın birliğine inanan, tevhit inancını benimseyen kişiler, Müslümanlar.
m. 22b/14
m.+ iñ 10a/1, 13b/16

muvāṣala (A.) Kavuşma, ulaşma.
m. 17b/13

mūze (F.) Çizme, ayakkabı.
m. 27a/7

mūżī (A.) Işık veren, parlak.
m. ét- "aydınlatmak" 09a/D1

muʾaḫḫaran (A.) Sonradan, daha sonra.
m. 11a/6

mübāḥaṣe (A.)Karşılıklı konuşma, sohbet.
m. ét- "konuşmak" 4b/D1

mübāhāt (A.) Övünme.
m.+ ı 26a/9

mübārek (A.) Muhterem, mukaddes, yüce.
m. 10b/3, 4b/D1, 6a/D2
m.+ i 23a/8
ḳavs-ı m.+ i 08a/5, 08b/13 →**ḳavs**

mübāreke (A.)→**mübārek**
meydān-ı m.+ niñ 17b/15 →**meydān**

mübāriz (A.) Eski savaşlarda meydana çıkarak hasmıyla teke tek dövüşen, mübareze eden kimse.
m. éyle- "teke tek dövüşmek" 13a/20

mübāşeret (A.) Bir işe başlama, yapmaya girişme.
m. ét- "başlamak" 08a/17

mübāyaʿat (A.) Satın alma.

m. ét- “satın almak” 09b/11

mübeşşer (A.) Müjdelenmiş.

m. buyur- “müjdelemek” 22b/8

mübeşşere (A.)→**mübeşşer**

ʿaşere-i m.+ niñ 09b/4 →**ʿaşere**

mübīn (A.) İyiyi kötüyü, doğruyu yanlışı birbirinden ayırt eden, açıkça ortaya koyan.

dīn-i m. 05b/17, 10a/15, 20a/20 →**dīn**

kitāb-ı m.+ de 14b/14 →**kitāb**

dīn-i m.+ e 02b/19

dīn-i m.+ i 07b/17

mübtelā (A.) Bir şeye kendini kaptırmış olan, tutulmuş, düşkün.

m. 37a/20

m. ol- “düşkün, aşık olmak” 04b/8

müceddeden (A.) Yeniden, tekrar.

m. 40a/9

mücerreb (A.) Denenmiş, sınanmış, tecrübe edilmiş.

m.+ den 08a/12

mücteḥidīn (A.) Kur’an ve sünnette bulunmayan veya açıkça belirtilmeyen bir meselede yine Kur’an ve sünnetin özüne, ruhuna uygun olarak fikir yürütmek suretiyle şer’i hüküm koyan büyük din âlimleri.

m. 23a/7

müdāhene (A.) Dalkavukluk, Riyakârlık, ikiyüzlülük.

m. 09a/D2, 11b/16

m. ét- “ikiyüzlülük yapmak” 11b/15

m. ḳıl- “riyakârlık yapmak” 11b/17

müddet (A.) Süre, zaman.

m.-i eyyām "günler süresince, bir gün" 04b/1

müderrisīn (A.) Medrese ve büyük camilerde yüksek seviyede ders okutan icazetli âlimler, medrese hocaları.

m. 37b/15

m-i kirām "büyük âlim" 37b/15

m.+ den 36a/15

müʾeddā (A.) Anlam.

m.+ sınca 26b/10

müʾeddeb (A.)Edepli.

m. 09a/D2

müʾeddī (A.) Sebep olan.

m. ol- "sebep olmak" 19a/10

müʾeyyed (A.) Güçlü, sağlam.

ḳavāʿid-i m. 11b/6

→**ḳavāʿid**

müfād (A.) Anlam.

m.+ ınca 31b/12

müfāḫaret (A.)Övünme.

m.+ in 26a/8

m.+ inden 30a/16

müfessirīn (A.) Tefsir âlimleri.

m. 06a/8, 23a/6

m.-i ʿiẓām "büyük tefsir âlimleri" 12a/18

müheyyā (A.) Hazır.

m. ol- "hazır olmak, hazırlanmak" 19a/5

müjde (A.) Sevindirici haber, muştu.

m. 13b/13

mükāfāt (A.) Ödül.

m. 14a/19, 42a/17

mükerrem (A.) Muhterem, yüce, aziz.

m. 08a/16, 17a/11, 17b/15, 23b/9

pehlivān-ı m. 20a/11, 20a/7, 23a/9, 24b/2 →**pehlivān**

tāc-ı m. 22a/16 →**tāc**

üstād-ı m. 18b/18 →**üstād**

üstāẕ-ı m. 07a/13, 07a/14

zevāt-ı m. 09b/4 →**zevāt**

pehlivān-ı m.+ ler 22a/18

mülk (A.) Bir hükümdar veya devletin hüküm ve idaresi altında bulunan toprakların tamamı, memleket.

m. 06a/2, 07b/1, 16a/3

m.-i İslāmiyye "İslam ülkesi" 6a/D1

mü'min (A.) Müslüman.

m. 04b/11, 12b/13, 5a/D1, 5a/D2

m.+ i 04b/6, 12b/13

m.+ iñ 10b/6

m.+ ler 18b/15

m.+ lerden 25a/D2

m.+ lerdir 25a/12

m.+ lere 04b/9, 18b/15

m.+ leri 2a/D1

mü'minīn (A.) Müslümanlar.

m. 06a/7, 10a/14, 11b/14, 18b/16, 22b/21

ecell-i m. 08a/15, 22a/17, 23b/21 →**ecell**

mümkün (A.) Olası, muhtemel.

m. 18a/7, 19a/14

mümtāz (A.) Seçkin.

m. 37b/19

m.+ ıñ 38b/5

mümteni' (A.) İmkansız, mümkün olmayan.

m. 07a/D1

m.+ dir 13a/8

m. ol- "imkansız olmak" 4b/D2, 16a/15

münācāt (A.) Allah'a yalvarıp yakarma, dua ve niyazda bulunma.

m.+ ında 06a/11

münāsib (A.) Uygun.
m. 07a/14, 27b/7

münāzaʿa (A.)İhtilaf, anlaşmazlık.
m. ét- "anlaşamamak, ihtilaf etmek" 21a/19

münāżala (A.) Ok atma, ok atma yarışması yapma.
m. 17b/12, 17b/17

münceli (A.) Parlak.
m. ol- "parlamak" 15b/2

müncer (A.) Bir duruma veya şeye varıp son bulan, ... ile sonuçlanan.
m. ol- "varmak. ... ile sonuçlanmak" 16a/2

mündemic (A.)Bir şeyin içinde saklı olan, o şeyin içinde var olan, bulunan.
m.+ dir 14b/14
m. ol- "bulunmak" 07b/17

münderic (A.) Bir şeyin içinde yer alan, bulunan.
m. 07b/16, 14b/14

münfek (A.) Ayrılmış, kopmuş.
ʿamelden m. ol- "kullanımdan düşmek" 2a/D3

münḥaṣır (A.) Yalnız bir kimseye, bir şeye mahsus olan, başkasıyla ilgisi bulunmayan.
m. ḳıl- "mahsus kılmak" 15b/8

münhezim (A.) Bozguna uğramış, yenilmiş.
m. 13b/18, 14a/17
m. ḳıl- "yenmek" 16b/10
m. ol- "yenilmek" 06a/5, 15b/13

münīf (A.) Yüce, ulu.
m. 16b/6
maʿnā-yı m.+ i 02a/12,

18b/10 →**maʿnā**

münḳād (A.) Boyun eğer, itaatkâr.
m. 12b/21

münker (A.) Dince uygun görülmeyen, câiz olmayan şey.
nehy-i ʿani-l m.+ i 09a/D2 →**nehy**

münşaʿib (A.) Dallara, kollara ayrılan.
m.+ e 15a/17

müntehā (A.) Bir şeyin varabileceği son nokta, son, nihayet.
m. 03a/16, 22b/12, 25a/5, 35b/8, 37b/19, 40b/11
menzil-i m. 24a/12, 24a/6 →**menzil**
m.+ sı 03a/15, 31b/15, 35a/14, 36a/21
ḥacer-i m.+ sı 28b/2, 37b/4 →**ḥacer**
seng-i m.+ sı 33a/5, 34b/9, 37a/1, 38a/7 →**seng**
menzil-i m.+ sında 31a/19
m.+ sını 22a/12
m.+ ya 08a/17, 4b/D2
ser-menzil-i m.+ ya 24b/9

münteşir (A.) Dağılmış.
m. 02a/21

mürāʿāt (A.) Saygı ile koruyup gözetme, saygı, riayet.
m. ét- "saygı göstermek" 22b/4
m. ol- " riayet edilmek" 22b/1

mürekkeb (A.) Birden fazla şeyin bir araya gelmesinden meydana gelmiş, birleşik.
m.+ dir 05b/21

mürġ (F.) Kuş.
m. 27b/4

mürşid (A.) Hak ve hakikate erişme

yolunda müritlerine örnek olan, onları irşat eden, rehberlik eden kimse, şeyh.

m.-i kāmil "manevi yönden Hz. Muhammed'in hakikatine varis olma seviyesine erişmiş mürşit" 6b/D3

m.+ e 6b/D3

mürūr (A.) Geçme, geçiş.

m.-ı a'vām "yılların geçmesi" 31b/12

m.-ı eyyām "günlerin geçmesi" 35a/9

m.-ı eyyāmla 28a/6

m.-ı zamān "zamanın geçmesi" 02a/15, 23b/1, 7b/D1

m. buyur- "geçmek" 09a/2

m. ét- "geçmek" 13a/17, 37a/18

müsābaḳa (A.)Yarışma.

m. 17b/12, 17b/17

m.+ da 27a/1, 37b/20

m.+ ları 25b/5

müsābaḳat (A.) İleriye geçme.

m. 36a/18, 40b/18, 40b/3

m. ét- "geçmek" 38b/15, 38b/16

müsāvāt (A.) Aynı seviyede olma, eşitlik, denklik.

m. 17b/19

müsāvī(A.) Eşit, denk.

m. 14b/5

m.+ dir 42a/13

m. ol- "eşit, denk olmak" 11a/7, 17a/10, 18a/4

müsellem (A.) Doğruluğu, gerçekliği ispatlanmış, herkes tarafından kabul edilmiş, şüphe götürmez, inkâr edilemez.

m.+ dir 14a/3

müsemmā (A.) İsimlendirilmiş.

m. 24a/7, 28b/1

m. ol- "isimlendirilmek" 19b/11

müsennede (A.) Dayanılmış şey, dayanak.

m.-i ṣaḥīḥ 03a/2

Müslimīn (A.) Müslümanlar.

M. 13b/13, 13b/2, 13b/9, 14a/7, 16a/4, 18b/12, 19a/16, 20a/3, 25b/14

M.+ e 04b/2

imām-ı M.+ e 10b/1 →**imām**

M.+ iñ 18b/10, 40b/8, 2b/D1

Müslümān (A.) İslam dininden olan kimse, mümin.

M. 12a/17, 25a/8

M.+ lara 2a/D1

M.+ lardan 12b/9

müşmirāt (A.) Meyveler.

m. 12a/21

sāye-bān-ı m.+ ında 23b/10 →**sāye-bān**

müstaġfir (A.) Tövbe eden kimse.

m. ol- "tövbe etmek" 12a/D1

müstaġnī (A.) İhtiyaç ve eksiklik duymayan.

m. ol- "eksiklik duymamak" 05b/14

müstaġraḳ (A.) Batmış, gark olmuş.

m. 03a/6

müstaḫlef (A.) Biri tarafından kendi yerine, makamına geçirilmiş, tayin edilmiş kimse.

m.+ iñ 24b/20

müstaḥsen (A.) Herkesçe güzel kabul edilen, beğenilen, makbul.

m. 19b/1

müstaʿidd (A.) Bir işi veya şeyi yapabilme yeteneğine

sahip olan, yetenekli, kabiliyetli.

m. ol- "yetenekli olmak" 23a/4

müstaḳīm (A.) Doğru, gerçek, hak.

m. 22b/11

müstecāb (A.) Kabul edilen.

m. ol- "kabul edilmek" 09b/D1

m.+ u'd-du'ā "Cenabıhak katında duası makbul olan, geri çevrilmeyen" 05a/2

müsteḥaḳḳ (A.) Hak etmek.

m. ol- "hak edilmek" 17b/19, 22b/2

müşābih (A.) Benzer.

m. 37b/1

müşāhede (A.) Görme.

m. 11a/14

m. buyur- "görmek" 10a/10

m. ét- "görmek" 16b/1, 16b/20

m.+ miz 02b/20

m. ol- "görülmek" 07b/3, 20a/16, 23b/9

müşārün-ileyh (A.) Adı geçen, sözü edilen, anılan, işaret edilen kimse.

m. 25b/6, 32a/9, 36a/16, 41a/8

m.+ i 38a/15

m.+ iñ 23b/1, 36a/12, 39a/4

müşerref (A.) Şeref kazanmış, şereflenmiş, şerefli.

m. ol- "şereflenmek" 09b/10

müş'ir (A.) Bildiren, haber veren.

m.+ dir 25a/D3

müşīr (A.) En üst rütbe.

m.+ iniñ 29a/13

müşrik (A.) Allah'a ortak koşan, birden fazla tanrıya inanan kimse.

m. 5b/D1

m.+ lerden 10a/3

m.+ leri 22b/12

müştaġil (A.) Meşgul olan, bir şeyle uğraşan.

m. ol- "meşgul olmak" 15b/15

müteʿaddid (A.) Çok sayıda, birçok.

m. 02b/5

müteʿallik̟ (A.)Yakın.

m. ol- "birinin yakını olmak" 32a/10

müteʿārif (A.) Meşhur.

m. 02a/15, 18b/1, 18b/2, 19a/11, 19a/16, 36b/1

m.+ dir 26a/D2

mütecāviz (A.)Daha fazla.

m. 42a/2

mütedāvil (A.)Tedavülde bulunan

m. 02a/18

mütedeyyin (A.) Dindar.

m. 12b/7

mütefevvik̟ (A.) Başarılı.

m. 27b/6

mütemmim (A.) Tamamlayan, tamamlayıcı.

m. 21a/6, 21a/8

mütemmimāt (A.) Tamamlayıcı şeyler.

m. 21a/16, 23a/14

m.+ dandır 22b/1

m.+ ımı 16a/11

mütenāhī (A.) Sona eren, biten.

m. 19b/19

mütenaʿim (A.) Nimet ve bolluk içinde yaşayan, nimetlendirilmiş.

m. 24a/16

mütesāviyet (A.) Birbirine eşit.

m.+ ü'l-aḳdām "ayakları birbirine eşit,

sabit" 14b/5

mütevvecih (A.) Yönelmiş, yönelen.
m. 13b/2

müttefiḳ (A.) Anlaşmış, birleşmiş.
m. ét- "birleştirmek" 07a/16

müvekkil (A.) Birini vekil tayin eden.
m. 08b/5
m.+ i 14a/15

müyesser (A.) Nasip olan.
m. 42a/16
m. ol- "nasip olmak" 07a/15, 09b/15, 21a/18

müzāḥim (A.) Sıkıntı ve zahmet veren.
m. 25a/15

N

nā-būd (F.) Mevcut olmayan, yok
n. 10b/9

nā-cins (F.) Cinsi bozuk, aşağılık, soysuz.
n.+ e 20b/12
n.+ lerden 12a/14

nā-çār (F.) Çaresizce.
n. 42a/19

nādir (F.) Az bulunur, ender.
n. 02a/18, 38b/2

nā-ehl (F.) Bir işin ehli olmayan.
n.+ den 15a/21

nā-gāh (F.) Ansızın.
n. 4b/D1

naḫcīr (A.) Av.
ṣayd-u n. 27b/1 →**ṣayd**

naḫl (A.) Hurma ağacı.
n. 12a/20

nāʾib (A.) Vekil.
n.+ i 08b/D1

nāʾil (A.) Erişmiş, ele geçirmiş, başarmış, kazanmış,

ulaşmış.

n. ol- “erişmek, elde etmek” 22a/21

naḳdīne (A.) Değerli mal.

n. 31a/18, 35a/7

nāḳıs (A.) Eksik, noksan.

n. ol- “eksik olmak” 15a/20

naḳil (A.) Başkasına ait bir sözü veya bir fikri, bir olayı bir yerde anlatma, hikâye etme.

n. 37a/21

n.+ dir 05a/11, 07b/21, 09a/1, 12a/2, 15b/15, 15b/19, 16a/19, 4b/D1, 6a/D2, 7b/D1

n. ol- “anlatılmak” 02b/6

naḳş (A.) İşleme.

n. 28a/1

n.+ ımdır 42b/1

naḳż (A.) Bozma.

n.+ a 4b/D2

n. ét- “bozmak” 4b/D2

nām (A.) 1. İsim, ad, ün.

n.-ı diger “öteki adı, diğer bir deyişle” 25a/18, 26b/12, 27a/10, 27b/13, 28a/9, 28b/8, 29a/16, 29a/3, 30b/1, 31b/3, 32b/13, 33a/6, 35b/16, 37b/6

n.+ ı 28a/D1

n.+ ını 28a/1, 31a/5

n.+ ıyla 18a/14, 19b/11, 24a/7, 25a/20, 26a/16, 27b/11, 28b/16, 29b/5, 36a/10, 36a/20

2. ... adlı, ... isimli.

n. 02a/10, 08a/11, 10a/21, 11a/4, 14a/10, 18a/18, 20a/4, 20b/8, 24a/D1, 26b/9, 27a/D2, 27b/7, 27b/8, 28a/D1, 29b/7, 32b/7, 39a/17, 39b/1, 40b/12, 41b/8

nā-maʿlūm (F.) Bilinmeyen.

n. 23b/11, 30b/5, 30b/9,

31a/12, 31a/13, 31a/14, 31a/15, 31b/18, 31b/19, 31b/5, 31b/6, 31b/7, 31b/8, 32a/1, 32a/17, 32a/18, 32a/19, 32a/2, 32a/20, 32b/1, 32b/14, 32b/15, 32b/16, 32b/17, 32b/18, 32b/19, 32b/6, 33b/15

namāz (F.) İslam dinince belli kurallara göre günde beş vakit yapılması Müslümanlar üzerine farz kılınmış olan ve İslam'ın beş şartından birini teşkil eden ibadet.
n. 11b/D1
n. ḳıl- "namaz ibadetini yerine getirmek" 06a/14

nāmdār (F.) Ünlü, meşhur.
n. 39b/5

nāmūs (A.) Irz, iffet.
perde-i n.+ u 10a/9 →**perde**

naẓar (A.) Bakma.
n. 07a/D2, 12a/8, 39a/17
hüsn-i n. 32a/10 →**hüsn**
n. ét- "bakmak" 08a/8, 19a/2
n. éyle- "bakmak" 16b/19
n.+ ı 07a/16, 42b/2
n.+ ıyla 16b/19
n. ol- "bakılmak" 08a/9, 6b/D3

nāẓır (A.) Bakan, nazar eden.
n. ol- "bakılmak" 15a/20

naẓm (A.) 1. Vezinli, kafiyeli söz dizisi.
n. 41b/14, 42b/20
2. (Kur'an için) Metin.
n.-ı celīl "yüce söz anlamında ayet ve hadisler için kullanılan bir tamlama" 6b/D2, 12a/18
n.-ı şerīf "yüce söz anlamında ayet ve hadisler için kullanılan

bir tamlama" 01b/13, 03a/5, 05a/11, 05b/17, 06b/15, 08b/D1, 09b/D1, 11b/17, 13a/6, 13b/15, 16b/13, 20a/1, 20b/18, 22b/7, 25a/11, 6a/D2

n.+ ına 2b/D1

nār (A.) Ateş, od.

n.-ı ḳudret "ilahi, güçlü bir ateş" 15a/2, 15a/5

n.-ı leẓā "cehennem ateşi" 15b/8, 15b/7, 15b/9

n.+ ları 15a/2

nā-revā (A.) Layık olmayan, yakışmayan.

n. ol- "yakışmamak" 15b/5

nāriyye (A.) →**nār**

küre-i n.+ den 14a/14 →**küre**

nās (A.) İnsanlar, halk.

n. 06a/4, 06a/9, 4b/D1

n.+ a 42b/1

n.+ dan 05b/13

n.+ ıñ 13a/3

nā-ṣavāb (A.) Doğru olmayan.

n. 09a/D2

naṣb (A.) Dikme, yerleştirme.

n. 40b/19

n. ét- "dikmek" 22b/8

n. ol- "dikilmek" 17b/16, 18a/3, 20a/3

nāṣır (A.) Yardımcı.

n. 18b/15

n. u mu'īn ol- "yardımcı olmak" 06a/18

n.+ lara 6b/D3

naṣīb (A.) Bir kimsenin elde edebildiği, sahip olabildiği şey.

n. 42a/4

n. ét- "(Allah tarafından) birini bir şeye eriştirmek, kısmet etmek" 05b/12

n.+ ini al- "herkese

verilmiş bir şeyden kendine göre pay alıp faydalanmak” 07a/12

nāṣiye (A.) Alın.
n.+ lerini 6a/D1
n.+ mden 6a/D1
n.+ sinden 6a/D1

nā-şerʿī (F.) Şeri olmayan, dinin kurallarına uyamayan.
n. 16a/7

nātıḳ (A.) Söyleyen, bildiren.
n.+ dır 09b/18

nāvek-endāz (F.) Okçu.
n. 18a/16

nā-vuḳūʿ (F.) Olmayan, meydana gelmeyen.
n.+ undan 24b/18

nā-yāb (F.) Bulunmaz, yok.
n. 24b/18

nāzil (A.) Yukarıdan aşağıya inen, nüzul eden.
n. ol- “inmek” 08b/1, 08b/2, 8b/5, 13a/7, 16b/15, 18b/14, 04b/D2

naẓīr (A.) Eş, benzer.
ʿadīmu’l-n. 40a/2, 41a/7 →**ʿadīm**

ne Hangi (şey).
n. 01b/D2, 01b/D3, 02b/13, 03a/14, 06b/7, 07a/11, 07a/9, 08a/10, 08b/12, 09b/1, 10a/20, 12a/8, 12b/6, 13b/17, 13b/21, 14a/20, 14a/6, 14b/12, 14b/18, 14b/21, 15b/20, 16a/14, 16a/8, 16b/15, 16b/4, 17a/2, 19a/12, 19a/16, 19a/7, 21b/11, 2a/D2, 2a/D3, 3a/D1, 4b/D1, 5a/D1, 5b/D1, 6a/D1, 7b/D1
n.+ dir 12a/7
n.+ ye 16a/2

nebevī (A.) Peygambere (Hz. Muhammed’e) ait.
ḥużūr-ı n.+ ye 13b/7

→**ḥużūr**

nebiyyu'llāh (A.) Allah'ın peygamberi (Hz. Muhammed).
n. 4b/D1, 7b/D1

necm (A.) Yıldız.
n.-i ṣāḳıb "karanlığı delip geçen parlak yıldız" 10b/6, 14a/14, 21a/1

néce Nice, pek çok.
n. 13b/5, 15a/7, 15a/9, 13b/5, 15a/7, 23b/9, 35b/14, 37b/1, 5a/D2, 6b/D3
n.+ leri 24b/10

néden Neden?
n. 42a/21

nef' (A.) Fayda, menfaat.
n.-i ʿām "halkın çıkarı" 02b/9

nefer (A.) Kişi, kimse.
n. 09b/11, 16b/1, 23a/11, 31b/13, 31b/9, 32b/6

nefs (A.) 1. Bir kimsenin kendi öz varlığı, öz benliği, kişiliği.
n.+ inde 08b/17, 16b/20, 17a/1
n.+ inden 6a/D2
n.+ ini 08b/10
n.+ lerini 22b/14
2. Kulun kötü, beğenilmeyen, bayağı ve hayvani arzuları, huy ve fiilleri, kibir gazap, kin, haset, hırs, tahammülsüzlük, hasislik, dedikodu, şehvet, ihtiras gibi zaaflarının merkezi.
n.+ ine 05a/15

nefy (A.) Sürgün etme.
n. 37a/19

nehy (A.) Menetme, yasaklama.
n.-i ʿani-l münker

"kötülükten menetme" 02b/D1, 09a/D2, 11b/14, 11b/D1, 41b/19

→**emr**

n. ét- "yasaklamak, menetmek" 12b/12

nemā (A.) Gelişme, büyüme.
n.+ dan 15a/3

nerīmān (F.) Yiğitliği, cesareti ve pehlivanlığı ile meşhur Şehnâme kahramanının adı olup dilimizde "yiğit, cesur, pehlivan" anlamında ve kadın ismi olarak kullanılmıştır.
n.+ ı 25a/3

nesaḳ (A.) Tarz, üslup, yol.
n. 17b/14

Neṣārā (A.) Hıristiyanlar.
N.+ dan 12b/2

neseb (A.) Soy.
n. 41b/18
mechūlü'n-n. 09a/10
→**mechūl**
n. ü ḥaseb "soy sop" 13b/1

nesīb (A.) Soyu temiz.
n. 35a/10

nesl (A.) Soy, sülale.
n. 35a/10
n.-i pāk "temiz nesil" 09b/6

nesne Nesne, cisim.
n. 14b/1

nessāc (A.) Dokumacı, çulha.
n. 26a/7

nestaʿīẕü bi'llāh (A.) "Allah'a sığınırız" anlamında ayetlerden önce söylenen bir söz.
n. 04b/7, 06a/10, 06b/8

nesy (A.) Unutma.
n. 28a/1

neşāṭ (A.) Sevinç, neşe.

n. 10a/10, 35b/12, 35b/13

neşāt-rīz (F.) Neşe saçan, mutlu.
n. 27a/20

netīce (A.) Sonuç.
n. 03a/7

nevʿ (A.) Tür, çeşit.
n. 09a/D2, 24b/15, 6b/D3
n.+ i 18b/3

nev-bünyād (F.) Yeni yapılmış.
n.+ ıñ 38a/16
n.+ ında 39b/7

nevāfil (A.) Farz ve vacip olanlar dışında sırf Allah rızasını kazanmak için yapılan ibadetler.
ḳurb-ı n. 08a/15 →**ḳurb**

nevbet (A.) Nöbet, sıra.
n. 36b/19
n.+ iyle 6b/D3

nevm (A.) Uyku.
n. 13b/12, 2a/D2

nevvera'llāhu mażcaʿuhu (A.) "Allah kabrini nurlandırsın" anlamında bir dua sözü.
n. 10b/1

neyyir (A.) Parlak, nurlu.
n. 10b/20

neẕr (A.) Adama, adak.
n. ét- "adamak" 4b/D2

nıṣf (A.) Yarı, yarım.
n. 21b/2
n.+ ı 11a/1

niʿamu'llāh (A.) Allah'ın nimetleri.
n.+ a 16b/19

nidā (A.) Seslenme, bağırma.
n. éyle- "seslenmek" 13b/2, 3a/D1

nigāşte (F.) Yazılmış, resmedilmiş.
n. 20a/5

nihād (F.) Huy, yaratılış.
n. 24b/14

nihāde (F.) Koymuş, konulmuş.
n. 35b/13
n. éyle- "koymak" 39b/8

nihān (F.) Gizli.
n. ol- "gizlenmek" 28a/7

nihāye (A.) Sonunda, en sonunda.
n. 24b/17

nihāyet(A.) Son.
n.-i ʿömr "hayatın sonu" 5a/D2
n.+ e 24b/9

niḳābet(A.) Vekillik.
n. 08b/14

nikāye (A.) →**nikāyet**
n. 05a/9
n.+ de 2b/D1

nikāyet (A.) Kılıçtan geçirme, öldürme.
n. 13a/11, 13a/15, 14b/10, 14b/12, 14b/16, 15b/7, 22b/14, 24b/4
n.+ den 15a/1
n.+ dir 07b/21, 14a/11
n. ét- "öldürmek" 06b/7, 14a/5, 14b/4
n. ḳıl- "öldürmek" 2a/D2
n. ol- "öldürülmek" 10b/4

nikbet (A.) Felaket, musibet.
n. 08b/3

nīm (A.) Yarım, yarı.
n. 40a/12, 41a/2

niʿmet (A.) Lütuf eseri olan iyilik, ihsan, bağış.
n. 42a/11, 42a/18
n.+ iyle 42b/10
n.+ leriñ 15b/13

niẓām (A.) Kural, düzen, tertip.
n.+ ı 09b/19

nisbet (A.) İlgi, bağ.

n. ét- “ilişkilendirmek” 10b/17

nişbī (A.) Önceki duruma göre, evvelkine nispetle.
n. 25a/D3

nīstī (A.) Yokluk, adem.
n. 15a/9

nisyān (A.) Unutma.
n. 42b/3

nişān (F.) İşaret, belirti.
n. 11b/11, 17b/11, 18a/15, 21a/1, 24a/D1, 27b/D1, 39a/19, 41b/17, 42a/1, 42a/3
seng-i n. 24a/13, 25a/8
→**seng**
n. éyle- “nişan, işaret koymak” 35a/7, 38b/18
n.+ ı 09b/D1, 26b/11, 28b/6, 40a/9, 40a/12,
seng-i n.+ ı 24a/7, 28a/6, 29a/1, 30a/1, 39a/4, 40a/3
2. Ateş edilmek istenen hedef, nişangâh.
n.+ a 08b/11, 20b/9, 21b/17
n. al- “Bir silahın doğrultusunu, atıldığı zaman hedefi vuracak şekilde ayarlamak” 08a/20
n.+ ı 17a/11, 17a/13, 17a/16, 17a/19
n.+ ımı 27a/5
n.+ ıñ 17b/1
n. ét- “hedef almak” 07a/8

nişānde (F.) Konmuş.
n. éyle- “koymak” 27b/20

nişāne (F.) İşaret, belirti.
n.+ leri 24a/15

nitekim (A.) Sonuç olarak.
n. 06a/19, 07a/18, 09a/15, 11b/17, 15b/6, 20b/4

niyāz (A.) Yalvarma, dua.

n. 13b/11

n. ét- “dua etmek, yalvarmak” 06b/6

niyyet (A.) Bir şeyi yapmayı önceden isteyip düşünme, maksat.

n. 06a/6, 5a/D2

n.+ i 5a/D2

n.+ ine 01b/11, 04b/12, 04b/5, 05a/7, 05b/11, 07b/20, 08a/14, 08a/17, 08b/11, 09a/4, 11b/20, 18a/11, 22b/6, 23a/1

n.+ iñiz 01b/D2

n.+ iyle 5a/D2

noḳṣān (A.) Eksik.

n. 07a/D1

n.+ ımızı 03a/4

noḳṭa (A.) Nokta.

n. 17a/11, 23b/9

n’ola Ne ola, ne olur.

n. 11b/10

nuḳabā (A.) Nakipler, bir cemaatin büyüğü olan kimseler.

n.+ larım 6a/D1

nūr (A.) 1. Işık.

n. 09a/16, 25a/1

n.+ dan 11a/21

n.-ı dıraḫşān “parlak ışık” 5a/D1

2. Hz. İsmail’in üç okundan birinin ismi.

N. 09a/D1

N.+ uñ 09a/D1

nuṣḥ (A.) Öğüt, nasihat.

n. 01b/D1, 2a/D3

nuṣret (A.) 1. Zafer.

n. 02a/3, 02b/18, 13b/16

n.+ dir 13b/17

n.+ e 16a/11

n.-i ʿāmme “halkın zaferi” 12a/1

2. Yardım

09b/D1, 19b/18, 22b/8, 3a/D1

n.+ dir 12a/D1,

n.+ e gel- “yardıma

gelmek” 13b/14

n.+ i 02a/9, 12b/21

n.+ ine 09b/D1

n.+ leri 13b/16

n.+ u’llāh “Allah’ın yardımı” 7b/D1

nuṣret-fezā (F.) Zaferi arttıran.

n. ol- “galibiyeti artmak” 13b/19

nūş (F.) İçme.

n. ét- “içmek” 42a/6, 42b/19

nuṭḳ (A.) Söz, konuşma.

n.+ u 06b/20

n.+ umda 20b/3

nuṭuḳ (A.) →**nuṭḳ**

n.+ larında 20b/1, 20b/6

n.+ larınıñ 01b/D3

nübüvvet (A.) Peygamberlik.

n.+ de 09b/9

nücūm (A.) Yıldızlar.

ehl-i n.+ dur 4b/D2

→**ehl**

nüfūẕ (A.) Sözü geçme, sözünü geçirme gücü.

n.+ u 15b/16

n.+ ları 20b/6

nüh (F.) Dokuz (9) sayısı.

n. 08b/21

nümāyān (F.) Görünen, meydanda olan.

n. ol- “görünmek” 19b/3, 25a/9, 37b/2, 5a/D1

nüşşāb (A.) Ok atma, okla vurup öldürme.

n. 05a/9, 06b/2, 06b/7, 07b/21, 10b/4, 12a/D1, 14a/5, 14b/4, 17a/3, 22b/14, 24b/4

n.+ a 2b/D1

n.+ ına 2a/D2

n. ét- “okla öldürmek” 08a/2, 08b/6, 14a/16, 18b/21, 28a/D2, 3a/D1

n. ol- “öldürülmek”

10b/6, 6b/D2

nüzūl (A.) İnme.
n.+ ü 12b/9
n. ét- "inmek" 08b/5, 11a/18

O

o 1. İşaret sıfatı
o. 01b/D3, 04b/11, 04b/3, 12a/17, 12a/D1, 15a/16, 23b/17, 23b/18, 24a/17, 2a/D2, 42a/2, 42a/21, 42a/6, 2a/D2, 4b/D2, 6a/D2
2. Teklik 3.şahıs zamiri
o. 07a/12, 4b/D1

oġul Oğul.
o.+ u 13a/20

oḳ Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk.
o. 02a/3, 02a/7, 04b/12, 05b/7, 05b/8, 06a/5, 06b/14, 08a/20, 08b/1, 08b/11, 09a/4, 11a/11, 11a/12, 11a/13, 11a/16, 11a/17, 11a/19, 11a/20, 11a/8, 11a/9, 11b/21, 11b/7, 12a/D1, 13a/14, 14a/10, 14a/11, 17b/14, 17b/21, 18b/1, 19a/1, 19a/12, 21b/10, 21b/11, 22a/1, 22a/D1, 23a/10, 28a/D2, 2a/D2, 3a/D1
o. at- "iyice gerilmiş olan yayın kirişine takılan oku yayı birdenbire serbest bırakmak suretiyle ileriye doğru fırlatmak" 02a/12, 06b/1, 08b/16, 09a/5, 09b/20, 10a/1, 10b/16, 11a/9, 11a/3, 11a/5, 11a/10, 11a/14, 11a/16, 11a/19, 11b/1, 11b/2, 11b/5, 11b/6, 12a/3, 13a/10, 15b/11, 17a/8, 17b/10, 22a/15, 22b/6,
o.+ da 17a/18, 40b/3, 3a/D1

o.+ dan 11a/12, 21b/1

o.+ dur 38b/3

o.+ lar 02a/6, 05b/9, 09a/D1, 14a/5, 22a/4

o.+ ları 18b/7, 21b/1, 22b/13

o.+ larıñ 11a/6

o.+ larından 21b/2

o. ṣalıvér- "ok atmak" 16b/10

o.+ u 10b/16, 21b/13, 42b/20, 4b/D2

o.+ umu 2a/D2

o.+ uñ 05b/8, 11a/11, 19a/3, 21b/14, 21b/9

o.+ unu 18b/19, 22a/14

o.+ unuñ 21b/2

ḳāmış o.+ uyla 31a/19

→ḳāmış

oḳçu Ok yapan.

o.+ lar 06b/4

oḳu- Okumak.

o. 42b/20

o.- rken 42a/8

o.- yam 26b/D1

o.- yanı 42a/17

o.- yup 23a/4

okun- Okunmak.

o.- ur 23b/10

oḳyanus (A.) Engin deniz, umman.

o. 39b/19

ol- Olmak yardımcı fiili.

emīn o. 09a/16

o.- a 05a/17, 06a/12, 06b/17, 06b/20, 07b/19, 08b/21, 09a/D2, 11a/7, 11b/18, 12a/D1, 12b/19, 12b/21, 14b/7, 15b/2, 17a/12, 20b/13, 21b/5, 42a/1, 42b/11, 4b/D2

ġālib o.- a 01b/D3

ihdā o.- a 11b/8

ḳayd o.- a 07b/12

maẓhār o.- a 2b/D1

mevcūd o.- a 14b/1

mevṣūf o.- a 09a/D2

muḥkem o.- a 21b/20

muḳarrer o.- a 22a/17

muvāfiḳ o.- a 06a/18, 08a/7

müsavī o.- a 17a/10, 18a/4
nāḳıs o.- a 15a/20
ṣādır o.- a 04b/3
tābiʿ o.- a 12b/18
ṭālib o.- a 20a/17
ʿarż o.- a 07a/12
o.- acaġı 14b/18, 17a/3, 24b/3
kepāze o.- acaġı 24b/5
nümāyān o.- acaġı 25a/9
resīde o.- acaġı 24b/9
o.- acaḳ 01b/D2, 25a/D2
vāḳiʿ o.- acaḳ 13a/16
o.- acaḳları 01b/D1
o.- agelmişdir 02a/14, 08a/14
o.- alar 08a/18, 2b/D1
müsteḥaḳḳ o.- alar 22b/2
rāżī o.- alar 17b/14
ġālib o.- amadılar 09b/D1
o.- amayan 5b/D1
ḫālī o.- amayıp 01b/D3
o.- an 01b/D3, 02a/16, 06b/16, 07a/21, 07a/D1, 08a/8, 09a/D2, 09b/D1, 10b/1, 12a/10, 12a/D1, 13a/7, 14a/15, 16a/13, 16a/3, 16b/19, 17a/1, 17b/15, 18b/10, 18b/16, 19a/11, 19a/5, 23b/2, 24a/D1, 25a/D2, 26a/14, 26a/9, 26a/D1, 26b/8, 27b/10, 28b/1, 29a/14, 29b/11, 2a/D3, 2b/D1, 31a/19, 31b/2, 32a/9, 32b/5, 33b/8, 35a/11, 35b/10, 35b/11, 36a/10, 36a/8, 36b/18, 37b/20, 38a/12, 38a/16, 38a/17, 38a/6, 39b/18, 3a/D1, 40a/4, 40b/4, 41a/15, 41a/7, 42b/8, 7b/D1
cāygīr o.- an 14b/12
endāḫte o.- an 41a/10
ġālib o.- an 25a/12
ḥāṣıl o.- an 11b/7
işāret o.- an 25a/D3
ḳūrbān o.- an 6b/D1
mesnūn o.- an 16b/9
mevcūd o.- an 6b/D3
mevżūʿ o.- an 35a/8
meʾlūf o.- an 5a/D3

mustaʿidd o.- an 23a/4
muʿarref o.- an 11b/D1
müsemmā o.- an 19b/11
müşāhede o.- an 07b/3
müteʿārif o.- an 19a/16
nāzil o.- an 08b/2
remy o.- an 08b/6
ṣādır o.- an 10b/3, 10b/5
vāḳiʿ o.- an 19b/11, 40b/12
ʿarż o.- an 41a/2
ʿāşıḳ o.- an 42a/13
meʾlūf o.- ana 09a/D2
cārī̇ o.- andır 15b/17
o.- anı 19a/15, 30b/9
o.- anlar 09a/6, 12a/16, 21a/20, 4b/D2
ḥāżır o.- anlar 15b/17
resī̇de o.- anlar 20b/5
ʿāḳil o.- anlar 11b/19
ʿāmil o.- anlar 01b/D1
o.- anlara 20a/11, 22b/3
tābiʿ o.- anlara 6a/D1
sālik o.- anlardan 24b/10
o.- anları 09a/13
ḳāṣī̇r o.- anları 12a/11
ʿāmil o.- anları 4b/D1
o.- anlarıñ 03a/17, 09b/10
o.- araḳ 14a/19, 23b/14, 23b/15, 2b/D1
kāʾim o.- araḳ 08b/2
ḳul u ḳurbān o.- araḳ 39a/17
maẓhar o.- araḳ 06a/2
muvāfiḳ o.- araḳ 5b/D1
mümteniʿ o.- araḳ 4b/D2
muḳarin o.- asın 22a/12
o.- du 02b/20, 05a/12, 08b/17, 08b/19, 12a/4, 13a/3, 13b/16, 16b/14, 21b/16, 41b/15, 42a/16, 42b/15, 2a/D2, 4b/D2
āşikār o.- du 42a/3
bādī̇ o.- du 24b/12
cevāb o.- du 14a/20
emī̇n o.- du 05b/3
fehm o.- du 20b/5
kāfir o.- du 05a/20
ḳul o.- du 6a/D1
maḥzūn o.- du 4b/D1
müyesser o.- du 09b/15
nāzil o.- du 08b/1, 13a/7, 16b/15, 18b/14

pūyān o.- du 10a/4
ṣādır o.- du 09a/3
şikest o.- du 18b/8
tamām o.- du 41b/19, 42b/17
vācib o.- du 17b/9
vārid o.- du 13a/10
bī̱dār o.- dular 13b/12
ḫelāk o.- dular 08a/4
muḥtāc o.- dular 6b/D3
ʿāmil o.- dular 08a/11
müstaḥıḳḳ o.- dularsa 17b/19
o.- duysa 02b/14, 19a/13
rām o.- duysa 3a/D1
o.- duġu 02a/21, 03a/6, 05a/7, 06b/12, 06b/15, 07b/14, 09b/20, 10a/19, 11b/17, 14a/3, 15a/10, 23a/9, 23b/1, 24b/17, 27b/6, 28a/5, 2b/D1
iskān o.- duġu 6b/D3
māniʿ o.- duġu 23b/21
maʾmūr o.- duġu 5a/D2
nüşşāb o.- duġu 10b/6, 6b/D2
o.- duġum 3a/D1
o.- duġumda 16a/6
o.- duġuna 02b/21, 20a/10, 39a/15
o.- duġundan 5a/D2
küşād o.- duġunı 10a/4
meʾcūr o.- duġunıñ 5a/D2
o.- duḳça 21b/9
o.- duḳda 02b/12, 09a/8, 10a/9, 18a/16, 20a/19
agāh o.- duḳda 05a/21
dāḫil o.- duḳda 6b/D3
endāḫte o.- duḳda 6b/D1
ıṭlāḳ o.- duḳda 17a/10
mürāʿāt o.- duḳda 22b/1
sebḳat o.- duḳda 37a/16
nümāyān o.- duḳdan 37b/2
o.- duḳları 20a/12, 20a/7, 22b/17
o.- duḳlarına 27a/2
muḳābil o.- duḳlarında 13b/4
müḳābil o.- duḳlarında 13b/9
o.- duḳlarını 13a/21
āgāh o.- dum 2a/D2
ber-murād o.- dum 03a/15

ġanī o.- dum 2a/D2
ḫalāṣ o.- dum 2a/D2
meʾyūs o.- dum 6a/D1
beyān o.- ucudur 16b/3
heveskār o.- ma 22a/7
ḳādir o.- madı 26a/D2
mānīʿ o.- madı 26a/D1
o.- madığı 25a/15
maḥrem o.- madığı 14a/12
müstecāb o.- madıḳca 09b/D1
o.- maġın 10a/6, 35b/15, 37b/1
nihān o.- maġın 28a/7
pinhān o.- maġın 35a/10
o.- maġla 01b/D2, 02a/16, 02b/13, 05a/16, 07b/12, 09b/13, 13b/10, 14a/7, 14b/15, 15a/21, 18a/21, 18b/2, 19b/5, 21a/21, 23b/7, 31b/14
baʿīd o.- maġla 13a/7
cāy-gīr o.- maġla 15b/8
ḥāżır o.- maġla 12a/15
ḳarīn o.- maġla 4b/D1
mebnī o.- maġla 11a/5, 15a/20
mestūr o.- maġla 23b/11
mübtelā o.- maġla 04b/8
müteʿallik o.- maġla 32a/10
pīşe o.- maġla 16a/10
vāḳiʿ o.- maġla 09b/D1
o.- maḳ 04b/11, 05a/3, 11a/2, 13a/11, 17a/12
berāber o.- maḳ 21b/16
ġālib o.- maḳ 04b/13, 16b/3
muḳārin o.- maḳ 4b/D1
o.- maḳdır 01b/12, 21b/3
muḳīm o.- maḳdır 08b/11
müheyyā o.- maḳdır 19a/5
müştaġil o.- maḳdır 15b/15
tābiʿ o.- maḳdır 2b/D1
yaḳın o.- maḳdır 09b/D1
ʿāmil o.- maḳdır 20b/18
o.- maları 13b/19, 19a/20
o.- mam 14b/16
o.- mamaġla 23b/2
iʿtimād o.- mamaḳdır

22a/16
müsāvī o.- maması 11a/7
ḥişşe-mend o.- mamız 16b/14
āgāh o.- ması 09a/10
ari o.- ması 07a/9
bedīd o.- ması 25a/7
helāk o.- ması 13a/13
perākende o.- ması 13b/18
zīr-ü zeber o.- ması 25a/2
o.- masın 15b/11
o.- masına 5b/D2
merbūṭ o.- masını 08b/12
o.- maya 10b/12, 42b/3
fāriġ o.- maya 20b/11
ḫālī o.- maya 21a/7
tām o.- maya 6a/D2
ʿamel o.- maya 18a/1
hem-tā o.- mayalar 12a/9
o.- mayan 14a/4, 15b/4, 22b/12
ekl o.- mayan 15b/3
ʿālim o.- mayan 42a/21
o.- mayanları 09a/11
o.- mayanlarıñ 02a/5
ṣaḥīḥ o.- mayıp 15a/1
tāb-āver o.- mayıp 27a/2
ṭārī o.- mayıp 16b/11
o.- maz 12b/16, 7b/D1
cāʾiz o.- maz 17a/6, 17a/8
ḫālī o.- maz 02a/5, 15b/6
ḫavf o.- maz 23b/20
ḥāvī o.- maz 06b/17
munfekk o.- maz 20a/16
ṣaḥīḥ o.- maz 11a/2, 6a/D2
tām o.- maz 6a/D2
ziyāde o.- maz 21a/12
o.- muş 06b/18, 10b/6, 14a/7, 27b/6, 2a/D2
fāriġ o.- muş 28a/D1
ḥāżır o.- muş 27a/D1
ıṭlāḳ o.- muş 07b/21
muṣannaʿ o.- muş 19b/8
vāḳiʿ o.- muş 41a/17
o.- muşdu 08a/6
o.- muşdur 02a/13, 02a/3, 05b/10, 06a/1, 06b/19, 06b/21, 09a/14, 09b/13, 10a/16, 10a/17,

10b/6, 12a/16, 12a/2, 13b/17, 14a/21, 15a/2, 15b/19, 20a/21, 37b/1, 6a/D1
gūyan o.- muşdur 09b/19
ḥāṣıl o.- muşdur 07a/D2
iʿtibār o.- muşdur 28a/8
merciʿ o.- muşdur 15b/9
muḳarrer o.- muşdur 23a/14
mümteniʿ o.- muşdur 16a/15
müşerref o.- muşdur 09b/10
rūşen o.- muşdur 24b/10
vāḳiʿ o.- muşdur 05a/21
yaḳın o.- muşdur 07a/D2
yaḳīn o.- muşdur 24b/5
o.- muşlardır 23b/12
cemīʿ o.- muşlardır 09b/7
o.- sa 04b/1, 11b/11, 18a/11, 20b/20, 4b/D2, 5a/D2
ḥakīm o.- sa 22a/6
rāhī o.- sa 16b/4
remy o.- sa 17a/2
tefsīr o.- sa 42b/14
tenāsüb o.- sa 07a/6
o.- salar 04b/6, 06a/6
o.- sun 03a/14, 05a/19, 08b/21, 11b/13, 13b/13, 17a/19, 17a/21, 17b/15, 17b/2, 42a/15, 42a/4
dāʾim o.- sun 7b/D1
fedā o.- sun 09b/21
küşād o.- sun 42a/7
maʿlūm o.- sun 06a/20
vāḳiʿ o.- sun 15b/11
o.- unca 06b/2, 18b/18, 42a/11, 42b/10, 42b/12, 42b/16, 42b/20
remy o.- unca 07b/2
şikeste o.- unca 18a/16
agāh o.- up 09a/6, 16a/1
āşinā o.- up 37a/17
bāḳī o.- up 24a/15
cemʿ o.- up 14b/11
devā o.- up 6b/D3
ġālib o.- up 04b/1, 06a/5, 19a/19, 29b/10
ġalṭān o.- up 13b/5
giryān o.- up 25a/4
ḫāhişgār o.- up 2a/D3

ḫāric o.- up 09a/14
ḫāṣ o.- up 11a/12
ḫāṣıl o.- up 14b/8, 15a/14
haşr o.- up 4b/D2
hebā o.- up 15a/20
ḥişşe-mend o.- up 08a/8
ḥülle-pūş o.- up 02b/7
ibtilā o.- up 16b/17
iḥāle o.- up 15b/1
ḳabūl o.- up 12a/6
ḳalb o.- up 15a/5
ḳarīb o.- up 37a/20
ḳaṭʿ o.- up 12a/20
ḳayd o.- up 24b/17
ḳul o.- up 05a/15
küşād o.- up 08b/12
maḥẓūẓ o.- up 09b/15
maḥrem o.- up 09a/9
maḥv o.- up 31b/12
maẓhar o.- up 22a/20, 24b/11
maʾcūr o.- up 5a/D2
mebnī o.- up 15a/4
meḥv o.- up 08b/2
menfūr o.- up 12b/8
mevcḫīz o.- up 27b/19
muḳābil o.- up 13a/20
munḥaṣır o.- up 22b/11
muʿteḳad o.- up 09a/D2
mündemic o.- up 07b/17
münhezim o.- up 15b/13
nāẓır o.- up 15a/20
nārevā o.- up 15b/5
nāṣır o.- up 12b/6
nāzil o.- up 08b/5, 4b/D2
nikbet o.- up 08b/3
nümāyān o.- up 19b/3
perākende o.- up 13b/10
perende o.- up 14b/16
perīşān o.- up 15a/3, 19a/10
rām o.- up 06a/9
reʾy o.- up 10a/21
ṣādır o.- up 07a/17, 09b/14, 24b/17
sārī o.- up 09a/D2
sebeb o.- up 11b/D1
tābiʿ o.- up 10a/20, 20b/16
ṭālib o.- up 07b/7
tekmīl o.- up 18b/18
tīr-endāz o.- up 10a/8
vāḳiʿ o.- up 12b/9, 13a/18, 13b/5, 16a/6,

31b/15
vāṣıl o.- up 16b/12
ʿāşıḳ o.- up 6b/D3
rām o.- ur 42a/23
o.- ur 01b/D3, 03a/17, 04b/11, 04b/12, 05a/3, 06a/19, 06b/18, 07a/13, 07a/2, 07a/3, 07a/4, 07a/5, 08a/20, 08b/16, 08b/D1, 09a/5, 09a/9, 11b/11, 15a/16, 15a/21, 15b/3, 16a/8, 16b/15, 17b/9, 18b/3, 19b/2, 20b/16, 20b/21, 24b/21, 3a/D1, 41b/16, 4b/D1, 6b/D1
āsān o.- ur 21a/13
baḫş o.- ur 08a/15
bedīdār o.- ur 07b/13
ber-murād o.- ur 03a/18
cārī o.- ur 07b/19
defʿ ü refʿ o.- ur 05a/6, 06a/8
delīl o.- ur 42b/18
dimek o.- ur 06a/16
endāḫte o.- ur 26a/16
fāriḳ o.- ur 16b/21
fāʾiḳ o.- ur 4b/D2
ġālib o.- ur 06a/2
ḥāṣıl o.- ur 01b/D2
ḥaşr o.- ur 05b/15
helāk o.- ur 15a/7
emṭār o.- ur 16a/2
kāfir o.- ur 11b/D1
ḳul u ḳurbān o.- ur 6a/D1
mesrūr o.- ur 08b/14, 2a/D3
muḳārin o.- ur 06b/11
müncer o.- ur 16a/2
münhezim o.- ur 16a/2
müstaġnī o.- ur 05b/14
müyesser o.- ur 07a/15, 21a/18
müʾeddī o.- ur 19a/10
nāṣır u muʿīn o.- ur 06a/18
nikāyet o.- ur 10b/4
nümāyān o.- ur 5a/D1
taḥṣīl etmiş o.- ur 07b/8
ülfet o.- ur 42b/2
vāḳiʿ o.- ur 11b/D1, 12a/18
vāsiʿ o.- ur 05b/12
żābit o.- ur 12b/7
ziyāde o.- ur 09b/1

o.- urlar 06a/4, 06a/8, 14a/7
ġālib o.- urlar 19a/17
mevcūd o.- urlar 09a/D1
müʾeddeb o.- urlar 09a/D2
sebeb o.- urlar 5b/D2
ʿiyāl o.- urlar 06a/10
o.- ursa 17a/21
mevcūd o.- ursa 5b/D1
ziyāde o.- ursa 09b/1
aṣḥāb-ı şimālden o.- ursam 16a/8
ġālib o.- ursuñuz 15b/20
ġālib o.- uruz 16a/1

ol 1.İşaret sıfatı.
o. 01b/14, 06b/2, 08a/2, 08b/8, 08b/19, 09a/16, 09b/1, 09b/14, 10b/20, 11b/1, 11b/13, 12a/8, 12b/9, 13b/11, 13b/12, 13b/15, 13b/16, 14b/6, 15a/3, 16b/1, 16b/15, 19b/21, 22b/21, 2a/D1, 5a/D1
2. Teklik 3. şahıs zamiri.
o. 06a/12, , 13a/4, 17a/17
o.+ dur 07b/15, 08b/15, 12b/6, 17b/5, 19a/7, 2b/D1
→aña
→anda
→andan
→anı
→anıñ
→anlar

olun- Olunmak.
fetḥ o.- a 42a/7
icrā o.- a 23a/12
ilḳā o.- a 3a/D1
iʿlā o.- a 23a/10
naẓar o.- a 6b/D3
naṣb o.- a 17b/16
nāʾil o.- a 22a/21
binā o.- acaġı 15b/12
vuṣlat o.- acaḳ 12a/14
aḫẕ o.- an 19b/4
endāz o.- an 14a/14
iʾtibār o.- an 11a/6
naṣb o.- an 18a/3
remy o.- an 09a/D1
taḥrīr o.- an 01b/D1

taʿbīr o.- an 26a/13
tilāvet o.- an 22a/21
vażʿ o.- an 32b/11
ẕikr o.- an 07b/14, 08b/5, 08b/D1, 15a/19, 17b/1, 18a/7, 20a/2, 23a/14, 23a/20
o.- du 12b/4, 14b/6, 3a/D1, 6a/D1
aḫẕ o.- du 13b/21
beyān o.- du 03a/1, 6a/D2
fehm o.- du 12a/5, 2a/D3, 7b/D1
ıṭlāḳ o.- du 18b/2
īcād o.- du 13a/15
istinbāṭ o.- du 01b/D1
istiʿāze o.- du 07a/D2
ıṭlāḳ o.- du 08b/3
mefhūm o.- du 23b/21
naḳl o.- du 02b/6
rivāyet o.- du 21a/14, 21a/3
suʾāl o.- du 01b/D2
şarṭ o.- du 17b/13
taḥrīr o.- du 24a/2
tanẓīm o.- du 02b/11
taʿbīr o.- du 19b/13
taʿdād o.- du 23b/2
tebşīr o.- du 22b/17
ẕikr o.- du 02a/7, 03a/4, 21a/6, 5a/D2
o.- duġu 25b/5
aḫẕ o.- duġu 21a/10
beyān o.- duġu 07a/4
ḳayd o.- duġu 24a/1
taḥrīr o.- duġu 35a/12
taʿlīm o.- duġu 05b/5
müşāhade o.- duġundan 23b/9
tavṣīf o.- dular 5b/D2
suʾāl o.- duḳda 08a/3
aḫẕ o.- madıġından 14a/13
cemʿ o.- maġla 19b/5
fedā o.- maḳ 22b/15
rüʾyet o.- maḳ 23b/15
mutaṣarrıf o.- maḳda 23b/20
iʿtibār o.- mamaḳdır 22a/15
aḫẕ o.- maya 14b/21
ġālib o.- maz 05b/7, 4b/D2
iʿtibār o.- maz 18a/2
taʿlīm o.- maz 09a/19

ḫalḳ o.- muşdur 13a/12

iḥsān o.- muşdur 12a/4

müşāhade o.- muşdur 20a/16

tedfīn o.- muşdur 10b/1

yüsr o.- muşdur 22b/15

ʿadd o.- muşdur 15b/4

ʿamel o.- muşdur 15b/1

remy o.- sa 14a/11

ʿarż o.- sa 11a/21

ḫalḳ o.- unca 19a/20

ḫalḳ o.- up 20b/7

īcād o.- up 15b/5

ihdā o.- up 08b/14

naṣb o.- up 20a/3

rüʾyet o.- up 23b/14

taʿlīm o.- up 14b/21

tedbīr o.- up 21a/4

tekdīr o.- up 14a/3

teşbīh o.- up 19b/13

teʾḫīr o.- up 15b/1

vaż‘ o.- up 08b/7

o.- ur 12b/20

cevāb o.- ur 01b/D2

endāḫte o.- ur 41b/14

feth̟ o.- ur 12a/D1

ḫalḳ o.- ur 06b/13, 14a/20, 19a/20

ḥüsn-i ẓann o.-ur 20a/19

īḳāʿ o.- ur 21a/9

ilḳā o.- ur 19a/9

istiʿmāl o.- ur 4b/D1

ıṭlāḳ o.- ur 21a/20

iʿṭā o.- ur 12a/6, 12b/21

iʿtibār o.- ur 17a/20, 18a/7

naẓar o.- ur 08a/9

rivāyet o.- ur 18a/12, 18b/5

suʾāl o.- ur 12b/5, 14a/20, 19a/5

taḫrīr o.- ur 35b/15

taḳsīm o.- ur 17b/20

tefeʾʾül o.- ur 3a/D1

tilāvet o.- ur 16a/20

vaż‘ o.- ur 16b/13, 18b/11

ʿadd o.- ur 13a/15

ʿamel o.- ur 15a/5

remy o.- urken 7b/D1

omuz Omuz.

o.+ una 21b/19

on On (10) sayısı.

o. 01b/D2, 11b/5,

11b/6, 15a/20, 17b/7, 20a/1, 24b/15, 31a/20, 5a/D3
o. biñ 15a/5, 15a/6
o. bir 11a/3, 11a/4, 11a/9
o. buçuḳ 21b/4, 21b/7
o.+ da bir 21b/3
o. dört 09b/11, 21b/5, 21b/7
o. iki 15a/17, 15a/19, 21a/5, 21b/5, 23a/14, 28a/D2
o. ikiden 15a/20
o. ikisinden 28a/D2
o. ikişer 10b/16
o. sékiz 10a/18, 11b/D1
o. üç 23b/5
o. yédi 09b/9

onar Onar.
o. +ar 24b/15

ordu Bir devletin silahlı kuvvetlerinin tümü.
o.-yı menhuse "uğursuz ordu, düşman ordusu" 2a/D2, 14a/17, 16b/10, 28a/D2

orsa poca (İta.) İtalyanca kökenli bir gemicilik terimidir. Geminin kimi zaman rüzgâr yönüne kimi zaman rüzgârın tersine gitmesi demektir.
u. 28a/2

orṭa Orta.
o.+ da 18a/4
o.+ sında 41a/16

otuz Otuz (30) sayısı.
o. 26a/14
yüz o. 26a/14
o. dört 24b/9
o. iki 24b/7
o. ikiden 24b/8
o. üç 24b/9
o. üçden 42b/21

Ö

ögren- Öğrenmek.

ö.- diyse 05a/18

ö.- mek 02a/12, 02a/13

ölç- Ölçmek.

ö.- ülür 21b/14

ʿömr (A.) Ömür, yaşam.

ʿö. 11b/D1, 5a/D2

nihāyet-i ʿö. 5a/D2 →**nihāyet**

ʿö.+ ü 21a/1, 23b/17, 5a/D2

ʿö.+ ün 24a/14

öñ Ön, ön taraf.

ö.+ ünde 30a/1

ö.+ ündedir 33b/9

öñdül Yarışmalarda en uzağa ok atana veya hedefi en çok vurana verilmek üzere ortaya konan mükâfat.

ö. 17a/19, 17a/8, 17b/20, 18a/6

ö. al- "yarışmayı kazanıp ortaya konan mükâfatı almak" 17b/3, 17b/6, 40b/10

ö.+ e 17a/8, 17b/19

ö.+ ü 17a/17, 17a/21

ö. ḳo- "yarışmayı kazanana verilmek üzere önceden ortaya mükâfat koymak" 17a/5, 17a/7

ö. vér- "yarışmayı kazanana mükâfatını teslim etmek" 17b/6

ör- Örmek.

ö.- erdi 7b/D1

ö.- ersin 7b/D1

P

pādişāh (A.) Osmanlı Devleti'nde devlet başkanına verilen unvan, hükümdar, sultan.

p. 26b/D1, 6a/D1

p.-ı ṣāḥib-ḳırān "uğurlu olarak bilinen Zühre (Venüs) ve Müşteri (Jüpiter) yıldızlarının

aynı burç ve aynı derecede oldukları kutlu zamanda doğan kimse, böyle bir zamanda tahta çıkan çok başarılı hükümdar" 24a/4

p.-ı ʿālem-penāh "herkesin güvenle sığınacağı padişah" 02b/16

pādişāhī (A.) Padişaha ait.
p.+ den 10b/10

pādişāhlıḳ (A.) Padişah olma, hükümdarlık.
p. 06a/15

pāk (A.) Temiz.
p. 35a/10
nesl-i p. 09b/6 →**nesl**
rūḥ-ı p. 11b/13 →**rūḥ**
p.+ i 35b/9

pāre (F.) Parça.
p. 2a/D2

parmaḳ Parmak.
p.+ ları 07a/3, 07a/8, 07a/D1, 22a/2
p.+ larında 07a/D1

pāy (F.) Ayak.
p. 26a/10, 27a/7
ḫāk-ı p.+ e 42b/8 → **ḫāk**

pāyān (F.) Son, nihayet.
p. 10b/12

pehlivān (A.) Usta okçu.
p. 07a/13, 08a/12, 13a/11, 14a/19, 14b/9, 15b/3, 21a/16, 22a/13, 23a/4, 24a/D1, 25a/3, 26a/12, 26a/D1, 27a/19, 27a/D2, 28a/D1, 28a/D2, 29b/7, 30a/15
p.-ı mükerrem "muhterem ok üstadı" 20a/11, 20a/7, 22a/18, 23a/9, 24b/2
p.+ da 28b/7
p.+ ı 31b/9, 37b/20
p.+ ıñ 31b/13, 32b/7
p.+ lar 05b/11, 11a/4
p.+ ları 09a/9

p.+ larıñ 23a/21

pek Çok, fazla.
p. 4b/D2

pelīd (F.) Pis, murdar, alçak kimse.
p.+ iñ 13b/8

pencikli Pencik denen sahiplik belgesiyle alınmış.
p. ésīr "köle olarak satın alındığına dair sahibine bir belge verilmiş olan köle" 16a/14

pend (F.) Öğüt, nasihat.
p. 2a/D3
p.-i iḫlāṣ "samimi öğüt" 01b/D1

perākende (F.) Dağınık, darmadağın.
p. ét- "dağıtmak" 14a/17
p. ol- "dağılmak, bozguna uğramak" 13b/10, 13b/18

perde (F.) Örtü.
p.-i nāmūs "namus perdesi, avret yerlerinin örtüsü" 10a/9

perende (F.) Uçan, uçucu.
p. ol- "uçmak, havada süzül- mek" 14b/16
p.+ dir 11b/10

perīşān (F.) Dağınık.
p. 13b/9, 42a/5
p. ét- "dağıtmak, bozguna uğratmak" 14b/11
p. ol- "dağılmak" 15a/3, 19a/10

pertev (F.) Işık.
p. 28a/19

pertevsiz ?
p. 08b/8, 24b/19

pertev-endāz (F.) Işık saçan, aydınlatan.
p. 02b/14

pervāz (F.) Uçma, uçuş.

p. ét- “uçmak” 27b/2

perverde (F.) Beslenmiş, büyütülmüş, yetişti- rilmiş.
pīr-i p. 20a/19, 20a/7
→**pīr**

pes (F.) Şu halde, öyleyse.
p. 04b/1, 05b/21, 05b/3, 07a/15, 07a/7, 08a/5, 09a/9, 11b/14, 12a/16, 13a/12, 14a/18, 14a/8, 15a/12, 16b/3, 18a/8, 19b/1, 19b/15, 19b/4, 21a/18, 22a/6, 23b/13, 24a/1

pes (F.) Arka, art, geri.
p.+ inde 26a/14

pesendīde (F.) Beğenilmiş, seçilmiş.
p. 02b/12

peyġamber (F.) Allah tarafından emirlerini kullarına bildirmekle görevlen- dirilmiş kimse, Tanrı elçisi, nebi, resul.
p. 05b/10, 6b/D1
p.-i zīşān “yüce peygamber” 16a/9

peykān (F.) Okun ucundaki sivri demir, temren.
p. 27a/6, 38b/3
p.-ı āhendār “ucunda sivri demir bulunan ok” 35b/10

pīçīde (F.) Dürülmüş, bükülmüş.
p. 28b/19

pinhān (F.) Gizli.
p. 27b/20
p. ol- “gizlenmek” 35a/10

pīr (F.) 1. Yaşlı.
p.-i fānī 3a/D1
2. Bir konuda baş durumunda olan, önder denmeye layık, tecrübeli ve üstat kimse.
p. 10a/15, 40b/9
Ḥażret-i P. “okçuların piri Sa’d b. ebi Vakkas”

14b/8

ḫil‘at-ı p. 6b/D1 →**ḫil‘at**

vekīl-i p. 22a/16 →**vekīl**

p.-i muḥterem “yüce üstad” 20b/10

p.-i perverde “okçuluk ilminin üstatlarına hizmet edip onlar tarafından yetiştirilmiş usta okçu” 20a/19, 20a/7

p.+ i 06b/3, 06b/4, 06b/5

Ḥażret-i p.+ i 12a/11

p.+ imiz 11b/6, 41b/15, 42b/15

P.+ iñ 20b/20

ḥażret-i P.+ iñ 09a/8

p.+ ini 42b/15

p.-perver 01b/12 →**p.-i perverde**

pīrān (F.) Pirler, üstatlar.

p. 22b/3, 36a/14

pīrāne (F.) İhtiyar olan kimseye yakışır tarzda.

ḫil‘at-ı p. 10a/21 →**ḫil‘at**

pīrāste (F.) Süslenmiş.

p. 14b/9

pīrāye (F.) Süs.

p. 09b/17

pīşān (F.) Ön.

p.+ ında 5a/D1

dendān-ı p.+ ları 10a/11 →**dendān**

pīşe (F.) 1. Sanat, meslek.

p. 15b/2

p.+ si 07b/12

2. Âdet.

p. ol- “âdet edinmek” 16a/10

pişġāh (F.) Ön.

p. 35b/8, 40a/12

pişrev (F.) Menzil atışlarında ve koşularda kullanılan ve yapılışlarına göre, kamış peşrev, ağaç

peşrev, bakkam, ayaklı peşrev gibi çeşitleri olan, ucunda demir yerine kemik bulunan ok.

aġaç-ı p. 24a/5 →**aġaç**

tīr-i p. 25a/5 →**tīr**

tīr-i p.+ in 27b/2

poyrāz (Y.) Kuzeydoğu yönünden esen rüzgâr.

p. 40b/5, 40b/13

bād-ı p. 32a/16, 33b/10, 34b/10, 38a/18, 38a/9, 38b/8, 39b/12, 41a/11, 41a/18, 41a/4 →**bād**

rüzgār-ı p. 31b/17 →**rüzgār**

put (F.) Eski dinlerde, kendisine tapınılan bir ilahı veya ilahların bazı niteliklerini temsil etmek üzere yapılmış resim ve heykel.

p.+ lar 20a/2

p.+ ları 19b/21

puta (F.) Deriden yapılmış, içi pamuk çekirdeği ve talaş dolu, vuruşlarda ses vermesi için etrafına çanlar asılmış armut biçiminde ok hedefi, nişangâh.

p. 21b/2, 39b/17

p.+ lar 11a/21, 18b/21

p. sepedi "hedef olarak kullanılan, içi muhtemelen kum dolu sepet veya küfe" 29a/14, 31a/9

pūyān (F.) Girme, dalma.

p. ol- "girmek" 10a/4

pür (F.) Dol.

p. ét- "doldurmak" 10b/12, 27a/4

pür-cūd (F.) Cömert.

p.+ ları 24b/19

pür-envār (F.) Nurlu.

p.+ larına 12b/8

pür-enver (F.) Nurlu.
p.+ lerinde 08a/16

pür-fünūn (F.) Hünerli.
p. 24b/1

pür-kemāl (F.) Mükemmel.
p. 24b/2

püşte (F.) Tepe.
p. 27b/8
p.+ niñ 26a/14

R

Rabb (A.) Allah, Tanrı.
R. 06a/12
emr-i R.+ i 6b/D3
emr-i R. 06b/10 →**emr**
R.+ u'l-ʿālemīn "bütün âlemle- rin sahibi ve efendisi olan Allah" 16a/6
R.+ u'l-felaḳ "tüm çıkış yolları- nın Rabbi" 08b/18
R.+ u'l-ʿizzet "gerçek yücelik sahibi olan Allah" 11a/20, 13b/14
R.+ u'l-ḳadīr "tam ve mutlak güç sahibi olan Allah" 15a/3

rabbānī (A.) İlahi.
r. 02b/18

rābıṭa (A.) Tertip, düzen.
r. vér- "düzenlemek" 36b/4

rābiʿ (A.) Dördüncü.
r. 10b/17, 15a/17

rābiʿen (A.) Dördüncü olarak.
r. 11a/9, 17b/20, 21b/10

raḍiya'llāhu ʿanh (A.) "Allah ondan razı olsun" anlamında bir dua sözü.
r. 09a/13, 09a/20, 10a/16, 11a/14, 15b/17, 18a/9

raḍiya'llāhu ʿanhā (A.) "(Kadın için) Allah ondan razı

olsun" anlamında bir dua sözü.
r. 10a/2

raḍiya'llāhu ʿanhüm (A.) "Allah onlardan razı olsun" anlamında bir dua sözü.
r. 06b/5

raḍiya'llāhu ʿanhümā (A.) "Allah ikisinden de razı olsun" anlamında bir dua sözü.
r. 09b/6, 11b/3

rāfiʿ (A.) Kaldıran, yükselten.
r.+u'ş-şān "şanı yüce" 10b/9

raġbet (A.) İstek, ilgi, alaka.
r. 24b/7, 38b/13
r. éyle- "ilgi göstermek" 42a/14
r.+ den 28b/20

rāġıb (A.) İstekli, isteyen.
r. 09a/6

rāh (F.) Yol.
r. 25a/13
kenār-ı r.+ da 31b/16
→**kenār**

rāḥat (A.) İnsanda üzüntü, sıkıntı, tedirginlik olmama durumu, huzur.
r. 19b/3
r.+ ına 5b/D2

rāhī (F.) Yolcu, seyyah.
r. ol- "gitmek, yol almak" 16b/4

raḥīm (A.) Çok merhametli kimse.
r. 6a/D2

raḥm (A.) Acıma, merhamet.
r.+ ehu'llāh "Allah ona rahmet eylesin, anlamında bir dua sözü" 35a/12

raḥmet (A.) Allah'ın yaratıklarına olan merhameti, acıma ve esirgemesi
r. 08b/12
r.-i Ḥaḳḳ "Allah'ın

rahmeti” 13a/7
r.+ i 42a/11
r.+ ine 03a/6, 22b/2
r.+ ini 5b/D2
r.+ iyle 5b/D2
r.+ u’llāhi aleyh “Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun, anlamında ölmüş kimseler için kullanılan dua cümlesi” 19a/13

rāʿī (A.) Çoban.
r.- i ibil “deve çobanı” 26b/D1
r.+ niñ 25a/13

raʿiyyet (A.) Bir hükümdarın yönetimi altında olan, vergi veren ve devlet tarafından korunan halk.
r.+ imde 16a/3
r.+ inde 06a/10, 2a/D3

raḳam (A.) Rakam, sayı.
r.+ lar 25a/D3

rām (A.) İtaat etme, boyun eğme.
r. ḳıl- “boyun eğdirmek” 16a/14
r. ol- “itaat etmek” 06a/9, 42a/23, 3a/D1

rāmī (A.) Atıcı, okçu.
r. 08b/13, 08b/16, 14b/5, 7b/D1
r.+ lerde 2b/D1
r.+ niñ 10a/3, 14b/2, 15a/5, 15b/7, 19b/2
r.+ si 06b/14

rāmiyān (F.) Okçular.
r.+ dan 14a/7

raʿnā (A.) Güzel, hoş, latif.
r.+ sı 41a/7

rāst (F.) 1. Tesadüf etme.
r. gel- “tesadüf etmek, karşılaşmak” 26b/D1
2. Rastlama, isabet etme.
r. 26a/15
r. gel- “hedefi vurmak, isabet etmek” 08b/11,

10a/3

rāstī (F.) Doğrusu.
r. 22a/3

rāvī (A.) Rivayet eden.
r.+ si 10a/17

ravża (A.) Çayır çimeni, ağacı, suyu bol yer, bahçe
r.-i imān ol- "iman bahçesine girmek, Müslüman olmak" 09b/10

rāyiḥa (A.) Güzel koku.
r. 18a/17
r.-ı ṭayyibe "hoş koku" 6b/D1

rāżī (A.) Kabul eden, uygun bulup benimseyen, olana boyun eğip rıza gösteren.
r. ol- "kabul etmek, itaat etmek" 17b/14

reʿāyā (A.) Osmanlı Devleti'nde halkın vergi ve haraç veren, genellikle toprakla uğraşan gayrimüslim kısmı.
r. 05a/19, 14a/1
r.+ nıñ 12b/6

recefān (A.) Sarsıntı, sallanma.
r. 07a/9

recef (A.) Sarsıntı.
r. 07a/D1

refʿ (A.) Ortadan kaldırma.
r. 25b/11
defʿ-ü r. ét- "ortadan kaldırmak" 04b/4
defʿ-ü r. ol- "yok edilmek" 06a/8

refīḳ (A.) Arkadaş, yol arkadaşı, yoldaş
r.+ i 18a/3, 29a/11
r.+ lerine 13b/7

rehber (F.) Yol gösteren, kılavuz.
r. 28a/16

reh-nümā (F.) Yol gösteren, rehber.
r. 5b/D2

reʾīs (A.) Önder, lider.
r. 11b/9
r.-i kemān-keşān "okçuların önderi" 35b/10
r.-i tīr-endāz "okçuların lideri" 38a/5, 40b/8
r.+ i 09b/4, 36a/9

rem (F.) Ürkme, korkma.
r. 25a/14

remy (A.) 1. Atma, fırlatma.
r. 3a/D1
r. ét- "atmak, fırlatmak" 07b/18
2. Ok atma.
r. 05a/8, 07a/6, 08b/18, 11a/7, 16b/4, 20b/11, 20b/8, 21a/5, 2a/D2, 6b/D2, 12a/D1
fenn-i r. 01b/14, 20a/21
→**fenn**
ʿilm-i r. 02a/16, 13a/10
→**ʿilm**
r.-i sihām "ok atma" 20a/6, 5b/D2
r.+ de 36a/9, 3a/D1
fenn-i r.+ de 37b/18
r.+ dendir 21a/17
aṣḥāb-ı r.+ e 20a/9
→**aṣḥāb**
ʿilm-i r.+ e 24b/7, 40a/9
r. ét- "ok atmak" 18a/2, 20b/3 , 28b/4, 41a/8
r. éyle- "ok atmak" 14b/6, 6b/D2
r.+ i 15b/5
r.+ inde 7b/D1
r. ol- "ok atılmak," 07b/2, 08b/6, 14a/11, 17a/2, 7b/D1, 9a/D1

remz (A.) Meramı üstü kapalı bir şekilde gizli bir yolla, ima ve işaretle anlatma.
r. 42b/9

renk (F.) Renk.
r. 10a/20

resīde (F.) Erişmiş, ulaşmış.
r. 27a/19

r.+ dir 14b/8

r. ol- “ulaşmak, erşmek” 20b/5, 24b/9

resm (A.) Âdet, usül.

r. 25a/3, 2b/D1

Resūl (A.) Peygamber (Hz.Muhammed).

R. 09a/1, 10a/20, 13a/18, 13b/10, 18b/6, 18b/8

R.-i Ekrem “aziz, şerefli peygamber (Hz. Muhammed)” 11a/15, 15b/6, 16b/9

R.+ ine 13a/17

Resūlu’llāh (A.) Allah’ın elçisi (Hz. Muhammed).

R. 06a/7, 06b/6, 06b/7, 09b/18, 10b/3, 11a/18, 2a/D1, 2a/D3, 6b/D2

ẖalīfe-i R. 10b/5, 24b/21 →**ẖalīfe**

sünnet-i R. 4b/D1 →**sünnet**

R.+ a 05a/5, 10b/1, 5a/D1

sünnet-i R.+ dan 04b/1, 04b/9

sünnet-i R.+ ı 04b/11, 05a/4

R.+ ıñ 09b/D1, 16b/7, 16b/17, 7b/D1

revāc (A.) Değeri artma.

r. vér- “arttırmak” 05a/16

revān (F.) Ruh, can.

rūḥ u r. 41b/18 →**rūḥ**

re’y (A.) Görüş, fikir.

r. 06b/20, 10a/21

r.+ i 25a/16

reyyān (A.) Suya kanmış, suya doymuş.

r. ét- “suya kandırmak” 24b/6

rıżā (A.) Razı olma, isteme, istek.

r. 24b/11

r.+ sı 5b/D1

r.+ sına 06a/17, 5b/D1

r.+ sında 09a/11

rızḳ (A.) Tanrı'nın bütün yarattıklarına verdiği nimet.
r. 05b/12

riʿāyet (A.) Uyma, itaat etme.
r. ét- "uymak" 12a/12

ricā (A.) Dilek, istek.
r. 09b/D1

ricāl (A.) Büyük mevkilerde bulunanlar, ileri gelen devlet adamları.
r. 03a/16
r.-ı devlet "devletin yönetiminde söz sahibi olanlar, devlet adamları" 2b/D1

ricʿat (A.) Geri dönme.
r. ét- "geri dönmek" 15b/9

ridā (A.) Elbise üzerine giyilen hırka, cüppe.

r.+ sından 27a/D1

rifʿat (A.) Yücelik, yükseklik.
r. 32b/7

riḳāb (A.) Büyük bir kimsenin katı, huzuru.
r. -ı hümāyūn "peygamberin katı" 02a/D3

risāle (A.) Genellikle belli bir konuda yazılmış küçük kitap.
r. 02b/9, 03a/2, 20a/4, 42b/18
r.+ de 01b/D1
r.+ lerde 23b/1

risālet (A.) Peygamberlik.
r. 6a/D2
ṣāḥib-i r. 23a/4 →**ṣāḥib**

rişedār (F.) Püsküllü.
çille-i r. 27a/2 →**çille**

rişte (F.) İp.
r. 35b/15

13a/13

rivāyet (A.) Anlatma.
r. 05b/16
aṣḥāb-ı r. 01b/10
→aṣḥāb
r.+ de 05b/7
r.+ dir 22b/4
r. ét- "anlatmak" 02a/11, 09a/1
r. ol- "anlatılmak" 18b/5, 18a/12, 21a/14, 21a/3

rū (F.) 1. Yüz, yüzey.
r.-yi zemīn "yeryüzü" 04b/3, 06a/17, 18a/16
2.Taraf, yön.
r. 27a/20

ruʿb (A.) Korku, dehşet.
r. 3a/D1, 19a/9

rubʿ (A.) Dörtte bir, çeyrek.
e.+ u 11a/1

rū-gerdān (F.) Yüz çeviren, ilgi ve sevgi göstermeyen.
r. ét- "yüz çevirmek"

rūḥ (A.) Allah tarafından yaratıldıktan sonra insan bedenine üflenen, ölümden sonra da varlığı devam eden ve mahiyeti tam olarak bilinemeyen ilâhî ve manevi cevher.
r. 06b/16, 10b/11, 14b/4, 6b/D3, 7b/D1
r.-ı ḳudsī "Allah tarafından insan vücuduna üfürülmüş olan ruh" 14a/15
r.-ı pāk "temiz, günahsız ruh" 11b/13
r.-ı revān 41b/18
r.+ a 07b/3, 7b/D1
r.+ ları 14a/9
r.+ larına 23a/5
r.+ u 14a/20
r.+ uñ 06b/17

rūḥānī (A.) Ruha ait, manevi.
r. 07b/21, 23a/2, 23b/11, 24b/4, 2b/D1,

5a/D1

r.+ dir 13a/11

rūḥāniyye (A.) →**rūḥāniyyet**

r. 07a/19

rūḥāniyyet (A.) Maneviyat, ruhanilik.

r. 14b/12, 14a/19, 20b/21, 6a/D2

r.+ indendir 3a/D1

ruḳʿa (A.) Kağıt.

r. 39b/17

rumāt (A.) Okçular.

r. 07b/3, 08a/12, 15a/21, 17a/9, 18b/12, 19a/16, 19b/4, 40b/8, 42a/5

dergāh-ı r. 19b/20 →**dergāh**

eʾimme-i r. 07a/13, 09a/13, 09b/3, 12b/7, 14a/4, 19b/10 →**eʾimme**

fenn-i r. 22b/3 → **fenn**

meydān-ı r. 37a/19 →**meydān**

tekye-i r. 28b/2, 28b/6 →**tekye**

üstād-ı r. 24b/3 →**üstād**

ʿarṣa-ı r. 25a/9 →**ʿarṣa**

ḫānḳāh-ı r. 24a/8 →**ḫānḳāh**

r.+ da 01b/D2, 15b/3

eṣnāf-ı r.+ da 26a/D1 →**eṣnāf**

fenn-i r.+ da 19b/5

meydān-ı r.+ da 01b/12, 3a/D1

ṣanʿat-ı r.+ da 18b/18 →**ṣanʿat**

ṭaşlıḳ-ı meydān-ı r.+ da 29b/10 →**ṭaşlıḳ**

tekye-i r.+ da 35b/8, 40a/12

eʾimme-i r.+ dan 21a/3

r.+ dandır 21a/9

eʾimme-i r.+ dır 07b/4, 15a/19

eʾimme-i r.+ ıñ 12a/10

fenn-i r.+ ıñ 23b/8

ḫanḳāh-ı r.+ ıñ 24b/14

tekye-i r.+ ıñ 25b/13

rumḥ (A.) Mızrak.
r. 13a/14

rū-siyāh (F.) Yüzü kara.
r. 13b/5

rusūm (A.) Kural, âdet.
icrā-yı r. 09a/8 →**icrā**
r.+ ı u 1b/15

rūşen (A.) Aşikâr, belli, açık.
r. ol- "belli olmak, malum olmak" 24b/10

ruviye (A.) Rivayet edildi anlamında çekimli fiil.
r. 25a/D2

rūzgār (F.) Rüzgâr, yel.
r. 12a/20, 18a/1, 28a/3, 36b/18
r.-ı cenūb "güneyden esen bir rüzgâr" 31b/9
r.-ı ḳıble "güneyden esen bir rüzgâr" 25b/11
r.-ı poyrāz "kuzeydoğu rüzgârı" 31b/17
r.+ a 17b/21
lodos r.+ ı 30b/11, 31a/11 →**lodos**
yıldız r.+ ı 39b/2 →**yıldız**
yıldız r.+ ıyla 30b/14
lodos r.+ ıyla 31b/3

rücūʿ (A.) Geri dönme.
r. ét- "geri dönmek" 5a/D2

rüfeḳā (A.) Refikler, arkadaşlar, dostlar.
u.+ sına 27a/8

rükün (A.) Bir şeyin temel direği, en sağlam ve kuvvetli tarafı, dayanağı.
r. 06a/1, 06a/9

rüsteḫīz (F.) Kıyamet, mahşer.
r. 11b/13

rütbe (A.) Makam, mevki.
r. 38b/4
r.-i şehādet ét- "şehitlik mertebesine ulaşmak, şehit olmak" 27b/D1

rüʾesā (A.) Reisler.
r. 15b/16
r.-yı kemānkeşān "okçuların reisleri" 32b/8

rüʾyet (A.) Görme.
r. ol- "görünmek" 23b/14, 23b/15

S

saʿādet(t) (A.) Mutlu olma, mutlu ve mesut yaşama, mutluluk, bahtiyarlık.
s. 19b/16

saʿādetli Osmanlılar'da mülkî amirlerden ula evveli ricaline, Rumeli beylerbeyi makamında bulunanlara, ferik (general) ve miralay (albay) rütbesindeki askerlere verilen resmî unvan [Tanzimat'tan önce Osmanlı padişahları için kullanılmıştır].
s. 40b/3, 41a/13

sāʿat (A.) Saat.
s. 2b/D1

ṣabā (A.) Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.
bād-ı ṣ. 33b/20

ṣabāḥ (A.) Sabah.
ṣ.+ a 2b/D1

ṣabā-vār (A.) Tan yeli gibi.
ṣ. 14b/10

sābıḳ (A.) Önce.
s. 17a/17, 23a/11, 30b/10, 35b/9
s.+ ında 26b/8

sābıḳa (A.) Geçmişte olan şey, geçmiş bulunan olay.
s. 41a/14

sābıḳan (A.) Bundan önce, evvelce.
s. 39b/18

sābıḳūn (A.) Gelip geçmiş, daha önce yaşamış olan kimseler.
s.+ dan 22b/16

sābi‘ (A.) Yedinci.
s. 10b/18, 15a/18

sābi‘en (A.) Yedinci olarak.
s. 22a/13

ṣābirīn (A.) Sabredenler.
fuḳarā-yı ṣ.+ iñ 2b/D1
→**fuḳarā**

ṣābit-ḳadem (A.) Verdiği karardan ve sözden dönmeyen, kararında sebat eden.
ṣ. 20b/13

ṣabr (A.) Sabır, tahammül.
ṣ 05b/1

saç Saç.
s. 6a/D1

ṣadā (A.) Ses.
ṣ.+ sından 2a/D2

ṣadāḳat (A.) Bağlılık.
ṣ. 13a/7

ṣaded (A.) Kasıt, niyet, meram.
ṣ.+ inde 41a/8

ṣādır (A.) Ortaya çıkan, meydana gelen, zuhur eden.
ṣ. ol- “olmak, ortaya çıkmak” 04b/3, 07a/17, 09a/3, 09b/14, 10b/3, 10b/5, 24b/17

sādis (A.) Altıncı.
s. 10b/18, 15a/18

sādisen (A.) Altıncı olarak.
s. 22a/9

ṣadme (A.) Beklenmedik sıkıntı afet.
ṣ. 37a/19

ṣadr (A.) Göğüs.

ṣ. 07a/11, 39a/3

ṣ.+ ı 07a/3

ṣ.+ ında 02a/5

ṣ.+ larında 25a/16

ṣaf (A.) Dizi, sıra.

ṣ.+ larını 18a/3

ṣ. ṭut- "sıralanmak" 13b/14

ṣafā (A.) Gönül şenliği, rahat, huzur.

ṣ. 07b/3, 09a/5

ṣaff (A.) →**ṣaf**

ṣ.- ı ḥarb "savaş düzeni" 08a/9, 13a/9, 19a/12

ṣ.- ı maʿreke "savaş düzeni, savaş safı" 08a/1

ṣaġ Sağ.

ṣ. 07a/10, 21b/20, 22a/13, 22a/17, 22a/2

ṣaġīr (A.) Küçük.

ṣ. 28b/17, 30a/1, 31b/1, 34b/9, 40b/12, 41b/8

ṣ.+ de 26a/15

ṣ.+ dir 31b/16

ṣaḥan (A.) Derinliği az olan kap.

ṣ. 24b/15

ṣāḥib (A.) Sahip, malik, iye.

ṣ. 07a/19, 12b/2, 15b/21, 22b/3, 23b/17, 32a/9, 32b/5

ṣ.-i menzil "atığı oku hedefe ulaştıran, rekor kıran ve okun düştüğü yere kendi adına kitabe diktiren okçu." 20a/11, 23b/1, 24b/10, 37a/15, 39a/16

ṣ.-i risālet "peygamber" 23a/4

ṣ.-i ṭaş "kırdığı rekor sonucu taş diktirmiş okçu" 29b/17

ṣ.+ i 08b/8, 12b/19, 20a/12, 20a/17, 25a/D2

s.+ lerine 20a/13

ṣ.+ leriniñ 03a/6

ṣāḥib-ḳırān (A.) Uğurlu olarak

bilinen Zühre (Venüs) ve Müşteri (Jüpiter) yıldızlarının aynı burç ve aynı derecede oldukları kutlu zamanda doğan kimse, böyle bir zamanda tahta çıkan çok başarılı hükümdar.
pādişāh-ı ṣ. 24a/4 →**pādişāh**

ṣāḥib-sebaḳ (A.) Ders sahibi.
ṣ. 08b/19

ṣaḥife (A.) Sayfa.
ṣ. 32b/7

ṣaḥīḥ (A.) Yalan veya hayal ürünü olmayan, gerçek, doğru.
ṣ. 11a/1
müsennede-yi ṣ. 03a/2 →**müsennede**
ṣ. ol- "doğru olmak" 11a/2, 15a/1, 6a/D2

ṣaḥrā (A.) Ova.
ṣ. 31a/7, 41b/17
ṣ.+ da 26b/D1

saḳt (A.) Sert, katı.
ḳavs-ı s. 27b/7 →**ḳavs**
s.+ u'llāh "Allah'ın gazabı" 6a/8, 16a/20

ṣaḥv (A.) Ayılıp kendine gelme, ayık veya uyanık olma, ayıklık, uyanıklık.
ṣ.+ a gel- "ayılmak, uyanmak" 2a/D3

sā'ir (A.) Başka, öteki, diğer.
s. 10a/14, 10a/18, 11b/18, 13a/14, 17a/6, 18a/18, 23a/1, 23a/15, 23b/1, 2a/D3, 02b/2
s.+ inde 09a/D2
s.+ leri 21b/8
s.+ lerinden 02a/3

ṣāḳıb (A.) Karanlığı delip geçen, pırıl pırıl parlayan, çok parlak.
necm-i ṣ. 10b/6, 21a/1 →**necm**

ṣaḳīl (A.) Göze hoş gelmeyen,

kaba.
ṣ. 28a/8
ṣ.+ iñ 30b/11, 39b/8

saḳy (A.) İnsanlara veya hayvanlara su verme, su vb. bir içecekle susuzluklarını giderme.
s.-i şerbet "şerbet dağıtma" 35b/12

ṣal- Salmak, bırakmak, koyuvermek.
ṣ.- dı 11a/16, 11a/17, 11a/18
ṣ.- dım 6a/D1
ṣ.- ıvirse 16b/10

ṣalābet (A.) Katılık, sağlamlık.
ṣ. 26b/7

ṣalāḥ (A.) Namaz.
ṣ. 07b/13

ṣalavāt (A.) Namazlar.
firūz-ı ṣ.+ a 15a/20
→**firūz**

ṣalavāt parmaġı İşaret parmağı.
ṣ.+ nı 21b/21

sālif (A.) Geçmiş, geçen.
s.ü'ẕ-ẕikr "daha önce adı geçmiş, bahsedilmiş olan" 11a/2

ṣāliḥ (A.) Dinin emrettiği hususlara uygun davranan, iyi amel sahibi, günah işlemekten kaçınan (kimse).
ʿabd-ı ṣ. 5b/D1
→**ʿabd**
ṣ.+ ler 22b/21

ṣāliḥīn (A.) Salihler.
ṣ. 5b/D1
ṣ.+ e 05b/6

sālik (A.) Bir yola girmiş olan, bir yol tutup onu takip eden kimse.
s. ol- "bir yola girmek" 24b/10

ṣāliṣ (A.) Üçüncü.
ṣ. 10b/17, 15a/17, 21a/16

ṣāliṣen (A.) Üçüncü olarak.
ṣ. 11a/8, 20b/16, 2a/D2, 2b/D1, 3a/D1, 9a/D2

ṣallā'llāhu ʿaleyhi ve sellem (A.) "Allah'ın selamı onun üzerine olsun" anlamına gelen söz, İslam peygamberi Hz. Muhammed'in adı anıldıktan sonra söylenir.
Resūl ṣ. 13a/108, 4b/D2
Resūlullāh ṣ. 06a/7, 06b/7, 09b/18
Resūl-i Ekrem s. 11a/15
ṣ.+ den 10b/21
ṣ.+ e 05a/19
ṣ.+ i 18b/13

salṭanat (A.) Bir ülkede hükümdarın, padişahın, sultanın egemen olması.
s. 01b/D3, 24a/5
muʿizz-i s. 02b/15, 10b/5, 10b/6, 11b/21, 15b/18 →**muʿizz**
s.+ larında 40a/7

sāmiʿ (A.) Duyan, işiten.
s.+ ine 2a/D3

ṣāmin (A.) Sekizinci.
ṣ. 10b/18, 15a/18

ṣāminen (A.) Sekizinci olarak.
ṣ. 22a/15

sāmm (A.) Sam yeli.
s. 25a/3

saña Sana.
s. 05b/4, 05b/5, 06a/15, 07a/20, 09b/21, 16b/14, 26a/D1, 41b/19, 42a/12, 42a/23, 42a/4, 6a/D1

ṣanʿat (A.) Sanat.
ṣ. 23a/16, 36a/17, 38a/4, 38b/4
ṣ.-ı rumāt "okçuluk

sanatı” 18b/18
ṣ.+ a 20a/17, 21a/10
ṣ.+ da 15a/12
ṣ.+ ı 07a/D1, 20b/19, 42a/20, 4b/D2
ṣ.+ ıdır 04b/5
ṣ.+ ını 4b/D2

ṣānī (A.) İkinci.
ṣ. 06b/13, 09a/D2, 10b/17, 15a/17, 21a/10
ṣ.+ de 08b/15

ṣāni‘ (A.) Yapan kimse.
ṣ. 15a/12

ṣāniyen (A.) İkinci olarak.
ṣ. 08a/7, 11a/8, 17b/10, 20b/13, 21a/11, 2a/D2, 2b/D1, 3a/D1

ṣanki Farz edelim ki, güya
ṣ. 23b/18, 42b/7

ṣapan İçine bir taş konup iki ucundan tutularak hızla çevrildikten sonra bir ucu uygun bir konumda bırakıldığında merkezkaç kuvvet etkisiyle içindeki taşı istenen yere fırlatmaya yarayan ve eskiden savaş silahı olarak kullanılan, iki tarafına birer ip bağlanmış bez veya meşinden ibret alet.
ṣ. 07b/9, 19a/4

ṣarāmet (A.) Keskinlik.
ṣ. 02b/17
s. seyf-i şerī‘at “şeriat kılıcının keskinliği” 2b/D1

ṣarf (A.) Harcama.
ṣ. 28b/5, 35a/6, 37b/17

sārī (A.) Birinden diğerine geçen, yayılan, sirayet eden, nüfuz eden.
s. ol- “nüfuz etmek” 09a/D2

ṣārim (A.) Keskin.

seyf-i ṣ. 13b/20, 23b/12, 24b/19 →**seyf**

seyf-i ṣ.+ ce 23b/18

seyf-i ṣ.+ dir 23a/2

ṣavāb (A.) Doğru.

cevāb-ı ṣ. 15a/7, 15b/20 →**cevāb**

ṣavm (A.) Oruç.

ṣ. 11b/D1

ṣavt (A.) Ses.

ṣ. 05a/14

saʿy (A.) Çalışma, gayret etme.

s. 40b/10, 41a/14

s.+ ın 27a/20

s.+ ında 5b/D1

ṣayd (A.) Av.

ṣ. 27b/1

ṣ.+ a 26b/D1

ṣ.+ ıñ 42a/23

ṣ. ét- "avlamak" 2a/D2

sāye (F.) Gölge.

melik-i s.-i Ḫudā 24a/17 →**melik**

sāyebān (F.) Gölgelik.

s.-ı müsmirāt "meyveli ağaçların gölgesi" 23b/10

ṣayrūret (A.) Olma, kılınma.

ṣ. 08b/10, 08b/D1

sebʿa (A.) Yedi.

eḳālim-i s.+ da 20b/5 →**eḳālim**

sebeb (A.) Sebep.

s. 03a/1, 05b/5, 06b/9, 12b/9, 5a/D3

s.+ i 5a/D2

s.+ iyle 05b/1, 17a/1, 2a/D1, 5a/D2

s. ol- "sebep olmak" 11b/D1, 5b/D2

sebḳat (A.) Önde bulunma.

s. 25b/11, 26a/10, 27a/9, 29a/12, 30a/19, 33a/3, 36a/13, 37b/17, 37b/21, 39a/14, 41a/14

s. ét- “öne geçmek” 20b/10, 27a/1, 31a/6, 31b/13, 33b/2, 33b/3, 33b/4, 34a/3, 34b/7, 35b/13, 36a/16, 41a/8

s. éyle- “öne geçmek” 37a/14

s.+ ı 41b/17

s.+ ına 36a/12, 40b/10

s.+ ların 32b/7

s. ol-“geçilmek” 37a/16

seccāde-nişīn (F.) Şeyh makamında oturan kimse, postnişin.

s.-i devlet-i Muḥammediyye “İslam halifesi” 13b/18

sedd (A.) Kapama.

s. ét- “kapamak” 15a/8

sefer (A.) 1. Yolculuk.

s.+ de 07a/21

2. Savaş için yapılan yolculuk, savaşa gidiş ve yapılan savaş.

s. 6a/D1

s.+ de 07a28a/D2

s. ét- “sefere çıkmak” 6a/D1

sefīh (A.) Sefahate düşkün olan kimse.

s.’ü’n-nefs “nefsine düşkün” 09a/10

sefīne (A.) Gemi.

s. 28a/3, 3a/D1

s.+ de 3a/D1

s.+ ñizde 3a/D1

s.+ yi 3a/D1

sefy (A.)

s.+ den 19b/11

seḫāvet (A.) Cömertlik.

s. 5a/D3

sehm (A.) Ok.

s. 08a/2, 08a/3, 08b/2, 10b/17, 10b/4, 14a/14, 14b/7, 15b/10, 19b/12, 19b/13, 19b/16, 20b/9, 23a/8, 23b/18, 2a/D2

s.-i celīl “yüce ok” 08a/5

s.+ de 14b/4

s.+ dir 6b/D2

s.+ i 08b/1, 08b/6, 10a/3, 10a/7, 14b/10, 14b/2, 16b/7, 17a/10, 17a/2, 41b/17

s.+ im 14b/16, 20b/4, 2a/D2

s.+ iñ 14a/13, 14a/8, 19b/12, 7b/D1

s.+ inde 06b/1, 08a/13, 14a/19, 15b/7

s.+ iñde 14b/11

s.+ leri 10b/5

s.+ leriñ 10b/19

sékiz Sekiz (8) sayısı.

on s. 10a/18, 11b/D1

yigirmi s. 09b/D1

seksen Seksen (80) sayısı.

s. 21a/13

s. buçuḳ 36b/2

s. dört 23b/6

selām (A.) Selam.

s.+ ı 42b/9

s. ét- "selam söylemek" 11a/18

selāmet (A.) 1. Kurtulma, kurtuluş.

s.+ dir 08a/5

s.+ e gel- "kurtulmak" 08a/3

2. Doğruluk, düzgünlük.

s. 20b/9, 21b/10

ş̱elāş̱en (A.) Üç.

ş̱. 02a/6, 2a/D1

selef (A.) Bir görevde, meslekte kendinden önce bulunan ve yerine geçilen kimse, öncel, halef karşıtı.

s. 13b/16

semʿ (A.) Duyma, işitme.

s. ét- "duymak" 3a/D1

semā (A.) Gökyüzü.

s. 4b/D2

arż u s.+ da 11b/9 →**arż**

s.+ dan 08a/21, 08b/2, 08b/5

semāḥat (A.) Cömertlik.

s. 25a/3, 5a/D3

semiyy (A.) Adaş.
s. 36a/12

semīz Etli, besili.
s. 07a/3

semm (A.) Zehir.
s.-i ḳātil "öldürücü zehir" 11b/16

semt (A.) Bölge.
s. 22a/4
s.+ inde 22a/D1

sen Sen.
s. 06a/15, 08b/20, 17b/7, 17b/8, 18b/14, 19a/14, 32a/11, 6b/D1, 7b/D1
s.+ de 6a/D1
s.+i 09b/20, 17b/8
s.+ iñ 4b/D1, 14b/11, 6a/D2

ṣenā (A.) Övme.
ṣ. 09b/16

ḥamd u ṣ.+ lar it- 06a/15
→**ḥamd**

sene (A.) Yıl.
s. 13a/17, 20a/18
s.-i evāsıṭ "Arabi ayların onu ile yirmisi arasındaki günlerine verilen isim" 24b/9
s.+ den 42a/2
s.+ sinde 10a/21
s.+ sinden 24b/7

seng (F.) Taş.
s. 26b/9, 27a/8, 27b/10, 27b/19, 27b/9, 28b/17, 28b/2, 30b/12, 31a/8, 32a/14, 32b/10, 32b/7, 33a/3, 35b/13, 35b/9, 37a/17, 38a/17, 41b/8
s.-ı ḳadem "ayak taşı" 38b/5
s.-i aḫīr "baş taşı" 32a/9, 32b/5, 36a/20
s.-i alāmet "nişan taşı" 27a/9, 29a/14, 36a/15, 37b/2
s-i ʿibret-nümā "ibret

olan, ibretlik taş” 29a/2

s.-i müntehāsı “baş taşı” 33a/5, 34b/9, 35a/14, 37a/1, 38a/7

s.-i nişān “nişan taşı” 24a/7, 24a/13, 25a/8, 26b/11, 28a/6, 29a/1, 30a/1, 39a/4, 40a/3

s.+ i 27b/8

s.+ iñ 39b/1

s.+ ine 37b/1

s.+ ini 27b/20

s.+ iniñ 31a/20, 38b/6

s.+ leri 35a/13

seng-endāz (F.) Taş atan, incitici söz söyleyen.

s. 27a/2

senglāḫ (F.) Taşlık.

s.+ da 27b/8

seniyye (A.) Ulu, yüce.

sünnet-i s. 36a/8 →**sünnet**

sünen-i s.+ sin 16b/18

sünnet-i s.+ sine 10a/20, 4b/D1

seped (F.) Sepet.

puta s.+ i 31a/9

puta s.+ ine 29a/14

sepīd (F.) Ak, beyaz.

s.+ dir 40b/4

ser (F.) Baş, kafa.

s. 13b/4, 28b/19, 30a/16, 30a/19

s.-i mū “Kıl ucu, kıl kadar, (olumsuz cümlelerde) asla, hiç” 11b/20, 2b/D1

s.+ ime 02b/13

ser-bāz(F.) Korkusuz, cesur, yiğit.

s.+ lara 13a/21

ser-bezm (F.) Meclisin başı.

s.+ in 36a/19

ser-bülend (F.)Ulu, yüce.

s.+ i 40b/8

ser-efrāz (F.) Seçkin.

s. 24a/12, 38b/6

sereṭān (A.) Yengeç burcu.
s. 10b/18

sereyān (A.) Dağılma, yayılma, tesir ve sirayet etme.
s. éyle- "nüfuz etmek" 7b/D1

ser-ḥadd (F.) Sınır boyu, hudut.
s.-ı ḥaḳḳ "gerçeğin, doğruluğun sınırı" 2b/D1

serīḳa (A.) Çalınmış nesne.
s. éyle- "çalmak" 26b/D1

serīr (A.) Taht.
Sulṭān-ı s.-i levlāk 11a/16 →**sulṭān**

ser-kemān-keş (F.) Okçuların başı.
s. 21b/17

ser-leşker (F.) Askerin başı.
s. 20a/13

ser-menzil (F.) Menzilin başı, en ucu.
s. 24b/9, 25a/6, 42b/16, 4b/D2
s.+ e 14a/16, 14b/6, 14b/8, 20b/5

setr (A.) Örtme.
s. 03a/4
s. éyle- "örtmek" 05a/12, 05a/14

ṣevāb (A.) İyi ve güzel davranışlar karşılığında Allah tarafından verilen ödül.
ṣ. 01b/D2, 5a/D3

sevḳ (A.) Yöneltme.
s. 12b/20
s. ét- "yöneltmek" 04b/2

sevr (A.) Boğa burcu.
s. 10b/17

sevret (A.) Öfke, kızgınlık.
s.+ in 28a/17

seyf (A.) Kılıç.

s. 02b/17, 2b/D1

s.-i meżāciʿ 19b/7

s.-i ṣārim “keskin kılıç” 13b/20, 23a/2, 23b/12, 23b/18, 24b/19

ṣarāmet-i s.-i şerīʿat 2b/D1 →**ṣerāmet**

s.-ü’l ilāhī “İlahi bir savaş aleti” 16b/4, 16b/7, 24b/21

s.+ i 19b/9

s.+ le 19b/12

seyl (A.) Sel.

s. 35a/9

seyr (A.) Yürüme, gidiş.

s. ü sülūk “bir tarikatta mürşidin rehberliği ve denetimi altında saliki merhale merhale Hakk’a ulaştırmak için takip edilen usul ve bu usul dâhilinde salikin yaptığı manevi yolculuk” 36a/8

seyran (A.) Gezip dolaşma, gezinti.

s. 14b/10

ṣıbyān (A.) Küçük çocuklar.

ṣ.+ ıñ 25a/14

ṣıçra- Sıçramak.

ṣ.- yaraḳ 17a/16

ṣıdḳ (A.) 1.Doğruluk.

ṣ.+ ıyla 5b/D2

2. İçten, yürekten bağlanma, bağlılık, sadakat.

s.+ la 12a/5

sıdḳen (A.) İçten, gönülden.

s. 08a/14

ṣıfat (A.) Bir kimse veya şeyin sahip olduğu nitelik, ona ait olan özellik, hâl ve vasıf.

ṣ. 14a/10, 5a/D3, 09a/D2

ṣ.-ı ḥamīde “övülmeye layık, methedilecek sıfat” 2b/D1

ṣ.+ dır 05a/3

ṣ.+ ı 12a/9

şığın- Sığınmak.
ṣ.- ıp 07a/20, 2a/D2

şınıf (A.) Zümre, bölük.
ṣ. 11a/7
ṣ.+ dır 21a/19
ṣ.+ ıñ 11a/6

sır (A.) Gizlilik, gizli tutulan şey.
s. 14a/4, 42b/12
s.+ dandır 42b/12
s.+ larından 14a/4

şırāṭ (A.) Sırat köprüsü:
İslam inanışına göre, ahirette cehennem üzerinde kurulacak olan, müminlerin üstünden kolayca geçerek cennete gireceklerine, kâfirlerin ise üzerinden cehenneme düşecekle-rine inanılan köprü.
ṣ.+ ı 05b/15

sırdaş Birbirinin sırlarını bilen ve saklayan kimselerden her biri, sır ortağı.
s. 42b/11

sırr (A.) →**sır**
s. 14a/12, 22b/16, 3a/D1
s.+ ı 42b/12
s.+ ına 06a/2, 09a/9
s.+ ınıñ 22a/20
s.-ı velāyet "velilik sırrı" 12a/10

şırt Dağ, tepe vb. yerlerin üst kısmı.
ṣ.+ dadır 32a/15

şıyānet (A.) Koruma.
ṣ. 12a/14

şıyt (A.) Ün, şöhet.
ṣ.+ ı 03a/17, 11b/11

sīb (F.) Elma.
s. 27b/3

sihām (A.) Ok.
s. 05b/2, 06b/7, 07b/20, 10a/13, 16b/14, 19a/8, 19b/12, 23b/19, 26a/10, 27b/4, 29b/9, 5a/D3
fenn-i s. 24b/1 →**fenn**
remy-i s. 20a/6, 5b/D2 →**remy**
s.+ ı 10b/6
s.+ ın 16b/11
s.+ lar 07b/1, 12a/D1, 6b/D2

silāḥ (A.) Düşmanı öldürmek, imha etmek veya kendini savunmak maksadıyla kullanılan her türlü âlet.
s. 02a/1

silāḥdārlıḳ Padişah, sadrazam, vezir vb. devlet büyüklerinin silahlarına bakan ve koruyan kimse olma durumu.
s.+ ları 39a/2

silāh-şorān (F.) İyi silâh kullanan, savaşmakta usta olan kimseler, savaşçılar.
s.-ı ḫaṣṣa "saray akerleri" 38a/5

silk (A.) Bir kimsenin tuttuğu yol, meslek.
s.+ inde 22b/2

silsile (A.) Sıra, dizi.
s. 31a/18

simāt (A.) Sofra.
s.+ larıñ 09b/4

s̄ine (A.) Göğüs.
s. 08b/6, 10a/8, 10b/5, 12a/3, 14a/14, 14a/4, 21a/1, 23b/17
s.+ leri 02a/4
s.+ lerinden 6b/D2
s.+ sinde 02a/5, 10b/4, 22b/12
s.+ sinden 06b/2, 08a/4
s.+ sine 05a/9, 06b/7, 14a/5, 14b/4, 22b/13,

23b/17, 23b/19, 25a/17, 42a/19

siñirle- Yay yapımında kolların dış yüzüne sinir liflerini yapıştırmak.
s.- yip 18b/4

sinor (Y.) Sınır.
s. 32b/12

sinor ṭaşı Sınır belirlemek üzere dikilen taş.
s.+ nıñ 41a/15

sipāh (F.) Asker, ordu.
s. 25b/8

sipāhī (F.) Yeniçeri teşkilatına bağlı süvari bölükleri.
s.+ den 25b/9

siper (F.) Bilek siperinde oluğun ön tarafı.
s. 21a/19
s.+ inde 19a/3

sīrāb (F.) Taze, körpe.
s. 10a/2

sitte (A.) Altı.
cihāt-ı s.+ de 15b/21 →**cihāt**

siyāset (A.) 1. Ceza, özellikle idam cezası.
s.+ le 26b/D1
2. Devletlerarası yabancı ilişkiler, devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatı, politika.
s.-i medeniyye "medeni siyaset" 11b/18

siyeh-rū (F.) Yüzü kara, rezil.
s. 14b/17

siyeh-ruyān (F.) Reziller.
s. 25a/11

siz Siz (Çokluk 2. Şahıs eki)
s. 20b/14
s.+ den 06a/21
s.+ e 01b/D2
s.+ iñ 01b/D2

s.+ ler 09a/4, 13a/2, 25a/D2, 7b/D1
s.+ lere 11b/14

sofra (A.) Masa, sini vb. şeylerin, yemek yemek üzere hazırlanmış duru- mu.
s. 24b/15, 24b/16

şoḫbet (A.) Karşılıklı konuşma.
ṣ.+ leriyle 32a/11

şol Sol taraf.
ṣ. 07a/11, 07b/5, 21b/19, 22a/2, 22a/13, 22a/18, 30a/1

şol- Solmak.
ṣ.- a 23b/17

şoñra Sonra.
ṣ. 10b/21, 22a/1, 22a/19, 24a/15, 27b/3, 28a/2, 28a/D1, 37b/2, 39a/3, 41b/16, 4b/D2
ṣ.+ dan 35b/14

söyle- Söylemek.
s.- meye 20b/12
s.- yip 11b/9

söz Söz, kelam.
s. 22b/21
s.+ ünden 2b/D1
s.+ üne 05a/18

sözlü Sözle, konuşma biçiminde yapılan, şifahi.
s. 22b/21

sū (F.) Yön, taraf.
s. 10a/7
s.-yı hātıf "gizli bir taraf" 4b/D1

şu Su.
ṣ.+ ya 21b/15
ṣ.+ yu 42b/19

ṣūf (A.) Yün.
ṣ. 10a/21

sufūf (A.) Saflar, sıralar, diziler.
s.-ı erbaʿa "dört saf" 11a/6

Ṣuġrā (A.) Hz. Muhammed'in yaylarından birinin adı.
Ṣ. 18a/13

suḫūnet (A.) Sıcaklık.
bād-ı s. "sıcak esen rüzgâr" 36a/10

ṣuleḥā (A.) Salihler. →**ṣāliḥ**
ṣ.+ lar 01b/D3

sulṭān (A.) Sultan.
S. 13b/10
S.-ı enbiyā "peygamberlerin sultanı (Hz. Muhammed)" 10a/15, 10b/6
S.-ı serīr-i levlāk "levlak tahtının sultanı (Hz. Muhammed)" 11a/16
→**levlāk**

ṣunʿ (A.) İş, sanat.
ṣ.+ unda 15a/12
ṣ.+ unu 16b/20

sūre (A.) Kur'an'ın yüz on dört bölümün- den her biri.
s.-i Furḳān "Kur'an'ın 25. suresi olan Furkan Suresi" 42b/13

ṣūret (A.) Şekil.
ṣ.-i ẓāhir "görünen şekil" 13b/17
ṣ.+ de 06a/3, 07a/2, 07a/6, 07b/8, 13a/9, 14b/2, 18a/1, 18b/4, 19a/16,
21b/15
ṣ.+ i 4b/D2

ṣūreten (A.) Suret bakımından, dış görünüş itibariyle.
ṣ. 25a/12

ṣūrī (A.) Şekille ilgili, maddi.
ṣ. 03a/2, 05b/6, 08b/6

ṣuverī (A.) Şekille ilgili, maddi.
ṣ. 24b/4

sūzen (F.) İğne.
s. 27a/6

s. 35a/10

su ʾāl (A.) Sorma.
s. 3a/D1
s. ét- "sormak" 09a/20, 12a/2, 13a/21, 14b/11, 15a/6, 15b/19, 26a/D1
s. éyle- "sormak" 12a/8, 16b/13, 2a/D2, 6a/D1
s. ol- "sorulmak" 08a/3, 12b/5, 14a/20, 19a/5, 1b/D2

sübʿ (A.) Yedide bir.
s.+ ü 11a/1

Sübḥāne ve Teʿālā (A.) Allah ismi anıldıktan sonra söylenen ve yücelik ifade eden bir kullanımdır.
Ḥaḳḳ S. 04b/3, 04b/6, 13a/16, 21a/2
Ḥaḳḳ S.+ nıñ 25a/D2

südüs (A.) Altıda bir.
s.+ ü 11a/1

sülāle (A.) Soy sop.

sülūk (A.) (Maddi, manevi) Bir yola girme, bir yol tutup o yolda yürüme.
seyr ü s. 36a/8 → **seyr**
s.+ ları 16b/8

ṣülüṣ (A.) Üçte bir.
ṣ.+ ü 11a/1

ṣümün (A.) Sekizde bir.
ṣ.+ ü 11a/1

sünen (A.) Sünnetler.
s. 02b/11, 07b/4
s.-i enbiyā "peygamberlerin sünnetleri" 09b/D1
s.-i enbiyā-yı ʿiẓām "yüce peygamberlerin sünnetleri" 24b/18
s.-i enbiyāu'llāh 23a/13
s.-i kibriyā "Allah'ın sünnetleri" 04b/8
s.-i seniyye "Hz. Muhammed'in yüce sünnetleri" 16b/18

s.-i şerīf “yüce sünnetler” 16b/21, 17b/4

sünnet (A.) Hz. Muhammed’in Müslüman- larca uyulması gereken sözleriy- le örnek iş ve davranışlarının tamamı. s. 01b/D2, 02a/14, 04b/3

s.-i Aḥmed “Hz. Muhammed’in sünneti” 35a/5

s.-i Resūlullāh “Hz. Muhammed’in sünneti” 04b/1, 04b/9, 04b/11, 05a/4, 4b/D1

s.-i seniyye “Hz. Muhammed’in yüce sünneti” 10a/20, 36a/8, 4b/D1

s.-i şerīf “Hz. Muhammed’in yüce sünneti” 04b/10, 04b/2, 04b/5, 4b/13, 06a/3, 06a/7, 16b/9

ehl-i s.+ dir 08b/18

→**ehl**

s.+ e 42a/15

s.+ i 42a/14

s.+ im 01b/D2

s.+ lerde 02a/14

sür- Sürmek, ilerletmek.

s.- dü 41b/15

s.- erek 36a/18

s.- üp 23a/9

sürādıḳ(A.) Çadır.

s.+ da 26b/D1

sürḥ (F.) Kırmızı mürekkep.

s.+ le 25a/D3

sürūr (A.) Mutluluk, sevinç.

s.-ı ḳalb “huzur” 08a/13

s.+ larından 11a/15

s.+ ından 09b/16

sürūr-efzā (F.) Sevinç arttıran, neşelendiren.

s.+ yla 29b/20

sürü Sürü, kalabalık topluluk.

s.+ sünde 39a/16

sütūn (F.) Silindir şeklindeki direk, taş.
s. 25a/8, 33a/4

süyūf (A.) Kılıçlar.
s. 01b/13, 07b/9, 13a/14, 19a/4, 22b/17
baḳiyye-i s.+ um 16a/13 →**baḳiyye**

Ş

şāh (F.) Padişah, hükümdar.
ş. 26b/D1, 6a/D1
ş.-ı merdān "yiğitlerin şahı" 08a/19, 25a/8, 42a/6
ş.+ ı 41b/16
ş.+ ımız 42b/16

şāhāne (F.) Çok güzel, mükemmel, üstün nitelikli.
ş. 25a/2, 25a/4
ş.+ lerinden 02b/13

şāh-bāz (F.) İri ve beyaz bir doğan cinsi.
ş. 27b/2

şaḫṣ (A.) Şahıs, kişi.
ş.+ ıñ 07a/8, 07a/14
ş.+ ına 07a/6, 08a/6

şāʿir (A.) Şair.
ş. 19b/6, 20b/3

şākī (A.) Şikâyet eden kimse.
ş.+ ler 16a/4

şākir (A.) Şükreden kimse
ş.+ ler 16a/5

şān (A.) Ün, şöhret, itibar.
ʿaẓīmü'ş-ş.+ dan 37a/21 →**ʿaẓīm**
fenn-i rāfiʿü'ş-ş.+ ıñ 10b/9 →**fenn**
ş.+ ına 20b/1

şarḳen (A.) Doğu yönünden.
ş. 11b/8

şarṭ (A.) Şart, koşul.

ş. 17b/20, 17b/4, 18a/3, 19a/1, 38a/15, 5a/D2
ş.+ dır 18b/20
ş.+ ı 08a/6, 12a/9
ş.+ ından 19a/21
ş.+ ını 17b/11
vāżıʿ-ı ş.+ la 15a/4 →**vāżıʿ**
ş. ol- "kesin olarak gerekmek, yapılması kaçınılmaz duruma gelmek" 17b/13

şaşt (A.) Ok atan kimseye göre menzilin sağ tarafı.
ş. 41a/15, 41b/9
ş.+ a 25a/D3
ş.+ daki 41b/13
ş.+ ında 31a/9

şecāʿat (A.) Yiğitlik, cesaret.
ş. 05b/13, 07b/19, 07b/7, 08a/15, 09b/14, 32a/12, 5a/D3
ş.+ i 39b/17
ş.+ in 25b/10
ş.+ inde 19b/2

şecer (A.) Ağaç.
ş. 35b/8

şedd (A.) Sıkı sıkı bağlama, sıkma.
ş. 02b/10

şedīd (A.) Şiddetli.
ş. 09a/D1

şefḳat (A.) Koruma, acıma ve esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi.
ş. 06a/1, 2b/D1

şehādet (A.) 1. Allah yolunda, milli ve manevi değerler uğrunda ölme, canını feda edip şehit olma.
rütbe-i ş. ét- 27b/D1 →**rütbe**
2. Bir şeyin gerçekliğini, doğruluğunu tasdik etme.
ş.+ leriyle 23a/12

şehādet parmaġı İşaret parmağı.

ş.+ yla 08b/1

şehāmet (A.) Zeka ile beraber olan cesaret, aklın kontrolünde olan yiğitlik.
ş. 09b/13

şehin-şāh (F.) Şahlar şahı, padişahlar padişahı.
ş. 24b/12
ş.-ı yektā "eşsiz padişah" 24a/17
ş.-i muʿażżam "yüce padişah" 10b/7

şehīr (A.) Ünlü, meşhur.
ş. 28b/17, 35b/14
ş.+ iñ 31a/8

şeh-per (F.) Kuşkanadının en uzun tüyü.
ş. 27b/2

şehr (A.) Şehir.
ş. 18b/11
ş.-i Ġażbān "Gazban şehri" 18b/6

ş.+ iñ 05a/10

şehriyārī (F.) Hükümdarlık.
ş. 24b/16, 30a/19, 41b/1
muṣāḥib-i ş. 36a/11 →**muṣāḥib**
ş. 34b/2
ş.+ ye 24b/11

şeḳāvet (A.) Kötü yaratılışlı, kötü iş işleyecek tıynette olma, kutsuzluk.
ş.+ i 05a/16

şekl (A.) Şekil, biçim.
ş.+ i 26a/14, 41a/2

şemʿa (A.) Mum.
żiyāʾ-ı ş. 02b/14

şems (A.) Güneş.
ş.-i ḍuḥā "kuşluk vaktinde doğan güneş" 02b/13
ş.+ ü'd-ḍuḥā 16b/4

şemşīr (F.) Kılıç.
ş.-i Ḥeyder "Hz. Ali'nin

kılıcı” 10b/5

şemʿ-veş (F.) Mum gibi.
ş. 25a/8

şerʿ (A.) İslam şeriatı.
ş. 2b/D1
ş.+ u’llāh “Allah’ın koyduğu kanunlar” 05b/20

şerāʾiṭ (A.) Şartlar.
ş.+ iñ 17b/12

şerbet (A.) Şerbet.
saḳy-i ş. 35b/12 →**saḳy**
ş.-i eftimon “eftimon şerbeti” 28a/18

şeref (A.) Onur, haysiyet.
ş. 13b/1
ş.+ ine 06b/16

şerefen baʿde şeref (A.)
ş. 24b/11

şerḥ (A.) Bir kitabı açıklamak için yazılmış eser.
ş.+ lerinde 07b/2

şerīʿ (A.) Düzene, kurala uygun.
ş. 07b/10

şerīʿat (A.) Dinen mükellef sayılan kimselerin uyması gereken amelle ilgili emir ve yasaklar, zahirî hükümler, İslam hukuku.
ş. 02b/17
ş.-i ġarrā “Parlak ve nurlu olan şerîat-ı Muhammediyye” 2b/17
ş.-i İslāmiyye “İslam hukuku” 11b/D1
ş.+ de 05a/8
ş.+ e 15a/20
ş.+ le 15b/2

şerīf (A.) Şerefli, yüce, kutsal, mübarek.
ş. 05b/18, 10b/4, 22a/21, 37b/17
fenn-i ş. 14a/2
ḥadīṯ-i ş. 09b/17, 10a/17, 18b/12

İḥlāṣ-ı ş. 23a/4
minber-i ş. 16a/21
sünen-i ş. 16b/21
sünen-i ş.+ e 17b/4
sünnet-i ş.+ e 04b/10, 04b/2
cāmiʿ-i ş.+ e 30a/20
ḥadīṯ-i ş.+ de 02a/2, 02a/6, 07a/18, 07a/D2, 21a/13
fenn-i ş.+ den 13b/20
ş.+ dir 13b/20
sünnet-i ş.+ dir 04b/13
ş.+ e 11b/1
ş.+ i 06b/20
ḥadīṯ-i ş.+ i 09a/3, 18b/9, 2a/D1
naẓm-ı ş. 05b/17
sünnet-i ş.+ i 04b/5, 06a/3
ş.+ inde 2a/D1
eḥādiṯ-i ş.+ inde 02a/21
ḥadīṯ-i ş.+ inde 5a/D2
ḳavl-i ş.+ inde 06b/12
naẓm-ı ş.+ inde 01b/13, 05a/11, 6a/D2, 06b/15, 08b/D1, 09b/D1, 11b/17, 13a/6, 16b/13, 20a/1, 25a/11,
ḥadīṯ-i ş.+ ine 02b/8
naẓm-ı ş.+ ine 03a/5
sünnet-i ş.+ ine 06a/7
ḥadīṯ-i ş.+ ini 16a/20
naẓm-ı ş.+ ini 13b/15
ḥükm-i ş.+ iniñ 19b/17
ḥadīṯ-i ş.+ iyle 22b/7
naẓm-ı ş.+ iyle 20b/18
ş.+ leri 10a/6, 11a/11
esmāʾ-ı ş.+ leri 05b/9
sünnet-i ş.+ leri 16b/9
ş.+ lerinde 2a/D3
ḫutbe-i ş.+ lerinde 16a/19
ş.+ lerinden 13a/13
ş.+ lerine 11b/4

şerīk (A.) Ortak.
ş. ḳıl- “ortak yapmak” 06a/14

şerʿiyye (A.) Şeriatla ilgili.
ş. 09a/D2
muʿāmelāt-ı ş.+ leri 12a/12 →**muʿāmelāt**
ş.+ yi 6b/D3

şerm-ende (F.) Utanılacak bir iş yapmış, mahcup duruma düşmüş olan.
ş. 16a/9

şerr (A.) Kötülük.
ş. 03a/17
ş.+ inden 07a/20, 4b/D1

şevket (A.) Büyüklük, ululuk.
ş.+ ine 06a/17, 2b/D1

şevketli Osmanlı'da padişahlar için kullanılan unvan sözü.
ş. 02b/15

şey (A.) Madde, eşya, söz, olay, iş, durum vb.nin yerine kullanılan, belirsiz anlamda bir söz.
ş. 11b/18, 15a/4
ş.+ den 02a/4, 12a/D1, 6b/D1
ş.+ i 14b/1

şeyʾ (A.) →**şey**
ş. 06b/13, 17a/5
ş.+ i 25a/D2
ş.+ iñ 08b/D1

şeyḫ (A.) Tarikat büyüğü veya tarikat kollarından birinin başında bulunan kimse.
ş. 7b/D1
Ş. 26a/D2
ş.-i meydān "ok meydanının şeyhi" 38a/5, 40b/8
ş.+ i 17b/16
ş.+ iñ 22a/16

şeyṭan (A.) Âdem'e secde etmediği için cennetten kovulan, insanları Allah'ın emirlerine karşı kışkırtan, kötülüğe yönelten cin, iblis.
ş.+ a 05a/15

şīn (A.) Arap alfabesinin on üçüncü harfi.
ş. 25a/D3

şiddet (A.) Şiddet.

ş. 05b/5

şikest (F.) Kırılma.

ş. ol- "kırılmak" 18b/8

şikeste (F.) Kırılmış.

ş. 25b/14

ş. ol- "kırılmak" 18a/16

şimāl (A.) 1.Kuzey.

bādu'ş-ş. 24a/2, 24a/9

→**bād**

bād-ı ş. 24a/6, 26b/12, 28a/15, 30a/3, 35a/7, 39b/6, 41b/1

havā-yı ş. 33b/1, 40b/19

→**havā**

ş.+ inde 25b/13

2. Sol taraf.

aṣḥāb-ı ş. 16a/8 →**aṣḥāb**

şimdi Şimdi.

ş.+ den 4b/D2

şīme (A.) Huy, tabiat.

ş. 24b/12

şiʿr (A.) Şiir.

ş. 20b/2

ş.+ inde 19b/6, 20b/3

şirāʿ (A.) Yelken.

ş. 28a/3

şol Şu.

ş. 12a/19, 12b/10, 15b/16

şöhret (A.) Ün, meşhurluk.

ş.+ den 32b/7

ş.+ i 41b/6

ş.+ in 28a/16, 29b/8

şöhret-şiʿār (A.) Ünlü.

ş. 36a/10

şöhre-ver (F.) Meşhur, ünlü.

ş. 27b/11, 28b/16

ş.+ dir 26a/16, 29b/5

şöyle Şöyle.

ş. 05b/4

şu Şu.

ş. 09a/D2, 17a/17, 18b/13

şuʿāʿ (A.) Işın.
ş. 42b/15
ş.+ ı 09a/D1

şubuhāt (A.) Şüpheler.
ş.+ ı 02a/17

şuġl (A.) İş, meşgale.
ş.-ı dünyā "dünya işi" 11b/19

şuḳḳa (A.) Parça, kumaş ve kâğıt parçası.
ş. 25b/11

şurb (A.) İçme.
ş.-ı ḫamr "içki, şarap içme" 11b/D1

şurūṭ (A.) Şartlar.
ş. 07a/1, 07a/11, 09a/10, 09a/D2, 15a/13, 15a/19, 15a/4, 17b/18, 23a/14
ş.+ u 12a/12, 15a/15
ş.+ uñ 18a/7
ş.+ unu 40a/10

şükr (A.) Verdiği nimetler için Allah'a karşı duyulan minneti dile getirme.
ş. 03a/14, 5a/D3
ş.-i Yezdān ét- "Allah'a şükretme" 19b/1

T

tā (F.) Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.
t. 05a/16, 14b/1, 22a/19,

tā ki (F.) Yeter ki, sonunda.
t. 06a/14, 06a/21, 17a/12, 18b/18, 22a/12, 22b/10, 1b/D3, 4b/D2, 6a/D1, 6b/D3

taʿalluḳ (A.) İlişik, ilgi, bağ
t. ét- "ilgisi, ilişiği olmak, ait olmak"

05a/4, 06b/9, 06b/10, 06b/13, 15a/2, 15a/9, 20b/7
t.+ u 07b/15
t.+ una 09a/D2
t.+ undandır 6b/D2

ṭaʿām (A.) Yemek.
ṭ.+ da 22b/3
ṭ.+ ıñ 24b/15

ṭabʿ (A.) Yartılış, tabiat.
t.+ ına 08a/7
ṭ.+ ında 07b/19, 26b/7

tāb (A.) Güç.
t. 25a/1
bezl-i t. 35a/6 →**bezl**
t. u meşaḳḳat "zorluk" 20a/18
t.+ ında 10b/8

tabaḳ (A.) Tabak, yemek kabı.
t. 08b/21

tāb-āver (F.) Dayanan, güç yetiren.
t. ol- "dayanmak" 27a/2

tābe (F.) Tava.
t.+ ler 28a/D2

ṭābe şerāhümā (A.) "Toprakları, kabirleri iyi ve temiz olsun!" anlamında ölen için edilen dua.
ṭ. 24a/11

ṭabḥ (A.) Pişirme.
ṭ. 24b/14

tābiʿ (A.) Birinin emri altında bulunan, onun hâkimiyeti altında olan, bağlı.
t. ol- "uymak" 10a/20, 12b/18, 20b/16, 2b/D1, 6a/D1

taʿbīr (A.) İfade, anlatım.
t. 15a/10
t.+ den 13b/11
t. ét- " … diye ifade etmek" 24a/5, 27b/9, 31b/1, 33b/20, 38b/3
t. ol- "… diye ifade edilmek" 19b/13,

26a/13

tāb-nāk (F.) Parlak, parıltılı.
t. 35a/10

tāc (F.) Taç.
t. 02b/19, 06a/19, 09a/16, 17b/15, 22a/16, 29b/9
t.+ ı 09a/16

taʿdād (A.) Teker teker sayma, sayım.
t. 25b/5
t. ol- "birer birer saymak" 23b/2

taʿdīl (A.) Doğru hâle getirme, düzeltme.
t. 22a/9

tafṣīl (A.) Bir şeyi bütün ayrıntıları ile açıklama.
t.+ i 15b/1, 6b/D1, 6b/D3
t. ét- "ayrıntısıyla açıklamak" 17a/18

taġrīb (A.) Vatanından sürülme.
t.+ e 37a/20

taḥammül (A.) Dayanma, katlanma.
t. 05b/1

taḥarrī (A.) Arama, araştırma.
t. ét- "araştırmak" 01b/D3

taḥarrük (A.) Hareket etme.
t. ét- "hareket etmek" 2a/D3

taḥarrüş (A.) Çekinme, sakınma.
t. 12b/5

ṭaḥaẕẕur (A.) Dikkatli olma, sakınma, koruma.
ṭ. ét- "kendini korumak" 22a/D1

taḥdīd (A.) Sınırlama.
t.+ inde 35a/12

taḥḳīḳ (A.) Bir şeyin doğru olduğunu ortaya çıkarma, hakikatini

anlayıp bilme.
t.+ den 12b/17

taḥḳīḳan (A.) Gerçekten, hakikaten.
t. 09a/20, 24b/21

taḫlīṣ (A.) Kurtarma.
t.-i girībān "yakayı kurtarma, atlatma" 37a/20

taḥmīl (A.) Bir işi birine veya bir şeye yükleme.
t. 20b/17

taḥrīk (A.) Hareket etme.
t. ét- "hareket etmek" 16a/21, 28a/3

taḥrīr (A.) Yazı yazma.
t.+ e 26a/D2
t. ét- "yazmak" 26a/D2
t. olun- "yazılmak" 24a/2, 35a/12, 35b/15, 01b/D1

taḥṣīl (A.) Öğrenme.
t. 01b/11, 08a/17, 20a/6, 24b/11
t.+ e 07a/D1
t. buyur- "öğrenmek" 24b/2
t. ét- "öğrenmek" 5a/D3, 07b/8, 08a/12, 12a/D1, 23a/13, 6b/D3
t. éyle- "öğrenmek" 08b/19

taḥsīn (A.) Takdir etme, övme.
t. 27a/7

taḥt (A.) Alt.
t. 16a/3, 2a/D3
t.+ ında 07a/9, 12a/18, 21a/4, 3a/D1
t.+ e'ş-şerā "toprak altı" 07a/17

tā'ib (A.) Tövbe eden.
t. ü müstaġfir ol- "tövbe etmek" 12a/D1

ṭā'ife (A.) Grup hâlindeki insan topluluğu, bölük, fırka, takım, cemaat.
ṭ. 35b/10, 4b/D2

ṭ.+ si 20a/13

ṭāḳat (A.) Güç, kuvvet.
ṭ.+ inden 21a/12

taḳdīm (A.) Sunma.
t.+ de 02b/12

taḳdīr (A.) Alın yazısı, kader.
t.+ ce 07a/4
t. 28b/4

taḳrīb (A.) Bahane, vesile.
t. 39a/19

taḳrīr (A.) Anlatma, ifade etme.
t. ét- "anlatmak" 15b/10

taḳsīm (A.) Bölme, pay etme.
t. ol- "bölünmek" 17b/20

taḳvā (A.) Allah korkusu ile Allah'ın yasakladığı şeylerden, önce şirkten, sonra da günahtan, günah ve haram olması ihtimali bulunan şüpheli durumlardan, gereksiz şeylerden korunma, sakınma.
t. 16a/10, 20b/13
t. 07b/13, 14b/9, 15b/2
t.+ da 22a/8
t.+ dan 09a/6
t.+ sı 06b/19
t.+ sında 01b/D3

taḳviyet (A.) Takviye, güçlendirme.
t. 13b/13, 13b/19

ṭaleb (A.) İsteme.
ṭ. 13a/20
ṭ. ét- "istemek" 26b/D1
ṭ. éyle- "istemek" 03a/14, 3a/D1

ṭāli' (A.) 1. Doğma.
ṭ.-i ḳamer "ayın doğuşu" 09b/D1
2. Baht, talih.
ṭ.-i ḳavs "yay burcunun talihi" 4b/D2

ṭālib (A.) İsteyen, istekli.
ṭ. 07a/10, 07a/6,

07a/D1, 09a/6, 15b/2

ṭ.+ de 15a/14

ṭ.+ iñ 07a/14

ṭ. ol- "istemek" 07b/7, 20a/17

ṭālibīn (A.) İsteyenler.

ṭ. 15a/12

ṭ.+ iñ 02a/19

taʿlīm (A.) Bir şeyi öğretmek için yapılan düzenli çalışma, alıştırma, egzersiz.

t. 01b/D2, 05a/7, 08a/9, 08b/16, 09a/4, 11b/21, 12a/11, 19a/3, 21a/9, 4b/D2

t. ét- "öğrenmek üzere alıştırma yapmak" 02a/12, 04b/6, 04b/12, 05b/11, 05b/4, 06a/6, 07a/15, 07a/6, 09a/7, 12a/D1, 18a/11, 18b/20, 20b/16, 22b/13, 23a/1, 3a/D1, 6a/D1

t. éyle- "öğrenmek üzere alıştırma yapmak" 07b/10

t.+ i 18b/18

t.+ iñ 01b/D2

t.+ inden 08a/8

t.+ ine 4b/D2

t.+ ini 18b/21

t. ol- "öğrenmek üzere alıştırma yapılmak" 05b/5, 09a/19, 14b/21

taʿlīm-ḫāne (F.) Ok atma eğitim ve egzersizlerinin yapıldığı alan.

t.+ de 3a/D1

t.+ deyim 3a/D1

t.+ ye 16b/2, 22b/5

ṭaʿlīm-ḫāneci Ok atış egzersizleri yapılan alandan sorumlu kişi.

ṭ.+ ler 06b/5

talṭīf (A.) Gönlü hoş etme, iyilik ederek ve güzel davranarak gönül alma.

t. ét- "gönlü hoş etmek" 16a/18

tām (A.) Tam, eksiksiz.

t. 22b/11, 4b/D2

tevekkül-i t. 12b/17 →**tevekkül**

t. ol- “tam ve eksiksiz olmak” 6a/D2

tamām (A.) Bitmiş, tamamlanmış.

t. ol- “bitmek, tamamlanmak” 41b/19, 42b/17

tāmme (A.) →**tām**

ḳudret-i t. 16b/19, 21a/4, 24b/8 →**ḳudret**

ḳudret-i t.+ niñ 6b/D2, 15a/10

ḳudret-i t.+ ye 2b/D1

ṭa‘n (A.) Kınama, ayıplama.

t. 27a/2

ṭ. éyle- “kınamak” 20a/4

ṭanīn-endāz (F.) Çınlama, inleme.

ṭ. 39b/18

tanẓīm (A.) Düzenleme, düzen verme, yoluna koyma.

t. 16a/12

t. ol- “düzenlenmek” 02b/11

Tañrı Allah.

T.+ nıñ 03a/5, 22b/2

T. Teʿālā 08b/13, 5b/D2, 6a/D2

ṭaraf (A.) Yön, cihet.

ṭ. 13b/14, 21b/19

ṭ.+ a 16b/4

ṭ.+ ına 41b/14

ṭ.+ ında 29b/6, 30a/2, 38a/17, 41a/10, 41a/15, 41b/9

ṭ.+ ındaki 32a/15

ṭ.+ ından 17b/16, 2b/D1

ṭarāvet (A.) Tazelik, körpelik.

ṭ.+ inden 17a/10

tārek (F.) Tepecik.

t. 31b/16

t.+ de 35a/13

t.+ i 32b/10

ṭarfetu’l-ʿayn (A.) Ansızın göz açıp kapayana kadar.

ṭ. 42b/4

ṭ.+da 14a/15

ṭārī (A.) Birden bire ortaya çıkan, ansızın beliren.

ṭ. ol- "ortaya çıkmak" 07b/D1, 16b/11

tārīḫ (A.) Tarih.

t. 10a/20, 42b/20, 42b/21

ṭarīḳ (A.) Yol.

ṭ.-i ḥaḳḳ "dine göre doğru olan, Allah'a ulaştıran yol" 16b/7

ṭ.+ de 07a/21

ṭ.+ i 01b/D3

ṭ.+ inde 37b/16

ṭ.+ leri 12b/20

ṭarīḳat (A.) Yol, meslek, tarik.

ṭ. 36a/14

t.+ iyle 40b/9

ṭarz (A.) Biçim, yol.

ṭ.+ a 22a/4

tāsi' (A.) Dokuzuncu.

t. 10b/18, 15a/18, 4b/D2

tāsi'en (A.) Dokuzuncu olarak.

t. 22a/16

ṭaş Taş.

ṭ. 26b/10, 26b/D1, 27a/D1, 27a/D2, 28a/6, 29b/10, 33b/8, 39b/9, 40b/12, 3a/D1,

ṣāḥib-i ṭ. 29b/17 →**ṣāḥib**

ṭ.+ dır 29b/11, 29b/6, 30a/2, 32b/12, 38b/19, 39a/6, 41a/10, 41b/9

ṭ. dik- "bir okçunun rekor kırdığı menzilde derecesini göstermek üzere okunun düştüğü yere taş dikmesi" 23a/3, 23b/17, 27a/D2, 37b/21, 42a/3, 42b/16

ṭ.+ ı 41b/15

ana t.+ ı 28a/8, 29b/6, 31b/14, 32a/14, 36b/20

ayaḳ ṭ.+ı 33a/4

→**ayaḳ ṭaşı**

baş ṭ.+ ı 38a/16, 41b/7

→**baş ṭaşı**

baş ṭ. + ına 33a/4

baş ṭ.+ ından 40a/3

ṭ.+ ını 30b/9

ṭ.+ ınıñ 31a/8, 33b/9, 41b/7

ana ṭ. +ınıñ 41a/1

→**ana ṭaşı**

baş ṭ.+ ınıñ 41a/15

sinor ṭ.+ ınıñ 41a/15

→**sinor ṭaşı**

baş ṭ.+ ıyla 39b/10

ṭ.+ ları 37b/4, 39a/6

ayaḳ ṭ.+ ları 38a/16, 38b/19

baş ṭ.+ ları 40a/11

ṭ.+ larınıñ 32a/15

ayaḳ ṭ.+ larınıñ 28a/4

ayaḳ ṭ.+ nı 28b/3

ṭ. sür- "bir okçunun rekor kırdığı menzilde diktiği taşı bir süre sonra yeni rekor kırdığı yere aldırması" 23a/9, 36a/18

ṭaşlıḳ Taşla döşenmiş avlu.

ṭ.-ı meydān-ı rumāt "Okmeydanı'nın taşlığı" 29b/10

Tatarlar **Tatar kavmi.**

T. 02a/17

taṭbīḳ (A.) Uygulama.

t. éyle- "uygulamak" 05b/20

ṭavīl (A.) Uzun.

ṭ. 07a/4, 21b/6, 41b/9

tavṣīf (A.) Vasıflandırmak, nitelemek.

t. ol- "nitelenmek" 5b/D2

taʿyīn (A.) Askere verilen erzak ve yiyecek, tayın.

t. 24b/16

ṭayy (A.) Ortadan kaldırma.

ṭ. 30b/9

ṭayyār (A.) Uçan.

ṭ. 24b/1

ṭayyibe(A.) İyi, güzel, hoş.
ervāḥ-ı ṭ.+ lerine 11b/3
→**ervāḥ**
rāyiḥa-yı ṭ.+ siyle 6b/D1 →**rāyiḥa**

taẕarruʿ (A.) Yalvarma, yakarma.
t.+ da 02b/20

tāze (F.) Taze.
t. ü ter "çok taze" 25a/17

taẕyīḳ (A.) Sıkıntı verme, zora sokma.
t. éyle- "zora sokmak" 2a/D2

teʿāhüd (A.) Söz verme.
t. 4b/D2
t.+ lerinde 2b/D1

Teʿālā (A.) "Şanı yüce olsun" anlamında olup Allah, Hak, Tanrı kelimelerinden sonra kullanılır.
T. 05b/2, 09a/9, 16a/5
inşāʾallāh-ı T. 05a/8
Tañrı T. 5b/D2, 6a/D2
Tañrı T.+ dan 08b/13
Ḥaḳḳ T. Ḥażretleri 11a/18
Allāhu T.+ nıñ 06b/14
Ḫudā-yı T.+ ya 03a/14

teʿayyüş (A.) Yaşama, geçinme.
t. ét- "yaşamak, geçimini sağlamak" 5b/D2

tebdil (A.) Değiştirme.
t. 37a/15
t. ét- "değiştirmek" 21a/16

tebdīlen (A.) Değiştirerek.
t. 27a/D1

tebeʿıyyet (A.) Tabi olma, uyma.
t. 14b/17
t.+ i 14b/17
t.+ im 14b/15

teber (F.) Balta.

t. 25a/17

teberdārlıḳ Saray baltacılığı.
t.+ (ġ)ına 38b/13

teberrük-resān (F.) Uğur veren, uğurlu, mübarek.
t.+ ında 35a/8

teberrüken (A.) Uğurlu sayarak, itibar ederek.
t. 28a/D2, 37a/17

tebessüm (A.) Gülümseme.
t.+ ü 10a/11
t. ét- "gülümsemek" 13b/12

tebeyyün (A.) Meydana çıkma.
t. 03a/3
t. ét- "ortaya çıkmak" 07b/19

teblīġ (A.) Eriştirme, ulaştırma, nakletme.
t.-i ḥaḳḳ "gerçekleri nakletme, Allah'ın dinine davet etme" 06a/13

tebşir (A.) Müjdeleme.
t. ét- "müjdelemek" 6b/D2
t. ol- "müjdelenmek" 22b/17

tecāvüz (A.) Bir sınır ve hizanın ötesine geçme.
t. ét- "sınırı geçmek" 22a/14

tecellī (A.) Görünme, belirme, görünür olma, zuhur etme.
t. 14a/21

tecelliyāt (A.) Tecelliler.
t. 07a/D2, 19b/1

tecellüd (A.) Kendini yalandan cesur gösterme, kahramanlık taslama.
t.+ lerine 30a/18

tecemmuʿ (A.)Toplanma.
t. ét- "toplanmak"

19a/15

tecezzī (A.) Küçük parçalara ayırmak, bölmek.
t. ét- "bölmek" 11a/1

tecribe (A.) Tecrübe.
t. 38b/4

tecrīd (A.) Ayırma, ayrı bir tarafta tutma.
t. ét- "ayırmak" 27a/3

tedbīr (A.) 1. Önlem
t.+ i 25a/16
2. Yönetme, idare etme.
t. ol- "yönetilmek" 21a/4

tedfīn (A.) Defnetmek, gömmek.
t. ol- "defnedilmek, gömülmek" 10b/1

tedvīn (A.) Kitap durumuna koyma, yazılmış olan şeyleri toplayıp kitap hâline getirme.
t. 02a/16
t.-i kitāb "kitap hazırlama" 02a/7
t. ét- "hazırlamak" 02a/9
t. ol- "hazırlanmak" 02a/16

teʾemmül (A.) İyice, etraflıca düşünme.
t. 17a/1
t.+ den 14a/12

tefāḫḫur (A.) Övünme.
t.+ dur 11b/19

tefāsīr (A.) Tefsirler.
t. 01b/D1
t.+ de 02a/20

tefehhüm (A.) Anlama, farkına varma.
t.+ de 06a/13

tefeʾʾül (A.) Uğur sayma, hayra yorma.
t.+ dür 42a/3
t. ol- "uğur sayılmak" 3a/D1

tefeʾʾülen (A.) Hayra yorarak.
t. 02b/19

tefsīr (A.) Kur'an'ın surelerini açıklayarak görüşler ileri sürme ve bunları yazma, yorumlama.
t. 12b/5, 42b/13
ehl-i t. 12b/12, 13a/6, 4b/D2, 6a/D2 →**ehl**
t.+ inde 5b/D2
t. ol- "yorumlanmak" 42b/14

teġallüb (A.) Zorbalık etme.
t.+ üyle 37a/18

teġibāt (A.) Tergipler, isteklendirmeler.
kemāl-i t.+ ından 22b/6 →**kemāl**

tehniyet (A.) Kutlama.
t. 35b/13

tekālīf (A.) Teklifler.
t. 6b/D3

tekbīr (A.) İslâm dininde Allah'ın büyüklü- ğünü belirtmek için söylenen "Allahu ekber" sözü.
t. al- "Allahu ekber sözünü söylemek" 23a/8

tekdīr (A.) Azarlama.
t. ol- "azarlanmak" 14a/3

tekfīn (A.) Kefenleme.
t. 10a/21, 10b/1

tekmīl (A.) Tamamlama.
t.-i edeb "edebi tamamlamak" 09a/19
t. ét- "tamamlamak" 07b/18
t. ol- "tamamlanmak" 18b/18

tekrār (A.) Tekrar.
t. 18a/2, 37a/20
t.+ dan 2a/D1

tekye (A.) Tarikattan olanların barındıkları, ibadet ve tören yaptıkları yer,

dergâh, tekke.

t. 31a/20, 33b/8

t.-i rumāt “Okçular Tekkesi” 25b/13, 28b/2, 28b/6, 35b/8, 40a/12

telebbüs (A.) 1. Giyme

t. 07a/17, 08b/14, 10a/21

t. ét- “giymek” 10a/20

2.Kullanma

t. ét- “kullanmak” 19a/8

teʾlīf (A.) Eser yazma, toplayıp kaleme alma.

t. 02b/12

t. ét- “yazmak, kaleme almak” 02b/3

temāşā (A.) Görünüş.

t. 07b/2

temennī (A.) İstek, dilek.

t. éyle- “istemek” 22a/12

démir Demir.

t. 26a/D1

t.+ den 38b/3

t.+ ini 26a/D1

temmet (A.) “Bitti, tamam oldu” anlamında kitapların ve yazıların sonuna yazılan kelime.

t.+ü’l maḳām “bölüm sonu” 23a/16, 23b/12

ten (F.) Vücut, beden.

t. 10b/8

tenāsüb (A.) Uygunluk, uyma.

t.-ı aʿżā “vücuduna, fiziki özelliklerine uygun” 09a/11, 27b/7

t. ol- “uygun olmak” 07a/6

tenbīh (A.) 1. Öğüt, nasihat.

t. 19b/13

t.+ dir 09b/D1

t.+ e 5b/D1

2. Eserde yer alan alt bölümlerden bazılarına verilen isim.

t. 02b/5, 05a/18,

06b/16, 14a/4, 20a/17, 22b/3, 23a/12, 25a/2

teneffüs (A.) Nefes alıp verme.
t. 07b/1

tenezzül (A.) Kendi durumuna, düzeyine aykırı düşen bir şeyi veya işi kabul etme.
t. ét- "kendi durumuna, düzeyine aykırı düşen bir şeyi veya işi kabul etmek" 13b/1

tenhā (A.) Issız.
t. 42a/1
t.+ da 20b/17

ter (A.) Tâze.
t. 25a/17

terakḳḳī (A.) 1. İlerleme.
t. éyle- "ilerlemek" 19a/19
2. Osmanlı Devleti'nde kapı kulu askerlerine savaşlardaki üstün başarıları ve yararlıklarında, saltanat değişikliklerinde, çeşitli hizmetlilerin hizmet süre- lerini başarı ile tamamladık- larında ilave olarak verilen para. 24b/16

terāzū (F.) Terazi.
t.+ suna 16b/12

tercüme (A.) Tercüme edilmiş eser.
t. 02b/9
t.+ m 42b/1
t.+ miz 42a/16

terġīb (A.) İsteklendirme, arzu ettirme, teşvik etme.
t. 2a/D1

terġībāt (A.) Tergipler.
t. 12a/1, 18b/11
t.+ la 16a/18

terk (A.) Bırakma, vazgeçme.
t. 2b/D1

t. ét- “bırakmak” 11b/15, 11b/16, 19a/21, 2b/D1

t. éyle- “bırakmak” 22a/8

terḳim (A.) Rakamla işaretleme.
t. 25b/5

tertīb (A.) Kitabın bölümlerinden birinin adı.
t. 02b/5

tesādüf(A.) Rastlantı, rast geliş.
t. éyle- “rast gelmek” 2a/D2
t. ét- “rastlamak, isabet etmek” 17b/21

teṣāḥub (A.) Sahip çıkma, koruma.
t. ét- “korumak“ 12b/3

tesbīḥ (A.) Allah’ı takdis ve tenzih etme, Hakk’ın her türlü kusurdan ve noksandan uzak olduğunu dile getirme.
t. ét- “Allah’ı noksan sıfatlarından tenzih etmek” 14b/2, 14b/3

tesellī (A.) Sıkıntısını ve acısını unutturmaya çalışma avutma.
t. 18b/13

tesmiye (A.) Ad koyma.
t. éyle- “ad koymak” 02b/4

tesvīd (A.) Karalama, müsvedde yapma.
t. 02b/3

tesyīr (A.) Yürütme, yöneltme.
t. ét- “yöneltmek” 28b/5

teşbih (A.) Benzetme.
t. ol- “benzetilmek” 19b/13

teşebbüs (A.) Bir işi yapmaya davranma, girişim, girişme.
t. ét- “davranmak, girişmek” 15a/15

teşevvuḳ (A.) Şevklenme, arzu göster-
me.
t. 15a/14

teşnegān (F.) Susamışlar, susayanlar.
t. 10a/2

teşrīf (A.) Bir yerden bir yere gelme veya gitme.
t. 25a/4
t. éyle- "gelmek" 39a/3

tetebbuʿ (A.) Etraflıca inceleyip araştırma.
t. 02a/19, 03a/3

tetmīm (A.) Tamamlama, bitirme.
t. 16a/11

tevābiʿ (A.) Bir kimse ile beraber bulunan, ona tâbi olan kimseler, maiyet.
t.+ inden 30b/10

tevāşülen (A.) İnanıp vesile sayarak.
t. 14a/16

tevātür (A.) Bir haberin ağızdan ağıza geçerek yayılması, söylenti.
t. 24b/3
t.-i ʿamme "herkes tarafından söylenen" 18a/18

tevāżuʿ (A.) Alçak gönüllülük.
t. 09a/D2
t.+ lar 06b/6
t.+ u 21a/15

teveccüh (A.) Bir tarafa doğru yönelme, doğrulma.
t. 32a/13, 5b/D1

tevekkül (A.) Her türlü gerekli sebebe baş vurduktan sonra kadere razı olup sonucu Allah'tan bekleme, işlerini Allah'a bırakma, yeis ve kederden kurtulma, Allah'a güvenme.
t. 13a/3, 5a/D3
t.-i tām "Allah'a tam olarak güvenme"

12b/17

tevessül (A.) 1. Sarılma, başvurma.
t. ét- "başvurmak" 06a/9
2. Bir şeyi vesile kılma, aracı kabul etme.
t. 05a/15
t. ét- "vesile kılmak" 04b/8, 10a/20
t. ḳıl- "vesile kılmak" 05a/5

tevessülen (A.) İnanıp vesile sayarak.
t. 02b/19, 06b/1, 5a/D1

tevfīḳ (A.) Allah'ın yardımı.
t. 07b/13, 21a/3, 5a/D1
t.+ i 38b/2
t.+ u'llāh "Allah'ın yardımı" 06a/19, 08a/18

tevfiye (A.)
t. éyle- "" 07a/D1

tevḥīd (A.) Allah'ın birliğine inanma, bir ve tek olduğunu kabul edip söyleme.
t. 22b/12
t.+ i 22b/9

tevʾem (A.) İkiz, eş.
t.+ i 24a/13

teyemmünen (A.) Uğur sayarak.
t. 02b/19

teżād (A.) Aykırı olma, birbirinin aksine olma, zıtlık, karşıtlık
t.-ı ḫulḳ "yaratılışın, tabiatın zıddı" 12b/4

tezāyüd (A.) Arttırma, çoğaltma.
t. 25b/10, 25b/5
t.+ de 36a/14
t. ét- "arttırmak" 20b/19

teẕellül (A.) Kendini hor ve hakir gösterme, kendini aşağı kabul etme, zillete katlanma, alçalma.
t. 09a/D2
t. éyle- "alçalmak" 37a/19

teẕkār (A.) Hatırlama, anma.
t.+ dan 11b/5
t.+ dır 11b/4

teẕkīr (A.) Hatırlama.
t. 35a/6
t.+ den 11a/13

tezkiye (A.) Kusurlardan arıtıp temiz duruma getirme, aklama.
t. 01b/D1

tezyīn (A.) Eserdeki müstakil ek bölümlerin bazılarına verilen ad.
t. 02b/17, 02b/5, 19a/18, 20a/21, 24b/12

teʾẖīr (A.) Erteleme, sonraya bırakma.
t. ol- "ertelenmek" 15b/1

teʾṯīr (A.) Etki.
t. 15a/1

teʾyīd (A.) Sağlamlaştırma, kuvvetlendirme.
t. 38a/15

tıbḳ (A.) Benzer eş.
t. 08a/7

ṭıflān (F.) Küçük çocuklar.
ṭ. 25a/13, 25a/17

tīġ (F.) Kılıç.
t. 23b/19, 42a/19

tīmār (F.) (Bilhassa ağaç için) bakım yapma, bakma, bakım.
t. 20a/12

tīmār-dār (F.) Tımarlı.
kemān-ı t. 36b/2 →**kemān, tımārlı**

tīmār-dāde (F.) Tımar edilmiş.
t. 27b/5

tīmār-gerde (F.) Tımar yapılmış.
t. ḳavs 26a/9 →**tımārlı**

tīmārlı Tımar yapılmış,

bakımlı.

t. yay “sinir döşeli dış yüzü ve kabzası kayın ağacı kabuğu kaplanmış, kullanılmadan önce tımar edilmesi gereken yay” 21b/8

ṭırnaḳ Tırnak.
ṭ.+ dan 22a/1

tilāvet (A.) Kur’an’ı güzel sesle ve kurallara göre okuma.
t. buyur- “(Kur’an) okumak” 06b/8
t.+ de 16a/20
t. ét- “(Kur’an) okumak” 09b/D1
t. ol- “(Kur’an) okunmak” 16a/20, 22a/21

tīr (F.) Ok.
t. 09b/14, 11b/11, 24a/14, 24a/6, 24b/14, 26a/8, 27a/19, 27a/6, 29b/8, 33b/20, 35b/10, 37a/15, 37a/17, 39b/17, 42b/13
t.-i pişrev “menzil atışlarında ve koşularda kullanılan ve yapılışlarına göre, kamış peşrev, ağaç peşrev, bakkam, ayaklı peşrev gibi çeşitleri olan, ucunda demir yerine kemik bulunan ok” 25a/5, 27b/2
t. ü kemān “ok ve yay” 07b/19, 42a/15, 42a/18
t.+ e 11b/12, 21b/19
t.+ i 09a/D1, 11b/10
t.+ ini 26b/10
t.+ le 10b/14

tīr-bān (F.) Okçu.
t.+ ıñ 11b/12

tīr-endāz (F.) Okçu.
t. 09b/12, 10a/8, 11b/11, 36b/19, 40b/8
t. ét- “ok atmak” 15b/4

tīr-endāzān (F.) Okçular.

t. 29a/14, 35b/11, 36a/8, 38a/5

meydān-ı t. "Okmeydanı" 19b/15, 24a/20

t.+ da 36b/1

meydān-ı t.+ ı 25a/4

tir-keş (F.) Okçuların arkalarında taşıdıkları, süvarilerin atlarının eyer kaşına taktıkları, meşinden tabanca kılıfı şeklinde yapılmış, elliye yakın ok alan ok mahfazası, ok kuburu, okluk, sadak.

t.+ leri 18a/14

tīr-veş (A.) Ok gibi.

t. 08b/20

titre- Titremek.

t.- r 41b/16

ṭoġ- Doğmak.

ṭ.- unca 23b/17

ṭoġru Doğru.

ṭ. 08a/21, 20b/9, 21b/10, 41a/10, 41a/17, 41b/9

ṭoġruca Doğru bir şekilde.

ṭ. 26a/13

ṭoḳun- Dokunmak.

ṭ.- mazsa 17a/15

ṭ.- up 17a/16, 18a/1

ṭoḳundur- Dokundurmak.

ṭ.- maḳ 22a/4

ṭoḳuz Dokuz (9) sayısı.

ṭ. 02b/4, 11a/8, 11b/2, 21b/4

ṭ. yüze 09a/7

ṭoḳuzyüzcü Dokuz yüz gezin üzerinde ok atanlar sınıfına giren okçu.

ṭ. 39a/14

ṭ.+ ler 11a/13, 11a/8, 37b/20

t.+ lerden 41a/6

ṭol- Dolmak.
ṭ.- a 25a/17
ṭ.- ar 42b/14

ṭoldur- Doldurmak.
ṭ.- maḳ 21b/20
ṭ.- urdu 18a/17

ṭolaş- Dolaşmak.
ṭ.- a 23b/17

ṭomar (Y.) Kâğıt yığını.
ṭ. 28b/19, 31a/18

ṭop (A.) 1. Gülle veya şarapnel atan ateşli silah.
ṭ. 01b/13, 02a/15, 07b/9, 11b/18, 13a/14, 13b/20, 15a/1, 19a/4, 22b/17, 23a/1, 25a/17
2. Düzenli bir yığın hâline getirilmiş.
ṭ. 6a/D1

ṭopraḳ Toprak.
ṭ. 28a/7, 6b/D2

toz Toz.
ṭ.+ ları 18a/16

ṭūfān (A.) Çok şiddetli yağmur ve fırtına.
ṭ.-ı Nūḥ "Nuh peygamber zamanında dünyayı kaplayacak şekilde yağan çok şiddetli yağmur" 03a/17, 08a/20

ṭuġyān (A.) Haddini aşma, azgınlık.
ṭ.+ ı 25a/1

ṭulūʿ (A.) Doğma, doğuş.
ṭ. 10b/20
ṭ.+ una 5b/D2

ṭur- Durmak.
ṭ.- a 07b/7, 22a/18
ṭ.- an 18a/4
ṭ.- duġu 26a/13
ṭ.- ma 22a/8
ṭ.- maḳ 18a/5
ṭ.- maya 22a/15
ṭ.- mayalar 22a/D1
ṭ.- sun 23b/17
ṭ.- ur 41b/16

ṭ.- ursa 17a/14

Turan (A.) Eski İranlılarca Türklerin Orta Asya'daki en eski yurtlarına verilen isim.
T.+ da 10b/15

ṭut- Tutmak.
ʿafv ṭ. 13a/3
ṭ.- a 07b/6, 08a/21, 42b/3, 42b/5
berk ṭ.- a 21b/11
ṣaf ṭ.- dular 13b/14
ṭ.- duḳdan 27b/3
ṭ.- dum 6a/D1
ṭ.- maġa 07a/D1
t.- maġı 09a/7
ṭ.- maḳ 08b/9
t.- ması 12a/1
ṭ.- muş 08b/17
ṭ.- up 21b/19
berk ṭ.- up 21b/17

ṭutam Yay boyunu belirlemek için kullanılan yaklaşık 11 santimlik uzunluk ölçüsü.

ṭ.+ a 21b/5, 21b/6, 21b/7
ṭ.+ dan 21b/4, 21b/5, 21b/7

ṭuyūr (A.) Kuşlar.
ṭ.+ a 15b/4

tüfenk (F.) Uzun namlulu, taşınabilir ateşli silah.
t. 01b/13, 02a/15, 07b/9, 11b/18, 13a/14, 13b/20, 15a/1, 19a/4, 22b/18, 23a/1, 25a/17

türāb (A.) Toprak.
t.+ a 08a/2, 6b/D2
t.+ ı 05a/13
t.+ dır 7b/D1

tüsʿ (A.) Dokuzda bir.
t.+ ü 11a/2

U

u (F.) "Ve" bağlacının nazımda sessiz harfle biten Arapça ve Farsça

kelimelerden sonraki okunuşu. →**ü**

u. 05b/1, 11b/16, 25a/17, 2a/D1, 2b/D1, 37b/17, 6a/D1, 6a/D2

ʿubūr (A.) Geçme, geçiş.

ʿu. ét- "geçmek" 05b/15

uç- Uçmak.

u.- ar 08b/9

uçur- Uçurmak.

u.- up 28b/20

ʿudvān (A.) Düşmanlar.

ʿu. 14b/10

uġra- Uğramak.

u.- dılar 4b/D1

uġur Yol, yön.

u.+ dan 13b/8

uḫrā (A.) Başka, diğer.

u. 31b/14

u.+ da 05b/16

uḫreviyye (A.) Ahirete ait, öbür dünya ile ilgili.

derecāt-ı u. 12a/6 →**derecāt**

ʿuḳūbet (A.) Ceza, azap.

ʿu. 12b/14, 16a/2

ʿu.+ i 05a/1

ʿu.+ u'llāh "Allah'ın azabı" 05a/4

ʿukūl (A.) Akıllar.

ʿu.-ı beşer "insan aklı" 06b/17

ʿulemā (A.) Âlimler.

ʿu. 15b/18, 2b/D1

ulu Çok büyük, yüce.

u. 42a/1

ʿulūfe (A.) Osmanlı Devleti'nde kapı kulu askerlerine, sipahilere, bir kısım devlet mensuplarına ve ilmiye ricaline üç ayda bir verilen maaş.

ʿu. 20a/11

ulu'l ʿazm (A.) Azim sahipleri, karşılaştıkları büyük zorluklara rağmen peygamberlik görevlerini üstün bir azim ve kararlılıkla eksiksiz olarak yapmış bulunan peygamberler [Âdem, Nuh, Musa, İsa, İbrahim ve Hz. Muhammed için kullanılır].
u. 05b/10

ulu'l-ebaṣār (A.) Kalp gözüyle gerçekleri görmesini bilenler, ileriyi görenler, basiret sahipleri.
u.+ a 24b/9

ulu'l-elbāb (A.) Aklı sadece hayrı gösterecek duruma gelmiş olan kimseler, basiret sahipleri.
u.+ a 03a/8, 17a/3, 24b/5, 09a/D2

ulu'l-emr (A.) Emir sahipleri, millet üzerinde söz sahibi olan, emrini yürüten devlet başkanları, halifeler.
u. 15b/15

ʿulüvv (A.) Ululuk, büyüklük, yücelik.
ʿu. 26b/7

umerā (A.) Emirler.
u.-yı devlet "devlet yöneticileri" 6a/D1

ʿummān (A.) Deniz, okyanus.
ʿu. 23b/18
ʿu.+ ca 42b/14

umūr (A.) İşler.
u. 13a/4
u.-ı amme "halkla ilgili işler, kamu işleri" 05a/4, 06a/18, 12b/4, 12b/21, 13a/1
u.+ dandır 12a/14
u.+ u 21a/3

u.+ un 05b/18

u.+ unda 05b/19, 12b/17

u.+ unu 12b/18, 20b/17, 2b/D1

ʿunṣur (A.) Eleman, öğe.

ʿu. 05b/21

ʿunuk (A.) Boyun.

ʿu. 23b/17

ur- Vurmak.

u.- amazsa 18a/2

u.- dum 3a/D1

u.- maḳlıḳda 17b/12

u.- masun 17b/21

u.- sa 18a/1

u.- sun 17b/21

u.- up 17a/13

u.- ur 17a/11

u.- ursa 17a/16, 17a/19, 17b/2

urul- Vurulmak.

u.- acaḳ 17b/11

u.- masıdır 17b/1

ʿurve (A.) Kova, testi vb. şeylerin kulpu.

ʿu. 42b/19

ʿu.-i vuṣḳā "Sağlam kulp, tutacak yer (mec. İslamiyet)" 08b/13, 08b/17, 42b/5

uṣūl (A.) Bir amaca erişmek için takip edilen yol, yöntem, tarz.

u. 07a/11, 11b/1, 15a/13, 15a/15, 15a/19, 23a/15

u.-ı ḳabża "ok atma usulü" 15a/16

u.+ ü 14a/13, 14b/21

u.+ ünden 07a/D1

ʿuşr (A.) Onda bir.

ʿu.+ u 11a/2

uy- Uymak.

u.- up 22a/6

uydur- Uydurmak.

u.- maḳdır 21b/17

ʿuyūb (A.) Ayıplar, kusurlar.

ʿu. 07b/11

ʿu.+ dan 07a/9

uzaḳ Uzak.

u. 18b/19, 21a/17

ʿuẓemā (A.) Mevki bakımından büyük olan kimseler.

ʿu.+ nıñ 2b/D1

ʿuẓmā (A.) Çok büyük, yüce.

ʿu.+ ya 22b/12, 39a/3

ʿu.+ yı 07a/D2

uzun Uzun.

u. 07a/2, 07a/3, 21b/6

Ü

ü (F.) →**u**

ü. 08a/11, 13a/12, 25a/17, 28a/18, 01b/D3, 2b/D1

üç Üç sayısı.

ü. 05b/14, 08a/2, 08a/3, 09a/D1, 09a/D2, 11b/D1, 13b/8, 20a/18, 20a/3, 20b/11, 20b/19, 21a/16, 21a/6, 2a/D2, 2b/D1, 35a/9, 3a/D1, 42a/4, 42a/8

on ü. 23b/5

otuz ü. 24b/9

ü.+ de bir 21b/3

otuz ü.+ den 42b/21

ü.+ dür 26a/D1

üçer Üçer.

ü. 23b/3

üçüncü Üçüncü.

ü. 22a/1

ü.+ sü 05b/13, 05b/15

ü.+ südür 09b/10

ülfet (A.) Konuşma, birlikte bulunup ahbaplık etme, muhabbet.

ü. 12a/8, 12a/19

ü. ét- "konuşmak, arkadaşlık etmek" 12b/8, 22a/10

ü. ol- "yakınlık, muhabbet oluşmak"

42b/2

ümem (A.) Ümmetler.
ü. 24b/3

ümerā (A.) Emirler, beyler.
ü.-i aʿẓām "padişah" 01b/D3

ümīd (F.) Dilek, beklenti.
ü+ im 02b/13
ü.+ iniñ 12b/15

ümm (A.) Anne, ana.
ü.-i dünyā "(Dünyanın anası) Kāhire şehri" 39b/18

ümmet (A.) Bir peygambere iman edenlerin, onun getirdiklerine inanıp tabi olanların meydana getirdiği topluluk.
ü.-i Muḥammed "Müslümanlar" 10b/2, 4b/D2,5b/D2, 6b/D2

üsārā (A.) Esirler.
ü. 19b/10

üsküf (İta.) Başlık, Yeniçeri börkü.
e. 30a/17

üst Üst, üst taraf.
ü. 32a/15, 38a/17
ü.+ ünde 40a/4, 31b/2, 38b/18, 41a/1, 41b/12
ü.+ ünden 41a/17
ü.+ üne 17a/13

üstād (A.) Herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgi ve söz sahibi olan.
ü. 20a/18
ü.-ı ekrem "yüce üstat" 08a/7, 15a/16
ü.-ı mükerrem "muhterem üstat" 18b/18
ü.-ı rumāt "okçuların üstadı" 24b/3
ü.+ a 08b/20, 15b/1
ü.+ dan 14b/21
ü.+ ı 08a/9, 15a/14
ü.+ ından 09a/7
ü.+ ları 07b/10, 08a/12

ü.+ larından 24a/12

üstāẕ (A.) →**üstād**

ü. 07a/5, 07a/7, 07a/12, 07b/4

ü.-ı ekrem "yüce üstat" 01b/D1

ü.-ı kāmil "olgun bir üstat" 07a/10

ü.-ı mükerrem "yüce, mübarek üstat" 07a/13, 07a/14

ü.-ı pīrān "yaşlı üstatlar" 22b/3

ü.+ dan 21a/10

ü.+ ı 14b/7

ü.+ ından 07a/D1, 08b/15, 20b/11

ü.+ lardan 01b/11

üzengi Ata binebilmek için ayakla üzerine basılan, bir kayışla eyerin yanına asılmış, altı düz madeni halka.

ü. 2b/D1

üzeri Üst, üzeri.

ü.+ mde 16a/4

ü.+ mize 12b/10, 17b/9

ü.+ nde 05b/8, 05b/9, 11a/11, 11a/21, 17a/14, 18b/10, 26a/D1, 3a/D1, 40a/3, 40b/1

ü.+ nden 05a/1, 05a/4, 05a/6, 18b/21

ü.+ ne 02a/9, 04b/13, 06a/4, 07a/19, 15a/13, 15a/4, 15b/17, 17b/15, 17b/2, 19a/1, 19a/17, 20a/15, 21b/21, 6b/D2

üzre Amacıyla, için.

ü. 01b/D1, 03a/15, 03a/4, 05b/21, 05b/5, 06b/20, 07a/12, 07a/13, 07a/4, 08a/21, 09a/D2, 09b/D1, 09a/7, 11a/3, 11a/9, 12a/16, 13b/19, 14a/13, 14b/21, 15a/4, 15b/14, 16b/10, 16b/21, 17b/13, 17b/20, 21b/16, 22b/19, 24a/2, 25a/13, 25b/5, 28a/D1, 35a/12, 36b/4, 38a/14, 2b/D1, 2a/D2,

ü.+ dir 09a/20, 09a/D2, 4b/D2

V

vācib (A.) 1. Yapılması gerekli olan.
v. 19a/4
v. ol- "şart olamak" 17b/9
2. Dinî bakımdan farzdan sonra gelen ve yapılması zaruri, terki caiz olmayan ilahî emir (kurban kesmek, bayram namazı kılmak gibi).
v. 02a/14
v.+ lerde 02a/14

vādī (A.) İki dağ arasında uzanan arazi.
v. 31b/15, 32a/12, 32b/9, 35a/15, 37a/1
v.+ dedir 26b/11

vādīcik Küçük vadi.
v. 26a/15

vāfir (A.) Çok, bol.
v. 21b/12

vāḥid (A.) Tek, bir.
ān-ı v.+ de 08a/2 →**ān** kelime-yi v.+ de 26a/D2
v.+ e 26b/7

vaḥide (A.) →**vaḥid**
v. 17b/14, 26b/7

vaḥşet (A.) Korku, ürküntü, dehşet.
v.+ inden 11b/12

vaḳār (A.) Ağırbaşlılık, haysiyetli ve şerefli olma, temkin.
v. 27a/20

vāḳi' (A.) Meydana gelme, ortaya çıkma, olma.
v. 11a/15, 19b/20, 20a/1, 23a/21, 24a/14, 25b/13, 26a/D1, 27a/8, 28a/5, 28b/17, 28b/7, 29a/15, 29a/2, 29b/6, 29b/11, 31b/1, 31b/15,

31b/16, 33a/5, 34b/9, 35a/13, 35a/15, 35b/8, 35b/9, 36a/21, 38a/16, 38b/19, 38b/6, 40a/11, 41a/1, 41b/9
v.+ dir 26a/14, 30a/21
v. ol- "meydana gelmek, ortaya çıkmak, olmak" 05a/21, 09b/17, 09b/D1, 10b/20, 11b/D1, 12a/18, 12b/9, 13a/16, 13a/18, 13b/5, 15b/11, 19b/11, 27b/9, 31a/9, 31b/15, 32b/10, 40b/12, 41a/17

vaḳit (A.) Zaman, devir.
v. 11b/D1, 12b/9, 13b/15, 16a/14, 16b/15, 6a/D1, 2a/D1
v.+ de 06b/2, 09b/D1
v.+ deki 19b/21
v.+ dir 3a/D1

vaḳt (A.) →**vaḳit**
v.+ ini 22a/7

vaktā ki (F.) -dığı zaman.
v. 08b/13

vālī (A.) Bir ilde devleti temsil eden en büyük mülki amir.
v. 10a/16

vālide (A.) Anne.
v. 39b/5
v.-i mācide "yüce anne" 09b/7
v.+ leri 09b/8

var Mevcut, var olan.
v. 06a/17, 06b/16, 07a/10, 07b/9, 09a/D1, 12b/11, 12b/4, 13b/21, 14b/9, 20b/4, 22b/9, 2a/D2, 40a/9, 4b/D1, 6a/D1, 7b/D1
v.+ dır 07a/14, 14a/4, 14a/9, 15b/21, 17b/4, 26a/15, 7b/D1
v. i- "var olmak" 18a/13, 18a/14, 26b/D1

var - Varmak, ulaşmak.
v.- ınca 21a/19, 2a/D2

v.- ıncadır 21b/8

v.- mağı 20b/10

v.- ıp 2b/D1, 33b/5

vardaḳosta (İta.) Sahil güvenlik gemisi.

v. 27b/20, 39b/19

vārid (A.) Gelen, ulaşan.

v. ol- "gelmek, ulaşmak" 13a/10, 16a/6

Vaʿ ṣā (A.) Ürkütücü görünüşte olan bir melek adı.

V. 07a/18, 07a/D2

vaṣf (A.) Bir kimse veya şeyin taşıdığı hal, sıfat, nitelik.

v.+ ı 13b/11

vāṣıl (A.) Ulaşan, erişen.

v. 4b/D2

v.-ı esrār "sırlara ulaşan, öğrenen" 14b/16

v.-ı illa'llāh "tüm mertebeleri geçerek Allah'a kavuşmak" 17a/2

v. ḳıl- "ulaştırmak" 16b/8

v. ol- "ulaşmak" 16b/12

vāsıṭa (A.) Aracı.

v. 10a/6

v.+ sıyla 08b/16

vāsiʿ (A.) Geniş.

v. 07a/3, 24b/16

v. ol- "geniş olmak" 05b/12

vaṣiyyet (A.) Bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey.

v. 12b/17, 39b/17, 42a/12

v.+ idir 20b/10

v.+ im 11b/14, 41b/19

v.+ ini 20b/20

v.+ leri 10a/21, 12a/10

vaṣl (A.) Ulaşma, erişme.

v. 22a/1

vāv (A.) Arap alfabesinin yirmi

altıncı harfi.

v.+ ı 26a/D2

vaż‘ (A.) Koyma, dikme.

v. 27a/9, 27b/D1, 28a/D2, 2b/D1, 30a/20, 33b/3, 36a/15, 37b/2, 39a/19, 39b/7

v.+ dan 37a/18

v. ét- “dikmek” 24a/D1, 26b/9, 28a/D1, 28b/4

v. éyle- “dikmek, koymak” 28a/8, 28b/6, 31a/8, 32b/10, 33a/3, 40b/10, 40b/18

v. ol- “koyulmak” 08b/7, 16b/13, 18b/11, 32b/11

vaż‘-gerde (F.) Dikilmiş.

v. 28a/19

vāżı‘ (A.) Koyan.

v. 15a/4

vażī‘ (A.) Alçak, bayağı.

v.+ ine 37b/17

ve İki kelime veya iki cümle arasına girerek aralarında bir bağ olduğunu anlatan söz.

v. 01b/10, 01b/12, 01b/13, 01b/14, 01b/D1, 01b/D3, 02a/1, 02a/10, 02a/12, 02a/15, 02a/16, 02a/19, 02a/21, 02a/3, 02a/6, 02b/2, 02b/4, 02b/5, 02b/9, 02b/10, 02b/17, 02b/18, 02b/19, 03a/2, 03a/3, 03a/4, 03a/7, 03a/8, 03a/18, 04b/6, 05a/2, 05a/8, 05a/9, 05a/10, 05a/11, 05a/14, 05a/15, 05a/16, 05a/17, 05b/2, 05b/4, 05b/6, 05b/7, 05b/13, 05b/16, 06a/1, 06a/2, 06a/3, 06a/4, 06a/6, 06a/9,06a/13, 06a/15, 06a/16, 06a/17, 06a/18, 06b/1, 06b/3, 06b/4, 06b/5, 06b/12, 06b/20, 07a/1, 07a/7, 07a/10, 07a/12, 07a/13,

07a/15, 07a/20, 07a/21, 07a/D1, 07b/10, 07b/13, 07b/14, 07b/16, 07b/21, 07b/4, 07b/5, 07b/6, 07b/7, 07b/8, 07b/9, 08a/12, 08a/13, 08a/14, 08a/15, 08a/16, 08a/18, 08a/19, 08a/21, 08a/7, 08a/9, 08b/14, 08b/15, 08b/16, 08b/4, 08b/7, 09a/1, 09a/11, 09a/12, 09a/13, 09a/15, 09a/19, 09a/20, 09a/5, 09a/9, 09a/D2, 09b/11, 09b/12, 09b/13, 09b/14, 09b/15, 09b/16, 09b/21, 09b/4, 09b/6, 09b/D1, 10a/13, 10a/16, 10a/17, 10a/18, 10a/19, 10a/21, 10b/1, 10b/15, 10b/21, 10b/4, 10b/5, 11a/1, 11a/2, 11a/5, 11b/14, 11b/18, 11b/19, 11b/2, 11b/21, 11b/3, 11b/4, 11b/5, 11b/D1, 12a/1, 12a/10, 12a/11, 12a/12, 12a/16, 12a/6, 12a/8, 12a/9, 12a/D1, 12b/16, 12b/18, 12b/19, 12b/2, 12b/21, 12b/3, 12b/4, 13a/11, 13a/14, 13a/16, 13a/19, 13a/20, 13a/3, 13a/4, 13b/11, 13b/16, 13b/18, 13b/20, 13b/21, 13b/3, 13b/4, 13b/5, 13b/6, 13b/7, 13b/9, 14a/11, 14a/13, 14a/17, 14a/2, 14a/5, 14a/9, 14b/12, 14b/13, 14b/14, 14b/15, 14b/4, 14b/5, 14b/6, 14b/8, 14b/9, 15a/1, 15a/10, 15a/13, 15a/15, 15a/16, 15a/3, 15b/11, 15b/17, 15b/19, 15b/3, 15b/4, 15b/8, 16a/11, 16a/12, 16a/19, 16a/2, 16a/20, 16a/3, 16a/4, 16a/5, 16a/8, 16a/9, 16b/17, 16b/18, 16b/20, 16b/3, 16b/8, 17a/1, 17a/14, 17a/15, 17a/16, 17a/18, 17a/6, 17a/9, 17b/1, 17b/10, 17b/17, 17b/19, 17b/3, 18a/15, 18a/20, 18a/3, 18a/5, 18a/7, 18b/1, 18b/12,

18b/13, 18b/14, 18b/15, 18b/16, 18b/2, 18b/3, 18b/7, 19a/19, 19a/3, 19a/4, 19a/9, 19b/15, 19b/3, 20a/10, 20a/11, 20a/12, 20a/13, 20a/14, 20a/15, 20a/18, 20a/20, 20a/4, 20a/5, 20a/7, 20a/8, 20b/12, 20b/15, 20b/6, 20b/7, 21a/17, 21a/18, 21a/6, 21a/7, 21a/9, 21b/11, 21b/12, 21b/2, 21b/20, 21b/21, 21b/5, 21b/8, 21b/9, 22a/1, 22a/10, 22a/13, 22a/18, 22a/19, 22a/2, 22a/21, 22a/3, 22a/4, 22a/7, 22a/9, 22b/12, 22b/14, 22b/15, 22b/17, 22b/18, 22b/3, 22b/4, 23a/1, 23a/15, 23a/18, 23a/4, 23a/5, 23a/6, 23a/7, 23b/1, 23b/10, 23b/11, 23b/4, 23b/5, 23b/8, 24a/12, 24a/13, 24a/20, 24a/4, 24a/5, 24a/6, 24a/7, 24b/12, 24b/13, 24b/15, 24b/3, 24b/4, 24b/6, 24b/7, 24b/8, 24b/9, 25a/1, 25a/15, 25a/16, 25a/17, 25a/2, 25a/4, 25a/5, 25a/6, 25a/D3, 25b/11, 25b/14, 25b/5, 25b/8, 25b/9, 26a/10, 26a/8, 26a/9, 26b/7, 27a/2, 27a/20, 27a/3, 27a/7, 27a/8, 27a/9, 27b/1, 27b/11, 27b/20, 27b/5, 27b/9, 27b/D1, 28a/1, 28a/15, 28a/16, 28a/18, 28a/19, 28a/3, 28a/4, 28a/5, 28a/D2, 28b/18, 28b/19, 28b/2, 28b/20, 28b/5, 28b/6, 29a/1, 29a/14, 29b/19, 29b/5, 2a/D1, 2a/D3, 2b/D1, 30a/1, 30a/17, 30a/18, 30a/19, 30b/12, 30b/8, 31a/5, 31a/6, 31b/13, 31b/14, 32a/12, 32a/14, 32b/7, 32b/8, 33b/3, 33b/4, 33b/5, 33b/6, 33b/7, 33b/9, 34a/1, 34a/2, 34b/3, 34b/4, 34b/5, 34b/6, 34b/7,

34b/9, 35a/10, 35a/11, 35a/12, 35a/13, 35a/5, 35a/6, 35a/7, 35a/8, 35a/9, 35b/10, 35b/12, 35b/13, 35b/8, 35b/9, 36a/10, 36a/11, 36a/13, 36a/16, 36a/17, 36a/18, 36a/20, 36b/1, 36b/19, 36b/2, 36b/3, 37a/13, 37a/19, 37a/20, 37a/21, 37b/1, 37b/16, 37b/17, 37b/19, 37b/21, 37b/4, 38a/1, 38a/14, 38a/15, 38a/16, 38a/3, 38b/13, 38b/16, 38b/19, 38b/4, 38b/5, 39a/3, 39a/4, 39a/5, 39b/17, 39b/5, 39b/8, 3a/D1, 40b/10, 40b/12, 40b/17, 40b/2, 41a/6, 41a/7, 41b/6, 4b/D1, 4b/D2, 5a/D1, 5b/D1, 5b/D2, 6a/D2, 6b/D2, 6b/D3, 7b/D1

vech (A.) Tarz, biçim, yol.
v. 05b/5, 07a/4, 09a/7, 14a/13, 14b/21
v.+ ine 08b/13
v.+ le 01b/D2, 01b/D3, 15b/20, 16b/15, 19a/16, 19a/7, 24b/5
v.+ ledir 12b/6, 14a/20
v.+ leyse 09a/D2

vedīʿa (A.) Emanet.
v.-i Ḥażret-i Pīr "Hz. Sa'd'ın emaneti olan okçuluk" 12a/11
v. +tu'llāh "padişaha Allah'ın emaneti olan halk"

vefāt (A.) Ölüm, ölme.
v. 10a/21

vefīre (A.) Çok, bol.
v. 15a/13

vekālet(A.) Vekil olma, vekillik.
v. 08b/D1
v.+ inde 17b/18
v.+ lerinde 2b/D1

vekīl (A.) Başkası adına söz söyleyen veya hareket eden kimse.

v. 08b/10, 40b/8, 01b/D3

v.-i muṭlaḳ "sadrazam, veziriazam" 06a/3, 06a/9

v.-i pīr "Hz. Sa'd'ın vekili olan Okmeydanı'nın şeyhi" 22a/16

v.+ idir 08b/D1

velāyet(A.) Veli olma, velilik.

v. 09a/19

sırr-ı v. 12a/10 →**sırr**

velev (A.) Olsa da, isterse, ise de.

v.+ se 05a/19

velī (A.) Cenabıhakk'a yakınlık mertebe- sini kazanmış olan seçkin kul, Allah'ın dostu ve sevgili kulu, ermiş.

v. 10b/9, 13b/4, 20a/8

kerāmet-i v. 23b/15 →**kerāmet**

v.+ den 7b/D1

veliyyu'llāh "Allah'a yakın olma mertebesine erişmiş kimse, veli, eren, ermiş" 05a/1, 06b/19, 20a/5, 20a/21, 23b/6, 42b/17, 6a/D1

vér- 1. "Vermek" yardımcı fiili.

ḳılıv. 6a/12, 6a/14

cevāb v.- di 2a/D3

ḫaber v.- di 42a/10, 42b/21

küşād v.- digi 41a/9

cevāb v.- diler 27a/D1

v.- dim 42a/2, 42b/9

küşād v.- e 21b/18

el v.- ecek 21b/8

ḳarār v.- ildi 11a/9

izīn v.- ilmemek 38a/13

rābıṭa v.- ilmişdir 36b/4

ḫaber v.- irler 15b/21, 25a/D2

ḳuvvet v.- mek 21a/10

metānet v.- mek 07a/D1

öñdül v.- meye 17b/6

ẓarar v.- mez 18a/5

cevāb v.- miş 2a/D2

cevab v.- miş 08a/4

ṣalıv.- mek 16b/10

ʿarż-ı ḥāl v.- ip 26b/D1
cevab v.- ip 09a/21
ḫaber v.- ip 13a/17
irtiʿāş v.- ip 30a/18
ḳuvvet v.- ip 21a/10
revāc v.- ip 05a/16
2. Bağışlamak.
v.- di 05b/1
v.- ir 2b/D1
3. Satmak.
v.- dim 2a/D2,
4. Teslim etmek.
v.- esin 17b/8
v.- eyim 17b/8
v.- ip 6a/D1
5. Çevirmek, yöneltmek.
v.- mekdir 21b/19

veraʿ (A.) Allah'tan korkup haramdan, günahtan, kötülüklerden sakınma, dinî buyrukları titizlikle yerine getirme, takva.
v. 06b/19

verā (A.) Arka.
v. 24a/7, 27a/5
v.+ sında 28b/2, 36a/21, 37a/1, 38b/6
v.+ sındadır 33a/5, 35a/15

veraʿ (A.) Haram ve yasak olan şeylerden kaçınan, bunlara karşı kendini tutan (kimse).
v. 01b/D3

verd (A.) Gül.
v.+ e 7b/D1
mā'-i v.+ iñ 7b/D1 →**mā'**

vesā'ir (A.) Sayılan birkaç şeyden sonra "bunun gibi olanlar ve benzerleri de" anlamında kullanılır.
v. 07b/10, 36b/18

vesīʿ (A.) Geniş.
v.-ü'l-bünyān "yapısı geniş, büyük" 38b/3

vesīle (A.) Fırsat, elverişli durum.
v.+ ye 24b/11

veter (A.) Yay kirişi.
v. 05b/2, 05b/4, 5a/D3
v.+ im 2a/D2

veyā (F.) Ayrı olmakla birlikte aynı değerde tutulan iki şeyi anlatan kelimelerden ikincisinin önüne getirilen söz, yahut.
v. 05a/2, 05b/19, 07a/3, 14b/5, 17a/6, 17b/16, 18a/6, 21b/15

veyāḫud (F.) Veya.
v. 05b/18

vilāyet (A.) Diyar, ülke, memleket.
v. 17b/15
v.+ de 23b/9

viṣāl (A.) Sevdiğine kavuşma, vuslat.
v.+ i 42a/22

vuḳūʿ (A.) Olma, meydana gelme.
v. 18a/7
v. bul- "olmak, meydana gelmek" 08b/3
v.+ u 38b/2
v.+ un 07a/5

vusʿ (A.) 1. Güç, kuvvet.
v.+ undan 21a/14
2. Zenginlik.
v.+ una 2b/D1

vuṣḳā (A.) Sağlam, kuvvetli.
ʿurve-i v. 08b/13, 08b/17, 42b/5 →**ʿurve**

vuṣlat (A.) Kavuşma.
v.+ a 5b/D2
v. ol- "kavuşmak" 12a/14

vücūd (A.) Beden.
v. 07b/5, 24b/18, 2a/D3
v.-ı hümāyūn "padişah hazretlerinin bedeni" 24b/19
v.+ a 6b/D3
v.+ u 07a/15, 18a/18

v.+ una 21a/9

v.+ uñda 6a/D2

v.+ unda 07b/16

v.+ unu 14a/19, 21b/19

vücūh (A.) Yollar, tarzlar, biçimler.

v. 17b/13, 24b/13

vükelā (A.) Vekiller, bakanlar.

v. 2b/D1

vüṣṭa (A.) Orta.

v. 22a/2

Y

yā (F.) İki kelimeyi, iki kelime öbeğini veya iki cümleyi birbirine bağlar.

y. 07a/2, 07a/3, 07a/4, 07a/5, 20b/15, 21a/6, 21a/7, 26a/D1, 27b/4, 36a/14,

yā (A.) Ey!

y. 05b/4, 06a/12, 06b/6, 08b/21, 09b/20, 10a/1, 11a/15, 11a/18, 13b/1, 13b/2, 13b/3, 24a/20, 4b/D1, 6a/D1, 6b/D1, 7b/D1

yād (F.) Hatırlama.

y. 11a/13

yādigār (F.) Bir kimseyi veya olayı hatırlatmak üzere verilen yahut onlardan kalan şey.

y. 08b/18, 41a/14

yağız Esmer.

y. 10a/19

yağmacı Yağma eden kimse

y.+ sı 22a/10

yāḫūd (F.) Veya.

y. 04b/4

yaḳın Yakın.

y. 22a/3, 40b/4, 41a/2, 41b/8, 4b/D2

y.+ ında 22a/15, 4b/D2

y. ol- “” 07a/D2, 09b/D1

yaḳīn (A.) Bir şeyi şüphesiz olarak tam ve doğru şekilde bilme.
y. 03a/8, 6a/D2
y.-i ḥaḳḳ “kulun Hak’ta fâni olup Hakk’ı müşahede ettiği mertebe” 03a/7
kemāl-i y. 4b/D2 →**kemāl**
y.+ dir 06a/13, 09a/D2, 17a/3
y. ol- “tam olarak bilmek” 24b/5

yāḳut (A.) En meşhuru kırmızı renklisi olan, pembe, erguvan vb. renklerde, sadece elmasın çizebildiği çok değerli taş.
y. 23b/17

yalvar- Yalvarmak.
y.- ırlardı 6a/D1

yamac Bir dağ veya tepenin düzlüğe doğru inen yanı.
y. 38b/18
y.+ a 40a/4
y.+ da 41a/17

yan- Yanmak.
y.- madı 4b/D1

yan Yan, taraf.
y.+ ı 17a/13
y.+ ımda 19b/7
y.+ ına 17a/14
y.+ ında 22a/17, 22a/18, 23b/21

yaʿnī (A.) Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce “Şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki” anlamında kullanılır.
y. 02a/3, 02a/8, 04b/8, 05a/5, 05b/5, 06a/11, 06a/20, 06b/1, 06b/15, 06b/9, 07a/19, 07a/8, 07a/D1, 07b/1, 09a/19, 09a/3, 09a/D2, 09b/20,

10a/1, 10b/3, 11a/1, 11b/16, 11b/D1, 12a/7, 12a/D1, 12b/13, 12b/2, 13a/1, 13a/9, 13b/20, 14b/1, 14b/13, 15a/12, 15a/19, 15a/8, 15b/10, 16a/20, 16b/17, 17a/5, 18a/10, 18b/14, 19a/14, 19b/7, 20b/14, 20b/2, 22b/16, 22b/20, 22b/8, 23a/17, 23b/2, 24b/20, 25a/D2, 2a/D3, 2b/D1, 37b/20, 4b/D2, 6a/D2, 7b/D1

yap- Yapmak.
y. 6b/D1
y.- arken 6b/D1
y.- ar 18b/5
y.- dıḳları 25a/14
y.- ıp 25a/13, 6b/D1

yapış - Yapışmak.
y.- ıp 4b/D1

yārān (F.) Dostlar.
y.+ a 32a/11

yararlıḳ Yararlı hizmet.
y. ét- "savaşlarda üstün hizmetlerde bulunmak" 27a/D3

yarat- Yaratmak.
y.- (d)ır 6a/D2

yardım Kendi gücünü ve imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanma, muavenet.
y. 2b/D1
y. ét- "yardım etmek" 7b/D1, 12b/19

yarış- Yarışmak.
y.- maḳ 18b/19

yarış Yarış, müsabaka.
y.+ ında 23a/11

yaş Kendi suyunu yitirmemiş, canlı.
y. 14b/13

yaş Doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen

zaman, sin.
y.+ ında 09b/10

yay İki ucu arasında bir kiriş gerili olan, eğri ve esnek ok atma aleti, kavis.
y. 02a/3, 02a/7, 04b/12, 06a/6, 11b/21, 12a/D1, 13a/14, 14a/10, 17b/14, 18a/10, 18b/1, 19a/12, 21a/21, 21b/9, 22a/3, 36b/3, 2a/D2, 3a/D1
y. çekmek 21a/14
tımārlı y.+ dan 21b/8 →**tımārlı**
y.+ ı çekmege 21a/12
y.+ ı çekmek 21a/11
y.+ ı 17a/12, 18a/13, 21b/3
ḥarbī y.+ ı 21b/5 →**ḥarbī**
y.+ ıñ 17a/10, 19a/3, 21b/2
y.+ lar 21b/6
y.+ ları 17a/9, 18b/7
menzil y.+ ları 21b/4 →**menzil**
y.+ larından 21b/9

yāycı Yay yapan.
y.+ lar 06b/3

yaz- Yazmak.
y.- anı 42a/17
y.- ılmış 11a/12
y.- ılmışdı 05b/10
y.- ılır 01b/D2, 5a/D3

yazıcı Yazıcı, kâtip.
y. 38b/13

yazılı Yazılmış olan.
y. 05b/8

yebāb (A.) Yıkık, harap.
y. 25a/15

yed (A.) El.
y. 08a/7
y.-i beyżā "yüce, mucizeler gösteren el" 10b/5, 23b/15, 24b/8, 6a/D2
y.-i ebyed 09a/D2 →**y.-i beyżā**
y.+ i 7b/D1
y.+ inde 02b/20,

07b/19, 14b/7, 23b/21, 5b/D1
y.+ ine 19a/8, 4b/D1
e.+ lerinde 14a/2
y.+ lerinden 10b/3

yédi Yedi (7) sayısı.
y. 11a/20, 11a/21, 11a/8, 11b/1, 13a/17, 24b/15, 6a/D1
on y. 09b/9

yédinci Yedinci.
y.+ si 09b/5

yédişer Yedişer.
y. 11a/14, 23b/5

Yehūd (A.) Yahudi.
Y. 12b/2, 40b/3

yek-cihet (F.) Aynı yönde, fikri bir olan.
y. 07b/16

yek-dīl (F.) Gönlü bir.
y. 07b/16

yeke-süvār (F.) Binicilikte usta kişi.
y. 35a/11

yeksān (F.) Aynı seviyede, düz.
y. 10b/14

yektā (A.) Teki eşsiz.
şehin-şāh-ı y. 24a/17 →**şehin-şāh**

yemīn (A.) 1. Allah'ı veya mukaddes bir varlığı şâhit tutarak verilen söz, ant, kasem.
y. 4b/D2
2. Sağ, sağ taraf.
y. 35b/9
aṣḥāb-ı y.+ den 16a/5, 16a/7, 22b/16 →**aṣḥāb**

yeñiden Tekrar.
y. 10b/8

yér Yer, bölge.
y. 05a/12
y.+ de ḳal- "saygı görmemek, yüzüne

bakılmamak” 26b/10

y.+ de 26b/D1, 29a/14, 33b/9

y.+ den 3a/D1, 6b/D2

y.+ e 17a/16, 30a/1, 41b/8

y.+ inde 28a/D1

y.+ inden 21a/20, 23a/8

y.+ ine getür- “gerekeni yapmak” 06a/14, 08b/D1, 20b/20

y.+ ine 21a/19, 23a/9, 2b/D1, 6b/D1, 6b/D3

y.+ lerde 14b/16

y.+ lere 18b/19, 2b/D1

y.+ leri 09a/D1

yét- Yetişecek miktarda veya derecede olmak, elvermek.

y.+ digi 1b/14

yétiş- Yetişmek, ulaşmak.

y.- ince 22b/12

y.- ip 3a/D1, 6b/D3

yétmiş Yetmiş (70) sayısı.

iki yüz y. 10a/17

yevm (A.) Gün.

y. 27b/5

y.-ü’l-ḳıyām “ölümden sonra dirilip ayağa kalkma günü” 05b/6

y.-ü’l-ḳıyāmet “kıyamet günü” 11a/20

y.-i ḳıyāmet 08b/7, 16b/12

y.+ en-fe-yevmen “günden güne, gittikçe” 20b/19

yevmiyye (A.) Günlük.

y. 12a/4

ḫavādiş-i y. 3a/D1 →**ḫavādiş**

Yezdān (F.) Allah, Tanrı, Cenabıhak.

Ḥażret-i Y.+ ca 42b/6

şükr-i Y. ét- 19b/1 →**şükr**

Yezdānī (F.) Allah’a ait, Allah’la ilgili.

Y. 5a/D1

yıl Yıl, sene.
y. 18a/11, 5a/D2

yıldız Kuzeyden esen rüzgâra verilen isim.
y. 30b/14, 40b/13
bād-ı y. 26a/17, 27a/10, 33a/6, 38b/20, 40a/5
→**bād**
y. rüzgārı 39b/2

yigirmi Yirmi (20) sayısı.
yüz y. dört biñ 16a/8
y. sékiz 09b/D1

yine Bir daha, tekrar.
y. 04b/9, 05a/19, 05a/3, 05b/1, 05b/16, 09b/21, 11b/21, 13b/18, 14b/2, 16b/11, 17a/14, 18a/1, 18b/13, 18b/3, 23b/11, 25a/12, 26a/D1, 2a/D2, 3a/D1, 6b/D2, 7b/D1

yoḳ Yok, mevcut olmayan.
y. 14b/1, 2a/D3
y.+ dur 14b/13, 15a/11

yol 1. Karada insanların ve hayvanların geçmesi için açılan veya kendi kendine oluşmuş, yürümeye uygun yer.
y. 27b/D2
y.+ u 40a/3, 40b/1
y.+ uñ 41a/16
y.+ una 41b/14
y.+ unuñ 27b/12
2. Uyulan ilke, sistem, usul, tarz.
y. 22a/9, 23a/12, 23a/16,
y.+ uyla 21b/13
3. Gaye, uğur, maksat.
y.+ una 15b/10, 5b/D2
y.+ unda 20a/18, 20a/20, 22b/15, 6b/D1
4. Kat edilen mesafe.
y.+ ları 21b/14

yoldaş Arkadaş, dost.
y.+ lar 17b/17

yuḳarı Yukarı.
y. 21b/14

yum- Yummak, kapatmak.
y.- ulup 22a/2

yumruḳ Yumruk.
y.+ (ġ)unu 21b/11, 21b/16, 21b/17

yumuşaḳlıḳ Yumuşak olma durumu.
y.+ da 17a/9

yüksek Derece, rütbe ve mevki bakımından üstün.
y.+ lerinden 23a/11

yümn (A.) Uğur, bereket.
y. 35a/8

yüsr (A.) Kolaylık.
y. ol- "kolaylaştırılmak" 22b/15

yüz Çehre, surat.
y.+ üne 21a/21, 22a/3

yüz Yüz (100) sayısı.
y. 06b/20, 13a/4, 21a/12, 23b/7, 5a/D2, 6b/D3
biñ dört y. 20b/4
y. biñ 15a/9, 23b/9
ṭoḳuz y.+ e 09a/7
y. elli 40b/11, 41b/8
y. otuz 26a/14
iki y. yetmiş 10a/17
y. yigirmi dört biñ 16a/8

Z

żābit (A.)
ż. olur 12b/7

ẓafer (A.) Galibiyet, başarılı sonuç.
ẓ. bul- "başarmak, hedefine ulaşmak" 15a/16

zāhid (A.) Dünyayı terk edip dinin emirlerine çok titizlikle riayet eden, züht ve takva sahibi, dindar.
z. 20a/7

żāhir (A.) Bir şeyin görünen tarafı,

dış yüzü.

ẓ. 16b/17, 20a/20

ẓ.+ de 19a/20, 7b/D1

ṣūret-i ẓ.+ de 13b/17

→ṣūret

ẓ.+ dir 05a/8

ẓ.+ e 07b/7

ẓ.+ i 15b/2

ẓ.+ inde 19a/15

ẓāhirī (A.) Görünen, meydanda olan, görünürdeki.

ẓ. 10a/13

zaḫm (F.) Yara.

z. 10a/2

zaḫmet(A.) Sıkıntı, eziyet.

z. 07a/21

z. ét- "sıkıntı ve eziyet vermek" 07a/20

ẓahr (A.) Arka.

ẓ.+ larından 2a/D3

żaʿīf (A.) Zayıf, güçsüz.

ż. 3a/D1

ż. düş- "güçsüzleşmek" 18b/7

zāʿim (A.) Önder, reis.

z. 17b/16

zaʿīm (A.) Kefil.

z. 18a/3

ẓālim (A.) Zulüm ve haksızlık yapan (kimse).

ẓ. 12a/D1

ẓ.+ leri 12a/D1

ẓālimān (F.) Zalimler.

ẓ.+ a 15b/8

zamān (A.) Zaman, vakit.

z. 10b/8, 15a/10, 15a/11, 37a/18, 40a/7, 41b/15

ilā-intihāʾi'z-z. 24a/19

→ilā

z.+ da 17b/6

esraʿ-ı z.+ da 15a/8

→esraʿ

z.+ ına 13a/15

z.+ ında 21a/4

mürūr-ı z.+ la 02a/15,

23b/1, 7b/D1 →**mürūr**

z.+ larını 23b/7

zamānen baʿde zamānin (A.) Vakti gelmeden önce.

z. 01b/14, 08a/10, 19a/11, 22b/18

ẓann (A.) Gerçeğini bilmeden ihtimal üzerine hüküm verme, bu yolda verilen hüküm, sanı.

ẓ. éyle- "sanmak" 4b/D1

ḥüsn-i ẓ.+ ıma 16a/5 →**ḥüsn**

ẓ. ét- "sanmak" 25a/12

ḥüsn-i ẓ.+ ları 19a/19

ḥüsn-i ẓ. ol- 20a/19 →**ḥüsn**

zānū (F.) Diz.

z.+ sunu 13b/6

żarar (A.) Bir şeyin, bir olayın yol açtığı çıkar kaybı veya olumsuz, kötü sonuç, dokunca, ziyan.

ż.+ ı 12b/14, 12b/15

ẓ. vér- "(bir şey veya kimse) kötü tesir edip birinin veya bir şeyin kayba uğramasına sebep olmak" 18a/5

zārī̄ (A.) Ağlama, inleme.

z. 13b/11)

żarūret (A.) Zorunluluk, mecburiyet.

ż. 12a/6

ẕāt (A.) Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse.

ẕ. 10a/19, 15b/16

ẕ.-ı eḥadiyyet "Allah" 2a/D2, 09a/D2

ẕ.+ ında 07a/6, 2b/D1

żāyiʿ (A.) 1. Kaybolmuş şey.

ż.+ dir 27a/D2

2. Ziyan olmuş, boşa gitmiş (şey).

ż. ét- "boşa harcamak" 22a/7

zāyiçe (F.) Yıldızların belirli bir

zamandaki yerlerini ve durumlarını gösteren çizelge.
z. 19b/16

ze‘āmet (A.) Osmanlı Devleti’nde fetih sırasında elde edilen ve arâzi-i emîriyye denen yerlerden savaşanlara, bir kısım devlet ve saray erkânına kılıç hakkı ve dirlik olarak verilen beytülmal hissesi, tımarın büyüğü.
z. 20a/12, 27a/D3

zeber (F.) Üst.
zīr-ü z. ol- 25a/2 →**zīr**

zekāt (A.) İslam dininin beş şartından biri olarak, sahip olunan ve belli bir miktarı aşan mal ve paranın yoksullara dağıtılması gereken kırkta biri ve bunun yoksullara dağıtılması işi.
z. 11b/D1

zemīme (A.) Kötü, beğenilmeyecek (durum, davranış).
z. 09a/12
z.+ yi 19a/21

zemīn (F.) Yer, taban.
z. 33b/8, 38a/16
ḫalīfe-yi rūy-i z. 04b/3, 06a/17 →**ḫalīfe**
rū-yı z.+ i 18a/16 →**rū**

ẕemm (A.) Kötülüğünü söyleme, yerme, çekiştirme.
ẕ. éyle- “çekiştirmek” 22a/10

zer-endūz (F.) Altın toplayan.
z. 28b/17

ẕerrāt (A.) Zerreler.
ẕ. 42a/10, 42b/10
ẕ.+ da 16b/20
ẕ.+ ıñ 09a/D2

ẕerre (A.) Çok küçük parçacık.

ẕ.+ si 07b/1, 6b/D2
ẕ.+ ye 14b/1

zevāt (A.) Zatlar.
z.-ı mükerrrem "yüce zatlar" 09b/4

Zevrā (A.) Hz. Muhammed'in yaylarından birinin adı.
Z. 18a/13

zeyl (A.) 1. Bir yazıya yapılan ekleme, ek.
z.+ ine 42b/3
2. Etek.
z. 10a/3
z.+ i 10a/9
z.+ inde 32b/10

zeyn (A.) Süs (risaledeki müstakil bölümlerden biri).
z. 14b/8

zıh-keşān (F.) Okçular.
z. 11b/9

ẓıll (A.) Gölge.
ẓ.-ı Ḫudā "Allah'ın gölgesi" anlamında hükümdarlar için kullanılır" 02b/12, 2b/D1, 04b/5, 06a/6, 06a/9, 08a/15, 09a/D2, 11b/21, 14a/6, 22a/1

żımn (A.) İç, iç yüz.
ż.+ ında "için, amacıyla" 10a/14, 10b/5

zībā (F.) Süslü.
z. 41a/10

zih-gīr (F.) Sağ elin başparmağına takılan atış yüzüğü, şast.
z. 41b/16, 6b/D1

zihgīrci (A.) Zihgir yapan.
z.+ ler 06b/4

zihn (A.) Zihin, akıl.
z. 07a/16, 08a/16
ḫafīfu-l z. 09a/12 →**ḫafīf**

ẕikr (A.) Sözünü etme, ismini

söyleme, anma.

ẕ. éyle- “söylemek, bahsetmek” 4b/D2

ẕ. ét- “söylemek” 18a/19, 19b/10, 20a/4, 20b/8, 23b/1, 2a/D3

ẕ.+ inde 5b/D1

ẕ. ol- “söylenmek” 02a/7, 03a/4, 07b/14, 08b/5, 08b/D1, 15a/19, 17b/1, 18a/7, 20a/2, 21a/6, 23a/14, 23a/20, 5a/D2

ẕ.+ u’llāh “Allah’ı zikretme” 6b/D3

ẕillet (A.) Aşağı olma, hakirlik.

ẕ.+ e 11b/D1

ẕimmī (A.) Müslümanların hâkim olduğu bir ülkede Müslüman olmayan tebaa, İslam hukukuna göre yönetilen bir devlete tabi olan, vergi veren ve korunan kitap ehli.

ẕ. 12a/9, 13a/6

ẕ.+ lerden 12b/7

zinā (A.) Evlilik bağı ile bağlı olmayan kadınla erkek arasındaki cinsel ilişki, nikâhsız birleşme.

z. 11b/D1

zinhār (F.) Asla, sakın.

z. 05a/18

zīr (F.) Alt, aşağı taraf.

z.-i ḫāk “toprak altı” 35a/9

z.-ü zeber ol- “altüst olmak” 25a/2

zīrā (A.) Çünkü, şundan dolayı.

z. 02a/4, 02a/7, 02a/9, 05a/14, 05a/3, 05a/4, 06a/2, 06a/8, 06b/10, 06b/16, 07b/14, 07b/20, 09a/13, 09a/14, 09a/20, 09a/4, 09b/D1, 10b/13, 11b/16, 12a/10, 12a/13, 12a/14, 12a/17, 12a/D1, 12b/2, 12b/20, 12b/5, 13a/5, 13a/7, 13b/18,

14a/1, 14a/10, 14b/17, 14b/3, 15b/5, 15b/8, 17a/10, 17b/14, 18b/20, 19a/12, 21a/14, 21a/17, 22a/D1, 25a/D2, 2a/D3, 5a/D2, 5b/D2, 6a/D2, 6b/D2, 7b/D1

zirāʿ (A.) Dirsekten orta parmak ucuna kadar olan uzunluk ölçüsü.
z. 40a/12, 41a/2, 41b/3
z.+ larını 05b/2

zī-rūḥ (F.) Ruh sahibi, canlı.
z. 3a/D1

zī-şān (F.) Şanlı, yüce.
peyġamber-i z. 16a/9
→**peyġamber**

żiyā (A.) Işık.
ż. 02b/14
ż.+ sı 16b/4, 16b/7, 25a/1
ż.-ı şemʿa "mum ışığı" 02b/14

ziyād (A.) Artma, fazlalık.
z. 08b/21

ziyāde (A.) Fazla, çok.
z. 02b/20, 05a/16, 12b/16, 36b/3, 4b/D2
z. ét- "arttırmak" 21a/17, 21b/1
z. ol- "artmak" 09b/1, 21a/12
z.+ sini 22a/11

ziyān-kār (F.) Sürekli zarar veren, zarar vermek huyunda olan.
z. 05a/12

ziyy (A.) Dış görünüş.
z. 08a/7

ẓuhūr (A.) Meydana çıkma, baş gösterme, görünme.
ẓ. 07b/15, 13a/19
ẓ.+ a gel- "ortaya çıkmak" 05a/17
ẓ. ét- "ortaya çıkmak" 07b/2
ẓ. éyle- "ortaya çıkmak"

3a/D1

ẓ.+ u 24b/18

zūr-bāzū (F.) Kol kuvveti.

z. 28a/2, 28b/18

zühd (A.) Dünyaya rağbet etmeyip kendini ibadete verme, nefsini her türlü zevkten alıkoyup ibadet yolunu seçme, perhizkârlık, takva.

z.-ü taḳvā 07b/13, 14b/9, 15b/2, 01b/D3

zümre (A.) Topluluk, grup, camia, sınıf.

z. 11a/10, 11a/21, 12a/2, 14a/6, 29b/18, 36a/8

z.-i evliyāʾullāh "veliler, ermişler zümresi" 07b/12

z.+ lerinden 23b/8

z.+ sinde 22b/9

z.+ sinden 25b/7, 25b/8, 4b/D2

z.+ sini 5b/D2

ẕürriyet (A.) Nesil, soy sop.

ẕ. 05b/6, 5b/D1, 6b/D3

ẓulm (A.) Adalete aykırı davranma, hak edene hakkını vermeme, haksızlık, adaletsizlik.

ẓ. ét- "haksızlık yapmak" 17b/18

ẓulmāniyyet (A.) Karanlık.

ẓ. 09a/D1

ẓulmet (A.) Karanlık.

ẓ. 16b/5, 25a/1

4.2. Ekler Dizini

+A İsimden isim yapma eki

géce 20a/3, 22a/9, 42a/13, gécede 09a/D1

+A Yönelme hali eki

aʿdāma 16a/10, aʿdāsına 05b/13, 06a/2, 09b/D1, aʿdāya 01b/D3, 07b/1, 08b/3, 10b/5, 14a/14, 6b/D1, 6b/D2, ʿadāletine 2b/D1, adamlara 21b/6, ʿadedine 11a/7, ʿademe 15a/9, ādeme 42a/1, ʿAdn'a 24a/15, ʿadūya 14a/11, 14a/17, ʿahde 2b/D1, āḫire 28b/5, aḥvāline 06a/16, ʿaḳla 22a/6, ʿaksine 07a/7, 07a/D1, ʿalāya 4b/D2, ālāta 06b/10, ʿālem-gīrine 26a/10, ʿaleyhi's-selāma 11a/10, 11a/12, ʿamele 08a/17, 5a/D2, ʿāmmeye 09a/D2, āna 22a/19, 22b/10, anlara 3a/D1, 12b/11, 13a/20, 13b/3, 20a/20, arasına 08b/1, araya alıp 3a/D1, aʿrābīye 2a/D2, arḳasına 18b/4, ʿaşḳa 42a/1, ʿaşḳına 11a/16, atmaġa 21a/7, āteşe 4b/D1, ayaḳ yérine 39b/10, 37b/3, 41b/13, 41b/2, aʿẓama 22a/12, ʿaẓametine 19b/13, baḥre 3a/D1, baş ṭaşına 33a/4, başbuġa 18a/4, beldelerine 2b/D1, biñine 23b/18, biñcilere 20a/10, bozmaġa 22a/7, buña 4b/D2, bunlara 38a/3, bulūġa 6b/D3, bulunanlara 27a/1, buña 05b/6, 07a/D1, 14a/19, burca 10b/17, burcuna 4b/D2, cāddesine 31a/10, 34b/9, cāmesini 5a/D1, cāna 07b/3, cānibine 07b/5, celālete 07a/D2, celīle 02a/18, 03a/7, 22b/11, cemāʿate 36a/9, cennete 05b/16, cerḥine 3a/D1, cerrāḥa 30a/18, cihādlarına 2b/D1, cihete 23b/20, cinsine 11b/12, cübbeye 10a/21, cümlesine 15b/18, 30a/19, 36a/18, cümle ye 24b/17, çekilenlere 21a/20, çekmege 21a/12, çıḳmaġa 6a/D1, çuḳura 41a/2, dalına 12a/19, ḍarbe 6a/D1, derdine 6b/D3, dereceye 21b/20, destine 12b/21, dikmege 23a/3, dilāna 25a/9, diyānetine 20b/19, diyārına 10a/16, dizḳapaġına 21b/16, dostuna 09b/D1, dönmeye 2b/D1, duʿāya 13b/10, 39a/19, dūzeḥe 13b/8, dünyāya 42a/12, düşmānımıza 16a/1, düşmānına 08a/20, 09b/D1, 14a/18, düşmānlarına 08b/9, ecrine 22a/21, eḥada 20b/12, eḥadiyyete 2a/D2, 09a/D2, ehline 07a/D1, ele 09a/6, 15a/15, 4b/D1, elime 6a/D1, emre 11b/D1, emrime 16a/15, eṭrāf-ı erbaʿasına 20a/2, érdirmege 18b/20, ervāḥlarına 11b/8, 23a/7,

23b/9, étdirinceye 6b/D3, étmege 40a/10, eṭrāfına 09a/D1, felege 4b/D2, fenne 24b/10, feṭḥine 27b/D1, fetvāya 2b/D1, floriye 2a/D2, fuḳarāya 2b/D1, ġayretine 05b/17, ġayrıya 15b/5, gériye 21a/2, 21b/18, 41b/15, gezine 22a/1, ġulāma 6b/D3, gūşuna 33b/8, gününe 5a/D3, ḫāke 10b/14, 42a/5, ḫāḳānīlerine 24b/17, ṭarīḳ-i ḥaḳḳa 16b/7, Ḥaḳḳ'a 07b/8, 08b/D1, ḥāle 05a/21, ḥāline 08a/8, ḥarbe 08a/9, 08b/5, 10b/4, 21b/2, fenn-i ḥarbe 02a/8, ḫāṣa 05a/3, ḥaşr 11b/10, 41b/18, havāya 42a/22, havācılara 22a/16, ḫavāṣa 08a/18, hedefe 08b/20, helāka 05b/5, herkese 02b/10, 02b/7, ḫilāfına 07b/4, 23a/15, ḫiṭāba 16a/6, Ḫudā'ya 02b/12, ḥużūruna 18b/6, ḥükmüne 07a/D1, ḥürmetiñe 4b/D1, ırmaḳına 6a/D2, iʿāneye 6b/D3, ʿibādete 15b/14, içine 18b/4, idmānına 21a/9, iḫbārlarına 6b/D1, iḫlāṣa 05a/7, ileriye 17a/15, iltifāta 37a/15, ehl-i īmāna 04b/1, imdādıñıza 18b/8, inhizāmına 01b/D3, 20b/7, 2b/D1, inhizāmlarına 19a/10, intisaba 28b/7, irādesine 5b/D1, bilād-ı İslāmiyye'ye 16a/13, 19b/3, ismine 06b/11, 06b/14, 07a/18, 07a/D2, 07b/20, 08a/15, 08a/18, 08b/4, 09a/D2, 17a/12, 6b/D3, istiʿdādına 07a/15, 07a/8, 21a/11, 27a/6, iştihārına 27a/7, ḳabżaya 07a/16, 25a/D3, ḳadrine 22b/1, Ḳāf'a 27a/5, kāfirlere 15b/9, ḳāʿideye 11a/5, kāʾināta 5b/D2, ḳamere 09b/D1, ḳasīre 11b/D1, ḳavse 4b/D2, kefesine 18b/11, kemāle 6b/D3, kemān-keşe 6b/D1, kemān-keşlerine 39a/14, reʿīs-i kemān-keşāna 11a/21, cerīde-i kemān-keşāna 07b/12, kendilerine 13b/12, kendine 09a/D2, 21a/13, 6a/D1, kendiye 16b/11, 17b/6, 21a/17, 6a/D1, 6a/D2, kendilerine 13a/4, 14a/9, kendiye 05a/3, 05b/12, 06a/18, 06a/19, 07a/14, 08b/16, 12b/20, kenze 15a/15, keşfine 42a/2, ḳılmaġa 05a/9, ḳıyāma 06b/6, ḳıyāmete 13b/16, 19b/19, 22a/19, 23b/8, 6b/D2, kimselere 39a/17, kimseye 09a/19, 09b/17, 12a/2, ḳola 22a/4, ḳoyuna 12b/15, köprüye 24a/14, nār-ı ḳudrete 15a/5, ḳudretine 06b/1, 13a/3, ḳullarına 06a/13, ḳulaġa 22a/3, 22a/4, ḳulūbuna 3a/D1, āyet-i Ḳurʾān'a 42b/21, kūşeye 38b/17, ḳuvvetine 07a/16, 7b/D1, küffāra 23b/11, 2a/D1, küfre 05a/17, küllīsine 6b/D1, külünküne 26a/D1, küşada 42a/9, lāyıḳına 2b/D1, māʿadāsına 07b/10, 17b/3, mā-ʿadāya 38a/13, mādiḥe 09a/D2, maḥalle 4b/D2, maḥalline 42a/17, 02a/14, 37a/17, 6b/D3, maḳāmına 08b/2, 22b/8, maʿnāsına 07a/21, 27b/9, 4b/D1, maʿrūfa 26b/9,27a/8, melīklerine 26b/D1, menzile 27b/D1, 41b/17, merciʿine

15b/9, meşiyyete 3a/D1, mevādde 16a/7, mevḳiʿe 08b/5, meydāna 09a/13, 10a/4, 12a/11, 13a/19, 13b/4, 19a/11, 19a/7, 22a/13, 25a/7, 42b/18, meydānımıza 13b/1, mezarlıḳına 40b/4, mināreye 41a/10, Muḥammed'e e 42a/13, muʿīne 6b/D3, muḳābelesine 06a/15, murādına 4b/D2, dīn-i mübīne 02b/19, müʾminlerdir 25a/12, müʾminlere 04b/9, 18b/15, münşaʿibe 15a/17, müntehāya 4b/D2, 08a/17, 24b/9, mürşide 6b/D3, Müslimīne 04b/2, imām-ı Müslimīne 10b/1, Müslümānlara 2a/D1, naḳża 4b/D2, naẓmına 2b/D1, nāsa 42b/1, nāṣırlara 6b/D3, neye 16a/2, ḥużūr-ı nebevīye 13b/7, nefsine 05a/15, niʿamu'llāha 16b/19, nihāyete 24b/9, nişāna 08b/11, 20b/9, 21b/17, niyyetine 01b/11, 04b/12, 04b/5, 05a/7, 05b/11, 07b/20, 08a/14, 08a/17, 08b/11, 09a/4, 11b/20, 18a/11, 22b/6, 23a/1, nuṣrete 16a/11, nuṣretine 09b/D1, nüşşāba 2b/D1, nüşşābına 2a/D2, olana 09a/D2, olanlara 6a/D1, 20a/11, 22b/3, olduġuna 02b/21, 20a/10, olduḳlarına 27a/2, olmasına 5b/D2, omuzuna 21b/19, öñdüle 17a/8, 17b/19, ḫāk-ı pāye 42b/8, pür-envārlarına 24b/19, rāḥatına 5b/D2, raḥmetine 03a/6, 22b/2, refīḳlerine 13b/7, aṣḥāb-ı remye 20a/9, ʿilm-i remye 24b/7, 40a/9, Resūl'üne 13a/17, Resūlu'llāh'a 05a/5, 5a/D1, 10b/1, rıżāsına 5b/D1, 06a/17, rūḥa 07b/3, 7b/D1, rūḥlarına 23a/5, rūzgāra 17b/21, rüfeḳāsına 27a/8, ṣabāḥa 2b/D1, ṣāḥiblerine 20a/13, ṣaḥva gel- 2a/D3, firūz-ı ṣalavāta 15a/20, ṣāliḥīne 05b/6, ṣallā'llāhu ʿaleyhi ve selleme 05a/19, sāmiʿine 2a/D3, saña 05b/4, 05b/5, 06a/15, 07a/20, 09b/21, 16b/14, 26a/D1, 41b/19, 42a/12, 42a/23, 42a/4, 6a/D1, ṣanʿata 20a/17, 21a/10, ṣayda 26b/D1, sengine 37b/1, sünnet-i seniyyesine 10a/20, 4b/D1, puta sepedine 29a/14, serime 02b/13, ser-bāzlara 13a/21, ser-menzile 14a/16, 14b/6, 14b/8, 20b/5, sırrına 06a/2, 09a/9, sīnesine 05a/9, 06b/7, 14a/5, 14b/4, 22b/13, 23b/17, 23b/19, 25a/17, 42a/19, sözüne 05a/18, ṣuya 21b/15, sünnete 42a/15, şaḫṣına 07a/6, 08a/6, şānına 20b/1, şaṣta 25a/D3, şehriyārīye 24b/11, şerefine 06b/16, şerīʿate 15a/20, sünen-i şerīfe 17b/4, sünnet-i şerīfe 04b/10, 04b/2, cāmīʿ-i şerīfe 30a/20, ḥadīṯ-i şerīfine 02b/8, naẓm-ı şerīfine 03a/5, sünnet-i şerīfine 06a/7, şevketine 2b/D1, 06a/17, şeyṭana 05a/15, taʿalluḳuna 09a/D2, ṭabʿına 08a/7, taġrībe 37a/20, taḥrīre 26a/D2, taḥṣīle 07a/D1, taʿlīme 4b/D2, taʿlīm-ḫāneye 16b/2, 22b/5, ḳudret-i t tāmmeye 2b/D1,

ṭarafa 16b/4, ṭarafına 41b/14, ṭarza 22a/4, baş ṭaşına 33a/4, Ḫudā-yı Teʿālā'ya 03a/14, teberdārlığına 38b/13, tenbīhe 5b/D1, terāzūsuna 16b/12, tīre 11b/12, 21b/19, ṭulūʿuna 5b/D2, ṭutmaġa 07a/D1, ṭutama 21b/5, 21b/6, 21b/7, ṭuyūra 15b/4, türāba 08a/2, 6b/D2, ulu'l-ebaṣāra 24b/9, ulu'l-elbāba 03a/8, 09a/D2, 17a/3, 24b/5, ʿuẓmāya 22b/12, 39a/3, üstüne 17a/13, üstāda 08b/20, 15b/1, üzerimize 12b/10, 17b/9, üzerine 02a/9, 04b/13, 06a/4, 07a/19, 15a/13, 15a/4, 15b/17, 17b/15, 17b/2, 19a/1, 19a/17, 20a/15, 21b/21, 6b/D2, vāḥide 26b/7, vażīʿine 37b/17, vechine 08b/13, verde 7b/D1, vesīleye 24b/11, vuṣlata 5b/D2, vücūda 6b/D3, vücūduna 21a/9, vusʿuna 2b/D1, yamaca 40a/4, yanına 17a/14, yārāna 32a/11, yedine 19a/8, 4b/D1, yére 17a/16, 30a/1, 41b/8, yérine 6b/D1, 6b/D3, 21a/19, 23a/9, 2b/D1, yérine getir- 06a/14, 08b/D1, 20b/20, yérlere 18b/19, 2b/D1, yoluna 5b/D2, 15b/10, 41b/14, ṭoḳuz yüze 09a/7, yüzüne 21a/21, 22a/3, żāhire 07b/7, ẓālimāna 15b/8, zamānına 13a/15, ḥüsn-i ẓannıma 16a/5, ẕerreye 14b/1, zeyline 42b/3, ẕillete 11b/D1, ẓuhūra gel- 05a/17,

-A İstek eki

bulunmaya 08b/8, dükene 21a/1, 23b/19, éde 01b/D3, 05b/13, 07b/8, 07b/20, 08a/12, 08a/14, 09a/7, 10b/12, 12a/5, 14b/17, 15a/2, 15a/15, 19b/7, 21a/16, 22b/18, étmeye 2b/D1, 08a/8, éylemeye 2b/D1, éyleye 05a/12, 21a/11, 21b/12, 23a/5, 23a/7, gele 08a/12, gelmeye 2b/D1, getire 15a/15, 22a/3, gire 23b/17, göstere 07b/4, ḳalmaya 11b/12, 21a/2, 23b/19, ḳanmaya 42a/6, ḳıla 04b/6, 04b/12, 08a/9, 11b/17, ḳomaya 2b/D1, ḳopara 23b/18, ḳurtula 41b/19, ola 01b/D3, 2b/D1, 04b/3, 4b/D2, 05a/17, 06a/12, 06a/18, 06b/17, 06b/20, 07a/12, 07b/12, 07b/19, 08a/7, 08b/21, 09a/D2, 11a/7, 11b/8, 11b/18, 12a/D1, 12b/18, 12b/19, 12b/21, 14b/1, 14b/7, 15a/20, 15b/2, 17a/10, 17a/12, 18a/4, 20a/17, 20b/13, 21b/5, 21b/20, 22a/17, 42a/1, 42b/11, olmaya 6a/D2, 10b/12, 18a/1, 20b/11, 21a/7, 42b/3, oluna 3a/D1, 6b/D3, 17b/16, 22a/21, 23a/10, 23a/12, 42a/7, olunmaya 14b/21, ṣola 23b/17, söylemeye 20b/12, ṭola 25a/17, ṭolaşa 23b/17, ṭura 07b/7, 22a/18, ṭurmaya 22a/15, ṭuta 2b/3, 07b/6, 08a/21, 21b/114, 42b/5,

vére 21b/18, vérmeye 17b/6,

+A İsimden fiil yapma eki

dilediğini 6a/D2, döşerse 22a/14, gözetmek 22b/1, uğradılar 4b/D1,

-A Fiilden isim yapma eki

çevresi 23b/18, dilerse 6a/D2, göre 02a/14, 07a/15, 07a/6, 07a/8, 08a/6, 13a/15, 16a/1, 17b/14, 21b/8, 2b/D1, göredir 21a/12, ince 40b/12, yumuşaḳlıḳda 17a/9

-A bil-; -A mA-Yeterlilik Kipi

bulamadılar 26b/D1, édemez 05a/2, 05a/4, 7b/D1, 09a/D2, 12b/8, édemezler 6a/D2, olamadılar 09b/D1, olamayan 5b/D1, olamayıp 01b/D3, uramazsa 18a/2

-AcAk Gelecek zaman eki

atacaḳ 17b/10, étmeyecek 5a/D2,

-AcAk Gelecek zaman sıfat fiili

atılacağı 17b/10, buyuracağı 25a/5, dikecek 27a/D1, édecegi 12b/16, édecek 12b/20, 19a/2, gelecek 19a/6, 25a/5, ḳaldıracak 08b/8, ḳılacaḳ 09b/D1, olacağı 14b/18, 17a/3, 24b/3, 24b/5, 24b/9, 25a/9, olacaḳ 01b/D2, 13a/16, 25a/D2, 01b/D1 olacaḳları 01b/D1, olunacağı 15b/12, olunacaḳ 12a/14, vérecek 21b/8,

-A gel- Sürerlik fiili

olagelmişdir 02a/14, 08a/14

-Ak Fiilden isim yapma eki

ayaḳ 07a/11, 18a/5, 26b/10, ayaġını 3a/D1, çolaḳ 09a/12, ḳonaġ 14b/10, 14b/16,

+Al İsimden fiil yapma eki

çoġaldıḳça 10b/13, 42a/5, çoġalsın 42a/5, çoġalsınlar 10b/13,

-A-lar Çokluk 3. şahıs istek eki

aldanmayalar 05a/19, çıḳalar 19a/11, édeler 12a/13, 12a/D1, 12b/11, 15b/9, 18a/5, étmeyeler 09a/13, 12a/11, 17b/18, éyleyeler 05a/14, 06a/3, 23a/8, geleler 12b/10, ḳılalar 19a/3, olalar 2b/D1, 08a/18, 17b/14, 22b/2, olmayalar 12a/9, ṭurmayalar 22a/D1,

-A+m Teklik 1.şahıs istek eki

bulam 6a/D1, édem 42b/19, géçem 42a/20, oḳuyam 26b/D1,

-A-lIm Çokluk 1. Şahıs Emir Eki

édelim 06a/15, 6a/D1, 7b/D1,

+An İsimden isim yapma eki

demren 21b/2, demreniñ 21b/3, demrenli 02a/5, 6b/D2, 07b/1, 12a/D1, 22b/13, demrensiz 10a/7, demrenciler 06b/4,

-An Sıfat fiil eki

açan 24a/D1, atanlar 22a/15, atanlarıñ 22a/D1, atılan 10b/19, 22a/4, bilmeyeniñ 6a/D2, çekilenlere 21a/20, diken 23b/17, 27a/D2, döken 09b/12, düşen 19b/16, éden 6b/D1,

07a/19, 09b/11, 13a/19, 14b/4, 22b/14, 27b/D1, 35b/13, édenler 5b/D2, 20b/1, édenlerden 05a/12, étmeyen 09a/D2, géçen 23a/6, gelenler 2a/D3, giren 21a/1, görenler 19b/9, ḳalan 02b/20, ḳomayan 41b/19, oḳuyanı 42a/17, olamayan 5b/D1, olan 01b/D3, 02a/16, 2a/D3, 2b/D1, 3a/D1, 5a/D3, 6b/D1, 06b/16, 6b/D3, 07a/21, 07a/D1, 07b/3, 7b/D1, 08a/8, 08b/2, 08b/6, 09a/D2, 09b/D1, 10b/1, 10b/3, 10b/5, 11b/7, 11b/D1, 12a/10, 12a/D1, 13a/7, 14a/15, 14b/12, 16a/13, 16a/3, 16b/9, 16b/19, 17a/1, 17b/15, 18b/10, 18b/16, 19a/5, 19a/11, 19a/16, 19b/11, 23a/4, 23b/2, 24a/D1, 25a/12, 25a/D2, 25a/D3, 26a/14, 26a/9, 26a/D1, 26b/8, 27b/10, 28b/1, 29a/14, 29b/11, 31a/19, 31b/2, 32a/9, 32b/5, 33b/8, 35a/8, 35a/11, 35b/10, 35b/11, 36a/10, 36a/8, 36b/18, 37b/20, 38a/12, 38a/16, 38a/17, 38a/6, 39b/18, 40a/4, 40b/4, 40b/12, 41a/2, 41a/10, 41a/15, 41a/7, 42a/13, 42b/8, olana 09a/D2, olandır 15b/17, olanı 19a/15, 30b/9, olanlar 01b/D1, 4b/D2, 09a/6, 11b/19, 12a/16, 15b/17, 20b/5, 21a/20, olanlara 6a/D1, 20a/11, 22b/3, olanlardan 24b/10, olanları 4b/D1, 09a/13, 12a/11, olanlarıñ 03a/17, 09b/10, olmayan 14a/4, 15b/3, 15b/4, 22b/12, 42a/21, olmayanları 09a/11, olmayanlarıñ 02a/5, olunan 01b/D1, 07b/14, 08b/5, 08b/D1, 09a/D1, 11a/6, 14a/14, 15a/19, 17b/1, 18a/3, 18a/7, 19b/4, 20a/2, 22a/21, 23a/14, 23a/20, 26a/13, 32b/11, ṭuran 18a/4, yazanı 42a/17,

-Ar Fiilden fiil yapma eki faktitif

çıḳarsa 18a/6, çıḳarıp 27a/D1, ḳopara 23b/18,

+Ar; +şAr İsimden isim yapma eki

béşer 11a/8, 23b/4, on ikişer 10b/16, onar 24b/15, üçer 23b/3, yédişer 11a/14, 23b/5

-ArAk Zarf fiil eki

aldıraraḳ 40b/10, ataraḳ 22a/14, çırparaḳ 4b/D2, déyerek 21b/3, 27b/4, 28a/2, 36a/14, depretmeyerek 22a/2, éderek 07b/7, 13b/12, 13b/15, 14a/16, 22a/14, olaraḳ 2b/D1,

4b/D2, 5b/D1, 06a/2, 08b/2, 14a/19, 23b/14, 23b/15, 39a/17, şıçrayarak 17a/16, sürerek 36a/18

-A-yım Teklik 1. şahıs emir

édeyim 20b/10, véreyim 17b/8

-A-sın Teklik 2. Şahıs istek eki

véresin 17b/8, olasın 22a/12

-A-sIz Çokluk 2. şahıs istek eki

besleyesiz 02a/1, édesiz 25a/D2, étmeyesiz 11b/15, ḳomayasız 11b/16

+CA Eşitlik hali eki

ʿadedince 09b/D1, bunca 3a/D1, çoġaldıḳça 10b/13, emrinçe 13a/4, feḥvāsınca 25a/15, güzelce 07b/6, 23a/13, hüner-verce 42a/9, ışṭılāḥlarınca 27a/1, mefhūmunca 27a/6, 27b/1, miḳdārıncadır 09b/1, miṣdāḳınca 21a/2, muḫlişce 42a/15, 42a/21, muḳteżāsınca 05b/17, müʾeddāsınca 26b/10, müfādınca 31b/12, néce 13b/5, 15a/7, 15a/9, 13b/5, 15a/7, 23b/9, 35b/14, 37b/1, 5a/D2, 6b/D3, néceleri 24b/10, olduḳça 21b/9, seyf-i ṣārimce 23b/18, taḳdīrce 07a/4, ṭoġruca 26a/13, ʿummānca 42b/14, Ḥażret-i Yezdān'ca 42b/6,

+cI, +cU İsimden isim yapma eki

ʿarabacılar bölükbaşısı 27b/D1, bekçiliginden 38b/13, biñciler 11b/2, 11a/8, biñcilere 20a/10, biñyüzcüler 11a/4, 11a/9, 11b/5, 41b/6, demrenciler 06b/4, havācılar 22a/D1, 39a/17, havācılara 22a/16, havācıları 22a/D1, oḳçular 06b/4, ṭaʿlīm-ḫāneciler 06b/5, ṭoḳuzyüzcüler 11a/13, 11a/8, 37b/20, ṭoḳuzyüzcülerden 41a/6, yaġmacısı 22a/10,

yāycılar 06b/3, zihgīrciler 06b/4,

+cIk İsimden isim yapma eki

depecikdedir 31b/2, evcikleri 25a/14, ḫāneciklerler 25a/13, ḳaryecikden 05a/2, vādīcik 26a/15

+dA İsimden fiil yapma eki

aldanmayalar 05a/19, istedikde 3a/D1, istedim 6a/D1, ister 27a/5, 42a/1, isterse 08b/12, 42a/3, isterseñ 42a/22, istersiñ 12a/3, isterse 6a/D1

+dA Bulunma hali eki

ābādında 5a/D1, ʿademde 27b/19, 35a/10, ʿadīdede 03a/3, aḳabinde 14a/17, ʿaḳdında 07a/15, aldıḳda 08b/13, 21a/21, ʿalāda 24b/13, ʿālemde 6b/D3, āletde 2a/D2, 05b/5, devlet-i ʿaliyyede 11a/5, 27a/D3, altında 28a/7, 29b/20, 34a/4, 40b/4, ʿamelde 17b/4, ʿamelinde 22b/21, ʿāmmede 06a/18, ānda 07a/D2, 15a/5, 15a/6, arasında 02b/5, 05a/10, 17b/5, ḳurā-yı aʿrābiyyede 26b/D1, aʿrāżda 14b/4, ardında 31b/1, āṣārda 02a/8, ʿaṣrında 07b/13, āsūdede 15b/14, āşiyānesinde 5b/D2, atmaḳda 06b/1, 08b/16, 11b/5, ʿavdetde 09a/1, aʿżāda 09a/11, aʿżāsında 07a/4, bābda 07a/11, baʿdında 11b/D1, 18a/1, bālāda 2a/D3, bālāsında 26a/13, 31a/9, 32b/11, başda 18a/4, bāṭında 7b/D1, beyitde 19b/10, beyninde 07a/1, 09b/D1, 11a/3, 12b/4, 18a/21, 27b/9, 38a/16, 38b/17, 39a/6, 39b/9, 40a/12, 40b/12, 41b/3, 41b/8, 4b/D2, beynindedir 37b/5, beynlerinde 13b/5, 17b/20, bilādda 2b/D1, bulmaḳda 15a/14, burcunda 4b/D2, buyurduḳda 6b/D1, buyurduḳlarında 09a/2, 10a/10, cānibinde 30a/2, 32a/15, 35a/15, cebhesinde 07b/13, 08a/14, celīlde 03a/16, 20a/6, 20b/14, celīldeki 6b/D2, cemālde 02b/10, 02b/7, cenkde 01b/D2, cennetde 11a/20, 5a/D2, cerīdede 20a/4, cerīdelerde 24a/1, cihetde 17a/2, civārındadır 39b/1, çāker-ānemde 03a/2, dağında 22b/16, dāḫilinde 26b/9, dédikde 12a/4, 26b/D1, dédiklerinde 7b/D1, démede 7b/D1,

depecikdedir 31b/2, derede 41b/9, dercelerde 21b/11, deryāda 3a/D1, devletde 2b/D1, diyānetde 11b/20, 12a/15, dünyāda 11b/19, düşmende 08a/1, eġniyāda 2b/D1, eḥādīṣde 15b/12, eḥadiyyetde 2a/D3, elinde 2a/D2, 3a/D1, ellerinde 14a/2, emṣālde 24b/18, esbaḳda 26a/D1, eṣer 13a/10, eṣnāsında 28b/4, 37a/21, étdikde 2a/D2, 13a/21, étdikde 2a/D2, 13a/21, éyledigínde 6b/D2, éyledikde 05a/12, 13a/20, 36a/15, 36a/17, 36b/20, 37a/19, éyledíklerinde 2a/D2, 13b/1b, 13b/2, eyyāmda 25a/6, ezelde 18b/15, Fārisīde 4b/D1, fennde 15a/16, 4b/D2, feraḥ-fezādadır 34b/9, fetḥinde 27a/D3, fevḳimde 16a/2, ġalebede 13b/18, ġarbında 41a/2, ġazāda 09b/12, gécede 09a/D1, geldikde 2a/D3, getirmede 6b/D3, gördükde 13b/8, 4b/D2, günde 08b/8, 09b/14, 11b/1, 21a/7, ḫacāletde kal- 16a/9, haftada 21a/6, yaḳīn-i ḥaḳḳde, 03a/7, ḥālde 12a/12, 24b/12, 3a/D1, ḥālinde 2a/D2, ḫānesinde 10a/21, 5a/D1, ḥarbde 5b/D2, 10a/1, 13a/19, 13a/9, 15b/17, 18b/10, 18b/16, 19a/12, dār-ı ḥarbde 16a/13, ḥasebde 13b/1, ḫatvesinde 01b/D2 havāda 2a/D2, ḥavālīsinde 37a/16, ḥayretde 39b/19, ḫazīnesinde 28a/D2, hengāmında 40b/19, ḫidmetde 2b/D1, ḥīnde 07b/5, 3b/12, ḥīninde 20b/11, ḫiṭābında 6b/D3, ḥizāsında 18a/4, ḥizāsındadır 28b/3, 37a/2, ḫizmetinde 6b/D3, ḫulḳunda 07a/5, 09a/D2, 19b/1, ḫurūcunda 02a/17, ḫuṣūṣunda 37b/21, ḫuṣūnetde 08a/7, hümāyūnda 2a/D3, īcādında 15a/11, icrāsında 2b/D1, içinde 07b/2, 12a/13, 18b/20, 28a/D2, 5a/D2, içlerinde 14a/7, iḫlāṣında 06b/19, 5a/D2, ʿilminde 3a/D1, iʿmālinde 5b/D2, ʿindinde 01b/10, 07a/21, 09b/D1, 15b/15, 15b/17, 17a/20, 17b/1, 17b/3, 18b/17, 21a/3, ʿirfānda 42b/7, ḳarye-i İslāmiyye'de 04b/1, 12b/5, memālik-i İslāmiyye'de 23a/17, bilād-ı İslāmiyye'ye 16a/13, 19b/3, istedikde 3a/D1, istiḫāremizde 02b/20, istiʿmālinde 07a/9, 14a/1, istivāda 2b/D1, iṭāʿatde 10b/1, ḳabūlünde 2a/D3, ḳabżasında 29a/2, 30b/12, 31b/16, cāy-ı ḳademindedir 30b/13, ḳalbinde 08b/12, kanda 42a/20, ḳapısında 5b/D2, ḳarībinde 08a/8, ḳarībindeki 32b/12, ḳarşısında 02b/14, 33b/3, ḳatında 08a/6, 18a/12, 18b/19, 19a/10, ḳatındalarında 08a/9, 09a/14, 19a/1, ḳavsde 4b/D2, ḳavsinde 08a/13, kemān-keşlerde 19a/18, kenārında 27b/D2, 40b/4, kenārındaki 25b/14, kerrede 17b/11, ḳıldıḳda 2a/D2, ḳīsmetde 10b/21, yevm-i ḳıyāmetde 08b/7, 11a/20, 16b/12, ferāyiz-i kifāyede 02a/13, kimde 42a/1, kīnesinde 14a/4, kitābda 02a/20, 03a/1, 5a/D2,

08a/11, 11a/4, 42a/2, 42a/4, 42a/9, 42b/11, kitābımızda 24a/2, kitābında 02a/10, 14a/10, 20b/8, ḳoduḳda 2a/D2, ḳondurmaḳda 21b/13, ḥadīṯ-i ḳudsīde 02a/4, ḳurbunda 24a/14, 26a/14, 34b/9, 39a/19, 41a/16, maʿārif-nümūnda 24b/1, mā-fevḳinde 29a/15, 33a/5, mafṣalātda 18b/5, maḥallde 10a/11, 10a/21, 28b/17, 33a/4, 41b/14, 41b/8, 42a/4, 42a/8, 4b/D2, maḥalldedir 29a/15, maḥalldeki 24a/14, 38a/17, maḥallinde 42a/17, maḥalllerde 14b/10, 14b/12, maḳāmda 06b/16, 19b/12, 5b/D1, maḳāmında 11b/15, 38b/14, maʿrekede 15b/16, maṭbaḥında 28a/D2, mā-verāsında 27b/10, memāliklerde 23a/21, ordu-yı menhūsesinde 28a/D2, menzilde 08b/3, 12a/15, 21b/7, 27a/D2, 28a/15, 30a/19, 31b/9, 33a/2, 35b/12, 36a/11, menzilinde 19b/10, menzilindedir 23b/20, menzilesinde 15a/2, mertebede 4b/D1, mevāḳiʿde 15b/4, mevḳiʿinde 07b/6, meydānda 21a/8, meẕkūrda 20a/14, meẕkūrātda 17a/17, meẕkūrede 17a/20, minberde 16a/20, miyānında 27a/8, 28a/4, 28a/5, 33b/8, 35a/13, 36a/20, 36b/2, 37b/4, 38a/7, 38b/19, 39b/10, miyānındadır 38a/8, mucībde 10a/20, muḥāfaẓada 12a/11, devlet-i Muḥammediyye'de 06a/1, ḥasene-i Muḥammediyye'de 35a/6, ḥīn-i muḥārebede 08a/10, muḳābilinde 26b/11, muḳābilindedir 34a/5, muʿteberātda 10a/18, kitāb-ı mübīnde 14b/14, münācātında 06a/11, müsābaḳada 27a/1, 37b/20, sāye-bān-ı müşmirātında 23b/10, nefsinde 08b/17, 16b/20, 17a/1, nev-bünyādında 39b/7, nikāyede 2b/D1, nuṭḳumda 20b/3, nuṭuḳlarında 20b/1, 20b/6, nübüvvetde 09b/9, oḳda 17a/18, 40b/3, 3a/D1, olduġumda 16a/6, olduḳda 02b/12, 05a/21, 6b/D1, 6b/D3, 09a/8, 10a/9, 17a/10, 18a/16, 20a/19, 22b/1, 37a/16, olduḳlarında 13b/4, 13b/9, olunduḳda 08a/3, onda bir 21b/3, orṭada 18a/4, orṭasında 41a/16, öñünde 30a/1, öñündedir 33b/9, parmaḳlarında 07a/D1, pehlivānda 28b/7, pesinde 26a/14, pīşānında 5a/D1, pür-enverlerinde 08a/16, kenār-ı rāhda 31b/16, raʿiyyetimde 16a/3, raʿiyyetinde 06a/10, 2a/D3, rāmīlerde 2b/D1, remyde 3a/D1, 36a/9, fenn-i remyde 37b/18, remyinde 7b/D1, rıżāsında, 09a/11, risālede 01b/D1, risālelerde 23b/1, rivāyetde 05b/7, rūḥāniyyetindendir 3a/D1, rumātda 01b/D2, 15b/3, eṣnāf-ı rumātda 26a/D1, fenn-i rumātda 19b/5, meydān-ı rumātda 01b/12, 3a/D1, ṣanʿat-ı rumātda 18b/18, ṭaşlıḳ-ı meydān-ı rumātda 29b/10, tekye-i rumātda 35b/8, 40a/12, sābıḳında 26b/8, ṣadedinde

41a/8, ṣadrında 02a/5, ṣadrlarında 25a/16, ṣaġīrde 26a/15, seferde 07a/21, ṣaḥrāda 26b/D1, salṭanatlarında 40a/7, ṣunʿunda 15a/12, ṣanʿatda 15a/12, ṣānīde 08b/15, saʿyında 5b/D1, sāʾirinde 09a/D2, eḳālim-i sebʿada 20b/5, seferde 28a/D2, sefinede 3a/D1, sefīneñizde 3a/D1, sehmde 14b/4, sehminde 06b/1, 08a/13, 14a/19, 15b/7, sehmiñde 14b/11, arż u semāda 11b/9, semtinde 22a/D1, sende 6a/D1, senesinde 10a/21, senglāḥda 27b/8, ṣırtdadır 32a/15, silkinde 22b/2, sīnesinde 02a/5, 10b/4, 22b/12, siperinde 19a/3, cihāt-ı sittede 15b/21, ṣūretde 06a/3, 07a/2, 07a/6, 07b/8, 13a/9, 14b/2, 18a/1, 18b/4, 19a/16, 21b/15, sünnetlerde 02a/14, sürādıḳda 26b/D1, sürüsünde 39a/16, şaṣtdaki 41b/13, şaṣtında 31a/9, şecāʿatinde 19b/2, şerḥlerinde 07b/2, şerīʿatde 05a/8, ḥadīṯ-i şerīfde 02a/2, 02a/6, 07a/18, 07a/D2, 21a/13, eḥādiṯ-i şerīfinde 02a/21, ḳavl-i şerīfinde 06b/12, naẓm-ı şerīfinde 01b/13, 05a/11, 6a/D2, 06b/15, 08b/D1, 09b/D1, 11b/17, 13a/6, 16b/13, 20a/1, 25a/11, şimālinde 25b/13, şiʿrinde 19b/6, 20b/3, ṭaʿāmda 22b/3, ṭabʿında 07b/19, 26b/7, tābında 10b/8, taḥdīdinde 35a/12, taḥtında 3a/D1, 07a/9, 12a/18, 21a/4, taḳdīmde 02b/12, taḳvāda 22a/8, taḳvāsında 01b/D3, ṭālibde 15a/14, taʿlīm-ḫānede 3a/D1, taʿlīm-ḫānedeyim 3a/D1, taʿlīm-ḫāneye 16b/2, 22b/5, ṭarafında 29b/6, 30a/2, 38a/17, 41a/10, 41a/15, 41b/9, tārekde 35a/13, ṭarīḳde 07a/21, ṭarīḳinde 37b/16, tażarruʿda 02b/20, teʿāhüdlerinde 2b/D1, teberrük-resānında 35a/8, tefāsīrde 02a/20, tefehhümde 06a/13, tefsīrinde 5b/D2, tenhāda 20b/17, tezāyüdde 36a/14, tilāvetde 16a/20, tīr-endāzānda 36b/1, Turan'da 10b/15, uḫrāda 05b/16, umūrunda 05b/19, 12b/17, urmaḳlıḳda 17b/12, üçde bir 21b/3, üstünde 40a/4, 31b/2, 38b/18, 41a/1, 41b/12, üzerimde 16a/4, üzerinde 05b/8, 05b/9, 11a/11, 11a/21, 17a/14, 18b/10, 26a/D1, 3a/D1, 40a/3, 40b/1, vāciblerde 02a/14, vādīdedir 26b/11, ān-ı vāḥidde 08a/2, kelime-yi vāḥidde 26a/D2, vaḳitde 06b/2, 09b/D1, vaḳitdeki 19b/21, vekāletnde 17b/18, vekāletlerinde 2b/D1, verāsında 28b/2, 36a/21, 37a/1, 38b/6, verāsındadır 33a/5, 35a/15, vilāyetde 23b/9, vücūdunda 07b/16, vücūduñda 6a/D2, yaḳınında 4b/D2, 22a/15, yamacda 41a/17, yanımda 19b/7, yanında 22a/17, 22a/18, 23b/21, yarışında 23a/11, yaşında 09b/10, yedinde 02b/20, 07b/19, 14b/7, 23b/21, 5b/D1, yérde 26b/D1, 29a/14, 33b/9, yérde

ḳal- 26b/10, yérinde 28a/D1, yérlerde 14b/16, yolunda 20a/18, 20a/20, 22b/15, 6b/D1, yumuşaḳlıḳda 17a/9, żāhirde 19a/20, 7b/D1, ṣūret-i żāhirde 13b/17, żāhirinde 19a/15, zamānda 17b/6, esraʿ-ı zamānda 15a/8, zamānında 21a/4, ẕātında 2b/D1, 07a/6, ẕerrātda 16b/20, zeylinde 32b/10, żımnında 10a/14, 10b/5, ẕikrinde 5b/D1, zümresinde 22b/9,

+dAn Ayrılma hali eki

aʿdādan 03a/18, 08b/6, ādābdan 09a/14, ʿademden 06b/13, aġaçdan 18b/3, aḥbābından 37a/16, aḥcārdan 35a/8, aḳsāmından 17a/21, ʿālemden 15a/9, ʿaleyhi's-selāmdan 22b/10, Allāh'dan 20b/14, altından 21b/20, ʿamelden 2a/D3, 05a/7, 21b/15, 20b/11, ʿamelinden 20b/13, ʿamellerinden 12b/3, anlardan 12a/16, 14a/2, 15b/5, 17b/6, aradan 04b/2, ʿaskerīden 29b/18, atmaḳdan 21a/7, 37a/20, ayaḳ yérinden 39b/10, 37b/3, 41b/13, 41b/2, ʿaybdan 15b/6, başından 21a/19, baş ṭaşından 40a/3, baṭınından 2a/D2, bedīʿiyyeden 20a/21, bekçiliginden 38b/13, belādan 09a/16, benden 06a/13, 16a/4, biñyüzcülerden 38a/2, bundan 16b/14, 20b/5, 22a/19, 28a/D1, 41b/16, 42a/20, budaġından 18b/3, cānibden 18a/6, celāliyyesinden 07a/D2, celilden 07a/12, 09a/8, cennetden 05b/2, 05b/7, 11a/10, cümleden 11b/D1, cümlesinden 13b/21, 23a/2, cüzden 05b/21, dāʾireden 05a/2, démekden 07a/D1, deḳāyıḳdan 39b/19, dereceden 21b/12, dilden 42b/20, dizḳapaġından 21b/14, dünyādan 15b/9, dürer-bārlarından 09a/3, 09b/19, düşmānından 7b/D1, düşmeninden 09a/D1, ecilden 02a/6, 05a/19, 05b/19, 06b/18, 10a/13, 12a/21, 12b/14, 14a/6, 17b/9, 18a/11, eclinden 02b/7, 02b/10, 02a/17, 06a/21, ecnebiden 18a/6, eḥādīṣden 01b/D1, ehlinden 14a/13, ehlimden 06a/12, elden ḳoma- 11b/15, 11b/16, 11b/17, 41b/19, 2b/D1, elden gét- 11b/17, emṣālinden 4b/D2, emvālden 17a/7, enṣārdan 13a/21, eshelden 15a/10, eṣnāfından 36b/18, étdikden 22a/1, édenlerden 05a/12, étmekden 13a/5, 15a/8, 24a/15, etbāʿından 28a/18, 30a/15, evliyā 09a/15, evrāḳdan 12a/21, evvelden 22a/19, éyledikden 28a/2, éylemekden 06b/21, eyvānından 14a/14, felekden 10b/17, fennden 09a/10, 14a/2,

23a/16, fuḳahādan 18a/19, fürū-māyeden 14a/12, ġaybdan 08a/3, 5b/D2, ḳayġularından 04b/10, 04b/9, ġazādan 09a/1, gözlerinden 6b/D2, aṣḥāb-ı güzīnden 06b/3, ḥadden 12a/13, esrār-ı ḫafiyyeden, ḫākden 07b/17, ḫāḳānīde 20a/12, 20a/7, ḥaḳḳdan 2a/D3, serḥadd-ı ḥaḳḳdan, Ḥaḳḳ'dan 09b/D1, 11b/20, 13a/7, 22b/15, 3a/D1, 42a/16, ḥarāmdan 22a/10, ḥarbden 19a/14, ḥarblerden 12a/D1, ḥareketden 2a/D3, ḥaseneden 37b/18, ḫāṣ oṭa aġalarından 29b/7, 31a/7, 33b/20, silāhşörān-ı ḫāṣṣdan 38a/5, hātıfdan 09a/D1, sū-yı hātıfdan 4b/D1, ḫāṭırından 09a/D2, ḥayvānlardan 05a/18, Ḫudā'dan 09a/16, içinden 17b/2, iḫlāṣından 5a/D2, on ikiden 15a/20, otuz ikiden 24b/8, otuz ikisinden 28a/D2, ʿilminden 19b/4, inḳıyāddan 16a/15, İslām'dan12a/12, 12b/7, İslām'dandır 02a/1, mülk-i İslāmiyye'den 6a/D1, ḳabīlinden 06b/18, 06b/19, 12a/2, ḳabīlindendir 06b/10, ḳāḍīlerinden 39a/13, kāfirlerden 12b/10, 12b/15, 13a/2, ḳalbden 07a/17, ḳarlıḳından 40b/10, ḳaryecikden 05a/2, ḳavsinden 05a/10, kemān-keşlerden 11a/6, rüʾesā-yı kemān-keşāndan 32b/8, kendiden 26a/D1, kendilerinden 6a/D1, kendiden 17a/6, 18a/11, 6a/D1, ḳılıcımdan 19b/8, müderrisīn-i kirāmdan 37b/15, aḫlāf-ı kirāmdan 38a/13, aṣḥāb-ı kirāmdan 09b/16, kitāblardan 02b/2, ḳudretden 24b/6, ḳullarından 28a/17, ḳulluġundan 6a/D1, küffārdan 05a/16, 13a/19, 23b/20, küfründen 5a/D2, kütüb-ḫānelerinden 02b/3, nār-ı leẓādan 15b/7, lisānından 22a/8, maḳṣūddan 15a/21, maʿrekeden 08a/1, maṭlūbundan 12b/16, memnūʿātdan 09a/14, menhiyyātdan 15b/4, menzilinden 40a/8, merḳūmdan 20a/16, milletinden 05a/17, mufaṣṣalātdan 02a/19, muḥżırlarından 39a/15, muḳarrebīnden 05a/21, mücerrebden 08a/12, müderrisinden 36a/15, müfāḫaretinden 30a/16, müʾminlerden 25a/D2, Müslümānlardan 12b/9, müşriklerden 10a/3, mütemmimātdandır 22b/1, nā-cinslerden 12a/14, nā-ehlden 15a/21, küre-i nāriyyeden 14a/14, nāsdan 05b/13, nāṣiyesinden 6a/D1, nāṣiyemden 6a/D1, nā-vuḳūʿundan 24b/18, nefsinden 6a/D2, nemādan 15a/3, Neṣārādan 12b/2, nikāyetden 15a/1, nūrdan 11a/21, oḳdan 11a/12, 21b/1, oḳlarından 21b/2, olanlardan 24b/10, olduġundan 5a/D2, olduḳdan 37b/2, olunduġundan 23b/9, olunmadığından 14a/13, on ikiden 15a/20, on ikisinden 28a/D2, pādişāhīden 10b/10, raġbetden 28b/20, rāmiyāndan 14a/7, remydendir 21a/17, sünnet-

i Resūlu'llāh'dan 04b/1, 04b/9, ridāsından 27a/D1, eʾimme-i rumātdan 21a/3, rumātdandır 21a/9, sābıḳūndan 22b/16, ṣadāsından 2a/D2, ṣallā'llāhu ʿaleyhi ve sellemden 10b/21, sāʾirlerinden 02a/3, semā 08a/21, 08b/2, 08b/5, seneden 42a/2, senesinden 24b/7, sırdandır 42b/12, sırlarından 14a/4, sīnelerinden 6b/D2, sīnesinden 06b/2, 08a/4, sipāhīden 25b/9, ṣoñradan 35b/14, sözünden 2b/D1, sürūrlarından 11a/15, sürūrundan 09b/16, şāhānelerinden 02b/13, ʿaẓīmü'ş-şāndan 37a/21, şarṭından 19a/21, fenn-i şerīfden 13b/20, ḫutbe-i şerīflerinden 16a/19, şerrinden 4b/D1, 07a/20, şeyden 02a/4, 6b/D1, 12a/D1, şimdiden 4b/D2, şöhretden 32b/7, taʿalluḳundandır 6b/D2, taʿbīrden 13b/11, taḥḳīḳden 12b/17, ṭāḳatinden 21a/12, taḳvādan 09a/6, taʿlīminden 08a/8, ṭarafından 2b/D1, 17b/16, ṭarāvetinden 17a/10, baş ṭaşından 40a/3, Tañrı Teʿālā'dan 08b/13, teʾemmülden 14a/12, kemāl-i teġibātından 22b/6, tekrārdan 2a/D1, démirden 38b/3, tevābiʿinden 30b/10, teẕkārdan 11b/5, teẕkīrden 11a/13, ṭırnaḳdan 22a/1, ṭoḳuzyüzcülerden 41a/6, ṭutduḳdan 27b/3, ṭutamdan 21b/4, 21b/5, 21b/7, uġurdan 13b/8, umūrdandır 12a/14, uṣūlünden 07a/D1, ʿuyūbdan 07a/9, otuz üçden 42b/21, üstünden 41a/17, üstāddan 14b/21, üstādından 09a/7, üstādlarından 24a/12, üstāẕdan 21a/10, üstāẕından 07a/D1, 08b/15, 20b/11, üstāẕlardan 01b/11, üzerinden 05a/1, 05a/4, 05a/6, 18b/21, vaḥşetinden 11b/12, vaż'dan 37a/18, velīden 7b/D1, vusʿundan 21a/14, tımārlı yaydan 21b/8, yaylarından 21b/9, yedlerinden 10b/3, aṣḥāb-ı yeminden 16a/5, 16a/7, 22b/16, yeñiden 10b/8, yérden 3a/D1, 6b/D2, yérinden 21a/20, 23a/8, yükseklerinden 23a/11, ẓahrlarından 2a/D3, ẕimmīlerden 12b/7, zümresinden 4b/D2, 25b/7, 25b/8,

+dAş İsimden isim yapma eki

ḳardaş 42b/12, 42b/20, ḳarındaşı 09b/8, ḳarındaşım 06a/12, sırdaş 42b/11, yoldaşlar 17b/17

-Der Fiilden fiil yapma eki faktitif

gönderdi 5a/13, 5a/16, göstere 7b/4

-dI, -dU Görülen geçmiş zaman eki

açıldı 42a/4, atardı 09a/5, bulamadılar 26b/D1, buldu 08b/3, 10b/8, 42a/1, 42b/15, bulmadı 05a/12, buyurdu 02a/2, 02a/6, 06b/8, 06b/2, 08a/11, 09b/D1, 10a/1, 10b/3, 10b/4, 11a/19, 11b/D1, 12a/D1, 12b/12, 13a/17, 13b/3, 18b/11, 18b/14, 18b/9, 19a/18, 22b/8, 27a/D1, 42b/22, 42b/5, 2a/D1, 2a/D2, 4b/D2, 6b/D2, dédi 26b/D1, dénildi 15b/18, 21a/15, düşdü 18b/7, étdi 08b/20, 26b/D1, 37a/17, édildi 4b/D2, éyledi 2a/D2, 3a/D1, 4b/D2, 05a/14, 05b/3, 5b/D1, 6a/D1, 08b/19, 11b/11, 12b/10, 13b/11, 26a/D1, 26b/D1, 26b/D1, 27a/D1, 41b/15, fāḫirelendirdi 10a/13, geldi 02a/4, 02a/8, 4b/D1, 6a/D1,10b/2, 21b/15, 26b/D1, gelmedi 26a/D1, getirdi 05b/7, 2a/D3, gizledi 05a/20, gönderdi 05a/13, 05a/16, gördü 22b/5, 26b/D1, 3a/D1, görüldü 11a/5, idi 09a/D1, 10a/20, 10a/3, 10b/6, 10b/9, 11a/12, 12b/11, 12b/9, 14b/11, 14b/9, 16b/8, 18a/13, 18a/14, 19b/12, 20a/6, 26a/D1, 26b/D1, 27a/D1, 28a/D2, 2a/D2, 2a/D3, 5a/D2, 6a/D1, 6a/D2, ḳaldı 02b/4, 4b/D1, 5a/D2, 24b/6, ḳalmadı 42b/19, ḳıldı 18b/21, ḳodu 26b/D1, ḳomadı 41b/15, oldu 2a/D2, 02b/20, 4b/D1, 4b/D2, 05a/12, 05a/20, 05b/3, 6a/D1, 08b/1, 08b/17, 08b/19, 09a/3, 09b/15, 10a/4, 12a/4, 13a/3, 13a/7, 13a/10, 13b/16, 14a/20, 16b/14, 16b/15, 17b/9, 18b/8, 18b/14, 20b/5, 21b/16, 24b/12, 41b/15, 41b/19, 42a/3, 42a/16, 42b/15, 42b/17, olmadı 26a/D1, 26a/D2, olundu 01b/D1, 01b/D2, 2a/D3, 02a/7, 02b/6, 02b/11, 03a/1, 03a/4, 3a/D1, 5a/D2, 6a/D1, 6a/D2, 07a/D2, 7b/D1, 08b/3, 12a/5, 12b/4, 13a/15, 13b/21, 14b/6, 17b/13, 18b/2, 19b/13, 21a/14, 21a/3, 21a/6, 22b/17, 23b/2, 23b/21, 24a/2, ṣaldı 11a/16, 11a/17, 11a/18, sürdü 41b/15, vérdi 2a/D3, 05b/1, 42a/10, 42b/21, vérildi 11a/9, yanmadı 4b/D1

-dI-k, -dU-k Çokluk 1 şahıs görülen geçmiş zaman eki

ḳurtardıḳ 04b/9

-dI-lAr, -dU-lAr Çokluk 3. şahıs Görülen geçmiş zaman eki

bulamadılar 26b/D1, buldular 3a/D1, buyurdular 04b/8, 09a/16, 09b/16, 11a/16, 12b/15, 13b/13, 14a/6, 16a/20, dédiler 06b/7, 08b/17, 18b/8, 23a/3, 2a/D1, 2a/D3, 6b/D1, düşdüler 3a/D1, étdiler 3a/D1, 09a/20, 26a/D1, éylediler 2a/D1, 4b/D1, 05b/2, 6a/D1, 16b/13, , getirdiler 13b/7, 6b/D1, gördüler 20b/2, 6b/D1, muʿāhedeleşdiler 4b/D2, olamadılar 09b/D1, oldular 6b/D3, 08a/4, 08a/11, 13b/12, oldularsa 17b/19, ṭutdular 13b/14, uġradılar 4b/D1, vérdiler 27a/D1,

-dI-m, -dU-m Teklik 1. şahıs görülen geçmiş zaman eki

dédim 3a/D1 döndüm 3a/D1,, étdim 20b/3, éyledim 02a/20, 2a/D2, 02b/4, 02b/19, 03a/14, 3a/D1, 6a/D1, gördüm 2a/D2, 3a/D1, getirdim 42a/9, 42b/11, görmedim 42a/2, oldum 2a/D2, 03a/15, 6a/D1, ṣaldım 6a/D1, ṭutdum 6a/D1, urdum 3a/D1, vérdim 2a/D2, 42a/2, 42b/9

-dI-ñ, -dU-ñ Teklik 2. şahıs görülen geçmiş zaman eki

gördüñ 2a/D2, 3a/D1, 6b/D3

-dI-ñız, -dU-ñUz Çokluk 2. şahıs görülen geçmiş zaman eki

bilmediñiz 20b/14

-dIk, -dUk Sıfat fiil eki

aldığı 27a/D3, atdığı 11a/6, 21b/1, 21b/11, bulduġu 21b/18, bulunduġu 11a/3, 37b/16, 4b/D2, dikdigi 29b/10, diledigini 6a/D2, étdigi 08b/15, 09a/7, 26b/9, 27b/D1, étdikden 22a/1, étdikleri 24a/5, 24a/16, 27b/9, 31b/1, 31b/13, 33b/20, 38b/3, éyledigi 4b/D2, 05b/20, 07a/D1, 10a/11, 12a/8, 24a/6, 25b/12, 26b/10, 27b/7, 27b/20, 28a/8, 28b/6, 29a/1, 29b/17, 30a/20, 31a/8, 31a/19, 32a/13, 32b/10, 33a/3, 34a/3, 35a/8, 35a/14,

35b/14, 36a/11, 36a/19, 37a/14, 37b/3, 37b/19, 38a/15, 38b/4, 38b/18, 39a/4, 39a/19, 39b/6, 39b/8, 40b/1, 40b/9, 40b/10, 40b/18, 41b/2, éyledigim 03a/3, 22a/11, éyledigin 22a/11, éyledikden 28a/2, éyledikleri 07b/10, 11a/3, 20a/4, géçdigi 17b/5, gétdigini 13b/8, girdikleri 16b/2, gördügü 07a/D1, gördügünü 20b/12, idigi 24a/D1, ḳaldığı12a/21, ḳaldıḳları 25a/16, ḳıldıḳda 2a/D2, ḳonduġunu 21b/12, olduġu 5a/D2, 6b/D2, 6b/D3, 10b/6, 23b/21, olduġum 3a/D1, olduġuna 02b/21, 20a/10, olduġundan 5a/D2, olduġunu10a/4, olduġunuñ 5a/D2, olduḳdan 37b/2, olduḳları 20a/12, 20a/7, 22b/17, olduḳlarına 27a/2, olduḳlarını 13a/21, olmadığı 14a/12, 25a/15, olunduġu 05b/5, 07a/4, 21a/10, 24a/1, 25b/5, 35a/12, olunduġundan 23b/9, olunmadığından 14a/13, ṭurduġu 26a/13, ṭutduḳdan 27b/3, vérdigi 41a/9, yapdıḳları 25a/14, yétdigi 1b/14

-dIkcA Zarf fiil eki

atıldıḳca 36b/3, çoġaldıḳca 10b/13, éyledikce 19a/19, olduḳça 21b/9, olmadıḳca 09b/D1

-dIkdA, -dUkdA Zarf fiil eki

aldıḳda 08b/13, 21a/21, buyurduḳda 6b/D1, buyurduḳlarında 09a/2, 10a/10, 13a/21, dédikde 12a/4, 26b/D1, dediklerinde 7b/D1, étdikde 2a/D2, éyledigínde 6b/D2, éyledikde 05a/12, 13a/20, 36a/15, 36a/17, 36b/20, 37a/19, éyledíklerinde 2a/D2, 13b/1b, 13b/2, geldikde 2a/D3, gördükde 13b/8, 4b/D2, istedikde 3a/D1, ḳoduḳda 2a/D2, olduġumda 16a/6, olduḳda 02b/12, 05a/21, 6b/D1, 6b/D3, 09a/8, 10a/9, 17a/10, 18a/16, 20a/19, 22b/1, 37a/16, olduḳlarında 13b/4, 13b/9, olunduḳda 08a/3

+dIr, +dUr Bildirme eki

aḥsendir 13b/21, ʿāmmedir 18a/18, anıñdır 7b/D1, asılıdır 26b/D1, atmaḳdır 05a/8, 10a/1, ʿaynıdır 12a/9, beynindedir 37b/5, bī-iştibāhdır 14b/19, budur 02b/18, 04b/1,

07a/D1, 09a/D1, 09b/D1, 10b/16, 11a/10, 11a/14, 11b/14, 12a/10, 12b/17, 14b/4, 16b/7, 18b/10, 19a/1, 22a/9, 23a/13, 25a/13, 2a/D1, 41b/19, 42a/12, 5a/D2, 5b/D1, 5b/D2, cāmiʿdir 02a/6, 5a/D314b/15, cārīdir 15a/4, cāʾizdir 12b/7, 17a/7, 21b/1, 21b/9, celsedir 23b/6, cemīldir 24a/14, civārındadır 39b/1, çoḳdur 18a/20, 18a/21, 2a/D1, démekdir 02a/10, 05a/10, 05b/7, 07a/20, 19a/15, 07a/D1, 09b/21, degildir 13a/10, 14b/17, delīldir 01b/D3, depecikdedir 31b/2, der-kārdır 09b/21, 12b/16, 13b/19, ebyażdır 41a/3, esheldir 10b/2, 13a/5, esmerdir 27b/12, esrārdır 14b/12, étmekdir 2b/D1, 19a/21, feraḥ-fezādadır 34b/9, gerekdir 05b/18, 11a/21, 4b/D2, ġıdādır 07b/3, gibidir 07b/18, 25a/16, 25a/17, 25a/D1, göredir 21a/12, ḥacerdir 40a/4, 41a/10, ḫākīdir 35b/10, ḥaḳḳdır 4b/D1, Ḥaḳḳ'dır 10b/13, 11b/19, ḥarāmdır 12b/2, 17b/9, ālet-i ḥarbdır 05b/5, ḫāricdir 13b/11, 14a/12, ḥaṣīndir 05b/6, ḫaṭardır 12b/5, ḥayvāndır 05a/15, ḥizāsındadır 28b/3, 37a/2, ḫulūṣānemdir 02b/17, ʿibādetdir 22b/10, ʿibāretdir 11b/5, içündür 05b/14, 05b/9, 15a/10, 5a/D2, ikidir 18b/2, 27a/D1, iledir 05a/5, 09b/D1, inābetdir 08b/D1, İslām'dandır 02a/1, işāretdir 25a/D3, iʿtirāżdır 05a/11, ḳabīlindendir 06b/10, cāy-ı ḳademindedir 30b/13, ḳarībdir 31a/10, ḳāṭiʿdir 2b/D1, semm-i ḳātildir 11b/16, ḳavsleridir 4b/D2, ḳısımdır 06b/10, kimiñdir 27a/D1, kimselerdir 12a/8, kināyedir 11a/13, ḳondurmaḳdır 21b/13, ḳuvvetdir 05b/4, lāyıḳdır 21b/7, lā-yuḥṣādır 18b/12, lāzımdır 2b/D1, 05b/19, 07a/9, 12b/5, 17a/12, 17b/3, 17b/5, 17b/11, 18a/3, 18b/19, 19a/12, 19a/2, 21b/10, 21b/20, 22b/4, maḥalldedir 29a/15, maḥfūẓlardır 21a/4, maḳbūldür 22b/19, 36b/19, maʿlūmdur 07a/D1, maʿrūfdur 36a/21, masṭūrdur 14a/10, mażarratdır 05b/4, mebnīdir 07a/D1, 11b/2, mecāzdır 09a/D2, medfūndur 27b/D2, memdūḥdur 22a/4, memnūʿdur 14a/2, meʾmūrlardır 12a/17, menḳūldur 14b/9, 16b/2, 24a/D1, 27a/D1, 27a/D3, 27b/D1, 28a/D2, menzilindedir 23b/20, mercūdur 02b/13, mermerdir 25b/14, 39b/11, 40a/13, 40b/12, 41b/3, mervīdir 02b/11, mesnūndur 23b/15, mesṭūrdur 14a/10, 20a/13, meşhūrdur 10a/19, 18a/19, mevcūddur 28a/D2, mevcūdlardır 11a/20, ehl-i meydāndır 24a/16, meyyitdir 14a/10, meẕkūrdur 07b/3, 18b/5, mıdır 16a/4, 16a/5, 2a/D3, miḳdārdır 4b/D1, miḳdārıncadır 09b/1, miyānındadır 38a/8, muʿayyendir 15a/10, muḥāzīdir

38b/7, muḥtācdır 18b/8, muḫtelifdir 07a/2, muḳābilindedir 34a/5, muḳarrerdir 04b/13, 25a/2, emr-i muḳarrerdir 01b/10, muḳarrerdir 01b/D1, 09b/D1, 12b/14, 13a/9, 13a/14, 13b/18, 14a/18, 19b/19, muḳayyeddir 20a/8, muẓafferdir 18b/15, muẓafferlerdir 18b/16, muṣarraḥdır 11a/4, 15b/12, 23b/11, muʿteberdir 15a/12, 38a/17, müʾminlerdir 25a/12, mündemicdir 14b/14, mürekkebdir 05b/21, müsāvīdir 42a/13, müsellemdir 14a/3, müşʿirdir 25a/D3, müteʿārifdir 26a/D2, mütemmimātdandır 22b/1, naḳildir 4b/D1, 05a/11, 6a/D2, 07b/21, 7b/D1, 09a/1, 12a/2, 15b/15, 15b/19, 16a/19, naḳşımdır 42b/1, nātıḳdır 09b/18, nedir 12a/7, nikāyetdir 07b/21, 14a/11, nuṣretdir 12a/D1, 13b/17, ehl-i nücūmdur 4b/D2, oḳdur 38b/3, olandır 15b/17, olucudur 16b/3, olmaḳdır 01b/12, 2b/D1, 08b/11, 09b/D1, 15b/15, 19a/5, 20b/18, 21b/3, olmamaḳdır 22a/16, olunmamaḳdır 22a/15, oldur 2b/D1, 07b/15, 08b/15, 12b/6, 17b/5, 19a/7, öñündedir 33b/9, perendedir 11b/10, remydendir 21a/17, reşidedir 14b/8, rivāyetdir 22b/4, rūḥānīdir 13a/11, rūḥāniyyetindendir 3a/D1, rumātdandır 21a/9, eʾimme-i rumātdır 07b/4, 15a/19, ṣaġīrdir 31b/16, seyf-i ṣārimdir 23a/2, sehmdir 6b/D2, selāmetdir 08a/5, sepīddir 40b/4, ṣıfatdır 05a/3, ṣınıfdır 21a/19, sırdandır 42b/12, ṣırtdadır 32a/15, ehl-i sünnetdir 08b/18, şarṭdır 18b/20, şöhre-verdir 26a/16, 29b/5, taʿalluḳundandır 6b/D2, ṭaşdır 29b/11, 29b/6, 30a/2, 32b/12, 38b/19, 39a/6, 41a/10, 41b/9, tefāḫḫurdur 11b/19, tefeʾʾüldür 42a/3, tenbīhdir 09b/D1, teẕkārdır 11b/4, türābdır 7b/D1, umūrdandır 12a/14, urulmasıdır 17b/1, uydurmaḳdır 21b/17, üçdür 26a/D1, üçüncüsüdür 09b/10, üzeredir 4b/D2, 09a/20, 09a/D2, vādīdedir 26b/11, vāḳiʿdir 26a/14, 30a/21, vaḳitdir 3a/D1, vardır 07a/14, 7b/D1,14a/4, 14a/9, 15b/21, 17b/4, 26a/15, varıncadır 21b/8, vechledir 12b/6, 14a/20, vekīlidir 08b/D1, vérilmişdir 36b/4, vérmekdir 21b/19, verāsındadır 33a/5, 35a/15, yaḳīndir 06a/13, 09a/D2, 17a/3, yoḳdur 14b/13, 15a/11, żāhirdir 05a/8, żāyiʿdir 27a/D2

+dIr, +dUr Kuvvetlendirme eki

almışdır 23a/16, bağlanmışdır 21b/6, buyurmuşdur 15b/7, étmişdir 06b/9, 15a/14, 27a/9, étmişlerdir 11b/5, éylemişdir 5a/D3, 7b/D1, 39a/3, éylemişlerdir 5b/D2, gelmişdir 05a/17,07a/21, gelmişlerdir 08b/9, ḳılınmışdır 15b/8, ḳılmışlardır 16a/14, olmuşdur 02a/13, 02a/3, 05a/21, 05b/10, 06a/1, 6a/D1, 06b/19, 06b/21, 07a/D2, 09b/10, 09a/14, 09b/13, 09b/19, 10a/16, 10a/17, 10b/6, 12a/16, 12a/2, 13b/17, 14a/21, 15a/2, 15b/9, 15b/19, 16a/15, 20a/21, 23a/14, 24b/5, 24b/10, 28a/8, 37b/1, olmuşlardır 09b/7, 23b/12, olunmuşdur 10b/1, 12a/4, 13a/12, 15b/1, 15b/4, 20a/16, 22b/15

-dIr, -dUr Fiilden fiil yapma eki faktitif

aldıraraḳ 40b/10, érdirmege 18b/20, étdirinceye 6b/D3, fāḫirelendirdi 10a/13, ḳaldırıp 13b/11, kesdirmek 17b/11, ḳondurmaḳda 21b/13, ḳondurmaḳdır 21b/13, ṭoḳundurmaḳ 22a/4, ṭoldurmaḳ 21b/20, ṭoldururdu18a/17, uydurmaḳdır 21b/17

-dIysA, -dUysA Görülen geçmiş zamanın şartı t.3.ş

olduysa 3a/D1, ögrendiyse 05a/18

-dI-lAr-sA, -dU-lAr-sA Görülen geçmiş zamanın şartı ç.3.ş

oldularsa 17b/19

-gI Fiilden isim yapma eki

ḳayġularından 04b/10, 04b/9

-I, -U Fiilden isim yapma eki

asılıdır 26b/D1, aşırı 24a/13, 40a/4, 40b/11, doġru 22b/10, ḳamu 06a/6, 06a/9, 15b/13, 24b/12, 42a/10, 4b/D2, ḳapıları 08b/12, ḳapısında 5b/D2, ḳatılıḳda 17a/9, köprüye 24a/14, ḳuru 12a/20, 14b/13, sürüsünde 39a/16

+I, +U; +n Yükleme hâli eki

açıḳlığını 25a/D3, aʿdāyı 05b/5, 15a/6, 15b/21, 18b/21, ʿādīyi 2b/D1, ʿadūsunu 08b/10, ʿadüvvü 15a/9, ʿahdlerini 4b/D2, aḥvālimizi 06a/16, aḳrānın 20b/10, ālātını 19a/16, ʿālemi 11b/11, Allāh'ı 04b/8, ʿamelini 5b/D1, 6b/D3, ʿamellerini 22b/7, anları 3a/D1, 04b/8, 04b/10, 06a/21, 12b/4, 12b/12, 13a/2, arḳamı 06a/13, aṣḥābı 10a/2, ʿaskerini 19a/14, atmaġı 11a/3, atıcıları 10b/16, ayaġını 3a/D1, ayaḳ ṭaşını 28b/3, ayaḳ ṭaşları 38a/16, 38b/19, ayaḳ yérini 39b/10, 37b/3, 41b/13, 41b/2, aʿżāsın 07b/5, aʿżāsını 08a/21, ʿaẓametlerin 28a/19, baḥrini 42a/6, başını 21b/18, başbuġu 17b/16, bāṭılı 16b/21, bāṭının 07b/7, beni 6a/D, 2a/D2, 6a/D1, 17b/7, 19b/7, 26b/D1, bendi 22a/1, besmeleyi 22a/8, boynuzunu 6b/D1, bunu 07b/5, 21b/4, 6b/D1, bükümünü 22a/1, cānımı 42a/2, cehennemi 6b/D3, celādetlerin 28b/19, celīli 05a/7, 05b/11, 07b/8, 07b/18, 08a/5, 09a/5, 12a/12, 12a/18, 23a/13, cenneti 6b/D3, cihānı 10b/12, cümlen 42a/1, cümlesini 3a/D1, 6a/D1, cümleyi 16b/8, 36a/16, cürmünü 13a/3, çilesini 22a/3, çorabı 7b/D1, dāmenini 15a/15, dilin 07b/8, diledigini 6a/D2, diyāneti 11b/16, diyānetini 2b/D1, dizḳapaġına 21b/16, düşmānını 09a/4, düşmeni 10b/14, ebrūyu 10a/8, ednāyı 4b/D2, ekvānı 25a/3, elin 07b/6, elini 21b/20, ellerini 07a/16, 13b/10, 4b/D2, emri 05a/7, emrimizi 06a/15, emrini 08b/D1, endāzını 11b/12, enīḳesin 24b/2, erkānını 23a/16, esheliyyetini 6b/D2, étmegin 27a/1, 28b/5, étmesini 14a/17, evcikleri 25a/14, fenni 08b/19, 22a/D1, 42a/21, ġalebesini 04b/4, gétdigini 13b/8, gezini 22a/14, gördügünü 20b/12, gözlerini 6b/D2, ḳrāl-ı ḥabīşlerini 6a/D1, ḥaceri 28a/8, ḥacerin 30b/8, ḫāhişin 28b/5, ḥaḳīḳatini 06b/17, ḥālini 07a/7, ḫāṣekī başılığı 38b/13, hasenātı 24b/13, havācıları 22a/D1, ḫayrını 5a/D2, helāklarını 02a/6, ini 07b/7, ḥükmünü 10b/20, ibtihācın 26a/7, 29b/9, 30a/16, ictihādın 27a/19, idmānı 21a/8, idmānını 21a/17, iftiḫārın 28b/20, ihtimāmın 27b/4, ikisini 40b/2, ʿilmini 01b/11, 08a/12, infiʿāli 27a/3, cünd-i İslāmiyye'yi 16a/18, istiḥmāmı 21a/11, işini 2b/D1, iʿtibārın 27b/19, kāfiri 06b/14, 08a/2, 2a/D2, 3a/D1, 42a/5, kāfirleri 12b/13, 42a/19, ḳalʿasını 27a/D1, ḳavsi 11b/10, 32a/13, 4b/D2, ḳavsini 21b/17, ḳavsiñi 42a/22, kemālin 21b/18,

kemānını 09a/6, kemānımı 27a/4, erbāb-ı kemān-keşānı 24a/15, kendilerini 25a/12, kerāmetlerini 20b/21, kimi 6a/D2, kimseyi 12b/2, 22a/10, kirişimi 2a/D2, kitābı 42a/14, ḳonduġunu 21b/12, Ḳurʾān'ı 09b/D1, 42b/5, küffārı 16a/14, ẓulmet-i küfrü 16b/5, lafẓımı 20b/3, laḥmı 15b/3, maḥalli 15a/2, mahāreti 22a/8, maʿhūdu 37a/17, mecmūʿu 42b/14, esrār-ı mektūmlarını 12a/14, ordu-yı menhūsesini 14a/17, 16b/10, menzili 22a/6, 24a/1, 37b/19, menzilini 31a/5, 39a/14, merḳūmeyi 04b/3, 19a/3, mesāʾilleri 02a/20, mevāddı 13a/16, meẕkūrātı 17a/18, 34a/3, 34b/7, Muḥammed'i 6a/D2, ümmet-i Muḥammed'i 4b/D2, muḥārebeleri 37a/14, muṣammemi 02b/9, muʿteberini 29a/12 ḳavs-ı mübāreki 08a/5, 08b/13, dīn-i mübīni 07b/17, müdāheneyi 2b/D1, müfāḫaretin 26a/8, müʾmini 04b/6, 12b/13, müʾminleri 2a/D1, müşārün-ileyhi 38a/15, müşrikleri 22b/12, mütemmimātımı 16a/11, nāmını 28a/1, 31a/5, naṣībini al- 07a/12, nāṣiyelerini 6a/D1, nefsini 08b/10, nefslerini 22b/14, nişānı 17a/11, 17a/13, 17a/16, 17a/19, nişānımı 27a/5, noḳṣānımızı 03a/4, nuṣreti 02a/9, 12b/21, oḳu 4b/D2,10b/16, 21b/13, 42b/20, oḳunu 18b/19, oḳumu 2a/D2, oḳuyanı 42a/17, olanı 19a/15, 30b/9, olanları 4b/D1, 09a/13, 12a/11, olduġunu 10a/4, olduḳlarını 13a/21, olmaġın 10a/6, 28a/7, 35a/10, 35b/15, 37b/1, olmasını 08b/12, olmayanları 09a/11, ʿömrün 24a/14, öñdülü 17a/17, 17a/21, pehlivānı 31b/9, 37b/20, pīri 06b/3, 06b/4, 06b/5, 12a/11, pīrini 42b/15, tīr-i pişrevin 27b/2, putları 19b/21, emr-i Rabb'i 6b/D3, raḥmetini 5b/D2, remyi 15b/5, sünnet-i Resūlu'llāh'ı 04b/11, 05a/4, ṣaflarını 18a/3, ṣalavāt parmaġını 21b/21, ṣunʿunu 16b/20, saʿyın 27a/20, sefīneyi 3a/D1, sehmi 08b/6, 10a/7, selāmı 42b/9, sengini 27b/20, sünen-i seniyyesin 16b/18, sevretin 28a/1, seyfi 19b/9, ṣırāṭı 05b/15, ṣuyı 42b/19, sülūkları 16b/8, sünneti 42a/14, şarṭını 17b/11, şecāʿatin 25b/10, ḥadīṯ-i şerīfi 2a/D1, 09a/3, 18b/9, sünnet-i şerīfi 04b/5, 06a/3, ḥadīṯ-i şerīfini 16a/20, naẓm-ı şerīfini 13b/15, şeyi 14b/1, 25a/D2, şöhretin 28a/16, 29b/8, şubuhātı 02a/17, şurūṭu 15a/15, şurūṭunu 40a/10, tācı 09a/16, taʿlīmini 18b/21, ṭaşını 30b/9, démirini 26a/D1, tevāżuʿu 21a/15, tīrini 26b/10, meydān-ı tīr-endāzānı 25a/4, ṭuġyānı 25a/1, tutmaġı 09a/7, türābı 05a/13, ʿuḳūbeti 05a/1, umūrun 05b/18, umūrunu 12b/18, 20b/17, 2b/D1, ʿuẓmāyı 07a/D2, üstādı 15a/14, üstādları 07b/10, 08a/12,

vaḳtini 22a/7, varmaġı 20b/10, vaṣiyyetini 20b/20, vāvı 26a/D2, viṣāli 42a/22, vuḳūʿun 07a/5, vücūdunu 14a/19, 21b/19, yayı 21a/11, 21a/12, 21b/3, 21b/5, yazanı 42a/17, yérleri 09a/D1, yumruġunu 21b/11, 21b/16, 21b/17, ẓālimleri 12a/D1, zamānlarını 23b/7, zānūsunu 13b/6, zemīmeyi 19a/21, rū-yı zemīni 18a/16, zirāʿlarını 05b/2, ziyādesini 22a/11, zümresini 5b/D2

+I, +U; +sI, +sU Teklik 3. şahıs iyelik eki

ābādında 5a/D1, açıḳlığını 25a/D3, aʿdāsına 05b/13, 06a/2, 09b/D1, ʿadāleti 2b/D1, ʿadedi 11a/7, 35a/9, ʿadedince 09b/D1, ʿadedine 11a/7, ʿādeti 5a/D1, ʿadlı 10b/8, 25a/1, 41b/17, ʿadūsunu 08b/10, āḫarları 17b/6, aḫbābından 37a/16, ʿahdlerini 4b/D2, aḥkāmı 08a/11, aḥvāline 06a/16, aḳabinde 14a/17, ʿaḳdında 07a/15, ʿaḳlıyla 39a/18, aḳrānı 27a/1, ʿaksine 07a/7, 07a/D1, aḳsāsı 09b/D1, aḳsāmından 17a/21, aldığı 27a/D3, ʿalāmeti 27a/9, 29a/14, ālātı 19a/7, ʿālem-gīrine 26a/10, altında 28a/7, 29b/20, 34a/4, 40b/4, ʿameli 15a/5, ʿamelinde 22b/21, ʿamelinden 20b/13, ʿamelini 5b/D1, 6b/D3, ʿameliyle 16b/17, arası 07a/2, arasına 08b/1, arasında 02b/5, 05a/10, 17b/5, ʿarabacılar bölükbaşısı 27b/D1, ardında 31b/1, arḳasına 18b/4, āṣārı 04b/13, 07b/3, 07b/15, 19b/18, aṣdaḳı 2b/D1, ʿaskeri 06a/6, ʿaskerini 19a/14, ʿaskeriyle 19a/14, ʿaşeri 11a/2, āşiyānesinde 5b/D2, ʿaşḳına 11a/16, atdığı 11a/6, 21b/1, 21b/11, atılacağı 17b/10, atılması 11b/1, atması 11a/14, 11a/5, 11b/6, ayaġını 3a/D1, ayaḳ ṭaşını 28b/3, ayaḳ yéri 39b/10, 37b/3, 41b/13, 41b/2, ʿaynı 15a/8, 22b/10, 24b/21, ʿaynıdır 12a/9, aʿżāsın 07b/5, aʿżāsına 7b/D1, 27b/7, aʿżāsında 07a/4, aʿżāsını 08a/21, aʿẓamı 15b/13, ʿaẓametine 19b/13, ʿaẓametlerin 28a/19, baʿdında 11b/D1, 18a/1, baḥrini 42a/6, bālāsında 26a/13, 31a/9, 32b/11, başını 21b/18, başparmaġı 08b/1, başparmaġınıñ 21b/21, batınından 2a/D2, bāṭını 15b/2, bāṭının 07b/7, beheri 24b/15, bekçiliginden 38b/13, beyninde 07a/1, 09b/D1, 11a/3, 12b/4, 18a/21, 27b/9, 38a/16, 38b/17, 39a/6, 39b/9, 40a/12, 40b/12, 41b/3, 41b/8, 4b/D2, beynindedir 37b/5, beynlerinde 13b/5, 17b/20, biñine 23b/18, boynuzunu 6b/D1, budaġından 18b/3, bulduġu 21b/18,

bulunduġu 11a/3, 37b/16, 4b/D2, burcuna 4b/D2, burcunda 4b/D2, buyuracaġı 25a/5, bükümünü 22a/1, cāddesine 31a/10, 34b/9, cāmesini 5a/D1, cānı 13b/8, 14a/13, cānibinde 30a/2, 32a/15, 35a/15, cānibine 07b/5, cebhesinde 07b/13, 08a/14, celāleti 39b/17, celāliyyesinden 07a/D2, cerḥine 3a/D1, cevheri 41b/18, ceyşi 10b/12, cinsine 11b/12, civārındadır 39b/1, cümlesi 01b/D1, 02b/6, 04b/2, 09a/D2, 13a/15, 13b/8, 14a/1, 14b/21, 17b/14, 18a/7, 3a/D1, cümlesinden 13b/21, 23a/2, cümlesine 15b/18, 30a/19, 36a/18, cümlesini 3a/D1, 6a/D1, cürmünü 13a/3, çevresi 23b/18, çilesi 21b/2, çilesini 22a/3, dağında 22b/16, dāḫilinde 26b/9, dalına 12a/19, dalları 12a/20, dāmādı 40b/17, dāmenini 15a/15, däneleri 02a/21, defter-dārı 24a/D1, demdemesiyle 27b/5, derdine 6b/D3, destine 12b/21, dikdigi 29b/10, diledigini 6a/D2, dīni 4b/D1, dişleri 19b/9, diyāneti 11b/17, diyānetine 20b/19, diyānetini 2b/D1, diyārına 10a/16, dostuna 09b/D1, duʿāsı 12a/5, duʿāsıyla 14b/8, 39a/18, düşmānına 08a/20, 09b/D1, 14a/18, düşmānından 7b/D1, düşmānını 09a/4, düşmānlarına 08b/9, düşmeninden 09a/D1, eceli 28a/7, eclinden 02b/7, 02b/10, 02a/17, 06a/21, ecliyle 24b/5, ecrine 22a/21, edebi 09b/1, eḥibbāsı 14b/11, ehline 07a/D1, ehlinden 14a/13, eli 07a/3, 42a/23, 7b/D1, elinde 2a/D2, 3a/D1, elini 21b/20, éli 39a/13, 39a/15, éliniñ 40b/9, el değirmeni, emirleri 09a/D2, emrinçe 13a/4, emrini 08b/D1, emriyle 14b/2, emṣāli 19b/12, emṣālinden 4b/D2, emyāli 30b/12, endāzını 11b/12, ṭarīk-i enīḳesin 24b/2, envāʿı 18a/20, envāʿātı 18a/21, eṭrāf-ı erbaʿasına 20a/2, ercümendi 40b/9, erkānını 23a/16, ervāḥlarına 11b/8, 23a/7, 23b/9, ervāḥlarınıñ 6b/D3, esheliyyetini 6b/D2, eṣnāsında 28b/4, 37a/21, eṣnāfından 36b/18, étdigi 08b/15, 09a/7, 26b/9, 27b/D1, édecegi 12b/16, étmegin 27a/1, 28b/5, étmesi 07b/2, 15a/9, étmesini 14a/17, étmesiyle 14a/15, etbāʿından 28a/18, 30a/15, eṭrāfına 09a/D1, evleri 38b/17, evlādları 09a/4, 18b/1, evvelkisi 05b/12, 05b/14, éyledigi 4b/D2, 05b/20, 07a/D1, 10a/11, 12a/8, 24a/6, 25b/12, 26b/10, 27b/7, 27b/20, 28a/8, 28b/6, 29a/1, 29b/17, 30a/20, 31a/8, 31a/19, 32a/13, 32b/10, 33a/3, 34a/3, 35a/8, 35a/14, 35b/14, 36a/11, 36a/19, 37a/14, 37b/3, 37b/19, 38a/15, 38b/4, 38b/18, 39a/4, 39a/19, 39b/6, 39b/8, 40b/1, 40b/9, 40b/10, 40b/18, 41b/2, éylediginde 6b/D2, éylemesi 20b/4, eyvānından 14a/14, fāsıḳları

09a/13, fedāsı 6a/D2, fehmi 02b/10, feḥvāsınca 25a/15, fetḥinde 27a/D3, fetḥine 27b/D1, ġalebesini 04b/4, ġanemleri 25a/14, ġarbında 41a/2, ġayreti 27b/6, ġayretine 05b/17, ġazāları 09b/D1, gelmesi 06a/21, gétdigini 13b/8, gezi 21b/14, gezine 22a/1, gezini 22a/14, gördügü 07a/D1, gördügünü 20b/12, gözlerinden 6b/D2, gözlerini 6b/D2, ġulāmı 24a/D1, gūşine 33b/8, günü 27a/D1, gününe 5a/D3, günleri 24b/14, gün ṭoġrusu 40a/14, günāhı 11b/D1, günāhına 05a/16, gözü 42a/13, ḥabībi 18b/13, ḥacerin 30b/8, ḥāceti 02a/19, ḫāhişin 28b/5, ḫāhişiyle 39a/16, ḥaḳīḳatini 06b/17, ḥaḳḳı 11b/16, 42b/2, ḥālinde 2a/D2, ḥālini 07a/7, ḫalāṣı 02b/21, ḥalāveti 14b/6, ḥamiyyeti 27b/19, ḫānesinde 10a/21, 5a/D1, ḥasebiyle 27a/D3, ḫāṣekī başılıġı 38b/13, ḫāṣ oṭa aġalarından 29b/7, 31a/7, 33b/20, ḫāṣṣası 09a/D1, ḫaṭarı 09a/12, ḫāṭırından 09a/D2, ḫatvesinde 01b/D2, ḥavālīsinde 37a/16, ḫavāṣı 5a/D3 19b/5, ḫayrını 5a/D2, ḫayṭı 02a/21, ḥażerātı 06b/6, 20a/9, ḫazīnesinde 28a/D2, hedefleri 10a/14, hem-nāmı 36a/12, hem-pāları 37b/20, hem-tāları 12a/15, hengāmında 40b/19, ḫidmetiyle 39a/2, ḥikmeti 11a/10, 5b/D1, ḫilāfına 07b/4, 23a/15, himemi 25a/6, himmeti 4b/D2, 08b/16, himmetini 07b/7, himmetiyle 29b/10, himmetleri 39b/19, himmetleriyle 32a/10, ḫīninde 20b/11, ḫiṭābında 6b/D3, ḥizāsında 18a/4, ḥizāsındadır 28b/3, 37a/2, ḫiẕmeti 12b/6, ḫiẕmetinde 6b/D3, ḫudʿası 05a/15, ḫulḳunda 07a/5, 09a/D2, 19b/1, ḥulūlu 7b/D1, ḫumusu 11a/1, ḫurūcunda 02a/17, ḫuṣūṣunda 37b/21, ḥużūruna 18b/6, ḥükmüne 07a/D1, ḥükmünü 10b/20, ḥükmüyle 13a/5, ırmaḳına 6a/D2, ışṭılāḥlarınca 27a/1, ışṭılāḥātı 17b/12, iʿāneti 30b/11, ibtidāsı 17a/20, ibtihācın 26a/7, 29b/9, 30a/16, īcādında 15a/11, icmāliyle 15b/1, icrāsı 2b/D1, icrāsında 2b/D1, içinde 07b/2, 12a/13, 18b/20, 28a/D2, 5a/D2, içinden 17b/2, içine 18b/4, idmānına 21a/9, idmānını 21a/17, iftāsıyla 20a/19, 24b/8, iḫbārlarına 6b/D1, iḫlāṣında 06b/19, 5a/D2, iḫlāṣından 5a/D2, iḫtişāṣı 06b/17, 38a/4, iḫvānını 36a/18, iḳbālini 25a/17, ikisi 4b/D1, otuz ikisinden 28a/D2, ikisini 40b/2, ikisiniñ 4b/D1, ikincisi 05b/13, 05b/15, ʿilācı ı 04b/1, ḥikmet-i ilāhiyyeleri 17a/1, ilhāmıyla 25a/D2, ʿilmi 42a/4, ʿilminde 3a/D1, ʿilminden 19b/4, ʿilmini 01b/11, 08a/12, iltimāsıyla 40a/1, iʿmālinde 5b/D2, imāmı 35a/57, īmānı 6a/D2, imtizācları 37b/2, ʿindinde 01b/10, 07a/21, 09b/D1, 15b/15, 15b/17, 17a/20, 17b/1, 17b/3, 18b/17,

21a/3, infāẕı 09a/D2, 13a/10, infāẕıyla 01b/D3, infikākı 07a/D1, 16a/15, inhizāmı 01b/14, 04b/1, 06b/20, inhizāmına 01b/D3, 20b/7, 2b/D1, insāniyeti 12a/7, irādesine 5b/D1, irşādı 10b/2, işābeti 10a/14, ismine 06b/11, 06b/14, 07a/18, 07a/D2, 07b/20, 08a/15, 08a/18, 08b/4, 09a/D2, 17a/12, 6b/D3, ismiyle 18a/13, 28b/1, 28b/16, 36b/1, istiʿmālinde 07a/9, 14a/1, işini 2b/D1, iştihārına 27a/7, iʿtibārı 24b/1, 24b/7, iʿtibārın 27b/19, iʿtibārıyla 21b/4, iẓhārı 09b/14, iẓhārını 15a/13, ḳabīlinden 06b/18, 06b/19, 12a/2, ḳabīlindendir 06b/10, ḳabūlünde 2a/D3, ḳabżasında 29a/2, 30b/12, 31b/16, ḳabżasınıñ 25a/D3, ḳaddi 08b/20, ḳaddine 21b/8, cāy-ı ḳademindedir 30b/13, cāy-ı ḳademiniñ 31b/16, cāy-ı ḳademiyle 38a/8, ḳadem-gāhınıñ 34a/4, ḳadri 02a/18, 10b/9, ḳadrine 22b/1, ḳāḍīlerinden 39a/13, ḳāḍīʿaskeri 39a/15, ḳahramāneleri 25a/3, ḳāʿideleri 10b/16, ḳāʿidesi 11a/3, ḳaldıġı 12a/21, ḳalʿasını 27a/D1, ḳalbinde 08b/12, ḳanḳısı 10b/19, 17b/10, 23a/11, 23a/12, ḳapıları 08b/12, ḳapısında 5b/D2, ḳarındaşı 09b/8, ḳarībinde 08a/8, ḳarībindeki 32b/12, ḳarlıḳından 40b/10, ḳarneyni 6b/D1, ḳarşısında 02b/14, 33b/3, ḳatında 08a/6, 18a/12, 18b/19, 19a/10, ḳavāʿidi 05b/21, ḳavimi 13b/8, ḳavliyle 05b/19, ḳavsinde 08a/13, ḳavsinden 05a/10, ḳavsini 21b/17, ḳavsiniñ 41b/16, kefesine 18b/11, keferesi 13a/6, kelimesi 07a/17, kemāli 09b/1, 42b/7, kemālin 21b/18, kemānını 09a/6, kenārında 27b/D2, 40b/4, kenārındaki 25b/14, kenzi 15a/14, kerāmeti 06b/18, 6a/D1, kerāmetleri 20a/16, 23b/10, kerāmetlerini 20b/21, keşfine 42a/2, ketḫudāsı 39b/5, 39a/13, kīnesinde 14a/4, kitābında 02a/10, 14a/10, 20b/8, ḳolu 07a/2, ḳonduġunu 21b/12, ḳudreti 6b/D3, 15a/8, ḳudretine 06b/1, 13a/3, ḳuluna 22b/15, ḳullarından 28a/17, ḳulluġundan 6a/D1, ḳulūbuna 3a/D1, ḳurbunda 24a/14, 26a/14, 34b/9, 39a/19, 41a/16, ḳuvveti 07a/D2, 07b/16, 08a/17, 2b/D1, ḳuvvetine 07a/16, 7b/D1, ḳuvvetiyle 07a/12, 39a/16, 39a/17, küfrü 5a/D2, küfründen 5a/D2, küllīsine 6b/D1, külünküne 26a/D1, kütüb-ḫānelerinden 02b/3, lafẓı 15a/10, lafẓıyla 2a/D1, laḳabıyla 27a/2, lāyıḳına 2b/D1, levāzımı 13a/7, lisānından 22a/8, lüzūmuyla 07b/6, mā-ʿadāsı 10a/18, 11b/19, mā-ʿadāsına 07b/10, 17b/3, mā-fevḳinde 29a/15, 33a/5, maḥallinde 42a/17, maḥalline 42a/17, 02a/14, 37a/17, 6b/D3, mahāreti 18a/21, 4b/D2, maḳāmı 07a/14, maḳāmına 08b/2, 22b/8, maḳāmında 11b/15,

38b/14, maʿnāsına 07a/21, 27b/9, 4b/D1, maṭbaḥında 28a/D2, maṭlūbundan 12b/16, mā-verāsında 27b/10, mażarratı 15b/4, mefhūmunca 27a/6, mefhūmunuñ 12a/18, ordu-yı menhūsesi 2a/D2, ordu-yı menhūsesinde 28a/D2, ordu-yı menhūsesini 14a/17, 16b/10, menzilinde 19b/10, menzilindedir 23b/20, menzilinden 40a/8, menzilini 31a/5, 39a/14, menziliniñ 29b/20, 33a/4, 33b/7, 34a/3, 34b/8, 36a/19, 36b/20, 40b/4, menzilesinde 15a/2, metāniyyeti 28b/1, mevḳiʿinde 07b/6, mevżūʿı 31a/19, mezarlıġına 40b/4, miḳdārıncadır 09b/1, miḳdārı 02a/20, 09a/D1, 14b/16, 14b/18, 41a/2, 41a/16, 41b/3, milletinden 05a/17, miṣ̱āli 25a/13, miṣdāḳınca 21a/2, muʿcizātı 05b/10, 6b/D1, muḥabbeti 40a/9, muḥżırlarından 39a/15, muḳābelesine 06a/15, muḳābilinde 26b/11, muḳābilindedir 34a/5, muḳaddemi 24a/7, muḳteżāsı 26b/8, 37b/18, muḳteżāsınca 05b/17, murādına 4b/D2, muʿteberi 31a/9, muʿteberini 29a/12, muʿteberiniñ 32b/11, mübāhātı 26a/9, müʾeddāsınca 26b/10, müfādınca 31b/12, müfāḫaretin 26a/8, müfāḫaretinden 30a/16, münācātında 06a/11, maʿnā-yı münīfi 02a/12, 18b/10, müntehāsı 03a/15, 31b/15, 35a/14, 36a/21, ḫacer-i müntehāsı 28b/2, 37b/4, seng-i müntehāsı 33a/5, 34b/9, 37a/1, 38a/7, müsābaḳaları 25b/5, sāye-bān-ı müṣ̱mirātında 23b/10, müşīriniñ 29a/13, müvekkili 14a/15, nāmı 28a/D1, nāmını 28a/1, 31a/5, nāmıyla 18a/14, 19b/11, 24a/7, 25a/20, 26a/16, 27b/11, 28b/16, 29b/5, 36a/10, 36a/20, naẓarı 07a/16, 42b/2, naẓarıyla 16b/19, naẓmına 2b/D1, nārları 15a/2, nāṣiyesinden 6a/D1, nā-vuḳūʿundan 24b/18, nāʾibi 08b/D1, nevʿi 18b/3, nev-bünyādında 39b/7, nevbetiyle 6b/D3, nışfı 11a/1, niʿmetiyle 42b/10, niẓāmı 09b/19, nişānı 09b/D1, 26b/11, 28b/6, 40a/9, 40a/12, seng-i nişānı 24a/7, 28a/6, 29a/1, 30a/1, 39a/4, 40a/3, nişāneleri 24a/15, niyyeti 5a/D2, niyyetine 01b/11, 04b/12, 04b/5, 05a/7, 05b/11, 07b/20, 08a/14, 08a/17, 08b/11, 09a/4, 11b/20, 18a/11, 22b/6, 23a/1, niyyetiyle 5a/D2, nuṣretine 09b/D1, nuṭḳu 06b/20, nuṭuḳlarında 20b/1, 20b/6, nüfūẕu 15b/16, nüṣṣābına 2a/D2, nüzūlü 12b/9, oġlu 13a/20, oḳunu 18b/19, oḳunuñ 21b/2, oḳları 18b/7, 21b/1, oḳuyla 31a/19, olacaġı 14b/18, 17a/3, 24b/3, 24b/5, 24b/9, 25a/9, olduġu 5a/D2, 6b/D2, 6b/D3, 10b/6, 23b/21, olunduġu 07a/4, 25b/5, olmadıġı 14a/12, 25a/15, olmaması 11a/7, olması 07a/9, 09a/10, 13a/13, 13b/18, 25a/2, 25a/7, olmasına

5b/D2, olmasını 08b/12, olunacaġı 15b/12, olunduġu 05b/5, 07a/4, 21a/10, 24a/1, 25b/5, 35a/12, olunduġundan 23b/9, omuzuna 21b/19, on ikisinden 28a/D2, orṭasında 41a/16, ʿömrü 5a/D2, 21a/1, 23b/17, öñünde 30a/1, öñündedir 33b/9, parmaḳları 07a/3, 07a/8, 07a/D1, 22a/2, parmaḳlarında 07a/D1, pehlivānları 09a/9, pesinde 26a/14, pīrini 42b/15, pīşānında 5a/D1, dendān-ı pīşānları 10a/11, pīşesi 07b/12, tīr-i pişrevin 27b/2, puta sepedi 29a/14, 31a/9, rāḥatına 5b/D2, raḥmeti 42a/11, raḥmetine 03a/6, 22b/2, raḥmetini 5b/D2, raḥmetiyle 5b/D2, raʿiyyetinde 06a/10, 2a/D3, rāmīsi 06b/14, raʿnāsı 41a/7, rāvīsi 10a/17, refīḳi 18a/3, 29a/11, refīḳlerine 13b/7, reʾīsi 09b/4, 36a/9, remyinde 7b/D1, Resūl'üne 13a/17, reʾyi 25a/16, rıżāsı 5b/D1, rıżāsına 5b/D1, 06a/17, rıżāsında, 09a/11, ridāsından 27a/D1, rubʿu 11a/1, rūḥu 14a/20, rūḥları 14a/20, rūḥāniyyetindendir 3a/D1, rusūmu 11b/15, yıldız rūzgārıyla 30b/14, lodos rūzgārıyla 31b/3, rüfeḳāsına 27a/8, sābıḳında 26b/8, ṣadāsından 2a/D2, ṣadedinde 41a/8, ṣadrı 07a/3, ṣadrında 02a/5, ṣadrlarında 25a/16, ṣaflarını 18a/3, ṣāḥibi 08b/8, 12b/19, 20a/12, 20a/17, 25a/D2, ṣāḥiblerine 20a/13, ṣāḥibleriniñ 03a/6, ṣalavāt parmaġını 21b/21, ṣallā'llāhu ʿaleyhi ve sellemi 18b/13, sāmiʿine 2a/D3, ṣunʿunda 15a/12, ṣunʿunu 16b/20, ṣanʿatı 4b/D2, 07a/D1, 20b/19, 42a/20, ṣanʿatıdır 04b/5, ṣanʿatını 4b/D2, saʿyın 27a/20, saʿyında 5b/D1, sāʾirinde 09a/D2, sāʾirleri 21b/8, sāʾirlerinden 02a/3, sebebi 5a/D2, sebebiyle 05b/1, 17a/1, 2a/D1, 5a/D2, sebḳatı 41b/17, sebḳatına 36a/12, 40b/10, sehmi 08b/1, 10a/3, 14b/10, 14b/2, 16b/7, 17a/10, 17a/2, 41b/17, sehminde 06b/1, 08a/13, 14a/19, 15b/7, sehmleri 10b/5, semtinde 22a/D1, senesinde 10a/21, senesinden 24b/7, sengi 27b/8, sengine 37b/1, sengini 27b/20, senginiñ 31a/20, 38b/6, sünen-i seniyyesin 16b/18, sünnet-i seniyyesine 10a/20, 4b/D1, ser-bülendi 40b/8, sevretin 28a/1, ṣıdḳıyla 5b/D2, ṣıfatı 12a/9, sırrı 42b/12, sırrına 06a/2, 09a/9, sırrınıñ 22a/20, ṣıytı 03a/17, 11b/11, silkinde 22b/2, sīnesinde 02a/5, 10b/4, 22b/12, sīnesinden 06b/2, 08a/4, sīnesine 05a/9, 06b/7, 14a/5, 14b/4, 22b/13, 23b/17, 23b/19, 25a/17, 42a/19, sinor ṭaşınıñ 41a/15, siperinde 19a/3, sözünden 2b/D1, sözüne 05a/18, ṣūreti 4b/D2, sübʿü 11a/1, südüsü 11a/1, ş̱ülüş̱ü 11a/1, ş̱ümünü 11a/1, sürüsünde 39a/16, sürūrundan 09b/16, şaḫṣına 07a/6, 08a/6,

şānına 20b/1, şarṭı 08a/6, 12a/9, şarṭından 19a/21, şarṭını 17b/11, şaṣtında 31a/9, şecāʿati 39b/17, şecāʿatin 25b/10, şecāʿatinde 19b/2, şeḳāveti 05a/16, şekli 26a/14, 41a/2, şerefine 06b/16, eḥādiṯ-i şerīfinde 02a/21, ḳavl-i şerīfinde 06b/12, naẓm-ı şerīfinde 01b/13, 05a/11, 6a/D2, 06b/15, 08b/D1, 09b/D1, 11b/17, 13a/6, 16b/13, 20a/1, 25a/11, ḥadīṯ-i şerīfine 02b/8, naẓm-ı şerīfine 03a/5, sünnet-i şerīfine 06a/7, ḥadīṯ-i şerīfini 16a/20, naẓm-ı şerīfini 13b/15, ḥükm-i şerīfiniñ 19b/17, ḥadīṯ-i şerīfiyle 22b/7, naẓm-ı şerīfiyle 20b/18, muʿāmelāt-ı şerʿiyyeleri 12a/12, şerrinden 4b/D1, 07a/20, şevketine 2b/D1, 06a/17, şeyḫi 17b/16, şimālinde 25b/13, şiʿrinde 19b/6, 20b/3, şöhreti 41b/6, şuʿāʿı 09a/D1, şurūṭu 12a/12, şurūṭunu 40a/10, taʿalluḳu 07b/15, taʿalluḳuna 09a/D2, taʿalluḳundandır 6b/D2, ṭabʿına 08a/7, ṭabʿında 07b/19, 26b/7, tābında 10b/8, tafṣīli 6b/D1, 6b/D3, 15b/1, taḥdīdinde 35a/12, taḥtında 3a/D1, 07a/9, 12a/18, 21a/4, ṭāʾifesi 20a/13, ṭāḳatinden 21a/12, taḳvāsı 06b/19, taḳvāsında 01b/D3, taʿlīmi 18b/18, taʿlīminden 08a/8, taʿlīme 4b/D2, taʿlīmini 18b/21, ṭarafına 41b/14, ṭarafında 29b/6, 30a/2, 38a/17, 41a/10, 41a/15, 41b/9, ṭarafındaki 32a/15, ṭarafından 2b/D1, 17b/16, ṭarāvetinden 17a/10, tāreki 32b/10, ṭarīḳi 01b/D3, ṭarīḳinde 37b/16, ṭarīḳleri 12b/20, ṭarīḳatiyle 40b/9, ana taşı 28a/8, 29b/6, 31b/14, 32a/14, 36b/20, ayaḳ ṭaşı 33a/4, baş ṭaşı 38a/16, 41b/7, baş ṭaşına 33a/4, baş ṭaşından 40a/3, ṭaşını 30b/9, ṭaşınıñ 31a/8, 33b/9, 41b/7, ana ṭaşınıñ 41a/1, baş ṭaşınıñ 41a/15, sinor ṭaşınıñ 41a/15, baş ṭaşıyla 39b/10, rāyiḥa-yı ṭayyibesiyle 6b/D1, tebeʿıyyeti 14b/17, teberdārlığına 38b/13, teberrük-resānında 35a/8, tebessümü 10a/11, tedbīri 25a/16, tefsīrinde 5b/D2, teġallübüyle 37a/18, kemāl-i teġibātından 22b/6, démirini 26a/D1, terāzūsuna 16b/12, tevābiʿinden 30b/10, tevfīḳi 38b/2, tevḥīdi 22b/9, tevʾemi 24a/13, tīri 09a/D1, 11b/10, tīrini 26b/10, tir-keşleri 18a/14, ṭulūʿuna 5b/D2, ṭurduġu 26a/13, tutması 12a/1, tüsʿü 11a/2, umūru 21a/3, umūrun 05b/18, umūrunda 05b/19, 12b/17, umūrunu 12b/18, 20b/17, 2b/D1, urulmasıdır 17b/1, uṣūlü 14a/13, 14b/21, uṣūlünden 07a/D1, ʿuşru 11a/2, üçüncüsü 05b/13, 05b/15, üçüncüsüdür 09b/10, ümīdiniñ 12b/15, üstünde 40a/4, 31b/2, 38b/18, 41a/1, 41b/12, üstünden 41a/17, üstüne 17a/13, üstādı 08a/9, üstādından 09a/7, üstādlarından 24a/12, üstāẕı 14b/7, üstāẕından 07a/D1,

08b/15, 20b/11, 17b/9, üzerinde 05b/8, 05b/9, 11a/11, 11a/21, 17a/14, 18b/10, 26a/D1, 3a/D1, 40a/3, 40b/1, üzerinden 05a/1, 05a/4, 05a/6, 18b/21, üzerine 02a/9, 04b/13, 06a/4, 07a/19, 15a/13, 15a/4, 15b/17, 17b/15, 17b/2, 19a/1, 19a/17, 20a/15, 21b/21, 6b/D2, vaḥşetinden 11b/12, vaḳtini 22a/7, vaṣfı 13b/11, vaṣiyyetidir 20b/10, vaṣiyyetini 20b/20, vażīʿine 37b/17, vechine 08b/13, vekāletnde 17b/18, vekīlidir 08b/D1, vérdigi 41a/9, verāsında 28b/2, 36a/21, 37a/1, 38b/6, verāsındadır 33a/5, 35a/15, vuḳūʿu 38b/2, vuḳūʿun 07a/5, vücūdu 07a/15, 18a/18, vücūduna 21a/9, vücūdunda 07b/16, vücūdunu 14a/19, 21b/19, vusʿundan 21a/14, vusʿuna 2b/D1, yaġmacısı 22a/10, yaḳınında 4b/D2, 22a/15, yanı 17a/13, yanına 17a/14, yanında 22a/17, 22a/18, 23b/21, yarışında 23a/11, yaşında 09b/10, yayı 17a/12, 18a/13, yayları 21b/4, 21b/9, yaylarından 21b/9, yedi 7b/D1, yedinde 02b/20, 07b/19, 14b/7, 23b/21, 5b/D1, yedine 19a/8, 4b/D1, yédincisi 09b/5, yérinde 28a/D1, yérinden 21a/20, 23a/8, yérine 6b/D1, 6b/D3, 21a/19, 23a/9, 2b/D1, yérine getir- 06a/14, 08b/D1, 20b/20, yétdigi 1b/14, yolu 40a/3, 40b/1, yolunuñ 27b/12, yoluna 5b/D2, 15b/10, 41b/14, yolunda 20a/18, 20a/20, 22b/15, 6b/D1, yoluyla 21b/13, yolları 21b/14, yumruġunu 21b/11, 21b/16, 21b/17, yükseklerinden 23a/11, yüzüne 21a/21, 22a/3, żāhiri 15b/2, żāhirinde 19a/15, zamānına 13a/15, zamānında 21a/4, zānūsunu 13b/6, żararı 12b/14, 12b/15, ẕātında 2b/D1, 07a/6, ẕerresi 6b/D2, 07b/1, zeyli 10a/9, zeylinde 32b/10, zeyline 42b/3, żımnında 10a/14, 10b/5, ẕikrinde 5b/D1, zirāʿlarını 05b/2, żiyāsı 16b/4, 16b/7, 25a/1, ziyādesini 22a/11, ẓuhūru 24b/18, zümresinde 22b/9, zümresinden 4b/D2, 25b/7, 25b/8, zümresini 5b/D2

-I, -U Fiilden isim yapma eki

açıḳlığını 25a/D3, daḫı 01b/D2, 02b/14, 04b/10, 05b/14, 05a/19, 05a/4, 06a/13, 07a/12, 07a/21, 07a/5, 07a/D2, 08a/19, 08b/18, 10a/14, 10a/19, 10b/6, 11a/16, 11a/17, 11a/19, 11a/4, 11b/4, 11b/7, 12a/6, 13a/16, 13a/21, 13b/9, 13b/7, 14a/4, 14a/6, 14b/3, 15a/11, 15a/16, 15a/8, 15b/9, 16a/14, 16a/2, 18b/1, 18b/15, 18b/2, 18b/3, 21a/11,

21b/10, 22a/11, 23a/16, 23b/14, 23b/15, 23b/6, 23b/7, 24b/16, 26a/16, 27a/20, 28b/16, 29b/5, 31a/4, 33b/2, 33b/6, 37b/18, 38a/6, 3a/D1, 4b/D1, 4b/D2, 6a/D1, 7b/D1, ḳarşı 22a/13, 2a/D3, ḳarşısında 02b/14, 33b/3, ṭoġru 08a/21, 20b/9, 21b/10, 41a/10, 41a/17, 41b/9, ṭoġruca 26a/13, yazılı 05b/8,

-IcI, -UcU Fiilden isim yapma eki

atıcı 20a/13, atıcılar 06b/3, 21b/10, 21b/13, atıcılarıñ 19a/1, atıcınıñ 21b/14, édici 07a/20, olucudur 16b/3, yazıcı 38b/13

+Iñ, +Uñ; nIñ, +nUñ İlgi hâli eki

ʿacūzeniñ 26b/D1, aʿdānıñ 10b/4, 23b/17, 23b/19, 6b/D1, 6b/D2, ādemiñ 6b/D3, ādemleriñ 39a/18, āḫarıñ 11a/7, ʿaḳdıñ 07a/15, ʿaḳliyyeleriñ 07a/5, ʿaleyhi’s-selāmıñ 7b/D, 18a/12, ʿāmilīniñ 2b/D1, ʿāmmeniñ 05a/1, 12b/21, ʿamūduñ 31a/20, anlarıñ 01b/D3, 6a/D1, 6b/D3, 12a/13, 13a/9, 21a/3, 22b/9, ʿArabīniñ 18a/20, ʿaṣrınıñ 19a/15, atanlarıñ 22a/D1, atmanıñ 11a/10, atıcılarıñ 19a/1, atıcınıñ 21b/14, ayaḳ ṭaşlarınıñ 28a/4 38a/16, 38b/19, āyetiñ 13a/5, 5b/D2, bābıñ 02b/5, baş ṭaşınıñ 41a/15, başparmaġınıñ 21b/21, bed-nāmıñ 19b/21, beldeniñ 27a/D1, bilmeyeniñ 6a/D2, bī-naẓīriñ 24a/12, 24a/6, 25a/6, 26a/13, bunlarıñ 5b/D2, bunuñ 04b/9, 07a/D1, 15a/4, 23a/15, burcuñ 10b/20, celīliñ 3a/D1, 19a/21, cemādātıñ 14a/20, cihānıñ 41b/15, cümleniñ 19b/5, çeñeniñ 21b/20, démeniñ 5b/D1, demreniñ 21b/3, düşmānıñ 21a/1, 23b/17, düşmānıñ 16b/10, düşmeniñ 06a/4, Efendimiz’iñ 09b/4, 09b/8, 19b/11, 23a/5, eflākıñ 07a/D1, éliniñ 40b/9, ervāḥlarınıñ 6b/D3, fenniñ 12a/9, feraḥ-efzānıñ 29a/1, fütūḥāt-ı ġaybiyyeniñ 5b/D2, ġayret-nümūnuñ 33a/4, görmeniñ 6a/D2, ġulyabānīleriñ 19b/8, gürūhuñ 11b/1, geşt ü güzārıñ 23b/10, ḥaceriñ 40a/12, Ḥaḳḳ’ıñ 2b/D1, 06a/17, 08b/12, 08b/D1, 16b/20, 5b/D1, 5b/D2, 38b/2, ḫāk-sārıñ 03a/8, ḥarbıñ 23a/2, herkesiñ 17a/11, 22b/1, hicretiñ 10a/20, himmetimiñ 03a/15, Ḫudā’nıñ 42a/10, iḫvānıñ 37b/16, ikiniñ 06a/10, ikileriñ 06a/10, ikisiniñ 4b/D1, insānıñ 06b/16, 7b/D1, İslām’ıñ 2b/D1,

ḳabżanıñ 07a/8, 07b/6, ḳabżasınıñ 25a/D3, cāy-ı ḳademiniñ 31b/16, ḳademleriniñ 5b/D2, ḳadem-gāhınıñ 34a/4, Ḳādir'iñ' 15a/8, kāfiriñ 06b/2, 06b/7, 08a/3, 28a/D2, 3a/D1, kāfirleriñ 01b/14, 25a/16, Ḳaḥḥār'ıñ 08b/10, ḳalʿalarımızıñ 02b/21, ḳapudanıñ 27b/18, ḳavliñ 17b/1, ḳavsiñ 08a/6, 14a/9, 14a/13, 18a/18, ḳavsiniñ 41b/16, kemānıñ 42b/13, kemān-keşleriñ 19a/15, 5a/D2, kendiniñ 40a/8, kimiñ 4b/D2, kimiñdir 27a/D1, kimseniñ 06b/20, 08a/8, 12a/7, 12a/8, 3a/D1, kişiniñ 09a/21, ḳoçuñ 6b/D1, ḳrālıñ 6a/D1, rūḥ-ı ḳudsīniñ 14a/15, ḳurbānıñ 6b/D1, ḳuyunuñ 42b/19, küffārıñ 19a/9, 2b/D1, 3a/D1, 5b/D1, maḥalliñ 6b/D3, maʿhūduñ 38a/6, mefhūmunuñ 12a/18, aʿdā-yı menhūseniñ 16a/12, menziliñ 27b/8, 28a/5, 28a/D1, 28b/1, 28b/3, 32a/13, 35b/8, 37b/3, 39a/19, 39a/4, 40a/11, 41b/2, cāy-ı menziliñ 38b/18, naṣb-ı menziliñ, menziliniñ 29b/20, 33a/4, 33b/7, 34a/3, 34b/8, 36a/19, 36b/20, 40b/4, menzilleriniñ 41a/6, merḥametiñ 13a/7, merḥūmuñ 39b/19, 40b/18, merḳūmuñ 07b/1, 19b/13, merḳūmeniñ 17b/18, mezbūruñ 37a/18, 41a/14, meẕkūruñ 30a/20, 40b/11, 41a/9, ümmet-i Muḥammed'iñ 10b/2, 5b/D2, 6b/D2, muḥteremiñ 20b/10, mūmā-ileyhiñ 28b/20, muʿteberiniñ 32b/11, mutavassıṭıñ 07a/7, muvaḥḥidīniñ 10a/1, meydān-ı mübārekeniñ 17b/15, ʿaşere-i mübeşşereniñ 09b/4, müʾminiñ 10b/6, mümtāzıñ 38b/5, Müslimīniñ 18b/10, 40b/8, 2b/D1, müstaḫlefiñ 24b/20, müşāhedeniñ 23b/1, müşārün-ileyhiñ 23b/1, 36a/12, 39a/4, müşīriniñ 29a/13, nāsıñ 13a/3, nev-bünyādıñ 38a/16, niʿmetleriñ 15b/13, nişānıñ 17b/1, Nūr'uñ 09a/D1, nuṭuḳlarınıñ 01b/D3, oḳunuñ 21b/2, oḳlarıñ 11a/6, oḳuñ 05b/8, 11a/11, 19a/3, 21b/14, 21b/9, olanlarıñ 03a/17, 09b/10, olduġunuñ 5a/D2, olmayanlarıñ 02a/5, pehlivānıñ 31b/13, 32b/7, pehlivānlarıñ 23a/21, pelīdiñ 13b/8, pīriñ 09a/8, 20b/20, püşteniñ 26a/14, rāʿīniñ 25a/13, rāmīniñ 10a/3, 14b/2, 15a/5, 15b/7, 19b/2, reʿāyānıñ 12b/6, Resūlu'llāh'ıñ 7b/D1, 09b/D1, 16b/7, 16b/17, rūḥuñ 06b/17, eʾimme-i rumātıñ 12a/10, fenn-i rumātıñ 23b/8, ġanḳāh-ı rumātıñ 24b/14, tekye-i rumātıñ 25b/13, fuḳarā-yı ṣābirīniñ 2b/D1, ṣāḥibleriniñ 03a/6, ṣaḳīliñ 30b/11, 39b/8, sehmiñ 7b/D1, 14a/13, 14a/8, 19b/12, sehmleriñ 10b/19, seniñ 14b/11, 6a/D2, sengiñ 39b/1, senginiñ 31a/20, 38b/6, ṣıbyānın 25a/14, ṣınıfıñ 11a/6, sırrınıñ 22a/20, simātlarıñ 09b/4, sinor ṭaşınıñ 41a/15, Ḥaḳḳ

Sübḥānehu ve Teʿālā'nıñ 25a/D2, şaḫṣıñ 07a/8, 07a/14, ʿaẕīmü'ş-şānıñ 10b/9, şehīriñ 31a/8, şerāʾiṭiñ 17b/12, ḥükm-i şerīfiniñ 19b/17, şeyḫiñ 22a/16, şeyʾin 08b/D1, şurūṭuñ 18a/7, ṭaʿāmıñ 24b/15, ṭālibiñ 07a/14, ṭālibīniñ 02a/19, taʿlīmiñ 01b/D2, ḳudret-i tāmmeniñ 6b/D2, 15a/10, Tañrı'nıñ 03a/5, 22b/2, ṭaşınıñ 31a/8, 33b/9, 41b/7, ana ṭaşınıñ 41a/1, baş ṭaşınıñ 41a/15, sinor ṭaşınıñ 41a/15, Allāhu Teʿālā'nıñ 06b/14, tīr-bānıñ 11b/12, ʿuẓemānıñ 2b/D1, ümīdiniñ 12b/15, māʾ-i verdiñ 7b/D1, yayıñ 17a/10, 19a/3, 21b/2, yolunuñ 27b/12, ẕerrātıñ 09a/D2

benim 01b/D2, 06a/12, 6a/D1, 7b/D1, 15b/21, 19b/7

-Iñ, -Uñ Çokluk 2 şahıs emir eki

édiñ 2a/1, 09a/4, 13a/2, geliñ 22b/21, ḳorḳuñ 20b/14,

-IncA, -UncA Zarf fiil eki

bulunca 42b/8, démeyince 2b/D1, durunca 42a/17, étdirinceye 6b/D3, étmeyince 09a/19, gelince 42b/18, 6b/D3, girince 42a/19, görünce 42b/2, olunca 06b/2, 07b/2, 18a/16, 18b/18, 42a/11, 42b/10, 42b/12, 42b/16, 42b/20, olununca 19a/20, ṭoġunca 23b/17, varınca 2a/D2, 21a/19, varıncadır 21b/8, yétişince 22b/12

-Ip, -Up Zarf fiil eki

açılıp10a/9, açıp 15a/8, 22a/7, alıp 07a/12, 09a/7, 17b/6, 18a/10, 23a/8, 2a/D2, 3a/D1, 6b/D2, araya alıp 3a/D1, atıp 08b/9, 09a/7, 10b/16, 11a/19, 12a/1, 27b/3, ayrılmayıp 2b/D1, baġlayıp 02a/1, başıp 26b/10, bilip 05b/20, bozulup 2a/D2, bozup 23a/3, 29b/17, bulup 05b/1, 13b/6, 14a/15, 15a/16, buyurup 10a/8, 23b/8, 24b/2, çıḳarıp 27a/D1, çıḳıp 09a/D1, 17a/11, 20b/9, 26b/D1, çözülüp 09a/D1, déyip 13b/3, delip 17a/14, 17a/15, dikip 42a/3, 42b/16, düşüp 3a/D1, 05b/17, érişip 13b/7, érip 14a/16, étmeyip 11b/20, 13b/1, 17a/18, édip 01b/11, 01b/D3, 02a/12, 2a/D3, 02a/19, 2a/D2,

02b/3, 2b/D1, 3a/D1, 04b/2, 04b/9, 4b/D1, 4b/D2, 05a/5, 05a/13, 5a/D1, 05b/3, 05b/11, 06a/4, 6a/D1, 6b/D2, 6b/D3, 07a/7, 07a/16, 07b/5, 07b/6, 07b/18, 07b/19, 08a/2, 08a/17, 08b/6, 09b/D1, 10a/9, 10b/10, 11a/18, 11b/15, 11b/16, 12a/12, 12a/D1, 12b/3, 12b/12, 12b/13, 12b/14, 12b/18, 12b/19, 13a/17, 13b/9, 14b/10, 15a/13, 15a/15, 16a/1, 16a/10, 16a/21, 16b/1, 16b/18, 16b/20, 17a/8, 20a/14, 20b/19, 22b/8, 22b/13, 23a/9, 23a/13, 24a/D1, 24b/6, 24b/13, 24b/14, 25a/1, 25a/3, 25a/14, 25a/15, 27a/3, 27b/2, 27b/4, 28a/19, 28a/D1, 28a/D2, 28b/4, 30b/8, 31a/6, 31a/7, 32b/9, 33b/2, 33b/3, 33b/4, 33b/6, 34a/3, 34b/7, 35b/13, 36a/16, 37b/19, 38a/6, 38b/15, 38b/16, 41a/8, éyleyip 13b/7, 25a/17, 33b/3, géçip 31a/4, 33b/6, 33b/7, 41a/17, gelip 2a/D2, 2b/D1, 3a/D1, 4b/D2, 05a/13, 6b/D3, 08a/3, 09a/D1, 10a/3, 11a/11, 13b/12, 13b/14, 22a/12, 22b/5, 28a/D2, gédip 21b/11, getirip 12b/4, 4b/D2, 6b/D1, 20b/20, girip 12b/15, 18b/6, görülüp 19b/1, görüp 2b/D1, 10a/4, 15b/21, 33a/2, ḳaldırıp 13b/11, ḳalḳıp 06b/6, ḳılıp 06a/14, 07b/8, 16b/8, 16b/10, ḳomayıp 2b/D1, 3a/D1, 11b/15, ḳoyup 2a/D2, 2b/D1, oḳuyup 23a/4, olamayıp 01b/D3, olmayıp 15a/1, 16b/11, 27a/2, olunup 08b/7, 08b/14, 14a/3, 14b/21, 15b/1, 15b/5, 19b/13, 20a/3, 20b/7, 21a/4, 23b/14, olup 2a/D3, 2a/D2, 02b/7, 3a/D1, 04b/1, 04b/13, 4b/D2, 05a/14, 05a/15, 05a/18, 5a/D2, 5a/D3, 5b/D2, 06a/5, 06a/9, 6b/D2, 6b/D3, 07a/17, 07b/1, 07b/7, 07b/16, 07b/17, 08a/1, 08a/8, 08a/20, 08b/2, 08b/3, 08b/5, 08b/12, 09a/6, 09a/14, 09a/9, 09a/D1, 09a/D2, 09b/10, 09b/12, 09b/14, 09b/15, 10a/8, 10a/20, 10a/21, 11a/12, 11a/15, 11a/20, 11b/1, 11b/7, 11b/D1, 12a/6, 12a/20, 12b/6, 12b/8, 12b/9, 13a/18, 13a/20, 13b/5, 13b/19, 13b/2, 13b/5, 13b/10, 14a/13, 14a/5, 14b/8, 14b/11, 14b/16, 14b/18, 15a/3, 15a/4, 15a/5, 15a/14, 15a/17, 15a/20, 15b/2, 15b/5, 15b/13, 15b/14, 15b/16, 15b/1, 15b/3, 15b/7, 16a/1, 16a/4, 16a/6, 16b/12, 16b/17 17a/2, 18b/3, 18b/18, 19a/19, 19b/3, 19b/9, 20b/16, 22a/20, 22b/11, 23a/2, 23b/12, 24a/12, 24a/15, 24a/D1, 24b/17, 24b/19, 24b/21, 24b/4, 24b/11, 24b/17, 25a/4, 25b/12, 27a/8, 27a/D3, 27b/19, 27b/D1, 28a/6, 28b/16, 28b/17, 29b/7, 29b/10, 31b/12, 31b/15, 32a/12, 33a/5, 33b/8, 35b/14, 36a/10, 36b/2, 37a/17, 37a/20, 38a/2, 39b/9, ṣıġınıp 2a/D2, 07a/20, siñirleyip 18b/4, söylemeyip 11b/9, sürüp 23a/9, ṭoḳunup 17a/16, 18a/1, ṭutup 21b/17, 21b/19, uçurup

28b/20, urup 17a/13, uyup 22a/6, varıp 2b/D1, 33b/5, vérip 05a/16, 6a/D1, 09a/21, 13a/17, 21a/10, 26b/D1, 30a/18, yapıp 6b/D1, 25a/13, yétişip 3a/D1, 6b/D3, yumulup 22a/2

-Ir, -Ur Fiilden fiil yapma eki faktitif

aşırı 24a/13, 40a/4, 40b/11, géçirmişler 26a/D1, géçirir 07a/10, uçurup 28b/20,

-Iş Fiilden isim yapma eki

atış 21a/19, 21a/20, 21a/19, 24b/14, kirişimi 2a/D2, yarışında 23a/11, yumuşaḳlıḳda 17a/9

-I ver- Tezlik fiili

ḳılıver 06a/12, 06a/14, ḳoyvermez 6a/D1, ṣalıverse 16b/10,

-k Fiilden isim yapma eki

açıḳlığını 25a/D3, ʿarabacılar bölükbaşısı 27b/D1, bölük 39a/18, buçuḳ 21b/4, 21b/7, 36b/2, budaġından 18b/3, delikli 26b/10, 26b/D1, direk 40a/13, küçük 29b/6, 38b/19, 39b/9, 41b/3, uzak 18b/19, 21a/17, yumuşaḳlıḳda 17a/9, yükseklerinden 23a/11

-ken Zarf fiil eki

alırken 08a/20, éserken 12a/20, éderlerken 25a/13, géderken 08a/1, iken 05a/21, 12b/4, 13a/18, 14b/5, 16a/7, 18b/21, 19a/6, 20a/20, 21b/18, 26a/12, 26a/D1, 27b/6, 28a/D2, 28b/4, 2a/D2, 2a/D3, 36a/16, 37b/21, 38a/5, 3a/D1, 40a/9, 41a/8, 7b/D1, oḳurken 42a/8, olunurken 7b/D1, yaparken 6b/D1,

+ki Aitlik eki

aḫşamki 2b/D1, arasındaki 27b/12, celīldeki 6b/D2, evveldenki 22a/19, evvelkisi 05b/12, 05b/14, ḳarībindeki 32b/12, kenārındaki 25b/14, maḥalldeki 24a/14, 38a/17, şaṣtdaki 41b/13, ṭarafındaki 32a/15, vaḳitdeki 19b/21,

-kin Fiilden isim yapma eki

keskin 07b/1, 12a/19, 12a/3, 12a/D1, 14a/5, 22b/13, 28a/3, 2b/D1,

-l Fiilden fiil yapma eki

açıldı 42a/4, açılıp 10a/9, açılırsa 41b/16, asılıdır 26b/D1, atılacaġı 17b/10, atılan 10b/19, 22a/4, atılmaḳ 36b/4, atılması 11b/1, atılmış 21b/16, 36b/3, atılır 41a/17, ayrılmayıp 2b/D1, bozulup 2a/D2, çekilenlere 21a/20, çıḳılır 19a/7, çözülüp 09a/D1, dénildi 15b/18, 21a/15, dikilmek 37b/21, édildi 4b/D2, görülüp 19b/1, görüldü 11a/5, kesilmiş 7b/D1, küçülmek 21b/10, ölçülür 21b/14, urulacaḳ 17b/11, urulmasıdır 17b/1, vérildi 11a/9, vérilmemek 38a/13, vérilmişdir 36b/4, yazılmış 11a/12, yazılmışdı 05b/10, yazılır 01b/D2, 5a/D3, yazılı 05b/8, yumulup 22a/2,

+lA Vasıta hali eki

ʿaḳlıyla 39a/18, aḳvāyla 03a/1, ʿameliyle 16b/17, anıñla 22b/18, 22b/19, ʿaskeriyle 19a/14, atmaġla 31a/5, ayaḳ ṭaşlarıyla 39b/8, ayaḳ yériyle 39b/10, 37b/3, 41b/13, 41b/2, baş ṭaşıyla 39b/10, böyle 17a/12, 21a/14, 21a/21, 24b/21, cenūbla 31b/9, démekle 24a/13, 25a/19, 40a/2, 41b/6, demdemesiyle 27b/5, duʿāsıyla 14b/8, 39a/18, ecliyle 24b/5, emriyle 14b/2, étmekle 38a/3, 40a/10, étmemekle 26a/D2, étmesiyle 14a/15, eyyāmla 35a/9, géçmekle 33b/4, ḫāhişiyle 39a/16, ḥaḳīḳatle 15b/2, ḥarble 19a/6, ḥasebiyle 27a/D3, ḫidmetiyle 39a/2, himmetiyle 29b/10, himmetleriyle 32a/10, ḥükmüyle 13a/5, icmāliyle 15b/1, ḳuvvet-i iddiḫārlarıyla 19a/17, ifrātla 10a/4, iftāsıyla 20a/19, 24b/8, iḫlāṣla 05b/17, 08b/19, ilhāmıyla 25a/D2, ilhāmla 20b/15, iltimāsıyla 40a/1, infāẕıyla 01b/D3, ismiyle 18a/13, 28b/1, 28b/16, 36b/1, istiḳāmetle 05b/18,

iʿtibārıyla 21b/4, cāy-ı ḳademiyle 38a/8, ḥużūr-ı ḳalble 15b/14, ḳavliyle 05b/19, kemānla 14b/9, kerrātla 5a/D2, keşifle 20b/15, dest-i ḳudretle 11a/11, ḳuvvetiyle 07a/12, 39a/16, 39a/17, lafẓıyla 2a/D1, laḳabıyla 27a/2, lüzūmuyla 07b/6, maʿcūnla 18b/5, mürūr-ı eyyāmla 28a/6, nāmıyla 18a/14, 19b/11, 24a/7, 25a/20, 26a/16, 27b/11, 28b/16, 29b/5, 36a/10, 36a/20, naẓarıyla 16b/19, nevbetiyle 6b/D3, niʿmetiyle 42b/10, niyyetiyle 5a/D2, oḳuyla 31a/19, olmaġla 01b/D2, 02a/16, 02b/13, 04b/8, 4b/D1, 05a/16, 07b/12, 09b/13, 09b/D1, 11a/5, 12a/15, 13a/7, 13b/10, 14a/7, 14b/15, 15a/20, 15a/21, 15b/8, 16a/10, 18a/21, 18b/2, 19b/5, 21a/21, 23b/7, 23b/11, 31b/14, 32a/10, olmamaġla 23b/2, raḥmetiyle 5b/D2, yıldız rūzgārıyla 30b/14, lodos rūzgārıyla 31b/3, sebebiyle 05b/1, 17a/1, 2a/D1, 5a/D2, seyfle 19b/12, ṣıdḳıyla 5b/D2, ṣıdḳla 12a/5, siyāsetle 26b/D1, sürḥle 25a/D3, sürūr-efzāyla 29b/20, vāżıʿ-ı şarṭla 15a/4, şehādetleriyle 23a/12, şehādet parmaġıyla 08b/1, şerīʿatle 15b/2, ḥadīṯ-i şerīfiyle 22b/7, naẓm-ı şerīfiyle 20b/18, ṭarīḳatiyle 40b/9, baş ṭaşıyla 39b/10, rāyiḥa-yı ṭayyibesiyle 6b/D1, teġallübüyle 37a/18, terġībātla 16a/18, tīrle 10b/14, usṭasıyla 08b/16, vechle 01b/D2, 01b/D3, 15b/20, 16b/15, 19a/16, 19a/7, 24b/5, vechledir 12b/6, 14a/20, vechleyse 09a/D2, yoluyla 21b/13, mürūr-ı zamānla 02a/15, 7b/D1, 23b/1

+lA İsimden fiil yapma eki

bağlanmışdır 21b/6, bağlayıp 02a/1, besleyesiz 02a/1, boşlamamaḳ 21a/8, fāḫirelendirdi 10a/13, gizledi 05a/20, muʿāhedeleşdiler 4b/D2, siñirleyip 18b/4, söylemeye 20b/12, söylemeyip 11b/9

+lAr Çokluk eki

ʿAcemler 18b/5, adamlara 21b/6, ādemleriñ 39a/18, ādemīler 08b/1, āḫarları 17b/6, ʿahdlerini 4b/D2, ʿaḳliyyeleriñ 07a/5, ʿamelleri 09a/14, ʿarabacılar 27b/D1, ʿarżlarını 16a/12, atanlar 22a/15, anlarıñ 22a/D1, atanlar 22a/15, atanlarıñ 22a/D1, atıcılar 06b/3,

21b/10, 21b/13, atlar 02a/1, ayaḳ ṭaşları 38a/16, 38b/19, ayaḳ ṭaşlarınıñ 28a/4, baş ṭaşları 40a/11, baʿżıları 07a/20, bulunanlara 27a/1, çavuşlar 27b/18, dalları 12a/20, ʿarabacılar bölükbaşısı 27b/D1, ʿaẕametlerin 28a/19, biñciler 11b/2, 11a/8, biñcilere 20a/10, biñyüzcüler 11a/4, 11a/9, 11b/5, 41b/6, bunlar 6b/D1, bulunanlara 27a/1, ceri̇delerde 24a/1, çekilenlere 21a/20, dalları 12a/20, däneleri 02a/21, démişler 06a/5, 06b/18, 07a/13, 12a/9, 12a/D1, demrenciler 06b/4, dercelerde 21b/11, dişleri 19b/9, düşmänlarına 08b/9, emirleri 09a/D2, édenler 5b/D2, 20b/1, édenlerden 05a/12, evleri 38b/17, evcikleri 25a/14, evlädlar 05b/1, evlädları 09a/4, 18b/1, fäsıḳları 09a/13, faşıllar 02b/5, ġanemleri 25a/14, ġazäları 09b/D1, gelenler 2a/D3, gönüller 2a/D3, görenler 19b/9, gözlerinden 6b/D2, gözlerini 6b/D2, ġulyabäni̇leriñ 19b/8, ġuräblar 05b/1, 05b/3, günleri 24b/14, ḳrāl-ı ḥabi̇şlerini 6a/D1, ḫäki̇ler 21a/7, ḥamleler 13b/5, ḫänecikler 25a/13, ḥarblerden 12a/D1, ḫäṣ oṭa aġalarından 29b/7, 31a/7, 33b/20, havācılar 22a/D1, 39a/17, havācılara 22a/16, havācıları 22a/D1, ḥayvänlardan 05a/18, ḫazi̇neler 6a/D1, hedefleri 10a/14, hem-päları 37b/20, hem-täları 12a/15, himmetleri 39b/19, himmetleriyle 32a/10, ışṭılāḥlarınca 27a/1, iḫbärlarına 6b/D1, iḫtiyärlar 11a/8, kerämet-i ilähiyyeleri 17a/1, imtizäcları 37b/2, ḳäḍi̇lerinden 39a/13, käfirler 12b/10, 12b/11, 6a/D2, käfirlerden 12b/10, 12b/15, 13a/2, käfirlere 15b/9, käfirleri 12b/13, 42a/19, käfirleriñ 01b/14, 25a/16, ḳāʿideleri 10b/16, ḳalʿalarımızıñ 02b/21, ḳapıları 08b/12, ḳavsler 18a/18, kemän-keşler 23a/10, kemän-keşlerde 19a/18, kemän-keşlerden 11a/6, kemän-keşleriñ 19a/15, 5a/D2, kerämetleri 20a/16, 23b/10, kerämetlerini 20b/21, ḳıllar 2a/D2, kimler 13a/21, 23b/1, kimseler 12b/11, 22a/10, kimselerdir 12a/8, kimselere 39a/17, kitäblar 02a/16, kitäblardan 02b/2, ḳullarından 28a/17, ḳullarına 06a/13, kütüb-ḫänelerinden 02b/3, maḥalllerde 14b/10, 14b/12, memäliklerde 23a/21, menhūslar 05a/17, menzillerde 22a/11, menzillerden 32a/13, menzillere 21a/17, menzilleri 23b/2, ṣāḥib-i menzilleri 39a/16, menzillerini 37a/14, mesāʾilleri 02a/20, mevḳiʿlerinde 01b/D1, 02b/6, muḥärebeleri 37a/14, muḥżırlarından 39a/15, pehlivān-ı mükerremler 22a/18, müʾminler 18b/15, müʾminlerden 25a/D2, müʾminlerdir 25a/12, müʾminlere 04b/9, 18b/15, müʾminleri

2a/D1, müsābaḳaları 25b/5, Müslümānlara 2a/D1, Müslümānlardan 12b/9, müşriklerden 10a/3, müşrikleri 22b/12, nā-cinslerden 12a/14, nāṣırlara 6b/D3, niʿmetleriñ 15b/13, nişāneleri 24a/15, nuḳabālarım 6a/D1, nuṣretleri 13b/16, oḳlar 02a/6, 05b/9, 09a/D1, 14a/5, 22a/4, oḳları 22b/13, oḳlarıñ 11a/6, oḳçular 06b/4, olanlar 01b/D1, 4b/D2, 09a/6, 11b/19, 12a/16, 15b/17, 20b/5, 21a/20, olanlara 6a/D1, 20a/11, 22b/3, olanlardan 24b/10, olanları 4b/D1, 09a/13, 12a/11, olanlarıñ 03a/17, 09b/10, parmaḳları 07a/3, 07a/8, 07a/D1, 22a/2, parmaḳlarında 07a/D1, pehlivānlar 05b/11, 11a/4, pehlivānları 09a/9, pehlivānlarıñ 23a/21, dendān-ı pīşānları 10a/11, putlar 19b/21, putları 19b/21, putalar 11a/21, 18b/21, raḳamlar 25a/D3, rāmīlerde 2b/D1, refīḳlerine 13b/7, , risālelerde 23b/1, rūḥları 14a/20, ṣadrlarında 25a/16, ṣaflarını 18a/3, ṣāḥiblerine 20a/13, ṣāḥibleriniñ 03a/6, ṣāliḥler 22b/21, sāʾirleri 21b/8, sāʾirlerinden 02a/3, sehmleri 10b/5, sehmleriñ 10b/19, ḥamd u ṣenālar it- 06a/15, ser-bāzlara 13a/21, simātlarıñ 09b/4, ṣuleḥālar 01b/D3, sülūkları 16b/8, sünnetlerde 02a/14, şākīler 16a/4, şākirler 16a/5, muʿāmelāt-ı şerʿiyyeleri 12a/12, tābeler 28a/D2, ṭaʿlīm-ḫāneciler 06b/5, ṭarīḳleri 12b/20, tevāżuʿlar 06b/6, tir-keşleri 18a/14, ṭoḳuzyüzcüler 11a/13, 11a/8, 37b/20, ṭoḳuzyüzcülerden 41a/6, üstādları 07b/10, 08a/12, üstādlarından 24a/12, üstāẕlardan 01b/11, vāciblerde 02a/14, yayları 21b/4, 21b/9, yaylarından 21b/9, yāycılar 06b/3, yérlerde 14b/16, yérlere 18b/19, 2b/D1, yérleri 09a/D1, yolları 21b/14, yoldaşlar 17b/17, yükseklerinden 23a/11, ẓālimleri 12a/D1, zihgīrciler 06b/4, ẕimmīlerden 12b/7, zirāʿlarını 05b/2

+lAr Çokluk 3. şahıs eki

maḥfūẓlardır 21a/4, mevcūdlardır 11a/20, muẓafferlerdir 18b/16

+lArI Çokluk 3. şahıs iyelik eki

ahālileri 10b/21, ʿamelleri 09a/14, ʿamellerinden 12b/3, ʿamellerini 22b/7, āṣārları 23b/10, 23b/8, atmaları 11b/2, 18a/3, kār ü bārları 09a/15, baʿżı 07a/20, beldeleri

12a/D1, beldelerine 2b/D1, beyitleri 26b/D1, beynlerinde 13b/5, 17b/20, beynehümālarında 12b/11, buyurduḳlarında 09a/2, 10a/10 buyurmaları 24b/7, celādetlerin 28b/19, cihādlarına 2b/D1, dédikde 12a/4, 26b/D1, dediklerinde 7b/D1, dürer-bārlarından 09a/3, 09b/19, elleri 25a/16, ellerinde 14a/2, ellerini 07a/16, 13b/10, 4b/D2, envārları 2b/D1, enverleri 24b/13, ervāḥlarına 11b/8, 23a/7, 23b/9, esāmīleri 23b/11, 31b/12, eṣerleri 23b/11, étdikleri 24a/5, 24a/16, 27b/9, 31b/1, 31b/13, 33b/20, 38b/3, démeleri 23a/1, éyledikleri 07b/10, 11a/3, 20a/4, éylediklerinde 2a/D2, 13b/1b, 13b/2, fedāları 20a/20, ḳayġularından 04b/10, 04b/9, ġayrıları 17b/5, girdikleri 16b/2, ḫaberleri 2a/D3, ḫāḳānīlerine 24b/17, hedefleri 10a/14, helākları 03a/8, 08b/3, 13a/9, helāklarını 02a/6, icābetleri 09b/D1, içlerinde 14a/7, ḳuvvet-i iddiḫārlarıyla 19a/17, iftiḫārları 11b/1, iḫlāṣları 22b/11, 4b/D2, ʿimāretleri 23b/8, inhizāmları 23b/21, inhizāmlarına 19a/10, iʿtiḳādları 4b/D2, iʿtiḳādlarında 19a/20, ḳademleriniñ 5b/D2, ḳahramāneleri 25a/3, ḳaldıḳları 25a/16, ḳāmetleri 10a/19, ḳatındalarında 08a/9, 09a/14, 19a/1, ḳavsleridir 4b/D2, ḳavsleriyle 4b/D2, kemān-keşlerine 39a/14, kendileri 22a/D1, 23b/8, kendilerinden 6a/D1, kendilerine 13b/12, kendilerini 25a/12, ḳuvvetleri 19a/9, künyeleri 09b/7, vālide-i mācideleri 09b/8, māllarını 16a/12, mektūmlarını 12a/14, melīklerine 26b/D1, menzilleriniñ 41a/6, murādları 4b/D2, nāṣiyelerini 6a/D1, néceleri 24b/10, nefslerini 22b/14, nuṭuḳlarında 20b/1, 20b/6, nuṭuḳlarınıñ 01b/D3, nüfūẕları 20b/6, oḳları 18b/7, 21b/1, oḳlarından 21b/2, olduḳları 20a/12, 20a/7, 22b/17, olduḳlarına 27a/2, olduḳlarında 13b/4, 13b/9, olduḳlarını 13a/21, olmaları 13b/19, 19a/20, pür-cūdları 24b/19, pür-envārlarına 24b/19, pür-enverlerinde 08a/16, salṭanatlarında 40a/7, sengleri 35a/13, sırlarından 14a/4, silāḥdārlıḳları 39a/2, sīneleri 02a/4, sīnelerinden 6b/D2, sürūrlarından 11a/15, şāhānelerinden 02b/13, şehādetleriyle 23a/12, şerḥlerinde 07b/2, esmāʾ-ı şerīfleri 05b/9, sünnet-i şerīfleri 16b/9, ervāḥ-ı ṭayyibelerine 11b/3, teʿāhüdlerinde 2b/D1, vālideleri 09b/8, vaṣiyyetleri 10a/21, 12a/10, vekāletlerinde 2b/D1, yapdıḳları 25a/14, yayları 17a/9, 18b/7, yedlerinden 10b/3, ẓahrlarından 2a/D3, zamānlarını 23b/7, ḥüsn-i ẓannları 19a/19

+lI, +lU İsimden isim yapma eki

bağlı 42a/23, boylu 07a/2, 21b/6, burmalı 40a/4, defterli 23a/10, delikli 26b/10, 26b/D1, demrenli 02a/5, 6b/D2, 07b/1, 12a/D1, 22b/13, depeli 41b/13, gizli 42a/2, ḳudretli 02b/15, saʿādetli 40b/3, 41a/13, sözlü 22b/21, şevketli 02b/15, tīmārlı 21b/8

+lIk, +lUk İsimden isim yapma eki

açıḳlığını 25a/D3, bekçiliginden 38b/13, ḫāṣekī başılığı 38b/13, ḥilekārlıḳ 05a/18, ḳarlığından 40b/10, ḳatılıḳda 17a/9, ḳılınmaḳlıḳ 05a/5, ḳulluġundan 6a/D1, mezarlığına 40b/4, silāḥdārlıḳları 39a/2, ṭaşlıḳ-ı meydān-ı rumāt 29b/10, teberdārlığına 38b/13, urmaḳlıḳda 17b/12, yararlıḳ 27a/D3, yumuşaḳlıḳda 17a/9

+m Teklik 1. şahıs iyelik eki

aʿdāma 16a/10, anam 09b/21, arḳamı 06a/13, babam 09b/21, bāhirim 09b/20, cānımı 42a/2, celīlim 16a/10, çāker-ānemde 03a/2, ehlimden 06a/12, elim 7b/D1, elime 6a/D1, emrime 16a/15, pencikli esīrim 16a/14, éyledigim 03a/3, 22a/11, fevḳimde 16a/2, ġanīmetim 12a/4, ḥabībim 6a/D2, 18b/14, ḫālim 16a/2, 16a/7, himmetimiñ 03a/15, ḫulūṣānemdir 02b/17, infāẕım 20b/3, ḳarındaşım 06a/12, kemānımı 27a/4, kendim 6a/D1, ḳılıcımdan 19b/8, kirişimi 2a/D2, kitābım 41b/19, 42a/3, lafẓımı 20b/3, mütemmimātımı 16a/11, naḳşımdır 42b/1, nāṣiyemden 6a/D1, nişānımı 27a/5, nuḳabālarım 6a/D1, nuṭḳumda 20b/3, oḳumu 2a/D2, olduġum 3a/D1, olduġumda 16a/6, olmam 14b/16, raʿiyyetimde 16a/3, sehmim 14b/16, 20b/4, 2a/D2, serime 02b/13, sünnetim 01b/D2, baḳiyye-i süyūfum 16a/13, tebeʿıyyetim 14b/15, tercümem 42b/1, ümīdim 02b/13, vaṣiyyetim 11b/14, 41b/19, veterim 2a/D2, yanımda 19b/7, ḥüsn-i ẓannıma 16a/5

-m Fiilden isim yapma eki

bükümünü 22a/1, ṭutama 21b/5, 21b/6, 21b/7, ṭutamdan 21b/4, 21b/5, 21b/7

-mA Teklik 2. şahıs olumsuz emir eki

étme 22a/7, 22a/10, 42a/12, éyleme 12a/8, 22a/8, 2a/10, éylemeñ 13a/2, olma 22a/7, ṭurma 22a/8

-mA Fiilden isim yapma eki isim-fiil

atılması 11b/1, atmaları 11b/2, 18a/3, atmanıñ 11a/10, atması 11a/14, 11a/5, 11b/6, burmalı 40a/4, buyurmaları 24b/7, démede 7b/D1, démeniñ 5b/D1, démeleri 23a/1, étmesi 07b/2, 15a/9, étmesini 14a/17, étmesiyle 14a/15, éylemesi 20b/4, gelmesi 06a/21, getirmede 6b/D3, görmeniñ 6a/D2, olmam 14b/16, olmamamız 16b/14, olması 07a/9, 09a/10, 13a/13, 13b/18, 25a/2, 25a/7, olmasına 5b/D2, olmasını 08b/12, tutması 12a/1, urulmasıdır 17b/1

-mA Olumsuz fiilden fiil yapma eki

alınmadı 5b/D1, aldanmayalar 05a/19, ayrılmayıp 2b/D1, bilmediñiz 20b/14, bilmeyeniñ 6a/D2, boşlamamaḳ 21a/8, bulmadı 05a/12, bulunmaya 08b/8, démeyince 2b/D1, depretmeyerek 22a/2, dönmeye 2b/D1, étmemek 11a/1, étmemekle 26a/D2, étmemiş 05a/20, étmeye 2b/D1, 08a/8, étmeyecek 5a/D2, étmeyeler 09a/13, 12a/11, 17b/18, étmeyen 09a/D2, étmeyince 09a/19, étmeyip 11b/20, 13b/1, 17a/18, éylemeñ 13a/2, éylemeye 2b/D1, gelmedi 26a/D1, gelmeye 2b/D1, görmedim 42a/2, ḳalmadı 42b/19, ḳalmaya 11b/12, 21a/2, 23b/19, ḳanmaya 42a/6, ḳomadı 41b/15, ḳomaya 2b/D1, ḳomayan 41b/19, ḳomayasız 11b/16, ḳomayıp 2b/D1, 3a/D1, 11b/15, ḳoyvermem 6a/D1, olamadılar 09b/D1, olmadı 26a/D1, 26a/D2, olmadığı 14a/12, 25a/15, olmadıḳca 09b/D1, olmamaġla 23b/2, olmamaḳdır 22a/16, olmaması 11a/7, olmasın 15b/11, olmayan 14a/4, 15b/3, 15b/4, 22b/12, 42a/21, olmayanları 09a/11, olmayanlarıñ 02a/5, olmayıp 15a/1, 16b/11, 27a/2, olunmamaḳdır 22a/15, olunmaya

14b/21, ṭurmaya 22a/15, ṭurmayalar 22a/D1, urmasın 17b/21, vérilmemek 38a/13, vérmeye 17b/6, yanmadı 4b/D1

-mAk Fiilden isim yapma eki

atılmaḳ 36b/4, atmaġa 21a/7, atmağı 11a/3, atmağla 31a/5, atmaḳ 02a/12, 09b/15, 11a/9, 12a/3, 13a/10, 15b/11, 17a/821a/17, 21b/9, 28a/D1, atmaḳda 06b/1, 08b/16, 11b/5, atmaḳdan 21a/7, 37a/20, atmaḳdır 05a/8, 10a/1, bilmek 05b/19, 12b/14, boşlamamaḳ 21a/8, bozmaġa 22a/7, bozmaḳ 37b/20, bulmaḳda 15a/14, bulunmaḳ 39a/16, çekmege 21a/12, çekmek 21a/11, 21a/14, çıḳmaġa 6a/D1, démek 04b/11, 04b/12, 04b/9, 05a/9, 06a/16, 07a/D1, 09a/5, 09a/D2, 11b/D1, 13a/2, 17b/2, 20a/21, 20b/16, 20b/3, 23b/20, 2a/D3, 2b/D1, 4b/D2, 6a/D2, 6b/D3, démekdir 02a/10, 05a/10, 05b/7, 07a/20, 19a/15, 07a/D1, 09b/21, démekle 24a/13, 25a/19, 40a/2, 41b/6, dikilmek 37b/21, dikmege 23a/3, érdirmege 18b/20, étmege 40a/10, étmegin 27a/1, 28b/5, étmek 3a/D1, 04b/3, 04b/12, 4b/D2, 05a/5, 06b/14, 06b/20, 07b/17, 07b/18, 12a/D1, 12b/2, 13a/5, 13b/6, 15b/4, 15a/9, 15b/10, 17b/11, 18b/20, 18b/21, 19a/2, 19a/8, 19a/15, 21a/16, 22b/4, 22b/19, 27a/D3, 28b/4, 33b/2, 37a/18, 41a/8, étmekden 13a/5, 15a/8, 24a/15, étmekdir 2b/D1, 19a/21, étmekle 38a/3, 40a/10, étmemek 11a/1, étmemekle 26a/D2, éylemek 2b/D1, éylemekden 06b/21, géçmekle 33b/4, gelmek 11a/7, gétmekde 21b/10, getirmek 08b/D1, getirmekde 06a/14, gözetmek 22b/1, ḳılınmaḳlıḳ 05a/5, ḳılmaġa 05a/9, ḳomaḳ 17a/5, 17a/7, ḳondurmaḳda 21b/13, ḳondurmaḳdır 21b/13, küçülmek 21b/10, olmaġın 10a/6, 28a/7, 35a/10, 35b/15, 37b/1, olmaġla 01b/D2, 02a/16, 02b/13, 04b/8, 4b/D1, 05a/16, 07b/12, 09b/13, 09b/D1, 11a/5, 12a/15, 13a/7, 13b/10, 14a/7, 14b/15, 15a/20, 15a/21, 15b/8, 16a/10, 18a/21, 18b/2, 19b/5, 21a/21, 23b/7, 23b/11, 31b/14, 32a/10, olmaḳ 04b/11, 04b/13, 4b/D1, 05a/3, 11a/2, 13a/11, 16b/3, 17a/12, 21b/16, olmaḳdır 01b/12, 2b/D1, 08b/11, 09b/D1, 15b/15, 19a/5, 20b/18, 21b/3, olmamaġla 23b/2, olmamaḳdır 22a/16, olunmaġla 19b/5, olunmaḳ 22b/15, 23b/15, olunmaḳda 23b/20, olunmamaḳdır 22a/15, öğrenmek

02a/12, 02a/13, ṭoḳundurmaḳ 22a/4, ṭoldurmaḳ 21b/20, ṭurmak 18a/5, ṭutmaġa 07a/D1, tutmağı 09a/7, ṭutmaḳ 08b/9, urmaḳlıḳda 17b/12, uydurmaḳdır 21b/17, varmağı 20b/10, vérilmemek 38a/13, vérmek 07a/D1, 21a/10, vérmekdir 21b/19, yarışmaḳ 18b/19

-mAz Olumsuz geniş zaman eki

alınmaz 17b/3, bilmez 22a/6, bulmaz 14b/6, érmez 14b/6, étmez 06b/13, 12a/D1, 14b/3, 19b/8, gelmez 18a/7, ḳalmaz 26b/10, 26b/D1, ḳoyvermez 6a/D1, olmaz 02a/5, 06b/17, 6a/D2, 7b/D1, 11a/2, 12b/16, 15b/6, 17a/6, 17a/8, 20a/16, 21a/12, 23b/20, olunmaz 4b/D2, 05b/7, 09a/19, 18a/2, vérmez 18a/5

-mAz Sıfat fiil eki

dükenmez 03a/6, 22b/2, 42a/11, 42b/8

-mAz-lar Çokluk 3. şahıs olumsuz geniş zaman eki

gelmezler 06a/21

-mAz-sIñIz Çokluk 2. şahıs olumsuz geniş zaman eki

görmezsiñiz 7b/D1

-mAz-lAr-dI Çokluk 3. şahıs olumsuz geniş zamanın hikâyesi

dönmezlerdi 4b/D2, étmezlerdi 6a/D1

-mAzsA Olumsuz geniş zamanın şartı

bulunmazsa 21a/8, ṭoḳunmazsa 17a/15, uramazsa 18a/2

-mI, mU soru eki

faḳīrlik mi? 12a/2, ġanīlik mi? 12a/3, ḫavf étmez mi? 19b/8, māniʿ olmadı mı? 26a/D1, şākīler midir 16a/4, şākirler midir 16a/5, yoḳ mudur 2a/D3

-mIş, -mUş Öğrenilen geçmiş zaman eki

almışdır 23a/16, atılmış 36b/3, bağlanmışdır 21b/6, buyurmuşdur 15b/7, étmemiş 05a/20, étmiş 5a/D3, 07b/8, 7b/D1, 08b/D1, 12a/3, 14b/13, 20b/20, 20b/21, 26a/11, 36a/16, 38a/5, 19b/1, étmişdir 06b/9, 15a/14, 27a/9, éylemiş 3a/D1, 5a/D3, 6a/D1, éylemişdir 5a/D3, 7b/D1, 39a/3, gelmiş 08a/3, 09a/2, gelmişdir 05a/17,07a/21, gelmişlerdir 08b/9, géymiş 6b/D1, imiş 09a/16, 14b/7, 18b/5, 27a/D2, 2a/D3, 42a/2, ḳalmış 28a/D1, ḳalmışdır 31b/12, kesilmiş 7b/D1, ḳılmışlardır 16a/14, olmuş 2a/D2, 06b/18, 10b/6, 27a/D1, 27b/6, 28a/D1, 41a/17, olmuşdu 08a/6, olmuşdur 02a/13, 02a/3, 05a/21, 05b/10, 06a/1, 6a/D1, 06b/19, 06b/21, 07a/D2, 09b/10, 09a/14, 09b/13, 09b/19, 10a/16, 10a/17, 10b/6, 12a/16, 12a/2, 13b/17, 14a/21, 15a/2, 15b/9, 15b/19, 16a/15, 20a/21, 23a/14, 24b/5, 24b/10, 28a/8, 37b/1, olunmuşdur 10b/1, 12a/4, 13a/12, 15b/1, 15b/4, 20a/16, 22b/15, ṭutmuş 08b/17, vérilmişdir 36b/4, vérmiş 2a/D2, 08a/4, yazılmış 11a/12

-mIş, -mUş Sıfat fiil eki

atılmış 21b/16, eceli gelmiş 28a/7, ʿamel étmiş 06a/4, imtiṣāl étmiş 06a/7, ḳopmuş 02a/21, ıṭlāḳ olmuş 07b/21, muṣannaʿ olmuş 19b/8, olmuş 14a/7

-mIşdI, -mUşdU Öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi

olmuşdu 08a/6, yazılmışdı 05b/10

-mIş-lAr, -mUş-lAr Çokluk 3, şahıs öğrenilen geçmiş zaman eki

buyurmuşlar 23b/7, démişler 06a/5, 06b/18, 07a/13, 12a/9, 12a/D1, étmişler 2a/D2, 12a/2, 12b/13, 14b/11, 15a/6, 15b/19, 20a/6, étmişlerdir 11b/5, éylemişlerdir 5b/D2, géçmişler 26a/D1, géçirmişler 26a/D1, görmüşler 6b/D3, olmuşlardır 09b/7, 23b/12

+mIz, +mUz Çokluk 2. şahıs iyelik eki

aḥbābımız 08a/1, aḥvālimizi 06a/16, cümlemiz 04b/13, düşmānımıza 16a/1, emrimizi 06a/15, ʿibādetimiz 06a/15, istiḫāremizde 02b/20, ḳalʿalarımızıñ 02b/21, kitābımızda 24a/2, mālımız 2a/D1, meydānımıza 13b/1, müşāhedemiz 02b/20, noḳṣānımızı 03a/4, pīrimiz 11b/6, 41b/15, 42b/15, şāhımız 42b/16, tercümemiz 42a/16, üzerimize 12b/10, 17b/9

+ñ Teklik 2. şahıs iyelik eki

éyledigiñ 22a/11, ḥürmetiñe 4b/D1, ḳavsiñi 42a/22, ḳullarıña 06a/13, ṣaydıñ 42a/23, sehmiñde 14b/11, vücūduñda 6a/D2

-n Fiilden isim yapma eki

degin 10b/2, 14b/1, ḳalın 28a/5, uzun 07a/2, 07a/3, 21b/6

-n Fiilden fiil yapma eki

alınmaz 17b/3, aldanmayalar 05a/19, bağlanmışdır 21b/6, bilinir 23b/17, bulunanlara 27a/1, bulunduġu 11a/3, 37b/16, 4b/D2, bulunmaḳ 39a/16, bulunmazsa 21a/8, bulunmaya 08b/8, dénildi 15b/18, 21a/15, dükene 21a/1, 23b/19, dükenmez 03a/6, 22b/2, 42a/11, 42b/8, édinsem 16a/15, fāḫirelendirdi 10a/13, ḳılınmaḳlıḳ 05a/5, oḳunur 23b/10, oluna 3a/D1, 6b/D3, 17b/16, 22a/21, 23a/10, 23a/12, 42a/7, olunacaġı 15b/12, olunacaḳ 12a/14, olunan 01b/D1, 07b/14, 08b/5, 08b/D1, 09a/D1, 11a/6, 14a/14, 15a/19, 17b/1, 18a/3, 18a/7, 19b/4, 20a/2, 22a/21, 23a/14, 23a/20, 26a/13, 32b/11,

olundu 01b/D1, 01b/D2, 2a/D3, 02a/7, 02b/6, 02b/11, 03a/1, 03a/4, 3a/D1, 5a/D2, 6a/D1, 6a/D2, 07a/D2, 7b/D1, 08b/3, 12a/5, 12b/4, 13a/15, 13b/21, 14b/6, 17b/13, 18b/2, 19b/13, 21a/14, 21a/3, 21a/6, 22b/17, 23b/2, 23b/21, 24a/2, olunduġu 05b/5, 07a/4, 21a/10, 24a/1, 25b/5, 35a/12, olunduġundan 23b/9, olundular 5b/D2, olunduḳda 08a/3, olunmadığından 14a/13, olunmaġla 19b/5, olunmaḳ 22b/15, 23b/15, olunmaḳda 23b/20, olunmamaḳdır 22a/15, olunmaya 14b/21, olunmaz 4b/D2, 05b/7, 09a/19, 18a/2, olunmuşdur 10b/1, 12a/4, 13a/12, 15b/1, 15b/4, 20a/16, 22b/15, olunsa 11a/21, 14a/11, olunup 08b/7, 08b/14, 14a/3, 14b/21, 15b/1, 15b/5, 19b/13, 20a/3, 20b/7, 21a/4, 23b/14, olununca 19a/20, olunur 01b/D2, 3a/D1, 4b/D1, 06b/13, 08a/9, 12a/6, 12a/D1, 12b/5, 12b/20, 12b/21, 13a/15, 14a/20, 15a/5, 16a/20, 16b/13, 17a/20, 17b/20, 18a/7, 18a/12, 18b/5, 18b/11, 19a/5, 19a/9, 19a/20, 20a/19, 21a/9, 21a/20, 35b/15, 41b/14, olunurken 7b/D1, ögrendiyse 05a/18, öğrenmek 02a/12, 02a/13, ṣığınıp 2a/D2, 07a/20, ṭoḳunmazsa 17a/15, ṭoḳunup 17a/16, 18a/1, ṭoḳundurmaḳ 22a/4

+ncI, +ncU İsimden isim yapma eki

elli béşinci 10a/21, ikinci 21b/3, 36b/2, ikincisi 05b/13, 05b/15, üçüncü 22a/1, üçüncüsü 05b/13, 05b/15, üçüncüsüdür 09b/10, yédincisi 09b/5

+ñIz, +ñUz Çokluk ikinci şahıs iyelik eki

babañız 09a/4, düşmānıñız 02a/9, gücüñüz 01b/14, imdādıñıza 18b/8, ḳuluñuz 27a/D1, niyyetiñiz 01b/D2, sefīneñizde 3a/D1

-r fiilden isim yapma eki

yararlıḳ 27a/D3, beñzer 12a/19

-r Geniş zaman eki

alır 17a/18, 17a/21, 21b/18, alırken 08a/20, atılır 41a/17, bilinir 23b/17, bulur 05b/20, 42a/1, bulunur 14a/3, buyurur 06a/19, 12a/7, 12b/1, 15b/13, 7b/D1, çıḳar 07a/18, 11b/21, çıḳılır 19a/7, dér 4b/D2, diker 41b/17, érer 41b/17, éserken 12a/20, éder 3a/D1, 04b/4, 04b/6, 04b/8, 05a/2, 05b/4, 05b/12, 05b/15, 5b/D1, 06a/6, 06b/7, 06b/10, , 07a/6, 07a/10, 07a/15, 7b/D1, 08b/5, 08b/D1, 09a/1, 09a/8, 09a/D1, 10a/3, 10b/14, 11a/18, 11b/D1, 12a/D1, 12b/13, 13a/6, 13a/13, 14a/5, 14a/19, 14b/2, 14b/3, 14b/13, 14b/11, 14b/18, 15a/6, 15b/10, 16b/5, 18a/2, 18a/11, 18a/19, 20a/4, 20a/17, 20b/7, 20b/8, 20b/10, 20b/16, 21a/15, 21a/17, 21b/12, 23b/1, 23b/6, 26a/D1, 42a/18, 2b/D1, 4b/D2, 6a/D2, éyler 3a/D1, 4b/D1, eydir 4b/D2, 6b/D2, géçer 07a/12, géçirir 07a/10, gelir 4b/D2,07a/18, 11a/2, 14a/12, 42a/23, géder 11b/17, 18a/11, géderken 08a/1, getirir 18a/17, gezer 08b/9, 28a/D2, girer 05b/16, görür 35a/9, ḳalır 12a/21, 15a/1, 15a/3, 19b/10, 2a/D3, ḳılar 02a/9, 6a/D2, 07a/D2, 42a/5, 42a/19, oḳunur 23b/10, oḳurken 42a/8, olunur 01b/D2, 3a/D1, 4b/D1, 06b/13, 08a/9, 12a/6, 12a/D1, 12b/5, 12b/20, 12b/21, 13a/15, 14a/20, 15a/5, 16a/20, 16b/13, 17a/20, 17b/20, 18a/7, 18a/12, 18b/5, 18b/11, 19a/5, 19a/9, 19a/20, 20a/19, 21a/9, 21a/20, 35b/15, 41b/14, olunurken 7b/D1, olur 01b/D2, 01b/D3, 2a/D3, 03a/17, 03a/18, 3a/D1, 04b/11, 04b/12, 4b/D1, 4b/D2, 05a/3, 05a/6, 5a/D1, 05b/12, 05b/14, 05b/15, 06a/2, 06a/8, 06a/16, 06a/19, 06b/11, 06b/18, 6b/D1, 07a/2, 07a/3, 07a/4, 07a/5, 07a/13, 07a/15, 07b/8, 07b/13, 07b/19, 08a/15, 08a/20, 08b/14, 08b/16, 08b/D1, 09a/5, 09a/9, 09b/1, 10b/4, 11b/11, 11b/D1, 12a/18, 12b/7, 15a/16, 15a/21, 15b/3, 16a/2, 16a/8, 16b/15, 16b/21, 17b/9, 18b/3, 19a/10, 19b/2, 19b/3, 20b/16, 20b/21, 21a/13, 24b/21, 26a/16, 41b/16, 42a/23, 42b/2, 42b/18, 14a/7, 19a/17, olursa 5b/D1, 09b/1, 17a/21, ölçülür 21b/14, titrer 41b/16, ṭolar 42b/14, ṭurur 41b/16, uçar 08b/9, urur 17a/11, 17a/19, 17b/2, vérir 2b/D1, yaparken 6b/D1, yaradır 6a/D2, yazılır 01b/D2, 5a/D3

+rA; +ArI Yön eki

içre 42b/4, ileriye 17a/15, ileri 18a/5, 33b/5, ṣoñra 4b/D2, 10b/21, 22a/1, 22a/19,

24a/15, 27b/3, 28a/2, 28a/D1, 37b/2, 39a/3, 41b/16, ṣoñradan 35b/14, üzere 01b/D1, 2b/D1, 2a/D2, 03a/15, 03a/4, 05b/21, 05b/5, 06b/20, 07a/12, 07a/13, 07a/4, 08a/21, 09a/D2, 09b/D1, 09a/7, 11a/3, 11a/9, 12a/16, 13b/19, 14a/13, 14b/21, 15a/4, 15b/14, 16b/10, 16b/21, 17b/13, 17b/20, 21b/16, 22b/19, 24a/2, 25a/13, 25b/5, 28a/D1, 35a/12, 36b/4, 38a/14, yuḳarı 21b/14

-rdI, -rdU Geniş zamanın hikâyesi t.3.ş

atardı 09a/5, dérlerdi 26a/D1, 4b/D2, éderdi 09a/D1, éylerdi 3a/D1, gelirdi 2a/D3, örerdi 7b/D1, ṭoldururdu 18a/17

-rdIm, -rdUm Geniş zamanın hikâyesi t.1.ş

taʿlīm éderdim 3a/D1

-rlArdI Geniş zamanın hikâyesi ç.3.ş

buyururlardı 10a/15, éderlerdi 4b/D2, 10b/20, 16a/18, géyerlerdi 4b/D2, yalvarırlardı 6a/D1

-rIm Teklik 1.şahıs geniş zaman eki

éderim 3a/D1, 07a/20

-r-lAr Çokluk 3.şahıs geniş zaman eki

bilirler 6b/D3, buyururlar 06a/8, 12a/19, 15b/20, 25a/11, dérler 4b/D1, 05a/9, 05a/10, 06b/11, 06b/15, 6b/D3, 07a/18, 07a/7, 07a/8, 07a/D1, 07a/D2, 07b/4, 07b/11, 07b/20, 7b/D1, 08a/15, 08a/19, 08b/13, 08b/4, 09a/D2, 10a/3, 17a/13, 17a/14, 17a/15, 17a/16, 17a/17, 17b/8, 19b/2, 21a/18, 23a/15, éderler 3a/D1, 4b/D2, 04b/10, 5b/D2, 06b/6, 6b/D3, 10a/20, 10b/17, 11b/20, 12b/3, 19a/17, 19b/10, 21a/19, 25a/12, ḳorlar 18b/4, olurlar 5b/D2, 06a/4, 06a/8, 06a/10, 09a/D1, 09a/D2

-r-lAr-sA Geniş zamanın şartı ç.3.ş

telebbüs éderlerse 10a/20

-rsA Geniş zamanın şartı t.3.ş

açılırsa 41b/16, bulursa 7b/D1, çıḳarsa 18a/6, dilerse 6a/D2, döşerse 22a/14, düşerse 17a/13, 17a/15, 4b/D2, éderse 17b/21, 27a/4, 42a/6, géçerse 17b/6, 41b/18, isterse 08b/12, 42a/3, olursa 5b/D1, 09b/1, 17a/21, ṭururbut 17a/14, ururse 17a/16, 17a/19, 17b/2

-rsA-m Geniş zamanın şartı t.1.ş

géçersem 17b/8, ḳalırsam 16a/9, olursam 16a/8

-rsA-ñ Geniş zamanın şartı t.2.ş

géçerseñ 17b/7, isterseñ 42a/22

-rsA-ñIz Geniş zamanın şartı ç.2.ş

bend éderseñiz 3a/D1

-r-sIñ, -r-sUñ Teklik 2 şahıs geniş zaman eki

édersiñ 08b/20, görürsün 06a/16, istersiñ 12a/3, örersiñ 7b/D1

-r-sIñIz, -r-sUñUz Çokluk 2. şahıs geniş zaman eki

édersiñ̄iz 02a/9, görmezsiñiz 7b/D1, olursuñuz 15b/20

-r-Iz, -r-Uz Çokluk 1. şahıs geniş zaman eki

geliriz 2a/D1, ḳurtarırız 04b/11, oluruz 16a/1

-sA Şart eki

dése 17b/7, 20b/11, éylese 05b/11, 5a/D1, 11b/12, 11b/D1, 14b/6, 16b/19, gelse 08b/11, görse 05b/18, 5a/D2, istese 6a/D1, olsa 04b/1, 4b/D2, 5a/D2, 07a/6, 11b/11, 16b/4, 17a/2, 18a/11, 20b/20, 22a/6, 42b/14, 06a/6, olunsa 11a/21, 14a/11, ṣalıverse 16b/10, ursa 18a/1, 17a/19, 17b/2

-sA-k Teklik 3. şahıs şart eki

görsek 42a/3, ḳılsaḳ 4b/D2

-sA-lAr Çokluk 3. şahıs şart eki

déseler 17a/19, étseler 06a/9, éyleseler 06a/21, olsalar 04b/6

-sA-m Teklik 1, şahıs şart eki

édinsem 16a/15

-sA-ñ Tekil 2. şahıs şart eki

merd iseñ 32a/11

-sIn, -sUn Teklik 3. şahıs emir, istek eki

atsın 11a/19, bilsin 42a/21, çoġalsın 42a/5, olmasın 15b/11, olsun 03a/14, 05a/19, 06a/20, 7b/D1, 08b/21, 09b/21, 11b/13, 13b/13, 15b/11, 17a/19, 17a/21, 17b/15, 17b/2, 42a/7, 42a/15, 42a/4, ṭursun 23b/17, urmasın 17b/21, ursun 17b/21

-sIn-lAr, -sUn-lAr Çokluk 3. şahıs emir eki

çoġalsınlar 10b/13, ḳosunlar 27a/5

+sIz İsimden isim yapma eki

demrensiz 10a/7, āb-destsiz 22a/7

-ş Fiilden fiil yapma eki

érişip 13b/7, ḳarış- 32a/11, muʿāhedeleşdiler 4b/D2, ṭolaşa 23b/17, yarışmaḳ 18b/19, yétişince 22b/12, yétişip 3a/D1, 6b/D3

-t, -d Fiilden fiil yapma eki faktitif

depretmeyerek 22a/2, gözetmek 22b/1, yaradır 6a/D2

-vAn Zarf fiil eki

giriven 6b/D2

-yor Şimdiki zaman eki

ḳalayor 5a/D2,

+z İsimden isim yapma eki

gözü 42a/13, gözlerinden 6b/D2, gözlerini 6b/D2, boynuzunu 6b/D1

4.3. Özel İsimler Dizini

A

Abāza Muṣṭafāsı

A. 37a/9

Abāza ʿOṣmān Aġa

A. 35a/1, 36b/15

ʿAbdulbāḳī Çelebi

ʿA. 34a/13

ʿAbdulġaffār

ʿA. 06b/5

ʿAbdulḳādir Aġa

ʿA. 38b/12

ʿAbdulḳādir Aġa

ʿA. Silāḥşör-i Ḫāssa 38b/14

ʿAbdullāh Efendi

ʿA. 35b/17, 36a/20

menzil-i ʿA. 35b/16

ʿA.+ niñ 36a/12

ʿAbdullāh Revāḥa

ʿA. 13a/20

Ādem

Ā. 05b/3, 05b/4

Ā. ʿaleyhisselām 05a/20, 05a/21, 11b/2

Ā. ʿaleyhisselāma 11a/10, 11a/12

Ā. ʿaleyhisselāmdan 22b/10

Ā. iñ 05b/3, 05b/4

ʿAdn

ʿarṣa-i ʿA.+ a 24a/15

Aġa Ḥammāmīzāde

A. 35b/1

Aġalar menzili

A. 27b/10, 30a/1, 36a/19

A.+ niñ 30b/11

Aḫī

A. 27a/D2, 28a/D1

menzil-i A. 27a/10

Aḥmed

sünnet-i A.+ i 35a/5

Aḥmed Beg

A. 39b/3

Aḥmed Efendi

A. 37a/12, 37a/15, 37a/19

Kātib-i Cāmiʿ-i Vālide Sulṭān-ı Cedīd

A. 35b/11

Aḥmed Efendi birāderi

Vālide Sulṭān Cāmiʿ-i Şerīfi Kātibi A. 37b/15

Aḥmed Efendi

A. Kātib-i Tersāne 34b/17

Aḥmed Efendi

A. Ḳātib-i Vaḳf-ı Sulṭān Bāyezīd 33a/15

Aḥmed Efendi Ḳayyımzāde

A. 33a/14

Aḥmed Efendi

A. Reʾīs-i Tīrendāzān 35b/7

Akbıyık

A. 20a/5

Akḥiṣar

A. 23a/20

ʿAḳīḳ

ʿA. 10a/21

Akşemseddīn

A. 20a/5

ʿAlī

ʿA. 13b/3, 29b/7, 6b/D1

Ḥażret-i ʿA. 13b/6, 6b/D1

ʿAlī Aġa

ʿA. 29b/4, 36a/16

ʿAlī Bālī

ʿA. 27b/8, 28b/14

ʿA. menzili 27a/8, 41a/15

ʿA.+ niñ 28b/20

ʿAlī Bālī Ḳapudan

ʿA. 27b/17, 27b/D2

ʿAlī Beg Defterdār-zāde

ʿA. 30a/7

ʿAlī Beg İbrāhīm Ḫān-zāde

ʿA. 34b/18

ʿAlī ibn Ebī Tālib

ʿA. 06b/5

ʿAliyyü'l-ḳārī

ʿA. 15b/13

ʿAliyyü'l-murtażā

ʿA. 13b/4

Amasya

A. 23a/19

Anapa

A. 07b/21

Anḳara

A. 23a/19

Arabacı ʿAlī Bālī Ḳapudan

menzil-i A. 27b/13

ʿArab-zāde Yaycı İbrāhīm

ʿA. 26b/15

Arkırı

A. 26a/16

Arḳırı menzili

A. 33b/7, 38a/8

Arnabūd Ḥüseyin Aġa

A.+ yı 34b/6

Arnabūd Ḥüseyin Beg

A. 34a/16

ʿArż-ı rūmī Muṣṭafā Aġa

ʿA. Çorbacı-yı Taʿlīmḫāne 37a/11

Askerī ʿAbdulbāḳī

A. 34b/12

ʿAskerī Şahin Oṭabaşı

ʿA. 35b/2

ʿAskerī Yūsuf

ʿA. 34b/14

ʿAşīr Efendi-zāde Ḥafīd Mollā

ʿA. 40a/1

Atıcı Beg Muṣṭafāsı

A. 33a/16

ʿAṭṭār-zāde Muṣṭafā Aġa

ʿA. 36b/8

ʿAvn ibn Şābir?

ʿA. 06b/4

Ayasofya

A.+ da 19b/20

Ayazma

A. 40b/4

Ayazmend

A. 23b/3

Aydın

A. 23a/20, 23b/3

ʿĀyişe Sulṭān Başaġası BeşīrAġa

ʿĀ. 32b/4, 32b/5

B

Baġdad

B.+ da 23b/4

Baġdād Aġası-zāde Muḥammed Aġa

B. 36b/10

Baḥru'l-Velāye

B. 4b/D1

Baḫtiyār

B. 24a/D1

B.+ da 27a/9, 28b/18

Balıkesir

B. 23b/2

Balıḳḫāne Kātibi Cin Ḥüseyin Efendi

B. 33b/11

Balıḳḫāne Kātibi Ḥüseyin Efendiyi

B. 34a/1

Bālī b. Şirmerd

B. 27a/13, 27a/20

Başçūḳadār Uzun Muḥammed

B. 37b/9

Baṭmān el-Ḥācc Muṣṭafā

B.+ yı 34b/5

Baṭmān Ḥācī Muṣṭafā

B. 34a/14

Bedāyiʿ-i Esrār

B.+ da 18a/17

Beg Muṣṭafāsı

B.+ nı 33b/6

Beġavī

B.+ den 02b/1

Belġrad

B.+ da 23b/5

Beñli Ḳaragöz

B. 25b/1, 26a/1, 26b/1

B.+ üñ 25b/8, 26a/8

Berbād Muṣṭafā

B.+ yı 33b/7

Berbād Muṣṭafā Çelebi

B. 33a/19

Berbād Seyyid Muṣṭafā

B. 35a/4

B.+ nıñ 35a/14

Berber Ḳadrī Beg

B. 34b/15

Berber Murād Aġa

B. 30b/15, 31a/4

Berber-zāde

B. 30a/15

Berber-zāde Küçük Muḥammed

B. 30a/13

Berġama

B. 23b/2

Beşīr Aġa

B. Aġa- yı Dārussaʿāde 38a/11

B. ʿĀʾişe Sulṭān Başaġası 39a/9

Beş Ṭaşlar

B. 30a/21

menzil-i Çifte/B. Sekbānḳulu 31b/3

Bevvāb İdrīs

B.+ i 33b/3

Beyḳoz

B. 37a/16

Beyżāvī

B. 02b/2

Bezirgān-zāde Seyyid Muṣṭafā

B. 32b/3

Sulṭānu'l-Ġāzī ʿAbdülḥamīd Ḫān

es-Sulṭānu'l-Ġāzī Maḥmūd Ḫān b. b.

es-Sultānu'l-Ġāzī Aḥmed Ḫān 24a/18

Sultānu'l-Ġāzī Aḥmed Ḫān

es-sulṭān b. sulṭān es-Sulṭānu'l-Ġāzī

Maḥmūd Ḫān b. es-Sulṭānu'l-Ġāzī

ʿAbdülḥamīd Ḫān b. 24a/18

Bostāncı menzili

B. 39a/5

Bostāncı Muṣṭafā

B.+ yı 34a/2

Bostancı Muṣṭafā Beg

B. 33b/18

Boşnāḳ Aḥmed Aġa

B. 39b/14

Bozdoġancı

B. 26b/18

Börekci Muḥammed

B. 26b/17

Buḥārī

B. 09b/18

B.+ de 10a/17

Būnī

B. 07b/5

Burmalı Ṭaş menzili

B.+ nde 40a/8

Bursa

B.+ da 23b/5

Burusevī Şücāʿ

B. 25b/3, 26a/5, 26a/7, 26b/5

B.+ ıñ 25b/9

Büyük Tācir Seyyid İbrāhīm

B. 36b/11

C

Caʿfer

C. 38b/19

menzil-i C. 32b/13

C. ḳademgāhı 37b/3

Caʿfer Hendevānī

C.+ den 14b/8, 22b/4

Caʿfer Ṣādıḳ Beg

C. 40a/15, 40b/1

menzil-i C. 40a/14

Caʿfer menzili

C. 27a/7, 27b/11, 38a/16

C.+ niñ 41a/9

Cāmi-i Piyāle Paşa

C. 37a/1

Cebeci Deli Ḥasan

C. 30b/18

Cebeḫāneci Seyyid ʿOṯmān Aġa

C. 32a/5

Cemīle

C. 09b/8

Cerīde-i Hümāyūn

C.+ da 40a/10

Cerrāḥ ʿAlī Beg

C. 30a/11

menzil-i C. 30a/3

Cerrāḥ menzili

C. 32b/10

Cerrāḥ-zāde

C. 29b/14

C.+ niñ 29b/18

Cidde

C. 23a/18

Cin Deresi

C.+ niñ 38a/16

C.+ yle 38b/17

Cizye Kīsedārı Fehmī Muḥammed

C. 37b/8

Cüneyd

Ḥażret-i C.+ den 09a/20

Ç

Çaḳallı Depe

Ç. 27b/8

Çavuş-zāde Muḥammed Çelebi

Ç. 30b/17

Çerkes Muḥammed Paşa

Ç. 34a/18, 36b/13

Ç.+ yı 34b/6

Çeşme-yi Zenān

Ç. 26a/13

Ç.+ da 40a/11

Çırāġ menzili

Ç. 38a/7

Ç.+ niñ 39b/10

Çifte

ç. 31b/14

menzil-i Ç. 31b/3

Çizmeci

menzil-i Ç.

Çizmeci-zāde

Ç. 26b/14

Çoban Çeşmesi

Ç. 30a/2, 32b/11, 33a/5

Ç.+ niñ 29a/15

Çobān Çeşmesi

Ç. 39a/18

Çorbacı

Ç. 37a/18

Çorbacı Muṣṭafa Aġa

Ç.+ nıñ 37a/14

Çuḳadār-ı Şehriyārī Ḳara Ḥasan

Ç. 39b/7

Çullu

Ç. 27a/1, 27a/2, 27a/D1, 28a/4

menzil-i Ç. 26b/12, 28b/8

Çullu Ferruḥ

Ç. 26b/20, 28b/15, 28b/17, 28b/20

D

Dāmād Şerbetçi-zāde

menzil-i D. 40b/13

Dāru’s-saʿāde Aġası Beşīr Aġa

D.+ nıñ 40a/7

Defterdār İskender Çelebi

D. 28a/16

Defterdār-zāde

D.+ lere 30a/16

D.+ leriñ 28b/18

Deli Ḥasan

D.+ ı 31a/4

Delikli

menzil-i D. 26a/17

Delikli Ḳaya

D. 26b/9, 40b/11

D.+ sından 25b/7

Démirciḳulu Caʿfer

D. 30b/2

D.+ iñ 30b/8

Démircioġlu

D. 26a/D1

Dereboynu

D. 41b/8

Dervīş Çelebi

D. 34a/12

Rüstem Paşa Vaḳfı cābīsi D. 34b/4

Devātcı

menzil-i D. 32a/16

menzil-i D.+ da 32b/5

Deve Kemāl

D. 25b/2, 26b/3

D.+ in 25b/9

Dilsiz ʿAlī Aġa

D. 39a/11

D.+ nıñ 39a/13

Dirhem menzili

D. 35b/16, 36b/1

Dīvāne Ḳāsım

D. 28a/11, 28b/12, 28b/19, 31a/16

D.+ ı 31a/18

D.+ ıñ 28a/17

Dīvān Kātibi Ḫalīl Efendi

D.+ ye 38b/15

E

Ebī Rāfiʿ

E. 15b/9

Ebī Vaḳḳāṣ

E. Ḥażretlerine 10a/7

Ebūbekir

E. Ḥażretlerine 13b/13

E. ḥażretleriniñ 2a/D3

E.-i Ṣıddīḳ 2a/D3

Ebū İsḥāḳ

E. 09b/7

Ebū'l-fetḥ Sulṭān Meḥmed Ġāzī

E. 15b/19, 19b/15

Ebū'l-Leyṣ

E. 02b/1

Ebūssuʿūd

E. 02b/1

Edirne

E.+ de 23b/5

Eflāṭūn

E. 22a/6

Ekşi

menzil-i E. 31b/17

Ekşi menzili

E. 31b/13

E.+ niñ 40b/1, 41a/16

el-Ḥācc Beşīr

e. 38a/14

el-Ḥācc Beşīr Aġa

e. 39b/13

menzil-i e. 39b/12

el-Ḥācc İsmāʿīl

e. 33a/17

menzil-i e. 32b/13

el-Ḥācc Muḥammed Emīn Aġa

e. 40b/16

el-Seyyid el-Ḥācc Muṣṭafā Efendi

e. 37b/16

Emīn Efendi

E. 40b/14

Emīn menzili

E. 38a/8

Endülīsī

E. 06b/21, 23a/10, 2a/D2

Enes b. Mālik

E. 18a/9

Erzurum

E. 23a/19

Esed

E. 10b/18

Esīrci ʿAlī Beşe

E. 37a/4

Eskici

E. 21a/18, 21a/20

E.+ niñ 21b/1

Eskiciler

E. 21a/21

es-Sulṭān Ġāzī ʿAbdulḥamīd Ḫan

e. 02b/16

es-Sultānu'l Ġāzī Maḥmūd Ḫan

e. 02b/16

es-Sultānu'l-Ġāzī Aḥmed Ḫān

e. 24a/18

Evliyā Çelebi

E. 34a/11, 34b/3

Evvelā İskender

E. 27a/19

Eyüb

E.+ de 23b/4

Eyyüb-zāde

E. 36a/15

F

Eyyüb-zāde Muḥammed Efendi

E. 36a/3

Fehmī Muḥammed

F. 37b/21

Ferhād

F. 33b/16

Ḳara Muṣṭafā Paşa üstādı F.+ ı 34a/2

Ferīdūn Reʾīs

F. 30b/16

F.+ i 31a/4

Ferīdūn-zāde Muṣṭafā Aġa

F. 34a/15

F.+ yı 34b/5

Feyżullāh Beg Gül Aḥmed Paşa-zāde

F. 38b/11

Feżāʾil-i Cihāt

F.+ da 18a/18

G

Ġażbān

Ġ. 18b/10

Ġ.+ da 18b/16

şehr-i Ġ.+ da 18b/6

Ġāzī Ḥüseyin Paşa

Ġ. 39b/18

Ġāżī Sulṭān Selīm

menzil-i Ġ. 24a/9

Gelanbeli?

G. 23a/20

Germiyan

G. 23a/19

Geşt ü Güzār?

G. 14a/9

Ġunyetü'l-Merām

Ġ. 11a/4

Gürcü ʿÖmer Efendi Kātib-i Ḍarbḫāne

G. 37a/6

H

Hābil

H. 05b/1

H.+ i 05a/11, 05a/12, 05a/14, 05a/20

Ḥācī

menzil-i Ḥ. 30b/14

Ḥācī ʿAbulbāḳī Çelebi

Ḥ. 34b/4

Ḥācī Bekir

Ḥ. 39a/15

Ḥācī Emīn Aġa

Ḥ. 40b/2

Ḥācī İsmāʿīl

Ḥ. 32b/20, 33b/6, 38a/7

Serāy-ıʿAtīḳ ḥelvācılar ḫalīfesi Ḥ.+ i 33a/3

Ḥācī İsmāʿīl

menzil-i ʿUşşāḳī Ḥ. 33a/6

Ḥācī Süleymān

Ḥ. 29a/10, 30b/6, 36b/20

Ḥ.+ ıñ 41b/7

Ḥācī Süleymān

menzil-i Naḳḳāş Ḥ. 30b/1

Ḥācī Süleymān Aġa

Sulṭān Murād Ḫan Çavuşbaşısı Ḥ. 29a/12

Ḥācī Süleymān Aġa

Ḥ. 30b/8

Ḥ.+ yı 31a/6

Ḥācī Süleymān menzili

Ḥ. 41b/13

Ḥācib-zāde Muḥammed Aġa

Ḥ. 37a/8

Hadīce Sulṭān oġulluġu Suʿadā Beg

H. 32a/6

Ḥammāmī Aḥmed Aġa

Ḥ. 33a/9

Ḥ.+ yı 33b/2

Ḥamza

Ḥ. 13b/3, 13b/6

Ḥāṣıllı ṣābıḳ Muḥammed Aġa

Ḥ.+ nıñ 41b/1

Harūn

H.+ ı 06a/12

Ḫāskō

Ḫ. 34b/16

Ḥasan

Ḥ. 11b/3

Ḥ. ayaḳyeri 37b/3

Ḫāṣköy

Ḫ. 26a/15, 32a/15, 35a/14, 38b/17, 41b/14

Ḫ.+ de 31b/15, 34b/8, 38b/6

Ḥasan Aġa

Ḥ. 30a/19

Ḥ. Ser-taḫt-ı revānī 30a/14

Ḥāşiye-yi Beyżāvī

Ḥ. 01b/D3

Ḥasan ayaḳ yeri

Ḥ. 27a/10, 27b/11, 29b/5

Havācı ʿAlī Dede

H. 36a/14, 36a/2

Ḥasan Çelebi

Ḥ. 29b/7

Havāndelen

H. 26b/4

Ḥasan Çelebi Baḫtiyār-zāde

Ḥ. 28b/9, 29a/17

Havandelen Ṣolaḳ

H. 26a/10

Ḥasan Ṭaşı

Ḥ. 36a/19

menzil-i Topyeri Ḥ. 29a/16

Havandelen Ṣolaḳ Bālī

H. 26a/4

Ḥāṣıllı Muḥammed Aġa

menzil-i Ḥ. 41a/18

Ḥayber

Ḥ.+ ce 23b/19, 42a/23

Ḥayyān

Ḥ. 10a/31, 0a/7

Ḥ.+ dan 10a/8

Ḥayyu'l-Ḥayāt

Ḥ. 20b/8

Ḫazīnedār ʿAlī Aġa

Ḫ. 34a/9

Ḫ.+ yı 34b/3

Ḥeyder

Ḥ. 28b/16

şemşīr-i Ḥ. 10b/5

Ḥ.+ iñ 29b/20

Ḥeyder Beg

Ḥ. 28a/12, 28b/13

Ḥicāz

Ḥ. 05a/10, 10b/15, 11a/2, 23a/18

Ḥicāzī

Ḥ. 18a/20, 18b/2

Hidāye Şerḥi

H.+ nde 18a/19

Ḫünkār ayaḳ yeri

Ḥ. 24a/7, 24a/13

Ḥüsām Paşa

Ḥ. 40b/18

Ḥüseyin

Ḥ. 11b/3, 36a/13, 41b/18

Ḥüseyin Beg Mīr-i Deryā

Ḥ. 34b/13

Hüseyin b. Muḥammed Geyvī

H. 03a/2

Ḥüseyin Çelebi Baḫtiyār-zāde

Ḥ. 29a/5

Ḥüseyin Paşa

Ḥ. 30b/10

Ḫüsrev

Ḫ. 28a/13

Ḫ.+ iñ 28a/19

I

ʿIrāḳ

ʿI. 10a/16, 10b/15

Islāḥu'l-Cihād

I. 19a/18

İ

İbn Himām?

İ. 5a/D3

İbrāhīm Aġa

İ. 33b/14, 35b/3, 40b/9

İbrāhīm Beg

İ. 36b/7, 37b/12

İbrāhīm Paşa

İ.+ dan 39a/3

İdrīs Ḳapıcı-yı Serāy-ı ʿAtīḳ

İ. 33a/11

İmām ʿAbdullāh Efendi

İ. 36a/9

İmām Aʿẓām

İ.+ ıñ 17a/19

İmām Deresi

İ.+ ne 41a/17

İmām Deylemī

İ. 02a/10

İmām Ebū Ḥanīfe

İ. 08a/5

İmām Ġazzālī

İ. 19a/13

İ.+ den 15a/6

İ. Ḥażretleri 25a/10

İmām Ḥanbelī

İ. 17b/1, 18b/17

İmām-ı Aʿẓam

İ. 15b/17, 18b/19, 22b/4

İ.+ ıñ 18a/12

İmām-ı Serāy-ı ʿAtīḳ

menzil-i İ. 34b/10

İmām menzili

İ. 30b/12, 31b/15, 32a/15
İ.+ niñ 29a/1

İmām Muḥammed
İ.+ iñ 33b/3

İmām Şāfʿī
İ. Ḥażretleriniñ 14a/9

İmām Şāfiʿī
İ. 17b/3
İ. Ḥażretleriniñ 15b/15

İncirli Bāġçe
İ. 37a/1
İ.+ ye 41b/9

İpsala
İ. 23b/2

Īrān
Ī. 10b/15

İrici
İ. 21a/18, 21a/20
İ.+ leriñ 21a/21

İsḥaḳ
İ. 11b/3

İskender
İ. 26b/7
İ.+ de 23b/5

İskenderiyye
İ. 23a/18

İslambol
İ. 19b/17
İ.+ da 24a/1

İsmāʿīl
İ. 09a/3, 09a/4

Ḥażret-i İ. 09a/D1
Ḥażret-i İ.+ iñ 6b/D1
İ. ʿaleyhisselām 11b/2
Ḥażret-i İ. ʿaleyhisselām 18b/1

İsmāʿīl Aġa
İ. 38a/3

K

Ḳābil

Ḳ. 05a/11, 05a/14, 05a/15, 05a/17, 05a/20

Kāfūr

K. 18a/14, 19b/11

K.+ a 19b/12

Kāġıdḫāne

K. 27b/12, 34b/9, 40a/2, 40b/1, 41b/13

Ḳahire

Ḳ.+ de 23b/4

Ḳazāz Aḥmed

Ḳ. 25b/17

Ḳ.+ iñ 26a/7

Kelleci ʿÖmer Beg

K.+ e 36a/5, 36a/17

Kemāḥ

K. 27a/D3

Kemānger Ḥācī Muṣṭafā Sinobī

K. 27a/15

Kepenkci Reʾīs

K. 30a/4

K.+ iñ 30a/16

Ketḫudā Beg Başçūḳadārı Ṭavīl Muḥammed

K. 37b/21

Ketūm

K. 18a/13, 18a/18

Kevşerü'l-ḥayāt ve Mücellāi'r-rumāt

K. 02b/4

Ḳılıccı Yūsuf

Ḳ. 33b/12

Ḳ.+ u 34a/1

Ḳılıç ʿAlī Paşa

Ḳ. 27b/18

Ḳırḳ Çeşmeli Muṣṭafā Çelebi

Ḳ. 37a/13

Ḳırḳ Çeşmeli Oḳcu Muṣṭafā Çelebi

Ḳ. 37a/10

Kitāb-ı Cihāt

K.+ dan 02b/3

Ḳonya

Ḳ. 23b/2

Ḳosta Ḥüseyin

Ḳ. 27b/15

Ḳosṭanṭanṭiyye

Ḳ.+ ye 19b/18

Meydān-ı Ḳ.+ de 24a/D1

Ḳubūrcu Ḫüsrev

Ḳ. 29b/2

Ḳ.+ iñ 29b/9

Kūfe

K. 10a/16

Ḳuġu Muṣṭafā

Ḳ. 34b/20

Ḳulaḳsız Maḥallesi

Ḳ. 28b/2, 31a/9

Ḳureyş

Ḳ. 2a/D1

Küçük ʿAlī Aġa

K. 31a/1

Küçük Ḥācī Muḥammed

K. 36b/16

Küçük Ḥasan Aġa

K. 32a/4

Küçük Muḥammed

K. 33a/1, 33a/2, 34a/20

K.+ i 34b/7

Kütahya

K. 23a/19

L

Laʿlī-zāde Mektūbī Aḥmed Paşa

L. 33a/12

Lazḳiye

L. 23a/18

Lenduhā

L. 33b/7

Lenduhā Aḥmed Aġa

L.+ nıñ 40a/11

Lenduhā Caʿfer

L. 26b/19, 28a/14, 28a/15, 29b/3,

31a/17, 31a/18

menzil-i L. 31a/11

menzil-i Tekye-i Tīrendāzān L. 28a/9

L.+ e 29b/10

Loḳumcu

menzil-i Zihgīr/L. 29a/3

Loḳumcu ʿAlī

L.+ niñ 29a/11

Loḳumcu ʿAlī Beg

L. 29a/8

M

Maġnisa

M. 23a/20, 23b/3

menzil-i Aġa-yı Dārussaʿādet-i Şerīfe

m. 41a/4

menzil-i Azmāyiş

M. 41b/10

Mercān Aġa

M. 41a/13

menzil-i M. 41a/11

Meṣnevī

M. 23a/3

M.+ dedir 6b/D3

Mevḳūfātī Muḥammed Efendi

M.+ yi 33b/4

Mışırlı Muḥammed Efendi

M. 36b/14

Mışır

M. 10b/21, 23b/4

Mincāh-ı Rumāt

M. 20a/17

Minhācu'r-rumāt

M.+ da 23b/1

Mīrāḫūr Feyżullāh Beg

M.+ e 38b/16

Mīrāḫūr Köşkü

M. 29b/5

Mīr Ḥeyder

M. 28a/19

M.+ i 28b/19

Mir-i ʿalem

M. 25b/5

Mir-i ʿālem Aḥmed Aġa

menzil-i M. YaşşıḲaya 25a/18

Mir-i ʿalem Aḥmed Aġa

M. 25b/4

M. menzili 26b/9

M. ṭaşınıñ 31a/8

Muʿāz

M. 13a/20

Mufaṣṣalāt

M. ʻda 18b/5

Muḥammed Beg Defterdār-zāde

M. 30a/9

Muḥammed Beg Naḳkāş Paşa-zāde

M. 35a/17

Muḥammed Efendi

Serāy-ıʿ Atīḳ İmāmı M. 34b/11

Muḥammed Efendi İmām-ı Serāy-ı ʿAtīḳ

M. 33a/10

Muḥammed Efendi Mevḳūfātī

M. 33a/13

Muḥammed Emīn Aġa

M.+ ya 36a/17

Muḥammed ibn Ebūbekir

M. 06b/3

Muḥammed

M. 05a/19, 12a/D1, 13b/1, 18b/13, 35b/1, 4b/D2

M.+ e 42a/13

M.+ i 6a/D2

ümmet-i M.+ i 4b/D2

ümmet-i M.+ iñ 10b/2, 5b/D2, 6b/D2

Muḥammed Paşa

menzil-i M. 38b/20

Muḥżır Bekir

M. 41b/10

Muḥżır Ḥācī Bekir

M. 39a/12, 41b/12

Mulāṭafe

M. 26b/D1

Musā

Ḥażret-i M. 06a/11

MuṣāḥibBilālAġa

M. 34a/10, 34b/3, 35a/19, 40a/18

Muṣāḥib Muḥammed Aġa

M. 35b/18

Muṣarrıf Muṣṭafā Efendi

M. 36b/12

Muṣṭafā

M. 29a/11, 36a/13

Muṣṭafā Aġa

M.+ ya 38a/6

Muṣṭafā Çelebi

M. 26b/18

Muṣṭafā Çelebi Defterdār-zāde

M. 28b/10

Muṣṭafā Efendi

M. 32b/8

Muʾezzin Aḥmed Aġa

M. 37a/5

Müderris

menzil-i M. 37b/6

Müftīzāde

M. 40b/15

Müftīzāde İbrāhīm Selīm Mollā

M. 40b/17

Müʾezzinler Ṣuffası

M. 28b/16

Müʾezzinler Ṣufḥası

M.+ na 29b/11

Müsned

M. 02a/10

N

Naḳḳāş menzili

N. 41b/2

Naḳḳāş Muḥammed

N.+ iñ 28a/1, 30b/9

Naḳḳāş Muḥammed Çelebi

N. 27b/16, 30b/4

Nāmıḳ İbrāhīm Aġa

N. 40b/7

Nażīf Muṣṭafā Aġa

N. Şeyḫ-i Meydān ḥālā 37b/14

Necmeddīn

N. 07a/21, 15a/11

Nīsābūrī

N. 02b/1

Nişādırī Muṣṭafā

N. 36a/4

Nūḥ

ṭūfān-ı N. 03a/17

N. tufānı 08a/20

Nūşirevān

ʿadālet-i N.+ ca 42b/4

O

Oḳmeydānı

O.+ ndan 19b/18

O.+ nıñ 20a/2, 24a/1

ʿOṣmān

güzīde-yi Āl-i ʿO. 24a/17

ʿOṣmān Beg

ʿO. 30a/12

ʿO.+ e 30a/18

ʿOṣmān Efendi-zāde Aḥmed Beg

ʿO. 39b/5

ʿÖmer b. el-Ḫaṭṭāb

ʿÖ.+ da 10a/16

ʿÖmer ibn Ḫaṭṭāb

ʿÖ. 06b/4

P

Pārpūl

P. 33a/4, 37b/4, 38b/18

Pārpūl Ḥüseyin Efendi

P. 27a/18, 27b/6

Pārpūl menzili

P. 28a/4

P.+ niñ 29b/6, 38a/16

Pārpūl Muḥammmed Çelebi

P. 28a/5

Pehlivān ʿAlī

P. 36a/6

Pehlivān ʿAlī Aġa

P. 31a/3, 33a/20, 34b/1

Ḫāne-yi Ḫāṣṣa aġalarından P. 34b/2

Ḫāne-yi Ḫāṣṣa aġavātından P. 33b/1

Ḫāṣ Oṭa aġalarından P.+ nıñ 31a/7

Pehlivān ʿArab

P.+ ıñ 25b/6

Pehlivān ʿArab Yaṣṣı Ḳaya

P. 25a/19

Pehlivān Ḥamza b. ʿUṣṣāḳī

P.+ yi 33b/1

Peşkīr Aġası Süleymān Aġa

P. 32a/3

Pīrī Beg

P.+ iñ 24a/D1

Pīr-zāde

P. 39a/13

Piyālepaşa

P.+ da 32b/9

R

Rābiʿ Sulṭan Murad Ḫan

R. 24a/4

Raḥīḳī ʿAlī Aġa

R. 34a/19, 38b/2

R.+ yı 34b/7, 35b/13

Rāmī Yūsuf

R. 38b/6

R. senginiñ 31a/20

R.+ uñ 41b/7

Rāzī

R.+ den 02b/1

Receb

R. Usta-i Bāġçe-i Tersāne 35a/18

Revḥā

R. 18a/13

Reyḥān Aġa

R. 34a/7, 34a/8

şehriyārī R.+ yı 34b/2

Reʾīsü'l-ḫaṭṭātīn Şeyḫ Merḥūm

R. 26a/19

Rodos

R.+ da 27b/D1

Rodos Ḳalʿası

R. 27b/D1

Rūhu'l-beyān

R. 02b/1

Rūm Yūsuf

R. 29b/1

S

Saʿd

S. 09b/20, 10a/1, 11a/15, 11a/19

S. Ḥażretleri 10a/8

S. Ḥażretleridir 10a/15

S. Ḥażretleriniñ 10a/13

Saʿd b. Ebī Vaḳḳāṣ

S. 09b/12, 10b/11, 11a/14, 11b/4, 23a/5

S. Ḥażretlerini 10a/12

Ḥażret-i S. Ḥażretleriniñ 11b/6

Saʿd b. Ḫuḍrī

S. 02a/11

Saʿd b. Vaḳḳāṣ

S. 11b/13

Ḥażret-i S. 11b/9

Ṣāliṣ Sulṭān Selīm Ḫān b. Muṣṭafā

Ṣ. 24a/11

Saʿd b. Ebī Vaḳḳāṣ b. Mālik b. Vehbī b. ʿAbdulmenāf b. Zühre

S. 09b/5

Sekbānḳulu

S. 31b/4, 31b/9, 35a/13

menzil-i Çifte BeşṬaşlar/S. 31b/3

Sekbānḳulu ʿAlī Beg

S. 30b/3, 30b/8

Seleme ibn Ekvaʿ

S. 09a/1

Selīm Aġa

menzil-i S. 38b/8

S.+ ya 38b/15

S. Silāhşör-i Ḫāṣṣa 38b/9

Seyvaz?

S.+ da 23b/3,4

Seyyid

S.-i aḫirü'l-zamān 36a/8

S.-i ʿālem Ḥażretlerine 10a/6

Seyyid ʿAlī Efendi

S. 40a/16, 40b/2

Seyyid Ḫalīl Ḥasīb Efendi

S. 32b/2, 32b/8

Seyyid Ḥasīb Çelebi

S. 35a/11

Seʾīs Maḥmūd

S. 26a/2

S.+ uñ 26a/9

Şınanmış ʿAlī Aġa

menzil-i Ṣ. 38a/18

Silāḥdār-ı Şehriyārī Bosnevī Muḥammed Paşa

S. 39a/1, 40a/6

Silāḥdār İsḥāḳ Beg

S. 27a/16

Silāḥdār İsḥaḳ Beg

S. 27b/3

Sinān Paşa

cāmīʿ-i şerīf-i S.+ da 30a/20

Sinān Ṣubaşı

S. 26a/10, 26a/20, 26a/3, 26b/2

Sinob

S. 27b/3

Sinobī Ḥācī Muṣṭafā

S. 27b/2

Ṣolaḳlar

Ṣ.+ ıñ 30a/17

Ṣolaḳ Ḥamza

Ṣ. 30a/5

Ṣolaḳ ʿİsā

Ṣ. 30a/8

Ṣolaḳ Ḳara Ḥasan

Ṣ. 30a/10

Ṣolaḳlar Emīni

menzil-i Ṣ. 36b/5

Ṣolaḳlar Emīni ʿAlī Aġa

Ṣ. 36b/6

Ṣolaḳ Muḥammed Beg

Ṣ. 30a/6

Sulṭān Aḥmed Ḫān Ṣāliṣ

S. 39a/2

Sulṭān Bāyezīd Ḫān Velī

S.+ niñ 24a/D1

Sulṭān Bāyezīd

Ḥażret-i S. 20a/8

Sulṭan Maḥmūd Ḫan

Ḥażret-i S. 10b/7

Sulṭān Muḥammed Ḫān Rabiʿ

S.+ de 38a/12

Sulṭān Murād Ḫān

menzil-i S. Fātiḥ-i Baġdād ve Revān 24a/2

Sulṭān Muṣṭafā Ḫān Ṣāliṣ

S.+ de 38a/14

Sulṭān Muṣṭafā Ṣāliṣ

S. 40a/7

Sulṭān Selīm Ḫān

S. 20a/9

Ṣūr

Ṣ. 09a/D1

Ṣ.+ uñ 09a/D1

Süfyān b. Ümeyye b. Şemsbin ʿAbdulmenāf

S. 09b/9

Süleymān

S. 30b/14

Süleymān Ḫānī

S.+ de 27b/D1

Süleymān Paşa

S. 28a/18

Sünbüle

S. 10b/18

Ş

Şāʿir ʿAnāyī Çelebi

Ş. 35b/4

Şākir Aġa

Ş.+ nıñ 40b/3

Şām

Ş. 10b/21, 23a/18

Şehba

Ş.+ da 23b/3

Şehr-i Atīḳ

Ş. 23a/19

Şemā'il

Ş. 15b/13

Şerbetçi

Ş. 40b/17

Şerbetçi-zāde Dāmād Emīn Efendi

Ş. 41a/7

Şerḥu'l-Buḫārī

Ş. 5a/D1

Şerḥu'l-Meṣnevī

Ş. 5b/D2

Şeybe

Ş. 13a/19, 13b/4

Ş.+ ye 13b/3

Şeyḫ ʿAbdulāh Efendi

Ş. 35b/19

Şeyḫ-i Meydān Ḥarīḳī ʿAlī Aġa

Ş. 35b/6

Şeyḫ Üftāde

Ḥaẕret-i Ş. 09a/17

Şīrmerd

Ş. 26a/18

Ş.+ iñ 25b/7, 26b/9

Şīrmerd Delikli Ḳaya

Ş. 25a/20

Şīşe-bāz İsmāʿīl Çavuş

Ş. 37b/13

Şişman Paşa Muṣṭafā Efendi

Ş. 40b/6

Şücāʿ

Ş. 26a/D1, 32a/12

T

Tācir-zāde Emīn Aġa

T. 30b/7, 32a/8, 32a/9, 36a/7, 36b/17, 36b/19

Tācir-zāde Muḥammed Emīn Aġa

T.+ nıñ 30b/10

Taʿlīm-ḫānecibaşı Küçük ʿAlī

T.+ yi 31a/5

Taʿlīm-i Müteʿallim

T. 5a/D2

Ṭayyib Reyḥān Aġa

menzil-i Ṭ. 34a/6

Teberdār AḥmedBeg

T. 34a/17

T.+ i 34b/6

Teberdār el-Ḥāccʿ Abdulbāḳī

T.- 35a/20

Teberdār Muḥammed Paşa

T. 37a/7

Teberdār Pehlivān Aḥmed

T. 35a/2, 35b/5

Tefsīr-i Ebu'l-Leys

T.+ de 11b/D1

Tefsīr-i Endülīsī

T.+ de 6b/D2

Tefsīr-i Rāzī

T. 08b/D1

Tekye-nişīn Ḥüseyin

T. 33b/17

Tekye-nişīn Ḥüseyin Efendi

T.+ yi 34a/2

Tersāne Bāġçesi

T. 24a/14, 26b/11

T.+ nde 39a/5

Tersāne-i ʿĀmire

T. 34a/4

Tīr-i Yeksüvār-ı Kebīr

menzil-i T. 37a/3

Ṭoḳat

Ṭ. 23a/19

Ṭomar Aḥmed

Ṭ. 33a/18, 35a/3

Ṭ.+ i 33b/7

Ṭopcubaşı Ayaġı

Ṭ. 40a/2

Ṭop İskender

Ṭ. 27a/11, 28a/D1, 28b/3

Ṭop İskender

Ṭ. 27b/10

Ṭoptaşı

Ṭ. 28b/1, 38b/5

Tozḳoparan

T. 26a/12, 30a/21, 32a/11, 40a/3

menzil-i T. Pehlivān-ı Cihān 25b/15

Tozḳoparan İskender

T. 26a/6, 26b/6

Tozḳoparan Maḥallesi

T.+ nde 27b/D2

Ṭūr

Ṭ. 09a/D1

Ṭ.+ uñ 09a/D1

Türkiyye

lisān-ı T.+ ye 02b/9

U

ʿUbeyde

ʿU. 13b/2, 13b/3, 13b/5

ʿU.+ niñ 13b/6

Uḥud

ġazā-yı U. 13a/18

ġazā-yı U.+ da 09b/11, 09b/13, 13a/16

U. Ġazāsı 12b/9

Uncu

U. 34a/4

Uncu Muṣṭafā

U. 29a/9, 29b/15

U.+ ya 29b/19

Uncu Şücāʿ

U. 29b/13

menzil-i U. 29b/12

U.+ ıñ 29b/17

ʿUşşāḳī

menzil-i ʿU. Ḥācī İsmāʿīl 33a/6

ʿUşşāḳī-zāde

ʿU. 33a/7

ʿUtbe

ʿU. 13a/21, 13b/5

ʿU.+ ye 13b/3

ʿU.+ yi 13b/7

ʿUtbe b. Rebīʿa

ʿU. 13a/19

Ü

Ümeyye Ḫatun

E.+ dur 09b/8

Ümmü Eymen

Ü. 10a/10

Ü. rażīya’llāhuʿanhā 10a/2

Üsküb

Ü.+ de 23b/2

Üsküdar

Ü.+ da 23b/4

Üveysī

Ü. 03a/D1

V

Vādī-yi Baḫtiyār

V.+ da 25b/12

Vaḥīd Paşa

V. 23a/21

Vaḳḳāṣ

V. 23a/5

Vālide Sulṭān

V. Ḥażretleriniñ 41a/13

Vālide Sulṭān Keṯḫudāsı Dāmād İbrāhīm Beg

V. 38a/2

Vardiyānbaşıoġlu ʿAlī Bālī

V. 27b/18

Vecāhetli Aḥmed Aġa

V. 33b/19, 33b/20

Y

Yaḥyā Aġa

Y. 30b/19

Y.+ nıñ 31a/5

Yaşşı Ḳaya

Y. 25b/6, 39b/1

menzil-i Y. 25a/18

Yaycı Aḥmed

Y. 28a/10

Y.+ iñ 28a/16, 28b/5

Yaycı ʿArabzāde

Y. 27a/17, 27b/5

Yaycı Davud

Y. 26b/13

Yaycı Ḥasan

Y.+ ıñ 27b/20

Yaycı Ḥüseyin

Y.+ iñ 28a/7

Yaycı Ḥüseyin Aġa

Y. 36a/1

Yaycı Süleymān-zāde İsmāʿīl

Y. 37b/11

Yaycı-zāde İsmāʿīl Aġa

Y. 38a/1

Yeksüvār menzili

Y. 27b/9, 30b/12

Yeksüvār-ı Ṣaġīr

menzil-i Y. 37b/6

Yemen

Y. 05a/10

Yeñice

Y. 23a/20

Yūsuf

menzil-i Y. 38a/9

Y.+ uñ 29b/8

Yūsuf Aġa

Y. 38a/10, 38a/13, 40a/8

Yūsuf Deresi

Y. 40a/4

Yusūf Hemedānī

Y. 20b/8

Yūsuf Paşa

Y. 34b/19

Z

Zaġarcı Ḳāsım

Z. 27b/14, 28a/6, 29a/7

Z.+ ıñ 27b/19

Zemīn

Z. 20a/4

Zeyd b. ʿAmr

Z.+ a 17b/7

Zihgīr Ḥācī Ḳāsım

Z. 29a

SONUÇ

- Hüseyin b. Muhammed Geyvî'nin M. 1816-17 yıllarında okçulukla ilgili yazdığı Kevserü'l-hayât ve Mücellâi'r-rumât adlı eserinin transkripsiyonlu metni verilmiş, eser günümüz Türkçesine aktarılmıştır. Eser her ne kadar hayatları hakkında bilgi verilmese de, eserde yer alan okçu adları ve onların menzilleri itibarıyla da kültür tarihimiz için ayrı bir önem taşımaktadır.
- Giriş bölümünde okçuluğun Türk tarihindeki yeri ve önemine dair açıklamalar yapılmıştır. Tezin hazırlanması sürecinde tespit ettiğimiz eser ne nüshalar belirtilmiş ve Osmanlı'nın son dönemine kadar yazılan okçuluk risaleleri üzerine yapılmış mevcut kaynakçaya ilave olmak üzere sunulmuştur.
- Eserin dizini ve sözlüğü verilmiş, eserin söz varlığını ortaya konmuştur. Ayrıca dönemin ekleri hakkında çalışmak isteyen araştırmacılara kolaylık sağlamak amacıyla metinde kullanılan ekler dizin halinde sıralanmıştır.
- Nihayetinde binlerce yıldır Türk kültüründe önemli bir yere haiz okçuluk hakkında 19. yüzyılda yazılmış Kevserü'l-hayât ve Mücellâi'r-rumât adlı eser üzerine yapılan bu tez çalışmasıyla eser, ilim dünyasına tanıtmıştır. Ayrıca eserin, yapılan gramatikal incelemesi sonucunda, 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesinin ses, şekil, dil, imla ve üslup özelliklerinin tespiti için önemli bir yere sahip olacağını umuyoruz.

KAYNAKÇA

Akça, İrfan: "Osmanlı Okçuluğuna Dair Yazma Eser Literatürü", **Nişangâh-ı İstanbul**, İstanbul: Gürsoy Grup Kültür Yay., no:9, 2019, s. 274-303.

Bianchi, X: **Dictionnaire Français-Turc**. Paris: 1843

Canatar, Melek: "Osmanlı Devleti'nde Kavaslar ve Kavas Teşkişlatı" **İlmi Arştırmalar 4**, 1997, s.67-88.

Develi, Hayati: **Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar**, Ankara: TDK Yay., 1995.

Devellioğlu, Ferit **Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Ankara: Aydın Kitabevi, 2003.

Durmuş, İlhami: **İskitler-Sakalar**, Ankara: TKAE Yay., 1993.

Eberhard, Wolfram: **Çin'in Şimal Komşuları**, Çev. Nimet Uluğtuğ, Ankara: TTK Yay., 1996.

Erdem, Mehmet Dursun, M. Gül: "Kapalı e (é) Sesi Bağlamında Eski Anadolu Türkçesi-Anadolu Ağızları İlişkisi", **Karandeniz Araştırmaları**, S.11, 2006, s.111-148.

Erdemir, Hatice Palaz: **Yabancı Yazarlara Göre Türklerde Savaş ve Taktik**, C. III Türkler, Ankara: Yeni Türkiye Yay., 2002.

Ergin, Muharrem: **Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi**, İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım, 2012.

Gündüz, G., S. Özden ve M. S. Tekçe: "Türklerde Ahşap Ok Yapımı", **Bartın Orman Fakültesi Dergisi** 12, no. 17 (2010).

Kafesoğlu, İbrahim: **Türk Milli Kültürü**, İstanbul, 1998.

Karahan, Leyla: "Eski Anadolu Türkçesinin Kuruluşunda Yazı Dili-Ağız İlişkisi". **Turkish Studies**, Vol. I/1, Summer 2006, s. 9-18.

Kartallıoğlu, Yavuz: **Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16. 17.ve 18. Yüzyıllar)**, Ankara: TDK Yay., 2011.

Kartallıoğlu, Yavuz: "OsmanlıTürkçesindeki Ekler Dudak Uyumuna Göre Nasıl Okunmalıdır?", **Turkish Studies**, 3/6, 2008, s. 449-470.

Korkmaz, Zeynep: **Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi**, Ankara: TDK Yay., 2019.

Korkmaz, Zeynep: "Türk Dilinde +ça Eki ve Bu Ek İle Yapılan İsim Teşkilleri Üzerine Bir Deneme", **Türk Dili Üzerine Araştırmalar**, C.1, s. 12-84.

Köymen, Mehmet Altay: **Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi**. C. III, Ankara: TTK Yay., 2001.

Kurt, Tuncer, M. Kılıç, M. N. Kılıç, ve F. Özbayraktar: **Türk Spor Tarihi**, Ankara: MEB Yay., 2013.

Levend, Agah Sırrı: **Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri**, Ankara: Türk Dil Kurumu Basımevi, 1960.

Meninski, F.M: **Thesaurus Linguarum Orientalium, Turcicae, Arabicae, Persicae/Lexicon, Turcico, Arabico, Persicum,** İstanbul: Simurg Yayıncılık, 2000.

Ögel, Bahaeddin: **Büyük Hun İmparatorluğu Tarihi**, C.I, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., 1981.

Pachymeres, Georges: **Bizanslı Gözüyle Türkler**, Çev. Gülcan Bihter Barlas, İstanbul: İlgi Kültür Sanat Yay., 2009.

Parigi, Bernardo da: **Söz Kitabı Türkçe – İtalyanca Sözlük**, Haz.:Yavuz Kartallıoğlu, Ankara: TDK Yay., 2015.

Pertusi, Agostino: **İstanbul'un Fethi, Çağdaşların Tanıklığı**, Çev. Mahmut H. Şakiroğlu. C.I, İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti Yay., 2004.

Redhouse, J.W: **Redhouse's Turkish Dictionary**, London: 1880.

Rocchi, Lucciano: **Il "Dittionario della Lingua Turchesca" di Pietro Ferraguto (1611)**, Trieste: EUT – Edizioni Universita di Trieste, 2012.

Sami, Şemseddin **Kâmûs-ı Türkî**, İstanbul: Çağrı Yay., 1978.

Tanış, Asım: **Giovanni Molino'nun İtalyanca Türkçe Sözlüğü ve Halk Türkçesi**, Ankara: 1989.

Taşağıl, Ahmet: **Gök-Türkler**,C. I, Ankara: TTK Yay., 2003.

Yıldız, Doğan: **Türk Spor Tarihi**, İstanbul: Eko Matbaası, 1979.

Yücel, Ünsal: **Türk Okçuluğu**, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., 1998.

Yararlanılan Elektonik Kaynaklar

http://www.lugatim.com (erişim: 10 Haziran 2020)

https://www.osmanlicasozlukler.com (erişim: 25 Haziran 2020)

https://sozluk.gov.tr (erişim: 25 Haziran 2020)

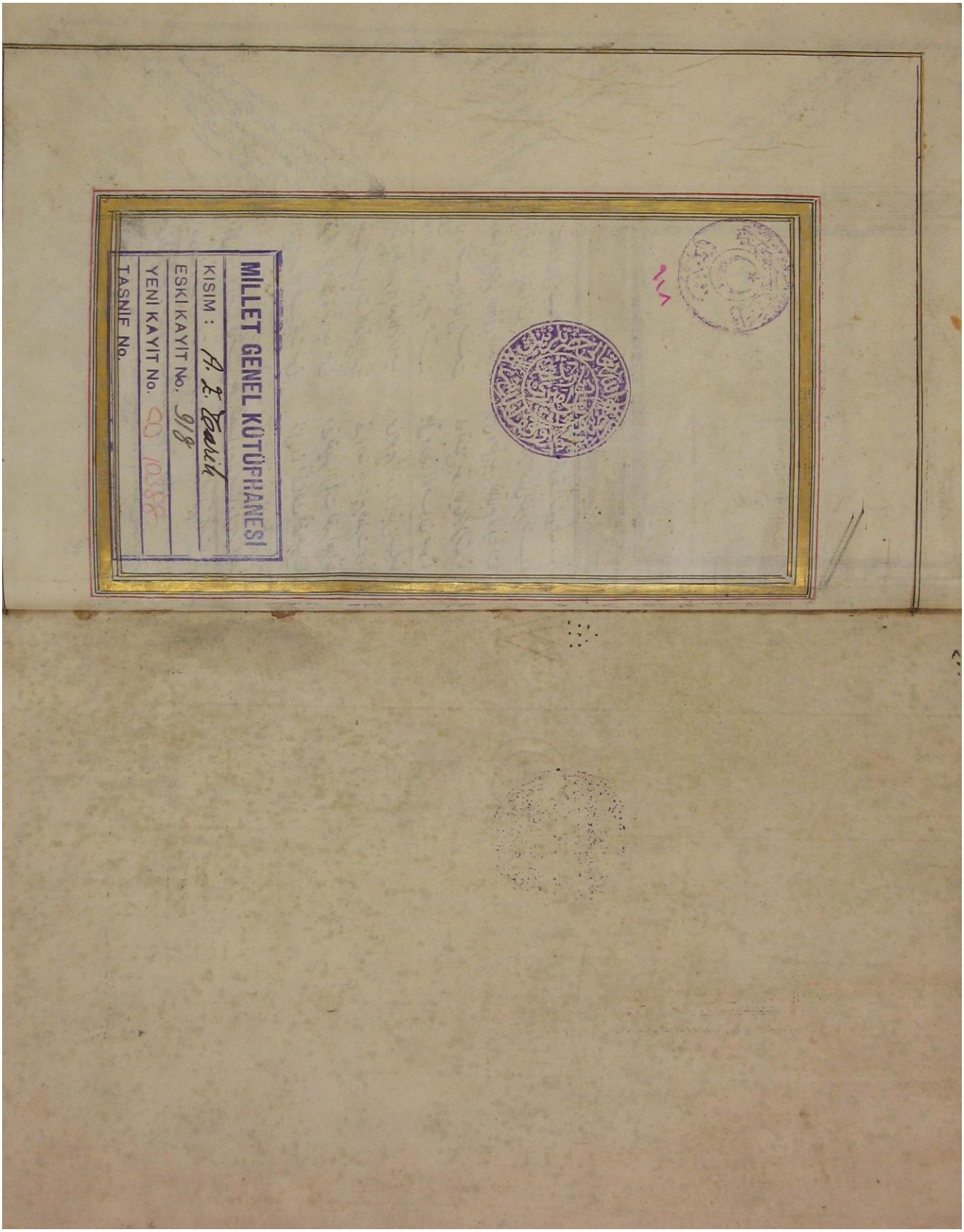
https://islamansiklopedisi.org.tr (erişim: 18 Temmuz 2020)

https://acikkuran.com (erişim: 10 Eylül 2019)

https://kuran.diyanet.gov.tr (erişim: 10 Eylül 2019)

EKLER

1. Tıpkıbasım

سبحانه من جلل السهام لمنصورنا ... مجد الشرف بقوة الرمي لجهادنا
فاثبتوا ما تقعوا من مأثرهم ... اتى معدن العدل المنور سهمنا
وصل على نور الافاق طلعته ... جلى وحلى بدر الظلام وليالنا
لولا تتمم بالاقبال نسمته ... لما تفتق بنور الايمان لرشدنا
وآله الذين فهم خير حمية ... جلى ورعنا بالاحسان صونا
تقويم عنصرهم قد كان رأميا ... من جوهر النور واليقين لسهامنا
خليفة رسول الله كافة على البرية ... نصره الله بحجة بيرحضرت مولانا
قد كان لكل خطوة ثواب من ... اتى تعليم الرمات لقهر اعدائنا
الهي بصر كل عسير بحجة من ... نزل انا فتحنا لك فتحا مبينا

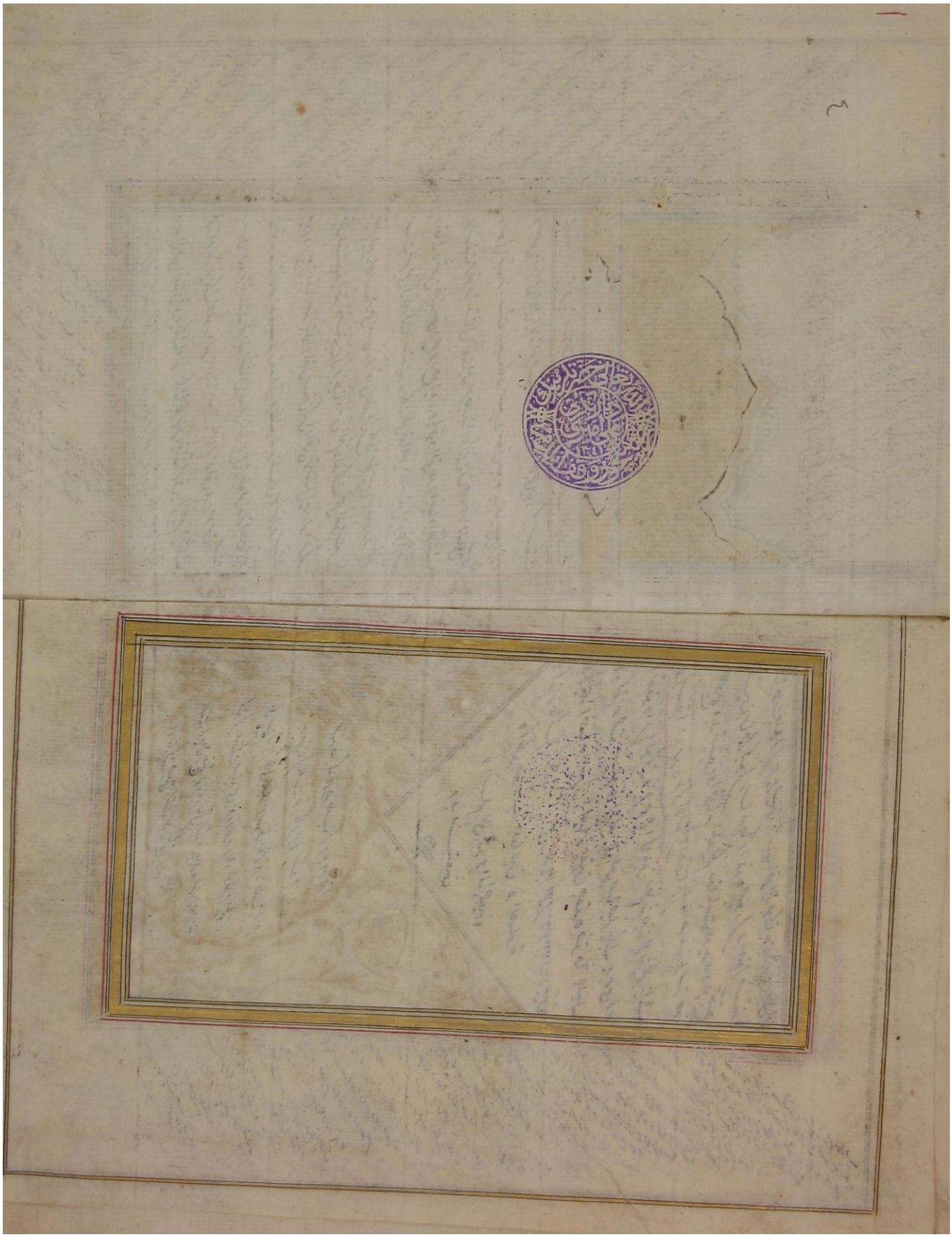
١٢٣٣

اما بعد اصحاب روايت وارباب درايت عندنده امر مقرر در كه اقوال باطل غرائبنه كه نكس علمي تحصيل برله استاذ لردن اخذ ايدوب وميدان رسانده پيرهرور اولمقدر واعدوا لهم ما استطعتم من قوة نظم شريفنده آلات لازمه كه سيوف وطلوب وتوفنك وفن رمي زمانمزه بعد زمان كوجكز تيلكي قدر اول كافور كه انفراجي ايچون

سلاح

سلاح حاضر ايدك وآمر باغليوب بسيد سز قوت الا بالله در رواه البخاري الا ان القوة الرمي ثلثا ديو حديث شريفده بيورديغي اوق يايل سائر اسلحه دن فتوحات جليله ونصرت مقرونه اولمشدر زيرا حديث قدسيده كلدر ادم اوغلانلرينك سينه لرايكي سيدن خالي اولمز مثلا صدرنده ايمان اوليا نلرينك سينه سنده وفن رمي اوقكر مقرر وهلا كلريني جامعدر بيوردي اشبوا جلدده ثلثا حديث شريفده ذكر اولندي زيرا اوق يايل حقنده تدوين كتاب انارله كلدك تداولنافانه نصرة على الاعداء ديو يعني فن جليل كتاب تدوين ايده سكز زيرا دشمانكز اوزرينه نصرتي آسان قيلر ديكدر وبا خصوص كه نكس حقنده امام دلمي سندنام كتابنده سعد بن خضير دن روايت ايدركه تعلموا الرمي وائتوني اتمق اوكز نمك وقرآن كريم تعليم ايدوب اوكز نمك بوايكي فرائض عينيه دن اولمقدر فرايض كفايه ده كفايه واجبلره واجب سنتلره سنت محلنه كوره اوله الكمكدر لكن مرور زمانله طلوب وتوفنك متعارف اولمغله علم رمي حقنده تدوين اولنان كتابلر كوكه نشين وتاتار لرخر وجنده مسجون اجلدن شبهاتي حل ايدجك كتب متداول نادر بولنديغندن قدر فن جليل حرمت ومفصلاتدن تتبع واستقرا ايدوب طالبينك حاجتي مقدارل مكلرل بوكتابده جمع ايلدم لكن كتب تفاسيرده واحاديث شريفي وخيطي قوميس انجودانه لرل كبي منتشر اولديغي

حق تعالی صبر و تحمل سبیل دینه یا بل کبی اولادلر و یردی بو دفعه غزا بلر کثرت بولوب
آدملک زرعلرینی اکل ایلدیلر بناءً علیه حق تعالی جنتدن قوس و سهام و دوتر
ارسال ایلدی پس امدی غزا بلر فرار ایدوب آدم اینی اولدی حضرت جبرائیل علیه السلام
تسویل تعلیم ایدرکه یا آدم بو قوس سکا قوتدر و بو دوتر سکا دفع مضرتدر
یعنی شدت ایله اعدا و هلاکه سبب آلات اولدیغی وجه اوزره
الی یوم القیام ذریت صالحینه برصورلی و معنولی متین حصین درکه بو کله
غالب اولنمز دیمکدر و بو روایتده جبرائیل علیه السلام جنتدن الی عدد اوق کتوردی
اوکلی اوقلک اوزرنده لا اله الا الله محمد رسول الله یازیلی بو اوق فخر عالم
ایچون در باقی بش عدد اوقلر اوزرنده بش عدد انبیا اتباعک اسما و شرفلری
یازلدی انکچون اولوالعزم الی عدد پیغمبر اینک معجزاتی اولمقدر هر کیم غزا
نیته بو فن جلیلی تعلیم ایدوب کندرکه بیهوده اولمیه چراغ ایله حق سبحانه
و تعالی الی عدد خصال کنده ویه نصیب ایدر اوکلسی رزق واسع اولوب
ایکنجیسی اعدانه هیبت و شجاعت اظهار ایده اوچنجیسی ناسدن
مستغنی اولوب رواج خصلت دینی اخوت ایچوندر اوکلسی انبیای
الله ایله حشر اولوب ایکنجیسی برق خاطف کبی صراطی عبور ایدوب اوچنجیسی
بلاحساب و لاعذاب جنته کیرر و بنه روایت اخراده فی مقعد صدق عند
ملیک مقتدر نظم شریفی مقتضاسنجه دین مبین غیرتنه دوشوب اخلاصله
هر هر امورین استقامتله کورسه کرکدر لکن فلانه فتوا لر شریف و یاخود فلانه
فقها قولیله و یا فلانه آیت کریمه یه موافق دیو بلکه لازمدر بو اجلدن امور دینه
برکات بولور شرع الهی بیوب تطبیق ایلدیکی ایچون فصل در بیان دولت
محمدیه پس امدی جمیع اشیا عنصر قواعدلری اوزره دورت عدد جزءدن مرکبدر

واما دین دولت محمدیه ده رکن ایکی عدد اولمقدر تعظیم لامر الله و شفقت علی خلق
الله سنه مظهر اولدیغی اعداسنه غالب اولور زیرا قوت و قدرت ملک
ایله وکیل مطلق اتحاد و اتفاق ایله رسنت شریفی احیا ایله بو صورتده جمله
ناس عمل اتمش اولور لر و هم غیرة الله ظهور ایدوب دشمنک اوزرینه
غالب اولوب عدو الله منهزم اولور انکچون دیمشدرکه عمر حب اقوا اوق
یای ملک ظل خدا و خواص عسکرلری برای نبت غزا تعلیم ایدر اولرکانه قمو
مؤمنین رسول الله صلی الله علیه وسلم سنت شریفنه امتثال اتمش
کبی اولور لر در عقب سخط الله دفع و رفع اولور زیرا ائمه مضرین بیورمشدرکه
رکن دولت علیه ملک ظل خدا و وکیل مطلق معاقدلری کریه توسن اسه جمله ملک عدالتپناهیه رام اولوب قوتناس
بولیکلک اعتنده عیالی اولور لر استعینه و اجعل لی وزیرا من اهلی هرون اخی اشدد
به ازری و اشرکه فی امری کی نسبحک کثیرا الی اخره یعنی حضرت موسی مناجاته
یارب بکا بنم اهلمدن قرنداشم هرونی معین قیلوکه بکا قوت اولیه اول
بندنه دخی قوتلدیه تفهم ده یقین درکه ملک ایله ارقامی قول محکم ایله و بو تبلیغ
حقتی یرینه کتورمکده بنم ایله شریک قیلوکه چوق چوق نماز قیلوب
عبادتمزیاد شاهق مقابله سنه سکا حمد و ثنا ایده لم و سن بنم امریمزل
عالم و هرا حوالمزل کورسن دیمک اولور اسبوآیت کریمه ده اشارت
وارکه خلیفه اولی زمین هرج نهالت کندل شوکتله معین و ملک رضاسنه
موافق اولا امور عامه ده جمیع اولیا الله کندویه ناصر و معین اولور و عظمتلو
توفیق الله کندویه تاج عزت اولور لر لکن بیورر و لتکن منکم امة یدعون
الی الخیر و یامرون بالمعروف و ینهون عن المنکر یعنی معلوم اولسونکه
سزدن هر جماعت بو عدد الله ایاغه کلسی اجلدن انذار دعوت ایله رکلمزلرنا که

بر عدد سهمنده یعنی قوت و قدرتنه حق سبحانه و تعالی به توسل ایدوب اتمکده
بیک عدد کافرک سینه سنه نه کوب حال نشاب اولنجه بیورد ی اول وقتده
اصحاب کرینه آتیجلیه پیر سعد ابن ابی وقاص و یا جلیه پیر محمد ابن ابو بکر
و او جلیه پیر عمر ابن خطاب و دخی بنجلیه پیر عثمان ابن شاهرو نه یکیجی جلیه پیر
علی ابن ابی طالب و تعلیم خانه جلیه پیر عبد الغفار رضی الله تعالی عنهم اجمعین
حضراتنه قیامه قالقوب هزار بیک توا صعف ایله نیاز ایدر ایدی که یا رسول الله هر عدد
سهام بیک عدد کافرک سینه سنه نشاب نه وجهله نکایت ایدر دیدیلر رسول
الله صلی الله علیه وسلم بو ایت کریمه تلاوت بیورد ی نستعین بالله وَمَا
رَمَيْتَ اِذْ رَمَيْتَ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ رَمٰى یعنی قدرة الله تعلق ایتمدکجه اکا سبب
لازم دکل عالم امر قبیلندندر زیرا امر رب ایکی قسمدر بری ایجاد آلاته تعلق
ایدر اشته بو سببیته مقارن اولور انک اسمنه امر کن دیرلر اِذَا
اَرَادَ شَيْئًا اَنْ يَقُوْلَ لَهٗ كُنْ فَيَكُوْنُ قول شریفنده اولدیغی کبی و اما قسم
ثانی هیچ برشئی تعلق ایتمز انجق کتم عدمدن خلق اولنور اشبو آیت کریمه ده
الله تعالیٰ نک رامی سمی بیک کافری هر اوق ایله هلاک ایتمک کبی انک اسمنه
عالم امر دیرلر قول الروح من امر ربی نظم شریفنده اولدیغی کبی یعنی بو
مقاله روح انسانک عزت شانه تنبیه وار زیرا اسرار خفیه دن اولان
روحک حقیقتنی عقول بشیه حاول اولمز علم الله اختصاصی اوله علم امر
قبیلندن اولمش اولور بو اجلدن دیمشدر که اویا، الهک کرامتی عالم
امر قبیلندن اولمشدر مثلا بر ولی الله اخلاصنده ورع تقوا سی متین
اوله بو کمسنک نطق و زبان شریفی اوزره انهزام دشمنه عمل ایتمک یوز بیک
عدد کشی ایله جنگ ایلمکدن افضل اولمشدر کذا اندلیب الباب الاول در بیان

صوفت قبضه مقعود و مد و اطلاق بید بود ورت شروط اشخاص بیننده
مختلفدر مثلا کسی اوزون بو یلو یا قصیر یا ایکی اراسی اولور بو صورتده قولی
قصه یا اوزون اولور الی سمیز یا آریق و یا صدر اواسع یا ضیق و یا هر مقدار
طویل یا قصیر اولور بو تقدیرجه اعضا سنده بیانه اولندیغی وجه اوزره
خلقنده دخی عاجل یا بطل اولور اشبو احتمالات عقلیه لرک وقوعن استاذ
شخصنه کوره تعلیم ایدر بو صورتده هر هر طالب رامی ذاتنده تناسب اولسه
قعود مربعه و علسنه محرابده یرلر پس امدل متوسطک حالنی اوستاذ اتخاذ
ایدوب شخصک استعدادنه کوره برج و عاجم دیرلر یعنی هر مقدار قبضه نک
استعالنده عیوبدن آرالی اولسی لازمدر مثلا هر نه قدر رجفانه تحتنده
داخل طالب و ارایی اوستاذ کامل اندن کیجه ور و اصلاح ایدر صاغ
صول صدر باشی ایاق جد اصول فروع بو بابده هر نه که شروط اربعه
اوزره عارض اوله استاذ قوتیل کیجه و بوفن جلیلدن نصیبنی الوب اوخی
هر پهلوان و استاذ مکرم اولور انجون دیمشدر که اتخذ رات بیانیله اوزره هر
بر شخصک کنده مناسب هر مقامی وار در استاذ مکرم اندن طالبک
استعدادنه کوره تعلیم ایدر و میتر اولور پس امدل عقدک وجودی
قبضه یه مقارن ایکی الترینی متفق ایدوب ذهن حضورایله نظر قوتمند
تلبس هر له حق کلمه سی قلبدن صادر اولوب کانه تحت الثرا دن هر مهیب
ملک جهیر الصوت دشمنه وعناد ایدر لرنه کم حدیث شریفده کلور که اللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَعُوْذُ
بِكَ مِنْ وَغْوَغَاءِ التُّرْكِ یعنی دشمن اوزرینه روحانیه دن خروج ایدر صاحب مشقت
و زحمت ایدیجی مخلوق شمندن سکا صفنیوب التجا ایدرم دیمکدر و بعضیلر
عندنده مطلقا سوده و طریده اولان زحمت معناسنه دخی کلمشدر کذا نجم الدین

یعنی ملک مرقوم تنفسی فرزه سی کسکین و فرزی سهام اولوب جانب اعدایه
رمی اولنجه دشمن ایچنده تماس و غیر ظهور ایتمسی کتب احادیث شریفه
مذکور در اگسته بو فتوحات جانه صفار و حدغدار آثاری مشاهده اولنمز حرب رمات
و ماحضر کرنی استاذ کوستره سنن ائمه رماندر انک خلافنه عیب دیرلر کذا
بونوک رح وعقد وجودجین ده حصول جانبنه میل ایدوب هر اعضاسین متین و محکم
طوته و قبضه نک لرزمیله ایکی الین بسط ایدوب کندی موقعنده کوزلجه
طوره و شجاعت باطنی ظاهره اخراج ایده رک طالب اولوب همتی مردانه
قیلوب جان و دلی حقه ربط ایده اشبو فن جلیلی تحصیل ایتمس اولور بو صورته
بو فن جلیل ایچون برخاصه دار که طوب و تفنک و سیوف و منجنیق و صیاصی
و مزراق و سائر آلات حرب اوستاولرک تعلیم ایلدکلری شرعی و ماعدا السنه
غیوب دیرلر فصل دربیانه قوس مبارک و رمی السهام و ما یتعلق بهما اشبو
فن زمرهٔ اولیاء الله دیانه سی اولمغله هر کیمکه جویدهٔ کمانک نه قیدا وله
انده زهد و تقوی و انوار صلاح جبهه سنده بیدار اولور و عصرنده توفیق
حق و قدرت مطلق هویدا اولدیغی اظهر من الشمس در زیرا ذکر اولنان فیض
ازینک ظهور آثاری تعلقی اولدرکه ارواح مکملین قدس الله اسرارهم کندی
ایله یکدل و یکجهت اولوب جمیع آلات حرب بیسمارک قوتنی وجوده
مندرج و مندمج اولوب اعدا و دین مبینی قهر اندازانک خاکدن برجرم
اخذ ایدوب رمی انک یکبیر منفاهر کیمکه اشبو فن جلیلی تکمیل ایدوب مهارت
تیر و کمانه اولهٔ البته طبعنده شجاعت تبیین ایدوب قدرت الله دیدنده جاک
اولور انک اسمنه حضور دیرلر زیرا غزانیته هر عدد سهم اطلاق ایده کمانه
دشمنه اطلاق اولنمش کبی روحانی نشاب و نکایتدر و تقدیر که انا به قریب

براحبا بزجنک دشمنده صف معرکه دشمنکافر بندا اولوب کیدر کن
هر عدد سهم آن واحده اوچ عدد کافر ترابه نشاب ایدوب اول غازی
سلامت کلمش سئوال اولندقده غیبدن بر سهم کلوب اوچ عدد کافر ک
سینه سندن کیجوب هلاک اولدیدیو جواب ویرمش فی الواقع مؤمنلر
ایچون سهم جلیل قوس مبارک اطلاق سلامتدر پس امدر امام ایچنیف
رح قنده قوسک شرطی ایکی عدد اولمسدر اولا قوس شخصنه کوره مقدار
و میزان لینت و خشونتده طبق ذاریدطبعنه موافق اولمه ثانیاً اوستاد
اکرمک تعلیمندن حصه مند اولوب قرینده اولمنکمک حالنه نظر ایتمیه
انچق تعلیم اوستاد خاطر قیله واما امامین رح قنده صف حرب نظر اولنور
هر آلات حین محاربه ده هرنه ایسه زماناً بعد زمانٍ فَاعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ
بیورولمش احکامی ایله عامل اولدیدانک ایچون چوغ و چوق نام کتابده
هر کسی رمات علمنی تحصیل ایده و کندی کبی پهلوان اوستادلر میدانه کلمه علم
مجریدن انک قوسنده عالی قیمت و مسرت و سهمنده سرور قلب
اولمکله در اکر بو فن جلیل صدقاوعد لاغزانیتنه تعلیم ایده جهه سنده
شجاعت بخش اولور انک اسمنه قرب نوافل دیرلر و اکر مک ظل خدا اجل
المؤمنین حضرتلرک بالفعل بو فن شریف ذهن هنرانور لرنده مکرم و معزز
عد ایدوب لوجه الله غزانیتنه عمله مباشرت ایدوب تحصیل قوتنی منتهایه
قریب و عسکر خواص معاظمنی توفیق الله هده مقرر اولمکله انک اسمنه
قرب فرائض دیرلر و دخی مقام غوث اعظم دیرلر و شاه مردان خورشید
جهانه اولوب دشمانه نوح طوفانه اولور فصل دربیانه سهام اوق نشانه
آلورکن غایت طوغرو و اعضاسنی استقامت اوزره طوته کانه سهاد

براوق نازل اولدی شهادت هرماغیل باشی هرماغی ارسنه آدمیلک سهمی طرفة العین ده محو اولوب سماده نازل اولان سهم انک مقامنه قائم اولدیرق اطلاق اولندی جانب اعدایه نسبت اولوب هلاکلری وقوع بولدی منزله انک سمنه مواصل دیرلر نجم السهام ملک دخی دیرلر تنبیه بحر الولایه کتورکن آلات حربه موکل سماده هر ملک نازل اولوب ذکر اولنان موقعه نزول ایدر طرفة العینده رمی اولنان سهمی سینهٔ اعدادن نشاب ایدوب صورلری ومعمول جنت اعلایه کتورر یوم قیامتده کفهٔ میزانه وضع اولنوب انی قالدیره حق گناه بولنمیه کاتبه صاحبه اول کونده هر توسنر مرآت کبی اوچار کز رانکچون جمیع انبیاء الله دشمنلرینه اتوب طوتمق ایچون کلمشلردر مثلا حضرت جبار وقهارک عدو سنی هلاک ایچون نفسنی وکیل کله صیرورت بیله خدمت خداده مقیم اولمقدر دشمن نیتنه نشانه اوق راست کلمه رحمت قبول کرک اوله اولوب هرنه استرسه قبلنده حقک مربوط اولمنی عروهٔ وثقی دیرلر وثقی که راحی قوس جباریکی وجهنه الدقدقه تکرار تعالی دن خلعت نقابت ابدا اولنوب تبییله ممنون ومسرور اولوب بارک الله تعالی ومرتبهٔ نانیده قوت اولدرک استاذدن اخذ ایدیکی تعلیم واسطه سیله اوق اتمقده کنده ویه همتی مردانه اولورکه نه رامی نفسنده ایکی قدرت طوتمش اولدی عروهٔ وثقی دیدیلر ابیات

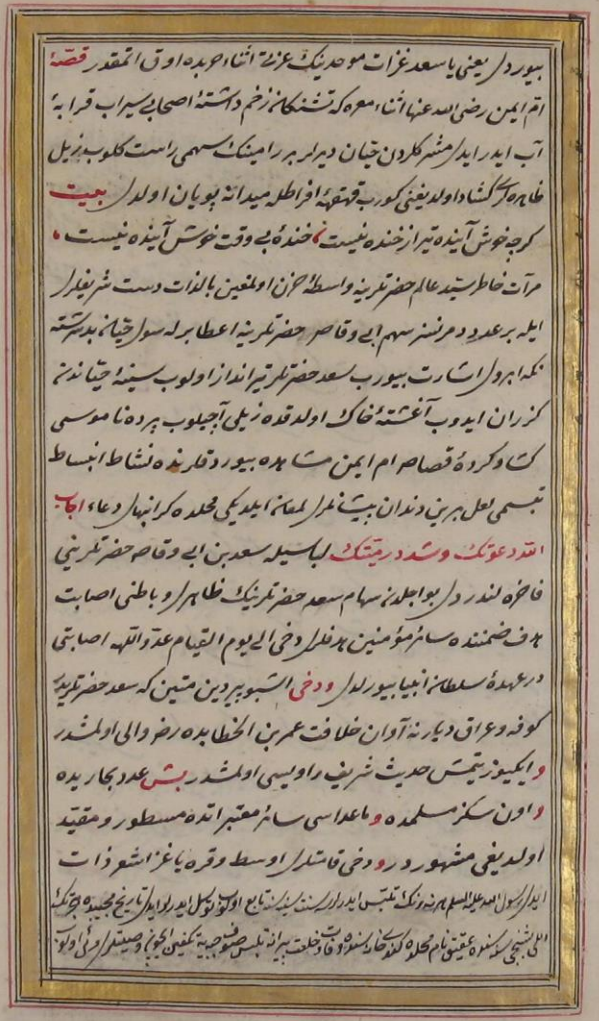
کار بار اهل سنت دیو رمی بر نسق ✻ یاد کار فخر عالم همدمی رب الفلق ✻
هر که اشبو فنی تحصیل ایلدی اخلاصله ✻ مادیت کمتبنده اولدکجه اول صاحب سبق ✻
قدر اوق ایدر یکه نفس اوسی اوستاده سن ✻ تیر وشی مقصود بدخو دست کامک اندادق ✻
یا الهی کونکچون اشبو کره ماه اولسنلر زیاد ✻ اولدیمال مالک حق ایله بونه طبق ✻

ولقد کره مسئله ابن الکوع رضی روایت ایدر که رسول علیه السلام غزاده غزوهٔ هنوز اسلامه کلمش بر قریه یه مرور ربیور دقدینده آز سوا یا نبی اسمعیل فان آبا کم کانوا رامیا حدیث شریفی لسانه در بار اولندقده صادر اولدی یعنی اسمعیل اولادلرندن سز غزا ایتمه اوق تعلیم ایدک زیرا بابا کز اسمعیل علیه السلام دشمانی هلاک وقهر ایچون اوق آتاردی دیمک اولدی ای اخوان باصفا اشبو فن جلیلی طالب وراغب اولندن عمل تقوادن آگاه اولوب آرزو ایدرسه ایله کمانی الله آلوب اوستاذندن اخذ ایتدیکی وجهه اوزره آتوب طوتمغی تعلیم ایده طقوز یوزه قریب مسافه قطع ایدر اولدقده فن جلیلدن اجرای رسوم حضرت پیرک سترنه بتوفیقه تعالی محرم اولوب کندی کبی معلم ومحترم بیلنلرک اولورسه امدادشه وطائفدن آگاه اولمسی لابد درکه فرومایه وسفله النفس مجهول النسب وآواره وابتدین رضا سنده اولیانلرک وقتاسب اعضاده خطرلی مثلا اشل واعمی وچولاق وخفیف الذهن واخلاق ذمیمه ایله متلوث اولانلرک ومحب فاسقلرک میدانه داخل ایتمه لرزیرا ائمه رمات کمابین رح قتلرنده ممنوعاتدن اولمشدر زیرا مذکوران علملرک آدابدن خارج اولوب کار بارلرک وآب انبیاء واولیادن بیرونددر نکم قیل لا ادب له یمن لا دین له کره بیورملریله ادب بر تاج ایمش نور خدادن کی اول تاجی ایدن اول اهل علادر قال حضرت الشیخ افاده قدس سره لا یعطی الولایه لولی قبل تکمیل الادب فعلم ان الانبیاء والاولیاء علی کمال الادب کذا واقعات محمودیه لهذا یه قدس سره یعنی بر کسیه ولایت واسرار تعلیم اولنمز الا تکمیل ادب تمنیجه امدادک تحقیقا علم انبیا واولیا کمال ادب اوزره در زیرا حضرت جنید دن رح سوال اتدیلرکه ما التصوف جواب ویردیلر التصوف ادب کله فی الواقع کشیک

ولقد کره

کمال ادبی مقدار نجه در بهره قدر ادبی زیاده اولور سه کمال اول قدر زیاده
اولور **الباب الثانی** در بیانه حضرت پیر ابی وقاص رضی الله تعالی عنه و حال
شانه و نسب عز سلطانه و ما یتعلق بها اصحاب کرام ائمه رمات و ذوات
ذوات مکرم سماتلرک رئیسی و فخر عالم افندیمزک انیس جلیسی و عشره
مبشره نک یدنجیسی که سعد بن ابی وقاص بن مالک بن وهب بن عبد
مناف بن زهره بن کلاب رضی الله تعالی عنهما و نسل پاک حضرت فخر عالم
افندیمز ایله کلاب جلیل الجنابده جمع اولمشدر **کنیه لری** ابو اسحق **والده**
ماجده لری امینه خاتوندر که فخر عالم افندیمزک والده لری قرنداشی جمیله بنت
ابی سفیانه بن امیه بن شمس بن عبد مناف در **مبعث** نبوتده اون یدی
یاشنده اولوب ایمانه ایله مشرف اولمشدر بلکه روضهٔ ایمانه اولنلرک اوچنجی
و غزاء احده ده مبایعت ایدنلرک اون دورت نفر اصحاب عالیجنابک بریدر
و ابتدا و غزاده فی سبیل الله تیر انداز اولوب قاذفون سعد بن ابی وقاص
اولمغله عند الله فارسی اسلام اولمشدر و باخصوص غزاء احده ده نهایت
دلیرلک و شجاعت اظهار ابتدا ایدنجه صادر اولوب اول کونده بیک عدد تیر
اتمق میسر اولدی ازلاً و ابداً فخر عالم افندیمز حضرتلری فوق الغایه محظوظ
اولوب سه ورندنی برمرتبه التفات و ثنا بیورمشدیکه اصحاب کرامدنه
هرکیسه بو درجه پیرایه کوشی منقبت واقع اولمدیغنه اشبو حدیث شریف
ناطقدر رواه البخاری و غیره **قال** رسول صلی الله علیه وسلم یا سعد ارم
فداک ابی و امی کلام معجز نظامی لسانه در بارلری کویان اولمشدر
یعنی یا سعد سن همانه دشمنانه اوق آت معجزات باهره سنی حافظ اولدیغنه
درکار در بایام و انام سکا فدا اولسونه دیکدر **و ینه** غزاء مزبوره عند النقال الرحی

بیورلدی

بیورلدی یعنی یا سعد غزات موحدینک غزه اثنا اصوبه اوق اتمقدر **قصه**
ام ایمن رضی الله عنها اثنا معرکه تشنه کام زخم داشته اصحابه سیراب قرابه
آب ایدرایدلر مشرکلردن جبان دیرلر بر امینک سهمی راست کلوب بر ذیل
ظاهره اکر کشاد اولدیغنی کوروب قهقهه افراطله میدانه پویان اولدی **بیت**
کرچه خوش آینده تیز از خنده نیست خنده بی وقت خوش آینده نیست
مرآت خاطر سید عالم حضرتلرینه واسطه کزن اولمغین بالذات دست شریفلرایله بر عدد دمرتسز سهم ابی وقاص حضرتلرینه اعطا بر له سوار خیانه بدبخته
نکه اهرولی اشارت بیورب سعد حضرتلر تیر انداز اولوب سینهٔ خیانه تی
کزران ایدوب آغشته خاک اولدقده زیلی آچیلوب پرده نا موسی
کشا و کرده قصاص ام ایمن مشاهده بیورولدقده نشاط انبساط
تبسمی لعل بر بن دندان بیت نمدار لمعانه ایدیکی محلده کرانبهال دعاء **اجابت**
اللهم دعوتک و سددت رمیتک لبالسیله سعد بن ابی وقاص حضرتلرینی
فاخره لندیرلی بو اجلدن سهام سعد حضرتلرینک ظاهر او باطنی اصابت
هدف ضمننده سائر مؤمنین هرفلکر دخی الیوم القیام عدة الله اصابتی
در عهدهٔ سلطانه انبیا بیورلدی **و دخی** اشبو بیردین متین که سعد حضرتلرینه
کوفه و عراق دیارنه آوان خلافت عمر بن الخطابده رضوالی اولمشدر
و ایکیوز یتمش حدیث شریف راویسی اولمشدر بش عدد بخاریده
و اون سکز مسلمده و ماعدا سی سائر معتبراتده مسطور و مقید
اولدیغی مشهور در **و دخی** قاتللری اوسط وقوه یاغزا شعر ذات
ایدرلر رسول الله علیه السلام هرنه زمانکه تلبس ایدرلرسه یدیلرتابع اولکونوبل ایدرلر ایدی تاریخ مجیده و حجتکه

بیورلدی

تلقین و تدقین الله سبحانه و تعالی مصطفی نگن رسول الله و امام سلیمه انقیاد و اطاعت ده اولان
امت محمدک خیر کثیر ایله ارشاد ایلر اسهلدر دیکه حدیثه کلدی من علم الرماة ثم
علمه الله فلیس منا یعنی من تعلم الرماة ثم ترکه یعنی معجزات رسول الله مبارک ید لرندن صادر
اولان سهم کبی برق یا توپ کبی ترکیه یدیکه یعنی ایلک سیله دشمنه نسبت و نکایت اولنور
و ایلک ضمنده خلیفه رسول الله اولان سلطنت سریر یه لرندن صادر اولان سهملر اسکی میر کبی هر سنه اعداء
الله یه اولیه نی در عهد و سلطانیه انبیا و اولیا دن ایلک کوکلرک مؤمنلرک اسهامی دخی نجم ثاقب کبی در عهده اولان سلطنت اولیا و اخیر یه

شهنشاه معظم حضرت سلطان محمود خان

زمان عدل تابنده بوتن بولدی یکیدن جان
ولی نابود ایدی قدرلی بوفتن رافع اتاتک
خدا مرآت قلب پادشاهیدن ایدوب اعلان

بحق روح سعد ابن ابی وقاص عالی نام
جهانی هر ایده جیسی که آکا اولمیه پایان

چو غالد قجه چوغالسون لمر که زیر السکر حقدر
برلی بر تیر له بیک دشمنی خاکه ایدر یکسان

فائده فی الاصل اراضی حجاز و عراق و ایران و توران ده میدان ایجیدلر قاعده لرلر بودر که هر بر اون یکیسه اوق آتوب هر بر اوقی فلکدن هر بر جهتیه ایدر لر مثلا سهم اول حمل ثانی ثور ثالث جوزا رابع سرطان خامس اسد سادس سنبله سابع میزان ثامن عقرب تاسع قوس احد عشر دلو اثنی عشر حوت آتیلان سهملرک هر قنسی سی هدفه واقع اولورایسه اول هر بر جک حکمنی اخذ ایدر لر دی طلوع ایدر کوکب محمدیه صلی الله علیه وسلم دشمنه عدد مصر و شام اهالیدن مراتب خسته عدد

صحیح تجرا یتمک یعنی نصفی و ثلثی و ربعی و خمسی و سدسی و سبعی و ثمنی و تسعی و عشری صحیح اولمز الا بعدد اصم اولق لازم کلور سالف الذکر حجاز ایله فرس قاعده سی بینده بو لنمق اوزره اون بر اوق اتمق اختیار ایلدکلرنی غنیة الرام نام کتابده مصرحدر بناء علیه بیک یوز جی پهلوانلر دخی اون بر اوق اتمسی بو قاعدیه مبنی اولمغله استحسانه کورلدی ولکن دولت علیه ده مؤخرا صفوف اربعه اعتبار اولنمغه کانمکدن بهر صنفک اتدیغی اوقلرک عددی صنف اخرک رمی عددینه مساوی اولمسی لازم کلمک بو اوله که اولا اختیار اربعه اوق ثانیا طقوز یوز جیلر یدی اوق ثالثا بیکیجیلر طقوز اوق رابعا بیک یوز جیلر اون بر اوق اتمق اوزره قرار ویرلدی اولا نوره اختیاران بش عدد اوق اتمک حکمتی بودر که آدم علیه السلام جنتدن التی عدد اوق کلوب هر بر اوقک اوزرنده دست قدرتله انبیانک اسم شریفلرینی یازلمسی ایدی التی اوقدن بر اوق آدم علیه السلام خاص اولوب باقی بش عدد اوق بش انبیای عظامی یاد و تذکیر دن کنایه در طقوز یوز جیلر یدیشر اوق اتمسی بودر که سعد بن ابی وقاص رضی الله عنه اوق اتارکن مشاهده حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم واقع اولوب کمال حظ سرور لرندن یا سعد بزم ایچون دخی بر اوق آت بیور دیلر سلطانم سر یر لولاک عشقنه بر اوق صالدکده بعده چار یار کزین ایچون بر اوق صالدقده بعده جبرائیل عم ایچون دخی بر اوق صالدقده بعده جبرائیل عم نزول ایدوب یا رسول الله حق تعالی حضرتلرینه سلام ایدر سعد بزم ایچون دخی بر اوق آتسون بیور دیلر سعد بر اوق دخی اتوب آشیو یدی اوق مقبول رتبه الغرت اولوب الآن جنده موجود در یوم قیامتده یدی عدد نور دن یوتر اوزره زمره کمانکش نه عرضه اولنه رک در راشت

بوکر وبک افتخار لرک اول کونده بو اولوب یدی اوق اتمکی بو اصول شریفه
مبنی در وبک جبلا طقوز اوق اتمکدر آدم علیه السلام و اسمعیل علیه السلم
و اسحق علیه السلم و حسن و حسین رضی الله عنهما ارواح طیبه لرینه اهدا
و تذکار در و دخی سعد بن ابی وقاص و مذاهب اربعه ارواح شریفه لرینه اهدا
و تذکار دن عبارتدر و اما بک یوز جیلد آدن بر اوق اتمکده جواب اتمکدر که
پیغمبر حضرت سعد بن ابی وقاص حضرتلرینک اون عدد اوق اتمکی بر قواعد
مؤیدا اولوب بر اوق دخی ابتغاء لمرضات الله اولوب اندن حاصل اولان اجر
مثوبات شرفا غربا بعد اقربا کذشتکدن کافه اهل ایمانک ارواحلرینه اهدا اولنه ابیات
حضرت سعد ابن وقاص رئیس زه کشته سویلیوب ارضه و سماده مدح کونی کل آن
برج قوسی درکنارانه نوارکردون وشی حشره دکی پرنده در تیرانک بر آسمان
ایلدی شهپری تیر انداز وصیتی عالمی اولسه کر انداز تیر اولور اکا اعدا نشان
تیر بانک اندازینی کوشش ایلسه تیره دلان لرزه دار و حشتنده نه قالیه جسنده جان
روح بابک سعد بن وقاص اول عالی جناب دستکیر تسخیر اولسون اذا جاء الزمان
پس امدی ای اخوان مؤمنین سنلره وصیتم بودر که امر معروف و نهی عن
المنکر کرک در قومیوب انک مقامنده رسومی ترک ایدوب مداهنه تمیه سز
زیرا مداهنه ستم قاتلدر دیانتی الدن قومیه سز یعنی هر کیم حقی ترک ایدوب ارتکاب
مداهنه قیلدیانتی الدن کیدر نکم الهیکم التکاثر حتی زرتم المقابر نظم شریفده اولدیغی
کبی و اما بر شی که اهم اولوب طوب و تفنک و سائر آلات حرب و تدبیر منزل و سیاست
مدینه کبی لزومات امر حقدر ماعدا سی شغل دنیا و تفاخر در انکچون بو دنیاده عاقل
اولنلر امر حقدن سر موانحراف اتمیوب دیانتده ثابت ایدرلر فطلا غزا نیتنه
اوق یای تعلیم دشمنه هجوم و کلمة اللهی ایلا چیقرویه انوار ظل خدا دوام معز

بیورکه یاایها الذین آمنوا لاتتخذوا الیهود والنصاری اولیاء بعضهم اولیاء بعض الخ یعنی یهود و نصاری دینی هرکمسه احباب و صاحب اتخاذ اتمک جائز دکلدر زیرا انلر علی الدوام بزلرینی تصاحب ایدوب احبا اتخاذ ایدرلر و بوکفر ایله ایمان بینده معانده و تضاد خلق اولندن اهل ایمان وارایکن انلرلکتوب امور عامه اسلامیه ده استخدام خطر و محذور لازم در کذا تفسیر مفصلات اگر سئوال اولنور ایسه رعایتک اسلامه خدمتی نه وجهله در جواب اولدرکه خدمتی خاص اولوب اسلامدن مستدین ضابط اولور ایسه جائز در لکن ائمه ارمات فیتلرینی منفور اولوب مزاج هرانورلرینه بالطبع الفت ایده مز بو آیه کریمه نک سبب نزولی بو ایدیکم اول وقت که احد غزاسی واقع اولوب مسلمانلردن هرقوم کافرلردن خوف ایدلرکه کافرلر بزم اوزریمزه غالب کله لر سئول کمسه لرکه کافرلر ایله بینلرینی لرنده مصاحبت وارایدلر که انلره اعانه ایده لر الله تعالی انلری نهی ایدوب بیورویکه اولیاء بعضهم اولیاء بعض اهل تفسیر بیان ایتمشلرکه یعنی مؤمن مؤمنی دوست اتخاذ ایدر کافرلرلی محبت ایدوب امین بلمک عقوبت و ضرر لی مقرر در بو اجلدن فقهاء عظام اجتهاد ایدوب بیورمشلرکه کافرلردن امنیت امیدنک ضرر لی برآج قورد قیونه کیروب برمانع و مزاحم اولمزایسه مطلوبندن زیاده خسارت ایده جکی درکار در اشته بو تحقیقدن وصیت بو درکه کشی امور نده لوجه الله تعالی توکل تمام و دیانت ایدوب حضرت قرآن کریمه تابع اولمه انک امورینی قدرة الله یردم ایدوب دوجهانده قوت و قدرت صاحبی اولمه و باخصوص استبوعدو الله غلبه ایده جک طریقلری کندویه سوق و ارادت اولنور زیرا قرآن کریمه مطیع و منقاد اولمه امور عامه نک مفتاح نصرتی دستنه اعطا اولنور

امدلر امور عامه حقنده خذ العفو و أمر بالعرف و اعرض عن الجاهلین یعنی سزلر کافرلردن اعراض ایدک دیمک انلرلر امین عدا ایلمک دیمک اولدلر و بونلرک جمله سی عفو طوت الله تعالینک قوت و قدرتنه توکل اول و کندولرینه انفع احسن امور ایله امر انچه یوزبک عسکر اسلام ایله جنک انلمدن بوایتک حکمیله عمل اتمک اسهلدر زیرا الا لعنة الله علی الکافرین نظم شریفنده اهل تفسیر بیان ایدرکه کرک ذمی و کرک حربی کفره سی حقلرنده نازل اولدلر رحمت حقدن بعید اولمغله زیرا مرحمتک لوازمی اولان صداقت ممتنع در الباب الثالث در بیانه قوت اسلام و در عهده اولان غزاة و سرایا یعنی هرهر افراد کفره صف حربده هلاک ایله آیه کریمه ایله امر هرهر یوصورتده انلرک منهوبه انفاقلری جائز دکلدر انجون علم الرمی حقنده انزده وارد اولدلرکه اوق اتمق و پهلوان اولمق هرنکایه رجانبدرکه دشمانه موت مفاجه وازوجا یاحلاد دخی سرامده مجموع کائنات خدمة دولت محمدیه اجلیدن خلق اولنمشدر هرکیم خدمت شریفلرندن روکردان ایدرایسه درعقب هلاک ابدیسی مقرر در طوب و تونلک و رمح و سیوف و اوق و یای و سائر آلات حرب جمله سی دشمانه ایجون ایجاد اولندلر هربرلری زمانه کوره نکایات عدا و انلره وفق غزا لر احداده واقع اولمه حق سبحانه و تعالی حضرتلری رسولنه خبر ویروب سیهزم الجمع و یولون الدبر بیوردی بعده بدر سنه مروراید و هجرت حضرت رسول صلی الله علیه وسلم واقع اولوب مدینه منوره ده ایکن غزا احد ظهور و کفار قریش جمعیتله بده ابتدا میدانه دخول ایدرلر عتبه بن ربیعه و برادری شیبه و اولدی ولید اولوب طلب مبارزه ایلدکده عوف و معاذ و عبد الله رواحه انلره مقابل اولوب مذکور عتبه اشبو سبابزاده کیدیو سئوال اتدکده انلره دخی انصاردن اولدقلرینی

اشعار ایلدکلرنده انلر تنزل ایتیوب با محمد میدانمزه شرف نسب وحسبده بزه برهنما
ارسال ایلدیوندا ایلدکلرنده حضرت فخر عالم متوجه مسلمین اولوب قم یا عبیده قم
یا حمزه قم یا علی دیوب اندن مقابل ارسال بیوردی عبیده عتبه یه وحمزه شیبه یه و
علی المرتضی ولیده مقابل اولدقلرنده هر بری بر ضرب ایله سد شیبه و ولید میدانه
غلطان اولوب اما عبیده وعتبه بیلدرنده نیچه جلدار واقع اولوب اخر عتبه روسیاه
فرصت بولوب عبیده یک زانوسنی مجروح اتمکله ایله در حال حضرت علی وحمزه
ایر تیوب عتبه یی دخی رفیقلرینه ایصال ایلیوب وعبیده یی حضور پنوره کتوردیلر
مذکور اوج پیدک جانی دوزخه کتدیکنی قومی کوردکده جلاسی هر اوغوردن جنود
اسلامه هجوم ایدوب انلردخی مقابل اولدقلرنده جیوش مسلمین جیلی پریشان
وپراکنده اولوب بوحال منظور سلطان حضرت رسول اولغله ایکی الدینی دعاته
قالدیروب اولقدر زاری ونیاز رب العباد ایلدیکه وصفی تعبیردن خارجدر
اول حین ده کندیلرینه بر مقدار نوم کلوب علی الفور تبسم ایده رک بیدار
اولدیلر وابکر حضرتلرینه بیورديلر که مژده اولسون تقویت مسلمین ایچون
طرف رب العزتدن جبرائیل علیه السلام بیک ملائکه ایله نصرته کلوب صف طلو ایدیلر
اول وقت که ملائکه سیماهم الجمع ویولون الدبر نظم شریفی آغاز ایده رک
اولقدر نصرت وفتوحات اولدیکه قیامته قدر موحدینک نصرتلرینه وعده سلطان
اولمشدر اشته بو آیت دلیل نصرتدر که کفره منهوم صورتده ظاهر اولدقدر
غلبه ده ایله نه منهزم وپراکنده اولمسی مقدر در زیرا سجاده نشین دولت
محمدیه کون بکون تقویت اوزره اولوب نصرتلرنده اولمقلری در کار در ترجمه
علم رمات یعنی فن کمانکه ده آلات شریفه در که سیف صارم حلوب وتوفنک یوفنی
اخذ اولندقدر بو قدر آلات حرب وارایله اشبو فن جمله سندن اعلا واولادر

زیرا مذکور آلات حرب جمله سی رعایا کفره استعمال اولنده عادت تا طیب اولمزدن
ولکن اشبو فن شریف اندن مکتوم ومحتوم عدم اکر یدلرنده بو آلات قدسیه
بر آلات بولنور ایسه تکدیر اولنوب منع اتمکده اجوجیل اولدیغی مسلم در
تنبیه ائمه رمات سهم اولدیغی بر سر وحی وارد رکه سینه کینه سنده اثر ایمان اولیان
کفره فجره نک سینه سنه کسکین آهنین اوقلر اولوب نشاب ونکایه
ایدر دیو بیورديلر بو اجلدن زمره کافکشان بر نه قدر قلیل ایسه دخی ملک ظل خدا
بالفعل ایجلدنده اولمغله مسلمین جهانه کروه رایماندن اولمش کبی اولورلر فصل
در میامن قوة الرمات وحیات الروحانی ومایتعلق بهما پس امدی اشبو سهمک
وقوسک کندولرینه مخصوص روحلری وارد رکه امام شافعی حضرتلرینک کتب
کذازنام کتابنده مسطور در هر جماد میتدر الا اوق یار دکل زیرا انلرده حیات صفات
نکایتدر قبل دشمانه براوق رمی اولنه بسیار بیجاب قلب عدویه بر خوف
واضطراب کلور که تأملدن خارجدر اشته سهم کانکه نی فرومایه دن محرم اولمغی
سهمک وقوسک جانی اولوب انلدن اصولی وجه اوزره اخذ اولنمدیغندن
تتوفی وفق ایوانلدن انداز اولنان سهم سینه اعدایه کره نار یه دن نجم الثاقب
مثولی اولان روح قدسیک اخذ اتمیدیکی طرقه العینده حیات بولوب
مار الشر کبی سر منزله ایروب دشمانی نشاب ایده رک تو اصلا بیک کافر
قدر دور عقیده عدویه منهزم واوردولری منهوسه سنی برا کنده اتمکی
مقرر در وهو علی کل شئ قدیر پس امدی الله تعالیدنک دشمانی بلاک ایچون
هر پهلوان کندی وجودینی فدا ایدر بوکا مکافات اولدیغی حق سبحانه وتعالیدن
خلق اولنور اکر سئوال اولنور ایسه جاد انکه روحی نه وجهله در جواب
اولدرکه تجلی باطن اولمقدر وان من شئ الا یسبح بحمده ولکن لا تفقهون تسبیحهم

الی اخره یعنی وکل هر نسنه تاثر زیه دکین که هر شئی بوق موجود اوله الاحق تعالی
حضرتلرینه تسبیح ایدر بو صورتده یه حق تعالیک امریله رامینک سسهی
دخی تسبیح ایدر لکن انی حق تعالی دن ماعدا هر کمسه فهم اتمز زیرا دشمان
سینه سنه نسبت ونکایت ایدن سهمده روح بودر که اجسام قبول اعراضده
متساویة الاقدام ایکن رامی اندن اصغر واندن اکبر ویا مساوی هر جماد
اخر ایله رمی ایسه اول میزان حلاوتی بولمز وسر منزله ایر فرفهم اولندیکه
انده قوت جانم موجود ایمش قوت جانم بولدوکه علم وقوم اسنادی یفنده
مصرع وهو نبی پیرده آمیله جانم حاصل اولوب سر منزله رسیدم دیمکدر
منقولدر که زاهد وتقول ایله اراسنده فنون کمال وکمانله هر اسنه هر پهلوان وارایدی
اللی قوناغ محلده سهمی جلاوار سیران ونکایت عدوان ایدوب جمعیت دشمانی
هر شئی ایدر ایدی هر کون اجلاسی جمع اولوب سئوال اتمشدر که سنک سهمکده
جایکیر اولمق قوت وروحانیت نه اسرار در که الفی فلان مجلده نکایت اعدا و
انهدام جمعیت کبرا ایدر جواب اتمش که استعیذ باللہ من الشیطان الرجیم وانا یابس الفی
کتاب مبین یعنی یابش وقرو یوقدر الا کتاب مبین ده مندرج ومندمج در امدی
حضرت قران جامع اسرار حقایق ومجمع فنون دقایق اولغله علی قدر الطاقه تبعیتم
مقدارل حاصل اسرار اولمق ایله اللی قوناغ یرلرده سهمم هر نده اولوب نکایت عدو
انهدام سیه رواج عجب وکلدر زیرا حضرت قران کریمه هر کیم که تبعیت ایده تبعیتی
مقدارل بهره مند اولوب هر نه مطلوب ایدر ایسه بلا توقف حصولپذیر اولوجهی
بی اکتساب هدر دیقال الکولی لجاهل عجب نبود که از قران نصیبت نیست چو خوفی
کاز خورشید چو کرمی نه بیند چشم نابینا قیاس مسئلرمات امدی آلات
حرب هر نه قدر موجود ایسه جمیسی تعلیم اولنوب استاد دن اصولی وجهاوزره اخذ

اولنمیه استعمالی صحیح اولیوب هر هر تاثیر ونکایتدن خالی قالور مثلا طوب وتوفنک
نار الرکی نار قدرت منزله سنده اولمشدر نار قدرت ایسه قشقی محلی تعلق ایده
اولمحل هر یاندن اولوب الی الابد عمارت ونماد دن خالی قالور ولکن قدرت
رب القدیر یونک اوزرینه جاریدر که هر بر شئی شروط اوزره مبنی اولوب واضع
شرطلر عمل اولنور ایسه رامینک عملی نار قدرتله قلب اولوب هر انده اون
بیک اعدایی هلاک ایدر امام غزالیدن سئوال اتمشدر که هر آنده اون بیک
اعدانی هلاک اولور جواب صواب بیور مشدر که ستعیذ باللہ وما من الا واردها
کلمح البصر یعنی عینی آچوب ستد انکدن دخی اسرع زمانده قادر ک قدرتی
تعلق اتمک ایله نیچه یوز بیک عدوک هستی عالمدن نیستی عدمه القاسی
امر اسهلدن اولدیغی معین در زمان لفظی تعبیر ایچوندر واللا قدرت تامتک
ایجادنده زمانه دخی یوقدر کذا نجم الدین الباب الرابع در بیان قبضة الطلاب
وما یتعلق بها بیاس امدی هر هر صنعتده اقویات معتبر در یعنی صانع صنعتده طالبین
ایچون فوائد کثیره وکنوز وفیره مستور ایدوب اظهار بنی اصول وشروط اوزره
بنا اتمشدر که دروننه طالبده ازدیاد تشوق حاصل اولوب کنز بو لمقده براستادل
جست وجوایدوب الکتوره دامنی قشیب ایدوب اصول وشروطی اندن اخذ ایده
کنزه ظفر بولوب اودخی هر استاد اکرم واکمل اعلم اولور امدی اشبو فنده اصول قبضه
اون ایکی منشعبه اولوب اوتکی اخذ ثانی عقد ثالث اخراف رابع مد خامس جید
سادس اطلاق سابع تفریج ثامن دعایم تاسع تیقن عاشر صحت احد عشر مقوم اثنی
عشر فراق در یعنی ذکر اولنمش اون ایکی شروط قبضه که اصطلاح ائمه رماندر اصول
شریعته مبنی اولمغله اون ایکی فروعه صلوات ناظر اولوب اون ایکیدن هر بر ناقص اولدقجا
اولوب مقصوده دن هر بر اولور امدی اشبو اصطلاحات رمات که نا ابدن مختفی اولمغله

ارات استاده احاد اولوب تفصیلی تأخیر اولنوب اجمالیله عمل اولنمقدر امدار بهر
طالب که ظاهر شریعته باطنی حقیقته متحمل اولوب پیشه زهد و تقوا اوله البته بهره مند
اولوب عرصه رماده بر پهلوان قوی اولور ولکن بعد حصول الفن کمی اکل اولیان
حیوانه و مواقعده مضرتی اولیان طیوره تیر انداز اتمک متیسر اولمقدر
زیرا بو فن انجق عدو الله ایچون ایجاد اولنوب انسانه غیریه رمی ناروا اولوب
عسکر خالی اولمز نکم رسول اکرم حضرتلری علموا اباءکم الرمی باتسهام فانه نکایة الاعداء
بیورمشدر امدار نکایت اعدا انهزام دشمن اولوب رامینک سهمنده نار نفلی اولمز
برجمله جایکیر اولمغله استعمالی ایچون ظالمانه و عدو الله منحصر قلنمقدر زیرا نار نفلی
کافره مرجع اولمشدر که دنیاده و فی مرجعه نار نفلی ایله رجعت ایده لر ابو رافع
رضی کتاب سیاهنده تقریر ایدر که الله تعالی یولنه برسهم اطلاق اتمک یعنی دشمانه
اوق اتمق کرک اصابت عدو واقع اولسون و کرک اولمسون انکچون جنت
اعلاده معلا بر بیت بنا اولنه جغی کتب احادیثده مصرحدر فائده
علی القاری شمائل شرحنده بیورر که قومو نفسکم اعظمی دشمانه منهم اولمق
جائز اسوده استراحت اوزره اولوب کشی حضور قلبله عبادته
مستقل اولمقدر نقلدر که امام شافعی حضرتلرینک عنده اولوالامر
شئون ذاتیه علیقدر درکه محل معرکه ده رؤساء عساکر اولوب نفوذ کلمه
حاضر اولمغله اوزرینه جاری اولمقدر و امام اعظم عنده روح
علماء عاملین و من تبعهم دینلدکلری انکچون موسسلطنت جمله سنه مقتدا
به اولمقدر و نقلدر که ابو الفتح سلطان محمد خان حضرتلرینه سئوال
اتملرکه دشمانه نه وجهله غالب اولورسکز جواب صواب بیورملرکه
جهتسته ده بنم ایچون صاحب عون زوار در انفاذ اعدایه کوره بکا خبر ویرملر

بزلر اکاه اولوب اکا کوره حرکت ایدوب دشمانمزه غالب اولورز نه
و وفی فوقمده عقوبت و سخط الله اسطار اولورایسه حالم نیه منجر اولورد یو
حق تعالی حضرتلرندن خوف و تحت ملکه رعیتده و دیعة الله اولان
عباد مسلمین و حقوق عالمین اوزرمده اولوب بندن شاکید میدر
و شاکرلر میدر دیو خوف و اصحاب یمیندن حسن ظنمه مبنی بمشیته
الله تعالی اولدیغده حضور رب العالمینده خطاب وارد اولوب
اصحاب یمیندن ایکن ناشرعی سوادده بر مقتضای بشریت حالم
نه اولور دیو خوف و اکرا صحاب شمالدن اولورسم یوزیکری
دورت بیک پیغمبر دیانتن حضورلرنده شرمنده و خجالتده قالوسم
دیو خوف ایدوب بوالتی عد و تقوال جلیله بکایت اولمغله اعدامه
نصرته امداد و جلله متمماتی تتمیم و عساکر جهادیه و جهادیه می
تنظیم و اعدال منهوسه نک مالارینی عساکر اسلامه غنیمت و املاک
ارضلرینی بلاد اسلامیه یه الحاق بقیه سیوفم اولمق دار حوبده
کفار لری دخی پنجکلی اسیرم منزلنده رام قلنمقدر و بهرنه وقت
مراد ایدرسم امره انقیاد دن اعداء الله نک انفکاکی ممتنع
اولمقدر بیت کر لشکر عدد بود قاف تا بقاف ۱۱ باصدر دل نمی تابم
از مصاف ۱۱ چون از افتاب ظلمت کوز از جهان برم ۱۱ کاهی که تیغ بردن
ارم از غلاف ۱۱ اشبود اثمار تغیبات جند اسلامیه یی تلطیف
ایدرلر و نقلدر که برکون خطبه شریفلرنده الا ان القوة الرمی
حدیث شریفنی منبرده تلاوت اولنسون دیو امر بیورد یلر و حین
تلاوته منبر شریف ایکی دفعه تحریک ایدوب حاضران جماعت کیرا

مشاهده ایدوب اولکونی جدیدا التی یوز نوزنجه اوق میدانه
تعلیم خانه یه کیرر اکلر منقولدر **فصل** در بیان فضائل
طریق رمی و دشمانه غالب اولمق بیانیدر اولوجیدر پس امل
بو رمی بر سیف الهیدر که هر نه طرفه راهی اولسه ضیاسی شمس
الضحی کبی ظلمت کفری ازاله ایدر **بیت** قد کان سهم النبی
صاعقة سهم الامه عند رسول الله مسلول معنای منیف
بودر که رسول الله ک سهمی بر سیف الهیدر که ضیاسی طریق
حقه جلبه یی واصل قیلوب و باطل سلوکلری قطع ایدیجیدر
مثلا رسول اکرم حضرتلرینک مسنونی اولانی ست نفیر
اوزره بر اوق صالیورسه دشمانکلر اوردوسی مخوفه سی منهزم
قیلوب یه سهامک کندیه بر عارض طاری اولیوب
بطبقه جنت اعلایه واصل اولوب یوم قیامتده تراز و سنه
وضع اولنور فقد جاء کم الفتح نظم شریفنده سئوال ایدیلدکده
بو عالی قیمت سهام سکا معجزات اولدی جزم بوندن حصه مند
اولمزنه وجهله اولور دیو اولوقت بو آیت کریمه نازل
اولدی سنریهم ایاتنا فی الافاق و فی انفسهم حتی یتبین لهم
الحق یعنی بو کشی ظاهر علیله ابتلا اولوب و رسول الله ک
سنن سنیه سنه امتثال ایدوب دلائل افاقی و انفسی
اولانی نعم الله عبرت نظر یله نظر ایله قدرت تامه اولانی
حقک صنعتی هر بر ذره آتده و کندی نفسنده مشاهده
ایدوب حق ایله باطلی فارق اولور حتی بو سنن شریفه اوزره

عامل

عامل و صنع الله آگاه و بنفسنده اولانی حکمت آلیه یه مراتمل سبیله
واصل الی الله اولوب انک سهمی هر نه جهته رمی اولسه اعدا الله
نائب اولمه جعلنی اولوا الالباب یقینیدر **الباب الخامس** در بیان
شروط رمی بو اصطلاح ائمه رامی و مایتعلق بهما و راه البخاری
لاسبق الا فی خف و حافر او نصل یعنی بر شئی ایجون اوکدل فوقی
جائز اولمز الا اوقده کندو و نعلنی حیوانات و یا قلیج و سائر
آلات الحرب کوسترمکی کبی بو شکلده اموالدن اوکدل فوقی جائز در
فکی اوکدلر نه نسبتله ایدوب اوق اتمق جائز اولمز مثلا اوکدل
یوقدر اوق اتمق ایدن زمانده یا یدر یومشاقلقده و قاتیلقده
مساوی اولمه نیز ایکیسک کال طرفیدر سهمی اطلاق
اولندقده نقطه نظر اکثر کبی چیقوب نشانه و رکندکلرینه
یاپیشوب اوق لازمدر تاکه عدالت اولا انک اسمنه مسابق
دیرلر و اکر نشانه اوروب یاپشمزسه دوشرسه سراوق
دیرلر دینه دلوب اوزرنده طورسه حواسق دیرلر و یاخود
دوشرسه طوقنمزسه حواصر دیرلر و دلوب ایدرکه اوقدن
هزارم دیرلر و اکر یره طوقنوب صچرایه رق نشانه اورسه
حرابی دیرلر شو مذکور اندن سابق کیمسه ایسه اوکدولی اول
آلور و اما بو مذکورات تفصیل ایتمیوب کیم بشی اوقده
نشانه اورسه اوکدل انک اولسون دیه لر امام اعظمک
عندنده اقسام مذکوره ده ابتدا سی فرع مزین اعتبار اولنور
اوکدولی آلور هر قنقی اقسامندن اولورسه اولسون مطلوب

ننگ اولمه سیدر واما امام حنبلی عندنده ذکر اولنمز قولنگ
ایچنده فلانی قسم ادرینه هرکیم اورسه انگ اولسونه دیمک
لازمدر واما امام شافعی عندنده مسابقه ماعدا السنده اوکدل
النماز اکسیلسنی شریفه ایله عمله بشی عدد شرط وارد
اولا ایکی ارا سنده بر محلل لازمدر محلل اولدرکه غیرلرکه بکیه یکی
رمانده انلرده اوکدل آتوب اکر کندیه اخرلرکیبی سه اوکدل
ویرمیه مثلا زید عمره دیسه که اکر سنی بنی کیچرسنگ اونی عدد
التونه ویره یم اکر بن سنی کیچرسم سن بکا دیره سن دیرلرایسه
بو قمار اولور حرامدر بو اجلدن محلل برم اوزیره واجب
اولدر ثانیا فاج اوق ایتله جغی وابتدا اقتفی سمی آته جق وفاج
کره ده اورمه جق شرطنی بیان اتمک لازمدر ثالثا نشانه
اورمقلقده سکز انگ اصطلاحاتی سابقه مسائقه مناضله
مواصله وجوه مذکوره اوزره قتفی قول ایله شرط اولنمزایسه
اکا کوره جمله سی راضی اولمرلر زیرا اوق یای بر نسق واحده
اوزرینه اولسونه ایچون تاج ولایت مکرم اولانه میدان
مبارکه نک شیخی طرفندن برزاغ ویا بر تاسبوغی نصب
اولنه یوللر اشکبر برابر یه معاونت وعقد مسابقه ومناضله
وکالتنده ظلم اتمیلر بو شرط وطرز قومه نک ایکی بیوک
کمی نکش اوکمه مستحق اولدیکرسه عدالت ومساوات
اوزره بیلنرنده اوکدل تقسیم اولنور رابعا شرط بوکه
اوق روزکاره تصادف ایدرسه کرک اورسونه وکرک اورسونه

عمل اولنیه کن کن دیه بعدنده اوزنکا طوقنوب بوصورتله اورسه
اعتبار اولنمز اکر اوره فرسه معتبردر تکرار رمی ایدر خامسا
شرط بوکه نصب اولنان زعیم ورفیقی صفدرینی برابر استعمال لازمدر
اورطه ده طوران ایله باشنده طوران خواجه سی اولیه بکبوغه
اطاعت ایده لر برایاق ایله دوکیر وطورمق ضرر ویرسه واکر
اوکدول برجانبدن چیقارسه ویا اجنبیدن چیقسه محلل وقوم
لازم کلمز بو ذکر اولنان شرطلک جلسی حکمی وقوع اعتبار
اولنور فصل در بیان تیر وکمان عند فقهاء العظام یس اندر
انس بن مالک رضی الله عنه رواه الطبرانی ضه اتخذوا قوسا وتبایا
نفی الله عنه الفقر اربعین سنة یعنی برکمه عربی یای آتوب غزا
نیتنه تعلیم ایدر اولسه فقیر یل فقیر لق کندوده کیدر رواجلدن
امام اعظمک دقتنده روایت اولنور که علیه السلامک بشی
عدد یایی وار ایدی کتوم ره حاصفوا بیضا زورا اسمیله
موسوم بشی عدد اوق کافذ نایله هرعدد تر کشلری وار
ایدی بالذات کمان قوسی نشانه شر بیلرینه بیشمار مرغوب کشاد
وکمان عنبر توزلرکی شکست اولنجه ناوک انداز اولدقده رول
زینتی رایحه عنبر ایله طولدررلکن بدایع اسراره کتوم رکه
کتوم نام قوسک وجودلی تواتر عامه درسائر قوسلر فضائل
بیلنه ایدر مشهور در فقهادن هدایه شرحنده ذکر
ایدر قوس عربینک انواعی چوقدر حجازی واسطی بیضاوی
بو مثللو انواعاتی چوقدر قوس عربی مهارتی اولمغله عرب بینده

مقدار کرتک اما بین محکمه شده شرط بود که اوقی آنچه کرک او نریزد
و سکه نزند اصوات نظر انکه لازم نشد قفیز چرب بایدا عتبار کنند
ایسه اوقی و بایک سیر نوشته اند قرقه میم حاضر قلمی تعلیم
سیوف طرب و تونک و صیاح و کوز و زرافی واجب
الان نیم اولان مرتبها او قدر که سنوال او نشود ایسه دکمه نمی
عن غفلة قفیز آنات چربه بکلی معدوم و کلا کین کرک
الا نتیجه نوشته و چهل سیدانه چیقیور دیو جواب اولدرکه آنات
سهام انبیا یه نسبت انکه ایله اندازه قوت قدره استعداد
و خاطر کفا کرک در روز منهزم یه رعب الله اولمق قویلر
چربی نه اولوب انفه دیمکدر انفه دیمکدر کلن ایله یتشده
زمانی بعد زمان متعارف اولان سکه ایله سیدانه چیقه کر
نیز ایله چهار صف چربه دیه نقد اوقی بار افضل
حرب اولدیغه ده انکچون امام غزالی رحمه الله حفظ
عن هفوة یعنی کسر کند عکس نبی حفظ ایدلات چربه نه کفن
اولان مجموع انکله ایله دیکلدی کی کرک ظاهره کفن
متعارف اولان آلتی ارطه بوصه رنده ساقه سکین ذوالجلال
هجوم ایدرلر ایسه قوت ارضا کرک کرک سکه ادرینه غالب
اولمدکرسیوف کرک اسلاح اجهاد تزیین کی کرک درخصال
حمیده ترقی اولیکی حسن نظر غالب اولوب منصور مظفر
اولدکرغفلت دکرنده ضبط اولنیکی نک بهره ده خلق اولمق
فائده بودن جهتله کرک طنه کرک اخلاق ذمیمه یه کرک انکدر

حضرت اسی علیه السلام اوقی بار ایله متعارف اولان درلر دخی
متعارف اولغه بنا طلاق اولنمز ولی احتیاط دخی ایکیسه رعایتی
اضاع بودر اخذ اولوب جربزه دخی بنه اغاجدن اولور
اما اقدم سکه ایوب ایچنه کچی بوینوز قویلر بوصورته
حچونه بکلی بارایه سی مفصلا نده مذکور در روایت اولنور که
بر کون بر اعرابی حضرت جعفر نک حضورنه کیروب سکه
غضبانده ملک اسلام ضعیف دوشمکدر دیو کلمه یی ایدر
یکلکت اولنلر اسدار کرکه محتاجدر دیو اسول علیه السلام تبسم
حربه کرکی بودر دیو وضع الغضب فحینئذ ان الکلفة اعلا
سفار منتفی بودر کوغضبناک اولدیغنده اولان غزاه ضعیف دیکلدی
هر بر نک کفه سنه بوکسه وضع اولنور بودر اکسکه غضبناک
حدیث شریف راقه سکین حقنده لا یبعد ولا یحصی در
و نیز حبیبی محمد صلی الله علیه وسلم نک ایچون شو آیت کریمه
نازل اولدر لا تحرک به لسانک لتعجل به یعنی حبیبم بن درسن
علم ازبده سوکمکدر ناصر و معین اولمق منصور و مظفر در
حالا غضبناک اولدیغی ایچون منصور مظفر اولدر
فصل در بیان بعض مسائل فقهیه فحق الرعایه امام حنبلی رحمه الله
صنعت رماته تعلیم تکمیل اولوب استاد یکرم اوقیه
یاد کمکی لازم اولدیغی اعلام قلنمشدر اوزاق یرلره اوقی
ایله رمی یکه تعلیم اتک کرکدر بزیم اعدا حنفی ایچیده
اکثیل بولمشدر اولدن بزم اعدا یه نسبت بو اتک تعلیمی ذمیمه یه

یسن عالی قیمت تجلیات کندز خلقنده مستحسن کورلیوب شکر
یزدان ایتمش اولورلکه علم حضور دیرلور رامیک شجاعتنده
قوت نمایان اولوب امنورا حت بلاد اسلامیه یه منشج اولور
فصل در بیان جمیع الات حرب یس امدرمات علمندن اخذ اولنان
فنون آلات حرب اولمغله فن رماتده جمله نک خواصی جمع اولمغله
شاعر شعر نده دیرکه **بیت** اتقتلنی عز کسینو مضاجع مسلولة ازرق
کالیاب اغوال **یعنی** قتلمی کسکی که بنی ضرب ایده بنم یا نمده سیف
مضاجعده مصنع اولمش قلیجدن خوف اتمزمی کانه غول
یا بنیدک دیشلرکبی بوسیفی کورنلر محبنی اولوب ید رقاتده
اسارل منزلنده قالورکدنک ائمهٔ رمات ذکر ایدرلرکه بوبیتده
واقع اولان سیفدن مراد فخر عالم افندیمزک کافور نامیله مسمی
اولان سهمک اشالی برسهم ایدل بو مقامده سیفله سهام کافوره
تشبیه اولنوب تعبیر اولنمش سهم مرقومک عظمتنه تنبیه ایچون
الباب الثانی در بیان مراتب جهاد مسلمین و ما یتعلق بهما
یس امدل آیین وارکان میدان تیراندازان چون ابوالفتح سلطان
محمد غازی بوزایچه عالی اقبالنه دوشن سهم سعادهٔ بلدهٔ
اسلامبول لتفتح القسطنطنیة حکم شریفنک فتوحات
آثارل اوق میدانندن قسطنطنیه یه هجوم ایچون نصرت
اقبالل قیامته متناهی موروث کابراعن کابر مقرر در
لکن درکاه رمات که بعد الفتح ایاصوفیه ده واقع کافر
بدنامک اول وقتده کی یونانل ودآ ولاسواعا ویغوث

ویعوق ونسرا وقد ضلوا کثیرا نظم شریفنده واقع اون ایکی
عدد ذکر اولنان یونانل کهاوق میدانک اطراف اربعه سنه
نصب اولنوب غزات مسلمین اوج کونی اوج کیجه هوف
وطعن ایلدکلرل زمین نام جریده ده ذکر ایدرسالهٔ
نکاشته حق بیق وآق شمس الدین وغیرهم ولی اللهدن
تحصیل رمی سهام ایتمشلر ایدی انکچون بوفن جلیلده اولیاء
الله وعابد وزاهد پیر پرور ده پهلوان مکرم اولدقلرل دفتر
خاقانیده مقید در باخصوص حضرت سلطان بایزید ولی و
سلطان سلیم خان علیهم الرحمة والغفران حضراتی اصحاب
رمیه محبت واقدم اسلحه اولدیغنه حرمت بیکجیده قرق اقچه
علوفه وصاحب منزل اولانلره قفتان و پهلوان مکرم اولانلره
زعامت وتیمار وباغ و باغچه صاحبی اولدقلرل دفتر خاقانیده
مسطور در وبو ایچی طائفه سی ایچون سرشکر صاحبلریله
احاله و میدان مذکور ده مفاضله و معاوضه ایدوب
ایین وارکان شروطی اوزره ازلا وابدا محبت الله میدانی
وقومدن منفک اولمزدیو کرامتلرل مشاهده اولنمشدر
منهاج الرمات صاحبی بیان ایدر **تنبیه** بو صنعته طالب اولان
واوج یش سنه مالا وبدنا استاد یولنده تاب ومشقت چکرلکه
حبیب الله افاق سیده حسن ظن اولنورکه پیر پرور ده اولدقده
دین مبین یولنده جانه وباشه فدالرل ظاهر ایکن انلره
ولی الله دیمک محسنات بدیعه دنمی اولمشدر **تزیین** فن

رمی سنه اهتمام ایدنلر نظمقدرنده انفاذ عالی مجلدده منافع
کثیره کوردیلر شو الکلمة المعبرة ولفظة النوات یعنی
شاعر شونده بن لفظی رمی اتدم دیمک نظمقده انفاذم
وارنته کم بیک دورتیوز کرسهم منزل کی دایمی
کبی بوندن فهم اولدیکه سر منزله رسیده اولانلر اقالیم
سبعه ده نفوذ کرک انفاذ و نظمقدرنده حیات ابدی
وقوت متانت خلق اولنوب عاجلا دشمانه انهزامنه تعلق
ایدر یوسف همدانی حی الحیات نام رمی کتابنده ذکر
ایدر فصل در بیان سهم سلامت ایله یعقوب نشانه طوغرو
وارمغی بیان ایدر پیر محترک وصیتی درکه هر آدم اقرانی سبقتله
ایدوب دیر اوج عملدن فارغ اولیه شلاره رمی چینده کاستازندگی
کورمدیکنی هر احده سویلیه کرک جنسنه و کرک ناجنسه
ثانیا تقوای عملنده ثابت قدم اوله واتقوا الله ویعلمکم الله
یعنی سز الله دن قورقک الله تعالی بلمدیکزفن جلیلده
اسرار خفیه یی یا الهام ایله ویا کشفله ویا ارحاصات ایله
تعلیم ایدر دیمک اولور ثالثا حضرت قرانه تابع اولوب
جمیع امورینی قرانه تحمیل کندی حکم تنهاده فقد استمسک
بالعروة الوثقی نظم شریفیله عامل اولمقدر اشبو
اوج عدد صنعتی دیانتله مبنی یوماً فیوماً تزاید
ایدوب عمل اتمکی اوله بیرک وصیتنی برینه
کتورب روحانیت کرامتلرینی جلب اتمکی اولور

بیت سینه دشمانه کیرسنجم ناقبد نشانه دوکنه دشمانک عمری
قالیه کیرویه بر دانه ثانیا مصداقنجه کرده کمانکشانه حق سبحانه وتع
عنایتده محرم توفیق دیوانه رماندن روایت اولندر اندک امورک
ملک قویسه دنه تدبیر اولنوب جمیع زمانده قدرت تامه تحتنده محفوظلرک
الباب السابع در بیان متممات رمی وسهامها قواعد رمی اونه ایکی
عدد متمم ذکر اولندر اولا هر کونه ویا هفته ده ویا اوج کونده ویا بیک
کونده مشق اتمقدن خالی اولیه اکر آزایش اتمغه وحاکیلر ایله
میدانده بولنمزسه کیازه کشکک ایله اومانی بوشلنه مشق متمم
رماندر دوایکی فات تعلیم وجودنه ایقاع اولندر اول اتمانته
قوت ویرمک ثانیا دن استمازدن اخذ اولندیغی صنعته قوت
ویروب استحمای دخی آز ایله ثانیا یایی چکمک کندی استعدادنه
کوره در طاقتدن زیاده چکمک اولمر مثلا یوز درهم یایه چکمک
مقدر ایسه سکسان درهم چکر کندینه استاز اولور حدیث
شریفده بویله روایت اولندر ثالثا اوستعدادنه ایله یایی
چکمک تواضعی ایراث ایدر انکچون خیر الامور اوسطها دینلدی
رابعا هر پهلوان اوج بشی ایده برکره تبدیل اتمک متممات
رمیدندر زیرا اومانی زیاده ایدر واوزاق منزلره اتمی کندیه
میسر اولور پس اندن اکثر کمانکشی معلوم که اسکجی وایریجی دیرلر
ایکی صنفدر سیر باکسندن آتیشجی پیرینه وارنجه مناز عله ایدرلر
اسکجی اوقاچی اولانلر آتیشی پیرندن اسفی چکنلره ایریجی اطلاق
اولندر بویله اولمغله اسکجیلر یوزینه یایلاقده ایریجیلرک

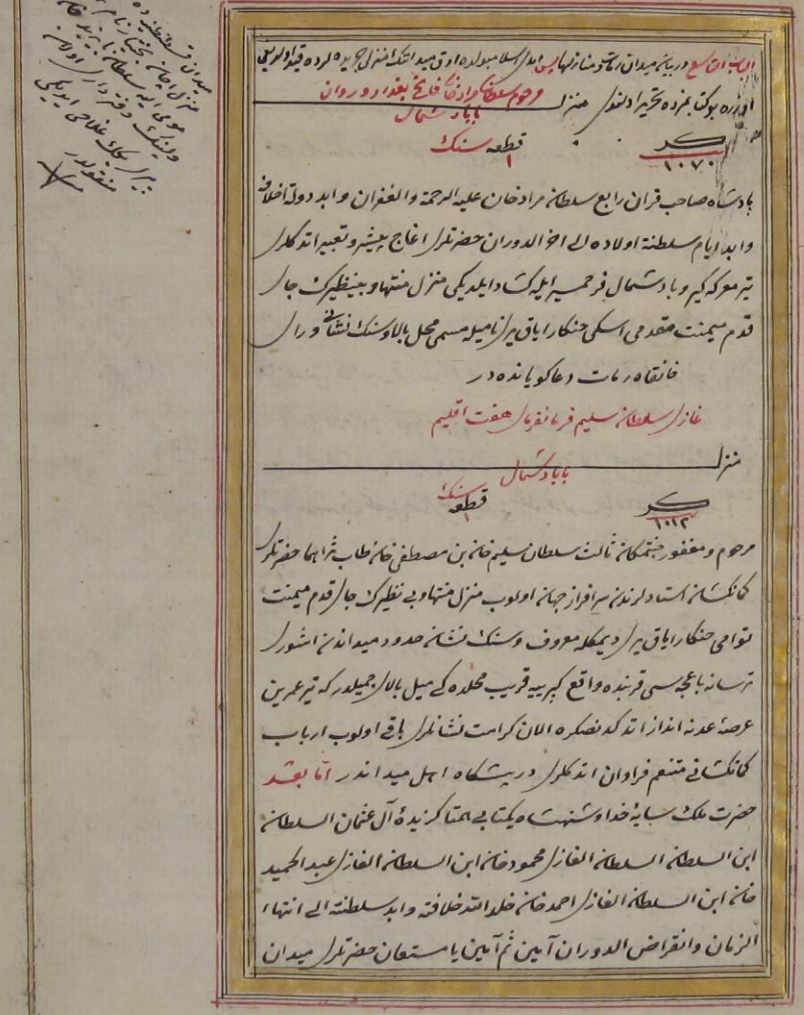
کوزلنک متمادندر عاشرا هر کسک قدرینه مراعات اولدقده
الحب فی الله سلکنده و بوطائفه یک دوکنمز رحمته مستحق اولور
تنبیه طعامده اوستاد پیران و صاحب فن زمات اولندقده حقدنه
مراعات اتمک لازمدر امام اعظم و جعفر هندوانیدن روایتدرکه
فخر عالم بر کوزل تعلیم خانه کلوب اصحاب صفوفنه کوردکده غرا
نیتله انلرا وق آثارلردن کمال ترغیبا تندن دعا امر و الا لیعبدوا
الله مخلصین له الدین حنفاء الی آخره تعظیم شرینیله علم نبی عباده
مقامنه نصب ایدوب نصرت تا مدینی مبشر بیوردی یعنی
کمانکش زه سنده بر مرتبه اخلاص وارکه انلرک توحید
عین عبادتدر تاکه آدم علیه السلامدن بوانه قدر دوغرو
مستقیم دینی بو فنه جلیله منحصر اولوب اخلاص کمال تام
و منتهای عظایه یتشنجه توحید سینه سنده اولمین مشرکلر
سینه سنه کسکین دونلی اوقلرک تعلیم ایدوب عدو الله
نشاب و نکایت ایچون نشترینی حصر ایدن موحدین کمانکش
یولنده جانه و باشی فدا ایلمق حقدن قولنه سپر اولنمشدر
یعنی عصمت سرداغنده محفوظ اصحاب یمین دن بلکه سابقون
اولدقلرنی تبشیر اولندی احدی عشر سیوف و فراق و طوب
و تونکک زمانا بعد زمان اعداء الله انکله مقابله ایده منوال
محرر اوزره بزده انکله مقابله انکک عند الله مقبول در لکن و من
احسن قولا ممن دعا الی الله و عمل صالحا الی آخره یعنی کوزل
سوزلو صاحبلر عنده مؤمنین اول اعداء الله ایمانه کلدک دیو

کلمة الله هی اعلا ایچون نیتله تعلیم اتمکدر طوب و تونکک و سائر
آلات حربک جمله سندن بدل اولمق روحانی بر سیف صارمدر
و دیلر کذا مشغول اثنا عشر منزل بوزوب طاشی و کمکه
مستعد اولان پهلوان فاتحه و اخلاص شریف اوقیوب صاحب
رسالت افندیمزک روحلرینه هدیه ایلیه و انلرن سعد ابن
ابی وقاص و میدانن کیمین کشت کذار مفسرین و محدثین
و مجتهدین ارواحلرینه هدیه ایلیه و عامه اهل ایمانک ارواحلرینه
هدیه ایلیه کر بعده جهر انکبیر الوب سهم مبارکی یرندن
اخراج ایدوب یرینه طاشی سوروب پهلوان مکرم اولدیغی
اعلا اولنه کذا فی الانذلیسی فائده دفترلرکه کمانکش اوق
یارسنده یوکسکلرندن دورت نوکه بیغرض قنقی سی سابق
قنقی سی مسبوق شمدی دفتریه یولارکدن اجرا اولنه تنبیه
سنن انبیاء الله بودرکه اول باول یوفنه جلیله کوزلجه تحصیل
ایدوب ذکر اولندن اونر ایکی عدد متمات شروطی مقرر
اولمشدر بونک خلافنه عیب دیلر اصول فروع صنعت دخی یولارکدن بوفندن المشدر تمت المقام
الباب الثامن و ربایز احوال منازل و میدان تیراندازی و ما یتعلق بهما بیغ ممالک
اسلامیه ده مکه مدینه و حجاز و جده و اسکندریه و لاذقیه و شام
و عرعشی انکسیه طوتمق ارضروم کرمیان شهر عشق انقره کوتاهیه
قسطمونیه یکیجه ارضالو ایدین کلانیه لی مغنیسا ذکر اولنان
ممالکده واقع پهلوانلرک وحیدیاسی اوسع الله عدله مایاء

منازل ایلک منهاج رساله و سایر رساله لرده ذکر اولندیرکه صاحب منزل مرور زمانله کیدر اولدیغی معلوم اولمغله فقط منزلرک تعدادی اولندی یعنی قونیه یه غله بالکسه ایصاله اسکوتاری دواولاً ایکشهر منزل و کهاده سیوازه سکوز منزل یکیده این یازمنده مغنیسه شهرینه اوچ منزل بغداد دره دوشت منزل سیوازه دوشت منزل اسکدار دره و ایوبه دیشی منزل مصر قاهره بغداد دره یدیشر منزل اسکندریه دره التمش منزل بورسه دره التی منزل وادرنه ده اوچ منزل و بغداد دره ایکی منزل جمله کسانه اوتوز منزل ایدر جمله ولی الله دخی سکسانی دورت جمله در اسکوتاری صاحب منازل بر فاج یولزاد لمغله زمانلرنی احیا یولرینی مستحسر کندیکی اولیاء الله دخی زمانلرینی احیا دخی عمارتسیولرد. قیامته قدر عمارتلرک و کندیلرینی زوال بولمزیاقیلر در قدر آثارلرک فنی زمانلرک بر بر ولایتی نقطه لرینی مکرم کبی مشاهده اولندیغندن بحث یولزیدیکی فاتحه اولمغله اوقصور و آثارلرک کشف کنارک سایه شمسر استنش برهان و کراملرک اقدام و آثارلرینی استقبالا مصر حدراک بیدلرزا معلوم اثرلرک مستور اولمغله بنه کمارده روحانی سیف صارم اولوب در عهده آنهزام عدو الله اولمکدر در تمت المقام

فائده در بیان ترغیب سفر جلیل در وحایف سیف صارم نوع بنی آدم لیسی مدار آثار قدرت معجزات انبیاده رؤیت اولنوب و معجزات دخی انبیاده کرامت اولدیغی رؤیت اولنوب کرامت ولی دخی ارحاصات اولدیغی کمانک زیده بیضا لریده رؤیت اولنمق مسنوندر

بیت قوطوز سوز خیبر یاقوت سینه ماه طوغنجه یا بیلنور طاشی دیکن منزل که صاحب کول غنجه یا طولاسه عنق اعدا نکلر ایکیسنه کیره خنجه صولسه عمر اودکمانکلرزاران قوانجه قوباره یاغی طمطم چوره سی دریا غانه بیکنه برسهام ایله صانکه اوسیف صدجه یا قاملیه اعدانکلرک اثرلر تیغ سهام یکسنه قهر ایده دشمانی خداوند وکنه کیره وخیبر چه یا **فائده** کفار دن خوف اولزدیکلر انکر جاباتک کبی بیت منزلندر میتی کیف مایشا هر چهته متصرف اولمغله برمانع اولمدیغی کبی قدرة الله اکشاد بانده رانهم اجعل مؤثر بنده انهزام اعدالرلر مقرر دیو مفهوم اولندی

ایاب الرابع در بیان میدان رحاتو منازلنهایتن ادرنه السلامبولده اوق میدانکه منزل اخیره در قیدالربی اوزره بوکن بمرده تحریر اولندی

منزل — بابادکسال — قطعه سنک

کر ۱۰۷۰

پادشاه صاحب قران رابع سلطان مراد خان علیه الرحمة والغفران و ابد دولت اخلافنه و ابد ایام سلطنة اولاده الی اخر الدوران حضرتلرک اغاج بیشیرو تعبیه اتدکلرک تیر معرکه گیرو بادسکال فرجمیر ایلدکلرک دایلدیکی منزل منتهاو بنظیرکرک جاک قدم میمنت مقدمی اسکی جنکارایاق یرلرنامیله مسمی محل بالاوسنک نشانه وراک خانقاه رمات دعاکو یانده در

غازی سلطان سلیم فرمانفرمای هفت اقلیم

منزل — بابادکسال — قطعه سنک

کر ۱۰۱۴

مرحوم و مغفور جنتمکان ثالث سلطان سلیم خان بن مصطفی خان طاب ثراهما حضرتلرک کمانکش استادلرندن سرافراز جهان اولوب منزل منتهاو بی نظیرکرک جاک قدم میمنت توامی جنکارایاق یرلرینه کله معروف وسنک نشانه حدود و میدانه مشهور ترسانه یا عجمسی قرنده واقع کبریه قریب محلده کی میل بالاکرجیلرکه تیر عمرین عرصه عدنه اندازاتدکدنصکره الان کرامت نشانلرک اقتی اولوب ارباب کمانکش متنعم فراوان اندکلرک دریشکاه اهل میدانندر اما بعد حضرت ملک سایه خداوندیکتا بی همتا کزیده آل عثمان السلطان ابن السلطان السلطان الغازی محمود خان ابن السلطان الغازی عبد الحمید خان ابن السلطان الغازی احمد خان خلد الله خلافته و ابد سلطنته الی انتهاء الزمان و انقراض الدوران آمین ثم آمین یا مستعان حضرتلرک میدان

میدان قسطنطنیه ده بنوان نامنه وضع اولنوب
منزل اولمغله حضرتلرک نام همایونلرینه مسمی اولدی
دفتر دار اولان
بنده کلک غلامی ابراهیم

تیر انداز ان ہر فنون معارف نمونده کر انبهال فن سهام طیار جلیل الاعتبار
بالفعل طریقهٔ انیقه سن تحصیل بیورب فوق الغایه پرکمال بے نهایه پهلوان
مکرم واستاد رتبت اعم اولهٔ جفی انشاء الله وابتغاء المرضات الله تعالی تواتر
صور او معنوار اولوب اعداء الهی روحانی وجسمانی نکایت ونثاب
بدیهی اجلیل کفار خاکسار هم وجمله کیاذه اولهٔ جفی اولوا الالباب یقین اولمشدر
قالدیکه چشمه سار قدر تدن آب عرفان ریان ایدوب اجتهاد آوا عتماد آو استناد ا
علم رمیه بیک ایکیوز اوتوز ایکی سنه سندن رغبت واعتبار رحمت کلی بیورملرکه
انتی بعد فتی افتاسیله قدرت تام یدبیضا ومعجز تباسیله [illegible]
اوتوز اوچ نهایه واوتوز دوخ سنه آکلطاه سرمنزل منتهای رسیده اولهٔ جفی اولوا الالباب
بروشن اولمشدر بنا علیه بوفقه نسک اولندقجه اراصحاب [illegible]
شرفا بعد شرف تحصیل رضا شهریاری یه مظهر اولوب جاه اعلایه وسیله یه بالغ
وبالاول تزیین برحالده قمو عزت سنهٔ ه وضیهٔ خداداده وشیمهٔ عدل
مجید محمودهٔ علاوه قلب انور لرلر لمعانه ایدوب وجوه خیرات وحسنات دیرینس
نهاد اعتیاد ایدوب تبر میدان خانقاه رمانک اتیسی کونلرلر طلیع معاد دیرینه
یدلر نوع ویدلر سفره طعامک الماک والله بهلر اونر نوع واونر صحن واونر
عدد سفره ترقی الطاف همایونلرلر معاهدهٔ تعیین دنی واسع احسانه شهریاری
صادر اولوب دفتر خاقانیلرینه قید اولوب جمله ابراز جاز انعام مالانهایه والوفی
آفریدامثاله ظهورلر نایاب ناقو عندنه سنی انبیال عظامی احیاء له وجود
همایونه بهر جود لرلر به تو نهر سیف صارم اولوب بیت ان الرسول لسیف یستضا
به مهند من سیوف الله مسلول یعنی الوکیل کالاصل مغز نجه خلیفه مستخلف
عینی اولوب معنی بویله اولورکه تحقیقا خلیفهٔ رسول الله بر سیف آخیدرکه انک

تاب

تاب وضیاسی ظلمت کفر وطغیانی ازاله ایدوب نور عدلی لمعانه ایدوب
کافران تیره دلانه زیر وزبر اولسی مقرر در تنبیه کوکبه در جهانه آرالرک هانه ودیده
بیمار رسم سماحت قهرمانه لرلر سام ونریمانی بند ایدوب پهلوان الکوانی قبضهٔ
عقد نده کریان اولوب مردانه وشجاعانه میدان تیر انداز انی تشریف
وآباد وتیر پیشر ومعرکه جوب تین کیر ایدکدوایجاد بیوره جفی کلچک منتها
وبے نظیر کک جارقدم میمنت بهاهمی اقرب آیامده سر منزل خارق العاده
کرامت بنهایت عالی علامت جدید حدوث مدیدانه بدید اولمسی دعاء
مسلمانه همت شاه مردان بر لسنک نشان ستونه شمع وشمن لمعانه
غرصهٔ رمات دعاکویانه نمایان اولهٔ جفی ارباب دلدانه عیانه اندر عیاندر
انک والله یایک وهوالهادی کل خلاف علیم فائده امام غزالی حضرتلرک
وهمواباخراج الرسل نظم سر یفنده بیورلرکه دشمانه سیه رویان
کند ولرینی صورتا غالب ظن ایدرلرمع هذا غالب اولمانه یه مؤسلدر
مثالی بودرکه طفلان راه اوزره خانه جکلر بایدوب لعب ایدرلرکن راعینک
غفلتلرندن کذر ایدوب صبیانک بایدقلرلر او جکلرلر دهٔ کوسفندان خواب
ویباب ایدوب کسه مانع ومزاحم اولمدیغی کبی غفلت ایدیلهم فحوا سنجه
اقلرلر صدرلرنده بسته قالدکلرلر کبیدرکه کافرلرک رأی وتدبیرلرلر بازیچهٔ
طفلانه کبیدر بیت ایبوب کلشن اقبالنی حق تازه وتر طوبای عثمانی سینه سنه طوبی تنک تبر

میر علم احمد اغانام دیکر یصی قیا

منزل

بکر ۱۰۲۴	باباد لدوس قطعه سنک ۱	پهلوانه عرب یصی قیا دیکلکه معروف
۹ ۱۰۴۴	۲	شیر مرد دلکلی قیانامیله موصوف اکرش

ناب عیاسلم انشوا قبرنه
[illegible]
فوق ایدوکسز نیرا انکو ناوداپر دوده
اولهٔ جفی حسنی [illegible]
الهامیله فتح ویرلرکه [illegible]

کرخانه ات دلقانه قیو ناطاشنک یضی
وقصه سنک ایطلقنی مشهوردر
یضی ایدوکسنه قاف

۰۱۲۱	۳	بکلی قره کوز	۱ کرشمه
۱۱۵۴			
۰۰۵۰	۴	دوه کمال	۹ کرشمه
۱۲۰۵			
۰۰۴۸	۵	هروسول شجاع	۲۱ کرشمه
۱۲۴۲			
۰۰۲۷	۶	میر علم احمد اغا	۱۱ کرشمه
۱۲۷۱			

اعداد ترایدمسابقه لرك ترقیم و تعداد اولندیغی اوزره میر علم مشارالیه اقلا پهلوانی عربك یصی قیا
ذره سندن شیر مردك بکلی قیاسندن تیرنی
وسیاه ذره سندن بکلی قره کوزك
وسپاهیدن دوه کمالك هروسول شجاعك
است شجاعتن بازول ترایدی
سبقت و امداد روزگار قبلهٔ همت ایله رفع شقهٔ
علامت ایدیکی محرر معتبر وادی بختیار ده اولوب جای
قدمی محل تکیهٔ رمالك جانب شمالنده واقع غراقد
مسلمین کناره کی بیاض و شکسته مرمردر

توز قوپران پهلوانی جهانی

۱۰۴۷	۱	تمراز احمد	
۰۰۷۲	۲	اوجی سنان	۵۳ کرشمه
۱۱۰۹			

بکلی

۰۰۵۲	۳	بکلی قره کوز	۱۰۲۲ کرشمه
۱۱۶۱			
۰۰۴۰	۴	سئیس محمود	۴۲۰ کرشمه
۱۲۰۱			
۰۰۳۱	۵	سنان صوباشی	۱۱۳ کرشمه
۱۲۳۲			
۰۰۰۷	۶	هوادلان اصولاقی بالی	۷۴ کرشمه
۱۲۳۹			
۰۰۳۳	۷	هروسول شجاع	۱۵۴ کرشمه
۱۲۷۲			
۰۰۱۰	۹	طوز قوپران اسکندر	۱۵۴ کرشمه
۱۲۸۲			

هروسول شجاع اولاقزاراحمدك تاربودفاشش مطلاق اج کارکاه کماناتباجن
واه فجی سنانك تیرمفاخرتن بکلی قره کوزك
وسئیس محمودك تیارکردهٔ قوس جباخانه اولان
اسب سهام بادپای عالم گیرنه سبقت وسنان صوباشی و جوان دلی اصولاق
اظهار جلادت اتمش
ایکی پهلوان مشهور توز قوپران اتحاق
طوغریجه طور دیغی محل جسیم زمانه تعبیر اولنان جسم سار بینظیرك بالاسنده
اولان پشته نك یوزاوتوزکز بسنده واقعدرکه اوتوز قرق کز قربنده شکلی
اکیر صغیر ده هروادیجك وار در راست خاصکولی انصالنده قاضی کوشکه
انداخته اولور منزل مزبور اراقیرز نامیله دخی شهره وردر

توز قوپران المعروف بدلکلی قیا

منزل باباديدر

۱۰۷۰	۱	شیرمرد	
۰۰۳۵			
۱۱۰۵	۲	رئیس الخطاطین شیخ مرحوم	۴۰ کرشمه
۰۰۱۴			
۱۱۱۹	۳	سنان صوباشی	۱۰ کرشمه

رئیس الخطاطین شیخ ذوالفقار مشهور متعاقدن
کلک واحده بروادی تحریر انخطاطی کسب
یکیرده قادر اولمدی

شجاع اضافه نمانده اوجیسی
السبقده واقع اولدقده شجاعت بیاض ضرب اولمدن
طولانی بیکی قطار

۰۰۵۷	۴	بکلی قره کوز	۱۱ کرش
۱۱۷۷			
۰۰۳۳	۵	سنان صوباشی	۶۴ کرش
۱۲۱۰۰			
۰۰۱۷	۶	دوه کمال	۸ کرش
۱۲۲۸			
۰۰۱۱	۷	هوان دلن	۰۰ کرش
۱۲۴۹			
۰۰۱۲	۸	هرمسوک شجاع	۰۸ کرش
۱۲۵۱			
۰۰۲۸	۹	توز قوپران اسکندر	۸۰ کرش
۱۲۷۹			

اسکندر رقاف صلابت مقتضای علو همت منزل واحده عدم قناعت وطبعنده مرکوز استقامت مقتضاسی منزل سابقنده اولمز

میر علم احمد اغا منزلی داخلنده شیر مردک وضع اتدیکی دلکلی قیانام سنگ معروفه دلکلی طاشی یرده قالمز مودا سنجه ایاق باصوب تیرینی حشم اعدا ایلدیکی سنگ نشانی ترسانه باغچه سی مقابلنده دروس وادیده در

جوخه جی نام دیگر چوقلی

منزل — باباد شمال

کر	قطعه سنگ	یایجی داود
۱۱۵۵	۱	
۰۰۰۷	۲	جوخه جی داره ۷۱۰ کرق
۱۱۶۲		
۰۰۱۱	۳	عرب زاده یایجی ابراهیم ۵۷ کرق
۱۱۷۴		
۰۰۱۳	۴	قارغه مصطفی ۵۷ کرق
۱۱۸۷		
۰۰۰۲	۵	بوریکی محمد ۴۷ کرق
۱۱۸۹		
۰۰۰۸	۶	بوزدغانجی مصطفی جلبی ۴۷ کرق
۱۱۹۸		
۰۰۰۳	۷	لندرا جعفر ۴۴ کرق
۱۲۰۱		
۰۰۲۲	۸	جولالی فرح ۱۹ کرق
۱۲۲۳		

جولالی مزبوره اکثر سابقده اقرانی بولنامدیغندن سبقت اتیمکین کندی اصطلاحنجه جولالی یقیه سنگ اندازطلعن وهزل اولدقدرینه تاب آورا ولمیوب جلگ بزدار

هلال وکرپاس مغلوبیت وانفعالی تجربه ایدوب هیئت

بازوی بخت کرجه ایدرسه کامی نمی

استر وارلی قافله توسونرشانمی

مفهوم منجه سوزن تیرغیرت وبندوزیه یکانه حمیت ایله دوشن استعدادنه خلعت فاخره افرین وبارک استهارنه موزه تحسین الباس ایچون جعفر منزلی وعلی بابالی منزلی میانلنده واقع سنگ معروفه قدم نهاده حماست اولوب افتخاره سبقت وهوادنی بختیاره وضع سنگ علامت اتمشدر

اخی نام دیگر حسن ایاق میراو یاریول

منزل — باباد یلدیز

کر	قطعه سنگ	طوب اسکندر
۰۹۸۶	۱	
۰۱۱۱	۲	قره مصطفی ۲۴ کرق
۱۰۹۷		
۰۰۶۶	۳	بالبن شیرود ۴۰ کرش
۱۱۴۳		
۰۰۱۴	۴	قارغه مصطفی ۱۸ کرش
۱۱۵۷		
۰۰۰۴	۵	کمانکر حاج مصطفی بیک ۱۰ کرش
۱۱۶۱		
۰۰۲۰	۶	سلحدار اسحق بک ۶۴ کرق
۱۱۸۲		
۰۰۰۹	۷	یایجی عرب زاده ۷۲ کرق
۱۱۹۱		
۰۰۱۶	۸	پارپول حسین افندی ۷۴ کرق
۱۲۰۷		

اولا اسکندر پهلوان تیر اجتهادن رسیده هدف اختیار

قره مصطفی وحی رول سعین نشانه تیر وقار وعالی بن شیرود ، ، ع

عاقبت کرک زاده کرک شودن مفهوم سنجه صید نخجیر مقصد و قوغه مصطفی مانند شهباز شهیر همت ایله پرواز ایدوب سینوب حاجی مصطفی تیر بیشه‌ور نمثال سیب سینوب اتوب طلوتدقدنصکره سلحدار اسحق بک اسحاق ایله ایچی دیه رک مرغ سهام اهتمامنه اطاره لانه استمرار ایدوب یایجی عرب زاده اسکی کک الیوم دمدمه سیله کوینه و تیمار زاده حمیت اولدیغی کاسه غیرتی ایله متفوق اخوان اولمش ایکن پارپول حسین افندی نام فاضل تناسب اعضا سنه مناسب قوس سخت ایله کشاد ایلدیکی منزلک جار قدمی چقالی دیه نام پشته سنگلاخده علی بالی سنکی ایله یکسوار منزلی بینده واقع و سنک اول معناسنه اناطاشی تعبیر اتدکلری سنک اغار منزلی ماور اسنده اولان مجر طوب اسکندر در حالا که حسن اياق هر ایکی میله شهره ور و باش طاشی جعفر منزلی ایله کاغدخانه یولینک اراسنده کی کبیر مرمر اسم در

عربه جی علی نام دیگر بالی قبودان

منزل

کبر	قطعه سنک	
۱۰۰۹	۱	یایجی احمد
۰۰۵۱	۲	دیوانه قاسم
۱۰۶۰		
۰۰۱۷	۳	حیدر ریک
۱۰۷۸		
۰۰۳۰	٤	خسرو
۱۱۰۸		
۰۰۵۶	۵	لندها جعفر
۱۱٦٤		

بو منزله لندها جعفر قوت بازو رهنر و اعانت باد شمال مسرت رهبر ایله یایجی احمد کک کماسنه شهرتن ارخاو دفترا اسکندر رجلبی قولرندن دیوانه قاسمک مانیال سورتن شربت افیمونه حدت ایله کسر و افنا وسیله باشا اتباعندن میر حیدر و خسروک هر تولمه عظمتلرین اطفا ایدوب وضع کرده

نسی فراموشیده نهان و نقاش محمد کک نقش عمود نامنی اسکنجه زور بازو ایله ازاله ایلدکدنصکره اورسه پوجه دیه رک کسکین روزکار ایله کشف شعاع همت و تحریک سفینه غیرت و جولقی و پارپول منزلی ایاق طاشلرینک میانده لنکر انداز و قرار اولدیغی منزلک جار قدمی پارپول محمد چلبی میانده واقع قالین و قصه طاشی اولوب مرور ایامله زغارجی قاسم سنک نقاشی اجلی کلمش اختیار کبی طبراق التنده نهان اولمغین یایجی حسینک وضع ایلدیکی حمل ثقیل حجر اناطاشی اعتبار اولمشدر

نکیه تیراندازان نام دیگر لندها جعفر

منزل

کبر	قطعه سنک	
۰۹۷۲	۱	زغارجی قاسم
۰۰۶۸	۲	یایجی قوری حسین ۸ کرسی
۱۰۴۱		
۰۰۲۶	۳	نقاش محمد چلبی ۴۴ کرسی
۱۰۷۷		
۰۰۵۴	٤	علی بالی قبودان ۶۴ کرسی
۱۱۳۱		

قلیچ علی پاشا چاوشندن وارد یایاشی اوغلو علی بالی قبودانک در یاک حمیتی موج خیز اولوب اولاز غارجی قاسمک سنک اعتبارنه کهف عدده پناهنه و یایجی حسینک مانند قلیوز وارده قوسته نشانه ایلدیکی سنک کردار

نسی

مقابلی اولان منزلک جار قدمی حالا طوب طاشی اسمیله مسمی اولان سنگ معروف وجه منتهاسی تکیه رمات ورانسنده قولاقسز محدثی خوانسنده در بو منزلک ایاق طاشی طوب اسکندر وضع ایدوب رمی ایتمک اتنا سنده ایکن چوکان تقدیر کره طوب خواهشین موضع اخره صرف وتسییر ایتمکین یاجی احمدک مأذونا انداخته ووضع ایلدیکی نشانه باب تکیه رماة حمیت انتسابه قریب درونی موقد پهلو نانده واقع در مرکبه در

چوللی نام دیگر محمی چلبی

منزل

کر	قطعه سنگ	باب وقید	حسن چلبی بختیار زاده
۰۹۵۶			
۰۰۴۲			
۰۹۸۸	۲		مصطفی چلبی دفتردار زاده ۲۸ کرش
۰۰۷۶			
۲۰۶۴	۴		محی چلبی دفتردار زاده برادری ۱۰ کرش
۰۰۴۷			
۱۱۱۱	۴		دیوانه قاسم ۲۸ کرش
۰۰۰۵			
۱۱۱۶	۵		حیدر بک ۴۴ کرش
۰۰۰۹			
۱۱۴۱	۶		علی بالی ۲۷ کرش
۰۰۰۹			
۱۱۵۰	۷		چوللی فرح ۶۰ کرش

منزل مرحوم حیدر نامیله دخی شهره ور اولوب جار قدمی مؤذنلر صفه سی اسمیله شهیر محلده واقع سنگ صغیر اولوب چوللی فرح بر نوبت دامنه زر اندود لباجه همتی در میانه بختیار ده زور بازوی بختیار اظهار غلبه ودفتردار زاده ارک دفتر علمار جلادتلرین بچیده ودیوانه قاسم سه بصحرای حیرت ومیر حیدری در رغبتدن بدر وعلی بالینک مابل افتخارین اوجوب چوللی فرح مومی

ایلیک ایجاد وانشا ایلدیکی منزل فرح افزا نک سنگ نشانه امام منزلنک قبضه سنده واقع سنگ عبرت نما در

زهکیر نام دیگر لقوه جی

منزل

کر	قطعه سنگ	باب وقید	زهکیر محی قاسم
۰۹۸۰	۱		
۰۰۱۴	۲		حسین چلبی بختیار زاده ۱۴ کرش
۰۹۹۴			
۰۰۵۰			
۱۰۴۴	۳		اوجی حسین ۴۹ کرش
۰۰۳۰			
۱۰۷۴	۴		زغارجی قاسم ۳۰ کرش
۰۰۱۹			
۱۰۹۳	۵		لقوه محی علی بک ۱۹ کرش
۰۰۱۹			
۱۱۱۲	۶		اونجی مصطفی ۱۹ کرش
۰۰۰۹			
۱۱۲۱	۷		حاجی سلیمان ۹ کرش

ولقوه محی علینک ولیقی مصطفی اسباب

محصول کنز اولان منزل معتبر بنی سبقت ایچون سلطان مراد خان جاوشی باکیسی حاجی سلیمان اغا عمل

منزل مشیر نیک جار قدمی

هدف عامه تیر اندازان اولان بوته سپدینه قریب برده وسنگ علامتی چوبان چشمه سنگ مافوقنده واقع عجیب محلده در

طوب پر نام دیگر حسن طاغی

منزل

کر	قطعه سنگ	
۱۰۰۴	۱	حسن چلبی بختیار زاده

۰۰۸۴	۲	رحوم یوسف	۸۴ کرق
۱۰۸۷			
۰۰۸۰	۳	قبورجی خسرو	۸۰ کرق
۱۱۶۷			
۰۰۲۸			۲۸
۱۱۹۵	٤	لندها جعفر	۸۲ کرق
۰۰۱۸			
۱۲۱۳	٥	علی اغا	۱۸ کرق

منزل مرحوم حسن اباق پرانامیله دخی شهره وردر وجال قدمی میراخور کوشکی طرفنده واقع کوچك بیاض طاشدر که یارپول منزلنك انا طاشی اولوب خاص اوطه اغالرندن علی نام پهلوان حسن طلبی یوسفك حسن تیر عالمگیر شهرتن انداخته غیابت

قبورجی خسروك تاج سهام ابتهاجن

هتیله لندها جعفره غالب اولوب دکدیکی طاشلق میدان رماندہ واقع مؤذنلر صفی سنه قریب اولان عمود کران التونلی طاشدر

اونجی شجاع

منزل — بابد لندوسی

گر	قطعه سنك	اونجی شجاع
۰۹۸۳	۱	
۰۰۲٤		
۱۰۰۷	۲	جواغ زاده ۲٤ کرق
۰۰۷٥		
۱۰۸۲	۳	اونجی مصطفی ۰۰ کرش
۰۰۰۲		
۱۰۸٤	٤	قره حسن ۲ کرش

صاحب طاشی قره حسن اولا اونجی شجاعك انداخته ایلدیکی منزلن بورزوب زاده عسکریدن جواغ زاده نك

واونجی مصطفی یه ارثت

مرقوم قره

حسنك هوالی قبله سرو افزایه منزلنك جال قدمی حیدرك اللتنده

وخاکی منزلی اوکنده یره برابر صغیر و مرمر دسنك نشانی اغالر منزلی اصول طرفنده چوبان چشمه سی جانبنده موضوع طاشدر

جواح علی بك

منزل — بابد لندوسی

گر	قطعه سنك	کنکجی رئیس
۰۹٤۳	۱	
۰۰۷۳		
۱۰۱٦	۲	صولاق حمزه ۷۳ کرش
۰۰۱۸		
۱۰۳٤	۳	صولاق محمد بك ۱۸ کرش
۰۰۱۱		
۱۰٤٦	٤	علی بك دفترزاده ۱۱ کرش
۰۰۲۷		
۱۰۷۳	٥	صولاق عیسی ۲۷ کرش
۰۰۳۳		
۱۰۷٦	٦	محمد بك دفترزاده ۳۳ کرق
۰۰٤۳		
۱۱۱۹	۷	صولاق توه حسین ۱٤ کرش
۰۰۰٦		
۱۱۲٥		جواح علی بك ۸۳ کرش
۰۰۰۳		عثمان بك ۰۰ کرش
۱۱۲۸		
۰۰۱٤		هرزاده کوچك محمد ۰۰ کرش
۱۱٤۳		
۰۰۰۳		حسن اغا سر تخته روانی
۱۱٤٦		

حکیم اوغلو علی پاشا عندنن هرزاده پهلوان هت ایله

کنکجی رئیس کسه ر ابتهاجن سر مناخوشندن دفترداره زاده

صولاق محمد واسکف

تجلد رسینه خلل و دست جواحدار نقاشی و یروب عثمان بکه

منزلده سر شهریار حسن اغا جمله سنه سبقت وقرب باب جامع شریف سنه یاشاده وضع علامت ایلدیکی منزل مذکورك جال قدمی نور قبوه

بش طاشدر میانده واقعدر

نقاش نام دیگر حاجی سلیمان

منزل — باباد لدوس

کد	قطعه سنگ	
۱۰۸۹۶	۱	تیمور جی قولی جعفر
۱۰۰۱۴	۲	سکبان قولی علی بک ۲ کرق
۰۹۸۰۰	۳	نقاش محمد جلبی ۴۴ کرق
۰۰۱۰۰	۴	نامعلوم ۴ کرق
۰۹۹۱	۵	حاجی سلیمان ۱۰۰ کرش
۰۰۲۸	۶	تاجزاده امین اغا ۴۹ کرق
۱۰۱۹		
۰۰۵۶		
۱۰۷۵		
۰۰۱۹۷		
۱۰۹۶		

حاجی سلیمان اغا تیمور جی قولی جعفرک حجرین محوایدوب وسکبان قولی علی بک نقاش محمدک طاشنی محو نامعلوم اولدقطی بعده دریای قبودان سابق مرحوم حسین پاشا قوا بعدنه تاجزاده محمد امین اغانک لدوس روزگاری اغاتی میل ثقیلک جال قدمی اغالرنه تنک قبضه سنده وسنک مخصوصه یکسوار منزلی ایله امام منزلی جال قدمی سنده در

حاجی سلیمان

منزل — یلدز روزگاریله

کد	قطعه سنگ	
۱۰۲۰	۱	بربر مراد اغا
۱۰۰۰۳	۲	فریده نه رئیس ۲۹ کرق
۱۰۳۳	۳	چاوشزاده محمد جلبی ۱ کرق
۰۰۴۰	۴	جبه جی دلی حسن ۳۷ کرش
۱۰۶۳	۵	یحیی اغا ۹ کرش
۰۰۱۱		
۱۰۷۴		
۰۰۲۱		
۱۰۹۵		

۰۰۵۱	۶	کوچک علی اغا ۱۶ کرق
۱۱۴۶		
۰۰۰۷	۷	الحاج سلیمان اغا ۶ کرش
۱۱۵۳		
۰۰۴۵	۸	پهلوان علی اغا ۴۴ کرش
۱۱۸۸		

برابر اداغا فریده نه رئیسی یحیوب ودلی حسنی وحی کیحیوب یحیی اغانک منزلنی اتمغله نامنی احیا وتعلیم خانه جی باشی کوچک علی یه دیکر سبقت ایدوب وحاجی سلیمان اغایی انداخته صحرا ایدوب خاصه اوطه اغالرندن پهلوان علی اغانک وضع ایلدیکی سنگ شهیرک جال قدمی مبر علم احمد اغا طاشنک بالاسنده واقع حجر معتبرک یوته سیدر شصتنده قولاقسز محله سی جاده سنه قریبدر

لندها جعفر

منزل — لدوس روزگاری

ارشیو	قطعه سنگ	
۱۰۱۶	۱	نامعلوم
۱۰۰۴۵		نامعلوم ۵۰ کرق
۱۰۶۱		
۰۰۰۱۰		نامعلوم ۱۰۰ کرش
۱۰۷۱		
۰۰۰۹۰		نامعلوم ۱۴۰ کرق
۱۰۸۰۰		
۰۰۶۲		دیوانه قاسم ۲۹ کرش
۱۱۴۲		
۰۰۶۷		لندها جعفر ۱۰ کرق
۱۲۰۹		

لندها جعفر قوت بازوی نقدینه سلسله طومار دیوانه قاسمی قاشی اوقیله انداخته ایلدیکی منزل منتها سنده موضوعی اولان عمودک جال قدمی تکیه دیه سنده رامی یوسف سنگنک اونی

گزارنده واقع کوفه کی تعبیر اتدکلری حجر صغیر قارلرجیشمسی
اوستنده اولان دپه جکده در

چفته دنام دیگر بشی طاشدر سکبان قولی

منزل

٠٠٨١٤	١	قطعه طاش	٠٠٨١٤
٠٠٦٥٤	٢	نامعلوم	٥٥ کرق
٠٠٩٥٢	٣	نامعلوم	٩٠ کرق
٠٠٦٢٤	٤	نامعلوم	٨٤ کرق
١٠٢٠٠	٥	نامعلوم	١٠٣٦ کرق
٠٠٩٢٤			
١٠٥٢٠			
٠٠٨٣٦			
١١٢٥٦			

بو منزلده سکبان قولی بهلوانی روز کا جنوبیله دورت نوبتیه
سکبردان پنهانخانهٔ عدم رفتند

براستانه جوفعلین مانده قالبها

مفاد نجه اس میدان مرور اعوام ایله محو اولوب بنیام قالمشلر
وبو دورت نوبهلوانک سبقت اتدکلری منزل اکشی منزلی
ایله چفته اولمغله برنیک چال قدمی اخره اناطاشی وبالعکس
واقع اولوب منتهاسی میدان وادیٔ خاص کویده واقع امام
منزلی چال قدمنک قبضه سنده واقع کنار راهده تارک صغیر

اکشی

منزل

روز کار پویراز ایله

٠٠٨١٤	١	قطعه سنگ	نامعلوم
٠٠١٩٦	٢	نامعلوم	٢١ کرق
٠٠٩٠٣٦			

٠٠١٥٦	٣	نامعلوم	٣ کرشمی
١٠٦٠			
٠٠٤٢	٤	نامعلوم	٢٨ کرق
١١٠٢			
٠٠٠٩	٥	بشکیر اغاسی سبتیاغا	٢٠ کرشمی
١١١١			
٠٠٠١٠	٦	کوچک حسن اغا	
١١٢١			
٠٠٠٦	٧	جبه خانه جی سید عثمان اغا	
١١٢٧			
٠٠٢٧	٨	جبه جی سلطان اوغولنی سعد ایک	
١١٥٥			
٠٠٢٢	٩	سرتخته روانی حسن اغا	
١١٧٧			
٠٠١٣٦	١٠	تاجزاده امین اغا	١٨ کرشمی
١١٩٣			

صاحب سنگ اخیر اولان تاجزاده امین اغا مصراع رایه قبودان
حسین پاشایه متعاق اولمغله حسن نظر ایلدیلر مصراع
ودایک سنده قارشی یارانه (٥) صحبتلریله توز قوپرا سنه
میدان مکنت شجاع وادیٔ شجاعت وقدرت اولوب
قوس توجه اقبال ایله انداخته ایلدیکی منزلدن اشبو منزلک
چال قدمی سکبان قولی منزلی نک اناطاشی وسنک خاصی
خاصکول جانبنده امام منزلی طاشدر نیک اوست طرفنده کی صه تده در

دوانجی

منزل

روز کار پویراز ایله

٠٠٩٢٨	١	قطعه سنگ	نامعلوم
٠٠٢٩٠	٢	نامعلوم	٢ کرشمی
٠٠٩٦٢	٣	نامعلوم	١٩ کرشمی
٠٠١٠	٤	نامعلوم	٢٩ کرشمی
٠٠٩٧٢			
٠٠٢٩			
١٠٠٥			

۱۰۰۸۵	۵	نامعلوم	۳۱۳ کرتی
۱۰۰۶۱	۶	سید خلیل حسین افسر	۰ کرتی
۱۰۰۶۷	۷	بازرگان زادہ سید مصطفیٰ	
۱۰۰۹۷	۸	عالیہ سلطان بیگم انا	کلی کرتی

اسبوب منزل دوا تجدیدہ صاحب سنگ ہذا فیہ اوقاف عالیہ سلطانیہ

باسم مبارک اعلیحضرت شاہنشاہ خلد اللہ ملکہ و سلطانہ

پہنوانک نام مستطاب بیگم صاحبہ سنگ مذکور سنگ مذکور تذہ پہنوانک

ورکوسار کرنا تک نذر سید خلیل حسین افسر و مصطفیٰ

افسر جنہا بدینہا ہزار کنٹ فراوان ایدوب وادار ہا ر

ہ سنگ ردو واقع اجراج منزل مذکور کی نمایندہ وضع ایدیکی سنگ

معتبر بنگ جار قدمی چوبا جہ سکہ سی بالا سنہ وضع اولنمشدر

سنہ قرنبدہ کی کوفر کلا سکہ در

جنود نام دیکر الحاج احسن عیلی

نذر	قطعہ سنگ		
۹۴۶۹	۲	نامعلوم	کرتی
۱۰۵۶۶			
۹۴۶۶	۲	نامعلوم	کرتی
۱۰۰۵۶			
۱۰۴۱۰	۴	نامعلوم	کرتی
۱۰۰۸۱			
۱۰۴۹۹	۵	نامعلوم	کرتی
۱۰۰۵۶	۶	نامعلوم	کرتی
۱۰۶۴۴			
۹۰۹۴۶	۷	حاجی اسمٰعیل	کرتی

خانهٔ خاصه اخوانندن پهلوان علی اغا هوالر شمال ایله اولا پهلوان حمزه ابن عثمانی یه سبقت ایدوب اوچنجی سلانیکی یه دخی کذر ایتمک ایله حامی احمد اغایه سبقت ایدوب و امام محمدک قارشوسنده وضع قدم ایدوب بواب ادریسی سبقت ایدوب مکتوبجی علی زاده یه کذر و سوقاقات محمد افندی یه محمکه قیم زاده احمد افندی منزلندن ایمرو دوروب دکاکین وقف سلطان بایزید احمد افندی یه دخی کذر ایدوب بک مصطفی سنی کیجوب و حاجی اسمعیل وطوماز احمد و بربر مصطفی یه کیجوب منزلنک جانب قدمی لندها ایله ارقیرلی منزلی مبانده برابر زمین اولان مرور یاض طاقس اولوب بکیه کوشنده قریب برده و مرقدی طاشنک اوکنده در

خاکی بوستانجی

منزل

کر	قطعه سنک		
۸۶۱	۱	بالقخانه کاتبی جن حسین افندی	
۴۷	۲	قیلیجی یوسف	۷ کرش
۸۰۹	۳	قندلجی اوسته یاله	۶ کرش
۴۷	۴	ابراهیم اغا	۹ کرش
۱۴۹	۵	نامعلوم	۲۸ کرش
۱۱	۶	فرهاد	۱۴ کرش
۹۶۴	۷	نکیه نشین حسین	۴۵ کرش
۷۵۹	۸	بوستانجی مصطفی بک	۵۷ کرش
۴۲	۹	وجاهتلی احمد اغا	۵ کرش
۱۷			
۲۶۰۱			
۱۱			
۴۸۰۱			
۱۵			
۵۳۰۱			

خاصه اوطه اغالرندن وجاهتلی احمد اغا دستکیر بادصبا ایله خاکی تعبیر اتدکلری تپه ایله

اولا بالقخانه کاتبی حسین افندی یه قیلیجی یوسفی و قندلجی پیاله اوسته یه و فوه مصطفی پاشک اوستاد کرفهادی و نکیه نشین حسین افندی یه و بوستانجی مصطفی یه جمله مذکوراتک سبقت ایدوب اختراع ایدیکی منزلنک جانب قدمی اونجی قدمکاهنک التنده و مقابل کبیر اغاج که ترسانه عامره مقابلنده در

طبیب ریحانی اغا المشهور بمنزل اغالر

منزل

کر	قطعه سنک		ریحانی اغا
۸۲۲	۱		
۲۴	۲	دفعه ریحانی اغا	۱۱ کرش
۸۹۶			
۲۷	۳	خزینه دار علی اغا	۲۹ کرش
۹۲۳			
۱۴	۴	مصاحب بلال اغا	۱۵ کرش
۹۶۵			
۵	۵	اولیا چلبی	۴۷ کرش
۹۷۰			
۶	۶	درویش چلبی	۱۰ کرش
۹۷۶			
۹	۷	عبد الباقی چلبی	۳۴ کرش
۹۸۲			
۱۷	۸	بطانی حاجی مصطفی	۲۰ کرش
۹۹۹			
۲۸	۹	فرید زاده مصطفی اغا	۱۱ کرش
۲۷			
۱۰	۱۰	ابن بوداحسین بک	۲۷ کرش
۳۸۱			
۷	۱۱	تیردار احمد بک	۳۴ کرش
۴۵۱			
۴۰	۱۲	مرحوم محمد پاشا	۳۲ کرش
۸۵۱			
۱۶	۱۳	رحیمی علی اغا	۱۶ کرش
۱۱۰۱			
۴۷	۱۴	کوچک محمد	۱۰ کرش
۸۱۱۴			

٠٠٤٥	١٥	پهلوان علی اغا	١٩٠ کرش
١١٨٤			

خانهٔ خاصهٔ اغالرندن پهلوان علی اغا عائد لدوس ایله خواجه شهریار ریحانی اغایه و خزینه دار علی اغایه و مصاحب بلال اغایه و اولیاچلبی قدس سره و رستم پاشا و قفی جامیسی درویش چلبی و حاجی عبد الباقی چلبی قدس اسرارهم و بطلمنی الحاج مصطفی بیه و فرید و نی زاده مصطفی اغایه و ارنبود حسین اغایه و تبردار احمد بکی و هرکس محمد پاشایه و رجبی علی اغایه و کوچک محمد لی بالجمله مذکوراتک سبعت ایدوب متر لنک جار قدمی جانب خاصکویده بر فخانهٔ اغالر عسکریانهٔ قرینده واقع و وصفیه دسنک منتهاسی جادهٔ کاغدخانه اوفرق فراده در

امام سرای عتیق

متر لـ

گز	قطعه سنک	سرای عتیق امامی محمد افندی	باباد پویراز
٠٧٤٢	١		
٠١١٠	٢	عسکر عبد الباقی	٢٠ کرش
٠٨٥٢	٣	حسن بک میرمیران	٣٩٠ کرش
٠٠١٠	٤	عسکر یوسف	٣٢ کرش
٠٨٦٩	٥	مهمه قدر بک	٤١ کرش
٠٠٤٤	٦	خاسقو	٣٨ کرش
٠٩٠٨	٧	احمد افندی کاتب ترسانه	٢٠٠ کرش
٠٠١٤	٨	علی بک ابراهیم پاشازاده	١٠٠ کرش
٠٩٢٠	٩	یوسف پاشا	٢٧٠ کرش
٠٠٣٠	١٠	قوغو مصطفی نام جوان	٢٧ کرش
٠٩٢٣			
٠٠١٦			
٠٩٤٠			
٠٠٢١			
١٠٧٩			
٠٠٤٥			
١٠٢٤			
٠٠٥٢			
١٠٧٧			

٠٠١٧	١١	ابازه عثمان اغا	٦٠ کرش
٠٠٩٤			
٠٠٠٤	١٢	تبردار پهلوان احمد	٤٧ کرش
١٠٩٦			
٠٠٥٣	١٣	طومار احمد	٤٠ کرش
١١٤٩			
٠٠١٣	١٤	برادر سید مصطفی	٤٧ کرش
١١٦٢			

سرای عتیق محمد امامی محمد افندی مرحوم اقتدای سنت احمدی و اجرای عادت حسنهٔ محمدیده بذل تاب و قدرت و تذکیر با لخیر ایچون صرف نقد نیهٔ ثابت و اعانت باد شمال ایله حسب الامکان انداخته و نشانهٔ ایلدیکی منزل بین اکسیلمه و تبرک رسانده سوضوع اولان اجار دن سبیل مرور ایام و باد خوان کرور اعوام ایله اوج عدد از زیر خاک عدم ده پنهان اولمغین نسیب سلاله پاک و حسیب نسل تابناک یکه سوار میدان معارف و فرید عصهٔ عوارف اولان کمانکش سید حسب چلبی رحمة الله ساحه و تجدید نده تحریر اولندیغی اوزره جار قدمی نقاش و سنک تراش سنکلر میانده واقع بالای نار کده و برادر سید مصطفی نک ابادایلدیکی سنک منتهاسی خاصکوی جانبنده واقع دار اسنده در

خاکی

متر لـ

گز	قطعه سنک	محمد بک نقاش باشا زاده	باباد قبل
٠٨٤١	١		
٠٠١١	٢	رجب اوسته باجه ترسانه	٢٥ کرش
٠٨٥٤			
٠٠١٥	٣	مصاحب بلال اغا	٥٠ کرش
٠٨٦٧			
٠٠٠١	٤	تبردار الحاج عبد الباقی	٢ کرش
٠٨٦٨			

۰ ۰ ۲۴	۵	محمد اغا حامی زاده	۸۰ گرش
۰ ۸ ۹۳			
۰ ۰ ۵	۶	عسکر شاهین اوطه باجی	۱۱ گرش
۰ ۸ ۹۸			
۰ ۰ ۴	۷	ابراهیم اغا	۲۰ گرش
۰ ۹ ۰ ۲			
۰ ۰ ۶	۸	شاعر عنائی حلبی	۴ گرش
۰ ۹ ۱ ۸			
۰ ۰ ۴۳	۹	تیردار پهلوان احمد	۴۰ گرش
۰ ۹ ۶۱			
۰ ۰ ۲۲	۱۰	شیخ عبدالله رحیقی علی اغا	۲۲ گرش
۰ ۹ ۸۴			
۰ ۰ ۴۷	۱۱	احمد افندی زیرکی انداز	۶۰ گرش
۱ ۰ ۳۱			

بو منزلک جار قدمی قربه پیشگاه تکیه‌ی رماته واقع شجر بطم منتها و سنگ سابق اخیر ویاکی یمین برف خانه‌ی عسکر یانده واقع و اناخته اولان تیر یکانه آهندار خاکبد رئیس کمانکشان و مقتدای طایفه‌ی تیراندازان اولان کاتب جامع والده سلطانی جدید احمد افندی الرحمه بو منزلده جام مصفای غمزه دار محبت وفا طایفه معدوم مستی شربت تمنیت سنگ نهاده ذات طوایف طایفه‌ی رحیقی علی اغایی سبقت ایدوب بنجه قیل و قال اولوب لکن صکره دن اظهار ایلدیکی هنر تسخیر عالمگیر اولمغین بغایة الملک المنان رسیده تحریر اولنور

عبدالله افندی نام دیگر درهم منزل

منزل			
		باباطاهر لدوسی	
گ ۰ ۹۰۲	۱	قطعه سنگ	عبدالله افندی
۰ ۰ ۸			
۰ ۹ ۱۱	۲		مصاحب محمد اغا
۰ ۰ ۴			
۰ ۹ ۱۵	۳		شیخ عبدالله افندی ۱۸۰ گرش
۰ ۱۲			
۰ ۹۲۷	۴		باجی حاجی مصطفی ۴۹۰ گرش

باجی

۰ ۰ ۴۵	۵		باجی حسین اغا ۴۷ گرش
۰ ۹۷۲			
۰ ۰ ۷	۶		هواجی علی دده ۴۵ گرش
۰ ۹۷۰			
۰ ۰ ۴۲	۷		ایوب زاده محمد افندی ۷۰ گرش
۱ ۰ ۲۲			
۰ ۰ ۷	۸		نشادر مصطفی ۱۲ گرش
۱ ۰ ۳۰			
۰ ۰ ۱۲	۹		کلهجی عمر بک ۵۴ گرش
۱ ۰ ۴۲			
۰ ۰ ۲۲	۱۰		پهلوان علی اغا ۱۸۰ گرش
۱ ۰ ۶۶			
۰ ۰ ۲۷	۱۱		تاجزاده امین اغا ۲۵ گرش
۱ ۰ ۹۳			

سیر سلوک و اهن سنت سنیه سید اخیار زمان اولان ذروه‌ی تیراندازان رئیسی امام عبدالله افندی فضل احسن رسیده بر جماعته مقتدا و امام اولوب باطلی لدوسن نامیله شهره شعار اولان بار سخونت اعتیاد امداد ایله کسب و ایجاد ایلدیکی منزلده مصاحب شهریاری سبقته امام مشار الیه نک سمی اهتمامی دیگر عبدالله افندینک دست برهالال دست کامه سبقت و در عقب باجی مصطفی و حسین اعداد تزایده ده هواجی علی دده همت پیران طریقت ایله یاجی یه رک اظهار مهارت ایلدکده مدرسینه ایوب زاده وضع سنگ علامت ایتمش لکن مشار الیه علی اغا جلدیه سبقت ایدوب وکلهجی عمر بک اظهار صنعت و معرفت ایلدکده محمد امین اغا یه دفعه طاش سوره رک جمله سنه سابقت و اقران و اخوانی سر بزنین حیرت ایلدیکی منزلک قدمی حسن طاشی ایله اغالر منزلی میانده عبدالله افندی قدمگاهی نامیله موصوف و سنگ اخیر منتهاسی قارا رجمه سی و راسنده واقع حجر معروف در منزل

منزل مزبور میانه تیراندازانده در هم منزلی اسمیله متعارف ومشهور اولوب بر بجی وایکنجی بولر میانندهٔ سکسان بجوق درهم کاهٔ تیمار داری ایله آلتمش وبعده هر آلتلدجه ایکیشر درهم زیاده یالر ایله آلتمش اوزره رابطه ویرلمشدر

صولاقلر امینی

منزل — باباطلی لدوس

کیلو	قطعه سنگ	صولاقلر امینی علی اغا
۰۹۱۳	۱	
۰۰۴۵		
۰۹۵۸	۲	ابراهیم بک ۵ کرش
۰۰۰۷		
۰۹۶۵	۳	عطارزاده مصطفی اغا ۰۰ کرش
۰۰۰۹		
۰۹۷۴	۴	قیصریه کوجک تاجر اسید احمد اغا ۴۸ کرش
۰۰۰۷		
۰۹۸۲	۵	بغداد اغاسی زاده محمد اغا ۴۹ کرش
۰۰۱۶		
۰۹۹۸	۶	بیوک تاجر سید ابراهیم ۴۰ کرش
۰۰۳۰		
۱۰۲۸	۷	مصرف مصطفی افندی ۱۱۰ کرش
۰۰۱۶		
۱۰۴۴	۸	هرکس محمد پاشا ۴۴ کرش
۰۰۲۹		
۱۰۷۳	۹	مصرلی محمد افندی ۴۵ کرش
۰۰۱۶		
۱۰۸۹	۱۰	اباذه عثمان اغا ۸ کرش
۰۰۲۷		
۱۱۱۶	۱۱	کوچک حاجی محمد ۸ کرش
۰۰۴۴		
۱۱۶۰	۱۲	تاجرزاده امین اغا ۷ کرش

بو منزل دوس ئرلدوس اضافتدن اولمق روزگاری ایله انداخته منازل تیراندازمعتبره ومقبول در تاجرزاده امین اغا نوبت اظهار انداخته ایلدکده منزل جارقدمی حاجی سلیمان منزلنک اناطاشی

سنگ

سنگ منتهاسی وادی جامع یالهٔ پاشا ور اسنده انجیرلی باغچه

تیر یکسوار کبیر

منزل — باباطلی لدوس

کیلو	قطعه سنگ	اسیر جی علی بسه
۰۸۶۴	۱	
۰۰۴۸		
۰۹۱۱	۲	مؤذن زاده احمد اغا
۰۰۷۴		
۰۹۸۶	۳	کورجی عمر افندی کاتب صرنجانه ۲۹ کرش
۰۰۰۷		
۰۹۹۳	۴	صدر اسبق تیردار محمد پاشا ۴۸ کرش
۰۰۱۹		
۱۰۱۲	۵	حاجب زاده محمد اغا ۴۹ کرش
۰۰۴۱		
۱۰۴۳	۶	اباره مصطفی سی ۴۷ کرش
۰۰۲۳		
۱۰۶۶	۷	قرق چشمه لی اوجی مصطفی چلبی ۱۴ کرش
۰۰۱۲		
۱۰۷۹	۸	ارض رومی مصطفی اغا چورباجی یعقوبنی ۳۹ کرش
۰۰۱۴		
۱۰۹۳	۹	احمد افندی ۴۵ کرش

والده سلطان جامعی کاتبی احمد افندی قرق چشمه لی مصطفی چلبی و چورباجی مصطفی اغانک منزللرینی سبقت ایلدیکی محاربه لرلر حسن اتفاقله تبدیل حکایه صاحب منزل مزبور احمد افندی مقدم تیر انداخته سبقت اولدقده بیقوز حوالیسنده احیابندن هر بسی منزل معهود دن استنادولوب تبر کاهر سنگ عمودکوی بخشی اتل محلنه وضعندن زمان مرور ایتمکله ایله چورباجی مزبورک تقلیله قلع انداخته بینه تنازل ایلدکده میدان رمات احمد افندی معاتبه بلکه صدمهٔ نفس و تقریبه قریب اولوب تخلیص کریبنه وتکرار منزل اتمقدن بتلال اضطراب نقل وبینه اتاسنده حجر موهوب هر قدر عظیم الشانندن

سنگه مشابه بر مجرا و لمغین نخه کفت و کویه باعث و بادار اولمشدر
میانه پهلوانانده حسن امتز اجبرا غایانه اولدقده نصکره وضع سنگ
علامت ایلدیکی منزلک جار قدمی حسن ایاقی یرلی ایله جعفر قدمکاهی
میانده و مجرمنتهاسی نقاشی طاشلرلی ایله پارپول جار قدمی
بینده در یکسوار صغیر نام دیکر منزل مدرس

منزل

کد	قطعه سنگ	
۰۹۶۱	۱	مدرسین شیخ الحاج سید مصطفی افندی
۰۰۴۹	۲	جزیه کیسه دار فهمی محمد
۱۰۰۰		
۰۰۰۷	۳	باشی چوقه دار اوزون محمد
۱۰۰۷		
۰۰۴۴	۴	وزنه دار چراغی محمد چوقه دار ابراهیم پاشا
۱۰۴۱۸		
۰۰۱۱	۵	یایجی سلیمان زاده اسماعیل
۱۰۵۲		
۰۰۱۴	۶	ابراهیم بک
۱۰۶۷		
۰۰۰۲	۷	شیشه باز اسماعیل چاوشی
۱۰۶۹		
۰۰۰۳	۸	نظیف مصطفی اغا شیخ میدان حالا
۱۰۷۲		

مدرسین کرامدن والده سلطان جامع شریفی کاتبی احمد افندی برادر
السید الحاج مصطفی افندی طریقنده بولندیغی قوم و اقوانک
شریف و وضیعنه سبقت فکریله صرف حواس و قوا و قدرتی
مقتضاسنی افعال حسنه دن قرن رسیده دخی اظهار مهارت
ایدوب کاد ایلدیکی منزلی فی الحقیقه هر مقتضای ممتاز و منتها
ایله ایکی اولمغله بوزجه یرلی بقده منزل بوزدق یعنی هر پهلوانی
سبقت و غلبه ایله طاشی دکلمک خصوصنده ایکن فهمی محمد دکتخدا

بک باشی چوقه دار طویل محمد و وزنه دار چراغی محمد چوقه دار و یایجی
زاده اسمعیل اغا بو مذکورات بیکجیدن اولوب والده سلطان
کتخدا سی داماد ابرهیم بک بولندره غلبه ایتمکله بعده اسمعیل
اغا اظهار صنعت ایله طوب قصب السبقی اذعال چوکمه اختصاصی
امتی ایکن سلحشوران خاصه دن مرحوم شیخ میدان رئیس
تیر انداز اولمغله مصطفی اغا یه دخی غلبه ایدوب منزل معهود کد
جار قدمی چراغ منزلی ایله حاجی اسماعیل میانده سنگ منتهاسی
ارتیرلی منزلک جار قدمیله امین منزلی میانده در

یوسف اغا

منزل

بابا دیوبرازی

کد	قطعه سنگ	
۰۸۴۰	۱	یوسف اغا دار السعادة الشریفه
۰۰۸۸		
۰۹۲۸	۲	بشیر اغا اغای دار السعاده

عصر سلطان محمد خانه رابعده دار السعادة الشریفه اغاسی اولان
یوسف اغا مرحوم اخلاف کرامدن ماعدایه اوزن دیر لمانک
اوزره کد و بعده عهد سلطانه مصطفی خانه ثالثده الحاج
بشیر اغا مرحوم شرطمشار الیهی تأیید و ایجاد ایلدیکی منزل
نو بنیاد کد جار قدمی پارپول منزلک جعفر منزلی ایاقطاشلرلی
بینده واقع برابر زمین اولمغله و دوباشی طاشی جن دره سنگ
اوستنه طرفنده اولمغله بیکد حقورینه قریب محله کی سنگ معتبرلی

صنانشی علی اغا

منزل

بابا دیوبرازی

کر	قطعه	سنگ
۱۰۴۱	۱	

رحیقی علی اغا بو منزل نادر الوقوعی جناب فلک توفیقی ایله ازمایش تعبیر اند کلر تیمور دن بری بر او قدر بیکلرنه کمان وسیع البنیان ایله ازمایش مهارت و تجربه رتبهٔ کمال صنعت ایدوب انداخته ایلدیکی منزل عزیز و ممتاز کی سنگ قدمی طوب طاشی و میل سرافرازلی رامی یوسف سنگنک وراسنده واقع خاص کویده محاذیدر

سلیم اغا

منزل

بابا ریحان

کر	قطعه	سنگ	
۱۰۱۲	۱		سلیم اغا سلحشور خاصه
۰۰۱۵			
۱۰۲۷	۲		خلیل افندی کاتب دیوان
۰۰۵۴			
۱۰۸۰	۳		فیض الله بک کول احمد پاشازاده
۰۰۲۵			
۱۱۰۵	٤		عبد القادر اغا

قوز یکیلکندن سرای عتیق تبرداغلغه رغبت و یازیجی خصکی باشیلغی مقامنده اقامت عبد القادر اغا سلحشور خاصه سلیم اغایه سابقت ایدوب دیوان کاتبی خلیل افندیه اظهار معرفت و میراخور فیض الله بکه سابقت ایدوب جن دره سیله خاص کول اولرل بینده کوشه قریب یماج اوستنده نشانه ایلدیکی جال منزلک قدمی یاریول وجعفر ایاق طاشدل میانده واقع کوچک مرمر طاشدر

محمد پاشا

منزل

بابا ریدیز

کر	قطعه	سنگ	
۱۰۸۷	۱		قطعه سنگ سلحدار شهریار بوسنوی محمد پاشا

مرحوم جنت مکان سلطان احمد خان ثالث سلحدار لقلر خدمتیله معروف ابراهیم پاشا دن صکره صدر عظام یه تشریف ایلمشدر و مرقوم شاراپلیک کتخدا ایلدیکی منزلک سنگ ثانی قرسانه باغچه سنده وجاق قدمی بوستانجی منزلی ایاق یولیله قبله خاکیسی منزلی طاشدل بینده کائن مرمر طاشدر

محمش افندی

منزل

بابا ریاطی لدوس

کر	قطعه	سنگ		
۰۹۱۴	۱		محمش افندی	
۰۰۵۸				
۰۹۷۱	۲		بشیر اغا عثمانلی باکی اغاسی	٤ کرکی
۰۰۱٤				
۰۹۸۵	۳		خلیل اغا	۳ کرکی
۰۰۰۳				
۰۹۸۸	٤		دلسز علی اغا	۲۲ کرکی
۰۰۲۲	٥		مخضر حاجی بکر	کر
۱۰۱۱				

پیرزاده کتخدا سی روم ایلی قاضیلرندن محمش افندی دلسز علی اغانک منزلنی سبقت طلغوریوزجی کمانکشریه عیسه اولد یغنه مبنی روم ایلی قاضیعسکری مخضر لرندن حاجی بکر مال قوتیله صاحب منزللرل سوریسنده بولنمق خواهشیله هواجیلر نام کمسه لره قول و قرباغ اولدرق نظر مال قوتیله حمق عقلیله بربوک آدملرک دعاسیله چوبانچشمه سی قریسنده انجق خیر دعایه مبنی بر ترتیب وضع نشانه ایلدیکی منزلک

جار قدمی بصی قیانام سنگک جوارنده در

کیلار کتخدا سی

منزل

گ			
۹۲۴	۱	قطعه سنگ	احمد بک
۹۵۹	۲		قره حسن اغا

کیلار خاصه کتخدا سی نامدار ووالده کتخدا سی ابستی عثمان افندی زاده احمد بک اعانت بادشاهان ایلدک دایلدیکی منزل نو بنیاد نده چوقه دار شهریاری قره حسن وضع ونهاده ایلدیکی میل ثقیلک جار قدمی اسکی حنکار ایاق طاشیله تیر اندازانه منزلک بنیشده کوچک ومرطاشی اولوب چراغ منزلک باشی طاشیله خاکی منزلک ایاق یرلر میاشنده

کبیر مرمر در

الحاج بشیر اغا

منزل

گ			
۹۰۹۲	۱	قطعه سنگ	الحاج بشیر اغا
۰۰۰۷			بوشناق احمد اغا
۹۱۶			
۰۰۴۵			حفید ملا افندی
۹۵۱			
۰۰۶۴			قیودان حسین پاشا
۱۰۱۶			

اوازیر شجاعتی ولؤلؤ ساز رقعه اغبرا وصیت بوتنا جلالتلو طنین انداز مسامع ام دنیا اولان سابقا غازی حسین پاشا مرحومک قیودان دفایقدان هفتمدر اقیانوس خیرنده وارده قوشته

کورینان

کورینان التماسیله اسبق عاشر افندی زاده حفید ملا دست بالای منزل عدیم النظیر جار قدمی میمنت طلوعجی باشی ایاغی دیمکله معروف کاغد خانه یولی اوزرنده مرمر سنگ تاشی تنوز قوهران منزلک باشی طاشندن آشور بوسف دره سی اوستنده اولان بیاجه قریب

بورمه لی حجر در

اغالر دار السعادة الشریفه

منزل

گ			
۹۴۵	۱	قطعه سنگ	

جنتمکان مسقط مصطفی ثالث زمان سلطنتلرنده دار السعاده اغاسی بشیر اغانک یوسف اغا منزلنده باشقه کندینک بورمه لی طاشی منزلنده ایکی تاشی وار ایکن علم رمیه کمال محبتی ایله مجدداً باشقه تاشی وایتمکله استیذان اتمکله مشروطی جریدهٔ همایونده قید باشبو منزلک جار قدمی یالاری چشمهٔ زانده واقع لدها احمد اغانک باشی طاشلری بنیشده نیم ذراع قریب حجرک تاشی ارقه لری پیشکاه تکیهٔ رماننده کائن بش درک کبیر مرمر در

جعفر صادق بک

منزل

کورنه طوغرا سی

گ			
۹۲۲	۱	قطعه سنگ	جعفر صادق بک
۰۰۳۰			
۹۲۹۰	۲		سید علی افندی کر
۰۰۱۲			
۹۴۱	۳		الحاج محمد امین اغا ۱۱ کرش
۰۰۲۴			
۹۷۵	۴		مصاحب بلال اغا ۳۲ کرش

جعفر صادق بک ک وایلدیکی منزل کاغد خانه یولی اوزرنده اکشی
منزلنک ایاقی یرینه برابر سید علی افندی وحاجی امین اغا ایکسنی بر
اوقده مسابقت اظهار مهارت سعادتلوسنک کر اغانک بهود
وار لغنه یقین ایازمه اللنده اولان منزلنک کارنده فرو سیدر در

ششهانه باش

منزل — یولیانز

کر		
۹۷	۱ قطعه سنگ	ششهانه باش مصطفی افندی
۲۶		
۹۲۳	۲	ناصق ابرهیم اغا ۲ کرکس

وکیل شیخ میدان رئیس تیراندازیت رمات مسلمینک سربلندی
قضات روم ایلینک ارجمندی مامایه طرابقتیله کک وایلدیکی منزل ابراهیم
اغا سعی وسبقتله اوکول الدیره رق وضع ایلدیکی عسکر یامقار لغندن
یوزالی کز آسکوری متصل حدود منزل مذکورک جار قدمی دلکلی
قبانام طاشی ایله بیننده واقع اولان انجه وصغیر ورور در

داماد شریف بتجی زاده

منزل — یولیانز ایلدیز

کر		
۹۳۸	قطعه سنگ	امین افندی
۱۴		
۹۵۱	۲	مفتی زاده ۲۶۰ کرق
۴۰		
۹۹۱	۴	حسام پاشا ۱۸۰ کرق

شریف بتجی داماد امین افندی ومفتی زاده ابراهیم سلیم ملامیل
مسابقت وضع ایلدیکی منزل اسبق حسام پاشا مرحومک اغانک
یدالشمال قهوه باشی هانکامنده نصب منزلنک

قارلو

قارلو چشمه سی اوستنده واقع محسن افندی منزلی اناطا شنک
غربیسنده کول شکلی چیقوره یقین نیم ذراع مقدار یرایر عرض اولان
دوا بیضدر اغالر دار السعادة الشریفه

منزل — یاپا یولیانز

کر	
۹۵٤	۱ قطعه سنگ

مرحوم دار السعاده اغاسی وطلقوز یول جیلرینی منزلرینک اعلاء
دولتلو عثمانلی اولان عدیم النظیر شریف بتجی زاده داماد امین افندی
رحمتی اینک صدارتنده ایکن اغالر مشارالیه حضرتلرینک سبقت ایدوب
کک دویر دیکی منزل مذکورک جار قدمی جعفر منزلنک قدمگاهی
قبضه طرفنده زیارتجی در که قریبل مناره یه طوغرو اندافته اولان طاشدر

مرحبا اغا

منزل — یاپا یولیانز

کر	
۹۸۷	۱ قطعه سنگ

مرحومه جنتمکان والده سلطانلرینک حضرتلرینک باش اغاسی سعادتلو مرحبا
اغا یاپدیرکاری سابقه سی بلال اغایه سبقت منزل مزبورک جار قدمی
علی بالی منزلی باشی طاشنک تخصت طاقنده اولان کوفه کی سنور طاشنک
فرق کز مقدار قربنده ایکی یولک اورتاسنده اکشی منزلنک
اوستندن کیچوب یماجده واقع اولمش امام دره سنه طوغرو اتلو

حاصلی محمد اغا

منزل — یاپا یولیانز

کر	
۹۰۱	۱ قطعه سنگ

حرم همایون شهریاری اغالرندن حاصلی سابق محمد اغانگ پادشاهی
ایلدک و ایلدیکی منزلگ جایلر قدمی نقاشی منزلی ایله امام ایاقیلر
بیننده بر زراع مقدارلی کوچک مرد در

خلیل اغا

منزل
بیک ۱۰۶۰ گ ۱ قطعه سنگ
بابا ولد وسی

بیک یوزجیلر ایله شهرتی خلیل اغا بابا علی لدوسی دیمکله کشاد و جایلر
قدمی حاجی سلیمانگ باشی طاشی ایله رامی یوسنگ طاشنگ
بیننده دوده بوینی نام محلده بره یقین سنگ صغیر یوز الی کز
شصت طرفنده انجیرلی باغچه یه طوغرو دره ده واقع طویل طاشلر

ازمایش محضر بکر

منزل
گ ۷۰۰ ۱ قطعه سنگ
کوهنه طوغرو ایلی

همش افندی مترلنده محضر حاجی بکر جایلر قدمی قاریر چشمه سی اوکنده
حاجی سلیمانگ منزلی ایاقیلر شصت دوه کی دپه لی مجر کاغد خانه
یولنه قریب محلده خاصکول طرفنه انداخته اولنور

نظم

بو یرلر ایلدی قبول چونکه اولدی موجود زیاده
سوردی طاشی جهانگ قوماری کبی دیمیدان
کورتدی طوز بوندن عسکره اعدای دینی شاهی زهکار قوسنگ اجیلوسی اولور میدان
صحرای عدلی نشه فوزلی دیکر سرینی سبقتی انداخته سهمی منزله ایرر کمانی
حشره دکی روح روان کیبی حسینی جوهر سنب عالی کیجیرسه دفتر حاقانی
تمام اولدی بو کتابم وصیتم بودر سکا اودوقدن نهی عنه المنکر قیورتوله الدن قویمایاسن

همکیم استر بولدی مقصود جمله کی آدم آنلر
کلدم عفته نشانه اولدی جولانکاه اولو میدان

قلم قالدی دیمکه مجال ویرمدم اوجانمی
بو کتابده کرلو ایشی کشفته ویردم عیان

بو کتابم تفالی درهم کراستر مطلوب
طالعی دیکوب میدان کرسکی آشکار اولدی نشان

اوچ محلده اولدی علمی آحاد بو کتابده
بحمدالله ختم ایلدم سکا اولسون نصیب علی الدوام

بو غذر نجه جوغلسین عسکر رماة
بره بلیک کاوزی حاکه قیلر پرتن دشمنان

قانمیا لا شاه مردان نوشی ایدرسه دیمیشلر
غزو و کار کشاد اولسون فتح اولا جمله جهان

بیت
۱۲۳٤

اوقورکن اوچ محلده اسم اعظم حواله
کتوردم بو کتابده انی کشاده هنوجه

وصیت بودر سکا بو دنیایه میل ایتمه
خبر ویرم دکا قصوراتی خدانگ
محمده عاشق اولمه مساوید کوندر کیبجه
دوکمز حتمی انگ بیانی نعت اولنجه

بو کتابی رغبت ایله سنی ایدا احیا
بو کتابی رغبت ایله سنی ایدا احیا
تیر و کمانی درشی اولسون نشته قبل مخالصجه
تیر و کمانی بیلکه ایدر رفعت دو جهانی

بزده اولدی ترجمه مز قبل جقدن بیشتر
بازانی اوقیانی مکافات قبل محلده دوکمز
قیلار کافرلری ناچار تیغ سیسنه کیرمجه

اکر غافل کیجیر بوندن کماکش صنعتی قیده
بو فنی عالم اولیلکه بندن بشقه اولمز

اکر استه سنگ وصالی قوسکی قالمه رهوایه
کلور صیدک الی باغلو سکا اولسون خجسته

جلد ناسه فائده ایچون بوترجمه نقشه در
انشاء الله الف اولور نظر حق دن امید ایچه

بیورد ل عروه دفعی طلونه ایاته قرانه
لا انفصام لها حافظ حضرت یزدانیچه

اکر اصف طلوعه فرقانه اولمه زیانه شبهه
طرفة العین ایچره عدالت نوشروانیچه

فنونه زرنیه ویردم سلامی
موج دریای نعمتله قطره ذرات اولنیچه

کمالی عالم عرفانده صانکه اخی مخلوق
خاکپایه درویش اولمز دوکنز اغنا بولنیچه

سوره فرقانه تفسیر چوقدر غیر فانی
بو مجموعی تفسیر اولسه مطول دریای عمانیچه

تصور دم علم لدنی بولمشایده اولسه کرداکه
کمالکنی سر سر دندر بو سر فرد اکنی اولنیچه

تمام اولدی مقدمات ولی الله
بو رساله دلیل اولور عمل خاصه میدانه کلنیچه

پیر پیز بیر نی بولمز جمله جهانه تشعاع ایدرکه
طلاشی دیکوب شمس سر منزل اولنیچه

نظم

اولنوز اوجدی خبره ویردی تاریخ ایتی قرانی
بیورد ل انا فتحنا لک فتحا مبینا
۱۲۲۳

منثور

اولنوز درتده مسرت حاصل دوجهان مظهر توفیق
فنصره الله من رحمته اولدی تاریخ رفیق
۱۲۳٤

اولنوز بشده اولدی اقبال بشارتده طوپ خبرت
ینصر الناس من رحمته دیشلر تاریخ موفق
۱۲۳۵

اکرم ستر بسنه عزتله اولنوز الی قبلنده
ذی زینک فکبی تاریخ رفیق
۱۲۳٤

ترنه طالعودن الدی راشد دها بی نشان
غرد ل اولدی قل جاء الحق تاریخ حقیق
۱۲۳٤

غالبا میمانه کیرسه تمام اولنوز سنه
۱۲۳٤
منزل مسرت و دولت اولسه دیشلر تاریخ

عرفه همت بوکتابه نه اولور دیرسه کوکل
یازه دوره اولدی یا قوما نلی حق اولدی

کل خبیث کان اسکا کشف اولنوز دن
فرق انه الاذی نفسکا روز شب علم اتفاق

قلمه دشمنه ایکا ذن جحیم کا
کوکلی ایدر سه اتفاق اجیلر اندن شفا

اکرام ستر بسن سلامت قلمیه کدی نقصانه
ساق ساقه تولی الدیچه حق اولدی حمد میثاق

